

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

**AKADEMIA
SZTABU GENERALNEGO**
IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~Do użytku
służbowego~~

TAJNE

Egz. Nr 15

WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH
ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIAŁÓW
WOJSK OPK, WOJSK LOTNICZYCH I WOJSK OPL
FRONTU WE WSPÓLDZIAŁANIU Z SIŁAMI
OBRONY TERYTORIALNEJ W CZASIE WZROSTU
ZAGROŻENIA I W POCZĄTKOWYM OKRESIE
WOJNY

Studium operacyjno-taktyczne

Rozprawa doktorska

11660

WARSZAWA 1982

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO

IM. GENERAŁA BRONI
KAROLA ŚWIERCZEWSKIEGO

~~Do użytku
służbowego~~
TAJNE
Egz. Nr 15

WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH
ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH I ODDZIAŁÓW
WOJSK OPK, WOJSK LOTNICZYCH I WOJSK OPL
FRONTU WE WSPÓLDZIAŁANIU Z SIŁAMI
OBRONY TERYTORIALNEJ W CZASIE WZROSTU
ZAGROŻENIA I W POCZĄTKOWYM OKRESIE
WOJNY

Studium operacyjno-taktyczne

Rozprawa doktorska

11660

Przechl. Prot. 320/21.03.95
Cm

~~Do użytku
służbowego~~

~~T A J N E~~

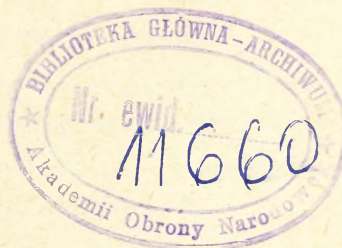
Egz. Nr ...15

"WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH ZWIĄZKÓW TAKTYCZNYCH
I ODDZIAŁÓW WOJSK OPK, WOJSK LOTNICZYCH I WOJSK OPL
FRONTU WE WSPÓLDZIAŁANIU Z SIŁAMI OBRONY TERYTORIALNEJ
W CZASIE WZROSTU ZAGROŻENIA I W POCZĄTKOWYM OKRESIE
WOJNY"

STUDIUM OPERACYJNO-TAKTYCZNE

Rozprawa doktorska

Opracował zespół w składzie:

płk dypl. Józef BANACH ✓ —
płk dypl. Kazimierz BUŁKA ✓ —
ppłk dypl. Alfred KAZANIECKI ✓ —
płk dypl. Janusz KOWALSKI ✓ —
płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK ✓ —
płk dypl. Zbigniew ŻARNECKI ✓ —

Pod naukowym kierownictwem:

gen.bryg. Zbigniewa CZERWIŃSKIEGO
płka doc.dr.hab. Jerzego MACHURY
płka doc.dr. Kazimierza GIERCZAKA
płka doc.dr. Jerzego FIJAŁKOWSKIEGO
płka doc.dr. Tadeusza MIROWSKIEGO

Poszczególne rozdziały opracowali:

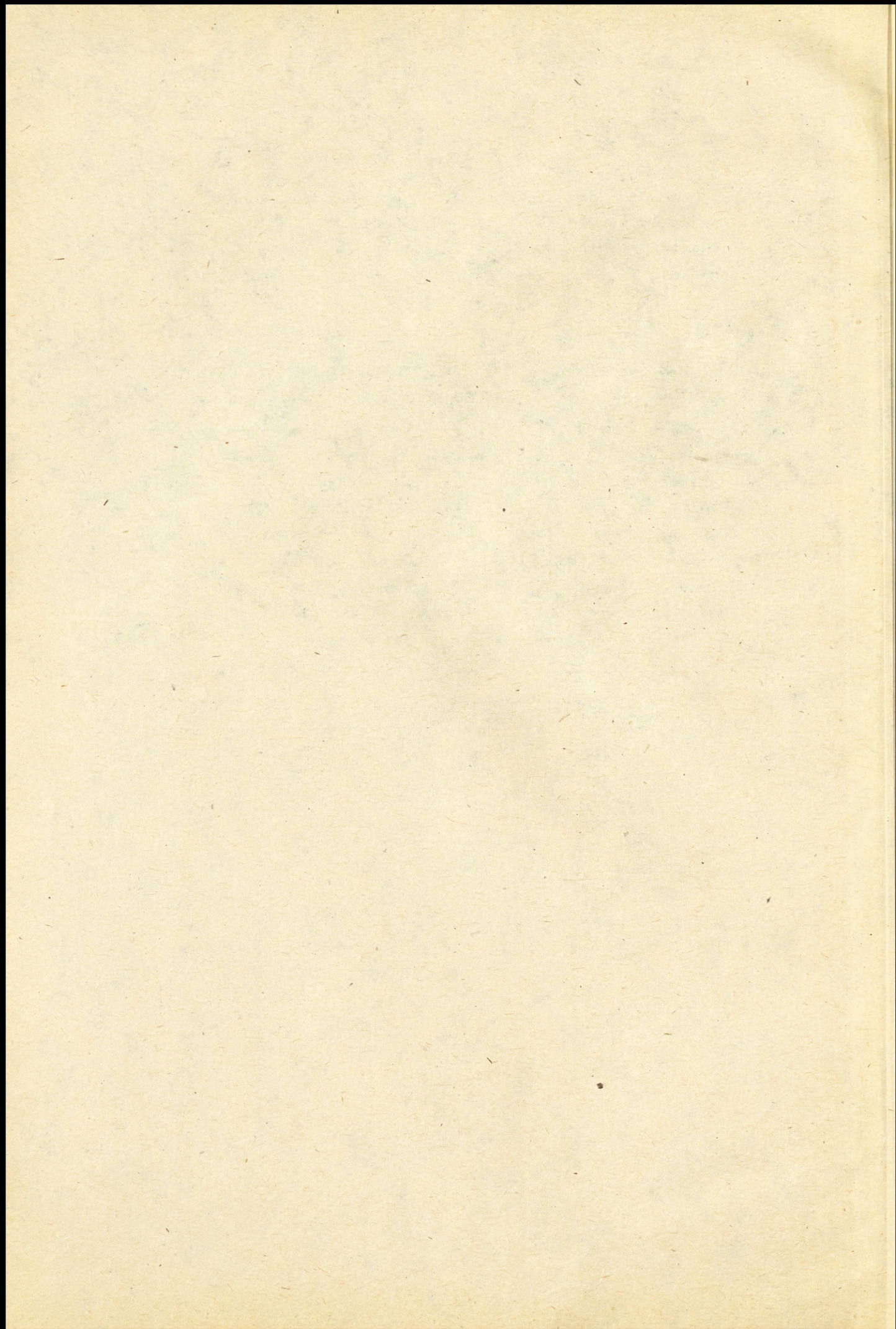
Rozdział 1 - płk dypl. Janusz KOWALSKI ✓
Rozdział 2 - płk dypl. Janusz KOWALSKI ✓
Rozdział 3 - ppłk dypl. Alfred KAZANIECKI ✓
Rozdział 4 - płk dypl. Zbigniew ŻARNECKI ✓
Rozdział 5 - płk dypl. Kazimierz BUŁKA ✓
Rozdział 6 - płk dypl. Józef BANACH ✓
Rozdział 7 - płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK ✓
Rozdział 8 - płk dypl. Józef BANACH ✓
- ppłk dypl. Alfred KAZANIECKI ✓
- płk dypl. Zdzisław WRZEŚNIAK ✓

SPIS TREŚCI

	Str.
WSTĘP	7
1. ZAGROŻENIE PÓŁNOCNO-ZACHODNIEJ CZĘŚCI TERYTORIUM PRL PRZEZ SIŁY ZBROJNE PAŃSTW NATO ORAZ PRZEWIDYWANE ICH DZIAŁANIA W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	10
1.1. Poglądy państw NATO na rozpoczynanie działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem użycia sił lądowych i powietrznych w początkowym okresie wojny	10
1.2. Zagrożenie północno-zachodniej części terytorium PRL przez siły zbrojne NATO ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia powietrznego	26
1.3. Węzłowe zagadnienia planowania i prowadzenia działań bojo- wych przez siły powietrzne państw NATO w początkowym okre- sie wojny	36
2. WYBRANE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH SIŁ ZBROJNYCH PRL W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY, SZCZEGÓLNIE W PÓŁNOCNO-ZACHOD- NIEJ CZĘŚCI TERYTORIUM PRL	48
2.1. Poglądy państw stron Układu Warszawskiego na rozpoczynanie działań wojennych	48
2.2. Koncepcje wykorzystania sił obrony powietrznej PRL w początkowym okresie wojny, szczególnie w północno-zachod- niej części terytorium PRL	52
2.3. Podstawowe zasady osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez siły obrony powietrznej PRL	55
3. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH WOJSK KORPUSU OPK W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	63
3.1. Zasady użycia i działania wojsk korpusu OPK w początko- wym okresie wojny	63
3.2. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej przez wojska nadmorskiego korpusu OPK	69
3.3. Właściwości organizacji działań bojowych w nadmorskim korpusie OPK	73
3.4. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez nadmorski korpus OPK	76

	Str.
4. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH FRONTOWEGO LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	87
4.1. Zasady użycia związków taktycznych i oddziałów frontowego lotnictwa myśliwskiego w systemie OPL	87
4.2. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej w DLM i w pułkach lotnictwa myśliwskiego	92
4.3. Właściwości organizacji działań bojowych związków taktycznych i oddziałów frontowego lotnictwa myśliwskiego	95
4.4. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez lotnictwo myśliwskie WLF w systemie OPK	102
4.5. Właściwości przegrupowania związków taktycznych i oddziałów lotnictwa myśliwskiego WLF na kierunek operacyjny i ich działań w systemie OPL wojsk frontu	106
5. WĘZŁOWE PROBLEMY ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO DZIAŁAŃ BOJOWYCH ZT I ODDZIAŁÓW WOJSK OPK I LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO WLF W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	116
5.1. Zabezpieczenie tyłowe osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych korpusu OPK	119
5.2. Zabezpieczenie tyłowe osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych dywizji lotnictwa myśliwskiego WLF	133
6. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH ZT I ODDZIAŁÓW WOJSK OPL W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY	139
6.1. Zasady użycia ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK.....	139
6.2. Główne problemy osiągania wyższych stanów gotowości bojowej przez ZT i oddziały wojsk OPL	152
6.3. Właściwości przygotowania działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK	174
6.4. Wybrane problemy zabezpieczenia działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK	179
6.5. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez ZT i oddziały wojsk OPL w systemie OPK	184
6.6. Wyjście ZT i oddziałów wojsk OPL z systemu OPK na kierunek operacyjny i ich działanie w systemie OPL wojsk.....	196
6.7. Główne problemy organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym w systemie OPL wojsk	199
7. DZIAŁANIE POMORSKIEGO OKRĘGU WOJSKOWEGO W ZAKRESIE ZABEZPIECZENIA PRZEGRUPOWANIA WOJSK, OSTRZEGANIA I ALARMOWANIA O ZAGROŻENIU UDERZENIAMI Z POWIETRZA ORAZ ORGANIZACJI AKCJI RATUNKOWYCH	223

7.1. Podstawowe problemy zabezpieczenia przegrupowania wojsk ze szczególnym uwzględnieniem ZT i oddziałów OPK, OPL i lotnictwa frontowego	223
7.2. Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza	237
7.3. Użycie sił okręgu wojskowego w akcjach ratunkowych	242
8. WSPÓLDZIAŁANIE SIŁ I ŚRODKÓW DZIAŁAJĄCYCH W SYSTEMIE OBRONY POWIETRZNEJ NADMORSKIEGO KORPUSU OPK	250
8.1. Ogólne zasady współdziałania	250
8.2. Organizacja współdziałania w systemie obrony powietrznej nadmorskiego korpusu OPK	255
8.3. Współdziałanie korpusu OPK z siłami i środkami wojsk OPL okręgu wojskowego, marynarki wojennej oraz lotnictwem wojsk lotniczych	270
8.4. Podstawowe problemy współdziałania sił i środków Pomorskiego Okręgu Wojskowego z wojskami nadmorskiego korpusu OPK	304
ZAKOŃCZENIE	311
BIBLIOGRAFIA	312
WYKAZ RYSUNKÓW	317
WYKAZ TABEL	318
Wklejki:	
nr 1 - Rys. nr 9	po stronie 236
nr 2 - Rys. nr 10	po stronie 242
nr 3 - Rys. nr 11	po stronie 242
nr 4 -	po stronie 18
nr 5 -	po stronie 20
nr 6 -	po stronie 22
nr 7 -	po stronie 44

WSTĘP

Problemy związane z rozpoczynaniem wojny i pierwszych dni jej prowadzenia zajmują jedno z czołowych miejsc we współczesnej nauce wojennej. Fakt ten wynika z uzasadnionych twierdzeń, że uzyskanie zaskoczenia przeciwnika, pierwsze sukcesy i klęski, bezprzecnie wpływają na tok pierwszej fazy wojny, a mogą także zadecydować o całym jej przebiegu.

Nadal dominuje pogląd, potwierdzony praktycznymi rozwiązaniami w konfliktach lokalnych, że w najbliższej przyszłości wojny będą rozpoczynane zmasowanymi uderzeniami środków napadu powietrznego /ŚNP/ w celu zniszczenia /obezwładnienia/ wybranych elementów potencjału militarnego, a czasami także ekonomicznego przeciwnika. Przewiduje się, że agresor będzie dążył do uzyskania zaskoczenia, a jego działania będą miały charakter zaczepnych operacji powietrznych z użyciem konwencjonalnych lub jądrowych środków rażenia.

Do odparcia tego rodzaju zmasowanych uderzeń przeciwnika konieczne jest użycie wszystkich dostępnych sił i środków, a przede wszystkim wojsk OPK, wojsk OPL i frontowego lotnictwa myśliwskiego. Zorganizowane działania tych sił będą miały charakter operacji przeciwpowietrznych, prowadzonych w myśl jednolitego planu strategiczno-operacyjnego.

Polskie wojska OPK, wojska OPL związków taktycznych i operacyjnych, wojska lotnicze frontu, a także inne rodzaje wojsk frontowych i obrony terytorium kraju mogą brać udział w operacjach przeciwpowietrznych, przede wszystkim w obronie terytorium PRL. Organizatorem tych działań będą wojska OPK, im też czasowo podporządkowuje się inne środki obrony powietrznej /wojska OPL, lotnictwo myśliwskie WLF/ biorące udział w operacjach przeciwpowietrznych na obszarze kraju. Włączenie /wyłączenie/ i działanie tych wojsk w systemie OPK w początkowym okresie wojny /w operacjach przeciwpowietrznych/ odbywają się na podstawie obowiązujących w Wojsku Polskim ustaleń zawartych w dokumentach normatywnych^{1/}.

- 1/ 1. Instrukcja organizacji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw UW. DW OPK 1975.
2. Instrukcja organizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem frontowym w ZSZ państw uczestników UW. Warszawa 1978.
3. Instrukcja współdziałania sił obrony przeciwlotniczej flot sojuszniczych z siłami obrony powietrznej nadmorskich związków operacyjno-taktycznych wojsk OPK państw uczestników UW. Wyd. Sztab. Gen. WP 1980.
4. Wytyczne szefa Sztabu Gen. WP do współdziałania sił i środków w systemie OPK z dn. 30.12.1974.
5. Wytyczne szefa wojsk OPL MON do pełnienia dyżurów bojowych przez oddziały OPL w systemie OPK. Wyd. MON. Warszawa 1979 i inne.

Doświadczenia z ćwiczeń wskazują, że praktyczne stosowanie tych ustaleń jest dosyć skomplikowane zmuszając dowództwa i sztaby zainteresowanych wojsk do systematycznego prowadzenia treningów i ćwiczeń. Z kolei modernizacja ŚNP przeciwnika i własnych środków OP, zmiany w sposobach ich wykorzystywania, powodują konieczność niemal permanentnego poszukiwania nowych, racjonalnych rozwiązań w wykorzystaniu środków OP w systemie OPK w początkowym okresie wojny. Przy czym, na pierwszy plan wysuwa się potrzeba systematycznego doskonalenia współdziałania pomiędzy różnymi środkami OP /WOPK i czasowo podporządkowanymi oddziałami i związkami taktycznymi wojsk OPL, lotnictwa myśliwskiego WLF/ działającymi w systemie OPK.

Potrzeby te zobowiązują także naszą uczelnię do prowadzenia badań w tym zakresie oraz nauczania słuchaczy problematyki związanej z organizowaniem i prowadzeniem działań, a także współdziałania różnych środków OP w systemie OPK w początkowym okresie wojny.

Podstawę nauczania tej problematyki stanowią wymienione wyżej ustalenia /dokumenty normatywne/ oraz opublikowane doświadczenia i wnioski z ćwiczeń wojsk. Niestety materiały te /dokumenty/ na ogół nie są przystosowane do celów dydaktycznych. Stąd wynikła potrzeba opracowania całościowego materiału szkoleniowego prezentującego podstawowe problemy organizacji i prowadzenia działań bojowych związków taktycznych i oddziałów wojsk OPK, wojsk lotniczych i wojsk OPL frontu we współdziałaniu z siłami obrony terytorialnej w czasie wzrostu zagrożenia i w początkowym okresie wojny przeznaczonego przede wszystkim dla potrzeb słuchaczy ASG WP.

Materiał ten opracowany został w oparciu o wyniki niemal trzyletnich badań prowadzonych przez powołany zespół autoreki. Badania obejmowały: inwentaryzację i analizę literatury przedmiotu /łącznie z dokumentami normatywnymi/; analizę doświadczeń i wniosków z ćwiczeń wojsk dotyczących działań różnych środków OP w systemie OPK w początkowym okresie wojny oraz eksperymentalne ćwiczenia przeprowadzone w ASG WP^{2/}.

Przedstawiony materiał składa się z ośmiu rozdziałów:

W rozdziale pierwszym przedstawione zostały możliwe warianty rozpoczęcia wojny przez państwa bloku NATO na ETW oraz przewidywane oddziaływanie jego sił zbrojnych na obszar naszego kraju w początkowym okresie wojny. Zaprezentowano także wyniki oceny stanu, rozmieszczenia i prawdopodobnego działania ŚNP, przede wszystkim na północno-zachodnią część naszego terytorium, jako najbardziej zagrożonego obszaru na uderzenia z powietrza.

W rozdziale drugim ujęto główne zasady strategii państw stron Układu

2/ W 1980 i 1982 r. z kursami Wydz.WL i OPK oraz kursami OPL Wydz.WL na temat: "Działania bojowe związków taktycznych i oddziałów wojsk OPK, wojsk lotniczych i wojsk obrony przeciwlotniczej we współdziałaniu z siłami obrony terytorialnej w czasie wzrostu zagrożenia i w początkowym okresie wojny".

Warszawskiego, a także znaczenie naszego kraju na ETW jako obszaru działań wojennych, uwypuklając szczególnie położenie Pomorskiego Okręgu Wojskowego i nadmorskiego korpusu OPK.

W rozdziale trzecim zaprezentowano węzłowe problemy działań bojowych wojsk korpusu OPK w początkowym okresie wojny.

W rozdziale czwartym przedstawiono węzłowe zagadnienia użycia frontowego lotnictwa myśliwskiego w systemie OPK w początkowym okresie wojny ze szczególnym uwzględnieniem problematyki współdziałania oraz wybrane zagadnienia działań lotnictwa myśliwskiego w systemie OPL Frontu.

W rozdziale piątym ujęte zostały wybrane zagadnienia zabezpieczenia tyłowego lotnictwa myśliwskiego i wojsk OPK w początkowym okresie wojny.

W rozdziale szóstym przedstawiono węzłowe zagadnienia użycia związków taktycznych /oddziałów/ wojsk OPL w systemie OPK w początkowym okresie wojny ze szczególnym uwzględnieniem problematyki współdziałania. Ponadto ujęte także niektóre problemy organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim WLF w systemie OPL wojsk frontu.

W rozdziale siódmym przedstawione zostały wybrane problemy obrony terytorialnej na obszarze Pomorskiego Okręgu Wojskowego w zakresie możliwości kierowania ruchem, organizacji ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza oraz prowadzenia akcji ratunkowych przez siły wojskowe na rzecz sił zbrojnych i obiektów wojskowych, a także ludności cywilnej.

W rozdziale ósmym ujęte wybrane problemy współdziałania między wojskami nadmorskiego korpusu OPK, ZT i oddziałami OPL lądowych wojsk operacyjnych i frontowym lotnictwem myśliwskim oraz z siłami POW, na obszarze którego prowadzą działania.

Opracowanie to ma charakter teoretycznego studium operacyjno-taktycznego, które zawiera wyniki badań obowiązujących zasad użycia różnych środków OP w systemie OPK w początkowym okresie wojny i ich praktycznego zastosowania podczas ćwiczeń. Wskazuje jednocześnie kierunki ich doskonalenia.

Szczególną uwagę zwrócono na wielostronne przedstawienie zagadnień organizacji i realizacji współdziałania różnych środków OP w systemie OPK /w korpusie OPK/ w początkowym okresie wojny. Zdecydowano się także na włączenie do opracowania wyników badań dotyczących działalności okręgu wojskowego w zakresie zabezpieczenia przegrupowania wojsk, ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza oraz organizacji akcji ratunkowych.

Zdaniem autorów niniejszy materiał może służyć jako materiał szkoleniowy dla słuchaczy ASG WP. Wydaje się, że może być także użyteczny w szkoleniu zainteresowanych dowództw i sztabów wojsk OPL, OPK, WLF i okręgów wojskowych.

1. ZAGROŻENIE PÓŁNOCNO-ZACHODNIEJ CZĘŚCI TERYTORIUM PRL PRZEZ SIŁY ZBROJNE PAŃSTW NATO ORAZ PRZEWIDYWANE ICH DZIAŁANIA W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

1.1. Poglądy państw NATO na rozpoczynanie działań wojennych ze szczególnym uwzględnieniem użycia sił lądowych i powietrznych w początkowym okresie wojny

Strategia elastycznego reagowania obowiązująca w państwach NATO, zakłada możliwość wybuchu i prowadzenia różnorodnych wojen. Kierownictwo wojskowe NATO w założeniach doktrynalnych uwzględnia starcie zbrojne między państwami NATO i Układu Warszawskiego w formie ograniczonego konfliktu lub powszechnej wojny jądrowej.

W związku z powyższym wysuwa się następujące koncepcje rozpoczęcia i prowadzenia wojny przez państwa NATO:

Do ograniczonego konfliktu zbrojnego może dojść na jednym lub kilku lądowych teatrach działań wojennych bądź też w jednym lub kilku morskich rejonach strefy NATO. Agresja w skali ograniczonej może być dokonana przeciwko jednemu z państw Układu Warszawskiego lub jednemu czy też grupie państw utrzymujących przyjazne stosunki z państwami wspólnoty socjalistycznej /głównie ze Związkiem Radzieckim/, które są położone obok strefy NATO lub państw Układu Warszawskiego.

Działania bojowe w wojnie ograniczonej mają być prowadzone w sposób zdecydowany przez wielonarodowe siły zbrojne w celu "zademonstrowania jedności państw NATO". W rzeczywistości chodzi o wciągnięcie w ograniczony konflikt zbrojny większej liczby państw sygnatariuszy paktu i przekształcenie go już w początkowej fazie w wojnę koalicyjną^{1/}.

W pierwszym etapie ograniczony konflikt zbrojny może być realizowany wyłącznie środkami konwencjonalnymi. Jednakże w trakcie jego rozszerzania się może nastąpić eskalacja wojny ograniczonej prowadząca do użycia taktycznej broni jądrowej już w pierwszych dniach konfliktu zbrojnego.

Wojna jądrowa na ETW może być środkiem osiągnięcia regionalnych /europejskich/ celów politycznych. W wojnie tej przewiduje się szereg ograniczeń w zakresie stosowania broni jądrowej. Zakłada się, że może ona być używana nie przeciwko wszystkim państwom, ogranicza się ilość i moc ładunków jądrowych oraz bierze pod uwagę charakter celów, głębokość uderzeń i rodzaj wybuchów. Za główny warunek zapobieżenia przeobrażenia się wojny jądrowej na jednym teatrze wojny w powszechną wojnę jądrową uważa się stosowanie broni jądrowej w strefie działań bojo-

1/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON Sztab Generalny WP, Zarząd II. Warszawa 1981 r., s.93.

wych i tylko na obiekty wojskowe^{2/}. Według tych koncepcji rodzaje poszczególnych wojen mają zależeć od ich celów politycznych, charakteru teatru działań wojennych, siły przeciwnika oraz wielu innych czynników. Tęgo rodzaju założenia strategii stwarzają dużą możliwość wyboru sił i środków oraz prowadzenia działań wojennych w konkretnej sytuacji, czyniąc tę strategię "elastyczną". Jednocześnie zapewniają dużą swobodę manewru politycznego zarówno wobec przeciwnika, jak i w stosunku do sojuszników w ramach poszczególnych paktów militarnych^{3/}. Założenia kierownictwa sił zbrojnych NATO pozwalają wnioskować, iż przyszłe działania bojowe będą przebiegały zawsze w warunkach stałego zagrożenia użyciem broni jądrowej. Dlatego też siły i środki NATO są utrzymywane w wysokim stopniu gotowości bojowej. Dowództwo NATO uważa, że gdy jedna z walczących stron znajdzie się w obliczu klęski a będzie miała zbyt mało środków konwencjonalnych aby zmienić sytuację na swoją korzyść, użyje broni jądrowej.

W razie wybuchu poważnej wojny jądrowej siły zbrojne NATO zamierzają wykonać natarcie jądrowe na całym ETW lub na wybranym TDW. Za jeden z najbardziej prawdopodobnych sposobów rozpoczęcia powszechnej wojny uważa się zaważu przygotowane uderzenie zaskakujące, które przy współczesnych środkach rażenia stwarza największe możliwości zniszczenia potencjału jądrowego przeciwnika i zmniejszenia jego szansy wykonania uderzenia odwetowego. Czynnikiem zaskoczenia umożliwia ponadto przejęcie inicjatywy strategicznej już od początku działań wojennych oraz radykalną zmianę stosunku sił na korzyść wykonującego uderzenie z zaskoczenia.

Główną formę prowadzenia przez wojska NATO walki zbrojnej na ETW zarówno w ograniczonym konflikcie zbrojnym jak i w powszechnej wojnie jądrowej są - według teoretyków zachodnich - operacje strategiczne na TDW. Stanowią one zespół jednolicie kierowanych i koordynowanych działań wojennych sił raketowo-jądrowych lądowych, powietrznych i morskich, prowadzonych według wspólnego zamiaru i planu oraz pod jednym dowództwem. Celem tych działań jest rozgromienie sił zbrojnych przeciwnika lub wyeliminowanie z wojny poszczególnych państw bądź koalicji. W zależności od celów, charakteru TDW oraz ilości i jakości sił i środków operacje strategiczne mogą być realizowane w formie:

- uderzeń strategicznych i operacyjno-taktycznych sił powietrzno-jądrowych na całą głębokość ugrupowania przeciwnika /natarcie jądrowe/;

2/ W ćwiczeniu pk. "Wintex/Cimex-79" oraz ćwiczeniach poprzednich prowadzonych przez kierownictwo sił zbrojnych NATO przejście do działań bojowych z użyciem taktycznej broni jądrowej nastąpiło w momencie powstania zagrożenia przerwania pierwszej rubieży obronnej.

3/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW. Analiza. Wyd. MON Sztab Generalny WP - Zarząd II, Warszawa 1980 r.

- pierwszych i następnych operacji zgrupowań sił lądowych i powietrznych;
- operacji sił morskich;
- operacji powietrzonodesantowych;
- działań bojowych połączonych wojsk obrony powietrznej.

Decydującym elementem będzie wykonanie pierwszego uderzenia jądrowego przez strategiczne siły jądrowe oraz operacyjno-taktyczne siły i środki jądrowe wszystkich rodzajów sił zbrojnych.

Zależnie od charakteru wojny /konwencjonalna czy jądrowa/, operacja strategiczna na ETW może się składać z etapu działań bez stosowania broni jądrowej, etapu decydujących działań jądrowych i etapu działań końcowych.

Za najbardziej skuteczny sposób przeprowadzenia operacji strategicznej uważa się zawczasu przygotowane uderzenie zaskakujące, zmniejszające szansę przeciwnika na wykonanie uderzenia odwetowego^{4/}.

Zaskakujące uderzenie może być wykonane:

- bez przedsięwzięć przygotowawczych oraz wzmocnienia sił zbrojnych i pierwszego rzutu strategicznego dodatkowymi siłami i środkami;
- po zrealizowaniu niezbędnych przedsięwzięć przygotowawczych w celu zwiększenia możliwości bojowych strategicznych sił uderzeniowych, a także po wzmocnieniu wojsk pierwszego rzutu strategicznego.

W wykonaniu zaskakujących uderzeń /w obu wariantach/ szczególną rolę wyznacza się siłom powietrznym zdolnym przejąć inicjatywę strategiczną oraz zmienić sytuację i stosunek sił już na początku wojny. Uważa się, że w konwencjonalnej fazie wojny jednym z najważniejszych elementów operacji strategicznej będą pierwsze zaczepne operacje powietrzne. Ich głównym celem będzie wywalczenie i utrzymanie panowania w powietrzu na TDW, a przynajmniej na najważniejszych kierunkach działania zgrupowań uderzeniowych lub obronnych wojsk lądowych. W operacji powietrznej może wziąć udział do 80% technicznie sprawnych samolotów, bez nosicieli broni jądrowej /nbj/, z zadaniem wykonania na głębokość do 800 km uderzeń na szerokim froncie w sposób zmasowany, kolejnymi falami, na małych i bardzo małych wysokościach, z jednoczesnym stosowaniem silnych zakłóceń. Operacje sił lądowych zawsze będą poprzedzone operacjami sił powietrznych zdolnych w wariantach konwencjonalnym jedynie wykonywać uderzenia zaskakujące o znaczeniu operacyjnym. Szczególnie pierwsza zaczepna operacja powietrzna, przeprowadzona głównie przez lotnictwo taktyczne, /morskie-pokładowe/ oraz strategiczne, może odegrać decydującą rolę w zdobyciu i utrzymaniu inicjatywy strategicznej.

4/ Strategia. Wyd. ASG SZ ZSRR. Moskwa 1974 r. /wykłady - notatki/.

W wojnie jądrowej najważniejszym elementem operacji strategicznej /mogącym stanowić samodzielną formę działań/ jest natarcie jądrowe, które może stanowić część składową globalnego pojedynku jądrowego; główną rolę mogą w nim odegrać siły powietrzno-kosmiczne, a na TDW - operacyjno-taktyczne siły raketowe i nosiciele broni jądrowej lotnictwa taktycznego.

Przewiduje się, że w pierwszym uderzeniu jądrowym, wykonanym siłami znajdującymi się na teatrze działań wojennych, do 70% ładunków jądrowych zostanie zrzuconych przez lotnictwo taktyczne na cele przeciwnika znajdujące się w głębi operacyjnej^{5/}.

U podstaw poglądów państw NATO na zabezpieczenie operacji strategicznej na ETW leży amerykańska "strategia oceaniczna". Zakłada ona skoncentrowanie głównego wysiłku floty wojennej, lotnictwa morskiego i piechoty morskiej na żywotnie ważnych obszarach europejskiego i atlantyckiego teatru wojny w celu zniszczenia morskiego potencjału przeciwnika i wsparcia działań wojennych na lądzie. Pewnego rodzaju adaptację strategii elastycznego reagowania stanowi jej odmiana, tzw. strategia obrony wysuniętej, uwzględniająca konieczność szybkiego przeniesienia wojny na teren przeciwnika /NRD, CSRS/; zakłada ona możliwość rozpoczęcia działań wojennych z zaskoczenia /bez przygotowania/ zgodnie z metodą "faktów dokonanych"^{6/}.

Reasumując rozważania nad doktrynalnymi koncepcjami rozpoczęcia i prowadzenia wojny przez państwa NATO, można sformułować następujące uogólnienia:

Podstawą doktryny państw NATO na najbliższe lata pozostaje amerykańska strategia elastycznego reagowania zakładająca możliwość prowadzenia różnorodnych wojen stosownie do celów politycznych, charakteru TDW, itp. Jednym z ważnych elementów tej strategii jest możliwość prowadzenia bezjądrowych działań bojowych, zwłaszcza w początkowym okresie wojny.

Adaptacją tej strategii do polityczno-strategicznych celów RFN stała się koncepcja strategiczna obrony wysuniętej zakładająca konieczność szybkiego "przeniesienia" wojny na teren przeciwnika /NRD i CSRR/, przy wykorzystaniu sił zbrojnych wszystkich uczestników NATO.

Analiza szkolenia operacyjno-taktycznego prowadzonego w ostatnich latach podczas ćwiczeń sztabów i wojsk NATO na ŚE TDW wykazuje, że stosowane są różne warianty wchodzenia w wojnę z zaskoczenia, po długim okresie wzmęgania napięć. Wariantowanie prowadzenia działań

5/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON, Sztab Gen. WP, Zarząd II, Warszawa 1981 r., s.106.

6/ Założenia doktrynalne i współczesne koncepcje strategiczno-operacyjne NATO na ŚE TDW. Skrypt, płk dypl. Jabłoński. Wyd. ASG WP, Warszawa 1980 r.

wojennych ma zapewnić swobodę wyboru między zaskakującym rozpoczęciem działań zbrojnych a stopniowym "wchodzeniem" w wojnę między konwencjonalnym a jądrowym wariantem wojny^{7/}.

Nie wyklucza się, że w pierwszym okresie wojny może być również użyta taktyczno-operacyjna broń jądrowa. W związku z tym dowództwo sił zbrojnych NATO doskonaląc siły uderzeniowe nadaje priorytet rozwojowi sił powietrznych niezbędnych do działań bojowych zarówno w wariantcie konwencjonalnym, jak i jądrowym.

Siły lądowe państw uczestników NATO na ŚE TDW oraz koncepcje ich wykorzystania w początkowym okresie wojny /wybrane zagadnienia/

Zakładając różne formy i warianty prowadzenia działań wojennych kierownictwo wojskowo-polityczne NATO podzieliło europejski teatr wojny na następujące teatry działań wojennych /TDW/: północnoeuropejski, środkowoeuropejski, południowoeuropejski i śródziemnomorski.

Środkowoeuropejski teatr działań wojennych /ŚE TDW/ w planach wojennych dowództwa NATO stanowi najważniejszą część europejskich państw paktu NATO. Obejmuje on terytoria i nadmorskie rejony RFN, Belgii, Holandii, Francji i Luksemburga. Na okres działań wojennych przewiduje się włączenie w jego granice terytoriów NRD, PRL, CSRS, północno-wschodniej części Węgier i środkowoeuropejskiej części ZSRR.

Znaczenie strategiczne ŚE TDW wynika przede wszystkim z jego usytuowania na ETW oraz położenia geograficznego i znaczenia ekonomicznego. Nieustabilizowana sytuacja polityczno-militarna oraz wspomniane wyżej czynniki spowodowały, że obecnie /w warunkach pokoju/ na ŚE TDW znajduje się największe zgrupowanie połączonych sił zbrojnych NATO. Siły te /łącznie z Jutlandzkim Korpusem Armijnym/ liczą ponad 850 tys. żołnierzy, to jest 50% całości sił na europejskim teatrze wojny. Dowództwo Połączonych Sił Zbrojnych na tym teatrze dysponuje zgrupowaniem w składzie 27 dywizji oraz 5 brygad o wysokim stopniu ukończenia, najlepiej uzbrojonych i utrzymywanych w stałej gotowości bojowej.

W czasie zaostrzającego się napięcia w sytuacji międzynarodowej liczba związków taktycznych sił lądowych na ŚE TDW może zostać zwiększona w wyniku mobilizacji oraz przerzutów do RFN amerykańskich i brytyjskich odwołów strategicznych. Siły lądowe NATO na ŚE TDW są zorganizowane w dwa związki operacyjne: Północną Grupę Armii i Centralną Grupę Armii/ oraz związek taktyczno-operacyjny /Jutlandzki Korpus Armijny - JKA/^{8/}.

7/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW. Wyd. MON Sztab Gen. WP, Zarząd II, Warszawa 1980 r., s. 67.

8/ Jutlandzki Korpus armijny wchodzący w skład północno-europejskiego TDW decyzją dowództwa sił zbrojnych NATO jest operacyjnie podporządkowany ŚE TDW.

Północna Grupa Armii jest związkiem operacyjnym o koalicyjnym, wielonarodowym charakterze. W jej skład wchodzi 15 dywizji /4 zachodnio-niemieckie, 4 brytyjskie, 3 belgijskie, 3 holenderskie oraz 1 amerykańska - podwójnego bazowania/, w tym 9 pancernych i 6 zmechanizowanych, zorganizowanych w 4 korpusy armijne liczące ponad 350 tys. żołnierzy. W uzbrojeniu wojsk PGA znajduje się między innymi: 66 wyrzutni pocisków raketowych, 468 dział atomowych, 2260 dział i moździerzy, ok. 3800 czołgów, ok. 2500 środków przeciwpancernych, 19000 środków przeciwlotniczych oraz 530 śmigłowców i samolotów lotnictwa sił lądowych, związki taktyczne wchodzące w skład PGA są bardzo zróżnicowane pod względem uzbrojenia, ukompletowania gotowości do działań oraz możliwości bojowych.

Centralna Grupa Armii jest związkiem operacyjnym o charakterze koalicyjnym. Składa się z 12 dywizji /6 amerykańskich oraz 6 zachodnio-niemieckich/, w tym 5 pancernych, 6 zmechanizowanych oraz 1 piechoty górskiej, zorganizowanych w 4 korpusy armijne o stanie osobowym ponad 410 tys. żołnierzy. Wojska CGA są uzbrojone w 192 wyrzutnie pocisków raketowych, 1170 dział atomowych, 5800 czołgów, 1270 dział i moździerzy, 500 środków przeciwpancernych, 26000 środków przeciwlotniczych oraz ponad 1800 śmigłowców i samolotów lotnictwa sił lądowych. Wszystkie jednostki Centralnej Grupy Armii odznaczają się dużą zdolnością bojową oraz nowoczesnym uzbrojeniem i sprzętem bojowym.

Jutlandzki Korpus Armijny składający się z trzech dywizji i ewentualnie wzmocniony siłami 1-2 dywizji, łącznie z jednostkami wydzielonymi, liczy ponad 67 tysięcy żołnierzy. Jest wyposażony między innymi w 8 wyrzutni pocisków raketowych oraz 475 czołgów^{9/}.

Dla osiągnięcia agresywnych militarno-politycznych celów dowództwo sił zbrojnych NATO zamierza przeprowadzić operację zaczepną na SE TDW siłami dwóch grup armii w pierwszym rzucie - we współdziałaniu ze zgrupowaniem wojsk kierunku jutlandzkiego /po uprzednim znacznym jego wzmocnieniu/. Działania sił lądowych będą wspierane przez silne zgrupowania taktycznych sił powietrznych i sił morskich^{10/}.

Celem pierwszej operacji zaczepnej może być rozbitcie zgrupowań sił zbrojnych państw Układu Warszawskiego, znajdujących się na terytorium NRD oraz na zachodnich obszarach Polski i CSRS, a także odwodów podchodzących z głębi i opanowanie rubieży: rzeki WISŁA na odcinku GDĄŃSK-

9/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO - Skład bojowy i zasadnicze uzbrojenie połączonych sił lądowych NATO na ETW. Zał. Nr 1. Stan na 1.1.1981 r., Wyd. MON Sztab Generalny WP - Zarząd II. Warszawa 1981.

10/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW. Wyd. MON Sztab Generalny WP - Zarząd II. Warszawa 1980 r., s. 6-67.
Poglądy dowództwa SZ NATO zostały skonfrontowane z doświadczeniami i wnioskami wpływającymi z sojusznicznych ćwiczeń Zjednoczonych Sił Zbrojnych państw stron UW: "Zachód-77" i dowódczo-sztabowych ćwiczeń Sił Zbrojnych PRL "Lato-78".

FORDON, ŁÓDŹ, OSTRAWA, BRATYSŁAWA, a przez to stworzenie warunków do przeprowadzenia kolejnej operacji. Środkami wojny radioelektronicznej zamierza się sparaliżować system dowodzenia obroną powietrzną i wojskami operacyjnymi państw UW, a zmasowanymi uderzeniami z powietrza - obezwładnić wojska ześrodkowane w strefie operacyjnej i przegrupowane z głębi. Aktywne działania grup dywersyjno-rozpoznawczych mają dezorganizować zaplecze, system dowodzenia, przedsięwzięcia mobilizacyjne i podejście odwodów przeciwnika. Pierwszy rzut operacyjny połączonych sił lądowych SETDW i JKA będzie miał za zadanie rozbić pierwszorzutowe zgrupowanie operacyjne wojsk UW, stosując między innymi desanty powietrzne i morskie. Po wprowadzeniu do bitwy odwodów grup armii wojska NATO będą dążyły do rozbitcia odwodów podchodzących z głębi i do zrealizowania celu pierwszej operacji zaczepnej.

W razie niepomyślnego przebiegu operacji zaczepnej dowództwo NATO przewiduje przejście do działań z użyciem taktycznej broni jądrowej, z ogólnym celem wykonania uderzeń na podchodzące z głębi operacyjnej odwody przeciwnika. Do wykonania uderzeń jądrowych, zamierza się wykorzystać przede wszystkim samoloty nosiciele broni jądrowej lotnictwa taktycznego^{11/}.

Należy podkreślić, iż siły zbrojne NATO na SETDW są w stanie przejść samodzielnie do ograniczonej wojny jądrowej dysponując /oprócz samolotów nbj/ 266 wyrzutniami rakiet balistycznych. Ponadto po 1983 r. arsenał uzbrojenia państw NATO zwiększy się o 464 wyrzutnie pocisków kierowanych typu "Cruise" i 108 "Pershing II" wyrzutnie te mają być rozmieszczane na terenie RFN, Belgii, Holandii, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Dowództwo NATO uważa, że w wypadku konfliktu zbrojnego głównym zadaniem sił morskich paktu powinno być niedopuszczenie do wejścia bałtyckich sił morskich państw Układu Warszawskiego w rejon wód przybrzeżnych Danii i RFN, a także do przejścia okrętów floty radzieckiej na Morze Północne i w rejon zachodnich podejść do cieśnin bałtyckich. Dowództwo połączonych sił zbrojnych północnoeuropejskiego TDW - zwłaszcza zaś dowództwo połączonych sił zbrojnych Cieśnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego - planuje więc aktywne, intensywne działania bojowe, wymierzone przeciw siłom morskim i określonym obiektom brzegowym państw UW, prowadzone w ramach tzw. uderzeń uprzedzających. Przewiduje również zakrojone na szeroką skalę działania obronne polegające przede wszystkim na skutecznej blokadzie podejść do strefy CD i stworzeniu niezawodnego systemu obrony przeciwdesantowej wybrzeży wysp znajdujących się w tej strefie. Ponadto siły morskie RFN, Danii i Norwegii

11/ Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie połączonych sił zbrojnych NATO "WINTEX-CIMEX-79". Wyd. MON. Sztab Gen.WP. Zarz.II, Warszawa 1979 r., s.s. 26, 27, 28.

mają zabezpieczać działania desantów morskich oraz ochraniać komunikację na morzu Północnym i Bałtyku^{12/}.

Dążenie państw NATO do uzyskania przewagi militarnej nad Układem Warszawskim stanowi siłę napędową rozwoju techniki bojowej na Zachodzie.

Zasadnicze tendencje rozwojowe sił lądowych NATO dotyczą: modernizacji systemów uzbrojenia i sprzętu bojowego; zmian w strukturach organizacyjnych sił zbrojnych; doskonalenia środków walki.

Jeśli chodzi o systemy uzbrojenia i sprzętu bojowego w dziedzinie broni jądrowej - eurostrategicznej, to modernizacja głównie ma dotyczyć zamiany zestawów rakiet Pershing-1 na Pershing-II oraz wprowadzenie na uzbrojenie samosterujących pocisków "Cruise".

W zakresie modernizacji broni konwencjonalnej szerokie programy rozwoju zakładają zastępowanie w większym stopniu niż dotychczas przestarzałej broni nowoczesnym uzbrojeniem, np. poprzez wyposażenie wojsk w nowoczesne czołgi XM-1 /A/, Leopard-2 /RFN/ oraz modernizację czołgów starszych typów. Modernizacją w szerokim zakresie objęto artylerię polową i przeciwpancerną /zwiększenie donośności, celności i siły ognia/. Przewiduje się również stosowanie nowych sposobów walki z czołgami /np. tworzenie w celu jej prowadzenia połączonych taktycznych grup lotniczych; każda z tych grup składałaby się z 4 samolotów A-10, 4-5 śmigłowców przeciwpancernych AH-1 GQ i 4 śmigłowców rozpoznawczych OH-6A/.

Ponadto w lądowych siłach zbrojnych kontynuuje się modernizację związków taktycznych, przede wszystkim pod kątem wzrostu ruchliwości i wyposażenia w broń uniwersalną. Program rozbudowy sił zbrojnych przewiduje sprecyzowanie zasad dowodzenia i prowadzenia operacji oraz dokonanie pewnej reorganizacji mającej na celu stworzenie silnego ruchliwego związku taktycznego.

W programie rozbudowy sił lądowych kładzie się nacisk nie na liczebną lecz na jakościową rozbudowę tych sił^{13/}.

Dokonana wyżej ocena sił lądowych NATO na ŚE TDW prowadzi do następującego generalnego wniosku: ugrupowanie wojsk na tym TDW jest przygotowane do przeprowadzenia natychmiastowej operacji zaczepnej, której

12/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW, Wyd. MON. Sztab Cen. WP, Zarz. II, Warszawa 1980 r., s. 63-64. Dowództwo połączonych sił morskich na północnoeuropejskim TDW dysponuje 180 okrętami bojowymi i 240 okrętami specjalnego przeznaczenia /na Bałtyku 111 okrętów bojowych i 91 okrętów specjalnego przeznaczenia/.

13/ Obrona Terytorium Kraju. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1980 r., s. 55 oraz: Kierunki i tendencje rozwojowe sił zbrojnych NATO. Skrypt. mjr dypl. Tomaszewski, Wyd. ASG WP, Katedra RWiAO, 1980 r.

wyniki mogą zdecydować o stopniu osiągnięcia militarnych i politycznych celów wojny w Europie.

Siły powietrzne państw NATO na ŚE TDW oraz koncepcje ich wykorzystania w początkowym okresie wojny

Na ŚE TDW znajduje się największe zgrupowanie sił powietrznych przeznaczonych do wsparcia działań wojsk lądowych. Głównymi związkami sił powietrznych bazujących na ŚE TDW są 2 i 4 Połączone Taktyczne Siły Powietrzne /PTSP/, jednostki sił powietrznych podległe dowództwu Ciesnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego /CD i BZ/ oraz brytyjskie siły powietrzne bazujące na terytorium Wielkiej Brytanii podległe siłom NATO. Jednostki 2 i 4 PTSP oraz PTSP CD i BZ bazują w rejonach stacjonowania sił lądowych NATO, które mają być przez nie wspierane w działaniach bojowych.

2 PTSP stacjonują na obszarze składającym się z terytoriów Belgii, Holandii i części RFN na północ od linii KASSEL BONN. Na czas wojny terytorium na północ od rzeki ŁABY przechodzi w podporządkowanie PTSP CD i BZ wraz ze znajdującymi się tam siłami i środkami OP. 4 PTSP stacjonują na obszarze składającym się z terytorium Luksemburga i części RFN na południe od linii KASSEL-BONN do południowej granicy państwowej. Lotnictwo PTSP CD i BZ zostało rozmieszczone na terenie Szlezewiku-Holsztynu /północna część RFN/ i na Półwyspie Jutlandzkim. Wymienione PTSP podlegają naczelnemu dowódcy połączonych sił powietrznych NATO w Europie Środkowej z siedzibą w RAMSTEIN.

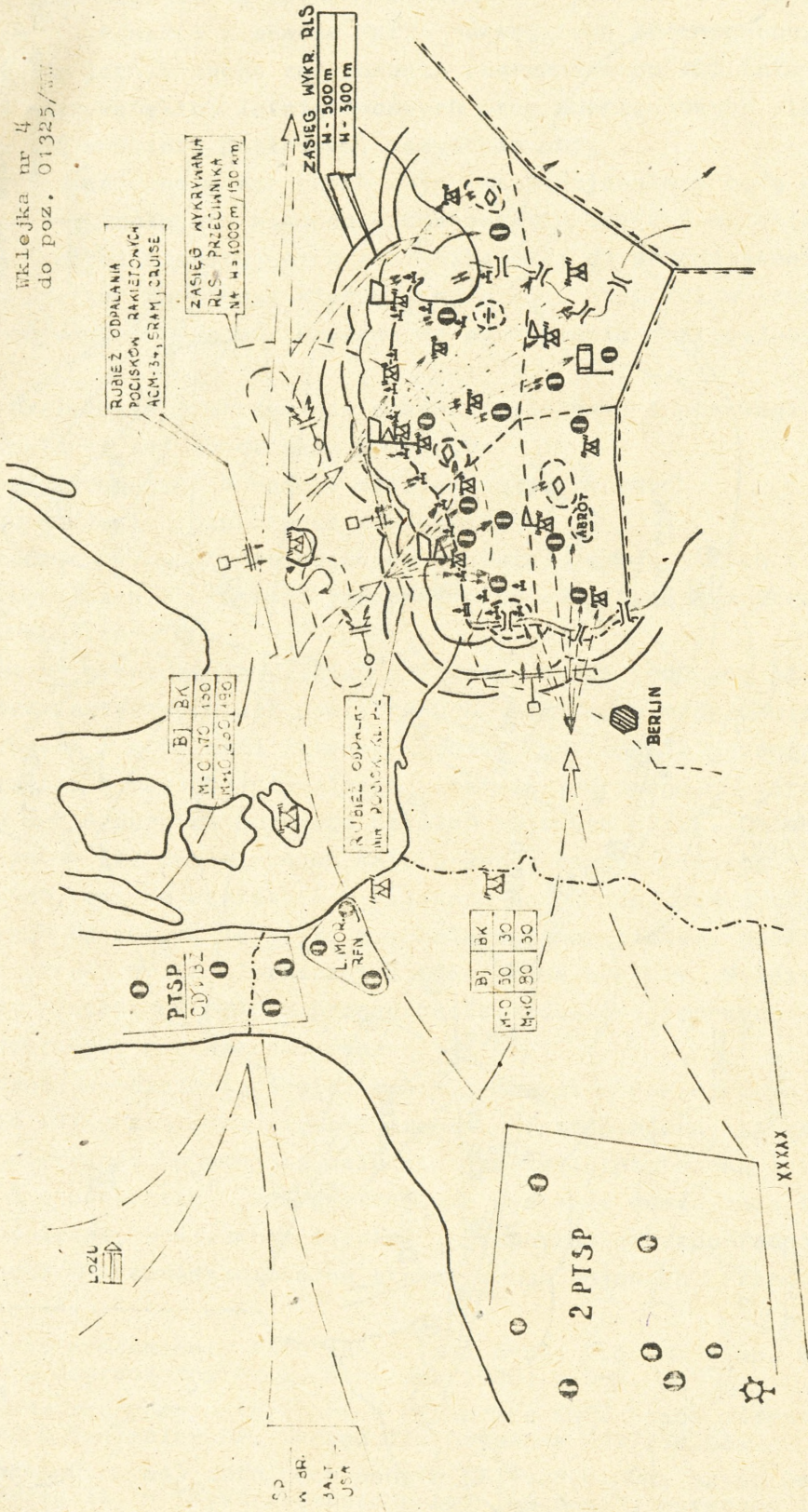
W skład 2 i 4 PTSP, PTSP CD i BZ oraz brytyjskich sił powietrznych wchodzi jednostki lotnictwa uderzeniowego, rozpoznawczego oraz lotnictwa myśliwskiego obrony powietrznej. W dyspozycji 2 PTSP znajduje się 570 samolotów bojowych, w tym 192 nosiciele broni jądrowej, w dyspozycji zaś 4 PTSP-852 samoloty bojowe, w tym 426 nosiciele broni jądrowej. Siły powietrzne 4 PTSP stanowią najsilniejsze zgrupowanie lotnicze sił powietrznych NATO. Połączone Taktyczne Siły Powietrzne CD i BZ liczą 240 samolotów/bez nosiciele broni jądrowej/. Brytyjskie siły powietrzne/nie wchodzące w skład PTSP i podporządkowane NATO/liczą 190 samolotów bojowych, w tym 60 nosiciele broni jądrowej^{14/}. Siły powietrzne NATO na obszarze ŚE TDW, łącznie z PTSP CD i BZ oraz siłami brytyjskimi podporządkowanymi NATO, liczą ponad 1800 samolotów bojowych /670 nbj/, w tym lotnictwa uderzeniowego /myśliwsko-bombowego i bombowego/ około 1200 samolotów /630 nbj/. W początkowym okresie wojny /w wariantcie konwencjonalnym/ mogą one być czasowo wzmocnione około 100 samolotami amerykańskiego lotnictwa strategii

14/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON. Sztab Generalny WP, Zarząd II. Warszawa 1981. Załącznik 8 /stan na 1.1.1981 r./ oraz Biuletyn wywiadowczy. Skład bojowy i dyslokacja PSZ NATO. Wyd. MON Sztab Generalny WP, Zarząd II. Warszawa 1981 /stan na 1.1.1981 r./

WALKA O PANOWANIE W POWIETRZU / przewagą jądrową /

T.A.J. N. E.
Dz. nr. ...

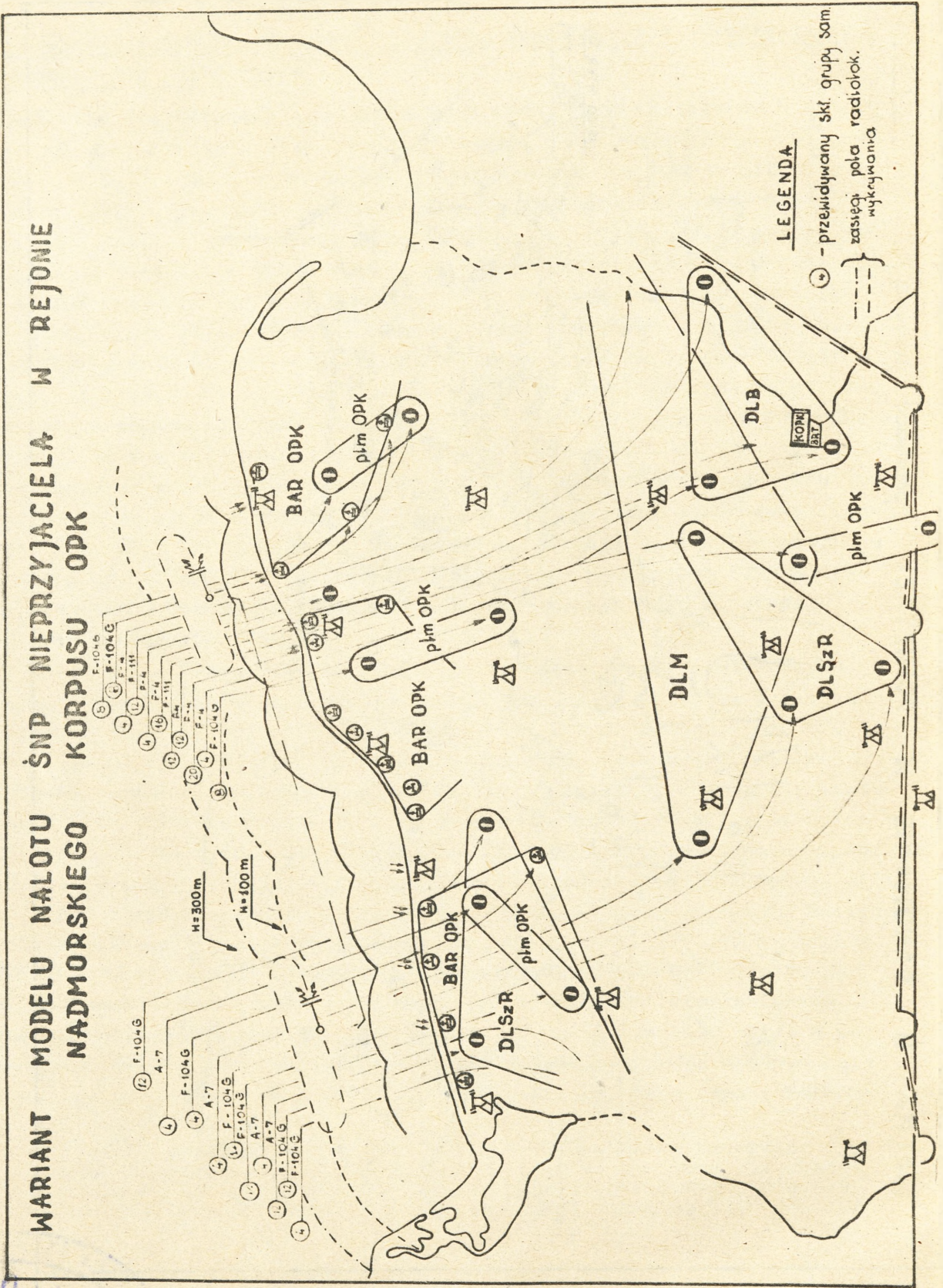
Wklejka nr 4
do poz. 01325/AM

CP
W dr.
JANT
USA

01400
15
BIBLIOTEKA NAUCZELNIC
Dział Zbiorów Specjalnych

WARIANT MODELU NALOTU ŚNP NIEPRZYJACIELA W REJONIE
NADMORSKIEGO KORPUSU OPK

cznego typu B-52 z ogólnym przeznaczeniem potęgowania efektów działań bojowych zasadniczych zgrupowań lotniczych w pierwszych operacjach powietrznych^{15/}. Ponadto z akwenu Morza Norweskiego /Północnego/ przewiduje się użycie lotniskowego zgrupowania uderzeniowego 401 LoZu w składzie trzech amerykańskich lotniskowcowych grup uderzeniowych /LoGu/, posiadającego 132 samoloty pokładowe, wszystkie nbj.

Siły powietrzne w warunkach wojny konwencjonalnej będą główną siłą uderzeniową zdolną do wykonania zmasowanych uderzeń na obiekty znajdujące się w głębi operacyjnej przeciwnika oraz do przeniesienia w krótkim czasie uderzeń z jednego kierunku na drugi. Stąd też w przyszłych działaniach wojennych będą one używane do wykonywania następujących głównych zadań:

- wywalczenia i utrzymania przewagi jądrowej i przewagi w powietrzu;
- izolacji rejonu działań bojowych;
- bezpośredniego wsparcia działań wojsk lądowych;
- prowadzenia rozpoznania powietrznego.

W początkowym okresie wojny do najważniejszych i tych zadań będą należały: wywalczenie przewagi jądrowej oraz wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu^{16/}.

Podczas prowadzenia działań z użyciem broni jądrowej pierwszoplanowym zadaniem taktycznych sił powietrznych NATO /przy współudziale pocisków raketowych i artylerii lufowej/ będzie wywalczenie przewagi jądrowej realizowane w ramach: globalnego natarcia jądrowego, natarcia jądrowego na TDW lub wsparcia jądrowego działań bojowych wojsk. Obiektami uderzeń taktycznych sił powietrznych NATO byłyby: bazy i miejsca dowozu bomb jądrowych, wojska raketowe w rejonach bazowania, ześrodkowania i na stanowiskach bojowych, lotniska z samolotami nosicielami broni jądrowej, środki obrony przeciwlotniczej i inne ważne obiekty. Należy podkreślić, że siły powietrzne NATO w przenoszeniu ładunków jądrowych w skali TDW będą odgrywały pierwszoplanową rolę^{17/}.

Zadanie wywalczenia i utrzymania przewagi w powietrzu w początkowym okresie wojny zamierza się realizować w ramach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej mającej na celu niszczenie lotnictwa na lotniskach bazowania i w powietrzu, dezorganizowanie systemów dowodzenia i naprowadzania lotnictwa, niszczenie lotnisk i wykonywanie bezpośrednich uderzeń na środki OP rozmieszczone na stanowiskach bojowych. Przewiduje się, że

15/ Plany wzmocnienia NATO samolotami B-52. C.A. Robinson. Wojskowy Przegląd Zagraniczny Nr 2, Warszawa 1980; s.5-7.

16/ Ocena zagrożenia terytorium PRL przez SNP. Praca zespołowa. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II. Warszawa 1977; s.55.

17/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II. - "Wykorzystanie broni jądrowej". Warszawa 1981 r., s.106.

w początkowej fazie wojny w walce o wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu /przewagi jądrowej/ może wziąć udział 70-80% SNP^{18/}.

Izolację rejonu działań bojowych przewiduje się prowadzić na głębokość do 300-400 km od linii frontu w celu wzbronienia podejścia odwodów i dowozu środków materiałowo-technicznych. Głównymi obiektami działań będą środki raketowo-jądrowe w rejonach rozwinięcia, ześrodkowania wojsk, kolumny w marszu, mosty, przeprawy, węzły kolejowe oraz składy i punkty rozdzielcze sprzętu i uzbrojenia.

Bezpośrednie wsparcie lotnicze wojsk lądowych zamierza się realizować na głębokość do 100 km w celu zadania maksymalnych strat wojskom lądowym /szczególnie wojskom pierwszego rzutu do głębokości 25 km/. Głównymi obiektami działań będą: zgrupowania wojsk, środki przenoszenia broni jądrowej w marszu i na stanowiskach startowych, związki i oddziały pancerne i zmechanizowane, stanowiska przeciwlotniczych pocisków raketowych, SD i węzły łączności /a szczególnie ruchome cele opancerzone, środki ogniowe i siła żywa na polu walki/.

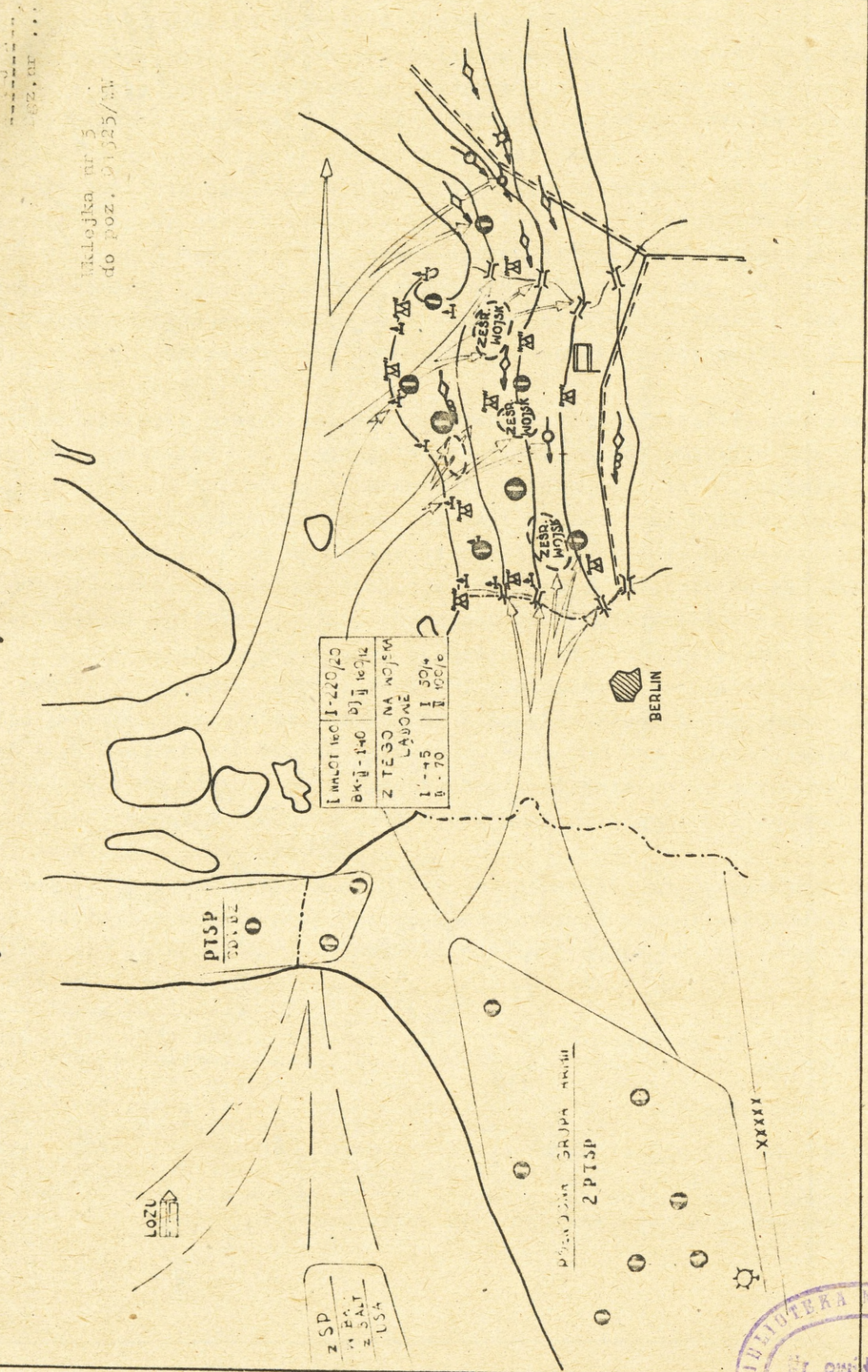
Rozpoznanie powietrzne na rzecz przewagi w powietrzu zamierza się prowadzić w toku operacji powietrznej na głębokość 800 km w celu określenia wyników uderzeń bombowo-szturmowych na lotniska, organy dowodzenia lotnictwem frontowym i OP. Rozpoznanie powietrzne na rzecz izolacji rejonu działań bojowych i bezpośredniego wsparcia lotniczego organizowane będzie przez organy dowodzenia lotnictwem taktycznym. Wyśiłek lotnictwa rozpoznawczego będzie nakierowany na wykrycie zgrupowań wojsk, ustalenie rubieży i struktury obrony, rejonów ześrodkowania i kierunku ruchu odwodów, stanowisk startowych środków napadu jądrowego, lotnisk, przepraw i kierunków wycofywania się wojsk oraz określenie wyników uderzeń broni jądrowej i środków konwencjonalnych. Przewiduje się, że głębokość rozpoznania prowadzonego na korzyść grupy armii będzie wynosiła do 400 km, korpusu armijnego - 200-250 km i dywizji - do 100 km.

Zamiar wykorzystania sił powietrznych w początkowym okresie wojny jest ściśle związany z koncepcjami dowództwa sił zbrojnych NATO dotyczącymi prowadzenia operacji zaczepnej i użycia sił zbrojnych NATO. Uwzględniając koncepcję wykorzystania wojsk lądowych w wariantach prowadzenia działań wojennych w początkowej fazie z bronią konwencjonalną z przejściem do broni jądrowej w późniejszym etapie działań, siły powietrzne zachowały wysoką elastyczność.

Zgodnie z doktryną NATO podstawową formą działań bojowych połączonych taktycznych sił powietrznych będzie operacja powietrzna prowadzona w ramach operacji strategicznej na TDW. Nasz potencjalny przeciwnik rozróżnia następujące rodzaje operacji powietrznych: zaczepne, obronne, rozpoznania taktycznego, przerzutu wojsk i ładunków oraz bojowego zabezpieczenia działań lotnictwa.

18/ Biuletyn Informacyjny Nr 2 /134/. Ocena zagrożenia z powietrza rejonu obrony nadmorskiego korpusu OPK. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Warszawa 1980 r., s.11.

**DZIAŁANIE ŚNP NIEPRZYJACIELA NA PRZEGRUPOWUJĄCE SIĘ
WOJSKA OPERACYJNE / wariant /**

Maplejka nr 5
do poz. 01525/11

I WŁOCT 160	I-220/20
BK-1-140	0] 160/12
Z TEGO NA WOLF	
LAUCOME	
I-15	I 50/4
B-70	I 100/6

Z SP
WŁOCT
Z SAŁT
USA

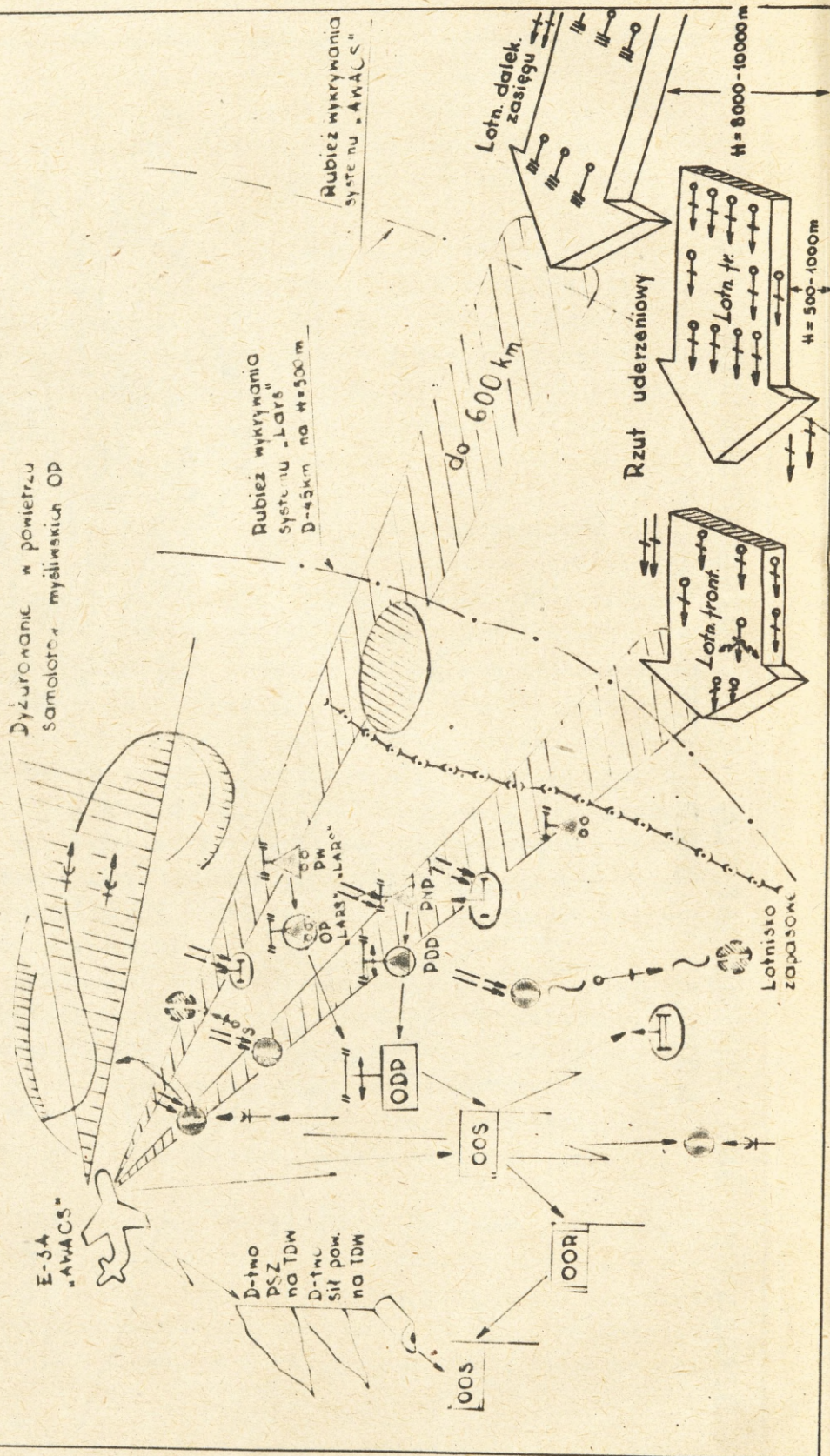
PTSP
30102

GRUPA ARMI
2 PTSP

15
01400

I. DZIAŁANIA STRON NA „G” - 10 min. (wyjście spod uderzenia)

Dziurzenie w powietrzu samolotów myśliwskich OP

00310

Głównym celem zaczepnych operacji powietrznych będzie wywalczenie przewagi w powietrzu poprzez zdecydowane zwalczanie lotnictwa przeciwnika oraz wykonanie uderzeń na wojska lądowe w czasie bezpośredniego wsparcia lotniczego i izolacji rejonów działań bojowych. Przewiduje się również, że operacje powietrzne będą prowadzone w celu wykonania uderzeń na wychodzące odwody operacyjne i strategiczne, dezorganizowania komunikacji, niszczenia obiektów przemysłu wojskowego itp.

Zaczepne operacje powietrzne będą stanowiły całokształt działań bojowych środków napadu powietrznego na jednym lub kilku kierunkach operacyjno-strategicznym. Będą one prowadzone według jednolitego zamiaru i planu naczelnego dowódcy połączonych sił zbrojnych NATO w Europie, na jednym TDW, z zaangażowaniem kompleksów raketowych, artylerii, wojsk powietrznodesantowych, lotnictwa sił lądowych, jednostek rozpoznawczych i wal-ki radioelektronicznej^{19/}.

Zaczepną operację powietrzną mają charakteryzować: ciągłość działań bojowych we wszystkich jej etapach; wcześniejszy wybór obiektów uderzeń; duże przestrzenne - wymiary oraz szybkość jej prowadzenia^{20/}. Działania bojowe sił powietrznych w zaczepnej operacji powietrznej będą miały charakter zmasowanych uderzeń na główne kierunki operacyjne. Obiektami uderzeń będą: lotniska bazowania lotnictwa frontowego i lotnictwa sił lądowych, stanowiska ogniowe i rejony rozśrodkowania pododdziałów raket operacyjnych i operacyjno-taktycznych, stanowiska pocisków przeciwlotniczych, punkty dowodzenia lotnictwem i OP, radiolokacyjne posterunki wykrywania i kierowania ogniem. Szerokość pasa oddziaływania zgrupowań lotniczych może wynosić 700-800 km, głębokość - do 800 km; oddziaływanie to może trwać od 1 do kilku dób. W warunkach prowadzenia wojny środkami konwencjonalnymi operacja zaczepna może wyprzedzać działania sił lądowych prowadzących operację strategiczną.

Doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń wskazują, że ugrupowanie operacyjne działające w zaczepnej operacji powietrznej początkowego okresu wojny może się składać: z rzutu obezwładnienia środków OP, rzutu uderzeniowego i rzutu rozpoznania celów^{21/}.

19/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Zadania połączonych taktycznych sił powietrznych NATO. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II Warszawa 1981 r. s.102-103.

20/ Ocena zagrożenia terytorium PRL przez SNP NATO, praca zespołowa. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II, Warszawa 1977 r., s.46.

21/ Strategiczne, operacyjne, dowódczo-sztabowe ćwiczenia PSZ NATO pk: "Wintex/Cimex-79", Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II Warszawa 1979 r., s.50. W ćwiczeniu tym w operacjach powietrznych początkowego okresu wojny wykorzystywano strategiczne samoloty bombowe B-52.

Do rzutu obezwładnienia środków OP przewiduje się włączenie samolotów myśliwsko-bombowych, myśliwskich i walki radioelektronicznej, stanowiących 15-20% ogólnej liczby samolotów biorących udział w operacji powietrznej. W skład rzutu uderzeniowego planuje się włączenie samolotów myśliwsko-bombowych, rozpoznawczych, myśliwskich i walki radioelektronicznej, stanowiących około 75% sił biorących udział w uderzeniu. Rzut rozpoznania może się składać z samolotów rozpoznawczych stanowiących 10% wszystkich sił biorących udział w uderzeniu.

Do celów rozpoznawczych oraz naprowadzania przewiduje się wykorzystanie samolotów wchodzących w skład tzw. systemu "AWACS", który /według opinii dowództwa sił zbrojnych NATO potwierdzonej w toku wielu ćwiczeń/ odegra niepoślednią rolę w początkowym okresie wojny zabezpieczając prowadzenie zaczepnych i obronnych operacji powietrznych /ze względu na wysokie parametry umożliwiające wykrywanie celów na małych wysokościach i w głębi terytorium przeciwnika/^{22/}.

W przypadku przejścia do działań z użyciem broni jądrowej zgodnie z założeniami strategii elastycznego reagowania siły powietrzne będą nadal odgrywać bardzo ważną rolę. Będą one bowiem /głównie lotnictwo taktyczne/ wykonywać uderzenia taktyczną bronią jądrową^{23/}.

Dowództwo sił powietrznych NATO nie wyklucza uprzedzającego zmasowanego uderzenia lotnictwa państw Układu Warszawskiego, któremu zamierza przeciwstawić obronną operację powietrzną. Głównym zadaniem tej operacji będzie odparcie wszystkimi posiadanymi środkami zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika.

Obronną operację powietrzną uważa się za wymuszony rodzaj działań bojowych w warunkach kiedy przeciwnik pierwszy wykona uderzenie lub chwilowo przejmie inicjatywę. Zakłada się, że operacja ta będzie się składać z aktywnych działań sił i środków połączonego systemu obrony powietrznej, środków OPL wojsk lądowych, a także lotnictwa taktycznego. Głównym celem tego rodzaju operacji będzie zapewnienie osłony przed uderzeniami z powietrza przede wszystkim jądrowych sił uderzeniowych, wojsk ośrodków administracyjnych i przemysłowych, uniemożliwienie przeciwnikowi wywołania panowania w powietrzu oraz stworzenie wojskom własnym warunków do prowadzenia skutecznych działań podczas wykonywania zadań operacyjnych.

Zadanie sił i środków OP w pierwszej obronnej operacji powietrznej według założeń dowództwa sił powietrznych NATO w Europie ma polegać na: wykryciu na czas - zamiaru przeciwnika w powietrzu i głównych kierunków zmasowanych nalotów jego lotnictwa; prowadzeniu odpowiednio uzgodnionych działań przez wszystkie ogniowe środki OP, z uwzględnieniem miejsca niszczenia celów powietrznych w całym przedziale wysokości; wykorzystaniu

22/ Strategiczno-operacyjne, dowódczo-sztabowe ćwiczenie połączonych sił zbrojnych NATO pk: "Wintex/Cimex-79". Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II, Warszawa 1979 r., s.49.

23/ Tamże - s.78.

1-1-1-1
Egz.nr...

Wklejká nr 3
do poz. 01325/...

I. DZIAŁANIA STRON NA „G” (bitwa powietrzna - uderzenia)

Strzeż, dyżurowania
w powietrzu LT

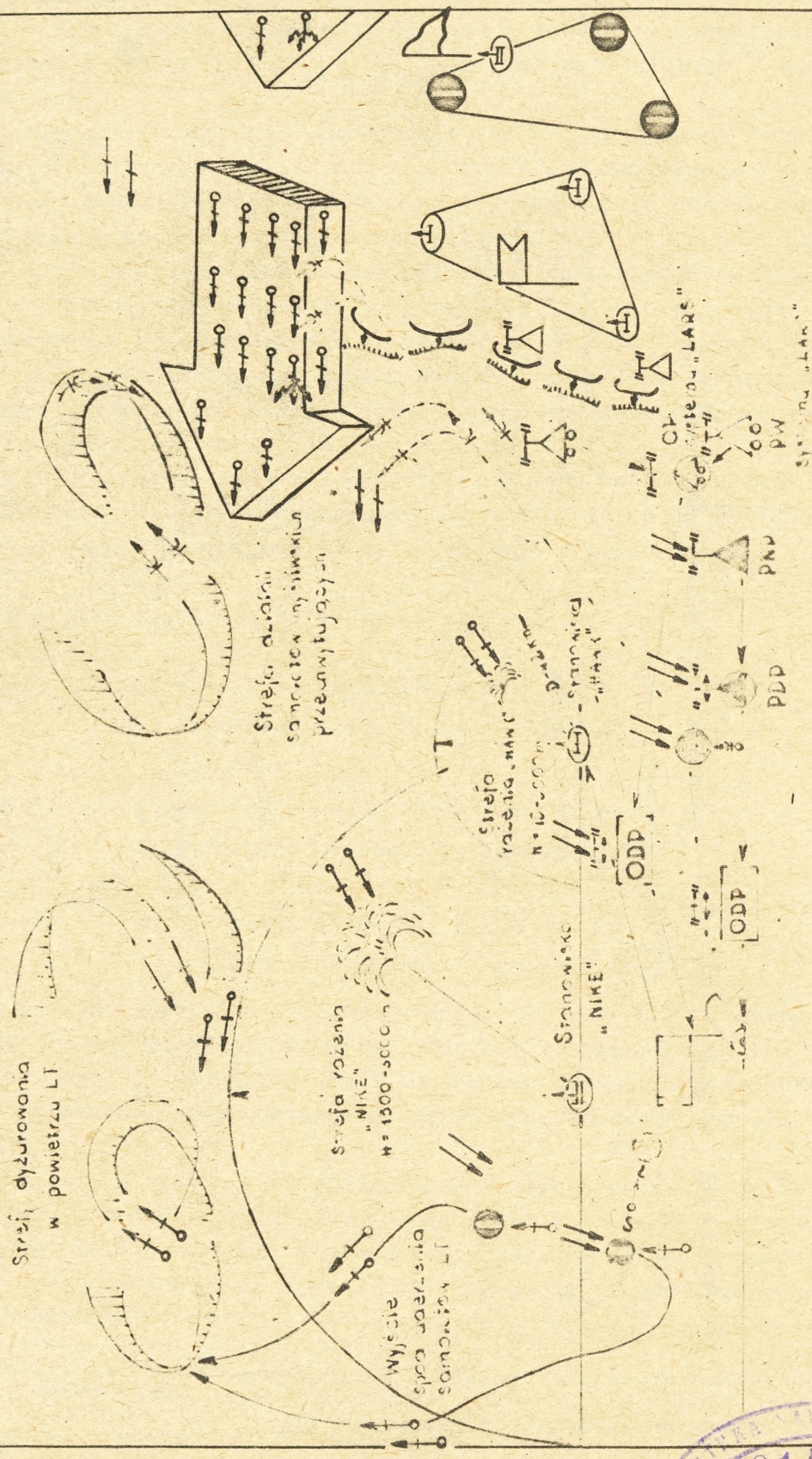
Wyjście
spół uderzenia
samolotów LT

Strefa rozenia
„NIKE”
H=1500-3000m

Strefa działań
samolotów myśliwców
przełotyjących

Strefa rozenia
„NIKE”
H=10-2000m

Stacjonarna
„NIKE”

01400
15
Specjalnych

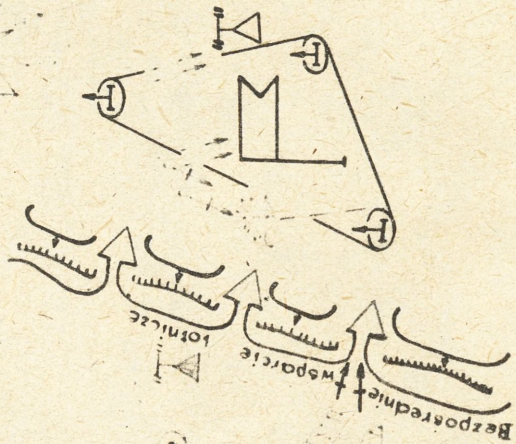
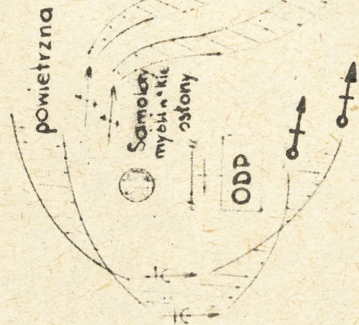
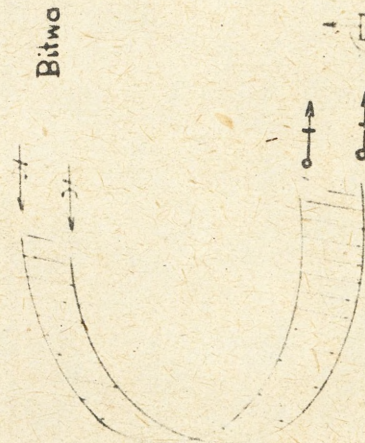
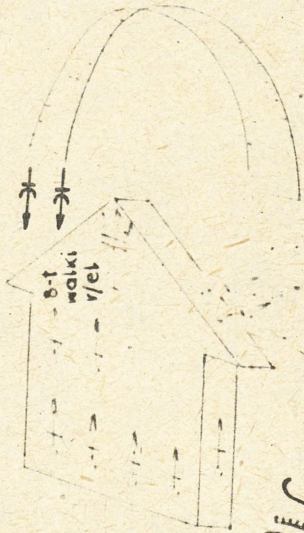
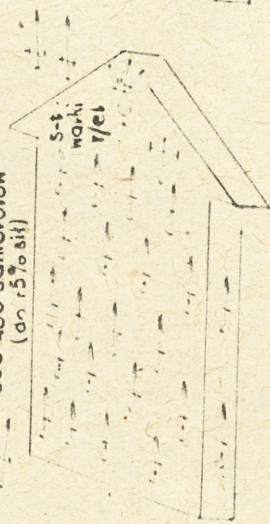
III. DZIAŁANIA STRON NA „G”1 (odwetowe zmasowane uderzenia)

Ogółem w uderzeniu 380-520 samolotów bojowych

Rzut rozp. k.o.tr.
do 10 samolotów
(10% sił)

Rzut uderzeniowy
300-400 samolotów
(an 15% sił)

Rzut obezwładnienia OP
50-85 samolotów (15-20% sił)

Powrót lotnictwa
"pomaranczowych"
na lotniska

w wysuniętej strefie głównie pocisków przeciwlotniczych Improved Hawk, Nike Hercules i środków OPL wojsk, a w rejonach tyłowych - pododdziałów przeciwlotniczych pocisków Nike Hercules, lotnictwa myśliwskiego i środków obrony lotnisk.

Dowództwo sił powietrznych NATO przewiduje również nową formę realizacji operacji powietrznych, tzw. taktyczną operację rozpoznawczą. Polegałaby ona na prowadzeniu rozpoznania powietrznego w celu dostarczenia w odpowiednim czasie połączonym dowództwom sił zbrojnych paktu NATO niezbędnych informacji o przeciwniku dla uzupełnienia danych zdobytych innymi sposobami i środkami rozpoznania/. Przewiduje się, że taktyczne operacje rozpoznawcze będą prowadzone na głębokość do 1200 km przez taktyczne lotnictwo rozpoznawcze, pojedyncze samoloty lotnictwa strategicznego i lotnictwa sił morskich Stanów Zjednoczonych wydzielone do wykonania zadań na korzyść połączonych sił zbrojnych na TDW^{24/}.

W celu wydatnego powiększenia sił powietrznych państwa NATO przewidują ich uzupełnianie sposobem "narastania sił powietrznych na SE TDW" od M do M+30. Zakłada się następujący przebieg tego procesu dla 2 i 4 PTSP:

Stan wyjściowy - 1416 samolotów bojowych, w tym 588 nbj.

M - M+5

Założony wzrost 189 samolotów bojowych, w tym 72 nbj.

Stan w M + 5 1599 samolotów bojowych, w tym 660 nbj.

M + 6 - M + 15

Założony wzrost 786 samolotów bojowych, w tym 402 nbj.

Stan w M + 15 2421 samolotów bojowych, w tym 1062 nbj.

M + 16 - M + 30

Założony wzrost 78 samolotów bojowych, w tym 42 nbj.

Stan w M + 30 2571 samolotów bojowych, w tym 1128 nbj^{25/}.

Analizując proces narastania sił powietrznych NATO na SE TDW, można wyciągnąć wniosek, iż największy przyrost tych sił nastąpi między 5 a 15 dniem od wybuchu działań wojennych. Fakt ten należy tłumaczyć przerzutem ze Stanów Zjednoczonych drogą powietrzną większości uzupełnianych sił powietrznych.

W związku ze zwiększającymi się możliwościami współczesnych środków obrony powietrznej, dowództwo sił powietrznych NATO szuka dróg zmniejszenia strat swajego lotnictwa podczas pokonywania systemu obrony powietrznej. Za podstawowy sposób pokonywania systemu OP podczas wykonywania zmasowanych uderzeń uważa się pokonywanie go na szerokim i wąskim odcinku frontu

24/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Zadania połączonych taktycznych sił powietrznych NATO. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II, Warszawa 1981 r., s.104. Ze względu na tematykę ominięto charakterystykę pozostałych rodzajów operacji powietrznych.

25/ Tamże. Załącznik nr 9. Stan i przewidywane narastanie sił powietrznych NATO na SE TDW do M + 30.

na jednym lub kilku kierunkach nalotu. Za główną zasadę wykorzystania w operacjach na TDW bojowego lotnictwa taktycznego i pokładowego w celu pokonania /przerwania/ systemu OP przeciwnika, teoretycy państw NATO uważają stosowanie kompleksowego przeciwdziałania systemowi OP w powiązaniu z wykonywaniem zmasowanych i zaskakujących uderzeń^{26/}.

Miernikiem przygotowania sił powietrznych NATO do wykonania z zakończenia pierwszych operacji powietrznych rozpoczynających działania wojenne, jest ich stan gotowości bojowej^{27/}.

Wszystkie samoloty lotnictwa uderzeniowego i rozpoznawczego na SE TDW znajdują się w stałej gotowości bojowej, przy czym:

- 2 do 6 samolotów rozpoznawczych bierze udział w rozpoznaniu prowadzonym wzdłuż granicy RFN z NRD i CSRS oraz wzdłuż wybrzeża bałtyckiego;
 - 50% stanu liczebnego samolotów utrzymywane jest w 6-godzinnej gotowości do startu;
 - 20% stanu liczebnego samolotów znajduje się w 12-godzinnej gotowości do startu;
 - pozostałe samoloty nie mają limitowanego czasu gotowości do startu.
- W razie podwyższonej gotowości bojowej zwiększa się intensywność rozpoznania, a ponadto:

- 50% stanu liczebnego samolotów może się znajdować w 15-minutowej gotowości do startu /z podwieszonym uzbrojeniem/;
- 20% stanu liczebnego samolotów może się znajdować w 15-minutowej gotowości /bez uzbrojenia gotowość do wyprowadzenia spod uderzenia/;
- pozostałe samoloty mogą się znajdować w 6-12-godzinnej gotowości do startu.

W czasie pełnej gotowości bojowej 100% samolotów znajduje się w 5-minutowej gotowości do startu.

Jeśli chodzi o gotowość bojową sił jądrowych - rakiet operacyjnych^{28/} to z ogólnej liczby 180 wyrzutni rakietowych Pershing-1. A na SE TDW /108 amerykańskich i 72 zachodnioniemieckie/ 45 wyrzutni /25%/ znajduje się stale w systemie dyżurnym, z czego 15/ 9 amerykańskich i 6 zachodnioniemieckich /- w gotowości do odpalenia rakiet w ciągu 15 minut od otrzymania sygnału wykonawczego; pozostałe 30 wyrzutni /18 amerykańskich i 12 zachodnioniemieckich/ może odpalić rakiety w ciągu następnych 10 minut.

Z pozostałych 135 wyrzutni 90 /50%/, w tym 54 amerykańskie i 36 zachodnioniemieckich, znajduje się w 12-godzinnej gotowości do wykonania zadań /w tym 4-godzinna gotowość do wymarszu do rejonów stanowisk startowych; 45 wyrzutni /25%/, w tym 27 amerykańskich i 18 zachodnioniemieckich, nie ma określonej gotowości bojowej.

26/ Противоздушная оборона. Выд. АСГ, СЗ ЗСРР, Москва 1977 г. с.29.

27/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Gotowość bojowa i systemy alarmowe sił zbrojnych NATO. Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Zarząd II, Warszawa 1981 r., s.10, 13, 14.

28/ Ze względów tematycznych ominięto gotowość bojową strategicznych sił jądrowych.

W czasie podwyższonej gotowości bojowej wszystkie wyrzutnie mogą znajdować się w ciągłym dyżurowaniu w gotowości do odpalenia rakiet w ciągu 15 minut od sygnału wykonawczego.

Gotowość samolotów nosicieli broni jądrowej przedstawia się następująco: z ogólnego stanu 730 samolotów nosicieli broni jądrowej na ŚE TDW 15% znajduje się w systemie codziennego dyżurowania /stała gotowość bojowa/ w gotowości do startu w ciągu 15 minut. Pozostałe samoloty znajdują się w gotowości do wykonania zadań:

- 35% w ciągu 5 godzin;
- 20% w ciągu 12 godzin;
- 30% nie posiada limitowanego czasu osiągnięcia gotowości bojowej.

W razie podwyższonej gotowości bojowej wszystkie samoloty mogą znajdować się w gotowości do startu w ciągu 15 minut, a w czasie pełnej gotowości bojowej - w ciągu 5 minut.

Państwa NATO poświęcają dużo uwagi rozbudowie i modernizacji sił powietrznych oraz odpowiedniej infrastruktury. Na ŚE TDW i jutlandzkim kierunku operacyjnym znajduje się obecnie ogółem 600 lotnisk, w tym ponad 100 lotnisk pierwszej klasy^{29/}. Ponadto na terytorium RFN jest przygotowanych 16 drogowych odcinków lotniskowych^{30/}. W celu zabezpieczenia samolotów bojowych przed bezpośrednimi uderzeniami wszystkie państwa NATO wybudowały dla nich specjalne ukrycia. Do 1985 r. siły powietrzne na ŚE TDW mają otrzymać 1000 samolotów typu "Tornado", F-16, "Alpha-Jet", A-10. Park lotniczy ma być odnowiony w ponad 50%, nastąpi także dalszy wzrost ilościowy /w granicach 15%/, co spowoduje przyrost siły bojowej o 50%. Średni promień działania lotnictwa taktycznego zostanie wydłużony na małych wysokościach o około 150 km oraz znacznie wzrośnie praktyczny udźwig samolotów. Zachowany zostanie wysoki współczynnik zaczepności. Około 80% parku samolotowego będą stanowiły samoloty uderzeniowo-rozpoznawcze.

W najbliższym czasie państwa NATO dokonają modernizacji posiadanych środków oraz wyposażą wojska w nowoczesne środki jądrowe. Np. w latach 1981-1983 rakiety Pershing-1 zastąpią eurostrategicznymi raketami Pershing-2 o zasięgu 1800 km; wprowadzą również do wyposażenia wojsk manewrujące rakiety skrzydlate "Cruise" o zasięgu około 2600 km i OPARB typu Trident II.

Ilustracją agresywnych zamiarów NATO jest intensywny rozwój potencjału

29/ Jutlandzki kierunek operacyjny wraz z bazującymi na nim siłami zbrojnymi NATO wchodzi w skład północnoeuropejskiego TDW. Ze względu na wspólne działania ww sił zbrojnych z siłami zbrojnymi ŚE TDW, dla uproszczenia obliczeń w dalszych kalkulacjach, umownie włączono go do ŚE TDW.

30/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW. Wyd. MON, Sztab Generalny, Zarząd II, Warszawa 1980 r., s.61.

rozpoznawczego. Ciągła penetracja rozpoznawcza, m.in. terytorium PRL świadczy dobitnie o agresywnych zamiarach państw NATO. W 1982 r. państwa NATO zamierzają wprowadzić na stałe do pracy operacyjnej w powietrzu system wczesnego wykrywania i dowodzenia AWACS. System ten ma umożliwić ciągłe i równoczesne dozоровanie większej części Oceanu Atlantyckiego i rejonu podległego dowódcy połączonych sił zbrojnych w Europie oraz rejonu Kanału La Manche^{31/}.

Potencjalny nieprzyjaciół poświęca również dużo uwagi wojnie elektronicznej. W ramach ćwiczeń okresu pokojowego prowadzi intensywne szkolenie w tej dziedzinie. Posiadany siłami i środkami jest on w stanie prowadzić obecnie nawet kilkugodzinne "natarcie elektroniczne", wyczerpujące działania nękające poprzedzające agresję zbrojną.

1.2. Zagrożenie północno-zachodniej części terytorium PRL przez siły zbrojne NATO ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia powietrznego

Wybrane problemy geopolitycznego położenia PRL

Znając doktrynalne koncepcje rozpoczęcia wojny i prowadzenie jej przez państwa NATO można przypuszczać, że kraj nasz z chwilą rozpoczęcia działań wojennych będzie obiektem silnego i różnorodnego oddziaływania sił zbrojnych NATO.

W operacji strategicznej na ŚE TDW cele działań nieprzyjaciela w odniesieniu do obiektów na terenie PRL, jak i naszych sił zbrojnych będą sprowadzały się przede wszystkim do: zniszczenia lub obozwładniania zasadniczych zgrupowań sił zbrojnych, dezorganizacji systemu komunikacji, dowodzenia i mobilizacji, osłabiania /zniszczenia/ potencjału ekonomicznego i w ostatecznym rezultacie - opanowania terytorium kraju. Bardzo istotnym celem działań nieprzyjaciela będzie ponadto izolacja sił zbrojnych państw UW, prowadzących operację strategiczną na zachodnim TDW z obzaru NRD i CSRS, przed dopływem sił z głębi tego teatru^{32/}.

Polska jest położona w Europie Środkowej, a jej terytorium zajmuje centralne miejsce w Europie. Pod względem położenia geopolitycznego obszar Polski znajduje się w granicach zachodniego TDW, zajmując jego wschodnią część. Zachodni TDW stanowi najważniejszą strefę strategiczną ETW, posiada on bowiem najdogodniejsze warunki terenowe, klimatyczne i komunikacyjne do prowadzenia działań przez wojska lądowe. Charakterystyczną cechą wynikającą z położenia obszaru PRL nad Bałtykiem i w centralnej części Europy jest to, że jej terytorium znajduje się na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych w kierunku równoleżnikowym i południkowym.

31/ Komunikat rozpoznawczy Nr 5/1980 r. Dowództwo Wojsk Lotniczych, Sztab - Oddział rozpoznawczy. System ten tworzą mieszane siły powietrzne wczesnego ostrzegania, ma składać się z 29 samolotów typu E 3A i Nimrod.

32/ Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETW. Wyd. MON, Sztab Gen.WP, Zarząd II, Warszawa 1980 r., s.67-68.

Wśród krajów wspólnoty socjalistycznej, państw członków UW, Polska wraz z NRD i CSRS jest najbardziej wysunięta w stronę ewentualnego przeciwnika, co ułatwia mu wykonanie zaskakującego napadu z powietrza, morza i lądu.

W ramach Układu Warszawskiego obszar PRL odgrywa główną rolę jako węzeł dofrontowych i rekadowych linii komunikacyjnych. Stanowi jakby pomost między Europą wschodnią i zachodnią, łączący wschód i zachód Europy oraz Morze Bałtyckie z Morzem Śródziemnym i Czarnym na głównych kierunkach operacyjnych wiodących do ważnych obszarów i okręgów przemysłowych, które decydują o militarno-ekonomicznej sile przeciwstawnych bloków.

Pomost ten, ograniczony od północy Bałtykiem, a od południa Karpatami i Sudetami, jest przecięty około pięćdziesięcioma rzekami o różnych kierunkach biegu. Dwie największe z nich: Wisła i Odra płyną w kierunku południkowym. Obszar północny, leżący w zasadzie w granicach Pomorskiego Okręgu Wojskowego, pokryty jest dużymi kompleksami lasów i jezior, a południowy - dużymi rejonami zurbanizowanymi, co poważnie może utrudnić przemarsz i manewr wojsk oraz uczynić system komunikacyjny wrażliwym na oddziaływanie przeciwnika. Na obszarze kraju można wyodrębnić takie charakterystyczne rubieże i rejony mające zasadniczy wpływ na operacyjne rozwinięcie i działanie wojsk, jak:

- wschodnia granica PRL wraz ze stałymi rejonami przeładunkowymi;
- Wisła z dopływami Sanu, Bugu i Narwi oraz obszar depresyjny Żuław;
- Odra z dopływami Nysy Łużyckiej i Warty oraz Zalew Szczeciński;
- nizinny pas terenu z trudno dostępną doliną Noteci i Warty;
- Pojezierze Mazurskie;
- Dolina Kłodzka i Brama Morawska.

Na Wiśle /począwszy od Jeziora Goczałkowickiego do Morza Bałtyckiego łącznie z Nogatem/ znajduje się 27 mostów drogowych, 9 mostów kolejowych i 8 mostów drogowo-kolejowych. Na Odrze i Nysie Łużyckiej znajduje się 35 mostów drogowych, 17 mostów kolejowych i 3 mosty drogowo-kołowe^{33/}.

Stosunkowo nieduża pojemność operacyjna terytorium NRD nie stwarza pierwszemu rzutowi strategicznemu sił zbrojnych UW dostatecznej głębokości i przestrzeni manewrowej. Stąd też obszar PRL stanowi strefę tyłową ewentualnych frontów. W strefie tej w okresie pokoju oprócz jednostek sił zbrojnych PRL stacjonują jednostki lądowe, lotnicze i morskie Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej wraz z odpowiednio usytuowaną infrastrukturą.

Przedstawione czynniki powodują, że na terytorium PRL znajduje się szereg obiektów o znaczeniu strategicznym i operacyjnym, do których można zaliczyć: obiekty komunikacyjne, obiekty przemysłu kluczowego i energe-

33/ Opracowanie: Wojskowo-Geograficzna charakterystyka Pomorskiego Okręgu Wojskowego dla potrzeb OTK. ASG WP, Warszawa, s. 3-20.

tyki, stałe obiekty systemu OPK, lotniska, bazy lotnicze, morskie, rakietowe i zaopatrzenia. Większość tych obiektów znajduje się na obszarze między Wisłą a Odrą, które stanowiąc naturalne rubieże wodne posiadają szczególne operacyjno-strategiczne znaczenie, związane z przerzutem wojsk na kierunek operacyjny. Ten stan rzeczy zwiększa prawdopodobieństwo silnych uderzeń powietrznych, działań dywersyjnych oraz wysadzenia desantów powietrznych i morskich nieprzyjaciela.

Znaczenie obszaru północno-zachodniej części terytorium PRL jako obiektu uderzenia ŚNP państw NATO wynika z usytuowania północnych granic /wybrzeża morskiego PRL/ na Zachodnim TDW, jego położenia w stosunku do potencjalnego przeciwnika /bezpośrednia styczność granic powietrznych/ oraz z rzeczywistych możliwości bojowych ŚNP bazujących na tym kierunku. Znaczenie tego obszaru wynika również z ważności rozmieszczonych na nim ośrodków polityczno-gospodarczych, obiektów przemysłowych i obronnych, w tym morskich.

Z kierunku Morza Bałtyckiego możliwy jest szybki dołot ŚNP nieprzyjaciela w głąb kraju. Zasadnicza oś północno-zachodniego kierunku powietrznego przebiega z rejonu Wysp Brytyjskich przez Kopenhagę, południową część akwenu Morza Bałtyckiego - Kołobrzeg-Bydgoszcz na Warszawę. Działanie ŚNP przeciwnika z tego kierunku umożliwi obejście silnej OP zorganizowanej w NRD i skryte podejście do obszaru PRL.

Za drugi kierunek zagrożenia należy uważać zachodni kierunek operacyjno-powietrzny, pokrywający się z głównym kierunkiem uderzenia sił lądowych NATO /berlińskim/, z którego przeciwnik będzie usiłował przełamać naszą OP.

Można wnioskować, że położenie PRL w stosunku do baz lądowych, morskich i powietrznych państw NATO, rozmieszczonych na terytorium RFN, Danii, Holandii, Belgii, Wielkiej Brytanii i Norwegii, umożliwi uderzenie lotnicze i rakietowe na dowolny obiekt na obszarze kraju.

Średnie odległości w linii prostej do północnych i zachodnich rejonów PRL wynoszą: od zachodniej granicy NRD - 200-300 km; od Renu - 600 km; od południowo-wschodnich rejonów Wielkiej Brytanii - ok. 1000 km; od Norwegii - 700 km i od Danii - 200 km.

Praktycznie więc całe terytorium PRL jest w określonym stopniu zagrożone przez siły zbrojne przeciwnika. Szczególnie zagrożona jest jednak północno-zachodnia część terytorium PRL, a to ze względu na "otwarte" morskie położenie zwiększające możliwość oddziaływania nieprzyjaciela naziemnego, morskiego i powietrznego. Trzeba zaznaczyć, że oddziaływanie przeciwnika w początkowym okresie wojny może być zróżnicowane zarówno pod względem użycia sił i środków, jak i sposobów prowadzenia walki.

Ocena zagrożenia przez lotnictwo państw NATO

Oceniając terytorium PRL z punktu widzenia zagrożenia powietrzno-kos-

micznego zasadnicze znaczenie dla sił zbrojnych państw NATO posiada zachodni kierunek strategiczny. Jego głębokość od Zatoki Biskajskiej do granic państw UW wynosi 1200 km, a szerokość /bez obszaru wysp brytyjskich/ - 700-1000 km.

Według koncepcji sił zbrojnych państw NATO zachodni kierunek strategiczny dzieli się na: północno-zachodni, zachodni i południowo-zachodni operacyjno-powietrzny kierunek uderzenia.

Północno-zachodni operacyjno-powietrzny kierunek uderzenia sił powietrznych NATO bierze swój początek z rejonu wysp brytyjskich biegnąc przez Kopenhagę - południową część akwenu Morza Bałtyckiego, Kołobrzeg, Bydgoszcz na Warszawę. Kierunek ten stwarza siłom powietrznym państw NATO dogodne warunki do wykonania nalotu na północno-zachodnią część terytorium PRL, głównie ze względu na możliwość obejścia silnej obrony powietrznej NRD. Tym samym umożliwia uzyskanie zaskoczenia i wykonanie zmasowanych uderzeń przez większość sił z małych i średnich wysokości od strony morza.

Dowództwo sił powietrznych NATO planuje na tym kierunku wykorzystać związki sił powietrznych bazujące w rejonie Cieśnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego, na wyspach brytyjskich i węzłach lotniskowych 2 PTSP oraz lotnictwo pokładowe z lotniskowców /401 LoZu/ operujących w rejonie Morza Północnego /norweskiego/.

Zachodni operacyjno-powietrzny kierunek uderzenia bierze swój początek z zachodnich rejonów terytorium RFN i prowadzi przez Berlin-Poznań na Warszawę. Jest to kierunek dogodny do przelotu /uderzenia/ sił powietrznych NATO ze względu na najmniejsze odległości z rejonów bazowania do głównych ośrodków przemysłowych PRL oraz do przepraw na Odrze i Wiśle, a także najkrótszy czas dolotu 25-30 minut lotnictwa NATO do przygranicznych rejonów PRL. O znaczeniu kierunku zachodniego decyduje bazowanie na nim zasadniczych głównych sił powietrznych NATO; tam też przeciwnik planuje ich największe narastanie w okresie zagrożenia.

Południowo-zachodni operacyjno-powietrzny kierunek uderzenia bierze swój początek z południowo-zachodnich rejonów terytorium RFN i prowadzi przez Pragę /CSRS/, Katowice do Warszawy. Jest on jeszcze dogodniejszy niż kierunek zachodni do przelotu sił powietrznych przeciwnika ze względu na pionowe ukształtowanie terenu /góry/ oraz słabszą i stosunkowo płytszą OP CSRS. Należy przewidywać, iż lotnictwo NATO wykorzysta do przelotu, w celu osiągnięcia zaskoczenia, Bramę Morawską i Kotlinę Kłodzką. Znaczenie tego kierunku wzrośnie po przegrupowaniu sił powietrznych NATO, głównie 3 ALT, z Wielkiej Brytanii w rejon południowy RFN. Również w przypadku aneksji Austrii /lub wykorzystania neutralności jej przestrzeni powietrznej/ kierunek ten stanie się bardziej "płytki", zmniejszając czas

dolotu lotnictwa NATO do granicy PRL średnio o 20 minut. W wariancie wojny jądrowej przeciwnik planuje wykorzystać na tym kierunku również część amerykańskich i niemieckich pocisków balistycznych typu Pershing^{34/}.

Oceniając ważność omawianych operacyjno-powietrznych kierunków uderzenia lotnictwa państw NATO z punktu widzenia wykonania zmasowanego nalotu na północno-zachodnią część terytorium PRL, należy wnioskować, że głównym kierunkiem zagrożenia będzie kierunek północno-zachodni.

Działanie sił powietrznych - głównie 2 i 4 PTSP oraz PTSP CD i BZ będzie elementem operacji powietrznej początkowego okresu wojny na ŚETDW^{35/}.

Głównymi zadaniami w operacji powietrznej prowadzonej w tym okresie wojny przez lotnictwo NATO będą: wywalczenie i utrzymanie przewagi w powietrzu, izolacja rejonu działań bojowych oraz rozpoznawanie powietrzne.

Głównymi celami zmasowanych uderzeń będą: osiągnięcie panowania w powietrzu, zakłócenie kierowania wojskami, obezwładnianie odwetowych środków przenoszenia broni jądrowej i wywołanie paniki wśród ludności cywilnej.

Siły powietrzne przeciwnika dla osiągnięcia założonych celów główny wysiłek mogą skupić na niszczeniu: lotnisk, sił i środków OP broniących dostępu do obiektów, stanowisk dowodzenia, odwetowych środków rażenia i przenoszenia, z przeniesieniem wysiłku na bazy morskie, porty, większe aglomeracje miejskie /ze szczególnym uwzględnieniem węzłów komunikacyjnych, w tym przepraw na Odrze i Wiśle/.

Celem następnych zmasowanych uderzeń w przypadku uzyskania częściowej przewagi w powietrzu będą w dalszym ciągu: walka o utrzymanie przewagi w powietrzu, niszczenie odwetowych środków rażenia i przenoszenia, dezorganizacja mobilizacji i ruchu wojsk oraz wywoływanie i potęgowanie niewiary i paniki w armii i wśród ludności cywilnej.

Dowództwo NATO na ŚETDW może posiadanymi siłami wykonać pierwsze zmasowane uderzenie w następujących wariantach:

- a/ bez okresu przygotowawczego - ze stałej gotowości bojowej /po około 15 minutach od ogłoszenia alarmu/;
- b/ po krótkotrwałym przygotowaniu /trwającym 3-4 godziny/;
- c/ po długotrwałym przygotowaniu /trwającym 10-30 dni/.

Wykonanie nalotu lotnictwa NATO bez okresu przygotowawczego - ze stałej gotowości bojowej.

34/ Ocena zagrożenia terytorium PRL przez ŚNP NATO. Praca zespołowa. MON, Sztab Gen. WP, Zarz. II, Warszawa 1977 r., s. 102, oraz płk Zygmunt Kukuła, płk Józef Smoter - rozprawa habilitacyjna nt. "Odpieranie pierwszego nalotu ŚNP NATO w granicach PRL", ASG WP, Warszawa 1978 r., s. 92-93.

35/ W ćwiczeniu "WINTEX/CIMEX-79" 2 i 4 PTSP w ramach pierwszej operacji powietrznej wykonały zmasowane uderzenie na berlińskim, lipskim i praskim kierunku operacyjnym. Na berlińskim kierunku operacyjnym zmasowane uderzenia wykonywały 2 PTSP wydzielając do działań 360 samolotów na obiekty położone w póln. rejonach NRD i PRL. Strategiczno-operacyjne dowództwo-sztabowe ćwiczenie sił zbrojnych NATO "WINTEX/CIMEX-79". MON, Sztab Gen. WP, Zarząd II, Warszawa, 1979 r., s. 49.

W wariantcie tym uderzenie zostanie wykonane siłami powietrznymi, będącymi w gotowości do natychmiastowego startu - w miarę osiągnięcia gotowości bojowej - z lotnisk pokojowego bazowania. Jest to wariant wykonania uderzenia przez siły powietrzne NATO z największego zaskoczenia. W pierwszym zaskakującym nalocie /uwzględniając stan aktualnej gotowości bojowej sił powietrznych NATO przedstawiony w poprzednim podrozdziale/ przeciwnik będzie dysponował sumaryczną liczbą około 140 samolotów, przy czym liczba ta będzie w miarę osiągnięcia gotowości do startu wzrastała dochodząc w ciągu 6-12 godzin do maksymalnej sumy wynoszącej powyżej 900 samolotów^{36/}.

Z kalkulacji dotyczących średniego oddalenia lotnisk pokojowego bazowania oraz średnich prędkości lotu sił powietrznych NATO na trasach nalołu wynika, iż czas dolotu do zachodnich granic NRD i CSRS od chwili startu wyniesie około:

- 15-30 minut - dla samolotów bazujących w Danii i RFN;
- 50-60 minut - dla samolotów bazujących w Wielkiej Brytanii, Norwegii i na lotniskowcach.

W przypadku kontynuowania dalszego lotu na obszar PRL czas dolotu sił powietrznych NATO do zachodniej granicy naszego państwa zwiększa się o dodatkowe 20 minut.

Wykonanie nalołu przez siły powietrzne NATO ze stałej gotowości bojowej nie można uważać za nalot zmasowany. Duża rozpiętość czasowa między poszczególnymi rzutami /falami/ samolotów, stosunkowo mała liczba samolotów w grupach i rzutach, a stąd i mała liczba obiektów uderzeń sprawiają, że nalot taki można zakwalifikować jako nalot urzutowany /w czasie i przestrzeni/. Można więc uznać, że rozpatrywany wariant nie odpowiada warunkom prowadzenia operacji powietrznej. Stąd też jego zastosowanie w wojnie prowadzonej za pomocą konwencjonalnych środków rażenia z państwami UW wydaje się mało prawdopodobne.

Wykonanie nalołu lotnictwa NATO po krótkotrwałym przygotowaniu /kilka godzin/.

W wariantcie tym, uwzględniając element maskowania, nie należy oczekiwać większych zmian w stanie liczebnym samolotów będących aktualnie w wyposażeniu sił powietrznych państw NATO. Można również założyć, że starty samolotów do wykonania uderzeń będą się odbywać z lotnisk pokojowego bazowania^{37/}.

36/ Wyszczególniona w trzech wariantach globalna liczba samolotów odnosi się do oddziaływania lotnictwa NATO na terytorium NRD oraz zachodnie części terytorium CSRS i PRL.

37/ Płk Z. Kukuła, płk J. Smoter, rozprawa habilitacyjna nt. "Odpieranie pierwszego nalołu SNP NATO w granicach PRL". Warszawa, 1978, ASG WP, s. 83-86.

Mimo realizacji przedsięwzięć maskujących lotnictwo NATO w tym wariantcie traci możliwość uzyskania pełnego zaskoczenia. Dłuższy czas przygotowania do nalotu zwiększa bowiem prawdopodobieństwo jego wykrycia, ale w zamian za to uzyskuje się większe natężenie nalotu, ponieważ istnieje możliwość wykonania jednoczesnego startu przez całe /sprawne technicznie/ lotnictwo uderzeniowe w liczbie około 1200 samolotów uderzeniowych /nie licząc samolotów lotnictwa rozpoznawczego i myśliwskiego OP/.

Jednak wskutek różnic w odległości bazowania lotnictwa nieprzyjacieli nie może jednocześnie przekroczyć granic państw UW. Uwzględniając tę okoliczność w tym wariantcie pierwszy rzut lotniczy będzie się składał z lotnictwa CD i BZ, sił morskich RFN, 2 i 4 PTSP /bazujących w RFN/, drugi zaś rzut może tworzyć lotnictwo bazujące w Wielkiej Brytanii /Norwegii/ i na lotniskowcach. Ewentualny trzeci rzut może tworzyć lotnictwo /A/ bazujące w Hiszpanii. Stan liczebny lotnictwa w poszczególnych rzutach może wynosić około: 700 w pierwszym rzucie, 320 w drugim rzucie i 50 w trzecim rzucie.

Biorąc pod uwagę zbliżone lub podobne w obu wariantach warunki lotu oraz bazowania lotnictwa NATO, można przyjąć, że i w tym wariantcie czasy lotu i dolotu do granic państw socjalistycznych nie ulegną większym zmianom w stosunku do poprzedniego.

Oceniając zagrożenie północno-zachodniego terytorium PRL, nieprzyjacieli na obszar ten może wydzielić przy zastosowaniu konwencjonalnych środków rażenia - około 160 samolotów typu F-4, F-100, F-104, F-111, BUCCANEER, A-6, A-7 i F-14, a z użyciem jądrowych środków rażenia - około 200 samolotów /60 NBJ/ następujących typów: F-4, F-100, F-104, F-111, BUCCANEER, A-6, A-7, F-14 i VULCAN oraz do 20 pocisków rakietowych PERSHING, POSEJDON lub POLARIS^{38/}.

Analizując realność tego wariantu, można stwierdzić, że mimo przesłanek wykrycia jednoczesnego startu samolotów /a więc zmniejszenia możliwości uzyskania pełnego zaskoczenia/ jest on najbardziej prawdopodobny. Zwiększa się w nim pięciokrotnie liczba samolotów mogących jednocześnie wchodzić w granice rozpatrywanych państw, co pozwala wykonać uderzenia na większą ilość obiektów przewidzianych do zniszczenia podczas pierwszego nalotu, stwarzając jednocześnie dogodniejsze warunki do wykonania zadań przez pozostałe rzuty lotnictwa.

Wykonanie nalotu lotnictwa NATO po długotrwałym okresie przygotowawczym /trwającym 10-30 dni/.

38/ Biuletyn Informacyjny. "Prawdopodobne zagrożenie oraz przewidywane sposoby działania SNP nieprzyjaciela w rejonie obrony nadmorskiego korpusu OPK". MON; Sztab Gen. WP, Warszawa 1980 r., s. 10-11.

Wariant ten umożliwia narastanie sił powietrznych /zwiększenie liczebności lotnictwa o 700-1100 samolotów/, ale równocześnie zmniejsza możliwość zaskoczenia, co stanowi jego stroną ujemną. Stroną dodatnią tego wariantu jest stosunkowo długi czas, który pozwala lepiej przygotować siły i środki do wykonania zmasowanego uderzenia /jednocześnie jednak daje przeciwnikowi możliwość wykrycia tych przygotowań eliminując tym samym czynnik zaskoczenia/.

Zależnie od wariantowania długotrwałości okresu przygotowań i wynikającej z niej potrzeby dodatkowych ilości samolotów, w pierwszym zmasowanym nalocie może brać udział różna ilość lotnictwa NATO. Przyjmując przykładowo ilość samolotów odpowiadających stanowi w M+15, można oczekiwać, że w pierwszym uderzeniu weźmie udział około 1800 samolotów^{39/}.

Zakładając jednoczesny start samolotów oraz różnice w odległościach bazowania, stan liczebny poszczególnych rzutów może wynosić: ok. 1400 samolotów w pierwszym rzucie, ok. 400 w drugim i 50 w trzecim rzucie. Czasy lotu i dolotu lotnictwa NATO do granic państw socjalistycznych nie ulegną zmianie i będą podobne jak w poprzednich wariantach.

Wariant nalotu po długotrwałym przygotowaniu, chociaż stwarza najmniejsze szanse maskowania przedsięwzięć przygotowawczych /a więc i zaskoczenia/, pozwala jednak na maksymalną koncentrację sił /zmasowanie/ w możliwie jak najkrótszym czasie, wskutek czego jego zastosowanie nie przestaje być groźne dla wojsk OP krajów socjalistycznych. Dysponując wymienionymi siłami lotnictwo NATO może dążyć do zniszczenia /zablokowania/ w pierwszym uderzeniu wszystkich lotnisk wraz z samolotami i SD OPK w zachodniej części terytorium CSRS i PRL. Może ono wydzielić maksymalne siły do zniszczenia większości tych obiektów, rezerwując jednocześnie znaczną część sił do obezwładnienia naziemnych sił i środków OP, co by prowadziło w wypadku uzyskania powodzenia do zdobycia operacyjnej przewagi w powietrzu^{40/}

Jeśli chodzi o zagrożenie północno-zachodniej części PRL, to nieprzypadkiem w tym wariantcie może wydzielić na omawiany rejon: z zastosowaniem konwencjonalnych środków rażenia - około 260 samolotów, a z użyciem jądrowych środków rażenia - około 300 samolotów /80 NBJ/ oraz do 20 pocisków rakietowych, wykorzystując zarówno w wariantcie konwencjonalnym, jak i jądrowym pociski rakietowe typu "Cruise"^{41/}.

Z omówionych wariantów dotyczących możliwości wykonania uderzenia lot-

39/ Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Sztab Generalny WP, Zarząd II, 1981 r. załącznik nr 9.

40/ Płk Z. Kukuła, płk J. Smoter. Rozprawa habilitacyjna. "Odpieranie pierwszego nalotu SNP NATO w granicach PRL". ASG WP, W-wa, 1978 r., s. 91.

41/ Biuletyn Informacyjny nr 2. MON, Sztab Gen. WP, W-wa, 1980 r., s. 11.

nictwa NATO z różnych stopni gotowości bojowej i w związku z tym różnych stanów ilościowych tego lotnictwa w aspekcie uzyskania zaskoczenia i zmasowanego użycia sił wynika, że żaden z nich nie zapewnia ich realizacji jednocześnie. Wydaje się, że mimo różnych wad poszczególnych wariantów uderzeń, w wojnie prowadzonej konwencjonalnymi środkami rażenia państwa NATO mogą zdecydować się na wykonanie uderzenia według wariantu drugiego lub trzeciego, dążąc poprzez uzyskanie zaskoczenia do osiągnięcia równowagi sił. Będą one dysponować atutem w postaci wyboru głównego kierunku uderzenia, środkami rażenia oraz możliwością zastosowania nowych rodzajów zabezpieczenia działań bojowych, w tym systemu AWACS.

Uwzględniając zadania i cele postawione przed lotnictwem NATO oraz oceniając obiekty uderzeń według ich ważności jako kryterium niezbędnej ilości ŚNP i środków do ich zniszczenia /a także inne dane/, można przypuszczać, że w północno-zachodniej części terytorium PRL znajduje się ponad 80 obiektów opłacalnych do zniszczenia przez nieprzyjaciela w pierwszych zmasowanych nalotach^{42/}.

Z powyższego wynika, że zniszczenie wszystkich obiektów jednym uderzeniem jest niemożliwe /zakładając wariant wybuchu działań wojennych z użyciem broni konwencjonalnej/, ponieważ przeciwnik nie będzie posiadał odpowiedniej ilości sił i środków potrzebnych do jego wykonania. Ze względu na stan ilościowy i możliwości oddziaływania lotnictwa NATO na północno-zachodnią część terytorium PRL w początkowym okresie wojny jest ono w stanie w pierwszym nalocie wykonać uderzenie tylko na 15-20 obiektów.

Stąd wniosek, że uderzenie z powietrza wykonane przez lotnictwo NATO konwencjonalnymi środkami rażenia nie będzie w stanie zakłócić przedsięwzięć realizowanych w północno-zachodniej części terytorium PRL przez nasze siły zbrojne.

Ocena zagrożenia przez siły lądowe /morskie/ państw NATO

Dowództwo połączonych sił zbrojnych NATO w działaniach wojennych początkowego okresu wojny uwzględnia również taki rozwój sytuacji, w której w warunkach zaskoczenia sił zbrojnych państw Układu Warszawskiego przez Północną i Centralną Grupę Armii uda się rozbić wojska sojusznicze na obszarze NRD i CSRS i przeprowadzić pomyślnie strategiczną operację na ŚE TDW. Uwzględniając w założonej sytuacji średnie tempo natarcia sił lądowych NATO 50-60 km na dobę oraz odległości dzielące zachodnie granice PRL od granic z RFN, przeciwnik zamierza podejść czołowymi związkami taktycznymi do naszych granic w 3 lub 4 dniu wojny.

^{42/} Konferencja organów rozpoznania Wojsk OPK na temat: "Zagrożenie rejonu nadmorskiego korpusu OPK". DW OPK, Warszawa, 1980 r., s. 93.

Pomyślny przebieg natarcia /zwłaszcza jądrowego/ w formie operacji sił lądowych i powietrznych może spowodować zagrożenie PRL - a szczególnie północno-zachodniej części jej terytorium - przez desanty powietrzne i morskie. Celem działań desantów powietrznych będzie stworzenie warunków dogodnych do forsowania Odry oraz do lądowania desantu morskiego na wybrzeżu Pomorza Zachodniego. W miarę pomyślnego przebiegu operacji Północnej i Centralnej Grupy Armii przeciwnik przewiduje wykorzystanie desantów powietrznych w celu opanowania lub niszczenia ważnych obiektów wojskowych, komunikacyjnych i przemysłowych, a w późniejszym etapie - prowadzenia operacji zaczepnej, opanowania przepraw na Wiśle oraz prowadzenia rozpoznania i dywersji na obszarze PRL^{43/}.

Równoległe z pomyślnie rozwijającymi się działaniami zaczepnymi na SE TDW siły zbrojne NATO będą prowadziły działania zaczepne wzdłuż wybrzeża Bałtyku, wykorzystując dla przyspieszenia rozwoju operacji zaczepnej, prowadzonej przez jutlandzki korpus armijny i wydzielone związki operacyjne Północnej Grupy Armii, desanty morskie. W związku z powyższym przeciwnik uwzględnia kilka odcinków wybrzeża morskiego, na których zamierza wysadzić desanty morskie, a mianowicie rejon Kołobrzegu i Ustki. Dowództwo sił zbrojnych NATO uważa, że głównym zadaniem desantów morskich wysadzonych w tych rejonach będzie udzielenie pomocy wojskom PGA i JKA w krytycznym momencie bitwy o rubież Odry, poprzez związanie sił zbrojnych państw Układu Warszawskiego na obszarze Pomorza Zachodniego^{44/}. Strona NATO przewiduje, że wysadzenie desantów morskich oraz prowadzenie przez nie działań bojowych na wybrzeżu Bałtyku będzie wspierane i osłaniane przez większość sił morskich Cieśnin Duńskich i Bałtyku Zachodniego oraz lotnictwo w liczbie ponad 200 samolotów ze składu lotnictwa morskiego i taktycznego RFN oraz lotnictwa duńskiego. Nie wyklucza się wsparcia desantów morskich przez lotnictwo pokładowe z 401 LoZu.

W celu spotęgowania aktywnego oddziaływania sił zbrojnych NATO na terytorium PRL państwa NATO przewidują wykorzystanie grup dywersyjno-rozpoznawczych /GDR/.

Do głównych zadań GDR będzie należało rozpoznanie i dokonywanie dywersji w celu niszczenia ważnych obiektów wojskowych i innych newralgicz-

43/ Rozpatrując jeden z ostatnich zamiarów sił lądowych NATO na SE TDW i jutlandzkim kierunku operacyjnym, realizowanych w ćwiczeniu pk. "Wintex", nasi przeciwnicy w celu przyspieszenia tempa operacji i uchwycenia przepraw na Odrze planowali wysadzenie desantów powietrznych w sile: 1 BZ z 24 DZ/A/ - 20 km pld. Szczecin, 27 DPD /NZ/ w rejonie zachód. Chojna 7 GP /WB/ - 20 km pld. Frankfurt n.Odrą. Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETDW. MON, Sztab Gen. WP, Zarz. II, Warszawa 1980 r., s. 70 oraz załącznik nr 5.

44/ W omawianych ćwiczeniach przeciwnik planował wysadzenie desantu w D-10 przez 2 DPM /A/.

nych w danej sytuacji bojowej oraz oddziaływanie psychologiczne przez wprowadzenie chaosu, zamieszania i sianie paniki w wyznaczonych rejonach działania.

Skala działalności GDR w dużej mierze uzależniona będzie od postawy ludności, warunków środowiska geograficznego i przeciwdziałania sił obrony terytorium kraju. Należy wnioskować, że warunki najbardziej dogodne do działań GDR mogą istnieć w rejonach: zachodniej granicy PRL, Pomorza Zachodniego, Borów Tucholskich, Warmii i Mazur oraz na terenie wielkich miast i aglomeracji miejskich^{45/}.

1.3. Węzłowe zagadnienia planowania i prowadzenia działań bojowych przez siły powietrzne państw NATO w początkowym okresie wojny

Planowanie działań sił powietrznych NATO

Dowództwo połączonych sił powietrznych NATO w szkoleniu podległych dowództw i sztabów planowanie użycia sił i środków traktuje jako niezbędny warunek utrzymania wysokiej gotowości bojowej oraz jako główny sposób praktycznej weryfikacji i uaktualniania istniejących planów operacyjnego użycia lotnictwa.

Struktura organizacyjna planowania połączonych sił powietrznych NATO wynika z koncepcji prowadzenia operacji strategicznej na SE TDW, wypracowanej przez połączone siły zbrojne NATO /na podstawie dyrektywy Komitetu Wojskowego NATO/.

Opracowana koncepcja prowadzenia operacji strategicznej w zakresie planowania generalnie określa: charakter wojny i warunki, w których najprawdopodobniej rozpoczną się działania wojenne na TDW, czas rozpoczęcia tych działań, główne zadania oraz rolę i miejsce w nich poszczególnych rodzajów połączonych sił zbrojnych, zwłaszcza w pierwszych operacjach na ETW.

W dziedzinie planowania operacyjnego wykorzystania sił powietrznych NATO niepoślednie miejsce zajmuje początkowy okres wojny związany nierozzerwalnie z walką o zdobycie przewagi jądrowej i w powietrzu, którą w wariancie konwencjonalnym dowództwo połączonych sił powietrznych i OP NATO zamierza realizować w formie operacji powietrznej. Stąd też wypływają główne i nadrzędne cele jako wiodące w całym zakresie planowania użycia sił powietrznych^{46/}.

Przyjmując za punkt wyjścia szereg ćwiczeń połączonych sił zbrojnych NATO można stwierdzić, że planowaniem użycia sił powietrznych w przyszłych

45/ W ćwiczeniu pk. "Wintex" na terenie PRL przeciwnik planował wykorzystać do 100 GDR, z tego 50 GDR przeznaczył na północno-zachodnią część terytorium PRL.

46/ Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie PSZ NATO "WINTEX/CIMEX-79". Sztab Gen. WP, Zarz.I, W-wa, 1979, s. 5,43.

działaniach wojennych /w tym operacji powietrznej/ zajmować się będą dowództwa i sztaby poszczególnych PTSP na ŚE TDW; ich działalność powinna zostać uwieńczona opracowaniem planu nalotu /uderzenia/ wykonywanego w ramach operacji powietrznej^{47/}.

Dla potrzeb planowania poszczególnych PTSP, dowództwo połączonych sił powietrznych i OP NATO w wypracowanej koncepcji użycia sił powietrznych w operacji powietrznej określa: dowództwa PTSP mające planować operację powietrzną; główne kierunki uderzenia, cel, zadania, ilość sił /w tym siły operacyjnie przydzielone określone PTSP na czas trwania operacji powietrznej/ oraz sposób i czas realizacji nalotu.

Przewiduje się, że szczegółowe planowanie dla kierunku uderzenia północno-zachodniego będzie realizowane przez dowództwo PTSP CD i BZ występujące jako główny organizator planowania, wzmocnione oficerami z PTSP tych związków lotniczych, które mają wziąć udział w zmasowanych nalotach.

Należy na przykład spodziewać się udziału związków lotniczych podporządkowanych dowództwu PTSP CD i BZ; lotnictwa morskiego RFN, 1 Grupy Lotnictwa Bombowego /WB/, lotnictwa pokładowego /A/ oraz lotnictwa RFN z 2 PTSP.

W procesie planowania - zgodnie z przedstawioną ideą z reguły uwzględnia się 1-2 naloty na 1-2 kierunkach wykonywane przez określone siły powietrzne. Dodatkowe dane do planowania przeznaczone dla PTSP /uzyskane ze szczebla wyższego lub od własnego rozpoznania/ mogą dotyczyć: zgrupowania sił i środków OP przeciwnika oraz stopnia ich gotowości bojowej; przeciwdziałania OP przeciwnika i podziału jego sił na kierunki oddziaływania /według wariantów/; bazowania własnych sił powietrznych /z uwzględnieniem zmian w bazowaniu/; możliwości bojowych w zakresie pokonywania systemu OP przeciwnika; zabezpieczenia bojowego działań prowadzonych przez własne siły powietrzne.

Należy sądzić, że podczas rozpracowywania wstępnych założeń koncepcyjnych operacji powietrznej planujące sztaby PTSP będą rozpatrywały własne możliwości uwzględniając trzy grupy zagadnień:

- I grupa: ocena stanu OP przeciwnika, jego możliwości bojowych i charakteru działań w rejonie wykonania zadania przez własne siły powietrzne;
- II grupa: ocena własnych możliwości tj. przewidywanie efektów /rezultatów/ pierwszego zmasowanego nalotu /uderzenia/;
- III grupa: rozpracowanie praktycznych sposobów /metod/ pokonania systemu OP przeciwnika oraz wykonanie pierwszego nalotu /uderzenia/.

W planie nalotu /uderzenia/ uwzględnia się z reguły:

47/ Tamże, s. 43.

- 1/ skład bojowy sił powietrznych według typów i stopień ich gotowości bojowej;
- 2/ ugrupowanie operacyjne i taktyczne sił powietrznych w powietrzu;
- 3/ ugrupowanie bojowe poszczególnych grup lotnictwa;
- 4/ kierunki i trasy działania różnych środków i sił powietrznych;
- 5/ wysokość użycia bojowych środków przez siły powietrzne przy wykonywaniu uderzeń na obiekty;
- 6/ rubieże odpalania pocisków raketowych klasy "powietrze-ziemia";
- 7/ ogólne parametry uderzenia /nalotu/: głębokość nalotu, czas trwania, szerokość frontu nalotu, prędkość sił i środków powietrznych, wysokość działań i inne dane;
- 8/ zabezpieczenie bojowe ugrupowania operacyjnego;
- 9/ współdziałanie w grupach i z sąsiadami;
- 10/ dowodzenie.

Na przykład w ćwiczeniu połączonych sił zbrojnych pk. "WINTEX-CIMEX" głównym zadaniem połączonych sił powietrznych i OP NATO było m.in. doskonalenie umiejętności i dokonanie oceny możliwości użycia sił powietrznych w pierwszych operacjach na europejskich TDW w ograniczonej wojnie konwencjonalnej.

Wariant operacji powietrznej przewidywał użycie 2 i 4 PTSP do realizacji zmasowanych uderzeń na berlińskim, lipskim i praskim kierunku operacyjnym.

Główne cele operacji powietrznej były następujące:

- obezwładnienie systemu OP przeciwnika;
- zniszczenie samolotów i środków napadu jądrowego;
- dezorganizacja systemu kierowania;
- dezorganizacja systemu tyłowego zabezpieczenia;
- osłabienie morale ludności.

Na berlińskim kierunku operacyjnym zmasowane uderzenia miały wykonać 2 PTSP, wydzielając do działań 380 samolotów operujących na obiekty znajdujące się w północnych rejonach NRD i PRL.

Na lipskim kierunku operacyjnym do wykonania zmasowanego uderzenia zaplanowano 520 samolotów ze składu 17 ALT /A/ i 1 GLT /K/ z 4 PTSP, które niszczyły obiekty w południowej części NRD.

Do działań na praskim kierunku operacyjnym zaplanowano oddziały 3 ALT/A/ i 1 i 2 DL /NZ/ z 4 PTSP, w składzie 400 samolotów, z ogólnym zadaniem niszczenia obiektów w CSRS^{48/}.

48/ Strategiczno-operacyjne, dowódczo-sztabowe ćwiczenie połączonych sił zbrojnych NATO "WINTEX/CIMEX-79". MON, Sztab Gen. WP, Zarząd II, Warszawa 1979, s. 49-50.

Rozpracowany wariant ugrupowania operacyjnego na poszczególnych kierunkach uwzględniał rzut obezwładnienia środków OP, rzut uderzeniowy i rzut rozpoznania celów.

Do rzutu obezwładnienia środków OP przewidziano samoloty myśliwsko-bombowe, myśliwskie i walki radioelektronicznej. Rzut ten składał się z 50-85 samolotów, tj. 15-20% samolotów biorących udział w ćwiczeniu. W składzie rzutu obezwładnienia środków OP zaplanowano udział samolotów walki radioelektronicznej, wyposażonych w urządzenia "Wild Weasel" systemu ogniowego rażenia środków promieniowania radioelektronicznego OP - stosującego pociski Strike AGM-45 i Standard ARM. Planowano pokonanie systemu OP poprzez stosowanie działań demonstracyjnych i mylących.

Do rzutu uderzeniowego przewidziano 300-400 samolotów myśliwsko-bombowych, rozpoznawczych myśliwskich i walki radioelektronicznej, co stanowiło około 75% sił biorących udział w uderzeniu.

Podczas walki o przewagę w powietrzu uderzeniom na lotniska miały towarzyszyć manewrowe walki powietrzne z samolotami myśliwskimi przeciwnika.

Do rzutu rozpoznania przewidziano do 40 samolotów rozpoznawczych, czyli około 10% sił biorących udział w uderzeniu. Zaplanowane aplikacyjnie działania bojowe lotnictwa w pierwszym dniu wojny miały cechować: wysoka dynamika, skomplikowana sytuacja w powietrzu i intensywne zastosowanie środków walki radioelektronicznej.

Z przedstawionego schematycznie planu nalotu wykonywanego podczas operacji powietrznej /oraz wariantu ugrupowania w ramach tej operacji/ wynika, że zawiera on generalnie ujętą koncepcję zmasowanego uderzenia, z jednoczesnym określeniem wytycznych do planowania oddolnego przez dowództwa i sztaby związków /oddziałów/ typu: dywizja, skrzydło, eskadra. Stąd też niemniej ważnym etapem pracy wymienionych sztabów i dowództw będzie opracowanie /z pomocą oficerów operacyjnych wydzielonych z zainteresowanych PTSP/ planu działań bojowych poszczególnych grup lotniczych /uderzeniowych/ z punktu widzenia ich udziału /przeznaczenie/, umiejscowienia w ogólnym ugrupowaniu i pełnienia funkcji w zmasowanym uderzeniu.

Proces planowania działań każdej grupy lotniczej będzie z kolei wpływał na wykonanie zadania przez całość sił biorących udział w zmasowanym uderzeniu w zakresie: współdziałania, wzajemnej osłony, pokonywania systemu OP, aż do jej wyjścia w celu samodzielnego wykonania zadania.

Kolejnym etapem pracy wymienionych sztabów /planujących użycie konkretnych grup uderzeniowych/ może być rozpracowanie taktycznych metod i sposobów pokonywania OP rozmieszczonej w nakazanym rejonie działań oraz wykonania uderzeń na wybrane obiekty. Dokonując analizy i oceny tych zagadnień wydzieleni oficerowie operacyjni, łącznie z dowódczym personelem latającym, mogą uwzględnić:

a/ wykonanie przez wydzielone siły powietrzne różnego rodzaju manewrów wpływających na: zmniejszenie strat własnego lotnictwa, wykonanie zadania oraz wprowadzenie w błąd przeciwnika;

b/ możliwości zniszczenia stanowisk startowych wojsk rakietowych i lotnisk LM, stanowisk dowodzenia i innych obiektów systemu OPK przeciwnika do czasu wykonania głównego uderzenia;

c/ gęstość /natężenie/ i moc zakłóceń elektronicznych stosowanych podczas dolotu do obiektów;

d/ kolejność dolotu poszczególnych grup sił powietrznych do poszczególnych obiektów /współdziałanie i wzajemna osłona/;

e/ wykorzystanie różnych metod i sposobów atakowania i niszczenia celów.

Wydaje się, że w celu poznania możliwości /mentalności/ przeciwnika należy brać pod uwagę zasady działania stosowane przez niego w procesie planowania^{49/}. Należą do nich:

1. Uwzględnianie tych elementów, które wchodzi w rachubę tylko w sferze własnego działania.

2. Przyjmowanie jak najkorzystniejszych okresów czasowych stosownie do wymagań operacji.

3. Wczuwanie się w rolę oficerów sztabu nieprzyjaciela. Nie oznacza to, że musi się koniecznie znać tajniki pracy strony przeciwnej, należy jednak przewidywać, z czym można się liczyć, gdzie i kiedy oczekiwać nieprzyjaciela oraz jakie będą jego siły.

4. Zakładanie, że przeciwnik rozpoznał lub przejrzał zamiary naszej strony oraz bazując na tym przedsięwziął środki pozwalające mu odnieść sukces.

5. Wypracowywanie różnych wariantów działania nieprzyjaciela - z uwzględnieniem niekorzystnych dla siebie ewentualności - które może prowadzić do wypracowania bliskiej prawdy koncepcji jego działania. W ocenie stałych zasad działania przeciwnika należy uwzględniać: koncentrację wysiłku na wybranych kierunkach /objektach/, zaskoczenie, ciągłość działań, kompleksowość, manewr, współdziałanie i jedność dowodzenia.

W procesie planowania działań bojowych sił powietrznych NATO na określony rejon uwzględnia się także planowaną głębokość realizacji zadań od lotnisk startu, ukształtowanie terenu na trasie lotu, organizację systemu OP, taktyczno-techniczne dane samolotów, ich uzbrojenie i wyposażenie w aparaturę radioelektroniczną.

49/ "Der Führungseilfe G-2 und die Aufklarung" - Truppenpraxis 1/71, s. 24-30 - dane wykorzystane z rozprawy doktorskiej mjr. Taborowskiego.

Planowana głębokość realizacji zadań od lotniska startu w zasadniczy sposób rzutować będzie na taktykę działania samolotów przeciwnika. Zależnie od odległości lotnisk bazowania do obiektów uderzeń opracowany będzie plan lotu samolotów na całej trasie, z uwzględnieniem takich parametrów, jak: prędkość i wysokość lotu, rodzaj zabieranego uzbrojenia oraz czas wykonania uderzenia.

Z rozważań nad problematyką planowania działań bojowych oraz z oceny zasady działania pionu operacyjno-rozpoznawczego naszego potencjalnego przeciwnika wynika, że dowództwa i sztaby sił powietrznych NATO dążą do zaplanowania i wykonania takiego nalotu w ramach operacji powietrznej, który uwzględniając zasady racjonalnego działania oraz niekorzystne ewentualności pozwoliłyby zrealizować jego cel.

Prowadzenie działań bojowych przez siły powietrzne państw NATO

Sposób prowadzenia działań bojowych przez siły powietrzne NATO uzależniony jest od charakteru rozpoczęcia działań wojennych.

Z przeprowadzonych rozważań dotyczących możliwości lotnictwa NATO w zakresie wykonania uderzeń na obiekty PRL oraz charakteru nalotu w wojnie prowadzonej środkami konwencjonalnymi wynika, że zarówno ilościowy, jak i jakościowy stan lotnictwa przeciwnika /nawet po jego wzmocnieniu/ nie pozwala na jednoczesne zniszczenie najważniejszych obiektów podczas pierwszego nalotu^{50/}.

W związku z tym, zgodnie z zasadą koncentracji sił na wykonaniu najważniejszego zadania należy się spodziewać, że lotnictwo NATO skieruje pierwsze uderzenie, mające na celu zdobycie panowania w powietrzu, przede wszystkim na lotniska, stanowiska dowodzenia oraz siły i środki OP broniące dostępu do tych obiektów.

Poważniejszych uderzeń na obiekty wykonywanych w ramach izolacji działań bojowych należy się spodziewać w późniejszym okresie w sytuacji, kiedy lotnictwo NATO uzyska całkowicie lub przynajmniej częściową, przewagę w powietrzu. Ujmując problem kompleksowo należy podkreślić, że w wojnie z państwami socjalistycznymi lotnictwo NATO, ze względu na stosunkowo małą liczbę samolotów oraz nieduży zasięg, może liczyć na uzyskanie przewagi w powietrzu raczej tylko nad obszarem działań bojowych, a więc w skali operacyjnej, a nie strategicznej.

Biorąc pod uwagę taktyczny promień działania naszego lotnictwa, siły powietrzne NATO mogą zdecydować się na zdobycie operacyjnej przewagi w

^{50/} płk Z. Kukuła, płk J. Smoter. Rozprawa habilitacyjna nt. "Odpieranie pierwszego nalotu SNP w granicach PRL. ASG WP, Warszawa, 1978 r. Obliczenia i kalkulacje autorów wykazują, iż średnio do zniszczenia najważniejszych obiektów na terytorium PRL przeciwnik potrzebowałby powyżej 2000 samolotów.

powietrzu uderzając tylko na obiekty znajdujące się na terytorium NRD oraz w zachodniej części CSRS i PRL /na głębokość 200-400 km/ lub tylko na obiekty w NRD i zachodniej części CSRS^{51/}.

W walce o zdobycie przewagi w powietrzu zasadniczą rolę odgrywać będą uderzenia na lotniska, których zniszczenie może wyeliminować z dalszej walki znajdujące się na nich samoloty. Dlatego też możliwe jest wykonanie uderzenia również na wszystkie zajęte lotniska we wspomnianym obszarze działań w celu swoistej izolacji rejonu działań bojowych od dopływu świeżych sił lotniczych.

Należy przypuszczać, że prowadzenie działań bojowych przez siły powietrzne państw NATO na terytorium PRL, niezależnie od wariantu nalotów będzie miało wspólne właściwości. Można do nich zaliczyć przede wszystkim dążność do:

- pokonywania OP organizowanej siłami wojsk raketowych poprzez tworzenie w niej wyłomów przez niszczenie dywizjonów ogniowych AR;
- dużej intensywności wlotu samolotów w obszar PRL /granice naszego państwa może jednocześnie lub w krótkim czasie przekraczać w ramach I rzutu do 400 samolotów, a w czasie całego nalotu - do 650 samolotów/;
- ograniczenia czasu trwania ogólnego nalotu /czas przebywania podstawowej masy lotnictwa NATO nad obszarem PRL może nie przekraczać 1 godziny/;
- wykonania nalotu na małych wysokościach, z jednoczesnym wszechstronnym radioelektronicznym jego zabezpieczeniem.

Z doświadczeń uzyskanych podczas działań lotnictwa w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie wynika, że stosunkowo ograniczone możliwości konwencjonalnych środków rażenia wymagają użycia na każdy obiekt większej ilości lotnictwa. W związku z powyższym państwa NATO wprowadziły w szerszym zakresie do uzbrojenia wojsk pociski i bomby kierowane wyposażone w laserowe i telewizyjne urządzenia samonaprowadzające, które - jak należy przypuszczać - będą wykorzystane w przyszłych działaniach wojennych. Niezależnie jednak od stosowanych metod niszczenia obiektów, działania lotnictwa podczas wojny konwencjonalnej będą prowadzone w bardziej zwartych ugrupowaniach bojowych, pod osłoną silnych zakłóceń radioelektronicznych, w większości na małych wysokościach z wykorzystaniem rzeźby terenu, niespodziewanym wyjściem na obiekty uderzeń, a także przy zastosowaniu różnych rodzajów manewrów. Na małych wysokościach może działać do 70% lotnictwa taktycznego NATO^{52/}.

51/ Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie połączonych sił zbrojnych NATO "Wintex/Cimex-79". MON, Sztab Gen. WP, Zarząd II, Warszawa 1979 r. Takie rozwiązanie działań bojowych sił powietrznych NATO było realizowane w ww. ćwiczeniu.

52/ Współdziałanie sił i środków OPK sojusznicych armii na TDW. DW OPK, Warszawa 1975 r., s. 26.

Lotnictwo będzie prowadziło działania bojowe wprowadzając do walki określone rzuty powietrzne. W czasie tych działań mogą występować: grupy uderzeniowe atakujące zasadnicze cele, grupy obezwładnienia wojsk rakietowych, grupy specjalne do stosowania zakłóceń radioelektronicznych, a także grupy osłonowe zabezpieczające działania wymienionych grup przed uderzeniami lotnictwa myśliwskiego przeciwnika. Rozpatrując oddziaływanie ŚNP NATO na obszar północno-zachodniej PRL /osłaniany przez nadmorski korpus OPK/, można przypuszczać, że będą one pokonywały nasz system OP na szerokich lub wąskich odcinkach frontu. W czasie tych działań główny wysiłek lotnictwa taktycznego będzie się koncentrował na wykonaniu w OP kilku korytarzy przelotu umożliwiających swobodny dolot do obiektów uderzeń. Sposób działania ŚNP podczas wykonywania wyłomów we wspomnianej obronie na głębokość 100 km /szerokości 60-80 km/ może być następujący:

Siły zbrojne NATO po wykonaniu uderzeń pociskami rakietowymi /tzw. rzut rakietowy/, jeszcze przed wejściem w obszar północno-zachodniej PRL pierwszego rzutu lotniczego wykorzysta między innymi samoloty lotnictwa strategicznego do odpalenia z nich pocisków typu SRAM oraz bezpilotowe pociski samosterujące typu "Cruise" i zakłócające typu AQM-34^{53/}.

Samoloty lotnictwa strategicznego, taktycznego i zakłóceń radioelektronicznych odpalą pociski rakietowe SRAM z wysokości 500-600 m nie wchodząc w rejon korpusu OPK. Obiektami uderzeń tych pocisków mogą być dywizjony rakietowe, lotnictwo myśliwskie oraz obiekty systemu dowodzenia. Można przypuszczać, że w wykonane korytarze wejdą bezpilotowe samoloty typu AQM-34 i zakłóca pracę radiolokacyjnych stacji wykrywania, wstępnego poszukiwania oraz stacji naprowadzania rakiet. Pod osłoną zakłóceń radioelektronicznych dokonają nalotu na małych wysokościach grupy samolotów pierwszego rzutu.

Zadaniem pierwszego rzutu będzie wykonanie uderzeń na nieobezwładnione /lub wykryte na krótko przed dolotem tego rzutu/ stanowiska startowe dywizjonów rakietowych lotniska i posterunki radiolokacyjne w celu umożliwienia swobodnego przelotu w głąb obszaru kraju pozostałym rzutem lotniczym. Nie wyklucza się wykorzystania pocisków samosterujących "Cruise" z ogólnym zamiarem potęgowania działań pierwszego rzutu.

Podczas pokonywania przez ŚNP NATO systemu OP na wybrzeżu morskim istnieje duże prawdopodobieństwo wykonywania wyłomów na styku korpusów OPK lub z sąsiadami na granicy z NRD bądź w rejonie Zatoki Gdańskiej^{54/}.

53/ Mimo tematycznego ujęcia działań wojennych w wariacie konwencjonalnym, nie można całkowicie wykluczyć rozpoczęcia działań wojennych z użyciem broni jądrowej.

54/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134. Niektóre sposoby działań ŚNP nieprzyjaciela. MON, Sztab Generalny WP, Warszawa 1980 r., s. 13.

Należy sądzić, że grupy rzutu zabezpieczenia i pierwszego rzutu uderzeniowego po zbliżeniu się do strefy radiolokacyjnego wykrywania obniżą lot do wysokości 50-200 m, rozśrodkowując szyki bojowe na szerokość frontu nalotu; będą one działać pod osłoną zakłóceń radioelektronicznych. Również przed wejściem samolotów drugiego rzutu lotniczego w rejon korpusu OPK /od 3 do 5 minut przed dolotem tego rzutu/ należy się spodziewać zakłóceń stosowanych przez specjalne samoloty działające w strefach dyżurowania w odległości 60-80 km od wybrzeża morskiego. Drugi rzut lotniczy może wejść w utworzone korytarze po upływie 10-12 minut od momentu wejścia pierwszego rzutu. Część jego sił może kontynuować lot na średnich wysokościach z zadaniem niszczenia /obezwładnienia/ obiektów w głębi rejonu korpusu OPK lub poza tylną granicą jego obrony. Po upływie 20-30 minut może nadlecieć w rejon obrony korpusu OPK trzeci rzut lotniczy. Poszczególne grupy tego rzutu, mając obezwładnione lub zniszczone na trasie swego lotu siły i środki OP, mogą wykonywać lot na dużych i średnich wysokościach. Będą one wykonywać uderzenia na wybrane obiekty w rejonie korpusu OPK lub dokonywać przelotu do obiektów uderzeń znajdujących się w głębi kraju.

Podczas pokonywania systemu OP oraz wykonywania przez nieprzyjaciela uderzeń na siły i środki tego systemu mogą być stosowane różne formy ugrupowania bojowego i sposoby działań, które dla nas mają być pewnego rodzaju zaskoczeniem, na co poważnie liczy strona atakująca. Najbardziej typowe mogą być ugrupowania uderzeniowe, w których odstęp między samolotami będą wynosić 1-2 km, a w odległości 4-8 km. Odległości między grupami mogą wynosić 10-30 km, przewyższenia /obniżenia/ samolotów w grupie - 300-600 m^{55/}. Poszczególne ugrupowania mogą stosować manewr kursem, wysokością i szybkością.

Nie wyklucza się jednak innej struktury ugrupowania uderzeniowego. Z doświadczeń poprzednich wojen lokalnych wynika, że grupy uderzeniowe lecąc w kierunku celu wykonywały lot w szyku kolumny par lub kluczy w odstępach i odległościach między samolotami w kluczu 100-150 m, a między kluczami - 1500-2000 m. Samoloty grup osłony będące na skrzydłach grupy uderzeniowej wykonywały lot za tą grupą w odległości 3500-5000 m i z przewyższeniem do 2500-3500 m^{56/}.

Uderzenia na środki OP mogą być wykonywane grupami w składzie 4-8-12 i więcej samolotów, przeważnie z pierwszego zajęcia i z wykorzystaniem wszystkich posiadanych na pokładzie samolotu środków rażenia. Należy się spodziewać, że w działaniach konwencjonalnych lotnictwo nieprzyjaciela będzie starało się przede wszystkim zwalczać siły i środki OP - w ramach

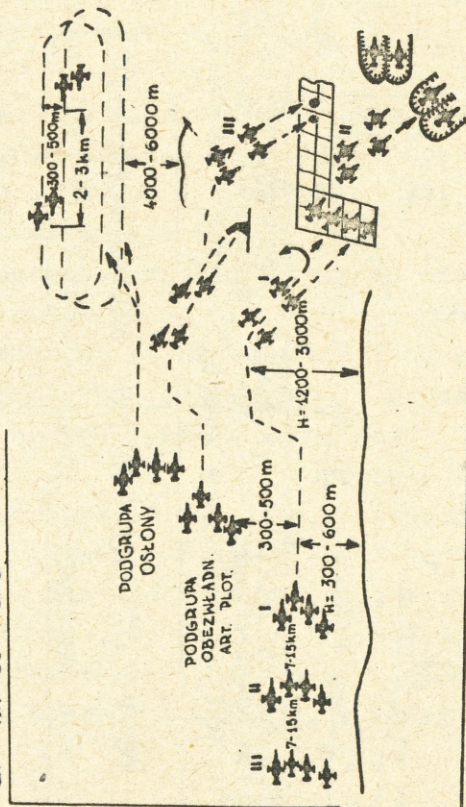
55/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134. Niektóre sposoby działania ŚNP nieprzyjaciela. MON, Sztab Generalny WP, Warszawa 1980 r., s. 14.

56/ Protiwowozdusznaja oborona. Podręcznik. ASG SZ ZSRR. Moskwa, 1977, s. 36.

SPOSOBY WYKONYWANIA UDERZEŃ PRZEZ ŚNP NA TYPOWE OBIEKTY W REJONIE OCHRONY KORPUSU OPK / wariant/

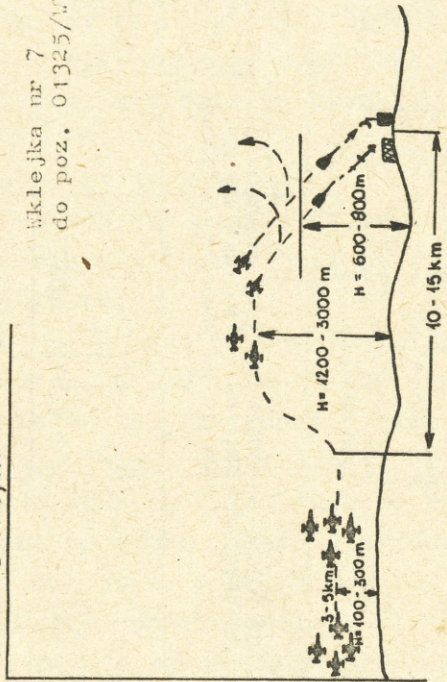
T.A.J.N.E.
Dz., nr. ...

a. NA LOTNISKO

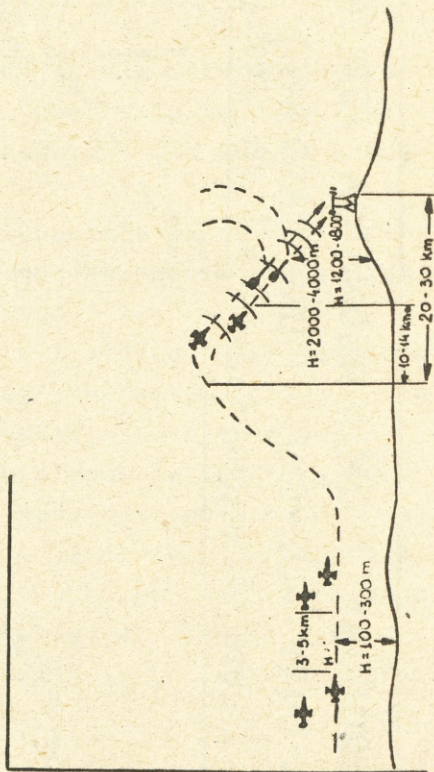

b. NA DYWIZJON RAKIETOWY

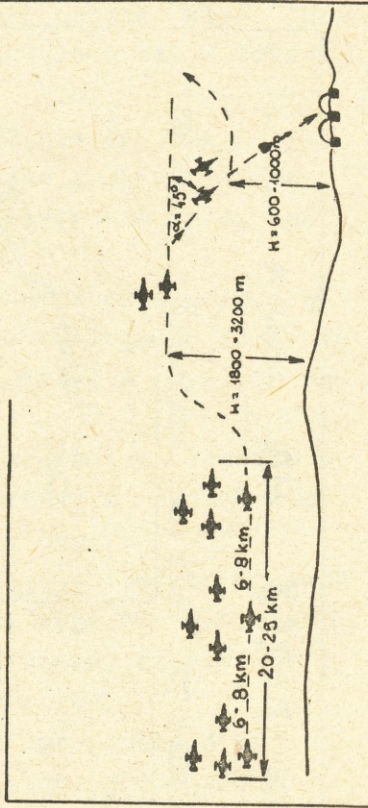
Wklejka nr 7
do poz. 01325/07

c. NA RLP

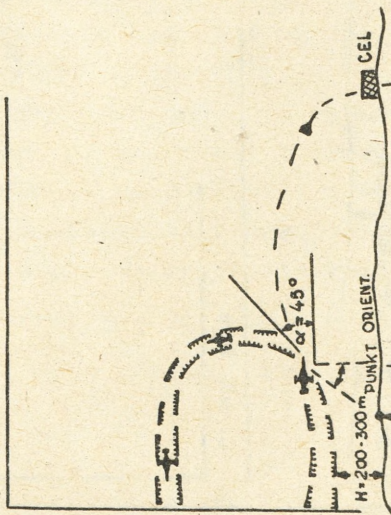
d. NA MOST

SPOSOBY BOMBARDOWANIA OBIEKTÓW PRZEZ LMB NPLA (war. ant.)

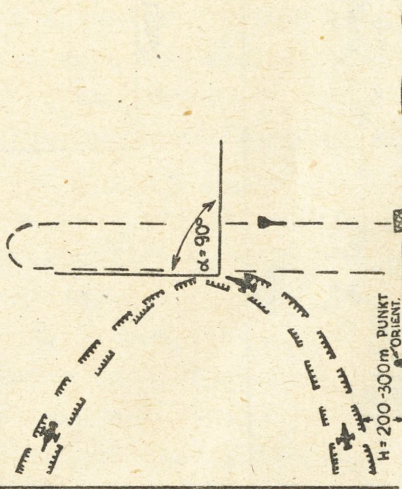
1. PRZY UŻYCIU BRONI JĄDROWEJ

a. Z LOTU WZNOŚZĄCEGO POD $\alpha = 45^\circ$

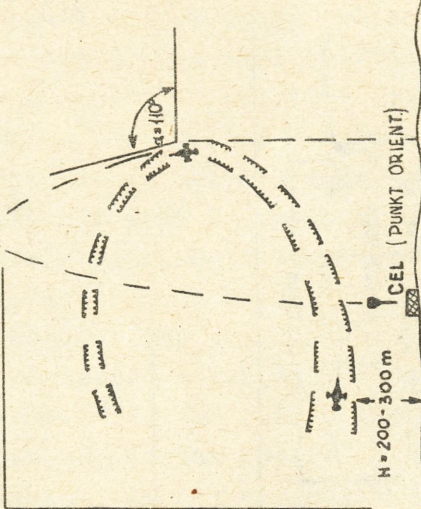
SPOSÓB TEN JEST ZALECONY PRZY BOMB. OBIEKTÓW POWIERZCHNIOWYCH JAK: LOTNISKA, WĘZŁY KOLEJOWE, ZGRUPOWANIA WOJSK itp.

b. Z LOTU WZNOŚZĄCEGO POD $\alpha = 90^\circ$

SPOSÓB POWYŻSZY STOSOWANY JEST PODCZAS BOMBARDOWANIA OBIEKTÓW POWIERZCHNIOWYCH (MAŁYCH I DUŻYCH).

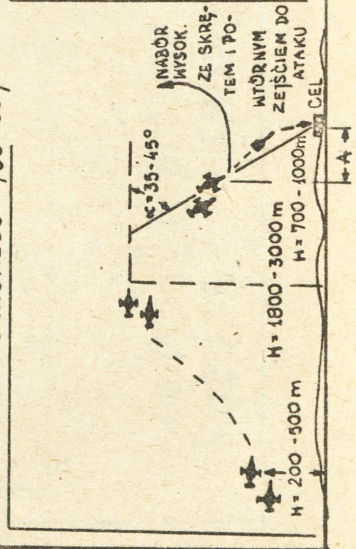
c. Z LOTU WZNOŚZĄCEGO POD $\alpha = 110^\circ$

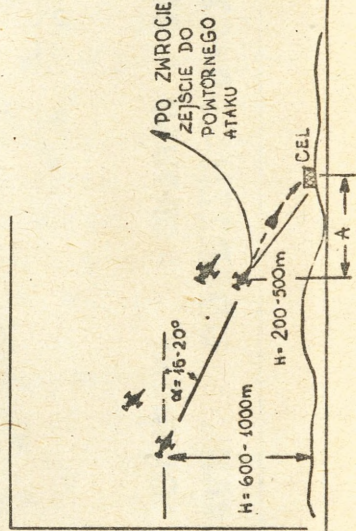
SPOSÓB TEN JEST STOSOWANY DO BOMBARDOWANIA OBIEKTÓW O MAŁYCH WYMIARACH TAK: MOSTY, SKŁADY itp. POŁOŻONE W TERENIE ZAKRYTYM

2. PRZY UŻYCIU BRONI KONWENCJONALNEJ

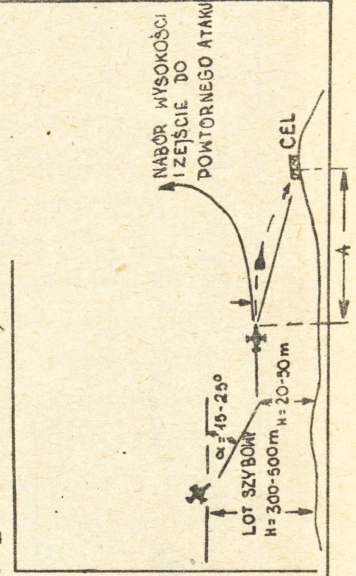
a. Z LOTU NURKOWEGO / $30-60^\circ$

b. Z LOTU SZYBOWEGO

c. Z LOTU KOSZĄCEGO

pokonywania OP - bez konieczności wchodzenia w strefę ognia dywizjonów raketowych. W tym celu nieprzyjaciel będzie stosował pociski klasy "powietrze-ziemia" typu SHRIKE i STANDART-ARM oraz bomby lotnicze z telewizyjno-laserowym systemem naprowadzania.

Przypuszcza się, że nieprzyjaciel będzie stosował następujące formy działania lotnictwa taktycznego: uderzenia jednoczesne grup uderzenia urzutowane w głąb oraz samodzielne poszukiwanie i niszczenie celów naziemnych.

Do wykonania uderzeń jednoczesnych będą wydzielane grupy w składzie 30-70 samolotów. Sposób ten będzie stosowany podczas zwalczania zasadniczych obiektów uderzeń, w tym sił i środków OP, w dzień i w zwykłych warunkach atmosferycznych.

Uderzenia urzutowane będą wykonywane w zasadzie grupami w składzie od 2-4-8 do 20 samolotów. Grupy te mogą wykonywać uderzenia z różnych kierunków lub też kolejno małymi grupami /kilka w ciągu doby/.

Samodzielne poszukiwanie i niszczenie celów naziemnych będzie przeważnie odnosiło się do ważnych celów ruchomych, którymi mogą być wyrzutnie i pociski raketowe na stanowiskach startowych i w marszu, artyleria oraz kolumny marszowe wojsk przegrupowujące się przez POW.

W warunkach działań konwencjonalnych lotnictwo nieprzyjaciela będzie z reguły stosować zwarte ugrupowanie grup uderzeniowych. Grupy te, w składzie 4-8-12 lub więcej samolotów, mogą wykonywać 2-3 zajęcia na jeden obiekt z różnych kierunków, a na obiekty o silnej osłonie OP mogą działać bezpośrednio z trasy.

Natomiast w wojnie jądrowej lotnictwo nieprzyjaciela może działać w rozluźnionych ugrupowaniach grup uderzeniowych. Uderzenia jądrowe, jak należy sądzić, będą wykonywane pojedynczymi samolotami lub małymi grupami z reguły z jednego zejścia.

Uogólniając sposoby działań lotnictwa nieprzyjaciela można stwierdzić, że poszczególne obiekty znajdujące się na północno-zachodnim terytorium PRL mogą być niszczone /obezwładniane/ następująco:

- lotniska lotnictwa myśliwskiego - grupami w składzie 12-16 samolotów działających na małych wysokościach. Najczęściej stosowanym ugrupowaniem będzie kolumna kluczy lub par. Ugrupowanie to umożliwi wzajemną osłonę samolotów i przycelowanie się do poszczególnych elementów lotniska. Po dział wysiłku w pierwszym zajściu może być dokonany następująco: pierwszy klucz niszczy pas startowy, drugi i trzeci - samoloty w ukryciach i urządzenia lotniskowe. Do niszczenia pasa startowego będą wykorzystywane bomby przeciwbetonowe /burzące/, a samolotów i urządzeń lotniskowych - bomby napalmowe, burzące i kulkowe. W kolejnym zajściu poszczególne gru-

py będą wykorzystywały rakiety "powietrze-ziemia" i działka pokładowe do niszczenia /obezwładniania/ pozostałych samolotów. W przypadku stosowania broni jądrowej, do niszczenia lotniska może być wydzielona para lub klucz samolotów, z których jeden będzie samolotem nosicielem bomby jądrowej, pozostałe zaś będą stanowiły jego osłonę:

- stanowiska startowe dywizjonów raketowych - niewielkimi grupami uderzeniowymi składającymi się z 2-6 samolotów. W ich składzie mogą być - oprócz grup osłony - samoloty pozorujące, działające poza strefą ognia dywizjonu w celu zapewnienia warunków zaskoczenia podczas wykonywania uderzeń na tego rodzaju obiekty. Dla zapewnienia dużej dokładności bombardowania /odpalenia rakiety/ samoloty mogą zwiększyć w odległości 6-8 km od obiektu uderzenia wysokość do 1500-2000 m, wykonując uderzenie z lotu nurkowego pod kątem 30-45 stopni. Do rażenia stanowisk startowych nieprzyjaciel może wykorzystać bomby lotnicze, w tym kulkowe z opóźnionym działaniem, pociski raketowe "powietrze-ziemia" oraz działka pokładowe:

- stanowiska dowodzenia - grupami uderzeniowymi w składzie 8-12 samolotów. Poszczególne klucze /pary/ w odległości 6-8 km od obiektu uderzenia, zwiększając wysokość do 1500-3000 m, mogą wykonać uderzenie z lotu nurkowego. Do rażenia tego typu obiektów nieprzyjaciel może wykorzystywać bomby burzące, przeciwbetonowe, paliwowo-powietrzne, pociski raketowe i działka pokładowe;

- stacje radiolokacyjne mogą być niszczone /obezwładniane/ podobnie jak i obiekty o małych rozmiarach. Do wykonywania tego rodzaju zadań nieprzyjaciel będzie używał grup samolotów w składzie 2-4, wykorzystując do rażenia stacji radiolokacyjnych, oprócz bomb lotniczych, działka pokładowe oraz pociski przeciwradiolokacyjne typu SHRIKE i STANDART-ARM.

x

x x

W rozdziale zestawione zostały wyniki badań, uwzględniające problematykę zagrożenia północno-zachodniej części PRL przez siły zbrojne państw NATO. Z przeprowadzonych rozważań nad zagrozeniem PRL przez siły zbrojne państw NATO wynika niezmienna właściwość, a mianowicie - stałe zagrożenie napadem ze strony potencjalnego przeciwnika mogące występować zarówno w formie ograniczonego konfliktu zbrojnego, jak i powszechnej wojny jądrowej.

Na szczególną uwagę zasługuje utrzymywanie przez siły zbrojne państw NATO w wysokim stopniu gotowości bojowej posiadanych w dyspozycji wszystkich środków napadu.

Uwzględniając powyższe, można przewidzieć model rozpoczęcia działań wo-

jennych zakładający wykonanie zaskakujących zmasowanych uderzeń rakietowo-lotniczych z zastosowaniem środków walki radioelektronicznej w celu sparaliżowania systemów dowodzenia OP, wojsk operacyjnych i w ostatecznym rezultacie pozbawienia naszych wojsk możliwości prowadzenia aktywnych działań. Należy podkreślić, iż szczególnie doniosłą rolę w przyszłych działaniach wojennych będzie odgrywał początkowy okres wojny, który w dużym stopniu będzie rzutował na wynik wojny w ogóle. Najbardziej efektywnym środkiem umożliwiającym zaskoczenie będą siły powietrzne NATO, przechodzące stały proces modernizacji jakościowej i ilościowej nacelowanej na realizację wyznaczonej im roli. Siły powietrzne NATO dysponujące dużą ilością różnego rodzaju uzbrojenia konwencjonalnego i jądrowego, stanowią zasadniczą siłę uderzeniową na ŚE TDW i mogą bez przegrupowania i uzupełnień wykonać z zaskoczenia pierwszą zabezpieczoną operację powietrzną.

Reasumując całokształt problematyki prawdopodobnego zagrożenia PRL przez siły zbrojne NATO można przypuszczać, że:

- w warunkach wojny jądrowej największe zagrożenie dla PRL będą stanowiły operacyjne środki napadu jądrowego mogące zdeorganizować życie na obszarach objętych uderzeniami jądrowymi;

- w bezjądrowym, konwencjonalnym okresie wojny, zasadniczym środkiem oddziaływania na obiekty PRL będą siły powietrzne NATO, które w pierwszym zmasowanym nalocie /w zależności od wariantu przygotowania do działań wojennych/ mogą wykorzystać średnio ponad 500 samolotów, przeznaczając na północno-zachodnią część terytorium PRL około 200 samolotów.

W wariacie tym nie wyklucza się wykorzystania pocisków skrzydlatych "Cruise" z ładunkiem konwencjonalnym i "Pershing";

- uderzenie z powietrza realizowane klasycznymi środkami rażenia, mimo stosunkowo dużej ilości samolotów, nie będzie w stanie spowodować większych zakłóceń w funkcjonowaniu życia w kraju oraz w planowym wykorzystaniu sił zbrojnych PRL i sojuszniczych w operacji strategicznej;

- bezpośrednie zagrożenie PRL przez siły lądowe państw NATO może nastąpić w wypadku rozbicia zgrupowań armii sojuszniczych na obszarze NRD i CSRS.

Oceniając zasady i sposoby użycia przez potencjalnego przeciwnika sił powietrznych w przyszłych działaniach wojennych należy przypuszczać, że będą one doskonałe zgodnie z rozwojem techniki bojowej oraz w oparciu o wnioski wyciągnięte ze współczesnych wojen. Wymaga to od nas nieustannego śledzenia zarówno możliwości bojowych ŚNP nieprzyjaciela, jak i stosowania przez niego form operacyjnego działania, a także taktyki działań bojowych.

2. WYBRANE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH SIŁ ZBROJNYCH PRL W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY SZCZEGÓLNICIE W PÓŁNOCNO-ZACHODNIEJ CZĘŚCI TERYTORIUM PRL

2.1. Poglądy państw stron Układu Warszawskiego na rozpoczynanie działań wojennych

Obrona państw obozu socjalistycznego stanowi jeden z głównych problemów uczestników Układu Warszawskiego. Uwzględniając szybko narastające zagrożenie wojenne, po utworzeniu bloku NATO /1949 r./ europejskie państwa socjalistyczne w 1955 r. zjednoczyły się w związek obronny, umocniony wzajemnymi zobowiązaniami zwany Układem Warszawskim /UW/. Powstanie tego układu było więc wymuszonym aktem obronnym stanowiącym obiektywną konieczność w obliczu stałego zagrożenia ze strony bloku NATO. Wraz z utworzeniem Układu Warszawskiego została zapoczątkowana realizacja wojskowego sojuszu socjalistycznej koalicji posiadającej zarówno jednolitą koalicyjną doktrynę wojenną jak i doktrynę narodową poszczególnych państw socjalistycznych^{1/}.

Doktryna obronna państw UW zakłada, że na europejskim teatrze wojny /ETW/ przeciwnikiem dla państw socjalistycznych będą siły zbrojne NATO w tym przede wszystkim siły USA i RFN. Stwarza to przesłanki do oceny przyszłej wojny jako koalicyjnej i nieograniczonej pod względem użytych w niej sił i środków. Szczególnie doniosłą rolę w przyszłych działaniach wojennych będzie odgrywał początkowy okres wojny, a zatem już w okresie pokoju konieczne jest utrzymywanie sił zbrojnych, a szczególnie strategicznych sił jądrowych i sił przewidywanych do odparcia powietrzno-kosmicznego napadu przeciwnika, w odpowiednim stopniu gotowości bojowej.

Doktryna obronna państw UW zakłada jeden z najtrudniejszych wariantów rozpoczęcia działań wojennych, czyli wariant, gdy inicjatywa należy do przeciwnika.

Przykładem takich założeń było ćwiczenie pk. "Lato-78", w którym "zachodni" rozpoczęli niespodziewany atak powietrzny, wykonując uderzenia na obiekty "wschodnich" w strefie frontowej oraz w głębi TDW. Jednocześnie siłami lądowymi wykonywali uderzenia rozcinające na kierunku berlińskim i brneńskim^{2/}. Osiągnięcie zaskoczenia operacyjno-taktycznego przez "zachodnich" było możliwe dzięki uzyskaniu przez nich pewnego wyprzedzenia w rozwinięciu sił zbrojnych. Zmasowane uderzenie lotnictwa

1/ Bolesław Chocha, Julian Kaczmarek: Doktryna wojenna, podręcznik ASG WP, Warszawa 1978 r., s. 21.

2/ Omówienie ćwiczenia "Lato-78". MON, Sztab Generalny WP, Warszawa 1978 r., s. 32,55,56,64,65.

NATO spowodowało bowiem opóźnienie mobilizacji i przegrupowania naszych sił zbrojnych na kierunek operacyjny, co w konsekwencji przyczyniło się do prawie dwudniowego opóźnienia wejścia sił głównych frontów do operacji zaczepnej. Należy jednak podkreślić, iż w okresie operacyjnego rozwinięcia wojsk "wschodnich" silnemu lotnictwu przeciwnika przeciwstawiła została dobrze zorganizowana obrona powietrzna w wyniku czego uzyskanie w początkowym okresie wojny zaskoczenia nie miało większego znaczenia.

Również w ćwiczeniach pk. "Wiosna-80" i "Granit-80" przyjęto, że nieprzyjaciel wykonał zmasowane uderzenia na system OPL wojsk, wojska OPK oraz rozwijające się Zjednoczone Siły Zbrojne państw stron UW, przechodząc zgrupowaniami grup armii do natarcia. W założonej sytuacji w ramach jednolitego systemu OPK wojska OPK PRL i OPL wojsk rozpoczęły skuteczną operację przeciwpowietrzną, osłaniając główne zgrupowania wojsk i stwarzając w późniejszym etapie działań dogodne warunki lotnictwu frontowemu i innym rodzajom wojsk do wykonania operacji powietrznej oraz wejścia frontów do operacji zaczepnej na ZTDW^{3/}.

Drugim możliwym wariantem rozpoczęcia działań wojennych może być taki wariant, że państwa Układu Warszawskiego zdecydują się na uderzenie uprzedzające w celu udaremnienia agresji przeciwnika. Taki wariant rozpoczęcia działań wojennych założony w ćwiczeniu bloku NATO pk. "Wintex/Cimex-79" był realizowany przez naszą stronę w formie operacji powietrznej, z jednoczesnym przejściem wojsk lądowych do operacji zaczepnej na wszystkich europejskich teatrach działań wojennych^{4/}. Analizując możliwe warianty wejścia w wojnę przez oba bloki militarne, można określić doktrynalne koncepcje państw Układu Warszawskiego zakładające wykorzystanie sił zbrojnych w początkowym okresie wojny. W wariancie, w którym inicjatywa będzie od początku należała do przeciwnika, należy zakładać, że rozpoczęcie z zasady przez niego działań wojennych będzie charakteryzowało się zaskakującym zmasowanym nalotem lotnictwa realizującego wraz z siłami lądowymi i morskimi strategiczną operację na ŚE TDW.

W takiej sytuacji Zjednoczone Siły Zbrojne państw stron Układu Warszawskiego będą zmierzały do koalicyjnego odpierania zmasowanych nalotów siłami wojsk OPK i frontów w ramach operacji przeciwpowietrznej w celu załamania zaczepnej operacji powietrznej przeciwnika, zadania mu maksymalnych strat i stworzenia sobie warunków przejścia do operacji powietrznej na ZTDW. Równocześnie przewiduje się przejście wojsk lądowych

3/ Omówienie ćwiczenia "Wiosna-80". MON. Sztab Generalny WP Warszawa 1980 r., s. 15,16 oraz "Granit-80". MON. Sztab Generalny WP. Warszawa 1980 r., s. 4-9.

4/ Strategiczno-operacyjne, dowódczo-sztabowe ćwiczenie PSZ NATC pk. "Wintex/Cimex-79". MON. Sztab Generalny WP. Zarząd II Warszawa 1979 r. s. 41,49.

do skutecznej obrony na kierunkach zagrożenia, prowadzenie przez nie działań osłonowo-obronnych, załamanie natarcia przeciwnika i zabezpieczenie wprowadzenia do bitwy głównych sił frontów.

W rozważanym wariantcie działań Sił Zbrojnych PRL w początkowym okresie wojny, warunki i sposób działania wojsk operacyjnych naszej strony będą miały wiele cech szczególnych /m.in. będą bardzo skomplikowane/. Osiągnięcie stanu pełnej gotowości bojowej realizowane będzie równocześnie ze stanu stałej /podwyższonej/ gotowości bojowej w bardzo krótkim czasie w sytuacji silnego oddziaływania środków napadu powietrznego przeciwnika. Będzie to najbardziej niekorzystny dla naszych sił zbrojnych wariant rozpoczęcia wojny ponieważ: wojska nie osiągną pełnej gotowości bojowej; na kierunek operacyjny wyjdzie tylko część jednostek operacyjnych /i to ze znacznym opóźnieniem/; pozostała część będzie prowadziła mobilizację. W Pomorskim Okręgu Wojskowym zaistnieje ponadto konieczność obrony wybrzeża morskiego. W omawianym wariantcie gotowość do natychmiastowych działań bojowych zachowają: wojska OPK PRL, część lotnictwa frontowego oraz siły i środki OPL wojsk.

W takich warunkach bardzo ważnym zadaniem Sił Zbrojnych PRL będzie jak najszybsze i sprawne przegrupowanie związków operacyjnych do rejonów działań w ramach operacyjnego rozwinięcia wojsk. Zadanie to będzie wymagało silnej obrony powietrznej organizowanej siłami wojsk OPK i OPL wojsk oraz częścią sił lotnictwa frontowego, które wraz z wojskami będzie się przegrupowywało w kierunku rubieży rzeki Odry. Równoległe z procesem przegrupowania związków operacyjnych zakłada się umiejętnie, zsynchronizowane wyjście jednostek lotnictwa frontowego z terytorium kraju /dotychczas podporządkowanego operacyjnie wojskom OPK/, przebazowanie ich z naziemnymi jednostkami do rejonów wyjściowych w celu skutecznego wsparcia wejścia wojsk frontu do bitwy oraz wzięcia udziału w pierwszych operacjach powietrznych.

W okresie wyjścia wojsk na kierunek operacyjny założenia koncepcyjne Sił Zbrojnych PRL nakładają na okręgi wojskowe szczególne zadania. Głównymi zadaniami tego okresu działań wojennych będą: zabezpieczenie sprawnego przegrupowania własnych wojsk i sojuszniczych, likwidacja skutków uderzeń SNP przeciwnika, zwalczanie grup dywersyjno-rozpoznawczych oraz uzupełnienie wojsk frontu. Zabezpieczenie przegrupowania wojsk będzie w ogromnej mierze uzależnione od radiolokacyjno-rakietowo-lotniczej osłony powietrznej oraz efektywnej budowy i osłony przepraw szczególnie na Wiśle i Odrze^{5/}.

5/ Omówienie ćwiczenia "Wiosna-80". MON, Sztab Generalny WP Warszawa 1980 r., s. 7,8,36. W ćwiczeniu tym agresja przeciwnika nastąpiła w sytuacji, kiedy główne siły pierwszego rzutu operacyjnego znajdowały się w odległości 300 km od rubieży styczności obu stron - na terenach PRL przed Odrą.

W realizacji bezpośredniej osłony przegrupowujących się wojsk lądowych przez obszar północno-zachodniej PRL najważniejszą rolę odegrają wojska OPK współdziałające z systemem OPL wojsk, szczególnie osłaniając otwarty nadmorski północno-zachodni kierunek powietrzny, skąd należy się spodziewać największego oddziaływania ŚNP przeciwnika.

W wariantcie działań zbrojnych prowadzonych przez państwa Układu Warszawskiego w formie działań uprzedzających koncepcje doktrynalne przewidują sytuację, w której możliwe staje się uzyskanie przez naszą stronę zaskoczenia operacyjno-faktycznego. Zakłada się, że do czasu rozpoczęcia działań wojennych Zjednoczone Siły Zbrojne państw Układu Warszawskiego mogą przeprowadzić bezkolizyjnie rozwinięcie operacyjne wojsk, tworząc ugrupowanie wojsk frontów wraz z zapleczem tyłowym. W związku z powyższym przewiduje się rozwinięcie zasadniczej części sił zbrojnych w nakazanym rejonie przed rozpoczęciem działań wojennych, a równocześnie stworzenie drugiego rzutu wojsk frontu. Jednocześnie przebazuje się wojska lotnicze frontu na kierunek operacyjny z zadaniem wsparcia wojsk frontu w uprzedzającej operacji zaczepnej i uczestniczenia w pierwszej operacji powietrznej.

Doktrynalne koncepcje państw Układu Warszawskiego zakładają w przedstawionym wariantcie możliwość wykonania przez siły zbrojne NATO uderzenia odwetowego. Uderzenie odwetowe może być wykonane w sytuacji, w której lotnictwo NATO wyjdzie spod uderzenia naszej uprzedzającej operacji powietrznej, zachowa większość sił, i w następstwie tego z pewnym opóźnieniem przeprowadzi odwetową operację powietrzną. Stąd też w założeniach koncepcyjnych państw stron Układu Warszawskiego nakłada się dużą odpowiedzialność na system OPL frontu oraz OP PRL, które mogą udaremnić osiągnięcie przez przeciwnika wytyczonych celów, to jest nie dopuszczenie do załamania operacji zaczepnej frontów naszej strony przez przeprowadzenie skutecznej operacji przeciwpowietrznej.

Należy podkreślić, że doktrynalne koncepcje użycia Sił Zbrojnych państw stron Układu Warszawskiego są stale doskonalone. Największy wpływ na rozwój sił zbrojnych i ich modernizację mają wnioski i doświadczenia z aktualnie prowadzonych na świecie wojen lokalnych oraz ćwiczeń własnych i przeciwnika, a także wprowadzenie do uzbrojenia wojsk nowych broni i techniki wojennej.

Oceniając założenia doktrynalne państw Układu Warszawskiego należy wyciągnąć generalny wniosek, iż główną zasadą tych założeń będą działania obronne prowadzone w zależności od sytuacji polityczno-militarnej - w formie działań uprzedzających lub zaskoczenia operacyjno-taktycznego, ale zawsze w warunkach narzuconych przez przeciwnika.

W tej sytuacji zawężając terytorium PRL do jego północno-zachodniej części /najbardziej zagrożonej/, a więc praktycznie do obszaru leżącego w granicach Pomorskiego Okręgu Wojskowego można założyć następującą koncepcję działania wojsk tego okręgu^{6/}:

- osiągnięcie w miarę narastania zagrożenia okręgu przez siły zbrojne przeciwnika - sukcesywnie pełnej gotowości wojsk operacyjnych i OTK;
 - osiągnięcie w razie nagłego wybuchu wojny pełnego stanu gotowości bojowej w drodze powszechnej mobilizacji;
 - wyprowadzenie wojsk operacyjnych bezpośrednio na kierunki działań, a jednostek OTK - do rejonów wyjściowych;
 - skupienie w okresie przegrupowania głównej masy wojsk własnych i sojuszniczych głównego wysiłku na zapewnieniu warunków płynnego ruchu, zwłaszcza na rubieży Wisły i Odry;
 - skupienie w wojnie prowadzonej środkami konwencjonalnymi głównego wysiłku na obronie lądowej obszaru okręgu, szkoleniu rezerw i uzupełnieniu wojsk, a w razie wypadku wojny z ograniczonym zastosowaniem BMR - na prowadzeniu akcji ratunkowych;
 - w wypadku zmasowanych uderzeń na POW skupienie głównego wysiłku na ratowaniu wojsk i ludności wszystkimi dostępnymi siłami.
- W celu stworzenia warunków optymalnego wykorzystania sił i środków OW w pierwszym etapie działań przewiduje się ich manewr w rejon na wschód od Odry, a następnie w przypadku powodzenia przeciwnika - do rejonu środkowego wybrzeża w dalszej kolejności zaś w dorzecze Wisły.

2.2. Koncepcje wykorzystania sił obrony powietrznej PRL w początkowym okresie wojny, szczególnie w północno-zachodniej części terytorium PRL

Przewidywany charakter ewentualnej wojny, dynamiczny rozwój środków napadu powietrznego, pozwalających niszczyć w szerokim zakresie obiekty głębokiego zaplecza oraz przebieg dotychczasowych wojen pozwalają na stwierdzenie, że pierwsze starcie zbrojne walczących stron nastąpi w powietrzu /powietrzny wymiar wojny/. Wynik starcia w powietrzu w zasadniczy sposób będzie rzutować na planowane rozpoczęcie operacji zaczepnych przez wojska obu przeciwstawnych bloków militarnych, przy czym każda ze stron będzie usiłowała wykonać pierwsze zaskakujące uderzenie powietrzne^{7/}. Stąd też w warunkach ciągłego zagrożenia zaskoczeniem po-

6/ Działanie wojsk pozostałych okręgów wojskowych będzie podobne. Pewna specyfika działań będzie wynikała przede wszystkim z ich położenia /właściwości obszaru/.

7/ Omówienie ćwiczenia pk." "Wiosna-80". Sztab Generalny WP, 1980 r., s. 49.

wietrznym niewspółmiernie wzrosła rola systemu obrony powietrznej zainteresowanego państwa czy też koalicji państw.

Licząc się z możliwością rozpoczęcia przez siły zbrojne bloku państw NATO działań wojennych z zaskoczenia w którym decydującą rolę odegrałoby lotnictwo, w ramach Układu Warszawskiego został utworzony "Jednolity system obrony powietrznej państw stron uczestników Układu Warszawskiego"^{8/}. Wprowadzenie tego systemu spowodowało, że zadania OP przestały być zadaniami o charakterze narodowym, obejmuje on bowiem swoim zasięgiem całość państw bloku socjalistycznego. Ugrupowanie wojsk OPK państw uczestników Układu Warszawskiego utworzone w okresie pokoju uwzględnia obronę najważniejszych rejonów i obiektów tych państw w ramach systemu OP koalicji. System obrony powietrznej państw wspólnoty socjalistycznej składa się z narodowych systemów poszczególnych krajów, w których główną rolę spełniają siły i środki OP Związku Radzieckiego^{9/}.

Koncepcja wykorzystania sił OP działających w jednolitym systemie OP zakłada, że wojska OPK: NRD, CSRS, PRL i część sił OP ZSRR, wspólnie z siłami i środkami OPL wojsk lądowych stacjonujących na terytorium tych państw, wojsk lotniczych i marynarki wojennej, zabezpieczają odparcie uderzenia ŚNP nieprzyjaciela z głównego kierunku na europejskim TDW i od strony Morza Bałtyckiego. Na północno-zachodnim kierunku osłony /od strony Morza Bałtyckiego/ system OP PRL stanowi najważniejsze ogniwo systemu OP państw UW, tworzy bowiem pierwszy rzut tego systemu. Realizując zadania OP rejonów i obiektów tych państw, wojska OPK każdego z państw i grupy państw w całości stawiają sobie za cel niedopuszczenie do przelotu ŚNP z osłanianych przez siebie kierunków na obiekty innych państw UW. Koalicyjna koncepcja OP zakłada również realizację ważnych zadań w interesach operacji sojuszniczych armii na ETDW, osłanianie związków operacyjnych i taktycznych wojsk lądowych w miejscach ich stałej dyslokacji i mobilizacji oraz podczas ich wychodzenia na kierunek operacyjny, jak również osłonę lotnisk lotnictwa operacyjnego i stanowisk wojsk rakietowych^{10/}.

Warunki geopolityczne PRL i jej zagrożenie zadecydowały o utworzeniu - zgodnie z ustaleniami Zjednoczonego Dowództwa Sił Zbrojnych Państw sygnatariuszy UW obrony powietrznej PRL funkcjonującej i współdziałającej z systemami OP państw stron UW w interesie tych państw, jednakże w ra-

8/ Jednolitym systemem OP p.u. UW /system OP p.UW/ nazywa się szereg ściśle współdziałających ze sobą systemów OP, p.u. UW, których wspólne działania obronne są skoordynowane przez Zjednoczone Dowództwo Sił Zbrojnych UW z siedzibą w Moskwie.

9/ płk Czernow A, płk Lipowski, płk Zalewski - zespołowa rozprawa dr.: "Problemy podziału kompetencji między poszczególne szczeble dowodzenia wojsk OPK w świetle perspektywy rozwoju środków walki i automatyzacji". ASG WP, Warszawa 1977 r., s. 48.

10/ Współdziałanie sił i środków sojuszniczych armii na TDW, MON DWOPK, Warszawa 1975 r., s. 34-38.

mach podporządkowania wojsk OPK /każdego państwa/ krajowemu dowództwu.

Obrona powietrzna PRL została zorganizowana wysiłkiem wielu rodzajów sił zbrojnych, które włączyły swoje siły i środki OP do jednolitego systemu OP kraju, z zachowaniem priorytetowej roli przez siły i środki wojsk OPK^{11/}. W skład OP PRL weszły siły i środki: wojsk OPK, wojsk lotniczych, wojsk OPL wojsk lądowych oraz OPL marynarki wojennej, wszystkie ściśle współdziałające z pozostałymi siłami i środkami obrony terytorium kraju.

Koncepcja wykorzystania wojsk OPK na terytorium PRL zakłada organizację /i realizację/ siłami wojsk raketowych silnej bezpośredniej obrony najważniejszych obiektów o znaczeniu administracyjno-gospodarczym /łącznie z portami, bazami wojenno-morskimi/, natomiast siłami lotnictwa myśliwskiego OPK - organizację /realizację/ pośredniej obrony wszystkich obiektów /w tym i najważniejszych znajdujących się na obszarze PRL/.

Uwzględniając położenie najważniejszych obiektów i stopień ich zagrożenia, a także rodzaj i ilość będących do dyspozycji sił i środków OPK, zakłada się stosowanie różnych form organizacji obrony obiektów, a mianowicie:

a/ W obronie najważniejszych obiektów położonych na wybrzeżu, a organizowanej siłami wojsk raketowych stosuje się formę obrony strefowo-obiektowej;

b/ W obronie obiektów położonych w głębi kraju i na innych kierunkach stosuje się obronę obiektową;

c/ Siłami lotnictwa myśliwskiego OPK, niezależnie od położenia obiektów i ich zagrożenia, organizuje się obronę strefową^{12/}.

Ogólna koncepcja wykorzystania wojsk OPL jest ściśle związana z zadaniami i działaniem wojsk frontu w ramach operacyjnego rozwinięcia i pierwszej operacji. Podczas osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i operacyjnego rozwinięcia wojsk przewiduje się czasowe włączenie i wykorzystanie w systemie OPK PRL wszystkich oddziałów i pododdziałów raket i artylerii przeciwlotniczej w celu odparcia zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela. W czasie działań na terenie kraju wojska OPL skupiają główny wysiłek do osłony macierzystych związków i oddziałów w rejonach stałej dyslokacji, w rejonach alarmowych i mobilizacji oraz podczas przegrupowania do rejonów wyjściowych, organizując bezpośrednią

11/ płk, płk: A. Czernow, B. Lipowski, R. Zalewski - zespołowa rozprawa doktorska: "Problemy podziału kompetencji między poszczególne szczeble dowodzenia wojsk OPK w świetle perspektywy rozwoju środków walczących i automatyzacji". Warszawa, ASG WP, s. 47-49.

12/ płk Z. Kukuła, płk J. Smoter: rozprawa habilitacyjna: "Odpieranie pierwszego nalotu ŚNP NATO w granicach PRL". ASG WP, Warszawa 1978, s. 121.

osłonę wyznaczonych wojsk /obiektów/. Siłami ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych średniego i małego zasięgu zapewnia się zwykle strefową osłonę wojsk podczas ich przeprawy przez Odrę.

Koncepcja wykorzystania frontowego lotnictwa myśliwskiego zakłada stopniowe włączanie go w system OPK w okresie osiągnięcia przez wojska wyższych stanów gotowości bojowej. Z chwilą wybuchu wojny zamierza się wykorzystać lotnictwo myśliwskie do zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na dalekich podejściach lub na określonych rubieżach w głębi obrony wojsk OPK. Frontowe lotnictwo myśliwskie zamierza się wykorzystać również do zwalczania desantów powietrznych i morskich.

Oddziały i związki taktyczne frontowego lotnictwa myśliwskiego, operacyjnie podporządkowane dowódcom korpusów OPK, zadania w systemie OPK będą wykonywały w ramach limitu lotów bojowych określonych przez dowódcę wojsk lotniczych, bez zmiany ich dyslokacji.

Nie wyklucza się możliwości udziału w systemie OP PRL radzieckich jednostek lotnictwa frontowego oraz środków OP Floty Bałtyckiej.

2.3. Podstawowe zasady osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez siły obrony powietrznej PRL

Ciągle zagrożenie niespodziewanym zmasowanym napadem ŚNP NATO spowodowało wprowadzenie do systemu obronnego naszego państwa /a także innych państw uczestników Układu Warszawskiego/ nowego rodzaju wojsk - wojsk OPK.

Wojska OPK z racji swego przeznaczenia i rozmieszczenia, już w czasie pokoju, będąc w pełni ukompletowane są w stanie osiągnąć w krótkim czasie pełną gotowość bojową. Mogą one odpierać zaskakujący napad z powietrza, umożliwiając tym samym osiągnięcie wyższych stanów gotowości bojowej przez pozostałe rodzaje sił zbrojnych. Wojska OPK wraz z wojskami OPL wojsk lądowych, wydzielonym lotnictwem bojowym Wojsk Lotniczych, siłami i środkami Marynarki Wojennej tworzą zintegrowany system OP PRL, odgrywając w nim organizatorską i wiodącą rolę. W okresie pokoju w poszczególnych rodzajach sił zbrojnych uwidaczniają się znaczne różnice w stopniu ukompletowania sił i środków, określone tzw. etatami czasu pokojowego. Etaty te różniące się od etatów czasu wojny, są uwarunkowane ogólnymi założeniami naszego systemu gotowości bojowej; mają one bezpośredni wpływ na osiągnięcie wyższych stanów gotowości bojowej /WSGB/ również przez siły i środki OP.

Powyzsze ustalenia są uzależnione od charakteru i stopnia zagrożenia z powietrza na europejskim teatrze wojny, miejsca i roli polskich sił zbrojnych w ramach sił zbrojnych państw uczestników Układu Warszawskiego oraz możliwości ekonomicznych naszego państwa.

Przez gotowość bojową rozumiemy zdolność wojsk do podjęcia w określonym czasie działań bojowych, a więc system czynności organizacyjnych i wykonawczych dowódców i sztabów oraz działania wojsk podejmowane w celu zapewnienia zdolności bojowej wszystkich szczebli dowodzenia i jednostek organizacyjnych sił zbrojnych do bezzwłocznego przystąpienia do wykonania zadań bojowych.

Na gotowość bojową składają się głównie gotowość alarmowa i gotowość mobilizacyjna oraz zdolność bojowa.

W naszych siłach zbrojnych obowiązują następujące stany gotowości bojowej:

- stan stałej gotowości bojowej;
- stan podwyższonej gotowości bojowej;
- stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego;
- stan pełnej gotowości bojowej.

Mimo zróżnicowanego stopnia poszczególnych rodzajów wojsk, realizują one w zasadzie te same przedsięwzięcia w zarządzonych dla nich wyższych stanach gotowości bojowej. Istniejące jednak różnice w zakresie wykonywanych czynności i charakterze przedsięwzięć wynikają między innymi ze specyfiki zadań, do których realizacji powołane zostały poszczególne rodzaje sił zbrojnych i rodzaje wojsk.

W odniesieniu do sił i środków działających w zintegrowanym systemie OP PRL obowiązuje generalna zasada wyprzedzania przez nie innych rodzajów wojsk w osiągnięciu WSGB, co wymaga wykonywania w jak najkrótszym czasie niektórych czynności koniecznych do osiągnięcia określonego stanu gotowości bojowej.

Stan stałej gotowości bojowej polega na tym, iż wojska prowadzą codzienną planową działalność, zachowują zdolność do wykonania określonych zadań bojowych przez rozwinięte związki taktyczne i oddziały, a także do sprawnego przeprowadzenia mobilizacji przez jednostki o niepełnych stanach i jednostki skadrowane. W stanie stałej gotowości bojowej wydzielone siły i środki pełnią w systemie OP PRL zgodnie z planem dyżury bojowe, zapewniając skuteczną obronę granic i obszaru państwa przed zaskoczeniem z powietrza.

W celu zachowania zdolności do wykonania przewidywanych zadań jednostki rozwinięte utrzymują w rejonach zakwaterowania nie mniej niż 50% ewidencyjnego stanu żołnierzy służby zasadniczej i 20% w rejonie garnizonu oraz w pełnej sprawności technicznej i użytkowej z niezniżałnego zapasu co najmniej 80% stanu ewidencyjnego pokojowych należności uzbrojenia i sprzętu technicznego, środków transportowych oraz wyposażenia. Wszystkie jednostki wojskowe współpracują z WKU, zachowując gotowość

do niezwłocznego powołania rezerw osobowych i pobrania maszyn oraz środków transportowych z gospodarki narodowej. Utrzymuje się wysoki poziom szkolenia mobilizacyjnego żołnierzy rezerwy oraz prowadzonych ćwiczeń i treningów mobilizacyjnych, a także innych form zajęć doskonalących.

Wojska będące w stanie podwyższonej gotowości bojowej pozostają w miejscach stałej dyslokacji /bazowania/, w rejonach pełnienia dyżurów bojowych oraz realizują ustalone dla tego stanu przedsięwzięcia podnoszące gotowość do wykonania zadań bojowych lub przeprowadzenia mobilizacji. Podwyższoną gotowość bojową osiąga się pod pozorem ćwiczeń bez ogłoszenia alarmu bojowego.

W stanie podwyższonej gotowości bojowej w odniesieniu do sił i środków działających w systemie OP PRL generalnie są realizowane następujące przedsięwzięcia:

- korpusy OPK przejmują w dowodzenie operacyjne określoną planami operacyjnymi część lotnictwa bojowego z Wojsk Lotniczych i Marynarki Wojennej;

- w wojskach raketowych OPK /szczególnie na wybrzeżu/ zwiększa się ilość sił i środków do pełnienia dyżurów bojowych, podnosząc jednocześnie stopnie ich gotowości bojowej/;

- w lotnictwie myśliwskim OPK dla określonych się zwiększa się stopnie gotowości bojowej;

- w wojskach radiotechnicznych OPK zwiększa się ilość sił i środków do pełnienia dyżurów bojowych;

- w wojskach OPL rozwija się siły i środki w przygarnizonowych rejonach osłony, włączając je w system określonego korpusu OPK;

- w wojskach lotniczych określone siły osiągają gotowość do działań bojowych w systemie OPK i zostają włączone w jego system dowodzenia. W czasie osiągania stanu podwyższonej gotowości bojowej w omawianych rodzajach wojsk skoszarowuje się wszystkich żołnierzy zawodowych. W sztabach jednostek uaktualnia się plany mobilizacyjnego rozwinięcia oraz przygotowuje do rozwinięcia elementy bazy mobilizacyjnej.

Stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego jest to stan, w którym jednostki wojskowe rozwinięte oraz część sił i środków z jednostek o niepełnych stanach osobowych wychodzą do zapasowych bądź - na zarządzenie Sztabu Generalnego WP - zasadniczych rejonów alarmowych albo na pozycje bojowe, gdzie osiągają zdolność do wykonania zadań bojowych^{13/}. W tym stanie gotowości bojowej podstawowym celem wykonywanych czynności jest pełne uzupełnienie potrzeb mobilizacyjnych jednostek rozwiniętych i innych jednostek przewidzianych także do mobilizacyjnego rozwinięcia oraz stworzenia dogodnych warunków do szybkiego osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej.

13/ Nie dotyczy wojsk OPK

W stanie gotowości bojowej zagrożenia wojennego siły i środki działające w systemie OP PRL realizują - oprócz przedsięwzięć określonych dla całych sił zbrojnych - następujące specyficzne przedsięwzięcia.

- na SD i ZSD systemu OP powołuje się w trybie alarmowym pełne zmiany bojowe;

- wojska raketowe OPK, lotnictwo myśliwskie OPK oraz siły i środki operacyjnie podporządkowane osiągają najwyższy stopień gotowości bojowej, po czym stosownie do sytuacji powietrznej na rozkaz przełożonych przechodzą do gotowości bojowej nr 2 /lub 3/;

- wojska radiotechniczne OPK całością sił osiągają najwyższą gotowość bojową, pełniąc całodobowe dyżury bojowe;

- wojska OPL przechodzą do zapasowych rejonów alarmowych zachowując gotowość przejścia do zasadniczych rejonów i na kierunki przyszłych działań;

- w wojskach lotniczych rozwija się system mobilizacyjny i uzupełnia pułki i dywizje lotnictwa myśliwskiego do etatu wojennego. Ponadto realizuje się przedsięwzięcia mające na celu osiągnięcie na lotniskach zapasowych gotowości do przyjęcia rzutów powietrznych plm oraz wyjście rzutów naziemnego zabezpieczenia do rejonów alarmowych lub na lotniska operacyjne.

Stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego wojska OPK osiągają w trybie alarmowym w miejscach stałej dyslokacji. W przypadku wprowadzenia stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego z pominięciem stanu podwyższonej gotowości bojowej, wojska te wykonują wszystkie czynności przewidziane dla obu stanów gotowości bojowej.

Stan pełnej gotowości bojowej jest to stan, w którym wojska dokonują pełnego mobilizacyjnego rozwinięcia w terminach ustalonych w planie mobilizacyjnym i osiągają pełną zdolność do wykonania zadań bojowych. W przypadku wprowadzenia stanu pełnej gotowości bojowej z pominięciem stanu podwyższonej gotowości bojowej i gotowości bojowej zagrożenia wojennego wojska wychodzą do zasadniczych rejonów alarmowych. Jeżeli w stanie gotowości bojowej zagrożenia wojennego jednostki wyszły do zapasowych rejonów alarmowych, to po uzupełnieniu swych potrzeb mobilizacyjnych przechodzą do zasadniczych rejonów alarmowych. Wojska OPK stan pełnej gotowości bojowej osiągają w miejscach stałej gotowości bojowej. W tym stanie gotowości bojowej najważniejszym celem wykonywanych czynności mobilizacyjnych jest zapewnienie sprawnego i szybkiego mobilizacyjnego rozwinięcia jednostek wojskowych oraz osiągnięcie przez nie zdolności do wykonania zadań bojowych.

W stanie pełnej gotowości bojowej siły i środki działające w systemie

OP PRL realizują - oprócz przedsięwzięć określonych dla całych sił zbrojnych - następujące specyficzne przedsięwzięcia:

- zostają przestrojone wszystkie środki radioelektroniczne na częstotliwości czasu "W";

- wojska raketowe OPK, lotnictwo myśliwskie OPK oraz siły i środki operacyjnie podporządkowane osiągają gotowość nr 1, po czym podobnie jak w stanie gotowości bojowej zagrożenia wojennego część z nich przechodzi do niższych stanów gotowości bojowej;

- lotnictwo myśliwskie i myśliwsko-szturmowe jest w gotowości do rozśrodkowania /na oddzielny rozkaz/;

- wojska OPL po osiągnięciu pełnej gotowości bojowej wychodzą do rejonów osłony na kierunkach przyszłego działania lub osłaniają wyznaczone wojska i obiekty w zapasowych i zasadniczych rejonach alarmowych działając w systemie OP PRL;

- w wojskach lotniczych osiąga się pełną gotowość dywizji i pułków do działań w systemie OPK, podporządkowując je operacyjnie określonym dowódcom korpusów OPK; dokonuje się mobilizacyjnego rozwinięcia pułków i dywizji; wyprowadza się pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia do rejonów alarmowych lub na lotniska operacyjne; przebazowuje się część sił i środków płm na lotniska zapasowe.

W wypadku gwałtownego wzrostu napięcia w sytuacji międzynarodowej lub rozpoczęcia działań wojennych osiągnięcie pełnej gotowości bojowej zapoczątkowane zostanie ogłoszeniem alarmu. Oznaczać to będzie, że wszystkie zaplanowane na ten okres przedsięwzięcia muszą być realizowane w pełnym wymiarze i możliwie jak najszybciej.

Wyższe stany gotowości bojowej wprowadza się w wojskach rozkazem ministra obrony narodowej lub na zarządzenie szefa Sztabu Generalnego WP. W sytuacjach wyjątkowych, np. w przypadku zaskakującego uderzenia nieprzyjaciela do wprowadzenia stanu pełnej gotowości bojowej w podległych wojskach uprawnieni są wszyscy dowódcy /do dowódcy samodzielnie stacjonujących pododdziałów włącznie/.

Z osiągnięciem wyższych stanów gotowości bojowej związane są obiektywne trudności wynikające z konieczności zachowania w tajemnicy wszystkich przedsięwzięć mobilizacyjnych. Właściwe i realne plany osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej występują ze szczególną wyrazistością dla systemu OP PRL czyniąc go niejako odpowiedzialnym za zabezpieczenie osiągnięcia WSGB przez pozostałe rodzaje sił zbrojnych PRL^{14/}.

14/ Podrozdział opracowany na podstawie odpraw i szkoleń prowadzonych w Wojskach Lotniczych i Wojskach OPK poświęconych problematyce OWSGB oraz skryptu pt.: "Organizacja, planowanie i kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem ZT w ramach OWSGB. Płk dypl. Jerzy Musiał, Wyd. ASG WP, 1980 r.

x

x

x

Z przeprowadzonych rozważań wynika, że niezależnie od sposobu rozpoczęcia działań wojennych przez potencjalnego przeciwnika zachodzi obiektywna konieczność zapewnienia obrony powietrznej. Charakter tej obrony - w zależności od wariantu rozpoczęcia działań wojennych - będzie adekwatny do założeń koncepcyjnych użycia sił zbrojnych PRL w działaniach wojennych prowadzonych w początkowym okresie wojny.

Jednym z możliwych wariantów rozpoczęcia działań wojennych będzie wykonanie przez nieprzyjaciela zaskakującego uprzedzającego uderzenia powietrznego. W sytuacji narzuconej przez przeciwnika głównym zadaniem systemu OP PRL będzie skoordynowanie działań wszystkich sił i środków na obszarze kraju. Forma działań przybierze postać operacji przeciwpowietrznej.

Drugi wariant mający bezpośredni wpływ na charakter obrony powietrznej polegać może na tym, że Zjednoczone Siły Zbrojne państw UW w obliczu bezpośredniego zagrożenia agresją ze strony sił zbrojnych NATO dokonają jeszcze przed rozpoczęciem działań wojennych operacyjnego rozwinięcia wojsk, stwarzając warunki do wykonania uprzedzającej operacji powietrznej na ZTDW.

Można więc wnioskować, iż w warunkach naszego położenia, bez względu na wariant rozpoczęcia działań wojennych operacja przeciwpowietrzna rozpoczynać się będzie wraz z wybuchem wojny - z odpieraniem pierwszego masowanego nalotu^{15/}.

Istotnymi cechami operacji powietrznych i przeciwpowietrznych będzie ich skoordynowanie i kompleksowe zaplanowanie, co z kolei wiąże się z myślą przewodnią założeń koncepcyjnych naszego systemu OP PRL.

Reasumując - w założeniach obronnych państw uczestników Układu Warszawskiego bardzo wiele uwagi poświęca się początkowemu okresowi wojny, w którym szczególną rolę odegrają pierwsze operacje poszczególnych rodzajów sił zbrojnych. Od wyników tych operacji w znacznym lub nawet decydującym stopniu będzie zależał dalszy przebieg i wyniki wojny.

W początkowym okresie wojny należy liczyć się z możliwością zaistnienia szczególnie skomplikowanych i trudnych sytuacji dla lotnictwa, wojsk OPK, OPL oraz całego systemu OTK, tworzących wspólnie zintegrowany system OP PRL.

W początkowym okresie wojny walczące strony zdecydowanie będą dążyły do zdobycia i utrzymania panowania w powietrzu i przewagi w broni jądrowej.

15/ Omówienie ćwiczenia - "Wiosna-80". Wyd. MON, Sztab Generalny WP, Warszawa 1980 r., s. 50.

Szczególnie groźna sytuacja dla naszego systemu OP PRL może powstać w wyniku uprzedzających, zmasowanych uderzeń sił powietrznych NATO na lotniska i systemy OTK wykonywanych w ramach pierwszej zaczepnej operacji powietrznej. Dlatego też wojska OPK, lotnicze i obrony terytorialnej powinny być przygotowane do wykonywania swych zadań przede wszystkim w takiej sytuacji.

Głównym zadaniem dla wojsk OPK będzie odparcie zmasowanych uderzeń przeciwnika z powietrza wspólnie z lotnictwem wojsk lotniczych i OPL wojsk, a następnie osłona przegrupowujących się wojsk operacyjnych i innych obiektów o szczególnym znaczeniu; zadaniem wojsk lotniczych - przegrupowanie na kierunek operacyjny oraz udział w walce o panowanie w powietrzu i w zabezpieczeniu działań wojsk lądowych; zadaniem sił i środków OTK - zapewnienie warunków przegrupowania wojsk na kierunek operacyjny.

Uchronienie sił i środków przed masowymi stratami w tym okresie i zapewnienie ich żywotności będzie należało do podstawowych obowiązków dowódców i sztabów na wszystkich szczeblach dowodzenia.

Z analizy charakteru początkowego okresu wojny na zachodnim TDW odnośnie wykorzystania lotnictwa wojsk lotniczych, wojsk OPK i OPL współdziałających z siłami i środkami OTK można stwierdzić, że:

- współczesne i przyszłe warunki działań bojowych wojsk OPK wskazują, że najbardziej złożonym problemem będzie odpieranie zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika, zwłaszcza pierwszego wykonywanego z zaskoczenia i stanowiącego jednocześnie rozpoczęcie działań wojennych. Dlatego też zakłada się, że planowanie - o charakterze koncepcyjnym - wielowariantowego użycia sił i środków w zintegrowanym systemie OP PRL do odparcia pierwszego, a także kolejnych zmasowanych nalotów lotnictwa przeciwnika powinno odbywać się głównie na szczeblu wojsk OPK. Natomiast, planowanie szczegółowe - o charakterze wykonawczym - powinno być realizowane na szczeblu korpusu OPK i oddziałów:

- maksymalną zdolność bojową wojsk OPK i lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych do realizacji zadań w strefie frontowej można będzie zapewnić wówczas, gdy w systemie OPK /podczas ich przegrupowania/ zostaną one wykorzystane w sytuacjach koniecznych i zapewni im się terminowe wyjście z obszaru kraju z niezbędnym zapasem rakiet i amunicji;

- osłona wojsk przegrupowujących się przez obszar kraju i systemu komunikacyjnego będzie prawdopodobnie stałym zadaniem korpusu OPK, zwłaszcza w początkowym okresie wojny. Dlatego też w planowaniu i działaniach bojowych problem ten powinien być stale uwzględniany;

- w dynamicznie rozwijających się działaniach bojowych deficyt czasu w planowaniu będzie występował bardzo ostro. Stąd też równoległość planowania działań bojowych wszystkich szczebli dowodzenia zgodnie z decy-

zjami wstępnymi /zarządzeniami wstępnymi/, będzie prawdopodobnie stale obowiązującą zasadą;

- ze względu na stałe zagrożenie wojenne i jego zróżnicowanie w zależności od napięć w sytuacji polityczno-militarnej, a także stałą groźbę użycia broni masowego rażenia zachodzi potrzeba wcześniejszego opracowywania wielowariantowych planów osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i odtwarzania gotowości bojowej wojsk po uderzeniach jądrowych na podstawie wcześniej przygotowanych wielowariantowych prognoz rozwoju sytuacji skażeń i zakażeń;

- wprowadzenie do uzbrojenia sił zbrojnych NATO nowych środków walki o dużej dokładności trafienia w cel stworzy jakościowo nowe, niewspółmiernie większe zagrożenie dla obiektów wojsk lotniczych i OPK, zwłaszcza lotnisk, co będzie wymagało szczególnego wysiłku ze strony sił i środków OTK w zakresie obrony i likwidacji skutków użycia tych broni przez przeciwnika;

- w działaniach lotnictwa wojsk lotniczych i wojsk OPK wyodrębnią się szczególne okresy walki, do których powinno być dostosowane zabezpieczenie tyłowe. W związku z tym w działalności organów zabezpieczenia tyłowego lotnictwa wojsk lotniczych i wojsk OPK te okresy walki powinny być szczególnie uwzględniane, co z kolei będzie miało zasadniczy wpływ na powodzenie walki.

3. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH WOJSK KORPUSU OPK W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

3.1. Zasady użycia i działania wojsk korpusu OPK w początkowym okresie wojny

W aktualnie obowiązującej literaturze^{1/} różnie określa się przeznaczenie korpusu OPK. Biorąc za podstawę "Regulamin Wojsk OPK" można stwierdzić, że: korpus OPK - związek operacyjno-taktyczny wojsk OPK - jest przeznaczony do obrony ważniejszych kierunków powietrznych oraz obiektów /pojedynczych i zespołowych/ znajdujących się na określonej części terytorium kraju przed rozpoznaniem, dywersją i uderzeniami z powietrza /w tym desantami powietrznymi/ poprzez niszczenie pilotowanych i niektórych bezpilotowych środków napadu powietrznego nieprzyjaciela zarówno na dalekich podejściach jak i w rejonie broniących obiektów.

Wynikające z przeznaczenia korpusu OPK zadanie niszczenia ŚNP nieprzyjaciela nad niemałym obszarem części terytorium naszego kraju, może być skutecznie realizowane we współdziałaniu z siłami i środkami obrony powietrznej /OP/ innych rodzajów sił zbrojnych rozmieszczonymi w rejonie obrony korpusu oraz sąsiednimi korpusami OPK i równorzędnymi związkami OP państw - sygnatariuszy Układu Warszawskiego.

Do podstawowych zadań realizowanych przez siły i środki nadmorskiego korpusu OPK^{2/} należą:

- obrona północnej i zachodniej granicy powietrznej PRL oraz kierunków powietrznych wyprowadzających na najważniejsze obiekty o znaczeniu politycznym, gospodarczym i wojskowym oraz obiekty komunikacyjne znajdujące się na obszarze kraju lub sąsiednich państw socjalistycznych;

- obrona określonych obiektów administracyjno-gospodarczych, wojskowych i komunikacyjnych znajdujących się w granicach wyznaczonego rejonu obrony korpusu OPK;

- obrona morskich baz wojennych, portów, okrętów w bazach i rejonach rozśrodkowania oraz przybrzeżnych morskich szlaków komunikacyjnych;

- obrona wojsk operacyjnych Pomorskiego Okręgu Wojskowego w miejscach stałej dyslokacji, rejonach alarmowych i podczas przegrupowania przez rejon obrony korpusu OPK;

1/ Regulamin wojsk obrony powietrznej kraju. Korpus OPK, wyd. MON 1964 r., s. 4. Biuletyn Informacyjny nr 2/81, wyd. Sztab Gen. WP 1967 r., s. 26. Zbiór Prac ASG WP nr 2/60, wyd. ASG WP 1973 r., s. 64. Sztuka operacyjna wojsk OPK. Część II. Korpus OPK, wyd. ASG WP 1979 r., s. 13.

2/ Treść niniejszego rozdziału uwzględnia specyfikę korpusu OPK rozmieszczonego w północno-zachodniej części terytorium PRL.

- obrona radzieckich wojsk operacyjnych w czasie przejścia przez rejon obrony korpusu OPK;
- obrona konwojów i desantów morskich w rejonach ześrodkowania i załadowania na okręty;
- osłona przelotu lotnictwa transportowego w przestrzeni powietrznej rejonu działań bojowych korpusu OPK;
- walka z desantami powietrznymi i powietrzno-morskimi;
- obrona lotnisk bazowania lotnictwa.

Wysoki stan operacyjnej i technicznej gotowości sił powietrznych nieprzyjaciela stwarzający ciągle zagrożenie obszaru PRL z powietrza, zmusił system OP, a w nim głównie wojska OPK, do utrzymywania go już w okresie pokoju w ciągłej i wysokiej gotowości bojowej do niszczenia samolotów dywersyjno-rozpoznawczych oraz odparcia niespodziewanego nalotu ŚNP w toku działań wojennych.

Sytuacja taka stanowi istotny problem przede wszystkim w odniesieniu do północnej /morskiej/ granicy państwowej z uwagi na fakt, że nie jest osłaniana przez siły i środki systemów OP sąsiednich zaprzyjaźnionych państw. Obecność okrętowych sił i środków OPL marynarki wojennej w bazach, rejonach rozśrodkowania oraz konwojach morskich przy ich ograniczonych możliwościach ogniowych nie zapewnia dostatecznie silnej osłony na całej szerokości wybrzeża.

W tej sytuacji szczególnie ważnym jest wczesne wykrycie przygotowań nieprzyjaciela do rozpoczęcia konfliktu zbrojnego. Stosownie więc do wzrostu zagrożenia, zarządzenie wyższych stanów gotowości bojowej pozwala osiągnąć pełną gotowość bojową sił i środków OP do odparcia zaskakującego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela^{3/}.

Najtrudniejsze warunki realizacji zadań zaistniają w początkowym okresie wojny, kiedy nadmorski korpus OPK wraz ze współdziałającymi siłami i środkami OP odpierał będzie pierwsze zmąsowane uderzenia ŚNP nieprzyjaciela w ramach operacji przeciwpowietrznej na teatrze działań wojennych.

Biorąc pod uwagę ważność poszczególnych zadań realizowanych przez korpus OPK, należy rozpatrywać je w aspekcie czasu i miejsca /kierunku/. W praktyce bowiem, szczególnie podczas pierwszych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela niemożliwe jest równoczesne niszczenie wszystkich obiektów znajdujących się w rejonie obrony korpusu OPK.

Niewątpliwie obok zadania obrony powietrznej ważnych obiektów administracyjno-gospodarczych, szczególnego znaczenia nabiera obrona wojsk ope-

3/ Kandydat nauk wojskowych doc. gen. lejtn. inż. SZAPOSZNIKOW - Podstawy zastosowania wojskowych środków kosmicznych, wyd. ASG ZSRR - 1978 r.

racyjnych znajdujących się w rejonie obrony korpusu OPK oraz wykorzystywanych przez nie w okresie przegrupowania obiektów komunikacyjnych - głównie mostów i przepraw szczególnie na rzekach WISŁA i ODRA.

Podstawowym warunkiem zapewniającym możliwie największą skuteczność obrony głównych obiektów oraz zadanie nieprzyjacielowi powietrznemu maksymalnych strat jest użycie sił i środków korpusu OPK zgodnie z ich możliwościami i przeznaczeniem w myśl zasad sztuki operacyjnej wojsk OPK^{4/}.

Zasadniczym wymaganiem w stosunku do sił i środków OP nadmorskiego korpusu OPK jest ciągła, wysoka gotowość bojowa do natychmiastowego odparcia niespodziewanego, zaskakującego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela oraz zdolność wojsk do zorganizowanego podjęcia walki na nakazanych rubieżach wykonania postawionego zadania. Działania bojowe sił i środków obrony powietrznej korpusu OPK musi cechować zdecydowany i zaczepny charakter oraz wykorzystanie ich możliwości bojowych w celu niszczenia ŚNP nieprzyjaciela jeszcze przed rubieżą wykonania przez niego zadania. Zdecydowanie i szybkość działania oraz wysoka manewrowość, szczególnie lotnictwa myśliwskiego stwarzają korpusowi OPK warunki wykonania zadań bojowych i uniemożliwiają przeciwnikowi wykonanie uderzeń na broniące obiekty.

W działaniach bojowych należy uchwycić i utrzymać inicjatywę w powietrzu oraz narzucić nieprzyjacielowi warunki działań, a także wolę dowódców działających w systemie obrony powietrznej korpusu OPK. Z tą zasadą łączy się wysoki stopień gotowości bojowej związków taktycznych i oddziałów korpusu OPK; od niego bowiem zależy możliwość odparcia zaskakującego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela.

Siły i środki systemu OP korpusu już w okresie pokoju utrzymują ciągłą gotowość do prowadzenia działań bojowych oraz muszą być przygotowane do walki zarówno w warunkach wojny konwencjonalnej jak i wojny jądrowej. Stąd zachodzi konieczność wszechstronnego przygotowania wojsk do tego rodzaju działań i wcześniejszego opracowania sposobów przejścia do działań z użyciem broni jądrowej przez nieprzyjaciela. Bez zdecydowanego ze-

4/ "Obrona powietrzna", wyd. Moskwa 1977 r. s. 224-228. Do podstawowych zasad sztuki operacyjnej wojsk OPK należą: zasada wysokiej aktywności i zdecydowanych działań; ciągła gotowość wojsk do prowadzenia działań zarówno w warunkach zastosowania jak i bez stosowania broni masowego rażenia; prowadzenie działań bojowych wspólnym wysiłkiem rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk przy zachowaniu ścisłego współdziałania między nimi; koncentracja wysiłku do obrony ważniejszych kierunków, rejonów i obiektów w decydujących momentach operacji i walki; ciągłość działań bojowych; elastyczność manewru wojskami; tworzenie, terminowe odtworzenie i właściwe wykorzystanie odwodów; zaskoczenie i skrytość prowadzonych działań oraz wszechstronne zabezpieczenie działań bojowych.

środkowania sił i środków korpusu OPK na ważniejszych kierunkach i obiektach w decydującym momencie walki, nie można osiągnąć sukcesu w działaniach bojowych. Właściwością tej zasady w sztuce operacyjnej wojsk OPK, jest ta okoliczność, że wysiłki naziemnych środków obrony powietrznej korpusu OPK są zawczasu ześrodkowane do obrony najważniejszych obiektów i kierunków, a jako manewrowy środek walki wykorzystuje się lotnictwo myśliwskie. Ważnym jest także ześrodkowanie wysiłku wojsk korpusu OPK w walce ze ŚNP nieprzyjaciela na dalekich podejściach do obiektów obrony. Zasadę ześrodkowania wysiłku w podstawowym stopniu realizuje się już podczas organizacji systemu OPK, który powinien także odpowiadać wymaganiom zapewnienia żywotności i odporności na uderzenia z powietrza.

Konieczność zapewnienia skutecznej obrony ważnych obiektów znajdujących się bezpośrednio na wybrzeżu, zmusza do ześrodkowania większości sił korpusu OPK wzdłuż morskiej granicy państwowej oraz wprowadzania lotnictwa myśliwskiego do walki na rubieżach zapewniających odpowiednio wczesne przechwycenie ŚNP nieprzyjaciela na dalekich podejściach, nad morzem.

Z uwagi na ograniczoną możliwość pełnego określenia całokształtu zagrożenia powietrznego nie tylko w odniesieniu do czasu, kierunku, wysokości nalotu czy liczby i typu ŚNP - istotną również kwestią jest posiadanie głęboko urzutowanego, kompleksowego systemu oddziaływania ogniowego i radioelektronicznego. Użycie samolotów MiG-23 MF i przeciwlotniczych zestawów raketowych /PZR/ S-200 WE^{5/}, stwarza skuteczniejsze warunki niszczenia najgroźniejszych celów powietrznych, np. nosicielei raket typu SRAM, CONDOR itp. oraz pozwala rozbić zasadnicze zgrupowania ŚNP nieprzyjaciela, uniemożliwiając wykonanie uderzeń na obiekty w przyjętym ugrupowaniu. Wprowadzenie do działań na kolejnej rubieży - nad morzem - samolotów MiG-21 bis i MiG-21M /przed strefą ognia wojsk raketowych/, a następnie PZR S-75M i S-125 /S-125M/ obok współdziałających środków raketowych i artylerii lufowej marynarki wojennej zgodnie z ich możliwościami bojowymi, zapewnia potęgowanie wysiłku wcześniej użytych środków oddziaływania ogniowego. Natomiast zastosowanie ugrupowanych na wybrzeżu środków zakłóceń radioelektronicznych do stworzenia strefy intensywnych zakłóceń w decydujących momentach prowadzenia działań bojowych

5/ gen.bryg. T. GEMBICKI w artykule zatytułowanym. "Doświadczenia i wnioski wojsk obrony powietrznej kraju z ćwiczenia LATO-78 opublikowanym na łamach Myśli Wojskowej - Doświadczenia i Wnioski z ćwiczenia LATO-78, Warszawa-1978 r., podaje, że zastosowane aplikacyjnie w ćwiczeniu PZR S-200WE zapewniły zwiększenie zasięgu oddziaływania na ŚNP nieprzyjaciela i umożliwiły zwalczanie nosicielei przed rubieżą odpalenia raket manewrujących i przeciwradiolokacyjnych.

pozwała bardziej skutecznie realizować zadanie osłony obiektów i elementów ugrupowania bojowego wojsk.

Stosownie do kierunku nalotu ŚNP i ważności celów powietrznych należy wykorzystywać wysokie możliwości manewrowe lotnictwa myśliwskiego /przy ograniczonych możliwościach manewru jednostek raketowych i przeciwdziałania radioelektronicznego/, w celu zajęcia najdogodniejszego ugrupowania w odniesieniu do nieprzyjaciela powietrznego i stworzenia korzystniejszego stosunku sił podczas odpierania uderzeń.

Siły i środki obrony powietrznej korpusu OPK muszą być ciągle przygotowane do prowadzenia działań bojowych w różnych warunkach, bez względu na porę roku i doby w ciągu całego okresu walki z nieprzyjacielem powietrznym. Należy jednak pamiętać, że przeciwnik wykonując uderzenia na elementy systemu obrony powietrznej może naruszyć zdolność bojową wojsk, sztabów i systemu dowodzenia. Przywrócenie zdolności bojowej do dalszych działań będzie jednym z ważniejszych przedsięwzięć. W tej sytuacji posiadanie rezerw osobowych oraz zgromadzonych zapasów uzbrojenia, sprzętu techniczno-wojskowego i środków materiałowych może w znacznym stopniu przyczynić się do sprawnego odtworzenia zdolności bojowej sił i środków systemu OP i zapewnić realizację zasady ciągłości działań bojowych. Wprowadzenie do korpusu OPK /po zarządzeniu wyższych stanów gotowości bojowej/ obok nowej techniki bojowej, specjalnych jednostek manewrowych wojsk raketowych OPK na słabiej bronionych, prawdopodobnych kierunkach nalotu ŚNP nieprzyjaciela oraz wykorzystanie tych jednostek do organizowania zasadzek raketowych na trasach przelotu i do wypełnienia wybitych korytarzy może spowodować duże zaskoczenie dla lotnictwa przeciwnika^{6/}.

Uzyskanie zaskoczenia w działaniach bojowych korpusu OPK wpływając na psychikę załóg lotnictwa nieprzyjaciela powoduje stupor i objawy paniki oraz uniemożliwia osiągnięcie przez nie celów działań. Niemalże zaskoczenie powoduje utrzymywanie wojsk w ciągłej gotowości i szybkie wprowadzenie ich do walki. W każdej sytuacji należy przestrzegać zasad skrytego dowodzenia wojskami i ustalonego sposobu wykorzystania środków radioelektronicznych.

Włączenie do systemu OPK sił i środków wojsk OPL okręgu wojskowego, lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych, sił i środków OFL oraz lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej na zasadach operacyjnego podporządkowania korpusowi OPK, stwarza w rejonie obrony korpusu OPK nową jakościowo i ilościowo siłę zdolną do odparcia zmasowanych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela w początkowym okresie wojny.

Realizację zadań przez wojska, a szczególnie przez lotnictwo działające

6/ Myśl Wojskowa - Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia LATO-78, Warszawa 1978 r., artykuł gen. bryg. T. GEMBICKIEGO - "Doświadczenia i wnioski wojsk obrony powietrznej kraju z ćwiczenia LATO-78".

w systemie OPK, trzeba rozpatrywać w aspekcie czasowym uwzględniając odpowiedni podział sił do prowadzenia walki. Część lotnictwa myśliwskiego należy utrzymywać w najwyższym stopniu gotowości do zwalczania ŚNP nieprzyjaciela, pozostałe siły - w niższym stopniu gotowości^{7/}, mając równocześnie na uwadze ciągłość zachowania gotowości bojowej i wprowadzania samolotów myśliwskich do walki na określonych rubieżach.

Z uwagi na ważność innych zadań realizowanych przez wojska korpusu OPK, wyznaczenie części ich sił do obrony tylko wojsk operacyjnych, przepraw i mostów jest niemożliwe. Stąd do wykonania tych także ważnych zadań, a także do osłony bezpośredniej, wyznacza się zgodnie z przeznaczeniem operacyjnie podporządkowane korpusowi OPK siły i środki OPL wojsk lądowych oraz część lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych. Zadania obrony wojsk operacyjnych, przepraw i mostów, aktywne siły i środki korpusu OPK realizują w ramach obrony wyznaczonego terytorium oraz znajdujących się na nim obiektów, koncentrując wysiłek w określonych rejonach przebywania tych wojsk i podczas ich przegrupowania.

Kompleksowe wykorzystanie wszystkich sił i środków systemu OPK do prowadzenia działań bojowych zgodnie z zamiarem dowódcy korpusu OPK, wymaga precyzyjnej organizacji i realizacji współdziałania, które w każdej sytuacji wykluczać będzie wzajemne porażenie się ogniem wojsk prowadzących wspólne działania bojowe. W kwestii współdziałania należy kierować się zasadą przyznania priorytetu tym środkom, które w danych warunkach mogą z większą efektywnością wykonywać zadanie bojowe. Problem ten rozpatrzono obszerniej w rozdziale ósmym niniejszego opracowania.

Wysoka efektywność działania aktywnych sił i środków korpusu OPK oraz operacyjnie podporządkowanych mu jednostek wojsk OPL, lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych, lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej, a także raketowych i lufowych środków przeciwlotniczych okrętów, uzależniona jest od stopnia radiolokacyjnego zabezpieczenia realizowanego głównie przez wojska radiotechniczne korpusu. W celu zwiększenia możliwości wojsk radiotechnicznych korpusu OPK istnieje potrzeba poprawy pola radiolokacyjnego wykrywania szczególnie na małych wysokościach - głównie nad morzem.

Ograniczony zasięg wykrywania celów powietrznych przez współczesne środki radiolokacyjne, nakazuje w większym stopniu korzystanie z pomocy systemów wykrywania marynarki wojennej, oddziałów radiotechnicznych wojsk OPL i pododdziałów radiotechnicznych wojsk lotniczych. Możliwe to jest wówczas,

7/ Pilot samolotu myśliwskiego w gotowości bojowej nr 1 może znajdować się najwyżej przez jedną godzinę, natomiast siły i środki innych rodzajów wojsk OPK mogą być utrzymywane w gotowości bojowej nr 1 przez długi okres czasu /kilka-kilkanaście i więcej godzin/.

gdy środki radiolokacyjne współdziałających sił rozwinięte są do pracy, a przekazywanie meldunków o sytuacji powietrznej w systemie OPK nie wpływa na wykonanie przez te wojska ich zasadniczych zadań bojowych.

Wnioski z wojen lokalnych oraz trudności wykrywania celów powietrznych wykonujących nalot na małych wysokościach /w tym mających wejść do uzbrojenia państw NATO od 1983 r. rakiet samosterujących typu CRUISE/, potwierdzają potrzebę uzupełnienia pola radiolokacyjnego siecią posterunków obserwacji wzrokowej i technicznej marynarki wojennej oraz posterunków obserwacji wzrokowej pozostałych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk.

Konkludując można stwierdzić, że efektywność obrony powietrznej korpusu OPK, szczególnie w początkowym okresie działań bojowych /który może decydować o dalszym przebiegu wojny/ uzależniona będzie od stopnia praktycznej realizacji zasad sztuki operacyjnej wojsk OPK. Stąd też stosownie do wzrostu zagrożenia szczególnie ważnym jest problem narastania zdolności bojowej korpusu OPK oraz operacyjnie podporządkowanych mu sił i środków innych rodzajów sił zbrojnych, przede wszystkim do odparcia pierwszego zmasowanego uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

3.2. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej przez wojska nadmorskiego korpusu OPK

Zarządzenie optymalnego stanu gotowości bojowej^{8/} dla całego systemu OPK, a w niektórych przypadkach dla poszczególnych korpusów OPK - w tym głównie nadmorskiego KOPK - zdeterminowane jest: napięciem sytuacji międzynarodowej i możliwością wybuchu konfliktu zbrojnego, poglądami nieprzyjaciela na sposób rozpoczęcia działań wojennych i zasadami użycia ŚNP w początkowym okresie wojny oraz możliwościami własnego wywiadu /rozpoznania/ w zakresie wykrycia przygotowań nieprzyjaciela do wojny.

Zasadnicze działania bojowe korpusu OPK mogą rozpocząć się w warunkach niespodziewanego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela, lub co wydaje się bardziej prawdopodobne - w warunkach wcześniejszego wykrycia i ustalenia jego zamiaru.

Najbardziej niesprzyjające warunki dla wojsk wystąpią w przypadku natychmiastowego; gwałtownego zaostrzenia się sytuacji polityczno-militarnej, gdy groźba konfliktu zbrojnego spowoduje konieczność osiągnięcia pełnej gotowości bojowej w trybie alarmowym. Nastąpi wówczas spiętrzenie zadań określonych planami osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej. Nie można wykluczyć sytuacji, że część z nich będzie realizo-

8/ Pojęcia stanów gotowości bojowej oraz zasadnicze czynności realizowane w nich przez Siły Zbrojne FRL opisane są w rozdziale 2 niniejszego opracowania.

wana po rozpoczęciu działań bojowych, w warunkach nalotu nieprzyjaciela powietrznego. W konsekwencji może to wpłynąć na ilość sił i środków, które zostaną użyte do odparcia pierwszego zmasowanego nalotu środków napa-
du powietrznego.

Wcześniejsze wykrycie przygotowań nieprzyjaciela do rozpoczęcia kon-
fliktu zbrojnego oraz narastanie zagrożenia, pozwala w sposób skryty stop-
niowo zwiększać stan gotowości systemu OPK, a tym samym stan ilościowy
jego sił i środków w wyższych stopniach gotowości bojowej; ponadto w
okresie poprzedzającym rozpoczęcie działań bojowych umożliwia wykonanie
manewru w celu wyprowadzenia części sił korpusu OPK spod uderzenia ŚNP
nieprzyjaciela.

W okresie pokoju, w obecnej sytuacji polityczno-militarnej wojska
korpusu OPK są w stanie stałej gotowości bojowej^{9/}.

W całkowitej sprawności utrzymuje się poszczególne elementy systemu
alarmowego, a na stanowisku dowodzenia korpusu OPK i połączonych stano-
wiskach dowodzenia służby dyżurne - zdolne zapewnić sprawne dowodzenie
dyżurnymi siłami i środkami oraz uruchomić i kierować w początkowym okre-
sie procesem osiągnięcia WSGB - pełnią całodobowe dyżury. Całodobowe dyżu-
ry pełnią również oficerowie wyznaczeni w skład grup operacyjnych.

W stanie stałej gotowości bojowej do pełnienia dyżurów, nadmorski
korpus OPK wyznacza: 50% dywizjonów rakiętowych OPK w gotowości bojowej
nr 2, posiadających na stanowiskach startowych po 0,75 jo przygotowanych
raket przeciwlotniczych; po jednej załodze na każdym lotnisku stałego
bazowania - w gotowości bojowej nr 2 i nr 3 wraz z obsługą techniczną
oraz ustalone siły i środki wszystkich pododdziałów rozpoznania radio-
elektronicznego /UKF/. Wyznaczone planem pełnienia dyżurów stacje radio-
lokacyjne określonych posterunków radiolokacyjnych pracują według grafi-
ku; pozostałe pełnią dyżur w gotowości bojowej nr 2 i nr 3.

Stan podwyższonej gotowości bojowej^{10/} wojska korpusu OPK osiągają
przez wzmocnienie zmian dyżurnych na SD korpusu OPK, połączonych stano-
wiskach dowodzenia, w oddziałach i pododdziałach pełniących dyżur bojowy
oraz środkach łączności, a także przez wzmocnienie ochrony i obrony je-
dnostek, organizację posterunków obserwacji skażeń i posterunków obser-
wacji wzrokowej.

W stanie podwyższonej gotowości bojowej nadmorski korpus OPK do peł-
nienia dyżurów bojowych w gotowości bojowej nr 2 wyznacza wszystkie dy-
wizjony raketowe OPK i 1/3 załóg myśliwskich wraz z obsługami technicz-

9/ płk dypl. J. Musiał w skrypcie "Organizacja, planowanie i kierowanie
mobilizacyjnym rozwinięciem ZT w ramach osiągnięcia wyższych stanów go-
towości bojowej", wyd. ASG WP - 1980 r. s. 5, podaje definicję stanu
stałej gotowości bojowej.

10/ Tamże, s. 6.

nymi /w każdym plm OPK/, a w pododdziałach radiotechnicznych - wszystkie stacje radiolokacyjne oprócz pracujących zgodnie z grafiką.

Gotowość bojową do działań bez mobilizacyjnego rozwinięcia, korpus OPK może osiągnąć w ciągu 1-1,5 godziny od momentu zarządzenia stanu podwyższonej gotowości bojowej.

Podczas osiągnięcia stanu podwyższonej gotowości bojowej w pułkach lotnictwa myśliwskiego OPK samoloty i środki zabezpieczenia umieszczają się w ukryciach lub rozśrodkowują w granicach lotniska stałego bazowania; do samolotów myśliwskich wyznaczonych do dyżurowania w gotowości bojowej nr 2 podwiesza się komplety rakiet. Równocześnie przygotowuje się lotniska rozśrodkowania do przyjęcia samolotów, a czołówki zaopatrzenia do wymarszu. Wymarsz czołówek zaopatrzenia odbywa się na dodatkowe zarządzenie. W dywizjonach raketowych OPK uzupełnia się zapas gotowych rakiet do 1 jo. W wojskach radiotechnicznych wykonuje się manewr stacjami radiolokacyjnymi dla polepszenia radiolokacyjnego pola wykrywania na małych wysokościach.

Ponadto przygotowuje się zapasowe stanowiska dowodzenia do rozwinięcia zmiany dowodzenia.

Po zarządzeniu gotowości bojowej zagrożenia wojennego^{11/}, korpus OPK może osiągnąć gotowość bojową do działań bez mobilizacyjnego rozwinięcia w ciągu 2 godzin - ze stanu stałej gotowości bojowej lub w ciągu 1,5 godz. - ze stanu podwyższonej gotowości bojowej.

Związki taktyczne, oddziały i pododdziały korpusu OPK stan gotowości bojowej zagrożenia wojennego osiągają trybem alarmowym w miejscach stałej dyslokacji.

W tym okresie następuje obsadzenie pełnymi zmianami dowodzenia zasadniczego oraz zapasowego stanowiska dowodzenia korpusu OPK, połączonych stanowisk dowodzenia i stanowisk dowodzenia pododdziałów rozpoznania radioelektronicznego. Wszystkie pułki lotnictwa myśliwskiego OPK i dywizjony raketowe OPK doprowadza się do gotowości bojowej nr 1. Po osiągnięciu gotowości bojowej nr 1 przez siły i środki lotnictwa myśliwskiego oraz wojsk raketowych, dla części z nich - stosownie do sytuacji powietrznej - decyzją przełożonych zarządza się przejście do gotowości bojowej nr 2. Także wszystkie pododdziały radiotechniczne osiągają gotowość bojową nr 1, po czym podobnie jak LH i WR OPK przechodzą w gotowość bojową nr 2. Wyjątek stanowią pełniące całodobowe dyżury bojowe stacje radiolokacyjne we wszystkich pododdziałach pierwszej linii, rozwiniętych wzdłuż północnej i zachodniej granicy państwowej oraz wyznaczone planem pełnienia dyżurów stacje radio-

11/ plk dypl. J. Musiał: "Organizacja, planowanie i kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem ZT w ramach osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej", wyd. ASG WP - 1980 r. s. 8.

lokacyjne pododdziałów rozwiniętych w głębi rejonu obrony korpusu OPK. W pododdziałach rozpoznania radioelektronicznego prowadzi się nasłuch radiowych sieci dowodzenia siłami powietrznymi nieprzyjaciela. W pułkach lotnictwa myśliwskiego OPK czołówki zaopatrzenia skierowuje się na lotniska rozśrodkowania/lotniska zapasowe/. Przebazowanie jednej eskadry w każdym plm OPK na lotnisko rozśrodkowania następuje na dodatkowe zarządzenie. W dywizjonach raketowych OPK uzupełnia się stan rakiet na stanowiskach startowych do 1,5 jednostki ognia, natomiast pozostałe przeciwlotnicze rakiety kierowane rozśrodkowuje się.

W batalionach radiotechnicznych rozwija się radiolokacyjne posterunki skrytego pola i utrzymuje w gotowości bojowej nr 2.

Pododdziały przeciwdziałania radioelektronicznego rozwijają się na pozycjach zasadniczych oraz utrzymują siły i środki w gotowości bojowej nr 2. Podczas osiągnięcia stanu gotowości bojowej zagrożenia wbojennego w pełni rozwija się system dowodzenia i łączności.

Poza wymienionymi już specyficznymi dla wojsk OPK zasadniczymi czynnościami, jednostki korpusu realizują także i te zadania, które odnoszą się do sił zbrojnych jako całości.

Stan pełnej gotowości bojowej^{12/} wojska korpusu OPK osiągają w trybie alarmowym, w miejscach stałej dyslokacji.

Wszystkie pułki lotnictwa myśliwskiego OPK, dywizjony raketowe OPK, bataliony radiotechniczne oraz pododdziały rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego osiągają gotowość bojową nr 1, po czym zgodnie z decyzją dowódcy wojsk obrony powietrznej kraju - stosownie do sytuacji - dla części z nich zarządza się przejście do gotowości bojowej nr 2. Wszystkie pododdziały radiotechniczne rozwinięte wzdłuż wybrzeża i zachodniej granicy państwowej w pierwszej i drugiej linii pełnią całodobowe dyżury bojowe w gotowości bojowej nr 1, natomiast pododdziały radiotechniczne ugrupowane w głębi rejonu obrony korpusu OPK pełnią dyżury bojowe na zasadach określonych dla stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego. Podczas osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej przestrzaja się wszystkie środki radioelektroniczne na częstotliwości czasu "W".

Baterie /plutony/ techniczne dywizjonów raketowych OPK podczas osiągnięcia stanu pełnej gotowości bojowej zwiększają w wyniku elaboracji zapas gotowych rakiet na stanowiskach startowych do 2 jednostek ognia. Pododdziały te następnie rozśrodkowuje się. We wszystkich pułkach lotnictwa myśliwskiego OPK przebazowanie jednej z eskadr na lotnisko rozśrodkowania wykonuje się na podstawie dodatkowego zarządzenia dowódcy korpusu OPK.

12/ Płk dypl. J. Musiał: "Organizacja, planowanie i kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem ZT w ramach osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej", wyd. ASG WP - 1980 r. s. 11.

Ponadto w okresie stanu pełnej gotowości bojowej w przypadku opuszczenia lotnisk bazowania przez lotnictwo WLF, w związku z jego wyjściem do działań w systemie frontu, korpus OPK przyjmuje lotniska od wojsk lotniczych.

Liczbę dyżurnych sił i środków systemu OPK oraz stopień ich gotowości bojowej określają rozkazy i wytyczne ministra obrony narodowej lub szefa Sztabu Generalnego WP, jednakże w zależności od sytuacji, dowódca wojsk OPK może zwiększyć ilość sił i środków dyżurnych systemu OPK oraz zarządzić wyższy stopień ich gotowości bojowej. Takie same uprawnienia posiada dowódca nadmorskiego korpusu w odniesieniu do podległych mu wojsk.

Należy więc stwierdzić, że w wyniku zarządzenia wyższych stanów gotowości bojowej wzrasta nie tylko ilość sił i środków korpusu OPK w wyższych stopniach gotowości bojowej, ale zwiększa się również ilość sił i środków operacyjnie podporządkowanych korpusowi - zdolnych do odparcia zaskakującego uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela.

3.3. Właściwości organizacji działań bojowych w nadmorskim korpusie OPK

Zasadniczym celem organizacji działań bojowych korpusu OPK jest wszechstronne przygotowanie związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów korpusu OPK do skutecznego prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela, w ścisłym współdziałaniu z operacyjnie podporządkowanymi siłami i środkami rozwiniętymi w jego rejonie obrony oraz z sąsiadami zewnętrznymi realizującymi również zadania obrony powietrznej.

Proces organizacji działań bojowych jest przedsięwzięciem realizowanym w sposób ciągły, zarówno w okresie pokoju jak i w czasie działań bojowych. Organizacja i realizacja odpierania nalotów coraz doskonalszych ŚNP nieprzyjaciela przez nadmorski korpus OPK dysponujący sprzętem bojowym eksploatowanym aktualnie i w najbliższym dziesięcioleciu stanowić może bardzo trudny i złożony problem.

Do podstawowych przedsięwzięć organizacji działań bojowych należą między innymi: wypracowanie decyzji, planowanie działań, przekazanie zadań bojowych wykonawcom, organizowanie współdziałania, dowodzenia, zabezpieczenia działań bojowych, dokonanie przegrupowań sił i środków i przygotowanie podległych wojsk do działań^{13/}.

W tym przypadku przez organizację rozumie się wszystkie czynności obejmujące fazę przygotowawczą do działania - od momentu otrzymania zadania do momentu osiągnięcia gotowości do prowadzenia działań bojowych.

Podstawę do organizacji działań bojowych korpusu OPK stanowi zadanie bojowe w formie rozkazu bojowego postawione przez dowódcę wojsk OPK. Częściej dowódca wojsk OPK stawia zadania bojowe osobiście. W niektórych

13/ Leksykon wiedzy wojskowej, s. 287.

sytuacjach /z reguły w trakcie działań wojennych/ zadanie bojowe może być postawione ustnie za pomocą utajnionych technicznych środków łączności lub przez osobę upoważnioną.

W czasie działań bojowych korpus OPK może również otrzymać rozkaz bojowy na piśmie, przekazany z wykorzystaniem szyfrujących urządzeń dalekopisowych.

W całokształcie przygotowania wojsk korpusu OPK do prowadzenia działań bojowych najważniejszą czynnością jest planowanie, które stanowi początkowy etap wszelkiej działalności organizacyjnej realizowanej przez dowództwa, sztaby i wojska.

W przypadku kiedy zadanie bojowe jest uaktualnione lub tylko częściowo zmienione, organizacja działań bojowych korpusu OPK sprowadzać się będzie głównie do korekty opracowanych już planów /dokumentów/ działań bojowych.

Jednakże w okresie pokoju należy także liczyć się z potrzebą reorganizacji i modernizacji^{14/} systemu OPK, a w okresie wojny ponadto z koniecznością jego odtwarzania. Realizacja tych przedsięwzięć wymaga każdorazowo korekty zaplanowanych działań bojowych.

Właściwości organizacji działań bojowych korpusu OPK wynikają głównie z możliwości nagłego wybuchu wojny, kiedy nie będzie czasu i warunków na ich organizowanie w klasycznym rozumieniu. W tej sytuacji działania bojowe korpusu OPK muszą być zorganizowane z góry, z uwagi chociażby na to, że korpus OPK już w okresie pokoju wykonuje postawione mu zadania.

Jedną z właściwości organizacji działań bojowych korpusu OPK w okresie pokoju jest permanentne, rozciągnięte w czasie rozwiązywanie problemów, które uwzględniają aktualny stan i możliwości ŚNP nieprzyjaciela, możliwości własnych sił i środków OP oraz rozwój sztuki wojennej. Sytuacja taka stwarza więc warunki do sprawdzania przyjętych koncepcji w prowadzonych ćwiczeniach z wojskami.

Oczywistym jest fakt, że organizacja działań bojowych mająca miejsce po wprowadzeniu wyższych stanów gotowości bojowej, a tym bardziej podczas wojny, zdeterminowana czynnikiem czasowym, wpłynie na wybór metody, równoległej^{15/} realizacji poszczególnych etapów /grup czynności/ cyklu organizacyjnego.

Północna, morska granica PRL stwarza ŚNP nieprzyjaciela możliwości dolotu na małych wysokościach do bronionego przez korpus OPK rejonu. W tych warunkach tylko umiejętne organizacja działań bojowych, już na etapie wy-

14/ Korekta koncepcji działań bojowych w okresie pokoju będzie mieć również miejsce w przypadku zmiany miejsca dyslokacji jednostek, wprowadzenia nowej techniki oraz zmian struktury organizacyjnej współdziałających z korpusem OPK sił obrony powietrznej.

15/ Wiestnik przeciwowzduшной обороны nr 10 - 1978 r., s. 17-22.

pracowania decyzji i organizacji współdziałania, może usunąć lub złagodzić trudne, ciągle wymagające rozwiązania problemy.

W organizacji działań bojowych nadmorskiego korpusu OPK należy uwzględnić: ograniczony zasięg radiolokacyjnych środków wykrywania celów powietrznych, a szczególnie pocisków drugiej generacji typu CRUISE, MAVERICK, SRAM o małej powierzchni odbicia; ograniczony zasięg i długotrwałość lotu oraz trudności pilotowania samolotów myśliwskich nad morzem, a także ograniczone linią brzegową możliwości wysunięcia dywizjonów rakietowych OPK i posterunków radiolokacyjnych w kierunku nieprzyjaciela.

Na małych wysokościach są ograniczone możliwości przeciwlotniczych zestawów rakietowych z uwagi na kąty zakrycia i zakłócenia radiozapalników rakiet spowodowane odbiciami energii elektromagnetycznej od ziemi/wody/^{16/}. Ograniczone są także możliwości wykorzystania samolotowych celowników radiolokacyjnych i wykonanie manewru, szczególnie w płaszczyźnie pionowej, natomiast strefa ataku samolotów myśliwskich jest stosunkowo płytka. W radiolokacyjnym polu wykrywania i naprowadzania występują tzw. martwe strefy, a zasięg łączności radiowej utrzymywanej pomiędzy połączonymi stanowiskami dowodzenia lub punktami naprowadzania a samolotami myśliwskimi w powietrzu, nie zawsze zapewnia warunki do dyżurowania i naprowadzania na cele powietrzne.

W wyniku przeprowadzonej oceny sytuacji uwzględniającej nie tylko wymienione, bardzo ważne problemy, dowódca nadmorskiego korpusu OPK podejmuje decyzję, której najistotniejszą treść stanowi sposób prowadzenia działań bojowych wspólnym wysiłkiem wszystkich sił i środków OP rozwiniętych w rejonie obrony korpusu OPK oraz współdziałających sąsiadów.

Podstawę planowania działań bojowych jako jednego z przedsięwzięć organizacyjnych stanowi decyzja dowódcy korpusu OPK. Planowanie wspólnych działań bojowych sił i środków systemu OPK w początkowym okresie wojny, musi uwzględniać wiele wariantów ich użycia stosownie do prawdopodobnych wariantów nalotu ŚNP nieprzyjaciela oraz zmieniających się rejonów ugrupowania sił OPL i lotnisk bazowania lotnictwa. Warunkiem dobrego planowania jest zawsze realna ocena możliwości przeciwnika i wojsk własnych oraz trafne przewidywanie rozwoju działań bojowych.

Podstawowymi dokumentami^{17/} jakie opracowuje się w sztabie korpusu

16/ Przy stanie morza 3-4 stopnie w skali Beauforta, w określonych warunkach ograniczona zostaje widzialność celów niskolecących przez dywizyjny rakietowe rozwinięte na wybrzeżu. - "Materiały ze szkolenia zbiorowego kadry wojsk obrony powietrznej kraju", wyd. DW OPK - 1978 r. s. 114.

17/ Formę i treść dokumentów określono w opracowaniu "Treść procesu dowodzenia oraz układ i wzory dokumentów bojowych korpusu OPK", wydanie ASG WP - 1979 r.

OPK są: plany działań bojowych, rozkaz bojowy, zarządzenie tyłowe, plan współdziałania pomiędzy lotnictwem myśliwskim i wojskami raketowymi korpusu OPK oraz plany współdziałania z sąsiadami. Głównym jednak dokumentem stanowiącym podstawę planowania jest decyzja dowódcy korpusu OPK.

W procesie organizacji działań bojowych w sytuacji nadmorskiego korpusu OPK bardzo ważną kwestię stanowi organizowanie współdziałania^{18/} zarówno pomiędzy wojskami korpusu OPK jak i jednostkami operacyjnie mu podporządkowanymi. Nie można nie zauważyć problemów jakie wynikają ze wspólnych działań lotnictwa, naziemnych raketowych i lufowych środków przeciwlotniczych oraz środków OPL marynarki wojennej, w kontekście ograniczonych możliwości radiolokacyjnego zabezpieczenia działań bojowych i pokonywania obrony powietrznej przez ŚNP nieprzyjaciela działające głównie na małych wysokościach. Wykorzystanie wysiłku wszystkich sił i środków obrony powietrznej /a jest ich w nadmorskim korpusie OPK niemało/ nie może ograniczać możliwości któregoś z nich i jednocześnie musi zapewnić bezpieczeństwo załóg własnego lotnictwa w strefach ognia środków przeciwlotniczych rozwiniętych wzdłuż północnej i zachodniej granicy państwowej.

W konkluzji należy stwierdzić, że specyfika organizacji działań bojowych nadmorskiego korpusu OPK zdeterminowana jest głównie położeniem geograficznym jego rejonu obrony, a stąd bezpośrednim zagrożeniem jakie stwarzają ŚNP nieprzyjaciela mogące wykonać zaskakujące uderzenia z kierunku północno-zachodniego, od strony otwartej granicy morskiej. Zmiany w uzbrojeniu i taktyce działania ŚNP nieprzyjaciela, a także zmiany uzbrojenia oraz sposobów wykorzystania organicznych i operacyjnie podporządkowanych sił i środków w specyficznych dla nadmorskiego korpusu OPK warunkach, powodują konieczność korygowania koncepcji działań bojowych, a także sprawdzania ich podczas ćwiczeń.

3.4. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez nadmorski korpus OPK

Prowadzenie działań bojowych przez nadmorski korpus OPK może rozpocząć się w sytuacji pełnego zaskoczenia, gdy do odparcia pierwszego uderzenia sił powietrznych nieprzyjaciela, korpus użyje ograniczone ilości sił i środków pełniących dyżur bojowy. Sytuacja taka - teoretycznie możliwa - wydaje się obecnie mało prawdopodobną z uwagi na coraz doskonalsze metody i środki rozpoznania agenturalnego, kosmicznego i radioelektronicznego. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dane z rozpoznania radioelektronicznego w zakresie KF realizowanego na szczeblu wojsk OPK, umożliwią w najlepszym wypadku ustalenie bezpośredniego przygotowania sił powietrznych NATO do nalotu.

18/ Problemy dotyczące współdziałania zawarte są w rozdziale 8 niniejszego opracowania.

Podstawowym źródłem informacji o stanie przygotowań nieprzyjaciela jest sztab wojsk OPK. Jednakże niezależnie od tego, korpus OPK zawsze korzysta z własnych źródeł rozpoznania radioelektronicznego /UKF/ oraz informacji napływających od sąsiednich, współdziałających sztabów marynarki wojennej, flot sojuszniczych i związków OPK na terytorium NRD.

Wcześniejsze uzyskanie informacji o działalności sił powietrznych nieprzyjaciela przez dowództwo nadmorskiego korpusu OPK, z uwagi na deficyt czasu, stanowi kapitalny problem w kwestii wykorzystania sił i środków OP. W przyszłych działaniach wojennych obiekty znajdujące się w jego rejonie obrony, będą niewątpliwie celem pierwszego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela wykonanego na obszar PRL.

Wybór sposobu działania wojsk korpusu OPK uwarunkowany zadaniem postawionym przez dowódcę wojsk OPK, a także ilością sił i środków oraz ich możliwościami techniczno-bojowymi, w znacznym stopniu zależeć będzie od sposobu działania ŚNP nieprzyjaciela.

Jednymi z ważniejszych zasad, które muszą przestrzegać wojska prowadzące działania bojowe w systemie OPK jest umiejętne prowadzenie oceny sytuacji powietrznej w celu określenia zamiaru nieprzyjaciela oraz bardzo rozsądne i dokładnie przemyślane użycie sił i środków obrony powietrznej. Zbyt wczesne użycie do działań samolotów i przeciwlotniczych zestawów raketowych oraz uwikłanie się systemu OP korpusu OPK w walkę z celami pozorującymi zasadniczy cel uderzenia ŚNP nieprzyjaciela, może doprowadzić do sytuacji, w której odtwarzać się będzie gotowość bojowa lotnictwa i wojsk raketowych. W tej sytuacji wykonanie kolejnego uderzenia na bezbronne dywizjony i samoloty na lotniskach spowoduje duże straty w systemie obrony powietrznej.

Wykonanie przez nieprzyjaciela nalotu na małych i bardzo małych wysokościach - na szerokim froncie wzdłuż całego wybrzeża - w warunkach tzw. ciszy radiowej, zwiększa szanse zaskoczenia OP, a zwłaszcza lotnictwa myśliwskiego, które może znajdować się jeszcze na lotniskach. W przypadku otrzymania od przełożonych lub sąsiadów informacji o rozpoczęciu nalotu, istnieje możliwość zaangażowania do walki wszystkich lub przeważającej części sił i środków OP zarówno naziemnych jak i lotnictwa. Nalot na szerokim froncie umożliwia sprawniejsze kierowanie walką wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego z celami powietrznymi, ułatwia wykorzystanie większej ilości punktów naprowadzania lotnictwa oraz stwarza dogodniejsze warunki do realizacji efektywniejszego współdziałania sił i środków systemu OPK.

Dowódca korpusu OPK dokonując podziału celów między lotnictwo myśliwskie i wojska raketowe, a także określając sposoby współdziałania mię-

dzy nimi, w każdej konkretnej sytuacji uwzględnia stosunek sił i możliwości ugrupowania wojsk raketowych i lotnictwa. Wojskom raketowym w pierwszej kolejności przydziela się: uskrzydłone rakiety i samoloty strategiczne, samoloty-nosiciele raket do rubieży ich startu na małych wysokościach, cele działające na granicznie małych wysokościach i czołowe samoloty w grupach oraz inne ŚNP nie atakowane przez lotnictwo myśliwskie. Lotnictwu myśliwskiemu przydziela się: samoloty-nosiciele do rubieży startu przez nie raket na średnich i dużych wysokościach, samoloty zakłócające stacje radiolokacyjne i stacje naprowadzania raket, cele manewrujące oraz działające poniżej dolnej granicy strefy ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych, a także samoloty ze składu celów grupowych wykonujące lot na skrzydle i w ognie ugrupowania.

Do walki ze środkami napadu powietrznego, które działają na szerokim froncie, wprowadza się jednocześnie na całej szerokości wybrzeża samoloty myśliwskie pułków pierwszego rzutu lub pierwszy rzut samolotów dyżurujących /patrolujących/ w powietrzu.

W celu dezorganizacji ugrupowania lotnictwa nieprzyjaciela i zmuszenia go do rezygnacji z wykonania zaplanowanych uderzeń, samoloty o większych możliwościach bojowych wprowadza się na rubieży /rubieżach/ najdalej wysuniętej w kierunku nieprzyjaciela. Kolejne grupy lotnictwa myśliwskiego wprowadza się do walki na następnej rubieży /przed strefą ognia wojsk raketowych/ w celu niszczenia ŚNP nieprzyjaciela, które przedostały się przez pierwszą rubież obrony.

Cele powietrzne nie zniszczone nad morzem /w strefie współdziałania/ przez wojska raketowe i lotnictwo myśliwskie, zwalczą się w głębi rejonu obrony korpusu OPK wysiłkiem pozostałych pułków lotnictwa myśliwskiego, myśliwsko-szturmowego oraz sił i środków wojsk OPL okręgu wojskowego /wojsk operacyjnych/.

Nieprzyjaciel licząc się z możliwością silnej obrony strefowo-obiektowej wybrzeża, zorganizowanej siłami wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego, będzie dążył do pokonania naziemnej obrony na wąskich odcinkach frontu przez zniszczenie lub obezwładnienie nadbrzeżnych dywizjonów raketowych OPK. Nalot na wąskich odcinkach frontu ogranicza prowadzenie działań bojowych przez wojska raketowe do niewielkiej ilości pododdziałów raketowych i utrudnia stworzenie przewagi sił lotnictwa myśliwskiego ze względu na zmniejszoną ilość wykorzystywanych punktów naprowadzania oraz ograniczoną liczbę kanałów łączności z samolotami. Zbyt duża liczba ŚNP nieprzyjaciela na określonym kierunku utrudnia prowadzenie prawidłowej oceny sytuacji powietrznej i podejmowanie decyzji oraz ogranicza lub uniemożliwia realizację efektywnego współdziałania sił lotnictwa

myśliwskiego z siłami wojsk raketowych - szczególnie w strefie ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych. W celu stworzenia wojskom raketowym dogodnych warunków do prowadzenia ognia w takim wariacie działania ŚNP, zadaniem lotnictwa myśliwskiego jest między innymi rozbić i rozproszenie zwartych ugrupowań samolotów nieprzyjaciela już na dalekich podejściach i na możliwie wszystkich kierunkach nalotu.

Środki napadu powietrznego nieprzyjaciela nie zniszczone na najdalej wysuniętej rubieży, a wykonujące lot w dużych grupach, należy niszczyć nad morzem siłami współdziałających wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego. W tej sytuacji czołowe samoloty nieprzyjaciela w grupie przydziela się dywizjom raketowym, a samoloty zamykające ugrupowanie przeciwnika - samolotom myśliwskim.

Małe grupy i pojedyncze ŚNP, które przeleciały w głąb rejonu działań bojowych korpusu OPK, zwalczą się siłami i środkami wojsk OPL we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim i myśliwsko-szturmowym wprowadzanym poza strefę ognia wojsk raketowych ugrupowanych na wybrzeżu i w dolnym biegu ODRY.

Czas wprowadzenia do walki wszystkich sił OP, w tym głównie lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego powinien zapewnić ilościowe narastanie tych sił i ciągle oddziaływanie na nieprzyjaciela powietrznego wzdłuż trasy nalotu, stosownie do możliwości przestrzennych środków walki korpusu OPK i podporządkowanych mu związków taktycznych i oddziałów.

Dla uzyskania korzystnego stosunku sił lub zamknięcia luk w strefach ognia wojsk raketowych wskutek obezwładnienia /zniszczenia/ pododdziałów raketowych, szczególnego znaczenia nabiera manewr samolotami myśliwskimi w powietrzu.

W obu rozpatrywanych wariantach nalotu pododdziały walki radioelektronicznej korpusu OPK należy wykorzystać do prowadzenia intensywnych zakłóceń w kierunku Morza Bałtyckiego /kierunku nalotu ŚNP nieprzyjaciela/.

Zastosowanie zakłóceń radioelektronicznych przez lotnictwo nieprzyjaciela niewątpliwie wpływać będzie na obniżenie efektywności działań bojowych sił i środków systemu OP. Stąd też w pierwszej kolejności należy zwalczać specjalne samoloty zakłócające w strefach położonych w znacznej odległości od brzegu, wyznaczając zadanie samolotom myśliwskim lub dywizjom raketowym dalekiego zasięgu, a także samoloty zakłócające wykonujące lot w grupach uderzeniowych - w ramach ogólnego niszczenia celów powietrznych nad obszarem działań bojowych korpusu OPK.

Szczególny problem stanowić będzie niszczenie nadajników zakłóceń jednorazowego użytku zrzuconych na spadochronach i utrzymujących się w powie-

trzu przez okres 30 minut^{19/}.

Podczas odpierania nalołów w warunkach zakłóceń radioelektronicznych, wspólną cechą dla wszystkich rodzajów wojsk będzie niewątpliwie konieczność posługiwania się optycznymi urządzeniami celowniczymi, a w dywizjonach raketowych wyposażonych w PZR S-125M - urządzeniami telewizyjnymi.

Odparcie pierwszego oraz kolejnych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela w warunkach nalołu na małych wysokościach i zastosowania różnych forteli oraz intensywnych zakłóceń radioelektronicznych, zmusza siły i środki systemu OP do utrzymywania w najwyższym stopniu gotowości bojowej.

We wszystkich przypadkach należy dostrzegać - obok fizycznego i psychicznego przemęczenia stanu osobowego - problem stosunkowo szybkiego zużywania się eksploatowanego sprzętu bojowego wszystkich rodzajów wojsk i sił zbrojnych systemu OP nadmorskiego korpusu OPK, dla którego czynnik czasu ma szczególną wymowę.

Porównując niezbędny czas osiągnięcia gotowości do działań^{20/} z czasem dyspozycyjnym liczonym od momentu otrzymania pierwszych danych o nalołcie ŚNP nieprzyjaciela, do momentu jego dolotu do rubieży zapewniającej zniszczenie go /tabela 1/, otrzymujemy odpowiedź w jakim stopniu gotowości bojowej należy utrzymywać siły i środki systemu OPK.

Tabela 1

Orientacyjnie wielkości czasu dyspozycyjnego nadmorskiego korpusu OPK

Rodzaj rozpoznania	Rozpoznanie radiowe		Rozpoznanie radiolokacyjne		Rozpoznanie wzrokowe
	KF ^{21/}	UKF	z morza ^{22/}	z lądu	
Kierunek nalołu					
północno-zachodni	do 20-25 min.	3-5 min.	5-8 min.	2-4 min.	do 1 min.
zachodni	do 20-25 min.	3-5 min.	-	10-15 min.	do 10 min.

19/ Gen. bryg. T. Gembicki sugeruje, że do niszczenia tych urządzeń, niezbędnym jest posiadanie specjalnych grup wyposażonych w aparaturę namierzania radiowego. Myśl Wojskowa - Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia LATO-78, Warszawa 1978 r. Uważam jednak, że realizacja tego zadania na obecnym etapie jest niemożliwa, bowiem wymaga zaangażowania dużej ilości żołnierzy, a w przypadku zrzucenia nadajników nad morzem jest nieroalna.

20/ Instrukcja pełnienia dyżurów bojowych oraz użycia środków dyżurnych w systemie obrony powietrznej kraju. Wyd. DW OPK - 73 r.

21/ W przypadku przechwycenia sygnału w momencie startu samolotów NATO.

22/ Z okrętów dozoru radiolokacyjnego.

Porównując dane liczbowe w tabeli 1 z normami czasowymi osiągnięcia poszczególnych stopni gotowości bojowej, należy stwierdzić, że możliwym jest wprowadzenie do walki wszystkich sił lotnictwa i wojsk raketowych tylko w przypadku przechwycenia korespondencji radiowej w momencie startu samolotów nieprzyjaciela. W warunkach przestrzegania tzw. ciszy radiowej przez lotnictwo NATO, rozpoznanie radiowe przestaje być źródłem informacji.

Odległość rozpoznania prowadzonego przez organiczne środki radiolokacyjne nie pozwala wprowadzić do walki nad morzem samolotów dyżurujących nawet w gotowości bojowej nr 1. Sytuacja taka zmusza część sił lotnictwa myśliwskiego do prowadzenia działań bojowych z położenia dyżurowania w powietrzu w strefach dyżurowania lub krótkotrwałego wyczekiwania, a także ze stref patrolowania. Przypuszczać należy, że samodzielne poszukiwanie celów powietrznych, głównie przez załogi samolotów MiG-21bis i MiG-23MF przy użyciu pokładowych stacji radiolokacyjnych, będzie stanowić podstawowy sposób działania lotnictwa myśliwskiego.

Jednoczesne działanie lotnictwa w kilku /kilkunastu/ strefach patrolowania, mające charakter "blokady" prawdopodobnego kierunku nalotu ŚNP, może stanowić skuteczną jego osłonę, a także zapewnić zwalczanie celów na dalekich podejściach; natomiast użycie przez samoloty MiG-23MF rakiet R-23R i R-23T pozwala zwalczać cele powietrzne z przedniej półsfery od wysokości 40 m.

Nie należy jednak wykluczyć, że w pewnych sytuacjach niewielki czas dyspozycyjny, np. w przypadku nalotu ŚNP na małych wysokościach, warunkować będzie inną kolejność użycia sił i sposobów odpierania go przez wojska systemu OPK. Może zatem powstać sytuacja, że pierwsze walkę ze ŚNP podejmą pododdziały raketowe z uwagi na to, iż myśliwce nie zdążą dolecieć do rubieży umożliwiającej podjęcie walki z celami powietrznymi przed strefą ognia wojsk raketowych korpusu OPK. W tych warunkach pododdziały raketowe prowadzić będą ogień z maksymalną intensywnością.

Najbardziej sprzyjające warunki efektywnego wykorzystania możliwości bojowych rodzajów wojsk korpusu OPK i operacyjnie podporządkowanych sił systemu OPK istnieją w warunkach scentralizowanego dowodzenia. Scentralizowane dowodzenie stwarza warunki zapewniające koncentrację wysiłku na najbardziej zagrożonym kierunku przez wykonanie manewru siłami i środkami dla uzyskania w określonym miejscu i czasie korzystnego stosunku sił, gwarantuje odtwarzanie współdziałania, sprawne zabezpieczenie działań bojowych, jednoznaczność stawianych zadań we wszystkich ogniach współdziałania, jak również operatywne kierowanie walką ze stanowiska dowodzenia korpusu OPK.

W warunkach scentralizowanego dowodzenia z uwagi na charakter uderzeń

ŚNP nieprzyjaciela, a głównie ze względu na ilość czasu do podjęcia decyzji, dowódca korpusu OPK często dokona podziału celów pomiędzy poszczególne połączone stanowiska dowodzenia, pozostawiając podwładnym inicjatywę w zakresie ich realizacji.

W wypadku zmasowanego nalotu ŚNP nieprzyjaciela na małych i bardzo małych wysokościach lub nalotu na szerokim froncie, względnie wąskich jego odcinkach, dowódca korpusu OPK z zasady przekazuje kompetencje do samodzielnego decydowania o sposobie zwalczania poszczególnych celów powietrznych na określone PłSD. Starsi dowódcy na połączonych stanowiskach dowodzenia przejmując dowodzenie wojskami w swych sektorach odpowiedzialności, dokonywać będą podziału celów powietrznych do zwalczania przez podległe im siły i środki systemu OP. W tych warunkach SD korpusu OPK będzie nadzorować i koordynować działania bojowe, którymi kierować będą starsi dowódcy na PłSD. Liczne ćwiczenia prowadzone z udziałem i bez udziału wojsk np.

GRANIT, LATO potwierdzają stale rosnącą rolę połączonych stanowisk dowodzenia i starszych dowódców na PłSD w systemie dowodzenia wojskami OPK.

W warunkach scentralizowanego dowodzenia, zadania dla lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych stawia dowódca korpusu OPK, natomiast dla lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej - starszy dowódca na połączonym stanowisku dowodzenia lub dowódca korpusu OPK.

Kierowanie działalnością sił i środków OPL okręgu wojskowego i marynarki wojennej /włączonych do systemu OPK/ oraz wskazywanie celów powietrznych do zniszczenia odbywa się z połączonych stanowisk dowodzenia, w sektorach odpowiedzialności których są one rozwinięte.

W warunkach zdecentralizowanego dowodzenia, starsi dowódcy na połączonych stanowiskach dowodzenia stawiać będą również zadania do niszczenia celów powietrznych dywizji /pułkom/ lotnictwa wojsk lotniczych frontu. Natomiast w sytuacjach gdy obiekty bronione przez siły i środki wojsk OPL oraz marynarki wojennej są bezpośrednio atakowane przez lotnictwo nieprzyjaciela, decyzje do zwalczania celów stawiają właściwi przełożeni.

Zadanie naprowadzania samolotów lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej oraz lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych, realizują organiczne punkty naprowadzania tych rodzajów sił zbrojnych, a także punkty naprowadzania zorganizowane w korpusie OPK.

W przypadku prowadzenia wspólnych działań lotnictwa myśliwskiego i okrętowych środków OPL w strefie współdziałania, dowodzenie i naprowadzanie realizują, delegowani przez korpus OPK, nawigatorzy naprowadzania z okrętowych punktów dowodzenia i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego /PD i N.

LH/.

Zastosowanie zautomatyzowanych systemów dowodzenia^{23/} wojskami nadmorskiego korpusu OPK w znacznym stopniu usprawnia proces dowodzenia, zmniejsza czas opóźnienia informacji zwiększając czas dyspozycyjny i efektywność wykorzystania bojowego lotnictwa myśliwskiego oraz wojsk raketowych OPK.

W procesie dowodzenia wojskami, po odparciu nalotu ŚNP, główna uwaga dowódcy i sztabu korpusu OPK powinna być zwrócona na odtwarzanie gotowości bojowej wojsk do odparcia kolejnych uderzeń nieprzyjaciela. Odtwarzanie gotowości jest procesem ciągłym i we wszystkich warunkach prowadzenia działań bojowych obejmuje przygotowanie samolotów do ponownych wylotów, uzupełnienie stanu osobowego związków taktycznych i oddziałów korpusu OPK, które poniosły straty, zaopatrywanie w rakiety, amunicję strzelecką i paliwo, wykonywanie napraw sprzętu bojowego, uzupełnianie odwodów oraz terminowe zaopatrywanie stanu osobowego w środki niezbędne do życia.

W działaniach konwencjonalnych straty w siłach i środkach wojsk korpusu OPK będą narastać stopniowo. Najbardziej złożony i trudny problem powstanie w wyniku użycia broni jądrowej przez nieprzyjaciela, kiedy naruszone zostaną: system dowodzenia i łączności, szczelność obrony powietrznej korpusu oraz system zabezpieczenia materiałowo-technicznego; gdy zaistnieje konieczność realizacji zadań ratowniczo-ewakuacyjnych przekraczających często możliwości korpusu. Kierowanie odtwarzaniem gotowości bojowej wojsk korpusu OPK odbywać się będzie z zasadniczego SD korpusu i połączonych stanowisk dowodzenia, a w przypadku ich zniszczenia lub obywatelnictwa z zapasowych stanowisk dowodzenia.

Pierwszoplanowym zadaniem będzie odtworzenie systemu dowodzenia, między innymi poprzez wykorzystanie zawczasu przygotowanych zapasowych stanowisk dowodzenia, a niekiedy przekazanie dowodzenia ocalałymi siłami i środkami ogniom niższych szczebli dowodzenia. Należy jednak zauważyć, że przyjęcie dowodzenia przez zapasowe SD korpusu OPK i zapasowe PłSD eliminuje na obecnym etapie wykorzystanie urządzeń zautomatyzowanego dowodzenia zmuszając do pracy w systemie foniczno-ręcznym oraz zdecyduje /ze względu na małe wysokości lotu ŚNP/ o realizacji współdziałania lotnictwa myśliwskiego z wojskami raketowymi korpusu OPK i wojskami OPL poza strefą ognia wojsk raketowych.

Skuteczność dowodzenia siłami i środkami systemu OPK uzależniona jest od sprawności funkcjonowania systemu radiolokacyjnego brygady radiotechnicznej. Dlatego odtworzenie zdolności bojowej wojsk radiotechnicznych korpusu OPK, będzie sprowadzało się do odbudowania pola radiolokacyjnego

23/ Płk mgr inż. K. Piątkowski: Zautomatyzowane systemy dowodzenia wojsk obrony powietrznej kraju, wyd. ASG WP - 1979 r.

drogą włączenia w system wykrywania dodatkowych środków rezerwowych oraz ruchomych odwodów^{24/}.

Ustalenie miejsc zniszczeń i ocena gotowości bojowej ocalałych wojsk, dokonywana będzie przez ośrodek analizy skażeń korpusu OPK na podstawie analizy meldunków z ośrodków analizy skażeń połączonych stanowisk dowodzenia.

Odtwarzanie gotowości bojowej wojsk raketowych korpusu OPK, a głównie systemu ognia związków taktycznych będzie łączyło się z wykonywaniem manewru dywizjonami raketowymi, przeciwlotniczymi raketami kierowanymi i elementami zestawów raketowych /kabiny, wyrzutnie, systemy antenowe, podzespoły itp./. Wydaje się prawdopodobnym, że manewr w wojskach raketowych będzie stosowany tylko w koniecznych sytuacjach ze względu na wprowadzony /w zasadzie stacjonarny/ zautomatyzowany system dowodzenia WEKTOR-2WE oraz inżynierską rozbudowę zasadniczych stanowisk startowych. W przypadku czasowego wyeliminowania dywizjonu raketowego z walki, odtworzenie jego gotowości bojowej najczęściej będzie się ograniczać do wykonania remontu uszkodzonego sprzętu siłami i środkami dywizjonu lub wydzielonych ze składu brygady raketowej OPK grup remontowych. W wypadku całkowitego wyeliminowania dywizjonu raketowego z dalszych działań bojowych, wyłom w systemie ognia zabezpiecza się siłami lotnictwa myśliwskiego. W paśmie /sektorze/ współdziałania na kierunku tego dywizjonu doraźnie wyznacza się strefy dyżurowania dla samolotów myśliwskich.

Analiza możliwości manewrowych posiadanych aktualnie na uzbrojeniu wojsk OPK przeciwlotniczych zestawów raketowych wykazuje, że czas trwania manewru /zależny głównie od odległości marszu i ukończenia w środki transportowe/ wynosi od kilku do kilkunastu godzin. Zatem tempo manewru będzie mniejsze od tempa zmian w sytuacji operacyjnej stwarzanej przez przeciwnika. Poprawę takiego stanu rzeczy gwarantują specjalne jednostki manewrowe wojsk raketowych OPK wyposażone w bardziej mobilne przeciwlotnicze zestawy raketowe, które wychodziłyby z garnizonu w określonym stanie gotowości bojowej^{25/} lub zmieniały rejon i zadania obrony. Jednostki manewrowe WR OPK zagęszczająby istniejące ugrupowania, wypełniały wybite przez nieprzyjaciela korytarze w obronie raketowej i organizowały zasadzki na trasach przelotu ŚNP nieprzyjaciela lub przejmowały od wojsk OPL na pewien okres zadanie obrony mostów /przepraw/ po wyjściu wojsk OPL z rejonu obrony korpusu OPK, do czasu ponownego przejęcia tych zadań przez sojusznicze jednostki wojsk OPL przegrupowujących się wojsk operacyjnych.

24/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134/, wyd. Sztab Gen. WP-1980 r., s. 197.

25/ Myśl Wojskowa - Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia LATO-78, Warszawa -1978 r. - artykuł gen. brygady T. Gembickiego: Doświadczenia i wnioski wojsk obrony powietrznej kraju z ćwiczenia "LATO-78".

Niszczenie sieci lotniskowej przez ŚNP nieprzyjaciela spowoduje konieczność korzystania z lotnisk zapasowych oraz drogowych odcinków lotniskowych. Stosowane przez nieprzyjaciela minowanie lotnisk z powietrza przy niedostatecznych siłach i środkach bezpośredniej osłony może wyłączyć silnie zaminiowane lotniska na okres minimum tygodnia^{26/}, natomiast wykonanie uderzeń jądrowych na drogi startowe, może spowodować całkowite ich zniszczenie lub wyłączenie z eksploatacji na okres 6-10 dób i dłużej. W tej sytuacji szczególnego znaczenia nabiera wykorzystanie lotnisk wojsk lotniczych po wyjściu do działań na front zewnętrzny oraz sprzętu lotniskowego do odbudowy uszkodzonych lotnisk.

W wyniku zmasowanych uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, odtwarzanie gotowości bojowej przez siły i środki korpusu OPK będzie procesem szczególnie skomplikowanym.

Liczącą się pomoc wojskom działającym w systemie OPK mogą udzielić współdziałające siły i środki obrony terytorialnej i obrony cywilnej - patrz rozdz. 7 i 8.

W sytuacji gdy gros naziemnych sił OP korpusu OPK nie zdąży osiągnąć gotowości bojowej do odparcia kolejnego zmasowanego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela, szczególna rola przypadnie lotnictwu myśliwskiemu nadmorskiego korpusu OPK oraz lotnictwu współdziałającym z nim sąsiednich korpusów OPK. Nie można wykluczyć, że w najbardziej niekorzystnych warunkach, gotowość bojową lotnictwa myśliwskiego nadmorskiego korpusu OPK będzie odtwarzać się na lotniskach współdziałania.

x

x

x

Doświadczenia wojen lokalnych w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie wykazały, że nieprzyjaciel uważa środki napadu powietrznego jako tę siłę, która może przesądzić o wyniku walki zbrojnej. Charakterystycznym było to, że nieprzyjaciel wykonywał zaskakujące uderzenia nie tylko na wojska i obiekty komunikacyjne, lecz także na ważne obiekty polityczne i administracyjno-gospodarcze. Wszystko to świadczy o wzroście roli obrony powietrznej i wymagań w stosunku do realizujących ją sił i środków.

W wyniku studiowania i analizy dostępnych materiałów teoretycznych oraz dotychczasowych doświadczeń zebranych podczas konsultacji w wojskach i ćwiczeń w Akademii Sztabu Generalnego WP, w rozdziale zostały zestawione wyniki badań dotyczące zasad użycia i działania wojsk korpusu OPK w początkowym okresie wojny, osiągania przez nie wyższych stanów gotowości bojowej oraz właściwości organizacji i prowadzenia działań bojowych przez

26/ Myśl Wojskowa - Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia LATO-78, Warszawa 1978 r. - artykuł gen. bryg. T. Gembickiego: Doświadczenia i wnioski wojsk obrony powietrznej kraju z ćwiczenia LATO-78.

korpus OPK rozmieszczony w północno-zachodniej części terytorium Polski.

Korpus OPK rozmieszczony w pierwszym rzucie, na otwartym kierunku powietrznym naszego wybrzeża, wykonuje zadania w trudniejszych warunkach niż korpus drugorzutowy.

Bezpośrednia styczność z potencjalnym przeciwnikiem zmusza nie tylko siły i środki nadmorskiego korpusu OPK do utrzymywania ich w wysokim stopniu gotowości bojowej, ale także wszystkie związki taktyczne i oddziały innych rodzajów sił zbrojnych wyznaczone do działań w systemie obrony powietrznej. Wcześniejsze i sprawne osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej zmniejsza ryzyko zaskakujących uderzeń ŚNP nieprzyjaciela.

Zapewnienie skutecznej osłony sił i środków marynarki wojennej w strefie operacyjnej, portów, baz morskich, stoczni, obiektów przemysłowych na wybrzeżu, obiektów komunikacyjnych i wojsk lądowych w miejscach stałej dyslokacji, w rejonach alarmowych i podczas przegrupowania przez rejon obrony korpusu OPK jest możliwe tylko w przypadku kompleksowego i optymalnego wykorzystania możliwości bojowych wojsk radiotechnicznych, lotnictwa, wojsk raketowych i artylerii przeciwlotniczej oraz systemu dowodzenia wojskami.

W wyniku badań ustalono, że twórcze zastosowanie zasad sztuki operacyjnej w działaniach bojowych korpusu OPK i wysoki stan moralno-polityczny wojsk stwarzają warunki do pełnego wykonania zadań postawionych przez dowódcę wojsk OPK.

Badania wykazały także, iż organizacja i prowadzenie działań bojowych - na małych wysokościach, w warunkach zakłóceń radioelektronicznych - przez siły i środki obrony powietrznej korpusu OPK na kierunku nadmorskim stanowią jeden z większych problemów jakie mają do rozwiązania wojska obrony powietrznej kraju. Mała głębokość radiolokacyjnego pola wykrywania, brak ciągłości śledzenia celów, trudności w naprowadzaniu samolotów oraz wykonywaniu manewru ogniem dywizjonów raketowych spowodowane krótkotrwałym przebywaniem ŚNP nieprzyjaciela w polu radiolokacyjnym i strefach ognia, w znacznym stopniu skomplikują lub uniemożliwią współdziałanie wojsk raketowych z lotnictwem myśliwskim.

Krótki czas od momentu wykrycia celów powietrznych do ich zniszczenia na określonych rubieżach będzie determinował konieczność utrzymywania wszystkich sił i środków OP w najwyższym stopniu gotowości bojowej. Wprowadzenie lotnictwa myśliwskiego do walki ze środkami napadu powietrznego na małych wysokościach i w warunkach zmasowanego nalotu zmuszać będzie do nieekonomicznego utrzymywania znacznej liczby samolotów w strefach patrolowania, dyżurowania i krótkotrwałego wyczekiwania.

Bardzo często stosować się będzie decentralizację dowodzenia oraz samodzielne działania lotnictwa i dywizjonów raketowych.

4. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH FRONTOWEGO LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY

4.1. Zasady użycia związków taktycznych i oddziałów frontowego lotnictwa myśliwskiego w systemie OPK

Lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu przeznaczone jest^{1/} głównie do osłony wojsk i obiektów frontu. Dla wykonania zadań^{2/} wynikających z przeznaczenia lotnictwo to powinno być przegrupowane na kierunek operacyjny. Jednak, ze względu na sytuację polityczno - militarną w okresie wzrostu napięcia międzynarodowego, przegrupowania tego lotnictwa w zasadzie nie można dokonać w okresie pokojowym, często nawet pod pozorem, zaś w okresie wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa państwa, sumaryczny czas wykonania przedsięwzięć mobilizacyjnych, przemieszczenia rzutów naziemnego zabezpieczenia i przebazowania rzutów bojowych lotnictwa myśliwskiego na lotniska operacyjne, może być większy od tempa narastania tego zagrożenia. Sytuacja taka może spowodować, że w chwili wybuchu wojny całość lub część sił lotnictwa myśliwskiego pozostanie na lotniskach okresu pokojowego. Lotnictwo to, ze względu na swe duże możliwości niszczenia ŚNP nieprzyjaciela wykorzystuje się w systemie OPK do czasu jego wyjścia z tego systemu.

Perspektywa działań lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK spowodowała, że dywizja i pułki tego lotnictwa już w okresie pokoju są włączane do działań w systemie OPK. W stanie stałej gotowości bojowej zgodnie z ustalonym grafikiem sił dyżurnych OPK pułki lotnictwa myśliwskiego utrzymują po parze samolotów w gotowości bojowej nr 2 i po kluczu w gotowości bojowej nr 4. W ramach systemu, utrzymuje się również w gotowości do przyjęcia samolotów oraz udzielania natychmiastowej pomocy załogom samolotów w powietrzu określone przez wojska OPK lotniska zapasowe.

Przejście sił i środków dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego, WLF w operacyjne podporządkowanie korpusowi OPK odbywa się stopniowo w miarę przechodzenia sił dywizji i pułków w wyższe stany gotowości bojowej. W stanie podwyższonej gotowości bojowej w każdym pułku wydziela się po jednej eskadrze lotnictwa myśliwskiego do działań w systemie OPK, a w stanie pełnej gotowości bojowej całość sił dywizji i pułku lotnictwa myśliwskiego WLF przechodzi w operacyjne podporządkowanie określonego przez dowódcę wojsk lotniczych frontu dowódcy korpusu OPK.

W działaniach w systemie OPK pułki lotnictwa myśliwskiego WLF będą wykorzystywane głównie do walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela.
1/ i 2/ Pełna treść definicji - podręcznik taktyki LM.

ciela w powietrzu. W wypadku użycia przez nieprzyjaciela desantów mogą być one wykorzystane również do ich niszczenia w powietrzu, a w walce z desantem morskim do niszczenia okrętów nawodnych przede wszystkim w etapach przejścia morzem i lądowania desantu. Podczas tworzenia na terytorium PRL rejonów wyjściowych desantów powietrznych i morskich pułki lotnictwa myśliwskiego WLF mogą być wykorzystane do ich osłony. Osłonę wyżej wymienionych obiektów lotnictwo myśliwskie WLF będzie realizowało w ramach systemu OPK w wyjątkowych wypadkach samodzielnie, np. podczas osłony konwojów morskich, na określonych odcinkach jego przejścia morzem.

Pułki lotnictwa myśliwskiego prowadzą działania bojowe z reguły z własnych /stałych i zapasowych/ lotnisk bazowania. Zmiana bazowania oddziałów dywizji lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK odbywa się tylko za uprzednią zgodą i w myśl rozkazu operacyjnego wydanego przez dowódcę wojsk lotniczych frontu.

Wykorzystanie dywizji lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu i jej pułków w systemie OPK zależy głównie od bazowania dywizji w ogólnym ugrupowaniu wojsk korpusu OPK. Przewiduje się dwa warianty bazowania dywizji lotnictwa myśliwskiego WLF w ugrupowaniu korpusu OPK:

- pierwszy podstawowy, w którym każdy pułk bazuje w oddzielnej strefie odpowiedzialności PłSD;

- drugi przewiduje bazowanie całości sił i środków dywizji w jednej strefie odpowiedzialności PłSD.

W pierwszym wariantcie poszczególne pułki mogą bazować w pierwszym lub drugim rzucie lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK. Jeżeli pułk lotnictwa myśliwskiego WLF będzie bazował w pierwszym rzucie lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK- to znaczenie jego w systemie obrony korpusu OPK wzrośnie ze względu na możliwość wykorzystywania go do zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na dalekich podejściach. Wzrosną również w odniesieniu do takiego pułku wymagania w zakresie dowodzenia i współdziałania. Dowodzenie i realizacja współdziałania powinna odbywać się z PłSD, na którym pułk lotnictwa myśliwskiego WLF w zasadzie powinien rozwijać swoje stanowisko dowodzenia.

W wypadku gdy pułk lotnictwa myśliwskiego WLF będzie bazował w drugim rzucie lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK, przewiduje się dla niego większą samodzielność w prowadzeniu działań bojowych. W tym celu dla zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela na małych wysokościach lub na wypadek utraty łączności ze stanowiskiem dowodzenia korpusu OPK i z PłSD wyznacza się dla takiego pułku sektor odpowiedzialności, w którym zwalczą on samodzielnie środki napadu powietrznego w oparciu o dane z rozpoznania radiolokacyjnego własnych środków jak rów-

niez z najbliższego RLP OPK. Sektor taki wyznacza się dla pułku z reguły poza strefą ognia wojsk raketowych OPK. Rozmiary sektora odpowiedzialności pułku lotnictwa myśliwskiego WLF nie są wielkością stałą i zależą między innymi od: rozmiarów rejonu obrony KOPK, ilości oddziałów lotniczych bazujących w rejonie obrony korpusu i ich ugrupowania oraz składu batalionów radiotechnicznych OPK i wielkości ich pola wykrywania. W zasadzie w sektorze odpowiedzialności pułku lotnictwa myśliwskiego WLF powinien znajdować się przynajmniej jeden posterunek radiotechniczny /kompania radiotechniczna/ OPK, na bazie której pułk powinien rozwijać swoje stanowisko dowodzenia lub zorganizować punkt naprowadzania. W granicach przydzielonych sektorów odpowiedzialności dowódcy pułków lotnictwa myśliwskiego WLF podejmują samodzielnie decyzje do zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela w ramach limitu lotów bojowych wydzielonych na ten cel przez dowódcę korpusu OPK. Wielkość limitu lotów bojowych może być różna, zależy głównie od charakteru trwającego lub spodziewanego nalotu środków napadu powietrznego, a przede wszystkim od jego intensywności, wysokości lotu i stosowanych zakłóceń radioelektronicznych przez nieprzyjaciela oraz miejsca pułku lotnictwa myśliwskiego w ugrupowaniu korpusu OPK. Na takich samych zasadach jak pułki lotnictwa myśliwskiego WLF wykorzystuje się w systemie OPK oddziały LMSz i LMB.

W warunkach bazowania pułków lotnictwa myśliwskiego WLF w oddzielnych strefach odpowiedzialności PłSD, działaniami bojowymi tych pułków kieruje bezpośrednio dowódca korpusu OPK poprzez swoje PłSD. Rola stanowiska dowodzenia dywizji w tych warunkach sprowadza się, do śledzenia za działalnością bojową swoich pułków, kierowania mobilizacyjnym rozwinięciem sił dywizji i przemieszczaniem się rzutów naziemnego zabezpieczenia na kierunek operacyjny oraz zabezpieczeniem działań bojowych dywizji.

Bazowanie całości sił i środków dywizji lotnictwa myśliwskiego w jednej strefie odpowiedzialności PłSD może nastąpić w wypadku konieczności wzmocnienia jednego z kierunków operacyjnych w systemie OPK ponadto zmiana bazowania dywizji może również nastąpić w wyniku przebazowania lotnictwa sił sojuszniczych na lotniska okresu pokojowego DLM.

W wypadku bazowania całości sił i środków dywizji w jednej strefie odpowiedzialności PłSD, rola stanowiska dowodzenia dywizji w kierowaniu działaniami bojowymi swoich pułków znacznie wzrośnie. Warunkiem jednak koniecznym, dla wykorzystania stanowiska dowodzenia dywizji zgodnie z przeznaczeniem, jest rozwinięcie jego na PłSD w strefie odpowiedzialności którego dywizja bazuje. Przyjęcie takiej zasady jest zgodne z obowiązującą w systemie OPK strukturą dowodzenia /SD korpusu, PłSD, SD plm/. Jeżeli dywizja lotnictwa myśliwskiego w strefie odpowiedzialności PłSD

bazuje w drugim rzucie lotnictwa myśliwskiego OPK i w strefie tej znajdują się dwa bataliony radiotechniczne, to stanowisko dowodzenia dywizji rozwija się na bazie stanowiska dowodzenia batalionu radiotechnicznego OPK będącego w drugim rzucie ugrupowania korpusu OPK i tworzy się w ten sposób nowe PłSD. Dla prowadzenia samodzielnych działań przez siły i środki dywizji lotnictwa myśliwskiego na małych wysokościach oraz w warunkach silnych i skutecznych zakłóceń radioelektronicznych nieprzyjaciela, a ponadto na wypadek utraty łączności ze stanowiskiem dowodzenia korpusu OPK wyznacza się jej sektor odpowiedzialności. Wielkość sektora najczęściej pokrywa się z rejonem rozmieszczenia środków radiolokacyjnych batalionu radiotechnicznego OPK, na bazie którego powstało PłSD. Jeżeli w sektorze odpowiedzialności znajdują się naziemne środki obrony powietrznej wojsk OPK, OPL lub oddziały LMSz i LMB, to ich elementy dowodzenia /przedstawicieli/ włącza się do powstałego PłSD.

Dla realizacji współdziałania ze środkami OPK rozmieszczonymi w strefie odpowiedzialności sąsiedniego PłSD, głównie tego, które rozmieszczone jest na kierunku prawdopodobnych nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela, dowódca dywizji lotnictwa myśliwskiego wysyła na to PłSD swojego przedstawiciela /grupę oficerów/ i utrzymuje z nim stałą łączność.

Lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu może znajdować się w ugrupowaniu I, II lub III rzutu taktycznego lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK i być wprowadzane do walki na dalekich podejściach do granic rejonu obrony korpusu lub też na rubieżach położonych w głębi tego rejonu.

Lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych podobnie jak LM korpusu OPK może być wprowadzane do walki na określonych rubieżach z dyżurowania na lotniskach, z dyżurowania w powietrzu, a także sposobem samodzielnego poszukiwania i niszczenia celów powietrznych. Z zasady nie organizuje się dla niego w rejonie obrony korpusu oddzielnych rubieży wprowadzenia do walki. Wyjątkiem może być sytuacja, w której DLM całością sił tworzy oddzielny rzut w ugrupowaniu LM korpusu OPK. Rubieże wprowadzenia do walki wyznacza się w skali całego korpusu OPK biorąc pod uwagę rozmieszczenie głównych obiektów osłony /określonych w zadaniu/; przewidywany charakter nalotu środków napadu powietrznego nieprzyjaciela, a szczególnie przewidywane prędkości i wysokości ich nalotu oraz ugrupowanie artylerii rakietowej OPK i zamierzone warianty współdziałania LM z wojskami rakietowymi.

Lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu w zasadzie wykorzystuje strefy dyżurowania /samodzielnego poszukiwania/ przewidziane dla LM OPK. W zależności jednak od miejsca bazowania i położenia rubieży wprowadzenia do walki mogą być wyznaczane dodatkowe strefy dyżurowania przewidziane wyłącznie dla lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu. Są one wyznaczane najczęściej w warunkach, gdy rubież /rubieże/ wprowadzenia

do walki jest zbyt oddalona od ich lotnisk bazowania, a organiczny radiolokacyjny system wykrywania i naprowadzania wojsk OPK nie zabezpiecza wprowadzenia tego lotnictwa na nakazanych rubieżach ze stref wyznaczonych przez korpus. Ponadto dodatkowe strefy dyżurowania mogą być wyznaczone również w przypadku gdy dotychczasowa ich ilość nie zabezpiecza wyprowadzenia całości sił dywizji spod uderzenia rakietowo-jądrowego nieprzyjaciela.

Wyjście dywizji lotnictwa myśliwskiego z systemu OPK będzie zdeterminowane: stopniem zagrożenia uderzeniami z powietrza środków napadu powietrznego na obiekty rozmieszczone w rejonie obrony korpusu OPK oraz ich znaczeniem strategicznym lub operacyjnym; stanem realizacji planów operacyjnych wojsk frontu, a ponadto sytuacją lotniskową na kierunku operacyjnym. Decyzję na wyjście dywizji lotnictwa myśliwskiego z systemu OPK podejmuje szef Sztabu Generalnego WP. Sposób i termin przebazowania dywizji lotnictwa myśliwskiego na lotniska operacyjne będzie zależny: od intensywności uderzeń środków napadu powietrznego na obiekty rozmieszczone w rejonie obrony korpusu, jak również na wojska, a szczególnie lotniska wojsk operacyjnych. Poważny wpływ na sposób i termin przebazowania będzie wywierało zadanie w zakresie osłony wojsk frontu, jakie otrzyma dywizja równoległe z zadaniem do przebazowania. Wpływ będzie miała również ilość i stan eksploatacyjny lotnisk operacyjnych oraz stan ich zabezpieczenia materiałowo-technicznego.

W zależności od wyżej wymienionych uwarunkowań dywizja lotnictwa myśliwskiego może przebazować się na kierunek operacyjny: całością sił jednocześnie wszystkimi pułkami z wykonaniem i bez wykonania zadania; lub częścią sił, kolejno pułkami.

Cechą charakterystyczną pierwszego wariantu przebazowania jest stosunkowo krótki czas wychodzenia dywizji z systemu OPK. W drugim wariantcie dywizja lotnictwa myśliwskiego będzie przebazowywała się znacznie dłużej, a nawet może zaistnieć taka sytuacja że proces przebazowania dywizji będzie trwał kilka dób. W takich warunkach dywizja lotnictwa myśliwskiego będzie zmuszona prowadzić działania bojowe częścią sił w systemie OPK i częścią w systemie OPL wojsk.

Przebazowanie dywizji lotnictwa myśliwskiego na lotniska operacyjne, może nastąpić po uprzednim uzgodnieniu z dowódcą korpusu OPK szczegółów dotyczących sposobu i terminu wyjścia dywizji z rejonu obrony korpusu OPK, jak również sposobu i terminu przekazania lotnisk dywizji lotnictwa myśliwskiego wojskom OPK.

Przyjęte zasady wykorzystania lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK uwzględniają możliwość wykonania zadań przez to lotnictwo w ramach

operacji przeciwpowietrznej w systemie OPK, jak również zadań OPL wojsk wynikających z planów operacyjnych wojsk frontu. Omówione zasady wykorzystania lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK, stanowią podstawę do opracowania szczegółowych planów współdziałania na wypadek prowadzenia wspólnych działań bojowych, zgrywania stanowisk dowodzenia i szkolenia wojsk w okresie pokoju.

4.2. Osiąganie wyższych stanów gotowości bojowej w DLM i w pułkach lotnictwa myśliwskiego

Przygotowanie do prowadzenia przyszłych działań bojowych prowadzi się w dywizji i pułkach lotnictwa myśliwskiego przede wszystkim w okresie pokojowym. Przygotowanie to realizuje się przez różne formy i metody szkolenia, a szczególnie przez szkolenie taktyczno-bojowe, treningi oraz ćwiczenia z wojskami. Lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu utrzymywane jest w stanie stałej gotowości bojowej i przygotowane w wypadku wzrostu zagrożenia bezpieczeństwa państwa do przejścia w kolejny wyższy stan gotowości bojowej.

Realizacja osiągania wyższych stanów gotowości bojowej odbywa się w dywizji i pułkach lotnictwa myśliwskiego zgodnie z zawczasu przygotowaną dokumentacją. Dokumentacja osiągania wyższych stanów gotowości bojowej określa jej poszczególne stany i realizowane w nich przedsięwzięcia oraz podstawowe normy czasowe. Dokumentacja ta jest ciągle uaktualniana i obowiązuje do czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.

W stanie stałej gotowości bojowej prowadzi się w pułkach i dywizji codzienną planową działalność szkoleniową, zachowując jednocześnie zdolność do wykonania typowych dla dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego zadań. W tym stanie na szczeblu DLM utrzymuje się: 2/3 sprzętu i środków transportowych oraz wyposażenia w pełnej sprawności technicznej i użytkowej wg stanu ewidencyjnego pokojowej należności uzbrojenia, zapasy nienaruszalne i materiałowe w pełnej sprawności i przydatności do użycia, systemy alarmowania w stanie zapewniającym terminowe przyjęcie sygnału i przekazanie go adresatom; ciągła gotowość eksploatacyjna obiektów i urządzeń stałych zapewniających wykonanie zadań bojowych, przez system mobilizacyjny, polowy system dowodzenia, obrony i ochrony lotnisk oraz obiektów wojskowych, służby operacyjne w gotowości do wykonania przewidzianych dla nich zadań, liczbę personelu latającego, pozwalającą użyć w każdym plm eskadrę do działań w systemie OPK, w każdym pułku lotnictwa myśliwskiego, jedną eskadrę w warunkach rozśrodkowania, pary samolotów w gotowości bojowej nr 2 i klucza samolotów w gotowości nr 4 do działań w systemie OPK, w okresach

przewidzianych w planie dyżurów środków OPK, w ciągłej gotowości środków łączności i radiotechnicznego ubezpieczenia lotów.

Stan podwyższonej gotowości bojowej

W czasie osiągnięcia stanu podwyższonej gotowości bojowej realizuje się następujące główne przedsięwzięcia: wprowadza się całodobowe dyżury zespołów kierowania osiągnięciem wyższych stanów gotowości bojowej, przeznacza się w każdym plm jedną eskadrę do działań w systemie OPK, a pozostałe pododdziały pułków osiągną gotowość nr 3, wszystkie sprawne samoloty w plm załadunku się pełnym kompletem uzbrojenia oraz przygotowuje się drugą jednostkę ognia /raket i amunicji pokładowej/, czołówki /UKLZ/ i pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia osiągną gotowość do wyjścia na lotniska zapasowe lub operacyjne, sprawdza się gotowość środków łączności i przyjmuje dodatkowo wydzielone łącza, uaktualnia się plany osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, realizuje się przedsięwzięcia z zakresu maskowania, rozśrodkowania i rozbudowy inżynierskiej lotnisk stałych, ściągają się jednostki lub pododdziały z rejonów czasowego pobytu /poligonów/, a żołnierzy z urlopów, koszaruje się kadrę zawodową i wydaje się wyposażenie na czas wojny, wstrzymuje się urlopy i wyjazdy z wyjątkiem służbowych, wstrzymuje się zwolnienia żołnierzy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową oraz żołnierzy rezerwy, którzy zostali powołani na przeszkolenie, wydaje się i ładuje zapasy materiałowe na środki transportowe, rozkonserwuje się uzbrojenie i sprzęt techniczny /ZN/, przyspiesza przeglądy i remonty, sprawdza się gotowość oddziałów i związków taktycznych do wykonania przedsięwzięć mobilizacyjnych.

W czasie osiągnięcia stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego realizuje się następujące główne przedsięwzięcia: uzupełnia się personelem latającym pułki lotnictwa myśliwskiego, rozwija się system mobilizacyjny i uzupełnia pułki i dywizję lotnictwa myśliwskiego do etatu wojennego, przyspiesza się przebrojenie pododdziałów, które otrzymują nowe uzbrojenie i sprzęt, przerywa się kierowanie sprzętu i uzbrojenia do modernizacji i na długotrwałe przeglądy, formuje się pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia i wysyła je do zapasowych względnie na dodatkowy sygnał do zasadniczych rejonów alarmowych, a po uzupełnieniu mobilizacyjnym również na dodatkowy sygnał, wysyła do rejonów pośrednich lub na określone lotniska operacyjne, wyprowadza się UKLZ na lotniska zapasowe gdzie osiągną gotowość do przyjęcia i zabezpieczenia działań rzutów powietrznych plm, rozśrodkowuje się na oddzielny sygnał /w zależności od sytuacji polityczno-militarnej/ plm lub ich pododdziały na lotniska zapasowe, drugie rzuty naziemnego zabezpieczenia wykonują przedsięwzięcia

związane z utrzymaniem zdolności pułków do wykonania zadań bojowych z lotnisk stałych i zapasowych.

Stan pełnej gotowości bojowej może być wprowadzony na sygnał lub oddzielny rozkaz, z ogłoszeniem lub bez ogłoszenia alarmu bojowego. W czasie osiągnięcia pełnej gotowości bojowej realizuje się następujące przedsięwzięcia: osiąga się pełną gotowość dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego do działań bojowych w systemie OPK a poszczególne plm lub całość sił DLM /w zależności od rejonu bazowania/ przechodzi w operacyjne podporządkowanie dowódców korpusów OPK, wyprowadza się pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia /lub ich część/ do zasadniczych rejonów alarmowych względnie bezpośrednio na lotniska operacyjne, wyprowadza się dowództwa i sztaby pułków i DLM na zapasowe dotychczasowe stanowiska dowodzenia, dokonuje się mobilizacyjnego rozwinięcia pułków a stan osobowy wyposaża wg norm wojennych, wykonuje się rozbudowę inżynierską zasadniczych rejonów alarmowych i lotnisk zapasowych, przebazowuje się w każdym plm na oddzielny sygnał jedną - dwie eskadry na lotnisko zapasowe.

Stan pełnej gotowości bojowej wprowadza się po uprzednim wprowadzeniu stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego lub bezpośrednio ze stanu stałej gotowości bojowej. Jeżeli będzie on osiąganym ze stanu stałej gotowości bojowej, to należy wykonać w nim wszystkie przedsięwzięcia ze stanów pośrednich. Ponieważ czas realizacji niektórych przedsięwzięć, a między innymi mobilizacji będzie dłuższy od czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez dywizje i pułki lotnictwa myśliwskiego, w związku z tym szereg przedsięwzięć poszczególnych stanów gotowości będzie realizowanych po osiągnięciu pełnej gotowości do wykonania zadań bojowych przez plm i DLM. Do głównych przedsięwzięć należy zaliczyć: zakończenie mobilizacyjnego uzupełnienia DLM i plm, wyjście pierwszych rzutów naziemnego zabezpieczenia do rejonów pośrednich lub na lotniska operacyjne, rośrodkowanie plm lub ich pododdziałów na lotniska zapasowe, ściąganie żołnierzy z urlopów, przygotowanie drugiej jednostki ognia /rakiet i amunicji/, rozkonserwowanie uzbrojenia i sprzętu technicznego oraz dokonanie przeglądów i remontów sprzętu.

Terminowe osiągnięcie przez dywizję i pułki lotnictwa myśliwskiego poszczególnych stanów gotowości bojowej zależy od: organizacji i sprawności systemu alarmowania, w tym stopnia przygotowania służb operacyjnych i dyżurnych do pełnienia służby, utrzymania w oddziałach i pododdziałach dywizji określonych sił i środków w stanie stałej gotowości bojowej, przygotowanie sprzętu bojowego i zabezpieczającego do działań, organizacji dowozu stanów osobowych pułków i dywizji do wyznaczonych miejsc pracy, organizacji pełnienia dyżurów bojowych, sprawnego przygotowania uzupełnienia komend lotnisk zapasowych, grup i rzutów do przemieszczenia ich na

lotniska zapasowe, sprawnej realizacji przedsięwzięć przewidzianych planem mobilizacji oddziałów i pododdziałów dywizji lotnictwa myśliwskiego, organizacji dowodzenia i zabezpieczenia działań bojowych oddziałów i związków taktycznych lotnictwa myśliwskiego.

Osiągnięcie wyższych stanów gotowości bojowej przez różne rodzaje lotnictwa było badane podczas ćwiczeń: "LATO-78" i "WRZESIEŃ-80". W ćwiczeniu "WRZESIEŃ-80" podkreślono znaczenie obrony powietrznej szczególnie w okresie mobilizacyjnego rozwijania wojsk. Między innymi w omówieniu tego ćwiczenia stwierdzono: "główną zaletą doświadczalnego obecnie czterostopniowego systemu osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej sił zbrojnych jest eksponowanie lotnictwa, które najwcześniej powinno osiągnąć pełną gotowość do wykonania zadań osłony wojsk.

Z doświadczeń prowadzonych ćwiczeń wynika że procesy związane z OWSGB, a w szczególności z mobilizacyjnym rozwinięciem wojsk są bardzo złożone i skomplikowane i mogą być poważnie zdezorganizowane w wypadku oddziaływania w tym okresie czasu nieprzyjaciela powietrznego na ten system. Dlatego też wielka odpowiedzialność spada na wojska OPK, a w tym również na DLM w zakresie terminowego osiągnięcia gotowości bojowej do odparcia pierwszego uderzenia środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. Ta szczególna odpowiedzialność systemu OPK za przebieg początkowego okresu wojny zmusza wojska OPK i siły integralnie wchodzące w jego skład, do ciągłego doskonalenia procesów osiągnięcia WSGB.

4.3. Właściwości organizacji działań bojowych związków taktycznych i oddziałów frontowego lotnictwa myśliwskiego

Zasady użycia lotnictwa myśliwskiego w systemie OPK, sposoby jego działania, a także organizację i realizację współdziałania oraz dowodzenia ustala się jeszcze w okresie pokoju. Podstawę do tych przedsięwzięć stanowią: dyrektywa MON, wytyczne szefa Sztabu Generalnego WP i założenia wynikające z planów operacyjnych MON w tym prognozowany termin wyjścia lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu z systemu OPK.

Problemy operacyjnego użycia lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK są rozstrzygane na szczeblu: Dowództwo Wojsk Lotniczych - Dowództwo Wojsk Obrony Powietrznej Kraju. Zagadnienia taktyczne i organizacyjne /sposoby współdziałania, wykorzystanie lotnisk współdziałania, sposób zaopatrzenia w środki materiałowe, przekazywanie lotniska dla KOPK itp/ są uzgadniane na szczeblu korpusów OPK i związków taktycznych lotnictwa myśliwskiego WLF.

Ustalenia w zakresie operacyjnego użycia lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK ujęte są w formie pisemnych wytycznych dowódcy wojsk OPK

i WLF obowiązujących oba zainteresowane rodzaje sił zbrojnych. Wytyczne te stanowią podstawę dla korpusów OPK i DLM do opracowania szczegółowych planów użycia i zabezpieczenia działań bojowych lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK. W treści tych planów ujmuje się następujące główne zagadnienia: wnioski z oceny przewidywanego zagrożenia powietrznego npla, w tym głównie oczekiwaną ilość sił jaką npl może użyć w pierwszym nalocie zmasowanym na obiekty rozmieszczone w rejonie obrony KOPK, charakter nalotu, główne kierunki nalotu ŚNP, ugrupowanie operacyjne nalotu zmasowanego, wysokości i prędkości lotu oraz charakter oczekiwanych zakłóceń radioelektronicznych, zadania dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK i sposób ich realizacji, organizacja dowodzenia, współdziałania, łączności i powiadamiania o sytuacji powietrznej oraz naprowadzania lotnictwa myśliwskiego w systemie OPK, zasady wykonywania manewru lotniskowego i powietrznego oraz sposób odtwarzania gotowości bojowej pododdziałów LM WLF na lotniskach korpusu OPK, zasady wymiany przedstawicieli, ich kompetencje i zadania, zabezpieczenie materiałowo-techniczne, lotniskowe i specjalistyczne lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu w systemie OPK, warunki, czas i sposób wyłączenia dywizji i pułków lotnictwa wojsk lotniczych frontu z systemu OPK, a także przekazywania lotnisk wojskom OPK.

Wyciągi z zatwierdzonych planów znajdują się w dywizji i w pułkach lotnictwa myśliwskiego w zakresie ich dotyczącym. Opracowane plany użycia lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu w systemie OPK w okresie pokoju stanowią podstawę do realizacji praktycznych przedsięwzięć organizacyjno-przygotowawczych, takich jak: doskonalenie dowództw i sztabów dywizji i pułków LM we wspólnym wykonywaniu zadań ze środkami OPK podczas zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela, zorganizowanie systemu łączności dowodzenia, współdziałania i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego, dostosowanie planów osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez lotnictwo wojsk lotniczych frontu do wymagań działania w systemie OPK, nawiązanie kontaktów i utrzymywanie współpracy między stanowiskiem dowodzenia dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego, a odpowiednimi stanowiskami dowodzenia wojsk OPK, gromadzenie zapasów materiałowo-technicznych i przygotowanie lotnisk do prowadzenia działań bojowych, wytypowanie i przygotowanie /szkolenie/ przedstawicieli /grup operacyjnych/ dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego WLF do pracy na określonych stanowiskach dowodzenia wojsk OPK.

W okresie pokoju poprawki do planów użycia lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu w systemie OPK wprowadzane są raczej rzadko. Bezpośrednio na zmianę planów użycia tego lotnictwa w systemie OPK lub wpro-

wadzenia korekt /sprecyzowania nowych zadań dla DLM lub plm/ będą miały wpływ następujące zagadnienia: otrzymanie przez KOPK dodatkowego lub nowego zadania bojowego, wprowadzenie do wojsk OPK nowych wzorów uzbrojenia, wprowadzenie u przeciwnika nowych środków walki determinujących zasadnicze zmiany w jego taktyce działań, zmiana bazowania DLM lub poszczególnych jej pułków, poniesienie przez wojska korpusu znacznych strat, utracie znaczenia lub zmianie ważności osłanianych obiektów, przydziale /wzmocnieniu/ korpusu OPK nowych sił i środków obrony powietrznej, zmianie granic rejonu obrony KOPK.

Największych zmian w planach użycia lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK dotyczących ww. zagadnień należy oczekiwać w okresie wzrostu zagrożenia i w początkowym okresie wojny. W związku z czym w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej DLM może otrzymać od dowódcy korpusu OPK nowe lub skorygowane zadanie bojowe do działań w systemie OPK. Niezależnie od zadania z korpusu OPK dowódca DLM w tym okresie zapoznaje się /na określony sygnał/ z zadaniem przechowywanym w specjalnej kopercie a dotyczącym działań DLM w okresie zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w początkowym okresie wojny. W związku z powyższym dowódca DLM /plm/ w każdej sytuacji będzie zmuszony do ponownego organizowania działań bojowych w systemie OPK.

Metoda pracy dowódcy i sztabu DLM /plm/ zależy od konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej i czasu przeznaczzonego na organizację działań bojowych. Orientacyjnie może ona przebiegać wg następującej kolejności:

- analiza zadania - przeprowadza ją osobiście dowódca dywizji /pułku/ z udziałem szefa sztabu. Ma ona na celu ustalenie ogólnych wniosków w zakresie udziału dywizji /pułku/ lotnictwa myśliwskiego w odpieraniu nalołów /zwalczaniu na nakazanych rubieżach/ środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz określenie zasadniczych przedsięwzięć z zakresu przygotowania sił i środków DLM do działań bojowych. W tym: rozśrodkowania, zabezpieczenia działań bojowych, przemieszczenia UKLZ i rzutów naziemnego zabezpieczenia na lotniska zapasowe lub operacyjne /zapasowe lub zasadnicze rejonu alarmowe/.

W wyniku przeprowadzonej analizy zadania dowódca DLM /plm/ powinien: zrozumieć /wyjaśnić/ główny cel i myśl przewodnią przełożonego, określić miejsce i rolę DLM /plm/ w ogólnym ugrupowaniu KOPK, określić specyficzne właściwości działań bojowych DLM w rejonie nadmorskim i wynikające z nich zasadnicze przedsięwzięcia przygotowania DLM /plm/ do działań bojowych oraz terminy ich realizacji.

Na podstawie wniosków z analizy zadania oraz danych z kalkulacji czasu dowódca DLM /plm/ precyzuje zamiar działań i wytyczne, a następnie ogła-

sza go i ukierunkowuje pracę sztabu i szefów służb w zakresie przygotowania danych do decyzji, podając jednocześnie termin i formy ich przedstawienia.

Ocenę sytuacji prowadzi dowódca DLM /plm/ osobiście. Biorą w niej udział; szef sztabu, szefowie wydziałów /służb/ oraz inni niezbędni oficerowie.

Ich udział w tej ocenie wyraża się w przedstawianiu dowódcy w określonej przez niego formie danych niezbędnych do powzięcia decyzji. Dane te powinny umożliwić dowódcy między innymi określenie: przewidywanego charakteru działań środków napadu powietrznego npla, prawdopodobnego zamiaru wykonania uderzenia na osłaniane przez DLM obiekty oraz oczekiwane sposoby pokonywania rejonu obrony korpusu przez środki napadu powietrznego nieprzyjaciela, rozwoju ogólnej sytuacji powietrznej i naziemnej, a w szczególności działania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela, terminu przegrupowania wojsk własnych, w tym czasy przekroczenia określonych punktów przez rzuty naziemnego zabezpieczenia DLM i plm, ugrupowania współdziałających związków /oddziałów/ wojsk raketowych i LM OPK i ich zadań, obiektów, do osłony których DLM powinna skupić swój główny wysiłek, kierunków i sposobów prowadzenia zakłóceń radioelektrycznych przez wojska OPK, zakresu potrzeb i sposobu zabezpieczania materiałowo-technicznego pułków lotnictwa myśliwskiego, warunków atmosferycznych i ich wpływu na działania bojowe ŚNP npla i wojsk własnych.

Na podstawie analizy zadania bojowego i oceny sytuacji dowódca DLM podejmuje decyzję. Układ i treść decyzji dowódcy DLM do działań w systemie OPK nie odbiega od decyzji podejmowanej do osłony wojsk frontu. Decyzja dowódcy DLM powinna zawierać:

- wnioski z oceny nieprzyjaciela, a w tym między innymi: rodzaj, czas trwania, kierunki nalotu, siły i przypuszczalne obiekty uderzeń, typy samolotów, składy grup, wysokości i prędkości lotu ŚNP npla, grupy taktycznego przeznaczenia, stosowane zakłócenia oraz rejon działania grup dywersyjno-rozpoznawczych, zamiar działań /myśl przewodnia/, a w tym między innymi: w jakim terminie, jakimi siłami, w jakim celu, obiekty i kierunki skupienia głównego wysiłku, przy pomocy jakich sposobów działań wykonać zadanie, w jakich okresach działań wzmocnić osłonę, jakimi siłami dyżurować w powietrzu i na lotniskach w dzień /w nocy/ w ZWA i TWA wg stopni gotowości bojowej, w jaki sposób /w jakiej kolejności/ wprowadzać siły DLM do walki na głównych kierunkach nalotu ŚNP npla, termin osiągnięcia gotowości do działań;

- zadanie pułków - w jakim terminie, w jakim składzie, jakimi sposobami działać- jakie wykonywać zadanie, w jakim czasie i jakimi siłami dy-

zurować na lotniskach wg stopni gotowości bojowej i w powietrzu, w jakich strefach i na jakich wysokościach, sposoby działań bojowych w TWA;

- sposób przebazowania pułków na lotniska operacyjne, w tym: czas /sygnał/, osie tras, wysokości i prędkości lotu, kolejność przebazowania pułków;

- sposób współdziałania ze środkami OPK i OTK;

- sposób dowodzenia na ziemi: kto skąd dowodzi, miejsce rozmieszczenia punktów dowodzenia i naprowadzania OPK, sposób przekazywania dowodzenia, dowodzenie podczas przebazowania plm na lotniska operacyjne;

- zadania w zakresie zabezpieczenia działań bojowych.

Powziętą decyzję dowódca DLM melduje dowódcy korpusu OPK a w zakresie, dotyczącym przebazowania i zabezpieczenia działań bojowych dowódcy WLF.

W procesie organizacji działań bojowych sztab DLM opracowuje:

- decyzje dowódcy dywizji;

- rozkaz bojowy lub zarządzenie bojowe;

- zarządzenia szefów służb.

W przypadku, gdy sztab DLM będzie dysponował ograniczonym czasem, lub gdy powzięta przez dowódcę DLM decyzja do działań bojowych będzie zbliżona do treści planu użycia lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu w systemie OPK opracowanego w okresie pokoju, może on ograniczyć opracowanie dokumentów bojowych do wprowadzenia niezbędnych poprawek do ww. planu, a do plm wysłać tylko zarządzenia bojowe. Całością prac planistycznych kieruje bezpośrednio szef sztabu DLM. Ustala on formę i treść opracowywanych dokumentów, sposób i termin przekazywania zadań do wykonawców, koordynuje współpracę sztabu z szefami wydziałów /służb/, decyduje o sposobie rozwiązywania spornych problemów, podpisuje wspólnie z dowódcą DLM wszystkie podstawowe dokumenty bojowe, organizuje pomoc i kontrolę przygotowania podległych oddziałów i pododdziałów dywizyjnych do działań.

W całokształcie planowania wiodącą rolę spełnia wydział operacyjny DLM, który opracowuje wszystkie dokumenty bojowe, pomocnicze i sprawozdawcze oraz szczegółowo konkretyzuje formę i treść potrzebnych do planowania informacji od pozostałych komórek organizacyjnych sztabu DLM.

Dla zapewnienia ciągłości dowodzenia operacyjnie podporządkowanymi korpusowi OPK jednostkami DLM na ziemi i w powietrzu, zorganizowany jest system stanowisk dowodzenia oparty o zespół środków radiotechnicznych odpowiednio ugrupowanych i powiązanych ze sobą siecią łączności przewodowej i radiowej. System ten jest utrzymywany w wysokiej gotowości bojowej, wyraża się to między innymi: w rozwiniętym ugrupowaniu, przygo-

towaniu i nieprzerwanym funkcjonowaniu dowództw oraz stanowisk dowodzenia różnych szczebli. Zapewnione jest ciągle dyżurowanie zmian /zespołów/ SD, śledzenie stanu gotowości i działalności sił powietrznych przeciwnika, zbieranie, analizowanie i opracowywanie danych z rozpoznania oraz kierowanie gotowością sił i środków dyżurnych.

Dowodzenie DLM w systemie OPK odbywa się w sposób scentralizowany ze stanowiska dowodzenia korpusu. Dowódca DLM dowodzi podległymi płm ze stanowiska dowodzenia DLM, lub z PłSD, na którym rozwija własną łączność i elementy systemu zautomatyzowanego dowodzenia.

Dowodzenie związkami taktycznymi i oddziałami OPK, w tym pułkami lotnictwa myśliwskiego WLF, a w określonych warunkach^{3/} DLM może być realizowane w toku prowadzenia działań bojowych z PłSD. Stanowiska te urządza się na bazie zautomatyzowanych brt OPK. Wspólne rozmieszczenie SD związku /oddziału/ wojsk raketowych oraz oddziałów LM i wojsk radiotechnicznych pozwala ich dowódcom na uzgodnienie sposobu realizacji zadań w bezpośrednim kontakcie ze sobą /odnosi się to szczególnie do współdziałania wojsk raketowych i LM we wspólnej strefie działań/. Spośród dowódców jednostek wyznacza się starszego, który w sytuacjach zmuszających do podejmowania samodzielnych decyzji w ramach kompetencji określonych przez dowódcę korpusu, koordynuje działania jednostek w strefie odpowiedzialności PłSD. W skład systemu dowodzenia wojsk OPK wchodzi również stanowiska dowodzenia dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego wojsk lotniczych frontu. SD dywizji może być rozwinięte na bazie środków radiotechnicznych organicznego batalionu radiotechnicznego lub na bazie stanowiska dowodzenia batalionu radiotechnicznego wojsk OPK. Niezależnie od informacji z rozpoznania radiotechnicznego wojsk OPK, DLM może rozwijać organiczny zautomatyzowany system wykrywania i naprowadzania. SD DLM jest organem dowodzenia dowódcy DLM przeznaczonym do planowania, realizacji dowodzenia i zabezpieczenia działań bojowych podległych jednostek. SD DLM utrzymuje ciągłą łączność z SD korpusu OPK, określonym PłSD, SD płm, a także DSD DWL. Urządzenia i wyposażenie SD DLM w zakresie kierowania działaniami bojowymi w systemie OPK powinno zapewnić: otrzymywanie z SD KOPK zadań bojowych dotyczących zwalczania wskazanych celów powietrznych, odbiór, opracowanie i zobrazowanie na planszetach danych o sytuacji powietrznej.

Dowodzenie i współdziałanie sił i środków korpusu OPK, w tym DLM i płm

3/ Sytuacja taka wystąpi wówczas, jeżeli całość sił DLM bazować będzie w jednej strefie odpowiedzialności PłSD.

realizuje się w oparciu o dane z sieci powiadamiania korpusu OPK. Dla realizacji współdziałania w granicach strefy odpowiedzialności PłSD wszystkie stanowiska dowodzenia, w tym DLM i plm WLF powinny odbierać dane z sieci meldowania brt OPK na bazie którego rozwinięte jest PłSD. Na SD DLM lub plm powinny być także zobrazowane dane z kierunku meldowania najbliższego RLP na bazie którego pracuje DPN lub PPN. Ponadto na stanowiskach dowodzenia pułków i dywizji powinny być zobrazowane dane o ilości i położeniu własnych samolotów, ich gotowości bojowej i rezultatach działań. Wszystkie zobrazowane informacje służą dowódcy do prawidłowej oceny sytuacji i podejmowania przez niego racjonalnych decyzji w trakcie działań bojowych. W procesie podejmowania decyzji dowódca dywizji wykorzystuje również meldunki szefów wydziałów i służb, w tym głównie: rozpoznawczego, operacyjnego i starszego nawigatora DLM. Ponadto w sposób ciągły analizuje aktualne i przewidywane warunki atmosferyczne. W dowodzeniu siłami dywizji ważną funkcję spełnia sztab dywizji /obsada SD DLM/, która powinna zapewnić: terminowe przekazywanie zadań bojowych oddziałom /pododdziałom/ na ziemi i w powietrzu, naprowadzanie własnych samolotów na cele powietrzne, sprawne kierowanie przekazywaniem dowodzenia własnych samolotów na wskazane przez SD korpusu punkty naprowadzania /dowodzenia/.

W wypadku działania we wspólnej strefie z jednostkami wojsk rakietowych OPK- realizację współdziałania z nimi zapewnia się przez przedstawicieli dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego WLF znajdujących się na SD korpusu i na wskazanych PłSD. W określonych warunkach, np. gdy DLM lub plm bazuje poza strefą odpowiedzialności PłSD i jest zmuszona do prowadzenia działań we wspólnej strefie z jednostką wojsk rakietowych OP, na SD tej jednostki organizuje się PPN lub DPN i wysyła się tam również przedstawicieli oraz organizuje łączność współdziałania.

W warunkach działań nadmorskiego korpusu OPK, szczególną uwagę należy zwrócić, mimo dążenia do utrzymania scentralizowanego dowodzenia, na inicjatywę podległych dowództw w zakresie meldowania propozycji decyzji. Jest to konieczne w warunkach gwałtownie zmieniającej się sytuacji powietrznej na kierunku nadmorskim, na którym dowódca KOPK nie zawsze będzie mógł, z uwagi na ilość dysponowanego czasu oraz brak sąsiada na kierunkach przewidywanych nalotów środków napadu powietrznego przeciwnika, przekazać wykonawcom szczegółowych zadań. W tych warunkach może podać tylko ogólny zamiar walki, ramowe zadania podległym oddziałom i związkom taktycznym oraz kierunkowe wytyczne do współdziałania. Dowódcy podległych /podporządkowanych/ jednostek oceniając aktualne zagrożenie w nadmorskim rejonie działań i własne możliwości, uaktualniają otrzymane informacje

decyzyjne i precyzują konkretne zadania dla podległych oddziałów i pododdziałów. W wypadku wystąpienia zakłóceń w funkcjonowaniu dowodzenia ze szczebla korpusu /w literaturze określa się to pojęciem "zdecentralizowane dowodzenie"/, niezbędna jest duża samodzielność działania w ramach określonych przez dowódcę korpusu kompetencji oddziałów i związków taktycznych. W związku z powyższym dowódca DLM /plm/ jest zobowiązany ciągle śledzić i analizować sytuację powietrzną, utrzymywać niezbędne siły w poszczególnych stopniach gotowości bojowej i na bieżąco podejmować decyzję do zwalczania wykrytych ŚNP. Czas reagowania podległych KOPK oddziałów i związków taktycznych jest czynnikiem zmniejszającym bezwładność systemu i pozwala na szybką koncentrację sił DLM na najbardziej zagrożonych kierunkach. Chodzi tu o to, że racjonalną ocenę charakteru nalotu i najbardziej zagrożonych kierunków można dać dopiero wtedy, gdy nalot ŚNP w pełni się rozwinie. W tych warunkach czas przycelowania sił będących już w powietrzu na zagrożone kierunki będzie mniejszy od czasu uruchamiania ich z lotnisk z poszczególnych stopni gotowości bojowej.

Organizacja działań DLM podczas prowadzenia działań bojowych w systemie OPK ma pewną specyfikę. Polega ona na tym, że zadania bojowe dowódca dywizji będzie otrzymywał od dowódcy korpusu OPK i od dowódcy WLF. W związku z czym będą również dwa kierunki meldowania do korpusu OPK i na SD DWLot. Z uwagi na ograniczony czas na organizację działań jakim będzie dysponował dowódca dywizji w systemie OPK powzięte przez niego decyzje będą doprowadzane do podległych pułków bezpośrednio przez techniczne środki łączności.

4.4. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez lotnictwo myśliwskie WLF w systemie OPK

W okresie pokoju lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych frontu pełniąc dyżury bojowe w systemie OPK może prowadzić działania bojowe. Przypadki takie mogą się zdarzyć najczęściej w nadmorskim KOPK, gdzie otwarta przestrzeń morza stwarza dla przeciwnika dogodne warunki do penetracji i prowadzenia rozpoznania. Do działań tych może ono być zaangażowane w wypadku naruszenia powietrznej granicy państwowej przez obce samoloty bojowe lub naruszenia warunków lotu przez samoloty komunikacyjne. Sposoby postępowania i działania sił i środków dyżurnych, w tym i zmian dyżurnych na punktach dowodzenia, są z góry dokładnie ustalone w odpowiednich dokumentach bojowych.

Agresję nieprzyjaciela będzie poprzedzał okres zagrożenia. Czas jego trwania zależy zwykle od sposobu i gwałtowności narastania napięć w sytuacji polityczno-militarnej. W okresie zagrożenia, zwłaszcza w pierw-

szym jego etapie podstawowym źródłem informacji dla sztabu DLM o stanie przygotowań nieprzyjaciela do działań wojennych jest sztab DWL, a z chwilą operacyjnego podporządkowania sił DLM dowódcy KOPK, również jego sztab. We wspomnianym okresie działalność dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego WLF będzie skupiała się wokół realizacji przedsięwzięć związanych z osiąganiem wyższych stanów gotowości bojowej i zabezpieczeniem działań bojowych. W okresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej dowódca DLM będzie otrzymywał rozkazy i zarządzenia z dwóch źródeł: z DSD DWL i SD KOPK.

Z DSD DWL zarządzenia będą dotyczyły zagadnień: mobilizacyjnych, rozśrodkowania sił i środków, przebazowania i zabezpieczenia działań bojowych. Z SD KOPK, szczególnie w okresie osiągania pełnej gotowości bojowej: zadania do użycia sił DLM w systemie OPK oraz skorygowane dane dotyczące sposobów współdziałania z wojskami OPK.

W wypadku gdy pułki lotnictwa myśliwskiego WLF będą bazowały oddzielnie w poszczególnych strefach odpowiedzialności PłSD, rozkazy i zarządzenia z DWL będą docierały do nich poprzez SD DLM, natomiast zarządzenia i rozkazy z korpusu OPK bezpośrednio na SD plm.

W warunkach bazowania DLM w jednej strefie odpowiedzialności PłSD, rola stanowiska dowodzenia DLM znacznie wzrasta, ponieważ wszystkie rozkazy i zarządzenia dowódcy KOPK i starszego na PłSD są przetwarzane na szczeblu DLM i będą docierały do dowódców pułków w formie zarządzeń i rozkazów dowódcy DLM. W tych warunkach funkcja dowodzenia dywizją pozostaje w całości w rękach dowódcy DLM.

Kierowanie działaniami bojowymi DLM podczas odpierania nalotów ŚNP npla jest realizowane w sposób scentralizowany przez dowódcę korpusu OPK lub starszego na PłSD w strefie odpowiedzialności którego bazuje DLM. Dowódca DLM podczas dowodzenia działaniami bojowymi powinien znajdować się na PłSD. Z chwilą rozpoczęcia działań wojennych i uzyskaniu przez dowódcę DLM danych o rozpoczęciu przez nieprzyjaciela nalotu, główny wysiłek rozpoznania DLM powinna skupić się na: ustaleniu zasadniczych kierunków nalotu ŚNP, wykryciu i śledzeniu celów lecących na małych i bardzo małych wysokościach, wykryciu i określeniu charakteru ugrupowania ŚNP nieprzyjaciela oraz składu i kierunku działania jego głównego zgrupowania, ustaleniu źródeł i efektywności stosowanych przez nieprzyjaciela zakłóceń radioelektronicznych.

Podstawowymi źródłami informacji z rozpoznania radiolokacyjnego dla dowódcy dywizji w systemie OPK będą: dane z sieci powiadamiania KOPK; dane z nasłuchu określonego SD batalionu radiotechnicznego OPK oraz własny system rozpoznania radiolokacyjnego.

W toku odpierania nalotów ŚNP nieprzyjaciela zadanie do ich zwalczania otrzymuje dowódca DLM lub bezpośrednio dowódca plm od dowódcy KOPK w for-

mie krótkich zarządzeń. W zarządzeniach tych dowódca DLM /plm/ otrzymuje konkretny cel /nr celu/ lub grupę celów, siły które należy użyć do ich zwalczania oraz określone punkty naprowadzania /głównie systemu naprowadzania OPK/. W warunkach działań nadmorskiego korpusu OPK, dowódca korpusu z uwagi na ilość czasu jakim dysponuje, będzie często stawiał ogólne zadania bojowe dla DLM /plm/ np. nr celu /celów/ i punkty naprowadzania, pozostawiając podwładnym inicjatywę wykonania tych zadań. W wypadku zmasowanego nalotu na małych i bardzo małych wysokościach lub na szerokim froncie, dowódca korpusu OPK może przekazać uprawnienia decyzyjne na poszczególne PłSD. W tej sytuacji starsi dowódcy na PłSD przejmują dowodzenie wojskami w swych strefach odpowiedzialności oraz dokonują podziału celów do zwalczania przez podległe im siły i środki obrony powietrznej. W przypadkach stosowania przez przeciwnika silnych i skutecznych zakłóceń radioelektronicznych, przy których istnieją warunki niekontrolowanego przenikania ŚNP w głąb obrony korpusu, dowódca korpusu OPK lub określone PłSD może przekazać uprawnienia decyzyjne na SD określonego plm. W związku z czym dowódca plm niezależnie od aktualnie określonych dla niego kompetencji w zakresie samodzielnego użycia sił powinien w sposób ciągły śledzić sytuację powietrzną i podejmować decyzję do odparcia nalotu /zwalczania/ ŚNP przeciwnika działających na obiekty osłaniane przez DLM. Decyzje powinny być podejmowane w bardzo krótkim czasie i natychmiast wprowadzane w życie, w szczególności w odniesieniu do celów powietrznych działających na małych wysokościach. W ramach posiadanych kompetencji dowódca DLM albo natychmiast realizuje powziętą decyzję, względnie melduje ją dowódcy korpusu OPK i po jej zatwierdzeniu uruchamia niezbędne siły do zwalczania wykrytych ŚNP przeciwnika. Złożone warunki i często zmieniająca się sytuacja powietrzna, a także ograniczony czas na powzięcie decyzji i doprowadzenie jej do wykonawców, wymagają bardzo sprawnej, dokładnej i zgranej pracy dowódcy i sztabu dywizji. Terminowe /racjonalne/ powzięcie decyzji w tych warunkach zmusza dowódcę DLM do prowadzenia ciągłej oceny wszystkich elementów sytuacji. W wypadku pojawienia się celów powietrznych w sektorze odpowiedzialności DLM lub na określonym dla niej kierunku, dowódca DLM ocenia tylko te elementy sytuacji, które są dla niego nowe, a w szczególności konkretnego przeciwnika i własne możliwości w zakresie jego niszczenia oraz dowodzenia /naprowadzania/ samolotami w powietrzu. W rezultacie oceny przeciwnika powietrznego określa się charakter działań lotnictwa nieprzyjaciela na określonym kierunku i w sektorze odpowiedzialności DLM oraz wybiera się te cele do niszczenia, które nie są zwalczane przez środki OPK. Siły własne i ich możliwości ocenia się w odniesieniu do ilości i położenia własnych myśliwców w powietrzu i na lotniskach, ich możliwości w zakresie niszczenia celów powietrznych na nakazanych rubieżach i możliwości punktów naprowadzania.

Ocenia się ponadto działanie rakiet przeciwlotniczych i sąsiednich jednostek LM OPK, a także wpływ warunków meteorologicznych i sytuacji skażeń na możliwości wprowadzenia do walki sił DLM. W rezultacie takiej oceny określa się: możliwy charakter działań przeciwnika powietrznego w sektorze odpowiedzialności DLM, liczbę samolotów myśliwskich, z jakiego oddziały i na jaki cel ma działać, które cele niszczyć ze stref dyżurowania w powietrzu, a które z dyżurowania na lotniskach, z jakich punktów realizować naprowadzanie, sposób realizacji współdziałania z wojskami raketowymi i LM OPK.

Ponadto w toku odpierania nalotu mogą być podejmowane decyzje do: przeceLOWANIA myśliwców na inne cele lub kierunki działań, wyprowadzenia myśliwców z walki, przekazania dowodzenia na inne punkty naprowadzenia, lądowania określonych grup lub pojedynczych samolotów na innych lotniskach.

W toku prowadzenia działań bojowych w systemie OPK powinna istnieć ścisła współpraca między sztabem DLM, a zmianą bojową SD korpusu OPK /PłSD/. Do zasadniczych zadań sztabu DLM będzie należało: terminowe przekazywanie zarządzeń i rozkazów dowódcy korpusu OPK /starszego na PłSD/ na SD DLM, przyjmowanie i na bieżąco informowanie dowódcę KOPK o stanie gotowości bojowej DLM i zobrazowanie tej informacji na odpowiednich tablicach działań bojowych SD korpusu OPK, śledzenie za położeniem samolotów myśliwskich DLM przekazanych na punkty dowodzenia korpusu OPK, informowanie dowódcy korpusu OPK o aktualnych możliwościach DLM /w tym o aktualnym obciążeniu punktów naprowadzania DLM/ i składanie propozycji w zakresie wykorzystania sił DLM do odparcia nalotu ŚNP nieprzyjaciela, zbieranie danych o rezultatach działań bojowych samolotów myśliwskich przekazanych na punkty dowodzenia OPK i przekazywanie ich na SD plm.

Sztab DLM w toku prowadzenia działań prowadzi tablicę działań bojowych, opracowuje meldunki bojowe i sprawozdawcze oraz prowadzi dzienniki działań bojowych. Sztab DLM składa pełne meldunki sprawozdawcze w określonych terminach na DSD DłWL, natomiast w treści meldunków składanych na SD korpusu OPK ujmuje zagadnienia dotyczące rezultatów działań bojowych DLM, stanu personelu latającego, samolotów bojowych i środków materiałowych.

Problem obrony powietrznej w okresie operacyjnego rozwinięcia wojsk był rozwiązywany w ćwiczeniach "LATO-78", "GRANIT-80". Jak wykazał przebieg ćwiczenia "LATO-78" stosowanie przez przeciwnika zakłóceń radioelektronicznych stwarzały dla niego przesłanki do uzyskania zaskoczenia i w znacznym stopniu komplikowały proces dowodzenia wojskami OPK. Należy również liczyć się z tym, że przeciwnik jeszcze w okresie pokoju może wprowadzić powietrzny system rozpoznania AWACS,

który umożliwi mu dalekosiężną penetrację przestrzeni powietrznej nad naszym terenem, co również w znacznym stopniu utrudni skrytość wykonywanych przedsięwzięć w okresie mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk.

Działania bojowe pułków i dywizji lotnictwa myśliwskiego WLF w systemie OPK będą prowadzone w warunkach gwałtownie zmieniającej się sytuacji powietrznej i dużego nasycenia naziemnych środków obrony powietrznej wojsk OPK. W związku z czym stanowiskom dowodzenia dywizji i pułków stawia się wysokie wymagania w zakresie kierowania działaniami bojowymi podległych oddziałów i pododdziałów jak również ścisłego przestrzegania ustalonych w systemie OPK zasad i sposobów współdziałania.

4.5. Właściwości przegrupowania związków taktycznych i oddziałów lotnictwa myśliwskiego WLF na kierunek operacyjny i ich działań w systemie OPL wojsk frontu

Podstawowym warunkiem stwarzającym możliwości przegrupowania dywizji i pułków lotnictwa myśliwskiego WLF jest mobilizacyjne uzupełnienie i rozwinięcie jednostek - zwłaszcza tyłowych, których pokojowy skład nie pozwala na skuteczne i pełne zabezpieczenie działań bojowych pułków LM. Pułki te mogą wykonywać manewr lotniskowy dopiero po uprzednim zmobilizowaniu ich drugich rzutów naziemnego zabezpieczenia. Przebazowanie DLM do rejonu wyjściowego może odbywać się przed lub po wybuchu wojny. Przed wybuchem wojny - w okresie narastania zagrożenia - istnieje możliwość przeprowadzenia zaplanowanego przegrupowania oraz wzięcie udziału DLM w operacji przeciwpowietrznej, a następnie w powietrznej i osłonie wojsk frontu w czasie ich przegrupowania do rejonów wyjściowych. Przegrupowanie po wybuchu wojny może być zakłócone oddziaływaniem npla na maszerujące rzuty naziemne oraz na lotniska operacyjne. W tym przypadku DLM równoległe z przegrupowaniem rzutów naziemnego zabezpieczenia będzie musiała prowadzić działania bojowe w ramach systemu OPK z lotnisk stałej dyslokacji i zapasowych.

Dla przebazowania DLM na kierunek operacyjny powinny być stworzone odpowiednie warunki do których można zaliczyć: posiadanie na kierunku operacyjnym odpowiedniej ilości sprawnych technicznie lotnisk lub DOL, dojście pierwszych rzutów naziemnego zabezpieczenia do określonych lotnisk operacyjnych /DOL/ i osiągnięcie gotowości do przyjęcia rzutów powietrznych, rozwinięcie polowego systemu dowodzenia WLF, w tym: SD WLF, CDB LM WLF, CDB WLF, SD DLM i plm.

Jeżeli frontowy system dowodzenia nie jest jeszcze rozwinięty, to niezbędnym warunkiem jest rozwinięcie polowego systemu dowodzenia DLM oraz obecności grup operacyjnych na SD istniejącego systemu dowodzenia LM na kierunku operacyjnym.

Oprócz wymienionych wyżej warunków, na termin przebazowania DLM /wyprowadzenia jej z systemu OPK/ będzie miała wpływ ważność zadań wykonywanych przez DLM w systemie OPK lub frontu, zadania korpusu OPK i możliwości ich realizacji.

Decyzję na wyjście lotnictwa myśliwskiego WLF z systemu OPK podejmuje szef Sztabu Generalnego WP. Dowódca DLM w tym zakresie otrzymuje rozkaz operacyjny /zarządzenie bojowe/ od dowódcy Wojsk Lotniczych, na podstawie którego wypracowuje decyzję do przebazowania rzutów powietrznych i naziemnego zabezpieczenia na lotniska operacyjne oraz do działań w systemie OPL wojsk.

Treść zadania bojowego dla dywizji może zawierać:

- dane o przypuszczalnych działaniach npla w powietrzu i na ziemi /zasadnicze wnioski z oceny npla/;
- ogólne dane o działaniach wojsk frontu;
- dane o bazowaniu i zadaniach sąsiednich DLM;
- lotniska manewru, terminy rozpoczęcia i zakończenia przebazowania;
- orientacyjny charakter zadań po przebazowaniu i czas osiągnięcia gotowości bojowej do działań na nowym węzle lotniskowym;
- miejsce rozmieszczenia SD WLF, CDB LM WLF;
- zagadnienia dotyczące organizacji dowodzenia i współdziałania w systemie OPL wojsk;
- lotniska współdziałania na okres przebazowania DLM;
- marszruty przemieszczenia drugich rzutów naziemnego zabezpieczenia;
- wyznaczone punkty /przeprawy/ i terminy ich przekroczenia;
- wydzielone środki transportu powietrznego do zabezpieczenia przebazowania;
- materiałowo-techniczne i specjalne zabezpieczenie działań bojowych.

W procesie wypracowywania decyzji dowódca DLM /sztab/ powinien uzgodnić z dowódcą korpusu: termin i sposób wyjścia DLM z systemu OPK, w tym określić czy przebazowanie ma się odbyć jednocześnie całością sił dywizji, czy też kolejno pułkami z wykonaniem czy też bez wykonania zadania w systemie OPK, organizację dowodzenia podczas przebazowania, w tym pas przekazania dowodzenia samolotami w powietrzu na stanowiska dowodzenia w systemie OPL wojsk, lotniska współdziałania w rejonie obrony KOPK, zabezpieczenie radiotechniczne, termin i sposób przekazania lotnisk DLM dla KOPK.

Układ i treść decyzji dowódcy DLM nie odbiega w zasadzie od formy i treści podanej w obowiązujących materiałach szkoleniowych^{4/}.

4/ Treść procesu dowodzenia oraz układy i wzory dokumentów bojowych DLM.

W decyzji dowódca DLM powinien między innymi ująć wnioski z oceny npla powietrznego, a w tym w szczególności: oczekiwany charakter i kierunki nalotu ŚNP oraz możliwości przeciwdziałania LM nieprzyjaciela podczas realizacji przebazowania; system wykrywania nieprzyjaciela i jego możliwości, przewidywane rodzaje stosowanych zakłóceń, rejony działania grup dywersyjno-rozpoznawczych, stopień zagrożenia użycia BMR; zamiar działań /myśl przewodnia/, a w tym między innymi: termin przebazowania, lotniska manewru, kolejność przebazowania, z wykonaniem lub bez wykonania zadania, trasy i warunki lotu, jakimi grupami, jakie siły utrzymywać wg stopni gotowości bojowej na poszczególnych lotniskach w czasie trwania przebazowania, po jakim czasie po wylądowaniu rzutów powietrznych osiągnąć gotowość do działań w systemie OPL wojsk frontu; sposób współdziałania z wojskami OPK w czasie przebazowania i podczas działań w systemie OPL wojsk; sposób dowodzenia: kto i skąd dowodzi, miejsca rozmieszczenia punktów dowodzenia dywizji, sposób przekazywania dowodzenia; zadania w zakresie zabezpieczenia działań bojowych; czas, miejsce i sposób przekazywania meldunków.

Dowódca DLM powziętą decyzję melduje dowódcy Wojsk Lotniczych, a po jej zatwierdzeniu stawia zadanie dowódcom podległych plm - najczęściej przez techniczne środki łączności. Przygotowując dywizję do wykonania zadania bojowego, dowódca i sztab dywizji powinien uwzględniać właściwości prowadzenia działań w warunkach skomplikowanej sytuacji powietrznej nowego rejonu działań i systemu dowodzenia. Problemy te wymagają wykonania przez sztab DLM szeregu przedsięwzięć w zakresie przygotowania pułków LM i stanowisk dowodzenia do przebazowania i działań bojowych DLM w systemie OPL wojsk.

Zagadnienia przebazowania lotnictwa do rejonów wyjściowych były rozgrywane w ćwiczeniu "LATO-78" i "WIOSNA-80". Ćwiczenie "WIOSNA-80" dostarczyło dalszych wniosków dotyczących przebazowania lotnictwa do rejonu wyjściowego. Potwierdzają one raz jeszcze złożoność problemu i wskazują iż na przebazowanie lotnictwa, jego rzutów bojowych obok takich czynników jak: operatywne przeprowadzenie rozwinięcia operacyjnego, sprawne działanie systemu dowodzenia, rozpoznanie i przygotowanie lotnisk oraz umiejętne kierowanie ruchem lotniczym - szczególny wpływ wywiera szybkie przegrupowanie na kierunek operacyjny rzutów naziemnego zabezpieczenia.

Podstawowym założeniem organizacji OPL wojsk frontu jest jednolite dowodzenie wszystkimi środkami OPL działającymi w pasie frontu. Polega ono na tym, że szef wojsk OPL frontu kieruje OPL i ponosi odpowiedzialność za organizację, dowodzenie i funkcjonowanie systemu OPL oraz użycie i organizację współdziałania wszystkich sił i środków działających w tym

systemie. Dowódca WLF odpowiada natomiast za wykonanie zadań i działalność lotnictwa we frontowym systemie OPL zgodnie z planem zatwierdzonym przez dowódcę frontu. W wyniku tych założeń powstały wspólne elementy dowodzenia wojsk OPL i LM /przy SD OPL frontu - CDB LM WLF, przy SD armii - CDB WLF, z tego zespół dowodzenia bojowego przy SD OPL armii/. Połączone elementy dowodzenia organizują i realizują współdziałanie oraz dokonują podziału zadań w zakresie zwalczania celów powietrznych.

Dowódca frontu ustalając zasady wykorzystania wojsk OPL w toku operacji określa kierunek, rejon, czas głównego wysiłku OPL oraz zasadnicze obiekty osłony w poszczególnych etapach i okresach operacji frontowej, a także zadania poszczególnych rodzajów wojsk w zakresie zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela. System OPL wojsk obejmuje głównie działania bojowe wojsk OPL i LM, a w szczególnych wypadkach również ŁMSz. Oddziały i związki taktyczne rakiet przeciwlotniczych i LM działając we wspólnej strefie skupiają najczęściej główny wysiłek do osłony zasadniczych zgrupowań wojsk, ważnych odwodów i wojsk raketowych oraz obiektów tyłów operacyjnych frontu. Poza strefami ognia rakiet przeciwlotniczych LM zwalczą ŚNP samodzielnie, zwłaszcza na średnich, dużych i stratosferycznych wysokościach.

Wojska OPL i LM działają więc w odpowiednio zorganizowanym systemie OPL kierowanym wg jednolitego planu i w sposób scentralizowany. Skomplikowane warunki sytuacji powietrznej, stosowanie przez przeciwnika skutecznych zakłóceń radioelektronicznych zmusza ZT i oddziały LM do przejmowania inicjatywy w dowodzeniu w czasie prowadzenia działań bojowych.

W systemie OPL wojsk w odróżnieniu od warunków działań w systemie OPK wojska lotnicze frontu znajdują się w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. W tych warunkach dywizja będzie stosunkowo późno otrzymywała dane z rozpoznania radiolokacyjnego, co wpływać będzie na konieczność otrzymywania wysokiego stanu gotowości bojowej sił i środków dywizji do walki z przeciwnikiem powietrznym na potrzebnych rubieżach. Bezpośrednia styczność z przeciwnikiem, naraża również lotnictwo myśliwskie na przeciwdziałanie jego środków OPL /HAWK i NIKE/, pozwala mu kontrolować począwszy od małych wysokości przestrzeń powietrzną w rejonie naszych lotnisk bazowania, zmusza to lotnictwo myśliwskie do wykonywania manewrów nadlotniskowych na małych i bardzo małych wysokościach. Stosunkowo niewielkie odległości bazowania lotnictwa myśliwskiego od rubieży styczności stwarzają większe niż w OPK zagrożenie uderzeń na lotniska lotnictwa myśliwskiego /z powietrza, środkami raketowymi, grupami powietrzno-uderzeniowymi itp./. Walka radioelektroniczna jest znacznie trudniejsza, przeciwnik bowiem obok powietrznych środków zakłócających

może stosować całą gamę środków naziemnych. Odmienne będą również warunki osłony ważnych obiektów. W systemie OPL wojsk będą to najczęściej obiekty mobilne rozmieszczone w pobliżu rubieży styczności wojsk /zgrupowania uderzeniowe/, wymagające osłony ich z dyżurowania w powietrzu, a więc stosowania nieekonomicznych sposobów działań bojowych przez lotnictwo myśliwskie.

Istotną różnicą występują również w dowodzeniu działaniami bojowymi i współdziałaniu lotnictwa myśliwskiego z wojskami OPL.

System dowodzenia WLF jak również wojsk OPL jest systemem polowym opartym na mobilnych środkach dowodzenia /łącności radiowej i radioliniowej/. System ten w odróżnieniu od stacjonarnego systemu dowodzenia OPK, jest bardziej wrażliwy na oddziaływanie środków ogniowych nieprzyjaciela jak również na jego zakłócenia. Jednocześnie stoją przed nim większe zadania w zakresie ilości i terminów wymiany informacji między poszczególnymi stanowiskami dowodzenia. Ciągły ruch wojsk w tym i stanowisk dowodzenia w znacznym stopniu utrudnia organizację i realizację współdziałania lotnictwa myśliwskiego z sąsiadami, a w szczególności z wojskami OPL. Ciągła zmiana położenia środków OPL i obiektów osłony oraz ich zadań będzie wymagała ciągłej wymiany informacji między współdziałającymi stronami, ciągłej korekty ustaleń w zakresie współdziałania, doprowadzania tych informacji i korekt do najniższych ogniw dowodzenia w krótkich przedziałach czasu.

Zasady wykorzystania DLM w osłonie wojsk frontu kształtowane są przede wszystkim przez ww warunki działań bojowych oraz możliwości LM w wykonywaniu postawionych zadań.

Do głównych zasad operacyjnego wykorzystania DLM zalicza się:

- prowadzenie zdecydowanych i zaczepnych działań przeciwko nplowi powietrznemu o panowanie w powietrzu; scentralizowane dowodzenie; ześrodkowanie wysiłku LM do wykonania głównych zadań; konieczność uzyskiwania zaskoczenia; ścisłe współdziałanie z wojskami OPL i sąsiednimi DLM; stała i pełna gotowość do wykonania zadań; ekonomiczne wykorzystanie sił podczas wykonywania zadań bojowych.

Zdecydowany i zaczepny charakter działań LM wynika z jego przeznaczenia. Dlatego też LM stosując różne sposoby działań bojowych, poszukuje, wykrywa, i niszczy środki napadu powietrznego nieprzyjaciela na dalekich podejściach i nakazanych rubieżach, jak również w rejonie osłanianych obiektów.

Scentralizowane dowodzenie - jest zasadniczą formą dowodzenia oddziałami i ZT LM. Przy tym sposobie dowodzenia istnieją możliwości masowania sił LM na najbardziej zagrożonych kierunkach, efektywnego wykorzystania

wszystkich środków OPL oraz realizacji ciągłego i niezawodnego współdziałania. Ześrodkowanie wysiłku LM zapewnia zmasowane jego wykorzystanie na dowolnym kierunku i w określonym rejonie oraz pozwala uzyskać przewagę nad przeciwnikiem powietrznym. Ześrodkowanie wysiłku lotnictwa myśliwskiego jest konieczne do wykonania zadań w najbardziej decydujących okresach działań bojowych. Podstawowym warunkiem do osiągnięcia tego celu jest wysoka gotowość bojowa i zdolność LM do wykonania szerokiego i szybkiego manewru. Osiąga się je przez utworzenie odpowiedniego ugrupowania bojowego LM na ziemi /lotniskach/ i w powietrzu do odparcia nalotu przeciwnika lub niszczenia ważnych celów powietrznych oraz przez scentralizowane i elastyczne dowodzenie.

Kolejnym czynnikiem warunkującym skuteczność wykonania zadania bojowego przez LM jest zaskoczenie. Zaskoczenie paraliżuje przeciwnika i odbiera mu inicjatywę oraz dezorganizuje jego działanie. Zaskoczenie osiąga się przez wprowadzenie przeciwnika w błąd co do własnego zamiaru. Wymaga to od dowódców wszystkich szczebli wyeliminowania z ich działania szablonu, podejmowania decyzji o dużym stopniu ryzyka, w krótkim czasie, właściwego wykorzystania terenu i warunków meteorologicznych, wszechstronnego maskowania własnych przedsięwzięć. Ścisłe współdziałanie DLM z wojskami OPL i sąsiednimi DLM sprowadza się do uzgodnienia wspólnych działań pomiędzy nimi w zakresie zwalczania przeciwnika powietrznego. Celem takiego współdziałania jest optymalne - w danych warunkach wykorzystanie wszystkich środków obrony powietrznej. Uzgodnienie współdziałania z wojskami OPL zapewnia maksymalne ześrodkowanie sił LM w decydujących okresach działań wojsk lądowych do niszczenia głównych elementów ugrupowania powietrznego nieprzyjaciela.

Stała i pełna gotowość bojowa DLM do odpierania nalotów jest szczególnie ważnym czynnikiem zmniejszającym prawdopodobieństwo uzyskania przez ŚNP npla zaskoczenia. Zapewnia ciągłość oddziaływania na ŚNP i niszczenia ich na nakazanych rubieżach. Stałą i pełną gotowość bojową DLM do odpierania nalotów osiąga się przez utrzymywanie odpowiedniej ilości sił w powietrzu i na lotniskach w poszczególnych stopniach gotowości bojowej oraz stałą gotowość systemu dowodzenia i środków zabezpieczenia działań bojowych DLM i plm.

Ekonomiczne wykorzystanie sił podczas wykonywania zadań bojowych sprowadza się do tego, aby postawione zadanie wykonać w całości, minimalnymi siłami i w najkrótszym czasie. Ekonomię wykorzystania sił DLM podczas wykonywania zadania bojowego osiąga się przez: wykorzystanie oddziałów i pododdziałów LM zgodnie z ich możliwościami do zwalczania wykrytych celów powietrznych, wykorzystanie oddziałów i pododdziałów LM w oparciu

o dokładną ocenę sytuacji powietrznej i wydzielenie do odparcia nalotów lub zwalczania wykrytych ŚNP npla optymalnej ilości samolotów, niezbędnych do wykonania postawionego zadania bojowego, przyjęcie takiego sposobu działań bojowych dla oddziałów i pododdziałów LM, który pozwoli na pełne wykonanie zadania bojowego przy najmniejszym zużyciu sił i środków, ustalenie takiej ilości sił i środków w poszczególnych stopniach gotowości bojowej, które są niezbędne do wykonania zadania w aktualnej sytuacji powietrznej.

Przestrzegając zasady ekonomicznego wykorzystania sił zapewniamy to, że DLM będzie mogła prowadzić działania bojowe w okresie całej operacji frontowej.

Planowanie działań bojowych odbywa się przy ścisłym współdziałaniu z dowództwem wojsk OPL. Planowanie to ma na celu, z jednej strony określenie sposobu wykorzystania DLM w planowanych działaniach wojsk frontu, a z drugiej strony wytypowanie konkretnych zadań dla LM oraz ścisłe powiązanie jego działań z działaniami wojsk OPL. Planowanie to powinno również obejmować przedsięwzięcia zabezpieczenia działań bojowych DLM, między innymi: zabezpieczenie lotniskowe, materiałowo-techniczne ubezpieczenie lotów itp. Planowanie osłony wojsk przez DLM odbywa się równoległe z planowaniem zastosowania poszczególnych rodzajów lotnictwa w operacji frontowej i w ścisłym z nimi powiązaniu. Zadanie do działań w systemie OPL wojsk na podstawie planów operacyjnych, DLM może otrzymać jeszcze w okresie pokoju, tj. w czasie osiągnięcia pełnej gotowości bojowej. Takie zadanie może znajdować się w zalakowanej kopercie, którą dowódca DLM otwiera na określony sygnał podany z DSD DWL.

W zadaniu mogą być zawarte informacje dotyczące: lotnisk manewru, tras przemarszu rzutów naziemnego zabezpieczenia, punktów i czasu /liczonego od "G"/ wejścia na drogi dofrontowe, danych systemu dowodzenia i współdziałania. W miarę rozwoju sytuacji zadania powyższe mogą być sprecyzowane od nowa, szczególnie w zakresie terminów przebazowania rzutów powietrznych na lotniska operacyjne, zadań wykonywanych przez DLM, systemu dowodzenia i współdziałania oraz zagadnień zabezpieczenia działań bojowych DLM.

Z chwilą przebazowania się DLM na lotniska operacyjne będzie ona najczęściej w sposób ciągły wykonywała zadanie osłony wojsk i obiektów tyłowych frontu. W trakcie lub po zakończeniu przebazowania może ona znaleźć się w warunkach skomplikowanej sytuacji powietrznej i naziemnej, dlatego też powstaje konieczność przystąpienia do natychmiastowego wykonania większości przedsięwzięć w zakresie przygotowania DLM do działań bojowych i podejmowania decyzji do zwalczania ŚNP nieprzyjaciela jeszcze przed otrzymaniem zadania do osłony wojsk frontu.

Dowódca DLM zadanie do osłony wojsk frontu otrzymuje od dowódcy WLF /z-cy dcy frontu ds. lotnictwa/ osobiście lub za pośrednictwem sztabu w postaci rozkazu operacyjnego lub zarządzenia bojowego.

Jednocześnie z zadaniem bojowym dowódca DLM może otrzymać ze sztabu WLF lub bezpośrednio z CDB LM WLF szczegóły realizacji zadania osłony wojsk, jak również dane dotyczące współdziałania LM z wojskami OPL. Kolejność i treść pracy dowódcy i sztabu DLM /plm/ przebiega zgodnie z metodyką omówioną w obowiązujących materiałach^{5/}.

W materiałach tych na podkreślenie zasługuje to, że dowódca DLM w ocenie sytuacji powinien zwrócić szczególną uwagę na następujące zagadnienia: w ocenie przeciwnika naziemnego - możliwości przeciwdziałania środków OPL własnym samolotom myśliwskim, rodzaj i skuteczność stosowanych przez npla zakłóceń radioelektronicznych, system radiolokacyjnego rozpoznania i jego możliwości, stopień zagrożenia użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia, w ocenie przeciwnika powietrznego główną uwagę skupia na: ocenie możliwości wykonania przez nieprzyjaciela nalotu zmasowanego; głównych kierunków zagrożenia; czasu działania; sposobu użycia bezpilotowych środków napadu powietrznego, a szczególnie rakiet skrzydlatych w warunkach działań z użyciem BMR; możliwości i przewidywanej taktyki działań ŚNP nieprzyjaciela w TWA i w nocy, w ocenie wojsk własnych ustala: główne obiekty osłony; okresy wzmożonego wysiłku dla DLM^{6/}; przedsięwzięcia na wypadek otrzymania sygnału o użyciu broni jądrowej przez wojska własne; analizuje rozmieszczenie stref ognia rakiet przeciwlotniczych oraz sposób realizacji współdziałania z wojskami OPL; w ocenie sąsiednich DLM - określa sposób współdziałania z sąsiednimi DLM w dzień i w nocy w ZWA i TWA, sposób przekazywania dowodzenia, przekazywania wzajemnej informacji o nalotach ŚNP npla, sposób zmiany samolotów myśliwskich we wspólnych z sąsiadem strefach dyżurowania, sposób wykorzystania lotnisk współdziałania; ocenę własnej jednostki i jej możliwości prowadzi z punktu widzenia optymalnego wykorzystania sił DLM podczas odpierania nalotów ŚNP npla, szczególnie w odniesieniu do okresów największej wrażliwości wojsk własnych na uderzenia z powietrza. W tym przypadku analizuje się stan ilościowy i jakościowy dywizji, jej możliwości wprowadzenia do walki maksymalnej ilości sił na potrzebnych /nakazanych/ rubieżach odpowiednio do przewidywanego narastania na nich sił npla. Ocenia również możliwości środków radiolokacyjnych w zakresie wykrywania przeciwnika powietrznego oraz mo-

5/ Treść procesu dowodzenia oraz układy i wzory dokumentów bojowych DLM.

6/ Obiekty osłony i okresy wzmożonego wysiłku najczęściej określa dowódca WLF.

zliwości punktów dowodzenia i naprowadzania w różnych warunkach atmosferycznych i na różnych wysokościach. Analizuje również bazowanie dywizji i możliwy sposób przebazowania jednostek, materiałowo-techniczne zabezpieczenie działań bojowych, obronę przed bronią masowego rażenia, obronę naziemną węzła lotniskowego itp. Podczas oceny warunków działań bojowych analizuje wpływ pogody, terenu i czasu na wykonanie postawionego zadania.

Na podstawie szczegółowych wniosków z każdego elementu oceny sytuacji i ich konfrontacji, dowódca dywizji wyciąga ogólne wnioski z oceny sytuacji, precyzuje decyzję do działań bojowych w systemie OPL wojsk frontu. Po powzięciu decyzji dowódca DLM przystępuje do organizacji współdziałania. Zasady współdziałania określa dowódca WLF, na podstawie których DLM organizuje współdziałanie między podległymi pułkami i uzgadnia szczegóły wspólnych działań z sąsiednimi DLM. Współdziałanie między pułkami LM polega na uzgodnionych działaniach między nimi podczas wykonywania zadania przez dywizję. Osiąga się to przez określenie zadań dla pułków, ustalenie sposobu miejsca i czasu ich wykonania^{7/}, dowodzenia samolotami w powietrzu oraz określenia sposobu wzajemnego wykorzystania lotnisk bazowania. DLM z sąsiednimi związkami taktycznymi LM może uzgadniać następujące zagadnienia: sposób wykorzystania wydzielonych sił do działań w pasie sąsiada i odwrotnie, rubieże i kolejność wprowadzenia do walki sił współdziałających związków taktycznych, sposób dowodzenia samolotami w powietrzu, sposób przyjęcia i przekazywania dowodzenia, sposób podziału celów pomiędzy współdziałające ZT podczas działań w jednej strefie, sposób wykorzystania lotnisk współdziałania; sygnały współdziałania i dowodzenia.

Wymienione wyżej zagadnienia współdziałania i dowodzenia mogą być uzgadniane i doprowadzane do DLM przez sztab WLF.

Po powzięciu decyzji dowódca dywizji melduje ją dowódcy WLF i po jej zatwierdzeniu stawia zadania podległym oddziałom i pododdziałom.

Sztab DLM opracowuje decyzję dowódcy DLM w formie graficznej wraz z legendą i rozkazem bojowym. Organizacja pracy sztabu jest złożona i polega na tym, że organizuje on działania bojowe na kolejny dzień w trakcie ich prowadzenia i z reguły dysponuje ograniczonym czasem. W związku z czym w opracowaniu dokumentów bojowych po powzięciu decyzji przez dowódcę DLM może brać udział tylko ograniczona ilość oficerów wydziału operacyjnego i niektórzy szefowie służb. Warunki te stawiają wysokie wymagania tak przed organizatorami pracy sztabu, jak i wykonawcami.

7/ Dotyczy to głównie wykorzystania przez plm wspólnych stref dyżurowania, gdzie należy określić wysokości dyżurowania dla każdego plm, sposoby wejścia i wyjścia ze stref dyżurowania, sygnały wzajemnego rozpoznania itp.

Powstaje bowiem konieczność organizowania pracy równoległej we wszystkich komórkach sztabu dywizji, a zatem konieczna jest precyzyjna koordynacja wszystkich przedsięwzięć - tę funkcję spełnia szef sztabu poprzez szczegółowe precyzowanie zadań dla poszczególnych oficerów sztabu dywizji w zakresie opracowania poszczególnych dokumentów bojowych, jak również wykonywania czynności funkcyjnych związanych z prowadzeniem i zabezpieczeniem działań bojowych DLM.

x
x x

Wykorzystanie lotnictwa wojsk lotniczych frontu w systemie OPK posiada we współczesnych warunkach pola bitwy istotne znaczenie, szczególnie w początkowym okresie wojny. Jest sprawą oczywistą, że o losach wojny zadecydują główne siły wojsk operacyjnych PRL i państw sojuszników. Siłom tym trzeba stworzyć warunki do mobilizacyjnego rozwinięcia i przegrupowania ich przez terytorium PRL.

Warunki takie między innymi będą stwarzały wojska OPK poprzez osłonę rejonów mobilizacji oraz wojsk operacyjnych w czasie ich przegrupowania. Szczególną rolę w tym systemie z uwagi na swe możliwości będzie spełniało lotnictwo myśliwskie wojsk lotniczych. Z roli tej wynikają omówione w materialne zasady jego wykorzystania oraz działań w systemie OPK. Ponadto zostały zasygnalizowane zagadnienia będące na styku działań w systemie OPK i OPL wojsk, a więc problem wyjścia z systemu OPK i działań w systemie OPL wojsk frontu.

5. WĘZŁOWE PROBLEMY ZABEZPIECZENIA TYŁOWEGO DZIAŁAŃ BOJOWYCH ZT
I ODDZIAŁÓW WOJSK OPK I LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO WLF W POCZĄTKOWYM
OKRESIE WOJNY

Gotowość bojowa wojsk lotniczych i OPK w poważnym stopniu uzależniona jest od stopnia zorganizowania tyłów i gotowości ich do wykonania zabezpieczenia materiałowego, technicznego, lotniskowego, medycznego i innych wchodzących w zakres zabezpieczenia tyłowego tych wojsk, a osiągnięcie gotowości bojowej - gotowości do podjęcia i prowadzenia działań bojowych przez związki i oddziały - od wykonania przez tyły szeregu przedsięwzięć, zadań.

Ze względu na czas oraz warunki w jakich przebiega praca tyłów, zadania zabezpieczenia tyłowego wojsk lotniczych i OPK można podzielić na zadania: okresu pokojowego, okresu osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i okresu działań bojowych.

W sensie ogólnym zadania okresu pokojowego, stojące przed tyłami zarówno wojsk lotniczych, jak i OPK, a mające istotny wpływ na sprawne osiągnięcie gotowości bojowej i skuteczne wejście tych wojsk do działań bojowych obejmują: zaplanowanie potrzeb materiałowych i ustalenie sposobu ich zaspokojenia; zgromadzenie i utrzymanie określonych zapasów środków materiałowych i sprzętu, odpowiednie ich urzutowanie oraz dokonywanie okresowej wymiany /odświeżania/zapasów; przygotowanie sieci lotnisk zapasowych i manewrowych, drogowych odcinków lotniskowych, rejonów alarmowych, dróg dojazdowych do nich itp. oraz ich utrzymanie w stanie eksploatacyjnym; utrzymanie w gotowości eksploatacyjnej obiektów zabezpieczających wykonanie zadań bojowych; utrzymanie określonego w dokumentacji gotowości bojowej stanu osobowego przygotowanego do realizacji zadań stojących przed tyłami oraz utrzymanie w gotowości technicznej sprzętu i urządzeń technicznych, będących w wyposażeniu jednostek; przygotowanie jednostek i służb tyłowych do realizacji określonych zadań w okresie wojny /prowadzenie szkolenia taktyczno-tyłowego w pododdziałach i oddziałach tyłowych oraz w organach dowodzenia tyłami, zapoznanie zainteresowanych osób funkcyjnych z zadaniami na czas wojny itp/.

Do głównych zadań okresu doprowadzania wojsk do pełnej gotowości bojowej można zaliczyć: doprowadzenie tyłów do stanów /wyposażenia w sprzęt i materiały oraz ukompletowanie osobowe/ przewidzianych etatami czasu wojennego; zabezpieczenie pod względem tyłowym osiągania wyższych stanów gotowości bojowej przez wojska i ich rozwinięcia; przejście na polowy system zaopatrywania i obsługi w lotnictwie frontowym oraz stacjonarno-polowy w wojskach OPK.

Zadania okresu działań wojennych sprowadzają się przede wszystkim do

odtworzenia pod względem materialnym zdolności bojowych jednostek wojsk lotniczych /OPK/ - zapewnienia im odpowiednich warunków prowadzenia działań bojowych.

Odpowiednio do tego celu w zakres działania tyłów wojsk lotniczych, jak i WOPK wchodzi: zabezpieczenie jednostek tych wojsk we wszystkie rodzaje środków materiałowych, terminowe utworzenie i utrzymanie ustalonych zapasów oraz nieprzerwany ich dowóz; utrzymanie i odtwarzanie sprawności technicznej i gotowości do użycia techniki bojowej oraz sprzętu i urządzeń technicznych, będących w wyposażeniu wojsk; przygotowanie i utrzymanie lotnisk, drogowych odcinków lotniskowych, dróg dojazdowych do nich itp.; udzielanie pomocy medycznej i leczenie rannych oraz przeprowadzenie przeciwepidemicznych i sanitarno-higienicznych przedsięwzięć w rejonach działań /rozmieszczenia/ oddziałów i związków wojsk lotniczych i OPK; zaspokajanie bytowych potrzeb wojsk.

Doświadczenie różnorodnych ćwiczeń wskazuje, że istotne znaczenie dla realizacji zabezpieczenia tyłowego okresu doprowadzania wojsk do pełnej gotowości bojowej oraz działań bojowych, zwłaszcza działań bojowych w początkowym okresie wojny - poza wykonaniem czynności przygotowawczych w czasie pokoju - będą miały, między innymi, stan i gotowość tyłów oraz rozwój sytuacji polityczno-militarnej.

Wszystkie siły i środki systemu zabezpieczenia tyłowego lotnictwa frontowego, a w szczególności wojsk OPK, powinny osiągnąć pełną gotowość do wykonania planowanych dla nich zadań z chwilą wprowadzenia pełnej gotowości bojowej w tych rodzajach sił zbrojnych.

W okresie utrzymywania stanu stałej gotowości bojowej /w czasie pokoju/ większość jednostek tyłowych przewidzianych do składu tyłów lotnictwa frontowego /szczebla operacyjnego/ i tyłów wojsk OPK /szczebla korpusu OPK/ nie istnieje lub ma niepełne składy czy tylko załóżki i niezbędne zapasy sprzętu oraz środków materiałowych.

Jednostki te są tworzone lub uzupełniane w ramach mobilizacyjnego rozwinięcia wojsk - w okresie zagrożenia i po wybuchu konfliktu zbrojnego.

Również tyły oddziałów wymagają określonych uzupełnień głównie stanem osobowym oraz środkami transportowymi.

Stąd najkorzystniejsze warunki dla działania tyłów będą jeśli doprowadzenie wojsk do pełnej gotowości bojowej przebiegać będzie przed wybuchem działań wojennych poprzez realizację kolejno następujących po sobie stanów gotowości. W warunkach stopniowego narastania zagrożenia realizacja zadań zabezpieczenia tyłowego może odbywać się selektywnie - w plano-

wanej kolejności i w ustalonym czasie - bez przeciwdziałania nieprzyjaciela.

Znacznie trudniej będzie wykonywać te zadania już po wybuchu konfliktu zbrojnego.

W wypadku niespodziewanego rozpoczęcia działań wojennych przez nieprzyjaciela lub też w razie skrajnie krótkiego okresu zagrożenia, warunki realizacji zadań zabezpieczenia tyłowego mogą być bardzo złożone i skomplikowane.

Organizacja i praca tyłów w tej sytuacji utrudniona będzie przez to, że równoległe z zaopatrywaniem i obsługą jednostek prowadzących działania bojowe, trzeba będzie uzupełniać jednostki tyłowe, formować nowe, przyjmować sprzęt i środki materiałowe oraz przeprowadzać likwidację skutków uderzeń przeciwnika.

W tym wypadku zadania zabezpieczenia tyłowego działań bojowych jednostek lotnictwa frontowego, jak i również OPK w pierwszych dniach wojny będą realizowane przy niepełnych stanach sił i środków tyłów, braku szeregu jednostek mobilizujących się, przy prawdopodobieństwie dywersji, zakłóceń spowodowanych paniką wojenną, licznymi brakami łączności, zablokowaniem sieci komunikacyjnej, trudnościach w zakresie ewakuacji i uzupełnienia, częściowym zniszczeniem źródeł zaopatrzenia.

Trudności te będą dodatkowo spotęgowane ogromnym napięciem nerwowym stanu osobowego, trudnościami adaptacji do nowych warunków życia i pracy oraz brakiem doświadczenia. Należy się liczyć z licznymi usterkami sprzętu technicznego, szczególnie pobranego z gospodarki narodowej i zdjętego z konserwacji.

Biorąc pod uwagę stopień rozwinięcia tyłów, w świetle doświadczeń ćwiczeń można przyjąć, że niemal cały ciężar zabezpieczenia tyłowego w pierwszych dniach wojny spoczywać będzie na tyłach pododdziałów i oddziałów - tyłach taktycznych zarówno lotnictwa frontowego, jak i wojsk OPK.

Dlatego muszą one być już w czasie pokoju do tego zadania organizacyjnie, szkoleniowo i sprzętowo przygotowane.

Wychodząc z powyższych ustaleń i uwzględniając problematykę niniejszej pracy /ćwiczenia/, w dalszych rozważaniach zostaną omówione niektóre aspekty zabezpieczenia tyłowego korpusu OPK i dywizji lotniczej w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i ich działań bojowych w początkowym okresie wojny.

5.1. Zabezpieczenie tyłowe osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych korpusu OPK

Osiągnięcie przez korpus pełnej gotowości bojowej, a zwłaszcza zorganizowane i skuteczne jego wejście do działań bojowych zależy między innymi od:

- mobilizacyjnego rozwinięcia /uzupełnienia/ tyłów - osiągnięcia przez pododdziały i oddziały tyłowe pełnej zdolności do realizacji planowanych dla nich zadań;
- przygotowania odpowiednich zapasów środków materiałowych przeznaczonych na zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia i określony czas prowadzenia działań bojowych i ich uzupełniania;
- doprowadzenia i utrzymania uzbrojenia i sprzętu w pełnej sprawności technicznej;
- sprawnego i terminowego zabezpieczenia pod względem tyłowym manewru i rozśrodkowania sił korpusu.

W okresie pokoju, ze względu na konieczność zapewnienia użycia sił korpusu OPK do odpierania niespodziewanego nalotu środków napadu powietrznego przeciwnika, największe ukończenie mają elementy bojowe. Natomiast elementy zabezpieczenia, zwłaszcza tyłowe, są ukończone w mniejszym stopniu lub są formowane od nowa.

Ukończenie tyłów szczebla korpusnego oraz jednostek wchodzących w skład korpusu czasu pokojowego do etatu "W" kształtuje się następująco:

Elementy tyłowe	Stan okresu "P" do etatu "W"		
	stan osobowy	transport ciężarowy	transport i środki specjalne
1	2	3	4
Tyły korpusne			
- kompanie remontu lotnisk	-	-	-
- pluton samochodów sanitarnych	-	-	-
- kompania dowozu RMN			
- kompania cystern	40	35	35
- kompania zaopatrzenia SSLT	35	30	30

1	2	3	4
Tyły pułków lotnictwa myśliwskiego	80	35	70
Tyły jednostek raketowych	85	100	100
Tyły jednostek radiotechnicznych	80	80	100

Pełne ukończenie elementów tyłowych następuje w ciągu pierwszej doby mobilizacji /po 24 godzinach/.

Zmobilizowanie, przeformowanie i mobilizacyjne uzupełnienie elementów tyłowych korpusu OPK odbywa się w zależności od sytuacji w okresie zagrożenia wojennego lub osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.

Najbardziej niekorzystne warunki dla działalności tyłów korpusu OPK zaistniają w sytuacji uzyskania przez przeciwnika zaskoczenia w rozpoczęciu wojny, a zatem konieczności ich uzupełniania już w toku intensywnych działań bojowych prowadzonych przez korpus. Pozbawi to bowiem odpowiedniego czasu "tyły" na przygotowanie się do zabezpieczenia działań bojowych korpusu oraz utrudni osiągnięcie na czas pełnej gotowości i planowanej wydajności systemu zabezpieczenia tyłowego korpusu.

Złagodzenie trudnych warunków działania tyłów korpusu w danej sytuacji można, między innymi, osiągnąć poprzez:

- wcześniejsze zmobilizowanie niektórych jednostek tyłowych szczebla korpuśnego;
- przygotowanie zawczasu, w czasie pokoju, odpowiednio urzutowanych /rozmieyszczonych/ zapasów środków materiałowych;
- możliwość wykorzystania na rzecz korpusu OPK bazy materiałowej i technicznej szczebla centralnego i okręgów wojskowych.

Z analizy charakteru początkowego okresu wojny wynika, że wcześniejszemu zmobilizowaniu powinny podlegać przede wszystkim kompanie remontu lotnisk. Bowiem w pierwszych dniach wojny należy się liczyć z masowym uderzeniem przeciwnika, między innymi, na lotniska. W tym okresie będzie najwięcej lotnisk uszkodzonych, a w warunkach działań konwencjonalnych jednocześnie opłacalnych do remontu. Natomiast w tym okresie nie będą jeszcze w dyspozycji korpusu kompanie remontu lotnisk, które formują się w pierwszym dniu mobilizacji, w zasadzie po ogłoszeniu pełnej gotowości bojowej.

Kompanie te są mobilizowane na bazie jednostek inżynieryjno-budowlanych okręgów wojskowych odległych od lotnisk pułków myśliwskich OPK

120-250 km. Dochodzą do tego jeszcze trudności związane z przemarzeniem ciężkiego sprzętu, będącego w wyposażeniu kompanii, w okresie zajętości dróg przez przegrupowujące się wojska operacyjne i sojusznicze. W tej sytuacji użycie kompanii remontu lotnisk jest praktycznie możliwe dopiero w 3-4 dniu wojny, co z punktu widzenia potrzeb jest niekorzystne.

Stąd celowe jest odpowiednio wcześniejsze sformowanie korpuśnych kompanii remontu lotnisk oraz przybliżenie miejsc ich mobilizacji do lotnisk /pułkowych węzłów lotniskowych/.

Z doświadczeń ćwiczeń wynika, że w początkowym okresie wojny, w pierwszych dniach działań bojowych, należy się liczyć z największym zużyciem środków materiałowych. Średniodobowe potrzeby korpusu OPK mogą w tym okresie wynosić około 5000 ton różnorodnych środków materiałowych.

Zaspokojenie tych potrzeb w warunkach początkowego okresu wojny jest niezmiernie złożonym i trudnym zadaniem organizacyjno-wykonawczym. Nie może odbywać się tylko drogą bieżących dostaw.

Z tego względu istnieje konieczność wcześniejszego nagromadzenia odpowiednich zapasów środków materiałowych.

Środki materiałowe przeznaczone na zabezpieczenie mobilizacyjnego rozwinięcia korpusu OPK oraz na zabezpieczenie pierwszego okresu działań bojowych gromadzi się w czasie pokoju i utrzymuje w korpusie, w wojskach OPK, OW, COZ - jako rezerwy dyspozycyjne - w gospodarce narodowej.

Istotne znaczenie dla ciągłości i skuteczności działań bojowych korpusu OPK w pierwszych dniach wojny mają zapasy środków materiałowych gromadzone i utrzymywane w korpusie oraz możliwości ich uzupełniania w okresie zagrożenia i wojny.

Wielkość tych zapasów w korpusie OPK może być różna, w zależności od: zadań stojących przed poszczególnymi jednostkami i korpusem w całości, przewidywanego natężenia działań bojowych, norm i limitów zużycia środków materiałowych, możliwości magazynowania, odległości jednostek korpusu od źródeł zaopatrywania i możliwości dowozu, właściwości fizykochemicznych i okresów przechowywania, możliwości ekonomicznych kraju itp.

Stąd zapasy materiałowe znajdujące się w korpusach OPK, jak wynika z danych ćwiczeń /"granit-80"/ w poszczególnych rodzajach środków materiałowych, są zróżnicowane - zabezpieczają działania bojowe od 3 do 60 i więcej dni.

Jeżeli przyjąć zasadę utrzymywania w jednostkach korpusu zapasów nienaruszalnych w wysokości niezbędnej na zabezpieczenie 1-2 dni działań bojowych, to już w 2-3 dniu działań mogą się pojawić braki w niektórych asortymentach środków materiałowych /rakiet, kierowanych P-P, zbiorników dodatkowych, zasobników do niekierowanych pocisków rakieto-

wych P-P, a na niektórych lotniskach również paliwa lotniczego/. Braki te mogą być pogłębione przez oddziaływanie przeciwnika.

Problemy ten można rozwiązać drogą zwiększenia zapasów zawczasu gromadzonych i utrzymywanych w jednostkach lub poprzez dowóz i uzupełnianie brakujących środków materiałowych.

Zwiększenie w jednostkach zapasów wszystkich potrzebnych asortymentów środków materiałowych z różnych względów może być niemożliwe lub niecelowe /względy ekonomiczne, krótkie okresy przechowywania itp./.

W tej sytuacji należy się liczyć z tym, że już od pierwszych dni działań bojowych, zachowanie ciągłości działań jednostek korpusu, będzie wymagało nieprzerwanego dostarczania niektórych rodzajów zaopatrzenia do oddziałów /ZT/ - stanie się konieczny dowóz środków materiałowych i to z wielu źródeł zaopatrywania.

Źródłami zaopatrzenia jednostek korpusu OPK w potrzebne i należne środki materiałowe, w zależności od ich rodzaju, mogą być:

- zasoby własne korpusu utrzymywana w korpusnej składnicy sprzętu lotniczo-technicznego;
- dostawy z składnic wojsk OPK, wojsk lotniczych, Szefostwa Techniki Lotniczej GIT, Szefostwa Uzbrojenia i Elektroniki /COZ/, z składnic OW, gospodarki narodowej, bezpośrednio z przemysłu i importu;
- dostawy uzyskane w drodze manewru materiałowego między korpusami;
- zasoby miejscowe.

Jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń, na przykład dowóz rakiet P-P i zbiorników dodatkowych może być już konieczny w 1-2 dniu działań bojowych, paliwa lotniczego w 1-4 dniu.

W dowozie środków materiałowych do jednostek korpusu mogą być wykorzystane wszystkie rodzaje transportu.

Dowóz środków materiałowych do jednostek korpusu w czasie pokoju i osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej ze składnic COZ, OW, zakładów produkcyjnych i importu odbywa się w zasadzie transportem kolejowym.

Natomiast w warunkach działań wojennych, z uwagi na ograniczone możliwości korzystania z komunikacji kolejowej /przewozy operacyjne, zniszczenia itp./ dominować będzie transport samochodowy.

Jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń, wobec nie posiadania na szczeblu wojsk OPK środków transportowych, cały ciężar dowozu z wewnętrznych /znajdujących się w rejonie obrony korpusu/, jak i zewnętrznych /znajdujących się poza granicami rejonu obrony korpusu/ źródeł zaopatrywania, będzie spoczywał na transporcie samochodowym korpusu, tj.

transportie szczebla korpuśnego oraz jednostek wchodzących w skład korpusu.

Korpus OPK w okresie "W" dysponuje następującymi pododdziałami transportowymi /szczebla korpuśnego/:

- kompanię cystern do dowozu paliwa lotniczego, o jednorazowym udźwigu 360 ton;
- kompanię dowozu rakietowych materiałów napędowych /RMN/ - o jednorazowym udźwigu około 360 ton;
- oraz w składzie SSLT kompanię zaopatrzenia, mającą w swoim składzie transport ciężarowy o jednorazowym udźwigu 360 ton.

Pododdziały te są mobilizowane /przeformowywane/ i mogą być wykorzystane do dowozu środków materiałowych po 8-48 godzinach od otrzymania sygnału osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.

Możliwości dowozowe transportu szczebla korpuśnego do czasu zakończenia mobilizacji i rozérodkowania korpuśnej SSLT - w początkowym okresie działań bojowych - będą bardzo ograniczone. Zwiększa się w dowozie rola organicznego transportu jednostek korpusu - dowóz będzie realizowany "na siebie".

Możliwości dowozowe transportu korpuśnego, jak i jednostek zależą od wielu czynników, między innymi od odległości źródeł zaopatrywania.

Odległość źródeł zaopatrywania od jednostek korpusu OPK kształtuje się różnie: od 30 do 500 km.

Jak wskazują obliczenia wykorzystanie transportu jednostek do pobierania przydzielonych im środków materiałowych z poszczególnych źródeł zaopatrywania /dowóz "na siebie"/ jest celowe i może mieć miejsce wówczas, gdy odległość do tych źródeł nie przekracza 80-100 km /w granicach jednego rejsu dowozowego na dobę/.

W tej sytuacji wydaje się celowe:

a/ przybliżenie niektórych źródeł zaopatrywania do rejonu obrony korpusu, między innymi poprzez tworzenie wysuniętych oddziałów /filii/ składnic i baz lub

b/ zwiększenie możliwości dowozowych korpuśnych pododdziałów transportowych drogą zwiększenia ilości środków transportowych, jak i odpowiednio wcześniejsze ich zmobilizowanie oraz

c/ stworzenie możliwości udzielenia pomocy przez szczebel centralny wojsk OPK w dowozie środków z COZ /z odległych składnic, rejonów i baz przeładunkowych/.

Transport szczebla wojsk OPK może być również wykorzystany jako odwód dla skutecznej interwencji w przypadku powstania w korpusach dużych

strat w środkach materiałowych i transportowych.

Sprawność i skuteczność systemu dowozu, zwłaszcza w warunkach zniszczeń dróg i urządzeń komunikacyjnych, zajętości dróg - jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń - jest zależna w dużej mierze od posiadania, obok środków transportu kołowego, transportu powietrznego.

Stąd pożądanym jest posiadanie na szczeblu centralnym, jak i korpuśnym wojsk OPK środków transportu powietrznego - pododdziałów śmigłowców transportowych.

Istotne znaczenie dla ciągłości zaopatrywania lotnictwa korpusu, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, ma rozśrodkowanie zapasów środków materiałowych przechowywanych w korpuśnej składnicy sprzętu lotniczo-technicznego /SSLT/.

Rozśrodkowanie zapasów następuje w zależności od sytuacji w czasie osiągnięcia przez korpus wyższych stanów gotowości bojowej - w czasie pokoju, lub w początkowym okresie wojny. W tym celu składnicy wyznacza się z góry jeden-dwa rejonów rozmieszczenia w odległości 20-40 km od miejsca stałej dyslokacji. Do rejonów tych wyprowadza się minimum 50% zapasów przechowywanych w składnicy.

W zależności od sytuacji, możliwości transportowych itp. czas potrzebny na rozśrodkowanie zapasów może kształtować się od 3 do 6 dni.

Z punktu widzenia ciągłości zaopatrywania lotnictwa korpusu najkorzystniejsze byłoby rozśrodkowanie zapasów utrzymywanych w korpuśnej SSLT przed rozpoczęciem działań wojennych, co wymaga odpowiednio wcześniejszego uzupełnienia kompanii zaopatrzenia składnicy - bowiem rozśrodkowanie odbywa się jej siłami i środkami - stanem osobowym i transportem, zwłaszcza ciężarowym.

Pozwoliłoby to - wcześniejsze ukończenie kompanii - włączyć środki transportowe szczebla korpuśnego /kompanii zaopatrzenia SSLT/ od pierwszego dnia działań bojowych do dowozu środków materiałowych do jednostek korpusu.

Kolejnym problemem związanym ściśle z osiągnięciem przez korpus pełnej gotowości bojowej oraz sprawnym i skutecznym jego wejściem do działań bojowych jest doprowadzenie i utrzymanie maksymalnej ilości sprzętu, zwłaszcza bojowego, w pełnej sprawności technicznej i gotowości do wykonania zadań.

Utrzymanie, będącego w wyposażeniu wojsk korpusu, sprzętu w pełnej sprawności użytkowej, szybkie odzyskanie uszkodzonego sprzętu i jego sprawności technicznej, jest zadaniem - jak wskazuje praktyka - nie zmiernie złożonym, wymagającym znacznych sił i środków na zabiegi pro-

filaktyczno-obsługowe i naprawcze. Wynika to: z mnogości rodzajów i typów wykorzystywanego w złożonych systemach użytkowania i obsługi, wymagającego zróżnicowanej obsługi, metod i technologii napraw; z dużego rozproszenia miejsc stacjonowania oddziałów i pododdziałów /sprzętu/ oraz z eksploatacji w czasie pokoju prawie 100% sprzętu bojowego i zabezpieczającego, będącego w wyposażeniu jednostek.

Ponadto organizacja zabezpieczenia technicznego wojsk korpusu w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej musi uwzględniać możliwe liczne usterki sprzętu pobranego z gospodarki narodowej i zdjętego z konserwacji, a w początkowym okresie wojny poniesienie znacznych strat w sprzęcie bojowym i zabezpieczającym.

Zabiegi profilaktyczno-obsługowe i naprawcze są organizowane i wykonywane wyspecjalizowanymi siłami i środkami oddziałów i związków taktycznych oraz korpusu z wykorzystaniem bazy naprawczej wojsk OPK, COZ, OW i gospodarki narodowej.

W czasie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, a zwłaszcza w toku działań bojowych, główny wysiłek bazy naprawczo-obsługowej skierowany jest przede wszystkim na naprawę sprzętu bojowego i zabezpieczającego, od którego bezpośrednio zależy zdolność bojowa pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych korpusu. Powinna ona zabezpieczyć naprawy maksymalnej ilości sprzętu uszkodzonego w miarę możliwości w miejscu użytkowania sprzętu i natychmiast po uszkodzeniu.

Jak wskazują przeprowadzone badania i uzyskane doświadczenia, szybkie odzyskanie uszkodzonego sprzętu i utraconej jego sprawności, w warunkach osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i początkowego okresu działań bojowych, może zapewnić tylko własna polowa i stacjonarna baza obsługowo-naprawcza korpusu.

Korpus OPK dysponuje następującą bazą obsługowo-naprawczą:

- w pułkach lotniczych - eskadrami technicznymi /samoloty/;
- w związkach taktycznych rakiet OPK - bateriami remontowymi /sprzęt rakiety, uzbrojenie ogólnowojskowe i pojazdy mechaniczne/;
- w brygadzie radiotechnicznej - kompaniami remontowymi w batalionach radiotechnicznych i brygadowym warsztatem elektronicznym.

Bazę remontową szczebla korpuśnego stanowią: polowe warsztaty lotnicze, ruchomy warsztat naprawy samochodów i warsztaty łączności;

Pododdziały naprawcze oddziałów i związków taktycznych korpusu wykonują przede wszystkim przeglądy profilaktyczne i naprawy bieżące uszkodzonego sprzętu. Warsztaty szczebla korpuśnego w zasadzie prowadzić będą naprawy średnie sprzętu.

Sprzęt, który nie może być wyremontowany w korpusie jest przekazywany do organów remontowych wyższego szczebla i gospodarki narodowej.

Przyjmując, że podstawową formą prowadzenia remontu będą naprawy sprzętu na miejscu jego uszkodzenia lub w punktach zbiórki, wspólnych dla kilku stacjonujących w pobliżu pododdziałów i oddziałów, dużą rolę w systemie zabezpieczenia technicznego korpusu OPK, zwłaszcza w czasie działań bojowych, odgrywa ruchoma /polowa/ baza naprawcza, zdolna do trzeć do uszkodzonego sprzętu, określenia stopnia jego uszkodzenia oraz rodzaju naprawy, a w następnej kolejności dokonania naprawy na miejscu bądź ewakuacji do stacjonarnych warsztatów i zakładów naprawczych.

Stąd baza obsługowo-naprawcza - pododdziały i warsztaty remontowe wszystkich szczebli organizacyjnych korpusu, winna być przygotowana do wydzielania ze swego składu lub mieć w swoim składzie etatowe ruchome grupy weryfikacyjno-ewakuacyjne oraz remontowe /weryfikacyjno-naprawcze/. Zadaniem ich byłoby kwalifikowanie uszkodzonego sprzętu w zakresie określenia przydatności do naprawy /na miejscu, w bazie lub zakładzie naprawczym/, demontaż elementów /zespołów/ nadających się do naprawy lub przydatnych do odzysku, ewakuacja uszkodzonego sprzętu do warsztatów i zakładów naprawczych, udzielanie pomocy w zakresie napraw i szybkiego odzysku sprzętu bojowego.

Jednostki nie posiadające etatowych grup weryfikacyjno-ewakuacyjnych na okres działań bojowych organizują własne nieetatowe grupy ewakuacyjne oraz korzystają w miarę możliwości z środków ewakuacyjnych obrony terytorialnej.

Specjalnej ewakuacji wymagają samoloty przymusowo lądujące, zwłaszcza poza lotniskami. Ewakuacja odbywa się po weryfikacji i orzeczeniu o przydatności samolotów do remontu. Zajmują się tym grupy ewakuacyjno-techniczne, składające się z personelu inżynieryjno-lotniczego. Zadania swoje wykonują wykorzystując do tego celu śmigłowce oraz przystosowany transport samochodowy.

Naprawę pozostałego sprzętu /pojazdów mechanicznych, sprzętu łączności i UL, inżynieryjnego itp./ prowadzi się na podobnych zasadach.

W ostatnich latach prowadzone są prace i przedsięwzięcia organizacyjne, zmierzające do połączenia w jeden organizm funkcjonalny warsztatów szczebla korpusnego. Integracją obejmuje się samodzielna RWNS, warsztaty łączności i brygadowe warsztaty elektroniczne. Celem tego jest stworzenie zintegrowanej bazy obsługowo-naprawczej, zdolnej do prowadzenia szerszego zakresu napraw sprzętu, zarówno w czasie pokoju,

jak i wojny. W skład tej bazy mogą również wejść baterie remontowe taktycznych związków raketowych OPK. Dla właściwego funkcjonowania zintegrowanej bazy w czasie wojny przewiduje się wyposażenie jej w odpowiednią ilość ruchomych warsztatów naprawczych różnego przeznaczenia oraz środki transportowe do ewakuacji uszkodzonego sprzętu.

Uwzględniając doświadczenia wojny w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie należy się liczyć z tym, że w początkowym okresie wojny może nie być możliwości wyprowadzenia sprzętu bojowego /samolotów, zestawów raketowych, stacji radiolokacyjnych/ ze stanu gotowości bojowej /reżimu stałej gotowości do użycia/ w celu przeprowadzenia obsługi technicznej.

Stąd system zabezpieczenia technicznego korpusu OPK na czas wojny powinien zapewnić możliwość przeprowadzenia obsługi technicznej sprzętu bojowego bez jego wyprowadzania z gotowości bojowej, możliwość przeprowadzenia obsługi technicznej w minimalnie krótkim czasie oraz możliwość szybkiego doprowadzenia do stanu gotowości bojowej sprzętu, na którym prowadzi się prace związane z obsługą techniczną.

System zabezpieczenia technicznego korpusu OPK w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, a zwłaszcza w czasie działań bojowych musi ściśle współpracować z właściwymi organami wojsk OPK, COZ, OW i OTK

Integralnym elementem procesu osiągnięcia przez korpus OPK pełnej gotowości bojowej oraz skutecznego jego wejścia do działań bojowych jest rozśrodkowanie - manewr siłami i środkami korpusu.

Manewr siłami i środkami korpusu może być stosowany w czasie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i w początkowym okresie wojny w celu zachowania żywotności sił i środków i zminimalizowania strat /rozśrodkowania/ lub w celu poprawy względnie zmiany ugrupowania bojowego. W lotnictwie również ze względu na uszkodzenie lotnisk bazowania.

Sprawne wykonanie manewru /rozśrodkowania/ jednostek korpusu w znacznej mierze jest uwarunkowane odpowiednim zabezpieczeniem materiałowo-technicznym /tyłowym/.

Podstawową rolę w zakresie zabezpieczenia materiałowo-technicznego rozśrodkowania /manewru lotniskowego/ lotnictwa myśliwskiego korpusu - przygotowania bazy materiałowo-technicznej na lotniskach rozśrodkowania, manewru /zapasowych/ - spełniają: komendy lotnisk zapasowych i czołówki zaopatrzenia.

Komenda lotniska zapasowego - w czasie pokoju znajduje się na lotnisku zapasowym /rozśrodkowania/ danego pułku lotnictwa myśliwskiego lub jest w stanie zwiniętym na lotnisku stałego bazowania pułku w gotowości do wymarszu.

Głównym zadaniem komendy lotniska zapasowego jest utrzymanie lotniska zapasowego /przeznaczonego dla rozśrodkowania pułku/ w stanie eksploatacyjnym oraz przyjęcia i odtworzenia gotowości bojowej samolotów pułku do czasu przybycia czołówki zaopatrzenia z lotniska stałego bazowania. Innymi słowy - jest to umożliwienie pułkowi dokonania rozśrodkowania /manewru/ części sił bezpośrednio po osiągnięciu gotowości bojowej na lotnisku stałego bazowania.

Komenda lotniska zapasowego posiada w swoim składzie specjalistów oraz sprzęt i środki materiałowe niezbędne do przyjęcia i odtworzenia gotowości bojowej samolotów do eskadry włącznie. Czas osiągnięcia przez komendę gotowości do przyjęcia samolotów wynosi średnio około 40 minut bez włączania systemów lądowania. Włączenie tych systemów wydłuża ten czas do około 1godziny i 40 minut.

Możliwości odtworzenia gotowości bojowej samolotów siłami i środkami komendy lotniska zapasowego kształtują się na przykład dla samolotów typu MiG-21 od 35 minut dla pary do 180 minut dla eskadry /18 samolotów/ - bez lądowania amunicji.

Komenda lotniska zapasowego jest w stanie stosunkowo szybko odtworzyć gotowość bojową samolotów do klucza włącznie. Dlatego też staje się konieczne w możliwie jak najkrótszym czasie wysłanie na lotnisko zapasowe czołówki zaopatrzenia.

Czołówka zaopatrzenia jest formowana w okresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej. Jej głównym zadaniem jest w połączeniu z siłami i środkami komendy lotniska zapasowego bezpośrednie materiałowo-techniczne i gospodarczo-bytowe zabezpieczenie działań bojowych z lotniska zapasowego części sił /z reguły jednej eskadry/ pułku lub samodzielne przygotowanie lotniska, gdy rozśrodkowanie /manewr/ odbywa się na lotnisko, na którym nie ma środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Skład czołówki zaopatrzenia i jej wyposażenie ustala się w zależności od liczby samolotów wykonujących manewr, przewidywanego czasu bazowania na danym lotnisku i natężenia działań bojowych, a także od sytuacji taktyczno-tyłowej. Z reguły w skład czołówki wchodzi około 40-50% sił i środków tyłów pułku. Środki materiałowe znajdujące się w czołówce oraz na lotnisku zapasowym pozwalają - jak wykazuje doświadczenie ćwiczeń - na zabezpieczenie działań bojowych eskadry przez okres 2-3 dni.

Czołówka może przez krótki okres czasu zabezpieczać działania bojowe całego pułku.

Czołówka zaopatrzenia jest przemieszczana na lotnisko zapasowe /nowe/ w dwóch rzutach.

W skład pierwszego rzutu czołówki wchodzi siły i środki materiałowe oraz sprzęt bezpośredniej obsługi samolotów i lotów. Siły i środki te nie biorą udziału w doprowadzaniu pułku do stanu pełnej gotowości bojowej na lotnisku stałego bazowania. Zadaniem tego rzutu jest jak najszybsze przybycie na lotnisko zapasowe /nowe/, rozwinięcie się i w połączeniu z siłami i środkami komendy lotniska zapasowego /lub samodzielnie/ odtwarzać gotowość bojową samolotów.

W skład drugiego rzutu czołówki wchodzi pozostałe siły i środki przewidziane do przemieszczenia na lotnisko zapasowe /nowe/ - środki materiałowe, sprzęt pomocniczy oraz środki niezbędne do zorganizowania obsługi gospodarczo-bytowej stanu osobowego, znajdującego się na lotnisku.

Pierwszy rzut czołówki wychodzi na lotnisko zapasowe /nowe/ natychmiast po osiągnięciu gotowości do wymarszu. Rzut osiąga gotowość do wymarszu w czasie od 1 do 1,5 godziny.

Drugi rzut czołówki wychodzi na lotnisko zapasowe /nowe/ po wylocie samolotów eskadry /pułku/ na dane lotnisko. Siły i środki tego rzutu biorą udział w zabezpieczeniu osiągnięcia przez pułk pełnej gotowości bojowej oraz wylotu samolotów, przebazowujących się na lotnisko zapasowe /nowe/. Czas wymarszu tego rzutu zależy głównie od czasu przemieszczenia pierwszego rzutu i jego rozwinięcia się na lotnisku - gotowości lotniska zapasowego /nowego/ do przyjęcia przebazowujących się samolotów.

Siły i środki czołówki zaopatrzenia przemieszczają się na lotnisko zapasowe /nowe/ jak dotychczas tylko marszem kołowym.

Ten sposób przemieszczenia może nie zawsze, zwłaszcza w warunkach początkowego okresu wojny /zajętość dróg, strefy zniszczeń itp./, zapewnić terminowe dotarcie potrzebnych sił i środków na lotnisko.

W tej sytuacji celowe staje się posiadanie drugiego wariantu przemieszczenia na lotnisko zapasowe /nowe/ części sił i środków czołówki drogą powietrzną.

W toku działań bojowych manewr lotniskowy lotnictwa myśliwskiego OPK może odbywać się również na lotniska zwalniane przez lotnictwo frontowe, przegrupowujące się na kierunek operacyjny oraz na drogowe odcinki lotniskowe.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne manewru lotnictwa myśliwskiego na lotniska zwalniane przez lotnictwo frontowe organizuje się przy wykorzystaniu komend lotnisk stałych i czołówek zaopatrzenia.

Komendy lotnisk stałych formują się w okresie osiągnięcia wyższych

stanów gotowości bojowej i są na stałe związane z danym lotniskiem. Głównym ich zadaniem jest utrzymanie lotniska w stanie użytkowym, utrzymanie i przechowywanie pozostawionych na lotnisku środków materiałowych i sprzętu. Możliwości komendy lotniska stałego w zakresie odtwarzania gotowości bojowej samolotów są zbliżone do możliwości komendy lotniska zapasowego pułku lotnictwa myśliwskiego OPK.

Zabezpieczenie przebazowania pułku /eskadry/ lotnictwa myśliwskiego OPK na lotnisko zwolnione przez lotnictwo frontowe, a mające komendę lotniska stałego, w swej istocie nieróżni się od zabezpieczenia przebazowania na własne lotnisko zapasowe.

Przy posiadaniu niepełnych danych o lotnisku i możliwościach komendy lotniska stałego, przebazowanie samolotów na dane lotnisko poprzedza się rekonesansem - wysłaniem grupy rekonesansowej, doraźnie organizowanej na szczeblu pułku.

Siły i środki komendy lotniska stałego z chwilą przybycia na lotnisko czołówki zaopatrzenia są podporządkowywane dowódcy czołówki.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne działań bojowych lotnictwa myśliwskiego OPK z drogowych odcinków lotniskowych jest organizowane o doraźnie wydzielane ze składu tyłów pułków grupy materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Skład grupy materiałowo-technicznego zabezpieczenia zależy od liczby samolotów, które mają być przebazowane na drogowy odcinek lotniskowy, natężenia działań bojowych /wylotów/, odległości odcinka od lotniska bazowania itp. Głównym zadaniem grupy jest przygotowanie drogowego odcinka lotniskowego do przyjęcia samolotów, przyjęcia samolotów i odtwarzania ich gotowości bojowej oraz zapewnienia personelowi znajdującemu się na odcinku odpowiednich warunków bytowych.

Przebazowanie samolotów na drogowy odcinek lotniskowy jest poprzedzane uzyskaniem zgody organów komunikacji wojskowej właściwego OW na wyłączenie odcinka z ruchu oraz przeprowadzeniem rekonesansu.

W przypadku przebazowania całości sił pułku na nowe lotnisko, po wymarszu czołówki zaopatrzenia, organizowane i formowane są kolejne rzuty sił i środków, które wychodzą z lotniska w miarę osiągnięcia przez nie gotowości do wymarszu.

Na opuszczonym lotnisku /czynnym/ pozostawia się z reguły odpowiednie siły i środki niezbędne do utrzymania lotniska w stanie użytkowym oraz do przyjęcia i odtworzenia gotowości bojowej lądujących tam pojedynczych samolotów.

Manewr /rozśrodkowanie/ sił i środków pozostałych rodzajów wojsk /raketowych, radiotechnicznych/ korpusu OPK zabezpiecza się przy

pomocy tzw. rzutów kwatermistrzowskich, wydzielane przez wykonujące manewr jednostki. Zadaniem rzutów kwatermistrzowskich jest przygotowanie odpowiednich warunków bytowych w nowych miejscach rozmieszczenia. Rzuty kwatermistrzowskie wysyła się do rejonu nowych stanowisk ogniowych i pozycji przed przybyciem tam rzutów bojowych.

Zabezpieczenie tyłowe osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych korpusu OPK w początkowym okresie wojny jest organizowane i planowane zawczasu w okresie pokoju.

Podstawowe przedsięwzięcia związane z tym zabezpieczeniem ujęte są w dokumentacji osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej oraz w planie zabezpieczenia tyłowego korpusu OPK. Plan ten jest zasadniczym dokumentem planowania działalności tyłów.

Podobne dokumenty opracowywane są również w jednostkach podległych korpusowi.

Podstawowymi danymi wyjściowymi do planowania zabezpieczenia tyłowego są zadania postawione korpusowi i podległym jednostkom na okres osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych.

Zadania dla podległych jednostek w zakresie zabezpieczenia tyłowego osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej są ujęte w dokumentacji gotowości bojowej jednostek, w zakresie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych ujmuje się w rozkazie tyłowym dowódcy korpusu lub zarządzeniu tyłowym zastępcy dowódcy korpusu do spraw techniki i zaopatrzenia. W jednostkach podległych korpusowi wydaje się zarządzenie tyłowe, wspólne dla służb technicznych i kwatermistrzowskich.

Dowodzenie tyłami i kierowanie procesem zabezpieczenia tyłowego korpusu OPK w okresie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych odbywa się z stanowisk dowodzenia korpusu poprzez wydzielone grupy operacyjne - zespoły kierowania zabezpieczeniem tyłowym. Grupy wydzielane ze składu służb technicznych i zaopatrzenia.

Poszczególne grupy operacyjne przewidywane do dowodzenia tyłami i kierowania procesem zabezpieczenia tyłowego korpusu przystępują do pracy na właściwych stanowiskach dowodzenia już w okresie podwyższonej gotowości bojowej.

Do podstawowych zadań grup operacyjnych kierujących procesem zabezpieczenia tyłowego będzie należało: kierowanie i nadzór nad przebiegiem zabezpieczenia materiałowo-technicznego /tyłowego/ osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i mobilizacji jednostek korpusu; śledzenie za przebiegiem zabezpieczenia w toku działań bojowych oraz pełne orientowanie się o stanie, możliwościach, zużyciu i stratach w zakresie

zabezpieczenia tyłowego korpusu; meldowanie dowódcy /właściwemu szefowi/ o zmianach w sytuacji techniczno-tyłowej oraz przedkładanie wniosków i propozycji w zakresie możliwości zabezpieczenia dalszych działań bojowych; kierowanie i nadzór nad całokształtem spraw związanych z zabezpieczeniem tyłowym manewru i rozśrodkowania jednostek; kierowanie całokształtem dowozu środków materiałowych i wykorzystaniem pododdziałów transportowych korpusu; bieżące orientowanie się o stanie i możliwościach bazy obsługowo-naprawczej korpusu oraz kierowanie jej działalnością; współdziałanie w zakresie zabezpieczenia tyłowego działań bojowych korpusu z innymi rodzajami wojsk i COZ; bieżące informowanie i przedstawianie nadrzędnym organom zaopatrzenia wniosków i potrzeb korpusu w zakresie zabezpieczenia tyłowego; prowadzenie mapy sytuacyjnej i dokumentacji niezbędnej do bieżącego orientowania się oraz dokonywania oceny stanu, możliwości i potrzeb w zakresie zabezpieczenia tyłowego osiągania wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych korpusu.

Zadaniem ich jest także bieżące utrzymywanie ścisłego kontaktu z grupą planowania działań bojowych i innymi zespołami stanowiska dowodzenia korpusu.

Bezpośrednie dowodzenie tyłami i kierowanie zabezpieczeniem tyłowym korpusu - jak wskazuje praktyka - ze względu na brak oddzielnego systemu łączności tyłowej ma określone trudności.

Zważywszy fakt konieczności kierowania procesem zabezpieczenia tyłowego poprzez wykorzystanie sieci dowodzenia i sieci pracy sztabu korpusu, występują ograniczenia czasowe utrudniające w pewnym stopniu częsty i bezpośredni kontakt poprzez środki łączności z zainteresowanymi przedstawicielami służb tyłowych /tyłów/. Z uwagi na charakter wykonywanych zadań przez wojska OPK w pierwszej kolejności przekazywane będą decyzje i informacje o charakterze operacyjnym. W drugiej zaś kolejności - decyzje i informacje tyłowe. Opóźnia to w pewnym stopniu czas doprowadzenia tych decyzji do wykonawców - skracając ich czas wypracowania stosownych decyzji tyłowych.

Problem ten może być rozwiązany poprzez zorganizowanie w okresie wojny oddzielnego systemu łączności tyłowej lub częściowo poprzez włączenie ważniejszych decyzji, elementów tyłowych do przekazywanych decyzji operacyjnych.

Stąd należałoby widzieć w perspektywie celowość utworzenia niezależnego i w pełni zintegrowanego systemu dowodzenia w pionie służb technicznych i zaopatrzenia wojsk OPK: CSD WOPK - SD KOPK - tyły jednostek

/jednostki tyłowe/. System ten byłby powiązany wydzielonymi kanałami łączności oraz zunifikowanymi dokumentami informacyjno-decyzyjnymi i ewidencyjno-sprawozdawczymi, z zautomatyzowanym systemem dowodzenia wojskami OPK.

Zrealizowanie tego umożliwiłoby stworzenie na bazie istniejących operacyjnych grup służb technicznych i zaopatrzenia przy stanowiskach dowodzenia - tyłowych stanowisk dowodzenia.

5.2. Zabezpieczenie tyłowe osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej i działań bojowych dywizji lotnictwa myśliwskiego WLF

Zabezpieczenie tyłowe dywizji lotnictwa myśliwskiego /DLM/ w początkowym okresie wojny obejmuje swym zakresem przedsięwzięcia realizowane w stanie gotowości zagrożenia wojennego, pełnej gotowości bojowej, podczas zabezpieczenia działań w systemie OPK, a także przejścia od działań w systemie OPK do działań w systemie OPL wojsk frontu /przebazowania na kierunek operacyjny/.

W całościach przedsięwzięć realizowanych w wymienionych okresach - przedsięwzięć warunkujących możliwość podjęcia i prowadzenia działań bojowych przez DLM, istotne miejsce, między innymi, zajmują:

- zabezpieczenie pod względem tyłowym mobilizacyjnego rozwinięcia dywizji i pułków lotniczych - mobilizacyjne rozwinięcie ich tyłów;

- zabezpieczenie pod względem tyłowym wyprowadzenia /rozódkowania/ pułków lotniczych z lotnisk stałego /pokojowego/ bazowania na lotniska zapasowe;

- zabezpieczenie tyłowe działań bojowych dywizji i pułków lotniczych w systemie OPK;

- przygotowanie i rozwinięcie bazy materiałowo-technicznej i obsługującej na lotniskach wyjściowego rejonu bazowania - zabezpieczenie tyłowe przebazowania dywizji na kierunek operacyjny.

Zabezpieczenie tyłowe osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, jak i działań bojowych DLM w początkowym okresie wojny jest zawczasu organizowane i przygotowane już w czasie pokoju.

W tym okresie wykonuje się prace związane z planowaniem zabezpieczenia tyłowego, gromadzeniem i urzutowaniem zapasów środków materiałowo-technicznych, przygotowaniem i utrzymaniem w sprawności technicznej sprzętu, z utrzymaniem w sprawności eksploatacyjnej lotnisk i drogowych odcinków lotniskowych, przygotowaniem rejonów alarmowych itp.

Zadania zabezpieczenia tyłowego mobilizacyjnego rozwinięcia DLM, jak i działań bojowych w początkowym okresie wojny są do czasu rozwinięcia

tyłów szczebla operacyjnego /wojsk lotniczych frontu/, realizowane w całości siłami i środkami tyłów pułków lotniczych w oparciu o zapasy środków materiałowych, zgromadzonych zawczasu na lotniskach stałego /pokojowego/ bazowania, zapasowych, a także na lotniskach wyjściowego rejonu bazowania.

Jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń - siły i środki tyłów szczebla operacyjnego mogą być praktycznie włączone w system zabezpieczenia tyłowego lotnictwa w wyjściowym rejonie bazowania w 3-4 dniu działań bojowych /po osiągnięciu stanu pełnej gotowości bojowej/.

W zależności od sytuacji w przygotowaniu bazy materiałowo-technicznej i obsługującej, do odtwarzania gotowości bojowej samolotów pułków lotniczych na lotniskach wyjściowego rejonu bazowania nie wykluczona jest również, a nawet konieczna będzie pomoc sojusznicznych sił i środków tyłowego zabezpieczenia, stacjonujących na terytorium NRD.

W celu sprawnej realizacji zadań zabezpieczenia działań bojowych jednostek lotniczych, organizuje się system dwurzutowego ugrupowania /podziału/ sił i środków naziemnego zabezpieczenia, w tym również sił i środków tyłów.

W okresie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej na szczeblu pułku lotniczego formuje się dwa rzuty naziemnego zabezpieczenia. W skład każdego rzutu wchodzi około 50% sił i środków jednostek /pododdziałów/ zabezpieczających - batalionu zaopatrzenia, batalionu łączności, batalionu radiotechnicznego, eskadry technicznej, a także 1/3 sił personelu służby inżynieryjno-lotniczej bezpośredniej obsługi technicznej samolotów.

Tworzenie rzutów naziemnego zabezpieczenia jest uwarunkowane koniecznością:

- mobilizacyjnego uzupełnienia elementów tyłowych /np. stan etatowy batalionu zaopatrzenia czasu "P" wynosi około 56% ludzi, 35% transportu ciężarowego i 100% transportu specjalistycznego w stosunku do etatu czasu "W"/;

- zapewnienia ciągłości działań bojowych w systemie OPK podczas zwalczania pierwszego i kolejnych zmasowanych nalotów, oraz przejścia z działań w systemie OPK do działań w systemie OPL wojsk frontu;

- koniecznością możliwie jak najwcześniejszego przygotowania bazy materiałowo-technicznej i obsługującej na lotniskach w rejonie wyjściowym, do przyjęcia przebazowujących się na kierunek operacyjny samolotów i przejścia zabezpieczenia działań bojowych pułków lotniczych i DLM w całości przez własne siły i środki.

Formowanie rzutów naziemnego zabezpieczenia odbywa się:

a/ w okresie stanu podwyższonej gotowości bojowej - czołówki pierwszych rzutów naziemnego zabezpieczenia osiągają gotowość do przemieszczenia na lotniska operacyjne lub do rejonów alarmowych /pośrednich/;

b/ w okresie stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego - pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia po uzupełnieniu mobilizacyjnym rzutom alarmowym, utrzymuje się w zapasowych lub zasadniczych rejonach alarmowych w gotowości do przemieszczenia na wyznaczone lotniska w rejonie wyjściowym lub do rejonów pośrednich.

Drugie rzuty w tym okresie zabezpieczają część sił działania lotniczą z lotnisk stałych i zapasowych. Pozostałe siły i środki tych rzutów rozśrodkowuje i ukrywa się w rejonie lotniska;

c/ w okresie stanu pełnej gotowości bojowej - pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia po mobilizacyjnym rozwinięciu skierowuje się do zasadniczych rejonów alarmowych lub do rejonów pośrednich, lub na wyznaczone lotniska.

Pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia w zasadzie nie biorą udziału w zabezpieczeniu rozśrodkowania dywizji /pułków/ i ewentualnych działań bojowych dywizji w systemie OPK. Niekiedy jednak - jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń - siły i środki pierwszego rzutu naziemnego zabezpieczenia, które nie wchodzi w skład czołówki danego rzutu, mogą być wykorzystane w procesie osiągania wyższych stanów gotowości bojowej z takim wyliczeniem, aby we właściwym czasie zostały wyprowadzone do nakazanego rejonu.

W zależności od sytuacji pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia, jeżeli rozwinięcie DLM odbywać się będzie przed wybuchem wojny, mogą być pod pozorem ćwiczeń przesunięte na nakazane lotniska w rejonie wyjściowym. Pozwala to na szybkie przygotowanie lotnisk i bazy materiałowo-technicznej do przyjęcia i odtwarzania gotowości bojowej samolotów oraz dalszego zabezpieczenia działań bojowych pułków i dywizji lotniczej.

Uwzględniając możliwość opóźnienia podejścia pierwszych rzutów naziemnego zabezpieczenia na lotniska w rejonie wyjściowym, co może mieć miejsce podczas rozwijania DLM po wybuchu działań wojennych i nie brania udziału jej sił w systemie OPK, rzuty bojowe pułków lotniczych mogą przebazowywać się na lotniska w wyjściowym rejonie przed osiągnięciem ich przez pierwsze rzuty naziemnego zabezpieczenia. Wówczas do odtwarzania gotowości bojowej samolotów i zabezpieczenia działań bojowych mogą być użyte siły i środki sojusznicze wzmocnione czołówkami personelu technicznego bezpośrednio obsługi samolotów, przerzucanymi drogą powietrzną.

Wyprowadzenie drugich rzutów naziemnego zabezpieczenia oddziałów lotniczych do rejonów alarmowych lub bezpośrednio na drogi marszu do rejonu wyjściowego, następuje na oddzielny rozkaz /po uzupełnieniu ich siłami i środkami z mobilizacji/, jednak nie wcześniej niż po przobazowaniu rzutów bojowych z lotnisk stałych i zapasowych.

DLM w całości lub częścią sił, jeżeli wybuch wojny zostanie ją na obszarze kraju, może działać czasowo w systemie OPK.

Zabezpieczenie tyłowe działań bojowych DLM w systemie OPK organizują się siłami i środkami znajdującymi się na lotniskach bazowania:

- stałych - siłami i środkami drugich rzutów naziemnego zabezpieczenia;

- zapasowych - siłami i środkami komend lotnisk zapasowych, będących integralną częścią drugich rzutów naziemnego zabezpieczenia.

Koniieczność mobilizacyjnego uzupełnienia sił i środków tyłów znajdujących się w drugich rzutach, zmniejsza możliwości odtwarzania gotowości bojowej sił lotnictwa działających w systemie OPK wydłużając czas osiągnięcia gotowości samolotów do kolejnych lotów.

Z tego względu celowe byłoby, ażeby mobilizacyjne uzupełnienie tyłów odbyło się przed rozpoczęciem działań wojennych.

Potrzeby materiałowe poszczególnych pułków DLM, działających w systemie OPK, są zaspokajane z zapasów utrzymywanych na lotniskach bazowania /stałych i zapasowych/ lub w razie potrzeby z zapasów wojsk OPK.

Jak wskazuje doświadczenie ćwiczeń, celowe byłoby utrzymywanie na lotniskach specjalnych zapasów przeznaczonych na pokrycie potrzeb materiałowych, zwłaszcza paliwa i amunicji, sił DLM działających w systemie OPK.

Ilość /limit/ środków materiałowych przeznaczonych do zabezpieczenia działań DLM w systemie OPK powinna być zawczasu przewidziana i zaplanowana oraz zgromadzona na lotniskach, z których przewiduje się działania bojowe sił DLM w systemie OPK. Wielkość zapasów jest uwarunkowana składem bojowym dywizji, natężeniem działań bojowych i czasem działania w systemie OPK.

Czas działań DLM w systemie OPK może być różny w zależności od rozwoju sytuacji operacyjnej.

Po wyłączeniu DLM z systemu OPK i po zabezpieczeniu wylotu rzutów bojowych na lotniska operacyjne w rejonie wyjściowym, zakończeniu uzupełnienia mobilizacyjnego i przekazaniu lotnisk wraz z pozostającymi w wyposażeniu i środkami materiałowymi komendom lotnisk stałych, drugie rzuty naziemnego zabezpieczenia pułków lotniczych, w tym i komendy lotnisk

zapasowych, przemieszczane są bezpośrednio do rejonów rozmieszczonych w odległości 10-12 km od lotnisk aktualnego bazowania ich pułków. Po osiągnięciu nakazanych rejonów drugie rzuty naziemnego zabezpieczenia utrzymywane są w stanie zwiniętym w gotowości do szybkiego wyjścia na kolejne lotniska operacyjne.

Stan środków materiałowych w jednym rzucie pozwala na prowadzenie działań bojowych przez pułk lotniczy w ciągu 1-1,5 doby.

W celu skrócenia czasu przyjmowania lotnisk operacyjnych w rejonie wyjściowym i osiągnięcia gotowości do przyjęcia na nich rzutów bojowych, część sił i środków zabezpieczenia tyłowego, a zwłaszcza personelu technicznego i lotniczych środków rażenia celowo jest przerzucić drogą powietrzną.

Jednostki tyłowe szczebla dywizyjnego - PWL, RWRS, mbw - przeznaczone do niesienia pomocy technicznej i medycznej podległym DLM jednostkom, przemieszczają się do rejonu wyjściowego odpowiednio:

- PWL - z pierwszym rzutem naziemnego zabezpieczenia pułku lotniczego bazującego najbliżej dowództwa dywizji;

- RWRS i mbw /mobilizowany w ramach dywizji/ - z drugim rzutem naziemnego zabezpieczenia tegoż pułku.

Istotnym warunkiem osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez DLM i skutecznego jej wejścia do działań bojowych w systemie OPK jest doprowadzenie i utrzymanie uzbrojenia i sprzętu w pełnej sprawności technicznej.

Jest to problem niezwykle złożony pod względem organizacyjno-wykonawczym, przede wszystkim z uwagi na to, że część sił i środków bazy obsługująco-naprawczej, będącej w dyspozycji dywizji a znajdującej się w pierwszych rzutach naziemnego zabezpieczenia /PWL dywizyjny/, 1/3 personelu bezpośredniej obsługi technicznej samolotów, 50% eskadry technicznej i plutonu remontu pojazdów/ jest praktycznie wyłączona z systemu zabezpieczenia technicznego DLM na obszarze kraju - podczas osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i działań w systemie OPK.

Stąd niezbędna będzie pomoc - jak wskazuje porównanie potrzeb i możliwości remontowych - ze strony organów remontowych wojsk lotniczych i wojsk lądowych /OW, OTK/.

Priorytetowym zadaniem zabezpieczenia technicznego DLM w omawianych okresach będzie remont uzbrojenia, a zwłaszcza samolotów oraz pojazdów mechanicznych i sprzętu wykorzystywanego do bezpośredniej obsługi samolotów.

Problem może ulec pewnemu złagodzeniu, ale już w rejonie wyjściowym,

po rozwinięciu bazy obsługowo-naprawczej wojsk lotniczych frontu.

Zabezpieczenie tyłowe mobilizacyjnego rozwinięcia DLM, rozśrodkowania pułków lotniczych, działań bojowych w systemie OPK i przebazowania do rejonu wyjściowego /na kierunek operacyjny/ jest organizowane i planowane zawczasu w czasie pokoju. Jest ono elementem planu rozwinięcia wojsk lotniczych frontu.

Uruchomienie tego planu następuje na zarządzenie Sztabu Generalnego WP.

x x x

W rozdziale tym zestawione zostały wyniki badań nad problemami zabezpieczenia tyłowego działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPK i LM WLF w początkowym okresie wojny, z których wynika, że jednym z podstawowych warunków osiągnięcia pełnej gotowości bojowej oraz sprawnego i skutecznego działania w początkowym okresie wojny korpusu OPK, jak i DLM jest odpowiednie, zawczasu zorganizowane i zaplanowane zabezpieczenie tyłowe.

Aktualny pokojowy skład tyłów zarówno korpusu OPK, jak i DLM nie pozwala na skuteczne i pełne zabezpieczenie pod względem tyłowym, a zwłaszcza materiałowo-technicznym, korpusu OPK i DLM, zwłaszcza ich działań w pierwszych dniach wojny.

Ponieważ główny ciężar zabezpieczenia tyłowego działań korpusu OPK, jak i DLM w pierwszych dniach wojny spoczywać będzie na ich tyłach, zwłaszcza tyłach oddziałów, muszą one już zawczasu w czasie pokoju organizacyjnie i sprzętowo być przygotowane. Ich stan gotowości i ukończenia powinien odpowiadać stanowi i ukończeniu elementów bojowych.

6. WĘZŁOWE PROBLEMY DZIAŁAŃ BOJOWYCH ZT I ODDZIAŁÓW WOJSK OPL W POCZĄTKOWYM OKRESIE WOJNY^{1/}

6.1. Zasady użycia ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK

Nieustanny wzrost potencjału bojowego środków napadu powietrznego przeciwnika i związany z tym wzrost zagrożenia wojsk operacyjnych uderzeniami z powietrza stwarza konieczność włączenia do walki z nimi wszystkich możliwych sił i środków obrony powietrznej, których poważną część stanowią środki obrony przeciwlotniczej wojsk lądowych.

Dynamiczny rozwój wojsk OPL sprawia, że wielki potencjał bojowy tkwiący w sile ognia naziemnych środków OPL wojsk lądowych nie może być bezczynny. Uruchomienie go od samego początku wojny przez włączenie sił i środków OPL do walki z nieprzyjacielem powietrznym może bowiem w poważnym stopniu przyczynić się do osiągnięcia sukcesu w operacji przeciwpowietrznej i stworzyć sprzyjające warunki wojskom operacyjnym do osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i wyjścia na front zewnętrzny.

Działania bojowe wojsk OPL w systemie OPK prowadzone będą w rejonach obrony korpusów OPK. Rejon obrony korpusu OPK pokrywa się w przeważającej części z obszarem okręgu wojskowego. Z zasady więc w rejonie obrony korpusu OPK stacjonują siły i środki OPL armii ogólnowojskowej /wydzielonej z OW/, niektóre oddziały i ZT wojsk OPL podporządkowania centralnego /frontowe/ i wojsk sojusznicznych oraz jednostki i pododdziały przeciwlotnicze wojsk OTK. Ponadto w rejonie działań bojowych korpusu OPK mogą działać brzegowe siły i środki OPL marynarki wojennej.

Działania bojowe wojsk OPL w ramach systemu OPK prowadzone są w jednolitym systemie obrony powietrznej państw uczestników Układu Warszawskiego. Zasady i organizację wspólnych działań regulują:

- dyrektywy ministra obrony narodowej nr 001/Oper. z dnia 25.09.79 r. i nr 003/Oper. z dnia 30.12.1974 r.;
- "Wytyczne szefa Sztabu Generalnego WP do współdziałania sił i środków działających w systemie OPK";
- "Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju", wydane jako wspólny dokument Dowództwa Wojsk Obrony Powietrznej Kraju i Szefostwa Wojsk Obrony Przeciwlotniczej MON.

^{1/} Z uwagi na to, że niniejsze opracowanie ma służyć jako materiał do studiowania przez słuchaczy ASG WP, problemu działań ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK w treści uwzględniono szerszą problematykę tych działań niż wynikałoby to z głównych problemów badawczych rozprawy.

Powyższe dokumenty normatywne stanowią podstawę do planowania i organizacji wspólnych działań wojsk OPL okręgów wojskowych /armii/ i korpusów OPK.

Wojska OPL są częścią składową wojsk lądowych i głównym celem ich działania jest zadanie lotnictwu nieprzyjaciela jak największych strat, osłona wojsk i ważnych obiektów przed uderzeniami z powietrza, a tym samym zapewnienie sprzyjających warunków do zorganizowanego wyjścia wojsk operacyjnych na front zewnętrzny i prowadzenia skutecznych działań bojowych.

Głównymi zadaniami wojsk OPL w okresie ich działania w systemie OPK jest odparcie /we współdziałaniu z wojskami OPK/ zmasowanych nalotów ŚNP i osłona wojsk operacyjnych w garnizonach, rejonach alarmowych, poprawy dyslokacji i na drogach przegrupowania w celu umożliwienia im szybkiego, sprawnego oraz terminowego osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, przeprowadzenia mobilizacji, przejścia do rejonów poprawy dyslokacji i przegrupowania na front zewnętrzny, a także osłona mostów, przepraw, węzłów komunikacyjnych, lotnisk, baz zaopatrzenia i składów BMR.

Cechę szczególną użycia wojsk OPL jest ich działanie w jednolitym systemie obrony powietrznej na zasadzie priorytetu w realizacji zadań osłony wojsk operacyjnych. Stąd miejsce, czas i sposób ich wykorzystania w systemie OPK zdeterminowane są zadaniami realizowanymi przez ogólnowojskowe związki operacyjne i taktyczne, w skład których wchodzi.

Doświadczenia ćwiczeń i wyniki badań prowadzonych przez Szefostwo Wojsk OPL MON i Dowództwo Wojsk OPK w zakresie użycia wojsk OPL w systemie OPK znalazły swój wyraz w dokumentach normatywnych, z treści których wynika, że wojska OPL wykonując zadania bojowe na terenie własnego kraju nie tworzą odrębnego systemu OPL, lecz rozwijają jego elementy i włączają je do istniejącego już w czasie pokoju i zorganizowanego systemu OPK.

Tak więc na terytorium własnego kraju do działań bojowych w systemie OPK, do czasu wyjścia na front zewnętrzny włącza się wszystkie rozwinięte związki taktyczne, oddziały i pododdziały rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej wojsk lądowych.

Nie przewiduje się natomiast rozwijania na terenie własnego kraju jednostek radiotechnicznych wojsk OPL i stanowisk dowodzenia obroną przeciwlotniczą frontu i armii do spełniania ich zasadniczych funkcji

związanych z dowodzeniem siłami i środkami OPL w walce z nieprzyjacielem powietrznym^{2/}. Funkcje te spełniają bowiem odpowiednie SD wojsk OPK. Po osiągnięciu pełnej gotowości bojowej jednostki radiotechniczne i SD OPL przegrupowują się do rejonu wyjściowego w celu zorganizowania systemu OPL armii /frontu/ do operacji.

W sytuacjach szczególnych część RPW z jednostek radiotechnicznych wojsk OPL może być rozwijana czasowo na terenie kraju w celu wzmocnienia lub odtworzenia systemu rozpoznania radiolokacyjnego wojsk OPK, szczególnie w warunkach ogólnego zatrzymania ruchu wojsk.

Włączenie związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL armii /OW/ i podporządkowania centralnego /frontu/ dyslokowanych na terenie OW do systemu obrony powietrznej korpusu OPK następuje:

1/ podczas pełnienia dyżurów bojowych przez ZT /oddziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej w stanie stałej gotowości bojowej;

2/ po wprowadzeniu wyższych stanów gotowości bojowej.

Podczas działań w systemie OPK ZT i oddziały wojsk OPL są operacyjnie podporządkowane dowódcom korpusów OPK przez starszych dowódców na PŁSD. Oznacza to, że związki taktyczne, oddziały i pododdziały wojsk OPL osłaniają wojska operacyjne i obiekty na terenie kraju w jednolitym systemie OPK, realizują zadania taktyczne, rozwijają i przegrupowują się zgodnie z decyzjami swoich przełożonych /dowódców armii, dywizji, pułku/, natomiast działalność związaną ze zwalczaniem środków napadu powietrznego /zadania ogniowe/ realizują zgodnie z decyzjami odpowiednich dowódców wojsk OPK lub samodzielnie w myśl zasad obowiązujących w wojskach OPK i przestrzegając rygory obowiązujące w tym systemie.

Na okres działań w systemie OPK ZT, oddziały i pododdziały wojsk OPL rozwijają się w określonych rejonach, wykonują manewr i przegrupowanie osłaniając wyznaczone im wojska i obiekty zgodnie z decyzjami swoich przełożonych. Zadania bojowe i rejonu rozwinięcia dla ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL powinny być określone tak, aby w czasie ich realizacji na terytorium własnego kraju zapewniały nie tylko osłonę wojsk operacyjnych, ale również wzmocniały i uzupełniały działania systemu OPK, zwłaszcza podczas odpięcia pierwszego i ewentualnie kolejnych zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela.

Stąd przy określaniu zadań taktycznych i rejonów rozwinięcia dla ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL winno się brać pod uwagę zadania

2/ SD OPL armii /frontu/ rozwijane są na terenie kraju w ramach osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej dla operacyjno-taktycznego dowodzenia jednostkami wojsk OPL i kierowania ich przegrupowaniem na front zewnętrzny.

i położenie /ugrupowanie/ oddziałów wojsk OPK w obszarze rozwijania jednostek wojsk OPL^{3/}.

Ponadto realizacja zadań na obszarze własnego kraju nie powinna w sposób istotny ograniczać ich możliwości wyjścia z systemu OPK na front zewnętrzny, osłony wojsk w rejonie wyjściowym i na rubieżach wprowadzenia do bitwy /walki/, a więc musi wiązać się ściśle z planami operacyjnego rozwinięcia wojsk i ich użycia w pierwszej operacji.

Brygada rakiet przeciwlotniczych "KRUG" podczas działań w systemie OPK może wzmocniać /uzupełniać/ wysiłek wojsk raketowych OPK w określonych rejonach lub na określonych kierunkach operacyjno-powietrznych tworząc z nimi ciągłą strefę ognia. Może ona być wykorzystana do osłony wojsk w miejscach stałej dyslokacji, rejonach alarmowych i rejonach poprawy położenia, osłony przepraw, wojsk raketowych, SD, lotnisk i składów BMR.

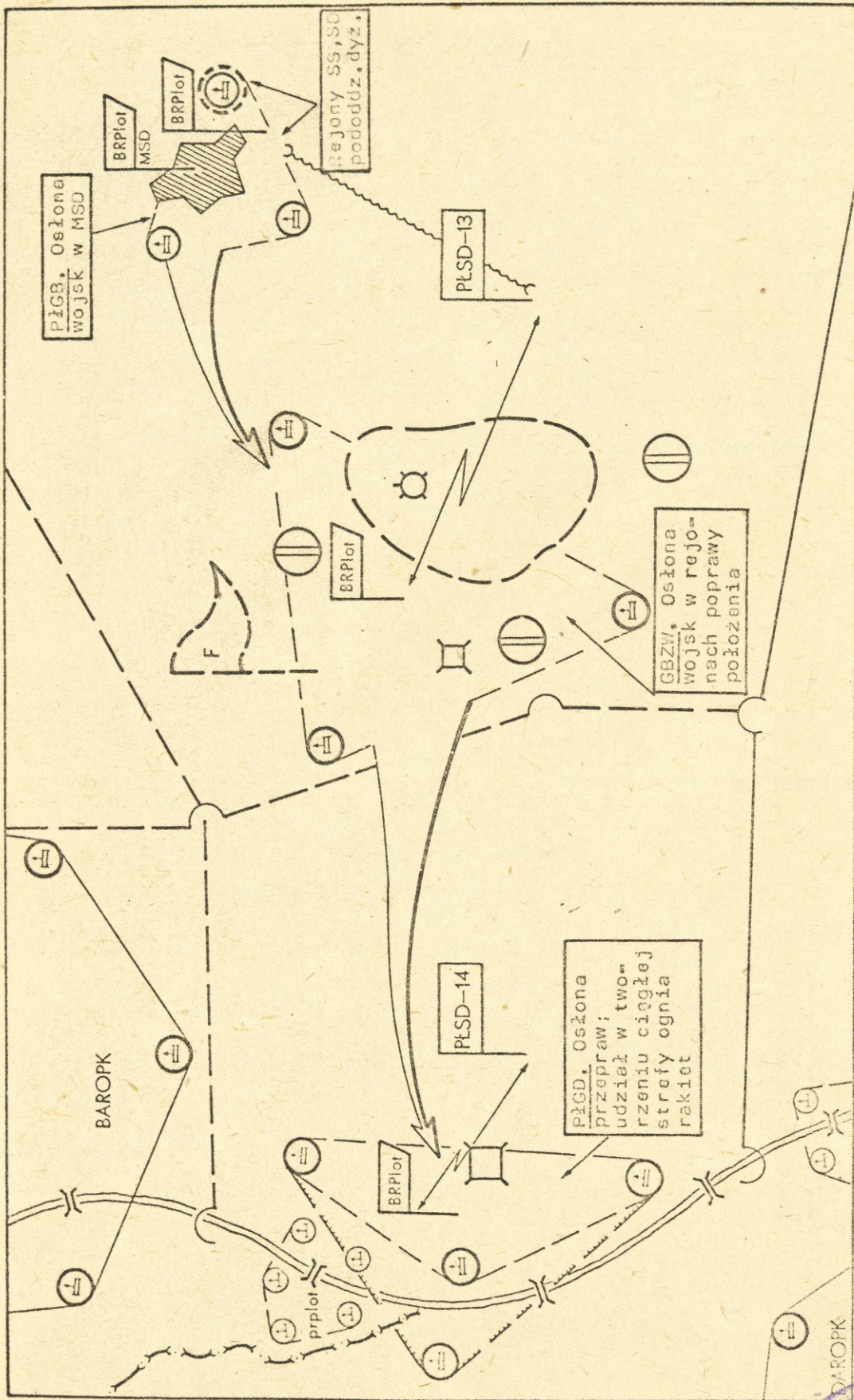
Pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB" działając w systemie OPK mogą być użyte: do osłony wojsk w miejscach stałej dyslokacji i w rejonach alarmowych, przepraw na kierunku przewidywanego przegrupowania wojsk i innych ważnych obiektów.

Warianty wykorzystania BRPlot i dywizyjnego prplot KUB i OSA-AK - przedstawiono na rys. 1,2 i 3.

Na użycie brygady i pułków rakiet przeciwlotniczych wpływa w sposób istotny konieczność organizacji skutecznej osłony wojsk operacyjnych podczas ich przeprawy przez Odrę. Może to mieć w określonych warunkach działań decydujący wpływ na sprawne wyjście wojsk operacyjnych na front zewnętrzny i powodzenie pierwszej operacji^{4/}. Dlatego użyciu brygady i pułków rakiet przeciwlotniczych powinna przyświecać idea maksymalnego ich wykorzystania do odparcia z rubieży zachodniej granicy pierwszego zmasowanego uderzenia lotnictwa przeciwnika na terytorium Polski i osłony sił głównych wojsk operacyjnych przegrupowujących się przez Odrę.

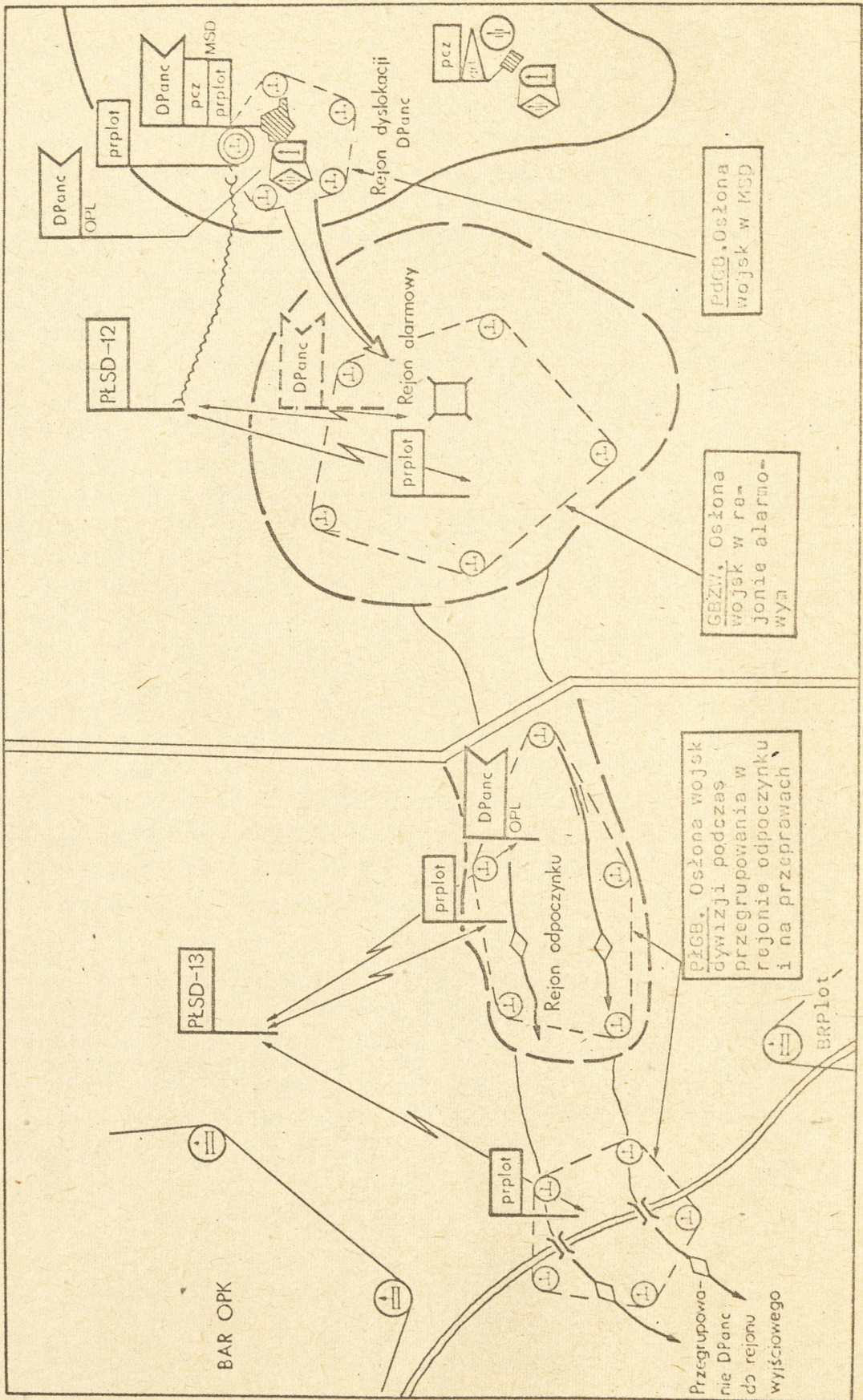
3/ Problem ten precyzują "Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju" w punkcie 10, który brzmi: "Okręgi wojskowe uwzględniając potrzeby osłony wojsk operacyjnych oraz ugrupowania bojowego wojsk korpusu OPK ustalają rejon rozwinięcia sił i środków OPL dla uwzględnienia ich w planach współdziałania.

4/ Np. w ćwiczeniu "LATO-78" planowano utworzyć siłami brygady i czterech pułków rakiet plot ciągłą strefę ognia na Odrze dla osłony przegrupowujących się wojsk operacyjnych.

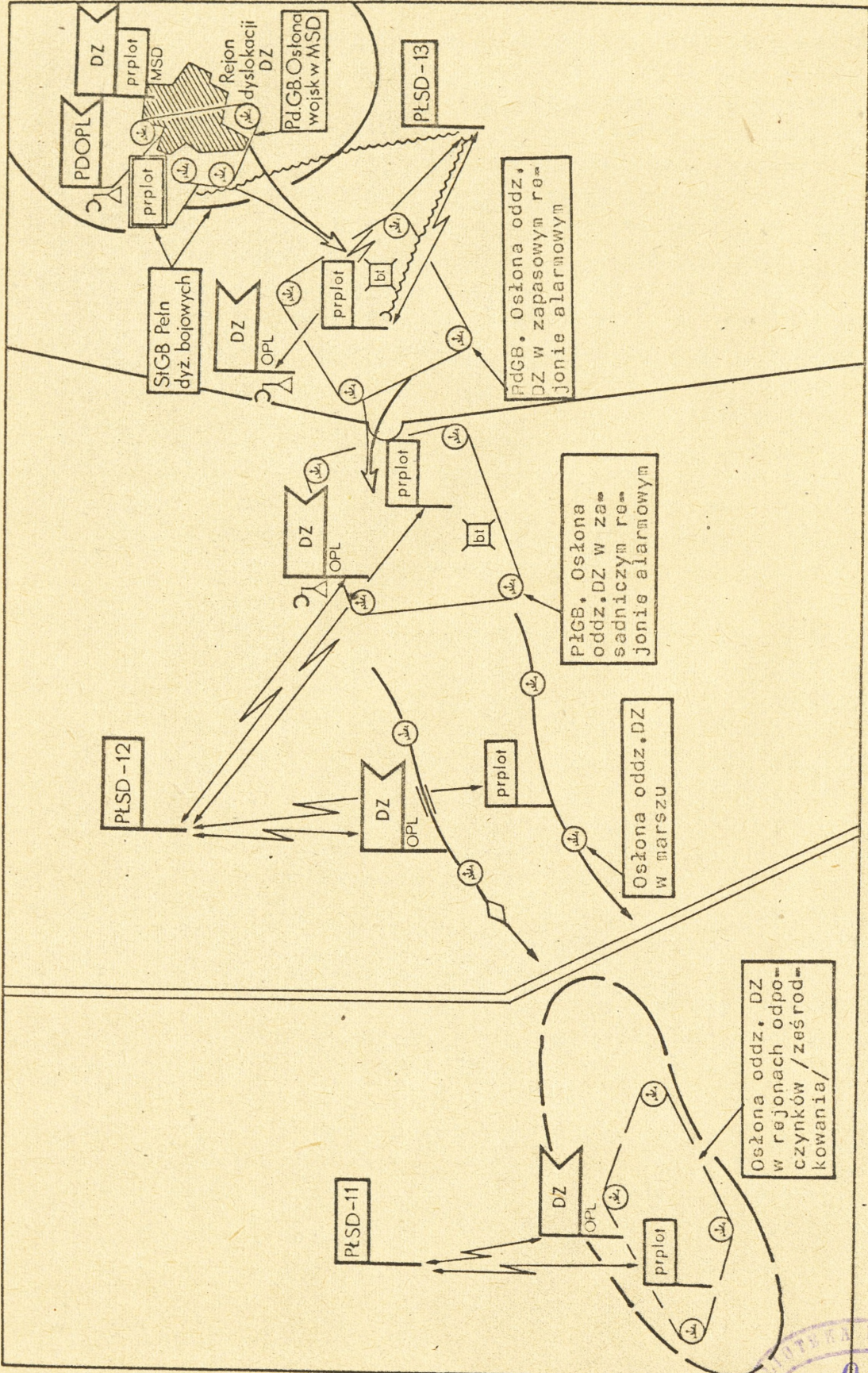

Rys. 1. wykorzystanie BRPlot w systemie OPK podczas osiągnięcia WSGB /wariant/

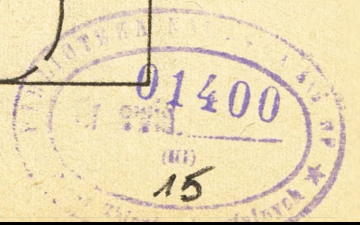
01400
15

Rys.2. Wykorzystanie dywizyjnego prplot KUB w systemie OFK podczas osiągnięcia WSCB /wariant/

Rys. 3. Wykorzystanie dywizyjnego prplot OSA-AK w systemie OPK podczas osiągnięcia WSCB /wariant/

Dla realizacji powyższego brygada rakiet przeciwlotniczych i armijne /a także dywizyjne/ pułki rakiet przeciwlotniczych mogą być rozwijane z góry na rubieży Odry, tworząc w powiązaniu z wojskami rakietowymi korpusów OPK rubież obrony powietrznej zamykając główny kierunek nalotów lotnictwa przeciwnika wyprowadzający na wojska operacyjne i ważne obiekty w rejonie obrony korpusu.

Z tych względów dyslokacja pokojowa tych jednostek powinna być dostosowana do potrzeb osłony zarówno wojsk operacyjnych, jak i obiektów osłony na terenie własnego kraju w początkowym okresie wojny.

Po odparciu pierwszego i ewentualnie kolejnych zmasowanych uderzeń ŚNP przeciwnika i w miarę przegrupowania sił głównych armii /frontu/ ZT i oddziały wojsk OPL wyłączają się stopniowo z systemu OPK zgodnie z decyzjami odnośnych dowódców /frontu, armii, dywizji/ i przechodzą do rejonów wyjściowych.

Po rozpoczęciu przegrupowania armijny pułk rakiet przeciwlotniczych może maszerować do rejonu wyjściowego samodzielnie kolumną albo w składzie kolumn osłanianych wojsk /np. ABROT/ w gotowości do rozwijania się w celu ich osłony w rejonach długich dziennych /nocnych/ odpoczynków oraz podczas przekraczania przeszkód wodnych.

Dywizyjne pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB" mogą maszerować w składzie kolumn dywizji pododdziałami lub całością pułku na czele sił głównych dywizji rozwijając się do ich osłony w rejonach długich dziennych /nocnych/ odpoczynków oraz podczas przekraczania przeszkód wodnych.

Oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu ogólnowojskowych związków taktycznych i oddziałów podczas działania w systemie OPK mogą być użyte do bezpośredniej osłony wojsk w miejscach stałej dyslokacji i w rejonach alarmowych podczas osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej. Po rozpoczęciu marszu do rejonu wyjściowego włączają się w kolumny osłanianych wojsk prowadząc ich osłonę w marszu i rozwijają się na stanowiskach ogniowych /startowych/ w rejonach odpoczynków.

Do kierowania siłami i środkami OPL ogólnowojskowych związków taktycznych i oddziałów rozwija się PD OPL dywizji i pułków.

Do osłony wojsk w miejscach stałej dyslokacji pododdziały ogniowe i stanowiska dowodzenia ZT /oddziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej rozwija się na placach ćwiczeń lub w innych rejonach w pobliżu garnizonu, które umożliwiają rozwinięcie i dogodne warunki prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym. Do rozwinięcia pododdziałów wykorzystuje się także stanowiska startowe /ogniowe/ i miejsca rozwinięcia SD przygotowane do pełnienia dyżurów bojowych w systemie OPK. Mając

na uwadze konieczność szybkiego osiągnięcia gotowości do walki z nieprzyjacielem powietrznym pododdziały raket przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu mogą być rozwijane na zmniejszonych odległościach, zapewniających jednak warunki niezakłóconej pracy przeciwlotniczych zestawów raketowych /artylerii plot/. Ugrupowanie bojowe wszystkich pododdziałów przeciwlotniczych wymaga koordynacji w ramach garnizonów i uzgadniania z sąsiednimi ZT /oddziałami/ wojsk OPK w celu umożliwienia współdziałania z nimi i uniknięcia wzajemnych zakłóceń.

W celu realizacji zadań ogniowych w rejonie obrony korpusu OPK związki taktyczne i oddziały wojsk OPL włączają się do systemu obrony powietrznej korpusu OPK.

Włączenie to polega na:

- rozwinięciu się ZT, oddziału /pododdziałów/ wojsk OPL na stanowiskach startowych /ogniowych/ i osiągnięciu gotowości do prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym;

- nawiązaniu łączności z właściwym terytorialnie PłSD korpusu OPK;

- złożeniu meldunku o zadaniu bojowym, stanie, rejonie rozwinięcia i czasie osiągnięcia gotowości do zwalczania celów powietrznych;

- zorganizowaniu przyjmowania informacji powiadamiania o sytuacji powietrznej i ostrzegania o zagrożeniu z powietrza przekazywanych w systemie OP korpusu OPK;

- uzupełnieniu obowiązujących ustaleń zawartych w wyciągach z planu współdziałania wojsk korpusu OPK z wojskami OPL OW, w tym również przyjęciu i wprowadzeniu obowiązujących zakazów /nakazów/ i stopni gotowości bojowych.

Z chwilą włączenia się do systemu obrony powietrznej ZT /oddziały/ wojsk OPL przechodzą w operacyjne podporządkowanie dowódcy korpusu OPK przez właściwych dowódców PłSD i realizują zadania ogniowe w jednolitym systemie OPK.

Brygada, armijne i dywizyjne pułki raket przeciwlotniczych i pułki artylerii przeciwlotniczej włączają się do działań w systemie OPK bezpośrednio do tego PłSD korpusu OPK, w sektorze odpowiedzialności którego wykonują zadanie bojowe i rozwinięły się w ugrupowanie bojowe. Natomiast pododdziały OPL dywizji /DZ, DPanc/ włączają się do właściwego terytorialnie PłSD, nie bezpośrednio, lecz za pośrednictwem szefa OPL dywizji, który w tym celu rozwija punkt dowodzenia obroną przeciwlotniczą.

Podczas wychodzenia wojsk operacyjnych na front zewnętrzny niektóre oddziały wojsk OPL, a także ogólnowojskowe związki taktyczne wraz z organicznymi siłami i środkami OPL będą przegrupowywać się przez obszar obejmujący kilka sektorów odpowiedzialności PłSD. W związku z powyższym po każdorazowej zmianie położenia i wejściu w sektor odpowiedzialności

innego PłSD dowódcy ZT i oddziałów wojsk OPL oraz szefowie OPL dywizji powinni złożyć starszym dowódcom na PłSD meldunki o wyjściu lub włączeniu się do działań w sektorze odpowiedzialności danego PłSD.

Mogą mieć miejsce przypadki, że brygada czy pułk rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ zmuszone będą rozwijać swoje pododdziały w sektorach odpowiedzialności kilku PłSD. Przypadek ten zachodzi wtedy, gdy obiekt osłony leży na granicy sektorów odpowiedzialności sąsiednich PłSD /granicy rejonu obrony korpusu OPK/.

Z punktu widzenia kierowania działaniami bojowymi ZT /oddziału/ wojsk OPL i współdziałania jest to sytuacja niekorzystna, szczególnie w odniesieniu do brygady rakiet przeciwlotniczych "KRUG", która swoją strefą ognia może objąć stosunkowo duży obszar.

Podobna sytuacja może także wystąpić przy rozwijaniu brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych na granicy dwóch korpusów OPK lub w rejonie granicy państwowej na styku z sojuszniczym systemem OPK.

Sytuacja taka stwarza potrzebę posiadania przez ZT /oddział/ wojsk OPL informacji o sytuacji powietrznej, a szczególnie o działaniach własnego lotnictwa z kilku PłSD i stwarza formalne warunki podporządkowania ogniowego różnym przełożonym.

Podporządkowanie ogniowe wielu przełożonym równocześnie byłoby jednak z punktu widzenia zasad dowodzenia i możliwości jego realizacji wysoce skomplikowane, a nawet niemożliwe. Nie można bowiem pozwolić aby dla jednego ZT /oddziału/ wojsk OPL mogło równocześnie stawiać zadania ogniowe kilku przełożonych. W tej sytuacji należy dokonać wyboru PłSD, któremu należy podporządkować ZT /oddział/ wojsk OPL. Jakimi więc kryteriami należy się kierować przy wyborze PłSD?

Wydaje się, że o włączeniu się do określonego PłSD powinny decydować następujące czynniki:

- ugrupowanie większości sił brygady /pułku/ w strefie odpowiedzialności danego PłSD oraz przewidywane ich przegrupowanie;
- rozmieszczenie brygady /pułku/ w stosunku do głównego kierunku nalotów i innych naziemnych środków obrony powietrznej;
- możliwości dowodzenia przez PłSD w zautomatyzowanym /planosetowofonicznym/ systemie dowodzenia;
- możliwości nawiązania trwałej łączności dowodzenia z PłSD;
- koncepcja i warunki odpierania nalotów ŚNP nieprzyjaciela /w tym dowodzenie i współdziałanie z LM/ i warunki zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

O tym, który z tych czynników będzie decydujący pokaże konkretna sytuacja taktyczno-operacyjna.

Podobne warunki mogą wystąpić w odniesieniu do pododdziałów przeciwlotniczych dywizji /DZ, DPanc/, które mogą się rozwinąć w czasie przebywania w rejonie alarmowym, rejonach poprawy dyslokacji lub do odparcia zmasowanego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela w sektorach odpowiedzialności kilku PłSD. W tym przypadku sytuacja jest o tyle prostsza, że środki te prowadzą ogień samodzielnie do celów bezpośrednio atakujących osłaniane wojska i obiekty wg decyzji ich dowódców, pod kierownictwem szefa OPL dywizji. PD OPL dywizji można więc włączyć do tego PłSD, którego informacja tworzą lepsze warunki zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnego lotnictwa w strefie ognia środków OPL dywizji.

Podczas marszu lub w czasie zajmowania rejonu ześrodkowania w sektorach odpowiedzialności dwóch PłSD dla zapewnienia bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa w strefie ognia środków OPL dywizji decyzję szefa obrony przeciwlotniczej, PD OPL dywizji może być włączony do jednego z PłSD, natomiast SD prplot /paplot/ do drugiego PłSD. Pozwoli to uzyskać informacje o działaniach własnego lotnictwa z obu PłSD i zapewnić mu w większym stopniu bezpieczeństwo działań.

O włączeniu się oddziału czy PD OPL dywizji do właściwego terytorialnie PłSD decyduje szef wojsk OPL OW w ramach organizacji współdziałania z wojskami korpusu OPK. W przypadku nieplanowanego lub wymuszonego rozwinięcia się ZT /oddziału/ wojsk OPL o włączeniu się do odpowiedniego PłSD decydują ich dowódcy lub szef OPL dywizji, kierując się względami omówionymi wyżej.

Operacyjne podporządkowanie związków taktycznych, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL dowódcy korpusu OPK następuje z chwilą ich włączenia do właściwego terytorialnie PłSD korpusu OPK.

Zasada operacyjnego podporządkowania uprawnia do dowodzenia ZT i oddziałami wojsk OPL w zakresie zwalczania ŚNP nieprzyjaciela i zobowiązuje do koordynacji ich działań z innymi rodzajami wojsk korpusu OPK. Dowodzenie to realizują starsi dowódcy na PłSD przez oficerów współdziałania. W ramach podporządkowania operacyjnego starsi dowódcy na PłSD powinni więc mieć prawo do:

- ustalania odpowiednich stopni gotowości bojowej sił i środków OPL;
- stawiania zadań ogniowych ZT i oddziałom rakiet plot małego i średniego zasięgu;
- wprowadzania ograniczeń, zakazów prowadzenia lub nakazów przerwania ognia wszystkich środków OPL w celu zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa;

- wprowadzania ograniczeń lub zakazu promieniowania stacji radiolokacyjnych;

- otrzymywania z podporządkowanych ZT i oddziałów wojsk OPL oraz od szefów OPL dywizji informacji o położeniu, stanie, aktualnych możliwościach ogniowych oraz meldunków o sytuacji i rezultatach działań bojowych.

Działalność ogniowa sił i środków OPL w ramach systemu OPK prowadzona jest w interesie wojsk operacyjnych z uwzględnieniem zasad obowiązujących w wojskach OPK.

W obowiązujących dokumentach normatywnych przyjęto, że ZT /oddziały/ raket przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu zwalczają ŚNP nieprzyjaciela wg ustaleń obowiązujących dla tego typu jednostek w wojskach OPK, tj. zwalczają cele wg decyzji PłSD zgodnie z zasadami prowadzenia walki i współdziałania jednostek raketowych z lotnictwem - obowiązującymi w systemie OPK^{5/}. Natomiast oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej i raket przeciwlotniczych bliskiego zasięgu typu "STRZAŁA" i "OSA" oraz pododdziały innych rodzajów wojsk z broni pokładowej i strzeleckiej prowadzą ogień do celów powietrznych bezpośrednio atakujących osłaniane wojska i obiekty wg decyzji ich dowódców, a w innych przypadkach do wszystkich celów powietrznych, o ile nie będzie ograniczeń przekazanych z PłSD, SD korpusu OPK lub PD OPL ogólnowojskowych związków taktycznych.

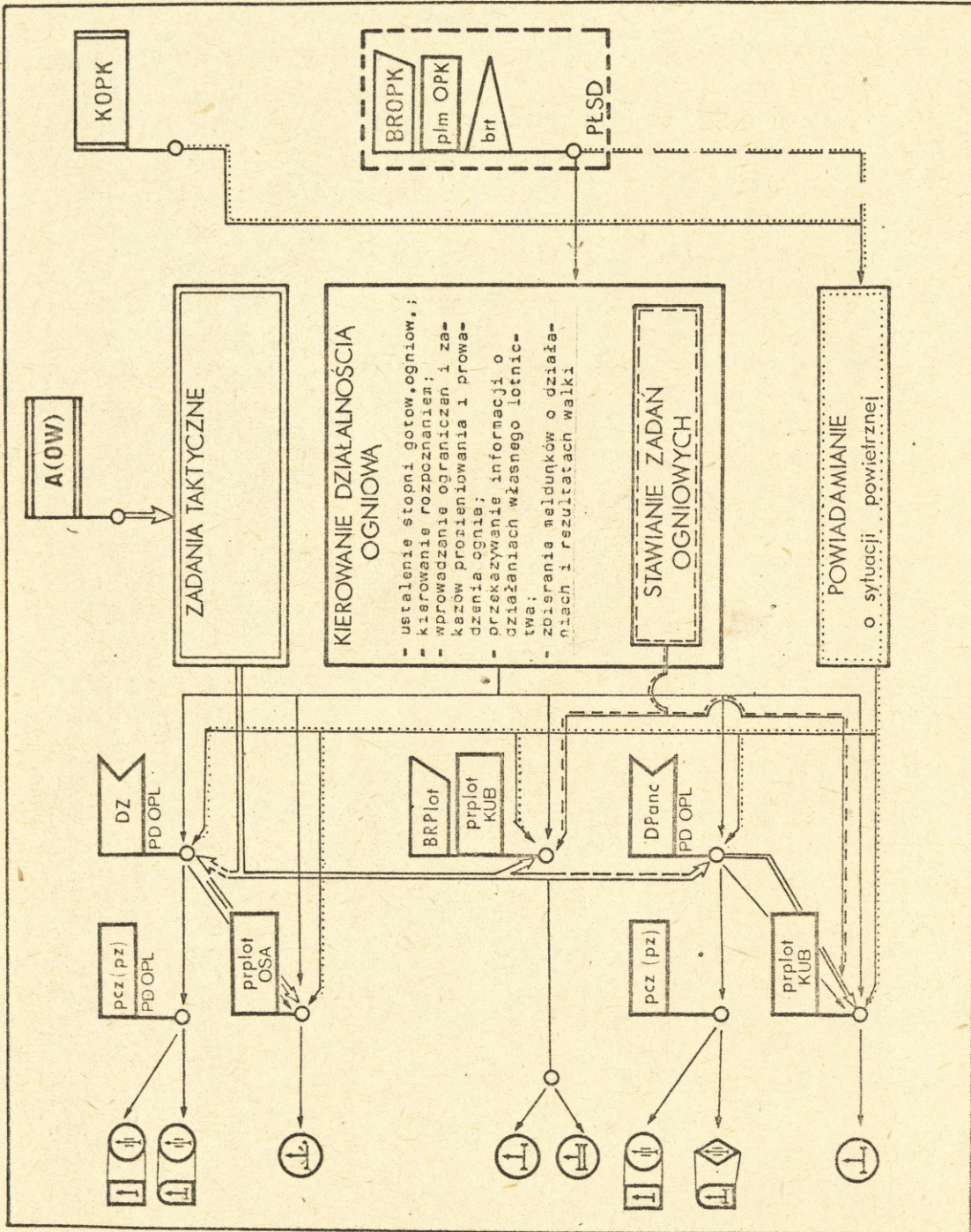
Dowodzenie ZT i oddziałami wojsk OPL w ramach systemu OPK przedstawiono na rys.4.

Z przedstawionych wyżej zasad użycia i działania ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK w okresie wzrostu zagrożenia i początkowym okresie wojny wynika, że ich zadania i warunki działań w tym systemie są wysoce złożone i posiadają swoją specyfikę.

Specyfika i złożoność zadań wynika z tego, że muszą one być w gotowości do walki z nieprzyjacielem powietrznym od samego początku działań wojennych w sytuacji, gdy wojska operacyjne - w skład których wchodzi - znajdują się jeszcze w garnizonach, przebywają w rejonach alarmowych lub przegrupowują się na front zewnętrzny w ramach operacyjnego rozwinięcia.

Złożoność warunków działań ZT i oddziałów wojsk OPL wynika między innymi także z tego, że rozwijają się, osiągają pełną gotowość bojową i przegrupowują na front zewnętrzny, realizując jednocześnie zadania osłony wojsk i obiektów zarówno na obszarze własnego kraju, jak i po wyjściu w obszar operacyjnego rozwinięcia wojsk. Następuje tu ścisłe

5/ "Instrukcja organizacji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw UW". Wyd. DW OPK 1975 r.

Rys.4. Dowodzenie ZT i oddziałami wojsk OPL w ramach systemu OPK

powiązanie przedsięwzięć osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej z działaniami doprowadzającymi jednostki wojsk OPL do najwyższego stopnia gotowości umożliwiającego natychmiastowe użycie sił i środków OPL w walce z ŚNP nieprzyjaciela w ramach operacji przeciwpowietrznej w systemie OPK.

Cechę szczególną użycia ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK jest to, że wykonują one zadania taktyczne osłony wojsk operacyjnych zgodnie z decyzjami dowódców ogólnowojskowych związków taktycznych i operacyjnych, natomiast działalność ogniową prowadzą w operacyjnym podporządkowaniu odpowiednim organom dowodzenia systemu OPK. Ta podwójność podporządkowania dwóm ośrodkom dyspozycyjnym komplikuje znacznie sytuację, w której ZT i oddziały wojsk OPL realizują zadania bojowe. Stwarza to konieczność dokładnego zaplanowania ich działań, a problem współdziałania wysuwa na plan pierwszy.

6.2. Główne problemy osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez ZT i oddziały wojsk OPL

W czasie pokoju jednostki wojsk OPL znajdują się w różnym stopniu ukończenia stosownie do ogólnych założeń systemu gotowości bojowej, wynikających z charakteru i stopnia zagrożenia, miejsca i roli naszych wojsk w ramach sił zbrojnych państw UW, a także z możliwości ekonomicznych państwa. Największy stopień ukończenia posiadają te oddziały i związki taktyczne, które zgodnie z planem operacyjnego rozwinięcia wojsk użyte będą w pierwszej kolejności, to jest już w fazie zawiązywania się konfliktu zbrojnego, albo w razie jego nagłego wybuchu. Do takich należy większość jednostek wojsk OPL.

Stopień ukończenia jednostki wywiera istotny wpływ na jej zdolność do wykonania zadań bojowych. Jednostki rozwinięte i o niepełnych stanach osobowych mają zatem największe możliwości szybkiego osiągnięcia pełnej gotowości do realizacji zadań bojowych.

Dla jednostek wojsk OPL charakterystyczne jest to, że równocześnie wykonują zadania osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej /WSGB/ oraz zadania bojowe osłony wojsk od uderzeń nieprzyjaciela z powietrza.

W świetle tych zadań osiągnięcie przez jednostki i pododdziały wojsk OPL gotowości bojowej w tym samym czasie co ich macierzyste ogólnowojskowe związki operacyjne, taktyczne i oddziały jest z punktu widzenia potrzeb obrony przeciwlotniczej zbyt późne. Jednostki i pododdziały wojsk OPL realizujące zadania bojowe osłony wojsk i obiektów w systemie OPK powinny wyprzedzać wojska operacyjne w osiągnięciu gotowości

do walki z nieprzyjacielem powietrznym, tworząc w ten sposób możliwość pełnego wykorzystania ich potencjału bojowego do odparcia pierwszych zmasowanych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Jeżeli sytuacja polityczno-militarna i związany z nią stopień zagrożenia pozwalają, wówczas jednostki wojsk OPL mogą osiągać pełną gotowość bojową stopniowo przez wprowadzenie stanów pośrednich /podwyższonej gotowości bojowej i gotowości bojowej zagrożenia wojennego/ nie powodując napięć w gospodarce narodowej i osiągać odpowiedni stopień zdolności do realizacji przewidzianych dla nich zadań osłony. W wypadku gwałtownego wzrostu napięcia lub rozpoczęcia działań wojennych osiągnięcie pełnej gotowości bojowej odbywa się w trybie alarmowym /lawinowo/ z pominięciem dowolnych stanów pośrednich.

W stanie stałej gotowości bojowej - jednostki wojsk OPL prowadzą codzienną planową działalność, zachowując zdolność do wykonywania określonych zadań bojowych /przez jednostki rozwinięte/ i sprawnego przeprowadzenia mobilizacji /jednostki o niepełnych stanach osobowych i skadrowane/. Realizując pokojowy program szkolenia, jednostki wojsk OPL doskonalą także sprawność włączenia się i działania w systemie OPK oraz sprawność działania w okresie przegrupowania wojsk operacyjnych na front zewnętrzny^{6/}. W tym celu pododdziały rozwiniętych jednostek wojsk OPL pełnią dyżury bojowe w systemie OPK w gotowości do zwalczania naruszcycieli przestrzeni powietrznej PRL.

Plany dyżurów bojowych opracowują szefostwa wojsk OPL OW w uzgodnieniu z dowództwami korpusów OPK. Plany te zatwierdzają dowódcy okręgów wojskowych.

Brygada rakiet przeciwlotniczych "KRUG", pułki rakiet przeciwlotniczych "KUB" /"OSA"/^{7/} i pułki artylerii przeciwlotniczej /nowo formowane - po przeszkoleniu i odbyciu programowych strzelań bojowych do imitowanych celów powietrznych/ pełnią dyżury bojowe w systemie OPK siłami określonymi w Zarządzeniu Szefa Sztabu Generalnego WP. Siły te wykazano w tabeli 2.

6/ Zagadnieniom tym poświęcono wiele uwagi w ćwiczeniach "Lato-78", "Wrzesień-79", "Wiosna-80", "Granit-80", "Granit-82".

7/ Obecnie dyżury pełnią tylko armijne pułki rakiet plot "KUB" i dywizyjne plot. Po przejściu na nowe struktury organizacyjne do dyżurów bojowych prawdopodobnie zostaną także włączone pułki rakiet plot /"KUB", "OSA-AK"/ ogólnowojskowych ZT.

Siły i środki ZT /oddziałów/ wojsk OPL pełniące dyżury bojowe w systemie OPK
w stanie StGB

Tabela 2

ZT, oddział	Siły i środki rozwijane do dyżuru bojowego	Gotowość do startu /otwar- cia ognia/ z got. boj. nr 1	Czas przejścia Z gotowości nr 2 do nr 3 do nr 1 nr 1	Gotowość pełnych ob- sług bojowych nie dłuższa niż
BRplot "KRUG"	- SD BRplot: RSWP, KDB, RPD REKIN-3A; - SD drplot: RSWW, KOW; - brplot: SNR, SW, STZ, 2 rakiety 3M8; - środki łączności i zab.	60 s	5,5 min 15 min	50 min
prplot "KUB"	- SD prplot: RSWP, KDB, RPD REKIN-2; - brplot: SSWN, SW, STZ 2 rakiety 3M9 - środki łączności i zab.	40 s	6 min 15 min	50 min
prplot x/ "OSA"	- SD prplot: RSWP, RPD; - brplot: RPD, 2PRWB, STZ 4 rakiety - środki łączności i zab.	40 s	4,5 min 15 min	50 min
paplot	- SD prplot: RSWP, RPD REKIN-2; - paplot: RPD REKIN-1, 4 armaty S-60 - ZRP "WAZA", 0,5 jo amunicji plot - środki łączności i zab.	50 s	3 min 10 min	50 min

x/ Dane prognostyczne mogą obowiązywać po wprowadzeniu do ZT prplot OSA

Stanowiska dowodzenia brygady i pułków na czas pełnienia dyżurów bojowych włączają się do właściwego terytorialnie PłSD KOPK. Podczas pełnienia dyżurów siły i środki wojsk OPL są operacyjnie podporządkowane dowódcom korpusów OPK przez odpowiednie PłSD.

Siły i środki OPL pełnią dyżur bojowy w systemie OPK w gotowości bojowej nr 2. Do gotowości bojowej nr 1 i otwarcia ognia przechodzą wg decyzji st. dowódcy /dyżurnego odpowiedzialnego/ PłSD.

W celu zachowania zdolności do wykonania przewidywanych zadań i sprawnego osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej w jednostkach wojsk OPL wykonuje się szereg przedsięwzięć organizacyjno-szkoleniowych oraz stale doskonalą sposób włączania do systemu OPK.

Każde ćwiczenie z wojskami w jednostkach wojsk OPL rozpoczyna się od osiągnięcia WSGB i działania w systemie OPK^{8/}.

Po wprowadzeniu stanu podwyższonej gotowości bojowej szefostwo wojsk OPL i SD OPL armii oraz batalion radiotechniczny realizują przedsięwzięcia przewidziane dla tego okresu w miejscu stałej dyslokacji /MSD/. Wydzielają one odpowiednie siły i środki, jako rzut awangardowy, do zorganizowania ZSD OPL armii. Rzut awangardowy przygotowuje się do wyjścia z MSD systemem alarmowym. Na sygnał rzut ten wychodzi wraz z innymi elementami dowodzenia armii do zapasowego rejonu alarmowego rozwinięcia ZSD armii. Po rozwinięciu się stanowi ZSD OPL armii i jest w gotowości do przyjęcia dowodzenia wojskami OPL^{9/}.

Z chwilą wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości bojowej stanowiska dowodzenia i pododdziały ogniowe związków taktycznych /oddziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej, rozwinięte pododdziały przeciwlotnicze pułków zmechanizowanych /czołgów/ i batalionów piechoty wyprowadza się z miejsc stałej dyslokacji i rozwija na stanowiskach w przygarnizonowych rejonach /na placach ćwiczeń lub innych miejscach/, gdzie osiągają gotowość do osłony wojsk w garnizonach. Z pododdziałów o niepełnych stanach osobowych wyprowadza się na stanowiska pododdziały rozwinięte. Z pułków artylerii przeciwlotniczej zaliczonych do jednostek o niepełnych stanach osobowych wyprowadza się tylko SD i rozwinięte baterie /plutony/ ogniowe. Skadrowane pułki artylerii przeciwlotniczej osiągają stan PdGB w miejscu stałej dyslokacji.

8/ Nakaz ten obowiązuje od kilku lat i ponawiany jest corocznie w wytycznych szefa Wojsk OPL MON do szkolenia wojsk OPL.

9/ Dla potrzeb teoretycznego przygotowania słuchaczy w rozdziale tym niektóre partie poszerzono o problemy osiągnięcia WSGB przez brt i SD OPL armii.

Wyjście pododdziałów na stanowiska odbywa się kolejno pod pozorem ćwiczeń bez ogłoszenia alarmu bojowego zgodnie z planem osiągnięcia WSGB. Pododdziały tyłowe i zabezpieczenia pozostają w miejscu stałej dyslokacji.

Stan osobowy związków taktycznych i oddziałów nie zaangażowany w pełnieniu dyżurów bojowych oraz przyjęciu i załadunku rakiet na wyrzutnie wykorzystuje się do wykonania innych czynności przewidzianych w stanie podwyższonej gotowości bojowej w miejscu stałej dyslokacji.

Szefowie OPL dywizji /rozwinętych i o niepełnych stanach osobowych/ wraz z niezbędnymi środkami dowodzenia łączności i RSWP z kompanii dowodzenia szefa OPL wychodzą na przygarnizonowe place ćwiczeń, lub do innych rejonów, w pobliżu garnizonów, gdzie rozwijają PD OPL dywizji i osiągają gotowość do działań w systemie OPK. Pozostałe siły kompanii dowodzenia szefa OPL dywizji wykonują określone czynności PdGB w miejscu stałej dyslokacji. Po rozwinięciu PD OPL dywizji i osiągnięciu gotowości do prowadzenia rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego oraz gotowości do walki z nieprzyjacielem powietrznym przez pododdziały przeciwlotnicze meldują o tym na właściwe PłSD KOPK.

Na zarządzenie szefa Sztabu Generalnego wszystkie rozwinięte w terenie stanowiska i punkty dowodzenia oraz pododdziały ogniowe wojsk OPL powinny osiągnąć gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym w czasie nie przekraczającym dwóch godzin.

W stanie podwyższonej gotowości bojowej w jednostkach rakiet przeciwlotniczych "KUB" i "KRUG" baterie techniczne rozwijają potoki technologiczne w MSD /lub wyznaczonym rejonie/ i elaborują:

- w pułkach rakiet przeciwlotniczych "KUB" - 0,5 jo rakiet do stanu gotowości końcowej i sukcesywnie uzupełniają nimi baterie ogniowe. Rakiety załadunku się na wyrzutnie;

- w brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" - 0,5 jo rakiet do stanu pośredniej gotowości /bez napełnienia rakiet paliwem i sprawdzenia na RSKP/ i utrzymują na STZ w baterii technicznej^{10/}.

W pułku rakiet przeciwlotniczych "OSA-AK" do baterii rozwiniętych na stanowiskach startowych dowozi się 0,5 jo rakiet i ładuje na wyrzutnie.

Zelaborowane w stanie podwyższonej gotowości bojowej rakiety przeciwlotnicze "KRUG" napełnia się paliwem i doprowadza do stanu gotowości końcowej na specjalne zarządzenie.

10/ Liczbę elaborowanych rakiet zmniejsza się o 2 sztuki, które na czas pełnienia dyżuru bojowego doprowadzono do gotowości końcowej.

Stanowiska dowodzenia brygady i pułków rakiet przeciwlotniczych, pułków artylerii przeciwlotniczej oraz PD OPL ZT nawiązują łączność z właściwymi terytorialnie PłSD włączając się do systemu OPK. Dowódcy jednostek i szefowie OPL ZT meldują na PłSD o położeniu, stanie, aktualnych możliwościach i osiągnięciu gotowości pododdziałów ogniowych do zwalczania celów powietrznych.

Po rozwinięciu na stanowiskach i osiągnięciu gotowości do prowadzenia ognia ZT, oddziały i pododdziały wojsk OPL pełnią dyżury bojowe w określonych stopniach gotowości bojowej^{11/}. Na stanowiskach dowodzenia i PD OPL utrzymuje się skrócone zmiany grup operacyjnych. Kierowanie utrzymywaniem określonych sił i środków OPL w odpowiednich stopniach gotowości bojowej i zwalczaniem celów powietrznych odbywa się w myśl zasad obowiązujących w systemie OPK.

Po otrzymaniu sygnału /polecenia/ wprowadzenia stanu podwyższonej gotowości bojowej w jednostkach wojsk OPL oprócz czynności związanych z wyprowadzeniem pododdziałów na stanowiska do osłony wojsk w garnizonach i włączeniem się do systemu OPK wykonuje się szereg przedsięwzięć zgodnie z opracowanymi planami OWSGB.

Po osiągnięciu stanu podwyższonej gotowości bojowej w jednostkach wojsk OPL prowadzi się szkolenie, zachowując warunki terminowego osiągnięcia gotowości ogniowej do zwalczania celów powietrznych w systemie OPK. Jednostki i pododdziały OPL utrzymuje się w gotowości do sprawnego osiągania kolejnych, wyższych stanów gotowości bojowej i opuszczania miejsc stałej dyslokacji systemem alarmowym.

Jeżeli jednostka przebywa poza miejscem stałej dyslokacji, to po ogłoszeniu stanu podwyższonej gotowości bojowej powraca ona do garnizonu zgodnie z uprzednio opracowanym planem stanowiącym wkładkę do planu osiągania wyższych stanów gotowości bojowej.

Z chwila zarządzenia stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego szefostwa wojsk OPL i SD OPL armii /bez sił wydzielonych na ZSD OPL/ wychodzą systemem alarmowym z MSD do zapasowego rejonu alarmowego, gdzie rozwijają się i osiągają gotowość do dalszych działań /tworząc drugie położenie SD OPL armii/ w składzie SD armii. Po osiągnięciu

11/ Liczbę pododdziałów ogniowych pełniących dyżury bojowe w określonych stopniach gotowości bojowej ustala się w planach współdziałania KOPK z wojskami OPL OW. Bierze się przy tym pod uwagę możliwości długotrwałego pełnienia dyżurów w określonym stopniu gotowości bojowej, konieczność realizacji przez jednostki innych zadań związanych z OWSGB, a przede wszystkim przewidywaną sytuację operacyjno-taktyczną. Przykładowo w POW zaplanowano utrzymywać w PdGB w prplot i paplot po dwie baterie w gotowości bojowej nr 2, pozostała w gotowości bojowej nr 3.

gotowości przez SD armii w zapasowym rejonie alarmowym ZSD OPL w składzie ZSD armii przechodzi - na sygnał - z zapasowego do zasadniczego rejonu alarmowego.

Batalion radiotechniczny wychodzi systemem alarmowym z MSD do zapasowego rejonu alarmowego, gdzie osiąga gotowość do dalszych działań. W tym rejonie batalion radiotechniczny przyjmuje mobilizacyjny rzut alarmowy w czasie 6-8 godzin. Na zarządzenie może też nastąpić w tym stanie gotowości bojowej uzupełnienie batalionu radiotechnicznego stanem osobowym do etatu czasu wojennego.

Po wprowadzeniu stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego rozwinięte na stanowiskach związku taktyczne i oddziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej, oraz rozwinięte pododdziały pułków artylerii przeciwlotniczej o niepełnych stanach osobowych oraz rozwinięte pododdziały przeciwlotnicze pułków zmechanizowanych /czołgów/ i batalionów piechoty przechodzą systemem alarmowym z rejonów rozwinięcia osiągniętych po wprowadzeniu podwyższonej gotowości bojowej do zapasowych rejonów alarmowych, gdzie osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Pododdziały rozwinięte w przygarnizonowych rejonach przechodzą do zapasowych rejonów alarmowych samodzielnie kolumnami lub włączając się w kolumny osłanianych oddziałów /pododdziałów/.

Pododdziały pozostające w stanie PdGB w miejscu stałej dyslokacji przechodzą w trybie alarmowym do zapasowych rejonów alarmowych, gdzie łączą się z rzutami ogniowymi i osiągają gotowość do dalszych działań w ramach swoich jednostek /pododdziałów/.

Po zajęciu wyznaczonych rejonów związku taktyczne, oddziały i pododdziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym^{12/}, włączając się do systemu OPK i pełnią dyżury bojowe w określonych przez PłSD stopniach gotowości bojowej.

Rozwinięte związki taktyczne i oddziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej uzupełniają się do etatu czasu wojennego, a jednostki o niepełnych stanach osobowych przyjmują mobilizacyjny rzut alarmowy.

12/ Osiągnięcie gotowości do wykonania zadań w zapasowym rejonie alarmowym przez jednostki rozwinięte powinno nastąpić w czasie nie dłuższym niż 3 godziny - ze stałej gotowości bojowej i 2,5 godziny z podwyższonej gotowości bojowej. Dla jednostek i pododdziałów wojsk OPL rozwiniętych w przygarnizonowych rejonach czas przejścia do zapasowego rejonu alarmowego limituje się obowiązującymi normami taktycznymi i normami pracy bojowej.

Szefowie OPL dywizji i rozwinięte w przygarnizonowych rejonach PD OPL i RSWP dywizji przechodzą systemem alarmowym do zapasowego rejonu alarmowego. PD OPL dywizji rozwija się w miejscu rozmieszczenia SD dywizji, RSWP - na kierunkach spodziewanych nalotów lotnictwa nieprzyjaciela. Po rozwinięciu PD OPL i osiągnięciu gotowości do prowadzenia rozpoznania przez RSWP oraz gotowości do walki przez pododdziały przeciwlotnicze dywizji, szefowie OPL meldują o tym na odpowiednie PłSD KOPK. Pozostałe siły i środki kompanii dowodzenia z MSD przechodzą systemem alarmowym do zapasowego rejonu alarmowego, gdzie osiągają gotowość do dalszych działań w ramach PD OPL dywizji. Rozwinięte kompanie dowodzenia szefów OPL uzupełniają się do etatu czasu wojennego, a kompanie o niepełnych stanach osobowych przyjmują mobilizacyjny rzut alarmowy.

W stanie zagrożenia wojennego w brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" elaboruje się i napełnia paliwem kolejne 45 rakiet, uzupełniając w pododdziałach stan rakiet na wyrzutniach do 1 jo. Pozostałe 18 rakiet ładuje się na samochody transportowo-załadowcze /STZ/. Ponadto napełnia się paliwem rakiety zelaborowane w stanie podwyższonej gotowości bojowej doprowadzając je do gotowości końcowej.

W pułkach rakiet przeciwlotniczych "KUB" elaboruje się kolejna 0,5 jo rakiet i sukcesywnie uzupełnia nimi pododdziały.

Jeśli stan zagrożenia wojennego został wprowadzony z pominięciem stanu podwyższonej gotowości bojowej, to w jednostkach rakiet przeciwlotniczych /"KUB" i "KRUG"/ elaboruje się 1 jo rakiet do gotowości końcowej. Ponadto w brygadzie rakiet przeciwlotniczych przygotowuje się 18 rakiet do gotowości pośredniej.

Podstawowymi zadaniami jednostek wojsk OPL w okresie zagrożenia wojennego są:

- wyprowadzenie w trybie alarmowym sił i środków z miejsc stałej dyslokacji w celu jak najszybszego wyjścia spod awentualnego uderzenia przeciwnika;

- osiągnięcie gotowości do walki z nieprzyjacielem powietrznym i osłona wyznaczonych wojsk i obiektów w zapasowych rejonach alarmowych w ramach systemu OPK;

- uzupełnienie do etatów czasu wojennego stanów osobowych i środkami transportowymi z gospodarki narodowej jednostek rozwiniętych, a także jednostek o niepełnych stanach przewidzianych do mobilizacyjnego rozwinięcia w tym okresie.

W tym stanie gotowości bojowej w jednostkach wojsk OPL pobiera się sprzęt techniczny i wyposażenie przechowywane poza rejonem rozmiesz-

czenia jednostki, a także przestrzaja się środki radioelektroniczne na częstotliwości czasu wojennego /na specjalne zarządzenia/. Ponadto ewakuuje się z MSD do rejonu alarmowego sprzęt oraz zapasy ruchome i doraźne.

Realizacja przedsięwzięć stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego odbywa się z zasady w zapasowym rejonie alarmowym. Po wykonaniu przez rozwinięte jednostki wojsk OPL przedsięwzięć stanu zagrożenia wojennego osiągają one pełną zdolność do realizacji właściwych im zadań bojowych. Niektóre z nich mogą być użyte do osłony wojsk w rejonach poprawy dyslokacji, a także przepraw, węzłów komunikacji drogowej lub innych obiektów na kierunkach przyszłego działania wojsk operacyjnych. W tym celu wykonują one manewr, przechodząc z osłony wojsk /obiektów/ w zapasowym rejonie alarmowym do wyznaczonych rejonów z zachowaniem zasad działania wojsk OPL w systemie OPK.

Po wprowadzeniu stanu pełnej gotowości bojowej ZSD OPL armii wraz ze środkami zabezpieczającymi ich pracę /z batalionu radiotechnicznego/ pozostają w zasadniczym rejonie alarmowym rozwinięcia ZSD. Pozostałe siły i środki szefostwa wojsk OPL i SD OPL armii w składzie SD armii przechodzą systemem alarmowym z zapasowego do zasadniczego rejonu alarmowego SD armii.

Batalion radiotechniczny przechodzi do zasadniczego rejonu alarmowego, gdzie następuje uzupełnienie jego potrzeb mobilizacyjnych /o ile nie zostały uzupełnione w stanie GBZW/.

W tym stanie gotowości bojowej rozwinięte związki taktyczne /oddziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej rozwijane w stanie GBZW przechodzą systemem alarmowym do zasadniczych rejonów alarmowych, gdzie osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym w ramach systemu OPK. Pododdziały przeciwlotnicze pułków zmechanizowanych /czołgów/ i batalionów piechoty przechodzą do zasadniczych rejonów alarmowych wraz z ich macierzystymi jednostkami zgodnie z planem OWSGB i zapewniają im osłonę w czasie przegrupowania, zajmowania zasadniczego rejonu alarmowego oraz osiągnięcia pełnej gotowości bojowej w tym rejonie.

PD OPL dywizji i RSWP wraz z SD dywizji przegrupowują się z zapasowego do zasadniczego rejonu alarmowego i rozwijają w miejscu rozmieszczenia SD dywizji. RSWP rozwija się w granicach rejonu ześrodkowania dywizji na kierunku spodziewanych nalotów ŚNP nieprzyjaciela. Kompanie dowodzenia szefa OPL /o niapełnych stanach osobowych/ uzupełnia się do etatu czasu wojennego.

Wszystkie związki taktyczne i oddziały oraz pododdziały wojsk OPL, a także SD o PD OPL przygotowuje się do marszu na dużą odległość.

Jednostki wojsk OPL o niepełnych stanach osobowych i skadrowane wychodzą do zasadniczych rejonów alarmowych, gdzie rozwijają się do osłony wojsk /obiektów/ i równocześnie prowadzą mobilizację, uzupełniają się do etatów czasu wojennego i osiągają pełną gotowość bojową.

Jednostki wojsk OPL uzupełniane systemem alarmowym osiągają pełną gotowość bojową w czasie 8-12 godzin, a jednostki o niepełnych stanach osobowych i skadrowane w czasie określonym planem osiągnięcia WSGB.

Jeżeli pełną gotowość bojową zarządziło z pominięciem stanów pośrednich - wówczas w jednostkach rakiet przeciwlotniczych elaboruje się 1 jo rakiet /w BRPlot ponadto rakiety przewożone na STZ/.

Z chwilą ogłoszenia stanu pełnej gotowości bojowej w jednostkach i pododdziałach wojsk OPL przechodzi się na częstotliwości pracy sprzętu radioelektronicznego przewidziane na czas wojenny.

W zależności od rozwoju sytuacji polityczno-militarnej i tempa wzrostu zagrożenia każdy ze wspomnianych stanów może być wprowadzony zarówno dla całości sił zbrojnych, jak też dla określonej ich części. Możliwa jest także sytuacja, w której dla wojsk OPK, a także wojsk OPL w celu wzmocnienia osłony operacyjnego rozwinięcia sił zbrojnych poszczególne stany gotowości bojowej mogą być wprowadzone wcześniej niż dla pozostałych wojsk operacyjnych.

W sytuacji nagłego wzrostu zagrożenia i zarządzenia pełnej gotowości bojowej bezpośrednio ze stałej, rozwinięte ZT /oddziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej oraz rozwinięte pododdziały pułków artylerii przeciwlotniczej o niepełnych stanach osobowych wychodzą systemem alarmowym do zasadniczego rejonu alarmowego, gdzie osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym. W tym też rejonie następuje uzupełnienie do etatu czasu wojennego.

W przypadku wprowadzenia wyższych stanów gotowości bojowej w czasie przebywania ZT /oddziałów/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej w miejscach czasowego pobytu /poza MSD/, wówczas po wprowadzeniu podwyższonej gotowości bojowej powracają one do miejsc stałej dyslokacji. W przypadku zarządzenia gotowości bojowej zagrożenia wojennego /lub pełnej gotowości bojowej/ przechodzą do zapasowego /lub zasadniczego/ rejonu alarmowego, gdzie osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Pododdziały pozostające w tym czasie w miejscu stałej dyslokacji realizują czynności przewidziane dla nich w planach osiągnięcia WSGB i tworzą warunki do szybkiego osiągnięcia nakazanej gotowości bojowej przez całość sił ZT /oddziału/.

W niektórych sytuacjach wraz z zarządzeniem pełnej gotowości bojowej dla szybkiego podjęcia działań bojowych oddziały wojsk OPL - szczególnie związków taktycznych przewidzianych do działań w pierwszym rzucie operacyjnym - mogą wychodzić wraz z nacierzystymi związkami bezpośrednio na drogi marszu w ukończeniu pokojowym.

W tym przypadku oddziały wojsk OPL po wyjściu do nakazanego rejonu /rubieży/ rozwijają się do osłony wyznaczonych wojsk /obiektów/. W pułku rakiet przeciwlotniczych /paplot/ rozwija się wszystkie pododdziały ogniowe i SD pułku. Pozostałe pododdziały utrzymuje się w kolumnach marszowych lub w ugrupowaniu pozwalającym na szybkie rozpoczęcie marszu. Baterię techniczną rozwija się w przypadku konieczności elaboracji rakiet i gdy czas przebywania w rejonie osłony pozwala rozwinąć potok technologiczny.

Z obowiązujących zasad osiągnięcia pełnej gotowości bojowej wynika, że ZT i oddziały wojsk OPL mają do spełnienia trzy główne zadania:

1. Jak najszybsze wyjście z miejsc stałej dyslokacji w celu uniknięcia niespodziewanego uderzenia przeciwnika.
2. Osiągnięcie gotowości do walki z nieprzyjacielem powietrznym w systemie OPK i osłona wojsk /obiektów/ podczas osiągnięcia przez nie WSGB.
3. Mobilizacyjne rozwinięcie /uzupełnienie/ się do etatu czasu wojennego.

Z przytoczonych wyżej głównych zadań realizowanych przez ZT i oddziały wojsk OPL wyraźnie można dostrzec, że na ich wykonanie rzutują w głównej mierze takie czynniki, jak:

- dyslokacja jednostek wojsk OPL w stosunku do rejonów, w których będą one realizować zadania bojowe na terenie kraju;
- stopień ukończenia /rozwinęcia/ jednostki i związane z tym zadania mobilizacyjne;
- stopień zdolności jednostki do natychmiastowego podjęcia zapasów /głównie rakiet i amunicji/ i możliwości w zakresie elaboracji rakiet.

Konieczność możliwie największego udziału wojsk OPL w odpięciu pierwszego i kolejnych zapasowanych nalotów nieprzyjaciela powietrznego w ramach operacji przeciwpowietrznej sprawia, że głównym czynnikiem determinującym osiągnięcie przez ZT i oddziały wojsk OPL pełnej gotowości bojowej jest czas.

Z obowiązującego ogólnego schematu działania ZT i oddziałów wojsk OPL podczas osiągnięcia OWSGB i działania w systemie OPK /osłona wojsk w garnizonach, w zapasowych rejonach alarmowych, ewentualny manewr

do osłony wojsk i obiektów w rejonach poprawy dyslokacji, osłona wojsk w zasadniczych rejonach alarmowych/ wynika, że w przypadku stopniowego OWSGB będą one kilkakrotnie przegrupowywane. Każde przegrupowanie to wyłączenie jednostki /z wyjątkiem prplot OSA-AK/ z realizacji zadań osłony. Dlatego w celu skrócenia czasu manewru, podczas planowania użycia jednostek wojsk OPL w ramach OWSGB należy dążyć, aby obiekty osłony wyznaczać w miarę możliwości najbliższej miejsca dyslokacji /z uwzględnieniem obowiązującym norm/. Duże znaczenie w tym względzie ma pokojowa dyslokacja jednostek wojsk OPL. Może ona bowiem w dużym stopniu ułatwić szybkie wyjście jednostki do planowanego rejonu osłony, a tym samym skrócenie czasu manewru. Można też podczas planowania rozwinięcia operacyjnego wojsk "podstawiać" obiekty osłony, szczególnie jednostkom rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu /także wojskom raketowym OPK/, uzyskując w ten sposób większe możliwości wykorzystania bojowego tych wysoce skutecznych środków osłony.

W sytuacji, gdy jednostka rakiet przeciwlotniczych dyslokowana jest w pobliżu przewidywanego obiektu osłony /np. mostów na szerokich przeszkodach wodnych/, wówczas może wykonywać zadania osłony w jednym rejonie w czasie osiągnięcia kolejnych WSGB dokonując tylko manewru pododdziałami na kolejne /zapasowe/ stanowiska startowe.

Stopień rozwinięcia ZT i oddziałów wojsk OPL ma istotny wpływ na zdolność do wykonania zadań osłony i determinuje ich zadania mobilizacyjne w ramach osiągnięcia WSGB.

Jak wiadomo jednostki rozwinięte, uzupełniane są do etatu wojennego systemem alarmowym w stanie gotowości bojowej zagrożenia wojennego. Z chwilą wprowadzenia stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego wychodzą one do rejonu alarmowego, rozwijają potrzebne elementy bazy mobilizacyjnej, organizują własną akcję kurierską i uzupełniają się stanem osobowym oraz środkami transportu. Przedsięwzięcia te organizują z takim wyliczeniem, by osiągnąć pełną gotowość bojową w czasie do 12 godzin^{13/}.

Jednostki wojsk OPL o niepełnych stanach osobowych i skadrowane w stanie zagrożenia wojennego powołują mobilizacyjny rzut alarmowy. Pełne rozwinięcie tych jednostek i uzupełnienie ich do etatów czasu wojennego następuje w wyniku zarządzenia stanu pełnej gotowości bojowej. Termin osiągnięcia pełnej gotowości bojowej zależy od stopnia ukończenia i waha się w granicach N1 do N2.

13/ Czas ten jest czasem granicznym. Niektóre rozwinięte jednostki wojsk OPL posiadające małe potrzeby mobilizacyjne uzupełniają się i osiągają pełną gotowość bojową w czasie o wiele krótszym.

Wychodząc z potrzeb wcześniejszego osiągnięcia WSGB przez ZT i oddziały wojsk OPL ustalono, że niektóre oddziały raket przeciwlotniczych posiadające już w czasie pokoju rozwinięte w zasadzie wszystkie elementy /pododdziały/ umożliwiające im realizację zadań bojowych, zostały w obowiązujących dokumentach normatywnych potraktowane jako jednostki rozwinięte, mimo nie posiadania wymaganego stopnia ukompletowania stanem osobowym /80%/. Tak więc mobilizacyjne ich uzupełnienie odbywa się systemem alarmowym w stanie zagrożenia wojennego. Rozwiązanie takie jest bardzo korzystne z punktu widzenia czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.

Praktycznie więc wszystkie pułki raket przeciwlotniczych oraz większość pułków artylerii przeciwlotniczej zaliczona jest do jednostek rozwiniętych i osiąga pełną gotowość bojową systemem alarmowym.

Zakończenie przedsięwzięć mobilizacyjnych w jednostkach raket przeciwlotniczych "KUB" i "KRUG" nie oznacza jednak osiągnięcia przez nie pełnej gotowości bojowej. Wyznacznikiem realnego czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez te jednostki jest osiągnięcie przez nie możliwości do podjęcia pełnych ruchomych zapasów raket i przygotowania raket do bojowego wykorzystania. Wówczas dopiero są one w pełni gotowe do wykonania zadań bojowych, a także marszu na dużą odległość.

Stopień zdolności do natychmiastowego podjęcia zapasów /głównie raket przeciwlotniczych/ oraz możliwości w zakresie elaboracji raket jest więc tym czynnikiem, który w sposób najbardziej oczywisty pokazuje możliwości osiągnięcia przez jednostkę raket przeciwlotniczych pełnej gotowości bojowej w określonym czasie, a przede wszystkim do wzięcia udziału w operacji przeciwpowietrznej.

ZT, oddziały i pododdziały raket i artylerii przeciwlotniczej wojsk OPL osiągają gotowość do walki z nieprzyjacielem powiatcznym, gdy: są rozwinięte na stanowiskach startowych /ogniowych/, przygotowane do prowadzenia ognia i posiadają odpowiedni zapas amunicji oraz raket przygotowanych do bojowego wykorzystania.

W oddziałach artylerii przeciwlotniczej zapewnienie pododdziałom ogniowym odpowiednich zapasów amunicji jest stosunkowo proste.

W stanie stałej gotowości bojowej amunicja przeciwlotnicza załadowana jest na środki transportowe pododdziałów i wychodzi wraz z nimi do rejonów stanowisk ogniowych. Wymaga tylko prac związanych i jej rozkonserwowaniem.

W pododdziałach rakiet przeciwlotniczych wyposażonych w rakiety STRZAŁA-1 czy STRZAŁA-2, które można w czasie pokoju przechowywać i utrzymywać w stanie gotowym do natychmiastowego użycia, wystarcza jedynie załadować rakiety na środki transportowe /wozy bojowe/ i wywieźć do rejonów stanowisk startowych.

W pułku rakiet przeciwlotniczych OSA-AK utrzymuje się zapasy rakiet plot w stanie gotowym do bojowego wykorzystania, sprawdzone i nie wymagające elaboracji. Rakiety mogą być przechowywane na wyrzutniach, ST i na STZ lub stosach w zależności od posiadanych przez jednostkę warunków. Podjęcie ruchomych zapasów rakiet wymaga tylko załadowania rakiet przechowywanych w stosach na środki transportowe lub przeciwlotnicze rakiety wozy bojowe i wywóz ich z miejsca stałej dyslokacji. W przeciętnych warunkach czynności te mogą być wykonane w ciągu 50-60 minut, a więc nie wpływają w istotny sposób na czas osiągnięcia przez pułk zdolności do realizacji zadań bojowych.

Pułk rakiet przeciwlotniczych OSA-AK może więc osiągać pełną gotowość bojową w czasie normatywnym określonym dla tego typu jednostek.

W brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB" sprawa zapasów rakiet jest wysoce skomplikowana. Rakiety przeciwlotnicze "KUB" i "KRUG" przechowywane są w czasie pokoju w hermetyzowanych pojemnikach i przed wykorzystaniem ich do strzelania wymagają odpowiedniego przygotowania /elaboracji/, które jest czynnością skomplikowaną, a przede wszystkim czasochłonną. Rakiety te są zwykle przechowywane w magazynach jednostki /lub częściowo poza jednostką/ w stosach, albo na samochodach transportowych /ST/ - jeśli sytuacja magazynowa na to pozwala^{14/}. Rakiety te przewozi się na typowych środkach transportu:

- na samobieżnych wyrzutniach /OW/ i samochodach transportowo-załadowniczych /STZ/ - po uprzednim przygotowaniu ich do bojowego wykorzystania;
- na samochodach transportowych /ST/ - gdy rakiety znajdują się w pojemnikach w stanie długotrwałego przechowywania /SDP/.

Możliwości transportu rakiet przez ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu przedstawia tabela nr 3.

Z analizy możliwości transportowych brygady i pułku rakiet przeciw-

14/ Rakiety przeciwlotnicze mogą być utrzymywane:

- w stanie /reżimie/ długotrwałego przechowywania /SDP/ - w hermetyzowanych pojemnikach;
- w stanie /reżimie/ pośredniej gotowości /SPośrG/ rakietą zmontowaną, sprawdzoną lecz nie napełnioną paliwem /stan ten dotyczy tylko rakiet "KRUG"/;
- w stanie /reżimie/ gotowości końcowej /SGK/ - rakietą gotową do bojowego użycia.

Tabela 3

Możliwości transportu rakiet przez ZT /oddziały/ rakiet przeciwlotniczych

ZT, oddział, poddział i typ rakiet	Liczba etatów środków trans- portowych	Norma załadowcze środka transporto- wego /rakiet/ na:	Możliwości trans- portu rakiet	Ogólne możli- wości trans- portu rakiet
	SW	ST	SW	ST
BRPlot	3	1	6	6x/
KRUG				
3MGM3	9	9	18	27x/
dywizjon ogniowy		3		3
bateria techniczna		27		27
Razem brygada	27	36	54	108
prplot	4	2	12	12x/
KUB				
3MGM2				
ogniowa				
bateria techniczna		15		60 7907
Razem pułk	20	15	60	135 71657

Uwagi do tabeli:

x/ Do możliwości transportowych brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych nie wliczono możliwości przewożenia rakiet na bateryjnych STZ.

xx/ Według Biuletynu Informacyjnego Szt.Gen.WP nr 3/126/. Wyd. MON, Warszawa 1977, s. 106

lotniczych z wynika, że w celu podjęcia i wywozu pełnych zapasów ruchomych trzeba dokonać elaboracji /montażu/ wszystkich rakiet, które jednostka ma przewozić na wyrzutniach lub STZ.

Podczas osiągnięcia WSGB w celu podjęcia przez jednostki rakiet przeciwlotniczych pełnych zapasów ruchomych należy:

- w pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB" - doprowadzić do stanu gotowości końcowej 1 jo /60 szt./ i załadować nimi wyrzutnie oraz przygotować do przewozu tj. załadować na ST 1 jo rakiet;

- w brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" - doprowadzić do stanu gotowości 1 jo rakiet /54 szt./ i załadować nimi wyrzutnie oraz doprowadzić do stanu pośredniej gotowości 18 sztuk rakiet i załadować je na STZ, a pozostałe 36 rakiet w pojemnikach załadować na ST.

Głównymi czynnościami rzutującymi na czas podjęcia pełnych zapasów ruchomych rakiet przeciwlotniczych i doprowadzenia 1 jo do pełnej gotowości są:

- pobranie i dowóz pierwszych rakiet do potoku technologicznego z magazynów jednostki lub poza jednostką;

- rozwinięcie potoku technologicznego i elaboracja rakiet;

- załadowanie rakiet składowanych w stosach na samochody transportowe i dowieszenie ich do jednostki /do ZRA/;

- dowieszenie do pododdziałów rakiet przygotowanych do bojowego wykorzystania.

W celu zanalizowania czasu potrzebnego na realizację osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych wykonano zestawienie podstawowych przedsięwzięć OWSGB. Zestawienie wykonano dla wariantu stopniowego osiągnięcia WSGB i dla wariantu przejścia do pełnej gotowości bojowej bezpośrednio ze stałej z pominięciem stanów pośrednich /tabela nr 4 i 5/.

Analiza czasu potrzebnego na realizację podstawowych przedsięwzięć osiągnięcia WSGB przez ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych pokazuje wyraźnie, że na osiągnięcie pełnej gotowości bojowej i możliwości wzięcia udziału w odpieraniu uderzeń ŚNP nieprzyjaciela wpływają w zasadniczy sposób możliwości jednostki w zakresie elaboracji rakiet. Pełną gotowość bojową ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych osiągają po zelaborowaniu rakiet i załadowaniu ich na środki transportowe /SW, STZ, ST/.

W najlepszej sytuacji pod tym względem są oddziały rakiet przeciwlotniczych OSA-AK, które posiadają zapasy rakiet w stanie gotowości do natychmiastowego użycia i mogą ten stan utrzymywać bez szkody dla długotrwałości ich przechowywania, tj. bez obniżania czasokresu

przydatności technicznej. Stopień gotowości oddziału do realizacji zadań osłony jest więc bardzo wysoki.

W jednostkach rakiet przeciwlotniczych "KUB" i "KRUG" sytuacja jest radykalnie inna. W jednostkach tych występuje duża dysproporcja czasu między czynnościami związanymi z elaboracją i przygotowaniem ruchomych zapasów rakiet do transportu, a pozostałymi przedsięwzięciami OWSGB wynosząca od kilku do kilkunastu godzin, co jest wysoce niekorzystne. Opóźnia bowiem w dużym stopniu możliwości szybkiego wyjścia jednostek raketowych na kierunek operacyjny w razie nagłego wybuchu wojny oraz uniemożliwia szybkie osiągnięcie gotowości do zwalczania celów powietrznych przy realizacji zadań w ramach systemu OPK.

W przypadku zarządzenia pełnej gotowości bojowej z pominięciem stacji pośrednich i znacznego oddalenia zasadniczych rejonów alarmowych ZT /oddziałów/ rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i "KUB" od miejsc stałej dyslokacji występują poważne trudności związane z podjęciem pełnych zapasów rakiet i ich przygotowaniem do bojowego wykorzystania.

Problem podjęcia przez jednostkę pełnych ruchomych zapasów rakiet w znacznym stopniu komplikuje sytuację w rozwiniętych dywizjach pancernych, w których oddziały i pododdziały osiągają pełną gotowość bojową system alarmowym, tj. w ciągu 12 godzin, natomiast pułk rakiet przeciwlotniczych "KUB"/przy stosowaniu dotychczasowych postanowień dyrektywnych^{15/} może osiągnąć gotowość do wymarszu z pełnymi zapasami rakiet dopiero po 18-20 godzinach.

W tej sytuacji staje się on elementem opóźniającym osiągnięcie pełnej gotowości bojowej przez dywizję. W razie nagłego wyjścia dywizji pancernej wprost z garnizonów na drogi marszu i przegrupowania na kierunek operacyjny bez uzupełniania mobilizacyjnego, pułk rakiet przeciwlotniczych albo zmuszony będzie wyjść z dywizją bez pełnych zapasów rakiet lub wyjść na kierunek operacyjny z opóźnieniem.

Takie rozwiązania pozbawiają jednak dywizję na pewien okres skutecznej osłony. Przykład ten jest najbardziej skrajny, ale oddaje w sposób wyraźny istotę problemu.

Zniwelowanie więc tej dysproporcji z punktu widzenia czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej wydaje się rzeczą niezmiernie ważną. Dysproporcja ta zawiera się w stosunkowo wysokiej gotowości sprzętu bojowego /zestawów rakiet/ i jednostki rakiet przeciwlotniczych jako całości i niskim stopniu gotowości rakiet przeciwlotniczych do bojowego wykorzystania i transportu. Problem ten rozwiązywać można różnymi drogami.

15/ Przy założeniu, że zasady osiągania WSGB przez dywizyjny prplot "KUB" będą takie same jak obecnie dla pułku armijnego.

Podstawowe przedsięwzięcia osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez ZT i oddziały wojsk OPL /wariant osiągnięcia pełnej gotowości bojowej ze stanu stałej gotowości bojowej z pominięciem stanów pośrednich/

Lp.	Podstawowe przedsięwzięcia OWsGB	Kogo dotyczy	Czas realizacji												Uwagi	
			1	2	3	4	6	10	14	18	22	26	32			
I	WYPROWADZENIE WOJSK Z MSD I WŁĄCZENIE DO SYSTEMU OPK 1. Wyjście jednostki do rejonu alarmowego i osiągnięcie gotowości do prowadzenia ognia 2. Włączenie się jednostki do systemu OPK nawiązanie łączności z PŁSD	BRplot, prplot paplot BRplot, prplot paplot	X	G+3												
				G+3												
				G+3,5												
				G+3												
II	UZUPEŁNIENIE /ROZWINIĘCIE/ JEDNOSTEK WOJSK OPL DO ÉTATU CZASU WOJENNEGO 1. Rozwinięcie bazy mobilizacyjnej w rejonie alarmowym 2. Uzupełnienie jednostek systemem alarmowym 3. Pełne rozwinięcie jednostek o niepełnych stanach	BRplot, prplot paplot Rozwinięte jedn. woj. OPL Jedn. woj. OPL o niep.stan.	X	G+3												
				G+8												N+1
				G+3												
III	ELABORACJA I PRZYGOTOWANIE RUCHOMYCH ZAPASÓW RAKIET plot DO TRANSPORTU 1. Rozwinięcie potoków technologicznych w rejonie alarmowym i elaboracja 52 rakiet 2. Rozwinięcie potoków i elaboracja 72 rakiet dwoma potokami po uzup. stanem osob. 3. Wywiezienie z MSD pełnych zapasów ruchomych rakiet w pojem. do rej. alarm.	BRplot " " " " " " prplot KUB " "	X	14 h. 30 min pracy G+19												W przypadku wczesniej. uzup. stanem osob.
				16 h pracy G+23												
				1 POTOK 22 h; II POTOK 15h pracy G+30												
				15 h pracy G+16												Przy 50% obsady kierownic ST
				16 h 40 min pracy G+20												
IV	OSIĄGNIĘCIE GOTOWOŚCI DO TRANSPORTU 100% ZAPASÓW RUCHOMYCH RAKIET plot I AMUNICJI plot 1. Rozwinięcie potoku/ów/ technolog. w rejonie alarmowym i elaboracja 58 rakiet plot 2. Wywiezienie z MSD pełnych zapasów ruchomych rakiet w poj. do rej. alarm.	BRplot prplot KUB prplot KUB prplot KUB- AK paplot BRplot prplot KUB	X	10 h G+11												
				G+20												
				G+3												
				G+3												
V	OSIĄGNIĘCIE PEŁNEJ GOTOWOŚCI BOJOWEJ Z PRZYGOTOWANIEM DO BOJOWEGO WYKORZYSTANIA NAKAZANEJ LICZBY RAKIET	BRplot prplot KUB prplot OSA	X	G+23												
				G+20												
				G+3												
VI	NARASTANIE LICZBY RAKIET GOTOWYCH DO BOJOWEGO WYKORZYSTANIA /TRANSPORTU NA SW I STZ/	BRplot prplot KUB prplot OSA-AK	X	3 18 54 72 4 32 54 72												
				2 4 10 60												
				stała gotowość rakiet do bojowego wykorzystania												
				stała gotowość rakiet do bojowego wykorzystania												

Założenia przyjęte do obliczeń:

Wszystkie rakiety przechowuje się w jednostce w MSD. W magazynach jednostki 50% ST jest załadowane rakietami. Pozostałe rakiety w stosach. W magazynach można zorganizować dwa równoległe punkty załadowania rakiet na ST. Organizacja potoków technologicznych - jak w poprzednim wypadku. W pracy potoków technologicznych uwzględniono odpoczniki: 4 godz. po 16 godz. w liczniku wykazano narastanie liczby rakiet w RPG przy pracy dwoma potokami, gdy brachn była uzupełniona stanem osobowym w mianowniku - przy pracy dwoma potokami po uzupełnieniu brachn stanem osobowym przed zarządzaniem PŁGB.

1. Utrzymywanie w jednostkach rakiet przeciwlotniczych określonej liczby rakiet w stanie przygotowanym do bojowego wykorzystania i transportu na ŚTZ /ST/ w magazynach ogrzewanych zapewniających warunki przechowywania ich w wysokiej sprawności technicznej.

Rozwiązanie takie mogłoby zapewnić wysoką gotowość jednostki do podjęcia pełnych zapasów rakiet i najwyższą gotowość do walki z nieprzyjacielem powietrznym. Jest ono jednak bardzo kosztowne. Powoduje bowiem w sposób istotny skrócenie okresu gwarancyjnego rakiet i związaną z tym konieczność ich wymiany. Z tego względu jest bardzo mało prawdopodobne, by rozwiązanie to znalazło szersze zastosowanie.

2. Zwiększenie możliwości baterii technicznej w brygadzie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" w zakresie elaboracji rakiet przez utrzymywanie w czasie pokoju pełnej obsady etatowej baterii dla zorganizowania dwóch potoków technologicznych bez konieczności uzupełniania stanem osobowym w wyższych stanach gotowości bojowej. Zmian w etatach można dokonać kosztem innych pododdziałów w mniejszym stopniu wpływających na czas osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez jednostkę.

Rozwiązanie takie daje możliwość skrócenia czasu potrzebnego na przygotowanie rakiet do bojowego wykorzystania i transportu:

- podczas stopniowego osiągnięcia WSGB - średnio o 5-6 godzin;
- podczas lawinowego osiągnięcia PłGB - średnio o 4-5 godzin.

3. Zwiększenie liczby rakiet elaborowanych w stanie podwyższonej gotowości bojowej w taki sposób, aby jednostka rakiet przeciwlotniczych po zrealizowaniu czynności tego stanu zdolna była w trybie alarmowym podjąć własnymi środkami transportu pełny ruchomy zapas rakiet bez konieczności ich dalszej elaboracji. Wymagałoby to zwiększenia elaboracji rakiet w stanie PdGB do: w BRPlot /do stanu pośredniej gotowości/ - 70 rakiet; w prplot - 58 rakiet do stanu gotowości końcowej.

4. Szkolenie dodatkowych kierowców na samochody transportowe /ST/ w ramach zdobywania drugiej specjalności dla umożliwienia wywozu w jednym rejsie do rejonu alarmowego wszystkich rakiet załadowanych na ST.

5. Zwiększenie możliwości transportowych dywizyjnego pułku rakiet przeciwlotniczych "KUB" w zakresie przewożenia rakiet w pojemnikach /w SDP/, lub zmniejszenia ruchomych zapasów rakiet utrzymywanych w pułku do liczby możliwej do zelaborowania i załadowania na posiadane środki transportowe w czasie nie dłuższym niż czas osiągnięcia pełnej gotowości bojowej /lawinowo/ przez rozwiniętą dywizję pancerną.

Wyliczenia pokazują, że w przeciętnych warunkach, gdy dywizja pancerna osiąga pełną gotowość bojową bezpośrednio ze stałej w ciągu

12 godzin, to w celu zrównania czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez pułk rakiet przeciwlotniczych "KUB" w ciągu tego czasu i osiągnięcia zdolności do podjęcia pełnych ruchomych zapasów rakiet wystarcza:

- zwiększyć w pułku liczbę samochodów transportowych /ST/ o 7 sztuk, albo;

- zmniejszyć ruchomy zapas rakiet pułku o 1,5 jo.

Zwiększenie liczby samochodów transportowych /ST/ umożliwia ponadto utrzymywanie większej liczby rakiet załadowanych na środki transportu i tym samym ich szybszą ewakuację z miejsca stałej dyslokacji.

Każde zmniejszenie czasu potrzebnego jednostce rakiet przeciwlotniczych na przygotowanie rakiet do bojowego wykorzystania i transportu skraca czas osiągnięcia przez nią pełnej gotowości bojowej i zwiększa możliwości wzięcia udziału w odpiętraniu pierwszych zaskakujących uderzeń ŚNP nieprzyjaciela w ramach operacji przeciwpowietrznej.

6.3. Właściwości przygotowania działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK.

W całokształcie przygotowań wojsk operacyjnych do działań bojowych zadaniem priorytetowym jest planowanie stanowiące początkowy etap wszelkiej działalności organizacyjno-przygotowawczej dowództw, sztabów i wojsk. Planowanie działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL jest ściśle związane z planami operacyjnego rozwinięcia wojsk i ich użycia w pierwszej operacji frontu /armii/.

Właściwości planowania i organizacji działań bojowych związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK wynikają przede wszystkim z możliwości nagłego wybuchu wojny, kiedy to nie będzie warunków i czasu na organizowanie działań bojowych w klasycznym ich rozumieniu. W tych warunkach działania bojowe ZT i oddziałów wojsk OPL muszą być zorganizowane z góry w taki sposób, aby mogły one samodzielnie i niejako automatycznie przechodzić do realizacji wyznaczonych im zadań bojowych.

Planowanie działań bojowych wojsk OPL na okres ewentualnego konfliktu zbrojnego jest częścią planowania operacyjnego wojsk i odbywa się już w czasie pokoju. Organizuje je i koordynuje centralny organ dowodzenia siłami zbrojnymi. Biorą w nim udział wyznaczeni oficerowie szefostwa wojsk OPL MON i okręgów wojskowych.

Jedną z właściwości planowania działań jest jego rozciągnięcie w czasie pozwalające na stopniowe /etapowe/ rozwiązywanie problemów i

daje możliwość szerokiego uwzględnienia aktualnego stanu i możliwości przeciwnika i własnych oraz stwarza warunki do sprawdzenia zakładanych koncepcji w prowadzonych ćwiczeniach z wojskami.

W rozwiązywanej problematyce planowania obrony przeciwlotniczej wyodrębnia się dwa podstawowe okresy działania wojsk OPL:

- działania w systemie OPK;
- działania w systemie OPL wojsk operacyjnych na froncie zewnętrznym.

Stosownie do tych etapów działania wojsk OPL opracowuje się:

- plan działania wojsk OPL w systemie OPK;
- plan obrony przeciwlotniczej frontu /armii/ jako część składową planu operacji^{16/}.

Podstawę opracowania planów działania wojsk /oddziałów i ZT/ OPL w systemie OPK stanowią: dyrektywa MON w sprawie obrony powietrznej kraju oraz wspólne wytyczne szefa wojsk OPL MON i dowódcy wojsk OPK do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju oraz decyzja o użyciu wojsk operacyjnych wyrażona w planach operacyjnego rozwinięcia wojsk i planach operacji opracowywanych na szczeblu centralnym /w Sztabie Generalnym WP/.

Bezpośrednim planowaniem działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL we wspólnym rejonie obrony zajmują się dowództwo i sztab okręgu wojskowego /a szczególnie szefostwo wojsk OPL/ i korpusu OPK.

Głównym wykonawcą z ramienia okręgu wojskowego jest szefostwo wojsk OPL OW, które zgodnie z decyzją dowódcy okręgu planuje działania bojowe armijnych jednostek wojsk OPL i koordynuje planowanie działań oddziałów wojsk OPL ogólnowojskowych związków taktycznych. Jeśli na terenie OW stacjonują jednostki wojsk OPL podporządkowania frontowego, wówczas planowaniem ich działań w systemie OPK na obszarze kraju zajmuje się szefostwo wojsk OPL OW uwzględniając zadania przewidziane dla nich w planach operacyjnego rozwinięcia wojsk.

Z zasady o użyciu dywizyjnych pułków rakiet przeciwlotniczych /pułków artylerii przeciwlotniczej/ w systemie OPK decydują dowódcy dywizji. Nie wyklucza to jednak sytuacji, w której zadania dla nich ustalane będą przez dowódcę armii. Może to mieć miejsce szczególnie w przypadku organizowania ciągłych stref ognia rakiet plot na rubieży Odry.

Działanie wojsk OPL w systemie OPK łączy w sobie ściśle problematykę osiągnięcia pełnej gotowości przez wojska OPL, realizację zadań

^{16/} Biuletyn Informacyjny Szt.Gen. nr 1/128. Wyd. MON 1979, s. 89.

bojowych na terenie kraju i współdziałania z wojskami OPK, a także problematykę osłony przegrupowujących się na front zewnętrzny wojsk operacyjnych.

Postanowienia dyrektywne i praktyka ćwiczebna okręgów wojskowych w zakresie planowania działań wojsk OPL pokazują, że zasadniczymi dokumentami odzwierciedlającymi użycie i działanie wojsk OPL w tym okresie i ich udział w operacji przeciwpowietrznej są:

- plan współdziałania korpusu obrony powietrznej kraju z wojskami OPL okręgu wojskowego;

- plan przegrupowania wojsk OPL armii i ich udziału w operacji przeciwpowietrznej.

W planie współdziałania korpusu OPK z wojskami OPL OW ujmuje się problematykę udziału sił i środków OPL w systemie OPK począwszy od pełnienia dyżurów bojowych w tym systemie w okresie pokoju, osłony wojsk armii w rejonach alarmowych /mobilizacji/ i w czasie przegrupowania na front wewnętrzny. Plan składa się z części opisowej i części graficznej, wykonanej na mapie 1:500 000.

W części opisowej planu określa się: cele współdziałania i zadania współdziałających stron; skład i bojowe wykorzystanie współdziałających sił i środków; sposób realizacji współdziałania; organizację rozpoznania i powiadamiania oraz ostrzegania o zagrożeniu z powietrza; sposoby organizacji i realizacji dowodzenia, prowadzenia ognia i łączności; sposoby zabezpieczenia współdziałania; organizację dyżurów bojowych oddziałów OPL w systemie OPK.

W części graficznej planu odzwierciedla się: granice rejonu obrony korpusu OPK i sektory odpowiedzialności PłSD; rozmieszczenie stanowisk dowodzenia OW, armii, korpusu OPK, PłSD, SD ZT i oddziałów wojsk OPL oraz PD OPL ogólnowojskowych związków taktycznych działających w rejonie obrony korpusu; rejony alarmowe ZT i oddziałów armii; ugrupowanie bojowe ZT i oddziałów wojsk raketowych OPK; ugrupowanie bojowe ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ w rejonach przygarnizonowych i zapasowych rejonach alarmowych, zasięgi stref ognia, sektory /pasy/ odpowiedzialności, dalsze i bliższe rubieże stawiania zadań ogniowych; lotniska LM i strefy dyżurowania, patrołowania i SKW; korytarze przelotowe w strefie ognia środków raketowych; przewidywany manewr sił i środków korpusu OPK i OPL armii. Ponadto w części graficznej planu mogą być zobrazowane w formie tabeli: możliwości ogniowe środków OPL, tabele wielkości rubieży stawiania zadań dla oddziałów wojsk OPL w zależności od sposobu stawiania zadań wysokości i prędkości lotu ŚNP i inne dane.

W okresie przegrupowania wojsk operacyjnych plan uzupełnia się danymi o drogach i rejonach rozwinięcia ZT i oddziałów armii oraz rozwijania sił i środków OPL na kierunkach przemarszu wojsk.

Do planu współdziałania załącza się zwykle:

- wytyczne do współdziałania naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim /plan współdziałania LM z WR korpusu OPK/;
- schematy łączności radiowej i telefonicznej;
- schematy czynnościowe dowodzenia dyżurnymi siłami i środkami OPL;
- wytyczne dla osób funkcyjnych realizujących współdziałanie wojsk korpusu OPK z siłami i środkami OPL OW.

Zadania wynikające z tego planu współdziałania oraz informacje dotyczące warunków realizacji doprowadzane są do ZT i oddziałów OPL w niezbędnym dla nich zakresie w postaci wyciągów z planów współdziałania.

Analiza zadań realizowanych przez jednostki wojsk OPL w systemie OPK oraz doświadczenia z przeprowadzonych ćwiczeń^{17/} wskazują na potrzebę opracowania szczegółowych wytycznych dla dowództw ZT i oddziałów OPL dotyczących rozpoznania radiolokacyjnego i kierowania ogniem. Wytyczne te winien opracować sztab korpusu OPK przy ścisłej współpracy z szefostwem wojsk OPL OW. Wytyczne te opracowane w oparciu o plan walki /działań bojowych/ korpusu OPK były by pomocne starszym dowódcom na PłSD i dowódcom jednostek raketowych OPL w kierowaniu działaniami bojowymi podczas odpięcia nalotów ŚNP nieprzyjaciela.

Dla ZT i oddziałów wojsk OPL podstawę do planowania i organizacji działań bojowych w systemie OPK stanowią: decyzja dowódcy armii /dywizji/ o osiągnięciu pełnej gotowości bojowej oraz wyciąg z planu współdziałania wojsk OPL OW z wojskami korpusu OPK.

Zadania bojowe dla brygady rakiet przeciwlotniczych i armijnego pułku rakiet przeciwlotniczych na okres OWSGB stawia się w rozkazie dowódcy okręgu wojskowego, z którego odpowiednie wyciągi przesyła się do zainteresowanych jednostek. Dywizyjnym pułkom rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ zadania bojowe na okres osiągnięcia WSGB i działania w systemie OPK stawia dowódca dywizji.

Wszystkie zagadnienia działania ZT /oddziałów/ OPL w systemie OPK znajdują swoje odzwierciedlenie w "Planie osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej".

Na okres osiągnięcia pełnej gotowości i przejścia ZT /oddziału/ OPL do zasadniczego rejonu alarmowego sporządza się osobną dokumentację, z której treścią zapoznany jest tylko dowódca i szef sztabu jednostki.

17/ Ćwiczenia "LATO-78", "GRANIT-80", "LATO-80", "GRANIT-81", "LATO-82", "GRANIT-82".

Aby utrzymać plany działań wojsk OPL OW w pełnej przydatności do kierowania wojskami muszą one być ciągle uaktualniane przez dokonywanie w nich odpowiednich korekt /zmian/. W szczególności może to mieć miejsce w przypadku: zmian w uzbrojeniu i sposobach działania nieprzyjaciela, szczególnie jego środków napadu powietrznego; zmian w planach operacyjnego rozwinięcia wojsk i związanych z tym zmianach koncepcji użycia wojsk OPL; zmian w dyslokacji jednostek OPL; wprowadzenia do wojsk OPL nowych doskonalszych rodzajów sprzętu bojowego i doskonalenia ich struktur organizacyjnych, a także wprowadzania zmian w uzbrojeniu i koncepcjach prowadzenia działań bojowych przez korpus OPK.

Korekty planów działań bojowych dokonuje na bieżąco szefostwo wojsk OPL OW w miarę zachodzących zmian i uzgadnia z korpusem OPK.

Zadania wynikające z planów operacyjnego rozwinięcia wojsk będą zwykle konkretyzowane z chwilą wprowadzenia wyższych stanów gotowości bojowej lub ewentualnego konfliktu zbrojnego. Szefostwo wojsk OPL OW /armii/ działając w ramach sztabu OW /armii/ dokonuje koniecznych korekt w planach działania wojsk OPL. Przekazuje się je zwykle przez stawianie zadań cząstkowych ZT /oddziałom/ OPL w miarę podejmowania decyzji o wprowadzaniu zmian.

W tym okresie najodpowiedniejszą metodą pracy wszystkich dowództw powinno być równoległe konkretyzowanie /opracowanie/ zadań i przekazywanie ich przez utajnione środki łączności.

W ostatnich latach w wyniku szybkiego jakościowego i ilościowego wzrostu wojsk OPL i siły ich ognia rozszerzył się znacznie także ich udział i rola w operacji przeciwpowietrznej w ramach systemu OPK. Zwiększyła się także liczba oddziałów rakiet przeciwlotniczych, których działalnością ogniową kieruje się z PłSD OPK. Z drugiej strony nastąpiło ścisłe powiązanie zadań osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej przez jednostki wojsk OPL z realizowanymi równoległe przez nie zadaniami osłony wojsk /obiektów/. Odzwierciedlenie tego stanu rzeczy powinno znaleźć swój wyraz także w planowaniu działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK. O ile problematyka osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej w dokumentacji dowództw i sztabów rozpracowana jest szczegółowo i dokładnie, to problematyka realizacji zadań bojowych /szczególnie zagadnienia działalności ogniowej/ potraktowana jest zbyt ogólnie i nie odpowiada w pełni współczesnym wymaganiom i warunkom działań.

Doświadczenia z ćwiczeń i analiza dokumentacji bojowej jednostek i sztabów wykazują, że problematyka działalności ogniowej ZT i oddziałów

wojsk OPL i działających w systemie OPK wymaga bardziej dokładnego opracowania szczególnie w zakresie samodzielnego zwalczania ŚNP nieprzyjaciela w przypadku decentralizacji dowodzenia.

Warunki w jakich działać będą jednostki wojsk OPL sprawiają, że powinny one posiadać szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia działalności ogniowej pozwalające im działać samodzielnie zgodnie z koncepcją prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym przez korpus OPK.

W związku z powyższym widzi się potrzebę:

1/ Opracowania przez szefostwo wojsk OPL OW - przy ścisłej współpracy ze sztabem korpusu OPK - szczegółowych wytycznych dotyczących działalności ogniowej ZT i oddziałów wojsk OPL, a szczególnie jednostek rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu. Wytyczne te opracowane w oparciu o plan działań bojowych korpusu OPK i stosownie do zakładanych wariantów działania nieprzyjaciela powietrznego oraz koncepcji walki z nim w ramach korpusu OPK powinny ujmować sposób działania ZT i oddziałów wojsk OPL w planowanych rejonach rozwijania ze szczególnym uwzględnieniem zasad działania na wypadek utraty łączności z PłSD lub innych przyczyn powodujących konieczność samodzielnego działania ogniowego. W wytycznych tych powinna się znaleźć operacyjna ocena przewidywanych działań nieprzyjaciela powietrznego na wojska /obiekt/ osłaniane przez ZT i oddziały wojsk OPL.

2/ Opracowania w sztabach ZT i oddziałów wojsk OPL pełnej dokumentacji bojowej na każde planowane rozwinięcie jednostki do osłony wojsk /objektów/ w ramach systemu OPK. Chodzi tu przede wszystkim o takie dokumenty, jak: decyzja dowódcy do osłony wojsk /objektu/; zarządzenie do rozpoznania i kierowania ogniem; plan łączności i plan zabezpieczenia technicznego /w BRPlot/.

Pełne rozpracowanie wszystkich zagadnień dotyczących kierowania działalnością ogniową ZT i oddziałów wojsk OPL ze szczególnym uwzględnieniem warunków ich działania w systemie OPK i przypadków decentralizacji dowodzenia stanowić może wystarczającą podstawę do postawienia zadań bojowych pododdziałom i skutecznego kierowania ich ogniem w walce z nieprzyjacielem powietrznym.

6.4. Wybrane problemy zabezpieczenia działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK.

Spośród wszystkich rodzajów zabezpieczenia działań bojowych ZT i oddziałów wojsk OPL podczas wykonywania zadań bojowych w systemie OPK szczególne miejsce zajmuje rozpoznanie oraz zabezpieczenie dowodzenia i wymiany informacji z poszczególnymi ogniwami dowodzenia systemu OPK.

Podstawę wszelkiej działalności ogniowej ZT i oddziałów wojsk OPL stanowią informacje o środkach napadu powietrznego nieprzyjaciela. W czasie wykonywania zadań na obszarze kraju głównym źródłem informacji o sytuacji powietrznej jest system rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego wojsk OPK. Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL oraz PD OPL ogólnowojskowych związków taktycznych korzystają z informacji o sytuacji powietrznej przekazywanej przez wojska OPK przez prowadzenie nasłuchu w radiowych sieciach powiadamiania korpusu OPK. W tym celu na stanowiskach dowodzenia brygady i pułków rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ i PD OPL ogólnowojskowych ZT organizuje się odbiór tych informacji^{18/}.

Sieć radiowa powiadamiania korpusu OPK pracuje już w czasie pokoju i jednostki wojsk OPL mogą z niej korzystać także w czasie pełnienia dyżurów bojowych. Informacje przekazywane są w układzie siatki OP-61. Zakres informacji obejmuje cały rejon obrony korpusu OPK, a czas opóźnienia informacji waha się w granicach kilku minut /przy zautomatyzowanym zbiorze i opracowaniu informacji - 10 s/.

Ponadto SD ZT i oddziałów wojsk OPL oraz PD OPL mogą w określonych warunkach uzyskiwać dane o sytuacji powietrznej prowadząc nasłuch w radiowych kierunkach meldowania o sytuacji powietrznej batalionów radiotechnicznych tych PłSD, w sektorze odpowiedzialności których prowadzą działania bojowe^{19/}.

Ponadto wszystkie ZT i oddziały wojsk OPL, PD OPL i SD innych rodzajów wojsk mogą korzystać z informacji o sytuacji powietrznej prowadząc nasłuch w sieci ostrzegania o zagrożeniu z powietrza korpusu OPK^{20/}.

Informacje o sytuacji powietrznej uzyskane z sieci powiadamiania korpusu OPK lub z PłSD stanowią dla ZT /oddziału/ wojsk OPL bazę do ogólnej oceny sytuacji powietrznej, ukierunkowania pracy własnych środków rozpoznania, postawienia pododdziałów w odpowiedni stopień gotowości

-
- 18/ Oddziały i pododdziały wojsk OPL oraz ogólnowojskowe ZT informacje o sytuacji powietrznej otrzymują poprzez prowadzenie nasłuchu radiowych sieci powiadamiania odpowiednich korpusów OPK. Odbiór tych danych realizują dowódcy jednostek oraz szefowie OPL związków taktycznych. Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju pkt. 12.
- 19/ Możliwość wykorzystania tej informacji istnieje wówczas, gdy jest ona przekazywana na SD korpusu OPK /SD BRT/ w układzie siatki OP-61. Może to mieć miejsce w czasie działań wojennych. Kierunki radiowe meldowania o sytuacji powietrznej traktuje się bowiem jako awaryjne i uruchamia w przypadku uszkodzenia łączy telefonicznych.
- 20/ Zasady prowadzenia ostrzegania wojsk przez korpus OPK reguluje Zarz. szefa Sztabu Gen. nr 042/Oper z dnia 1.09.1977 r.

bojowej, a w szczególnych wypadkach także do powzięcia decyzji o zwalczaniu celów powietrznych, zwłaszcza wskazywanych z PłSD.

Pewne wątpliwości może budzić przydatność informacji powiadamiania korpusu OPK do kierowania ogniem ZT i oddziałów OPL w przypadku decentralizacji dowodzenia w korpusie OPK i kierowaniu działaniami bojowymi przez PłSD.

Zachodzi wówczas sytuacja, w której starszy dowódca na PłSD dowodzi działaniami bojowymi podległych mu środków na podstawie sytuacji powietrznej wg danych brt w zautomatyzowanym systemie przekazywania informacji i wg tych informacji stawia zadania ogniowe. ZT /oddziały/ wojsk OPL dysponują natomiast sytuacją wg danych sieci powiadamiania korpusu OPK często uogólnionych i opóźnionych i wskutek dużego oddalenia źródła powiadamiania od odbiorców nie zawsze dobrze słyszalnych. Mogą więc wskutek braku jednolitości interpretacji sytuacji powietrznej powstawać nieporozumienia zmniejszające możliwość maksymalnego wykorzystania potencjału jednostek wojsk OPL lub spowodować niebezpieczeństwo ostrzelania własnych samolotów.

Z tych względów pożądane byłoby zapewnienie jednolitości informacji o sytuacji powietrznej w ramach PłSD przez uruchomienie i stałą pracę kierunku meldowania o sytuacji powietrznej brt w układzie siatki OP-61 niezależnie od tego, czy łączność telefoniczna i zautomatyzowany system przekazywania informacji działa sprawnie, albo zorganizować sieć powiadamiania PłSD, z której mogłyby korzystać wszystkie ZT, oddziały i PD OPL działające w sektorze odpowiedzialności danego PłSD.

Wychodząc naprzeciw tym potrzebom w niektórych PłSD korpusów OPK zorganizowano na okres ćwiczeń /"LATO-78", "WIOSNA-80", "GRANIT-80"/ sieci powiadamiania, z informacji których korzystały wszystkie ZT, oddziały i PD OPL działające w sektorze odpowiedzialności^{21/}. Zapewniło to siłom i środkom OPL rozwijanym w sektorze odpowiedzialności znacznie lepszą słyszalność informacji o sytuacji powietrznej i poprawiło warunki kierowania działaniami bojowymi jednostek wojsk OPL w ramach PłSD.

Głównym źródłem informacji o nieprzyjacielu powietrznym dla ZT i oddziałów OPL oraz PD OPL ogólnowojskowych ZT są własne środki rozpoznania, głównie rozpoznania radiolokacyjnego.

Na szczeblu brygady i pułku rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ oraz PD OPL ogólnowojskowych ZT rozpoznanie nieprzyjaciela powietrznego organizuje się w oparciu o własne rozwinięte radioloka-

21/ Na podstawie ustnych informacji oficerów szefostwa wojsk OPL MON i oficerów sztabu 2 KOPK.

cyjne stacje wstępnego poszukiwania /RSWP/, stacje naprowadzania rakiet i zestawy radiolokacyjno-przelicznikowe /ZRP/, wykorzystanie telewizyjnych celowników optycznych i rozpoznania wzrokowego.

Podsystemy rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego w ZT i oddziałach organizuje się na normalnych zasadach.

Warunki działania w systemie OPK do czasu rozpoczęcia działań wojennych pozwalają na utrzymywanie środków rozpoznania w niższych stopniach gotowości bojowej, gdyż czas dyspozycyjny korpusu OPK /patrz rozdział III/ pozwala osiągnąć na czas gotowość bojową nr 1 i przejść w reżim pracy bojowej^{22/}. Z drugiej strony okresowi wzmożonego zagrożenia musi towarzyszyć ściśle maskowanie, a zwłaszcza maskowanie radioelektroniczne. Pozwoli to w dużym stopniu uchronić własne środki rozpoznania przed wczesnym ich wykryciem i zniszczeniem, a równocześnie zaskoczyć nieprzyjaciela nowymi częstotliwościami pracy /czasu "W"/. Z tego względu do czasu rozpoczęcia pierwszego zmasowanego nalotu stosuje się zwykle ścisły zakaz promieniowania energii elektromagnetycznej.

W toku prowadzenia działań bojowych ograniczenia te znosi się i rozpoznanie prowadzi się na normalnych zasadach.

Podczas osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej wszystkie środki rozpoznania radiolokacyjnego przestają się na częstotliwości pracy czasu wojennego. Dotyczy to zarówno stacji radiolokacyjnych wojsk OPL, jak i wojsk OPK. Przejście na częstotliwości pracy czasu "W" następuje na zarządzenie szefa Sztabu Generalnego w stanie gotowości bojowej zagrożenia wojennego lub w stanie pełnej gotowości bojowej. Dla uniknięcia wzajemnych zakłóceń już podczas planowania ugrupowań bojowych ZT i oddziałów do działań w systemie OPK powinna być uwzględniana sprawa zachowania kompatybilności elektromagnetycznej z uwzględnieniem przejścia środków rozpoznania na nowe częstotliwości pracy.

Oddziałnym problemem jest sprawa wykrywania pocisków samosterujących "CRUISE", których działanie na obiekty obszaru kraju jest bardziej prawdopodobne niż na wojska w pobliżu styczności bojowej wojsk. Mogą one być wygodnym dla przeciwnika środkiem niszczenia obiektów o charakterze stałym. W warunkach nadmorskiego korpusu OPK ZT i oddziały wojsk OPL mogą się znaleźć na kierunkach działania pocisków "CRUISE".

22/ Czas włączenia i strojenia RSWP oraz przejścia w reżim pracy bojowej wynosi: dla RSWP typu P-40, - 5 minut, w reżimie przyspieszonym - 4 minuty; dla RSWP typu P-18 - 4 minuty.

Sytuacja jest dla nich o tyle korzystna, że mogą one zostać ostrzeżone o działaniu pocisków "CRUISE" przez system rozpoznania korpusu OPK /który swoimi środkami organizuje ich wykrywanie na granicach rejonu obrony korpusu/ lub korzystać z rozpoznania sojuszniczego systemu OPK. Najistotniejszą sprawą jest więc problem szybkiego przekazywania do ZT i oddziałów wojsk OPL informacji o działaniu pocisków "CRUISE". Informacje te powinny docierać do środków ogniowych poza wszelką kolejność. Wcześniejsze uprzedzenie ZT i oddziałów wojsk OPL pozwoli zorganizować rozpoznanie na bardzo małych wysokościach przy wykorzystaniu wszystkich środków rozpoznania. W tym celu na głównych prawdopodobnych kierunkach nalotów pocisków "CRUISE", ZT i oddziały wojsk OPL powinny mieć w każdym rejonie rozwinięcia wyznaczone sektory /pasy/ odpowiedzialności w ramach PłSD, w których skupiają główny wysiłek wykrywania celów nisko lecących^{23/}.

Z kolei ZT i oddziały wojsk OPL w ramach sektora /pasa/ odpowiedzialności wyznaczają sektory odpowiedzialności pododdziałom. Poszukiwanie w wyznaczonych sektorach powinno się prowadzić wszystkimi dostępnymi środkami rozpoznania.

W celu zapewnienia współdziałania, dowodzenia i wzajemnej wymiany informacji podczas prowadzenia działań bojowych przez siły i środki OPL w systemie OPK organizuje się i wykorzystuje następujące relacje łączności:

1. Radiowe sieci dowodzenia siłami i środkami wojsk OPL z PłSD - jako zasadnicze sieci współdziałania i dowodzenia środkami OPL z PłSD. Do sieci tej włączają się ZT i oddziały wojsk OPL oraz PD OPL ogólnowojskowych ZT rozwijanych lub maszerujących przez sektor odpowiedzialności PłSD.

Sieci te uruchamiane są w stanie podwyższonej gotowości bojowej.

2. Radiową sieć współdziałania korpusu OPK - jako sieć dyżurną, do której zgłaszają się jednostki wojsk OPL i PD OPL w przypadku utraty łączności radiowej dowodzenia z PłSD.

3. Łącza telefoniczne między SD ZT i oddziałów wojsk OPL /PD OPL dywizji/ w miejscach stałej dyslokacji /rejonach alarmowych/, a właściwymi terytorialnie PłSD.

4. Łącza telefoniczne w relacji SD OW - SD korpusu OPK dla potrzeb przedstawiciela korpusu OPK skierowanego na SD OW czasu "W" w celu realizacji współdziałania.

23/ Możliwości zwalczania rakiet samosterujących "CRUISE" przez siły i środki wojsk lądowych. Studium teoretyczne. Wyd. ASG WP, Warszawa 1981.

Łącza telefoniczne zestawiane są na okres pełnienia dyżurów bojowych w stanie stałej gotowości bojowej i podczas osiągnięcia przez wojska wyższych stanów gotowości bojowej.

Łącza budowane są w oparciu o kanały łączności korpusu OPK, międzygarnizonowe łącza MON i zestawiane z łączy Ministerstwa łączności.

Ponadto ZT, oddziały wojsk OPL i PD OPL dywizji mogą prowadzić nasłuch:

- w sieci powiadamiania korpusu OPK;
- na kierunku meldowania o sytuacji powietrznej brt;
- w sieci ostrzegania korpusu OPK o zagrożeniu z powietrza.

Wszystkie wymienione sieci i kierunki pracują na radiostacjach krótkofalowych.

Doświadczenia z ćwiczeń prowadzonych w celu doskonalenia współdziałania wojsk OPL z wojskami OPK pokazują, że utrzymanie niezawodnej łączności w sieciach dowodzenia siłami i środkami OPL z PłSD jest rzeczą niezmiernie trudną. Dla polepszenia niezawodności łączności radiowej wprowadza się, w miarę otrzymywania przez wojska, lepsze doskonalsze radiostacje /R-137 i R-140 zamiast dotychczasowych R-118K/ i poszerza się zakres częstotliwości pracy zapewniający dobrą słyszalność niezależnie od pory doby. Usprawnia się także sposób dzierżawienia łączy telefonicznych i odpowiednio wczesne ich doprowadzenie do SD ZT i oddziałów wojsk OPL. Dąży się także do stopniowego budowania bezpośrednich łączy telefonicznych w relacji PłSD - jednostki wojsk OPL.

Dla zabezpieczenia właściwego obiegu informacji i szybkiego porozumienia się współdziałających stron wojska OPK doprowadzają do ZT i oddziałów wojsk OPL oraz szefów OPL dywizji /przez szefostwa wojsk OPL OW/ aktualne dane radiowe /zasadnicze i zapasowe częstotliwości pracy, czasy przejścia na częstotliwości dzienne i nocne, kryptonimy, sygnały rozpoznawcze i inne/ sieci powiadamiania korpusu OPK, sieci ostrzegania, sieci współdziałania korpusu OPK i sieci dowodzenia środkami OPL z PłSD oraz kierunków meldowania brt. Do ZT i oddziałów wojsk OPL doprowadza się tylko te dane, które zgodnie z przewidywanym działaniem są im potrzebne dla nawiązania łączności.

6.5. Właściwości prowadzenia działań bojowych przez ZT i oddziały wojsk OPL w systemie OPK

Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL rozpoczynają prowadzenie działań bojowych od osiągnięcia gotowości ogniowej i włączenia się do systemu OPK. Już w czasie pokoju podczas pełnienia dyżurów bojowych w systemie OPK mogą one zwalczać samoloty państw obcych naruszających

powietrzne granice państwowe PRL^{24/}.

Zasadnicze działanie bojowe ZT i oddziałów wojsk OPL w systemie OPK rozpoczyna się z chwilą wybuchu konfliktu zbrojnego. Wybuch konfliktu zbrojnego może go zastać w różnym stopniu gotowości do odparcia uderzeń ŚNP nieprzyjaciela. Od tego, w jakim stopniu realizacji zadań osiągnięcia WSGB i w jakim położeniu znajdują się wojska OPL zależy w poważnej mierze ich udział w początkowej fazie operacji przeciwpowietrznej, a w szczególności w odpieraniu pierwszego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do brygady rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i pułków rakiet przeciwlotniczych "KUB", których zdolność do odpierania nalotów ŚNP zwiększa się stopniowo w miarę narastania liczby rakiet gotowych do bojowego wykorzystania.

Działania bojowe mogą rozpocząć się od zaskakujących zmasowanych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela. Dla ZT i oddziałów wojsk OPL zaskakującymi mogą one być w szczególności wówczas, gdy nie zdążyły one osiągnąć pełnej gotowości bojowej i zmuszone będą prowadzić walkę z nieprzyjacielem powietrznym i równocześnie realizować przedsięwzięcia osiągnięcia pełnej gotowości bojowej.

W tym okresie cały wysiłek organizacyjny dowództw i sztabów powinien być skierowany na doprowadzenie wojsk OPL do najwyższego stopnia gotowości bojowej i zapewnienia maksymalnego ich udziału w odpieraniu pierwszych uderzeń nieprzyjaciela powietrznego.

W tym celu SD wojsk OPK przekazują we wszystkich sieciach radiowych dowodzenia /powiadomienia, ostrzegania i współdziałania/ umowny sygnał oznaczający zagrożenie zmasowanym nalotem ŚNP nieprzyjaciela.

Dążność do udziału maksymalnie możliwej liczby sił i środków OPL do odpierania zmasowanych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela znalazła wyraz w treści punktu 8. "Wytycznych do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju"^{25/} oddając do dyspozycji odpowiednich dowódców OPK wszystkie siły i środki OPL. Zasada ta z uwagi na zagrożenie ze wszech miar słuszna, jednak w niektórych sytuacjach budzi wątpliwości co do sposobu jej realizacji.

Sytuacja jest prosta i oczywista, gdy konieczność odpierania zmasowanego uderzenia powstanie w czasie, gdy wojska operacyjne nie rozpoczęły jeszcze przegrupowania, a związki taktyczne, oddziały i podod-

24/ Pełnienie dyżurów bojowych w systemie OPK jest zasadniczą formą wykonywania - już w okresie pokoju - zadań bojowych przez siły i środki OPL. Biuletyn Informacyjny nr 1/1367, s. 44.

25/ W przypadku zmasowanego nalotu ŚNP nieprzyjaciela dowódca wojsk OPK wykorzystuje wszystkie siły i środki OPL do jego odparcia, bez względu na realizowane przez nie zadania.

działy wojsk OPL rozwinięte są na stanowiskach startowych /ogniowych/ w sektorach odpowiedzialności PłSD i pełnią dyżury bojowe w odpowiednich stopniach gotowości bojowej. W tej sytuacji na sygnał zagrożenia zmasowanym nalotem przechodzą do gotowości bojowej nr 1 i realizują zadania ogniowe zwalczania ŚNP nieprzyjaciela.

W przypadku, gdy konieczność odpierania zmasowanego nalotu powstanie w sytuacji gdy wojska operacyjne są w toku przegrupowania, użycie sił i środków OPL do odpierania nalotu komplikuje się w odniesieniu do tych ZT i oddziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej, które nie mogą prowadzić ognia w ruchu. Powstaje wówczas problem: kontynuować marsz, czy rozwijać się na stanowiskach do odparcia nalotu /niekiedy na kilka godzin/ i wypaść z planu przegrupowania. Rozwinięcie się w nieplanowanym rejonie może spowodować to, że ZT czy oddział rakiet przeciwlotniczych /art.plot/ może w konsekwencji nie mieć możliwości realizacji osłony macierzystego związku w planowanym rejonie osłony /np. podczas przekraczania przeszkód wodnych/, albo dołączenia do niego w odpowiednim czasie.

Wydaje się, że generalną zasadą w tym względzie winno być takie rozwiązanie, które zapewni jednostkom wojsk OPL przede wszystkim realizację zadań osłony w interesie wojsk, w skład których wchodzi, a równocześnie pozwala w maksymalnym stopniu wziąć udział w odpieraniu zmasowanego nalotu ŚNP nieprzyjaciela.

Rozwiązanie tego problemu może być następujące. Po otrzymaniu sygnału zagrożenia zmasowanym nalotem w czasie marszu /przegrupowania/:

a/ pododdziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej mogące prowadzić ogień w ruchu lub z krótkich zatrzymań kontynuują marsz w składzie osłanianych kolumn w gotowości do odpierania uderzeń ŚNP nieprzyjaciela. W razie bezpośredniego ataku lotnictwa na osłanianą wojska prowadzą z nimi walkę nie wychodząc z kolumn marszowych. Zajęcie stanowisk w pobliżu dróg marszu może nastąpić w razie zatrzymania kolumn i zejścia ich z dróg marszu.

b/ Związki taktyczne i oddziały rakiet maszerujące samodzielnie, których możliwości techniczno-bojowe nie pozwalają na prowadzenie ognia w ruchu lub z krótkich zatrzymań /BRPlot, prplot mz/, rozwijają się na stanowiskach startowych w pobliżu dróg marszu na rozkaz bezpośrednich przełożonych, albo z własnej inicjatywy - jeżeli było to przewidziane w planie współdziałania korpusu OPK z wojskami OPL OW i włączają się do odpowiedniego PłSD.

c/ Pułki rakiet przeciwlotniczych maszerujące w składzie kolumn marszowych dywizji rozwijają się na stanowiskach startowych w pobliżu dróg marszu na rozkaz dowódcy dywizji w sytuacji, gdy istnieją warunki szybkiego dołączenia do przegrupowującej się dywizji i możliwości terminowego realizowania przewidzianych dla pułku zadań osłony, a więc nie kolidują z interesem osłony dywizji.

Celowość rozwinięcia pułku rakiet do osłony dywizji ze stanowisk startowych w pobliżu dróg marszu determinowana jest w dużym stopniu warunkami terenowymi, a szczególnie możliwością rozwinięcia baterii ogniowych oraz miejscem pułku w ugrupowaniu bojowym dywizji.

Wszystkie rozwinięte na stanowiskach siły i środki OPL powinny być wykorzystane w maksymalnym stopniu do walki z ŚNP nieprzyjaciela.

Wydaje się więc, że o nieplanowanym rozwinięciu ZT czy oddziału rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ do odpierania zmasowanego nalotu lotnictwa powinien decydować dowódca ogólnowojskowy. W jego gestii powinna być też decyzja co do zwinięcia i kontynuowania marszu.

Pozostaje to zresztą w pełnej zgodności z myślą cytowanych wyżej "Wytycznych do planowania i organizacji współdziałania...", zgodnie z którymi obiekt osłony, a więc i rejon rozwinięcia wyznacza dowódca ogólnowojskowy, a w razie rozwinięcia i włączenia się ZT /oddziału/ wojsk OPL do systemu OPK jego potencjał ogniowy jest wykorzystywany do odpierania uderzeń ŚNP nieprzyjaciela zgodnie z decyzjami odpowiednich organów dowodzenia wojsk OPK.

W tym duchu naszym zdaniem powinna iść konkretyzacja lub ewentualna zmiana treści "Wytycznych do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju".

Możliwy udział ZT, oddziałów i pododdziałów wojsk OPL w odpieraniu pierwszych uderzeń lotnictwa nieprzyjaciela zależy w poważnej mierze od sytuacji, w której zostanie je konieczność odpierania nalotu, czasu niezbędnego na ewentualne rozwinięcie się na stanowiskach startowych /ogniowych/ i doprowadzenie ich do gotowości do prowadzenia ognia. Czasy te podano w tabeli nr 6.

Z porównania czasu dyspozycyjnego^{26/} z czasem potrzebnym na rozwinięcie i przygotowanie się do prowadzenia ognia ZT i oddziałów wojsk OPL

26/ Czas dyspozycyjny nadmorskiego korpusu OPK w zależności od kierunku nalotu i rodzaju środków rozpoznania przedstawiono w rozdziale III opracowania.

Tabela 6
Średni czas osiągnięcia gotowości do prowadzenia ognia przez ZT i oddziały wojsk OPL

ZT, oddział, pododdział	Z marszu /czas rozwiniecia bez czasu dojazdu do stanowiska/	Z gotowości bojowej nr 2	Z gotowości bojowej nr 3	Na stanowiskach startowych /ogniowych/	Czas potrzebny do osiągnięcia gotowości do prowadzenia ognia /osiągnięcia gotowości bojowej nr 1/
SD BRplot	30 min z P=40	5 min bez KF			
BRplot	55 min z P=18	10 min z KF			
SD drplot	19 min	5 min bez KF			
brplot	9 min bez KF	10 min z KF			
SD prplot	18 min ze skróconą KF	4,5 min bez KF	7 min		
KUB		10 min z KF			
prplot	30 min z P=40	5 min bez KF			
SD prplot	55 min z P=18	10 min z KF			
brplot	7-10 min	6 min z KF			
SD prplot	30-40 min	3 min			
OSA=AK					
brplot	ok. 6 min	3,5 min			
SD paplot	30-40 min	ok. 5 min			
paplot	5-8 min	3 min			
baplot					

Uwaga: dane do tabeli zaczerpnięto z norm szkolenia bojowego pododdziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej. Dane dla prplot OSA-AK - z notatek ze szkolenia w ZSRR, /KF - oznacza kontrola funkcjonowania/.

wynika, że nie w każdej sytuacji będą mogły one wziąć udział w odpieraniu pierwszych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela. Będą się one do tej walki włączać stopniowo, pododdziałami, w miarę osiągnięcia gotowości.

W pierwszej kolejności do walki włączą się pododdziały, oddziały i ZT wojsk OPL rozwinięte na stanowiskach oraz pododdziały raket i artylerii przeciwlotniczej mogące prowadzić ogień w ruchu. Następnie stopniowo będą się włączać pododdziały wojsk OPL rozwijane z marszu.

SD ZT i oddziałów wojsk OPL powinny w tej sytuacji w pierwszej kolejności nawiązać łączność z PłSD, zameldować o rozwinięciu się pododdziałów ogniowych i przekazywać do pododdziałów przede wszystkim informacje o sytuacji w powietrzu i przelotach własnego lotnictwa. Po pełnym rozwinięciu się SD, dowódcy ZT i oddziałów wojsk OPL przejmują kierowanie działaniami bojowymi podległych pododdziałów w pełnym zakresie.

Brygada i pułki raket przeciwlotniczych rozwinięte na stanowiskach, po otrzymaniu sygnału o zmasowanym nalocie i przejściu do gotowości bojowej nr 1 realizują zadania ogniowe otrzymane z PłSD. W przypadku braku łączności, zniszczenia lub obezwładnienia PłSD włączają się do sieci współdziałania korpusu OPK. Jeżeli nawiązanie łączności z wymienionymi SD OPK jest niemożliwe, działają samodzielnie przestrzegając ustalone zasady zwalczania celów powietrznych określone w planach współdziałania i wytyczne położonych w tym zakresie. Szczególną uwagę zwraca się na przestrzeganie zasad zachowania bezpieczeństwa własnego lotnictwa w strefie ognia raket przeciwlotniczych.

Pułki raket przeciwlotniczych OSA-AK w marszu i w rejonie stanowisk, a pułk artylerii przeciwlotniczej po rozwinięciu się na stanowiskach ogniowych zwalczają cele powietrzne według decyzji dowódcy pułku. Dla zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnego lotnictwa utrzymują one trwałą łączność z PłSD w celu przestrzegania ograniczeń i zakazów prowadzenia ognia.

Udział i wysiłek ZT i oddziałów wojsk OPL w odpieraniu pierwszego i kolejnych zmasowanych nalotów w ramach systemu OPK będą przede wszystkim determinować takie czynniki, jak: charakter nalotu i sposób jego wykonania; położenie w stosunku do głównego kierunku nalotu lotnictwa; rola i zadania ZT /oddziału/ wojsk OPL w koncepcji odpierania nalotu ŚNP przeciwnika przez korpus OPK.

Najtrudniejsze warunki realizacji zadań podczas odpierania nalotów będą wówczas, gdy brygada /pułk/ raket przeciwlotniczych znajdzie się na głównym kierunku nalotów podczas pokonywania przez ŚNP przeciwnika systemu obrony powietrznej na wąskim froncie. W tej sytuacji liczba

celów wchodzących w strefę ognia może znacznie przekraczać możliwości brygady /pułku/ w zakresie ich zwalczania.

Ponadto mogą one być obiektami ataku ŚNP w ramach obezwładniania obrony powietrznej. Sytuacja taka może mieć miejsce w szczególności, gdy brygada /pułk/ rakiet przeciwlotniczych będzie brać udział w tworzeniu ciągłej strefy ognia wzdłuż granicy państwowej, a zwłaszcza na wybrzeżu.

Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL w większości przypadków działać będą w bezpośredniej osłonie obiektów w głębi rejonu obrony korpusu lub na jego zachodniej granicy w osłonie przepraw na Odrze. Warunki te są o tyle korzystne, że pierwsze uderzenie ŚNP przeciwnika przyjmują na siebie LM i wojska raketowe korpusu OPK lub system obrony powietrznej sojuszniczego państwa.

Rola ZT i oddziałów wojsk OPL działających w rejonie obrony korpusu OPK polegać więc będzie w głównej mierze na zwalczaniu grup i pojedynczych samolotów, które przerwały się w głąb rejonu obrony korpusu OPK we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim i potęgowaniu działań wojsk OPK oraz prowadzeniu bezpośredniej osłony wojsk i obiektów operacyjnych.

Działanie ZT i oddziałów wojsk OPL w odpięaniu nalotów ŚNP nieprzyjaciela powinno zawsze wynikać z koncepcji walki z nimi w ramach korpusu OPK.

Siły i środki wojsk OPL, które znajdują się na kierunku nalotu ŚNP nieprzyjaciela mogą w sposób zdecydowany i niespodziewany dla przeciwnika przechylić szalę przewagi na korzyść środków obrony powietrznej, tym bardziej, że dysponują one dużą mobilnością, a stąd mogą być trudno do wykrycia przez środki rozpoznania przeciwnika.

Warunki terenowe rejonu obrony korpusu OPK mogą niekiedy sprzyjać przenikaniu ŚNP przeciwnika od strony morza w głąb obrony korpusu OPK na małych wysokościach bez wykrycia ich przez środki rozpoznania. Mogą one więc bezpośrednio zagrażać wojskom rozmieszczonym w głębi obrony korpusu. Zagrożenie to może powstać także po dokonaniu wyłomu w systemie obrony powietrznej korpusu na określonych kierunkach działania. Tak więc ZT /oddział/ wojsk OPL znajdujący się w głębi obrony korpusu musi być stale przygotowany do odpięania nalotów ŚNP na małych wysokościach i wykrywania ich własnymi środkami rozpoznania. Walka ze ŚNP działającymi na małych wysokościach odbywać się będzie w przeważającej większości w warunkach dużej samodzielności pododdziałów. Przy tym rola nadrzędnych szczebli dowodzenia sprowadzać się może do koordynacji

ich działań i zapewnienia warunków bezpieczeństwa własnego lotnictwa.

We wszystkich sytuacjach naloty ŚNP wykonywane będą pod osłoną zakłóceń radioelektronicznych. Dla ZT i oddziałów wojsk OPL działających z dala od morskich granic najgroźniejsze będą zakłócenia prowadzone przez samoloty grup uderzeniowych i nadajniki zakłóceń zrzucone w rejonie obiektu osłony. W tych warunkach nieodzowne staje się stosowanie taktycznych i technicznych przedsięwzięć obrony przed zakłóceniami, niszczenie źródeł zakłóceń, a przede wszystkim utrzymywanie w wysokiej sprawności technicznej urządzeń przeciwzakłóceń.

Najlepsze rezultaty w walce z ŚNP nieprzyjaciela osiąga się w warunkach scentralizowanego dowodzenia. Dla brygady "KRUG" i pułków raket plot "KUB" scentralizowane dowodzenie ich działalnością ogniową oznacza, że zadania ogniowe stawia im starszy dowódca na PłSD podając:

- grupę celów powietrznych do zwalczania albo sektor /pas/ lub przedział wysokości, w którym brygada /pułk/ raket przeciwlotniczych ma zwalczać cele powietrzne /w sprzyjających warunkach - przy nie skomplikowanej sytuacji powietrznej - numery celów powietrznych i ich współrzędne według siatki OP -61/;

- sposób współdziałania z lotnictwem myśliwskim;

- wskazówki do zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa, jeśli wykonuje ono zadania w strefie ognia brygady /pułku/..

Zadanie ogniowe dla brygady i pułku powinno uwzględniać ich aktualne możliwości /liczba sprawnych kanałów celowania, liczba rakiet/, stopień gotowości bojowej i czas potrzebny na przejście do gotowości do prowadzenia ognia i odległość do rubieży postawienia zadań.

Dowódca brygady i pułku raket przeciwlotniczych na podstawie zadań otrzymanych z PłSD precyzuje sytuację powietrzną wg danych własnych środków rozpoznania, podejmuje decyzję o zwalczaniu celów powietrznych - uwzględniając przy tym zasady obowiązujące w systemie OPK - oraz stawia zadania ogniowe dowódcom pododdziałów.

Decyzja dowódcy brygady /pułku/ raket przeciwlotniczych polega między innymi na: wyborze celów do zwalczania z grupy celów, albo działających w sektorze, pasie lub przedziale wysokości wskazanym z PłSD; wyznaczeniu dywizjom /bateriom/ ogniowym celów do zniszczenia i określenia celów do kolejnego ostrzelania^{27/}.

Warunki działań korpusu OPK, szczególnie przy nalotach na małych wysokościach od strony morza i pod osłoną zakłóceń radioelektronicznych

27/ Zasady i sposoby kierowania ogniem wewnątrz oddziałów i pododdziałów OPL określone są w odpowiednich instrukcjach kierowania ogniem obowiązujących w wojskach OPL.

spowodują niepełność informacji o sytuacji powietrznej i znaczne jej opóźnienie, wskutek czego często nie będzie warunków do scentralizowanego kierowania działalnością ogniową brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych z PłSD. W tych sytuacjach dowódca brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych powinien podejmować samodzielnie decyzję o zwalczaniu celów powietrznych, kierując się zasadami prowadzenia walki z ŚNP nieprzyjaciela określonymi w planie współdziałania, wytycznymi st. dowódcy na PłSD i aktualną sytuacją powietrzną.

Nakłada to na organy planujące działania wojsk OPL w systemie OPK obowiązek odpowiedniego przygotowania działań ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych do samodzielnego zwalczania ŚNP w systemie OPK.

Sytuacje, w których brygada i pułki rakiet przeciwlotniczych mogą prowadzić ogień samodzielnie powinny być określone w planie współdziałania korpusu OPK z wojskami OPL OW. Tam też winny być określone zasady i sposoby realizacji zadań ogniowych przez te jednostki.

Problem scentralizowanego dowodzenia działaniami bojowymi brygady rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i pułkami rakiet przeciwlotniczych "KUB" może w określonych sytuacjach nastroczać wiele trudności, może to mieć miejsce szczególnie w tych strefach odpowiedzialności PłSD, gdzie następuje duża koncentracja sił i środków OPL, a przede wszystkim na rubieży Odry^{28/}.

Trudności te mogą potęgować pułki rakiet przeciwlotniczych m. z "KUB" wprowadzane do dywizji pancernych, które także na czas pokonywania Odry lub przebywania w rejonie odpoczynku mogą być rozwijane w rejonie PłSD obejmującego ten obszar. Może to doprowadzić do sytuacji, w której st. dowódca na PłSD przy obecnym wyposażeniu w środki dowodzenia nie będzie w stanie objąć całości sytuacji w rozwijanych w sektorze odpowiedzialności PłSD sił i środków OPL w takim zakresie, jaki jest potrzebny do scentralizowanego dowodzenia i stawiania im zadań ogniowych w rozumieniu "cel powietrzny - oddział OPL"^{29/}.

- 28/ Np. w ćwiczeniu "LATO-78" na odcinku Szczecin-Kostrzyn rozwinięte były: BRPłot "KRUG", trzy prplot m. z "KUB" i część sił BAR OPK co w znacznym stopniu utrudniało sprawne kierowanie ogniem. Tym bardziej, że dowodzenie realizowało się w jednej sieci dowodzenia środkami OPL z PłSD. "Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia "LATO-78". Myśl Wojskowa. Wyd. 1978.
- 29/ Praktyka wspólnych ćwiczeń wojsk OPK i wojsk OPL wskazuje, że w wielu wypadkach starsi dowódcy na PłSD starali się dowodzić jednostkami rakiet przeciwlotniczych przez szczegółowe stawianie im zadań ogniowych i zwykle zbyt późno, aby jednostki mogły ostrzelać cele na dalszej granicy strefy rażenia.

Wydaje się, że w większości przypadków dowodzenie ZT i oddziałami rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i "KUB" z PłSD w rejonach o znacznym zagęszczeniu sił i środków rozwijanych w jego strefie odpowiedzialności powinno się sprowadzać do:

- wskazania sektora /pasa/ lub przedziału wysokości, w którym brygada /pułk/ ma zwalczać cele powietrzne, lub skupić główny wysiłek zwalczania /a więc koordynacji wysiłków wszystkich sił i środków OPL działających w sektorze odpowiedzialności PłSD/; informowania o celach powietrznych zwalczanych przez wojska raketowe OPK, a szczególnie przez LM oraz o przelotach własnych samolotów;

- przekazywania sygnałów zakazów lub ograniczeń w prowadzeniu ognia w sytuacjach mogących powodować zagrożenie własnego lotnictwa.

W ten sposób starsi dowódcy na PłSD spełniali by rolę koordynującą i integrującą działanie wszystkich podległych mu środków OP pozostawiając dowódcom ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych możliwość samodzielnych działań w ramach taktyczno-ogniowego kierowania przez PłSD.

Doświadczenia z ćwiczeń pokazują także, że w warunkach dużego nasycenia w sektorze odpowiedzialności PłSD współdziałającymi wojskami OPL, w sieci dowodzenia środkami OPL z PłSD podczas działań bojowych, powstaje konieczność przekazywania dużej ilości informacji /meldunki o włączeniu się jednostek i wyjściu z sektora odpowiedzialności PłSD, komendy kierowania ogniem, informacje o działaniach LM i przelotach własnych samolotów, informacje o celach zwalczanych przez WR OPK, meldunki o osiągnięciu gotowości bojowej, czasie otwarcia i przerwania ognia oraz rezultatach walki /co może powodować duże opóźnienia w obiegu informacji i w znacznym stopniu ujemnie wpłynąć na możliwości scentralizowanego dowodzenia środkami OPL z PłSD.

W tych warunkach dowodzenie siłami i środkami OPL z PłSD w znacznym stopniu komplikuje się. Wymaga to od obsady PłSD wysokiej operatywności, a przede wszystkim doskonałej znajomości możliwości bojowych i zasad kierowania działaniami bojowymi ZT i oddziałów wojsk OPL rozwiniętych w sektorze odpowiedzialności PłSD. Zadaniu temu nie zawsze potrafią sprostać nieetatowi oficerowie współdziałania na PłSD^{30/}.

Problem ten aktualnie wymaga badań i doświadczeń w wojskach w celu określenia optymalnych rozwiązań pozwalających skutecznie dowodzić siłami i środkami OPL wykonującymi zadania bojowe w systemie OPK.

Wydaje się, że rozwiązanie problemu dowodzenia jednostkami OPL w sektorze odpowiedzialności PłSD o dużej koncentracji sił i środków OPL może iść w kierunkach:

30/ Na podstawie materiałów uzyskanych w Szefostwie WOPL MON z ćwiczenia "GRANIT-80" oraz materiałów z ćwiczenia "GRANIT-82".

1. Rezygnacji ze scentralizowanego kierowania ogniem oddziałów wojsk OPL rozumianej jako wybór i przydział konkretnych celów powietrznych do zwalczania, na rzecz bardziej ogólnego kierowania wysiłkiem ogniowym środków OPL i koordynacji ich działań z innymi środkami obrony powietrznej, a szczególnie z lotnictwem myśliwskim.

2. Bardziej dokładnego zaplanowania działań ZT i oddziałów wojsk OPL /szczególnie rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i "KUB"/ i szerszego rozpracowania dla nich wytycznych do rozpoznania i prowadzenia ognia na wypadek samodzielnego zwalczania celów powietrznych, przy czym sytuację tę uznać należy za normalną, a nie wyjątkową. Dotyczy to szczególnie tych jednostek, które planowo będą rozwijane w rejonach dużej koncentracji środków OPL.

3. Wprowadzenia na te PłSD etatowych oficerów do kierowania siłami i środkami OPL rozwiniętymi w sektorze odpowiedzialności. Oficerowie ci powinni być doskonale zorientowani w możliwościach bojowych i problematyce kierowania działaniami bojowymi sił i środków OPL, a także w problemach dowodzenia wynikających ze specyfiki działania systemu OPK. Na PłSD spełniali by oni rolę dotychczasowych nieetatowych oficerów współdziałania.

Główny wysiłek pierwszego zmasowanego uderzenia zarówno w wojnie konwencjonalnej, jak i jądrowej fazie działań bojowych nieprzyjaciół będzie koncentrował przede wszystkim na wywalczeniu panowania w powietrzu, w ramach którego celem pierwszych ataków będzie system obrony powietrznej.

Wynika stąd bezpośrednio problem uniknięcia pierwszego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela i zaskoczenie ich ogniem. Celowi temu może służyć odpowiednio zaplanowany i dobrze zorganizowany manewr ZT i oddziałów wojsk OPL.

W działaniach bojowych w ramach systemu OPK ZT i oddziały wojsk OPL wykonują manewr stosownie do zmieniających się obiektów osłony przewidzianych dla nich w ramach osiągnięcia WSGB. Następnie wychodzą w ramach przegrupowania na kierunek operacyjny. Wykonują więc w tym okresie częsty manewr i położenie ich może nie być znane nieprzyjacielowi. Jednak przy dłuższym przebywaniu w jednym rejonie w każdym ZT i oddziale wojsk OPL powinno się planować i realizować manewr taktyczny, tj. pododdziałami wewnątrz ugrupowania bojowego. Nabiera on szczególnego znaczenia w okresie poprzedzającym pierwszy zmasowany nalot. Chodzi bowiem o to, by rozpoznane przez satelity rozpoznawcze stanowiska startowe pododdziałów rakiet nie stały się przedmiotem ataków BMR i lotnictwa przeciwnika już w pierwszej fali zmasowanego nalotu. Manewr

ten w celu uchylenia się od uderzenia przeciwnika powinno planować się zgodnie z decyzją dowódcy ZT /oddziału/ wojsk OPL z takim wyliczeniem, aby zawsze nie mniej niż 2/3 sił pozostawało w gotowości do prowadzenia ognia.

W toku odpierania nalotów manewr taktyczny może być stosowany w celu przeniesienia głównego wysiłku osłony brygady /pułku/ z jednego kierunku na drugi, uniknięcia uderzeń na pododdziały oraz poprawy ugrupowania bojowego lub zamiany pododdziałów, które utraciły zdolność bojową.

Jako zasadę należy przyjąć, że manewr wykonuje się po każdym nalocie /i prowadzeniu ognia/ kolejno bateriami lub grupami baterii.

Podczas osiągnięcia przez wojska wyższych stanów gotowości bojowej z szefostwa wojsk OPL okręgu wojskowego wydziela się szefostwo wojsk OPL armii. Przejmuje ono dowodzenie siłami i środkami OPL armii wydzielonymi z OW. Szefostwo wojsk OPL armii wydziela odpowiednie siły i środki organizując SD OPL na SD i ZSD armii. Wychodząc one wraz z nimi do zapasowych i zasadniczych rejonów alarmowych i przemieszczają się do rejonu wyjściowego na zmianę zachowując ciągłość dowodzenia jednostkami wojsk OPL.

W okresie tym szefostwo wojsk OPL OW /armii/ kieruje osiągnięciem WSGB przez podległe jednostki wojsk OPL, nadzoruje sprawne wyjście do rejonów osłony i włączenie się ich do systemu OPK oraz realizację współdziałania. Dowodzenie sprawuje z MSD, a po rozwinięciu wojennego systemu dowodzenia i rozwinięciu SD OPL przy ZSD /SD/ armii sprawuje dowodzenie taktyczno-operacyjne kierując przegrupowaniem jednostek wojsk OPL. Po rozpoczęciu działań wojennych i w trakcie odpierania nalotów ŚNP nieprzyjaciela szefostwo wojsk OPL z rozwiniętego SD OPL przy ZSD /SD/ armii śledzi sytuację powietrzną i działalność bojową jednostek wojsk OPL, będąc w gotowości do przejęcia również dowodzenia ogniowego.

Koryguje ono także zadania taktyczne dla jednostek wojsk OPL, wynika ze zmian planu przegrupowania armii oraz strat poniesionych od uderzeń nieprzyjaciela. Szefostwo wojsk OPL armii ustala dla jednostek OPL limity zużycia rakiet i amunicji, koryguje plany ich przegrupowania, decyduje o wyłączeniu oddziałów wojsk OPL z systemu OPK. Organizuje ono także udzielanie pomocy jednostkom wojsk OPL od sił i środków obrony teryt. kraju, świadczących usługi na rzecz wojsk operacyjnych. Dotyczy to w szczególności ich ochrony i obrony oraz pomocy w zwalczaniu desantów i grup dywersyjnych, a także zapewnienia prowadzenia sprawnego manewru.

6.6. Wyjście ZT i oddziałów wojsk OPL z systemu OPK na kierunek operacyjny i ich działanie w systemie OPL wojsk.

Głównym zadaniem wojsk OPL jest osłona wojsk operacyjnych podczas działań na froncie zewnętrznym. Działanie wojsk OPL na terytorium własnego kraju w systemie OPK zależy od czasu osiągnięcia przez osłaniane wojska pełnej gotowości bojowej i czasu trwania przegrupowania, a także realizacji zadań wynikających z ich udziału w operacji przeciwpowietrznej.

Jeżeli wybuch wojny zostanie jej na terenie własnego kraju, to po odparciu pierwszego i kolejnych zmasowanych nalotów wyłączają się stopniowo z systemu OPK i wraz z osłanianymi wojskami przegrupowują się do rejonu wyjściowego do operacji.

Dywizyjne pułki raket przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej po zapewnieniu wojskom osłony w rejonach alarmowych przegrupowują się do rejonu wyjściowego wraz ze swoimi związkami. Pułki raket przeciwlotniczych "OSA-AK" maszerują w składzie kolumn marszowych dywizji zapewniając im osłonę w marszu. Pułki raket przeciwlotniczych "KUB" i pułki artylerii przeciwlotniczej mogą przegrupowywać się w składzie kolumn marszowych dywizji pododdziałami lub całością sił pułku na czele sił głównych dywizji rozwijając się na stanowiskach do osłony wojsk w rejonach długich i dziennych /nocnych/ odpoczynków oraz podczas przekraczania przez wojska przeszkód wodnych. Przegrupowanie może odbywać się przez sektory odpowiedzialności kilku PłSD, dlatego dowódcy pułków winni dysponować danymi radiowymi dla sprawnego włączania się do właściwych sieci radiowych dowodzenia środkami OPL z PłSD.

Armijne pułki raket przeciwlotniczych i brygada raket przeciwlotniczych przegrupowują się do rejonu wyjściowego z takim wyliczeniem, aby zapewnić osłonę wojskom armii w okresie poprzedzającym przejście do operacji.

Decydujący wpływ na sprawne wyjście wojsk do rejonów wyjściowych, a tym samym powodzenie pierwszej operacji będzie mieć skuteczna osłona wojsk przepływających się przez Odrę. Myślą przewodnią wykorzystania ZT i oddziałów raket przeciwlotniczych powinno być wykorzystanie ich do osłony przepraw na Odrze. Z drugiej strony w miarę przegrupowania wojsk narasta potrzeba ich osłony w rejonie wyjściowym do operacji i w czasie wprowadzania do bitwy zgrupowań uderzeniowych.

Powstaje więc pytanie, kiedy przegrupować te jednostki wojsk OPL z rubieży Odry do osłony głównych zgrupowań uderzeniowych armii i frontu. W poważnej mierze zależeć to będzie od ogólnej sytuacji operacyjnej, stopnia realizacji zadań operacji przeciwpowietrznej i osiągniętej przewagi w powietrzu. Wydaje się, że dywizyjne pułki rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej rozwijane do osłony wojsk przegrupujących się przez Odrę powinny wyłączyć się z systemu OPK i rozpocząć przegrupowanie po przejściu sił głównych dywizji. Natomiast jednostki armijne i frontowe powinny pozostawać tam do czasu przekroczenia Odry przez siły główne armii pierwszego rzutu operacyjnego.

Czas wyłączenia ich z systemu OPK PRL w dużym stopniu zależeć będzie od siły i możliwości systemu OPL wojsk osłonowych i OP sojusznicznego systemu OPK oraz od możliwości zorganizowania skutecznej osłony wojsk i tyłów operacyjnych - szczególnie przepraw na Odrze - przez system OPK PRL po wyjściu sił i środków OPL wojsk na front zewnętrzny.

Stąd w niektórych sytuacjach brygada rakiet przeciwlotniczych może pozostawać w rejonie Odry przez dłuższy okres czasu.

Wyłączenie się ZT /oddziału/ wojsk OPL z systemu OPK następuje z chwilą rozpoczęcia zwijania ugrupowania bojowego i rozpoczęcia przegrupowania. Dla oddziałów i pododdziałów wojsk OPL mogących prowadzić ogień w ruchu wyłączenie się z systemu OPK następuje po ich wyjściu z sektora odpowiedzialności PłSD lub rejonu obrony korpusu OPK.

O mającym nastąpić wyłączeniu dowódcy ZT /oddziałów/ oraz szefowie OPL ZT składają meldunki do właściwych terytorialnie PłSD OPK.

Wojska OPL opuszczając terytorium kraju powinny mieć określone ruchome zapasy rakiet i amunicji. ZT i oddziały wojsk OPL, które podczas działania w systemie OPK zużyły określone ilości rakiet i amunicji powinny je uzupełnić z określonych składnic okręgowych /centralnych/ lub baz. Jeżeli na obszarze kraju nie ma warunków do ich uzupełnienia, powinno to nastąpić w pierwszej kolejności w rejonie wyjściowym na zasadach obowiązujących w systemie zaopatrywania wojsk frontu. Podczas działania w systemie OPK w ZT i oddziałach rakiet plot przygotowuje się do bojowego wykorzystania maksymalnie możliwą liczbę rakiet.

Zagrożenie wojsk uderzeniami z powietrza wzrasta w miarę przybliżania się ich do rubieży styczności z nieprzyjacielem. Do rejonu wyjściowego jednostki wojsk OPL przybywać będą stopniowo w miarę wychodzenia ogólnowojskowych związków operacyjnych i taktycznych na front zewnętrzny. Podczas przegrupowania na front zewnętrzny i rozwijania ugrupowań operacyjnych i bojowych w rejonach wyjściowych wojska operacyjne, w tym i wojska OPL, po wejściu na obszar sojusznicznego kraju znajdują się

w strefie stacjonarnego systemu OP NRD i rozwiniętych sił i środków OPL wojsk osłonowych.

ZT i oddziały wojsk OPL po przekroczeniu rubieży Odry działać więc muszą przejściowo w ramach systemu OPK NRD.

Obronę przeciwlotniczą wojsk podczas przegrupowania i w rejonie wyjściowym do operacji planuje się w okresie pokoju. Działanie ZT i oddziałów wojsk OPL polega więc na realizacji zaplanowanych dla nich zadań we współdziałaniu z sojusznicznymi wojskami OPK i oddziałami OPL wojsk osłonowych.

ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych w rejonie wyjściowym wykorzystuje się przede wszystkim do osłony tych zgrupowań wojsk, które odgrywają decydującą rolę w pierwszym etapie operacji. W ramach armii i frontu tworzą one zwykle w powiązaniu z sojusznicznymi wojskami OPL /OPK/ ciągłą strefę ognia w rejonie wyjściowym i obszarze wprowadzenia głównych sił frontu /armii/ do bitwy.

W miarę przybywania wojsk OPL i LM frontu do rejonu wyjściowego organizuje się system obrony przeciwlotniczej armii /frontu/ z zadaniem osłony wojsk przed rozpoznaniem i atakami z powietrza w czasie przygotowania i prowadzenia operacji.

System OPL uważa się za zorganizowany, jeżeli wszystkie jego elementy składowe osiągnęły gotowość do działań, to znaczy planowane do rozwinięcia siły i środki rozwinęły się i osiągnęły gotowość bojową; rozwinięto punkty dowodzenia /SD OPL, PD OPL/, nawiązano łączność z podwładnymi i przełożonymi; w pełni uruchomiono podsystem rozpoznania nieprzyjaciela powietrznego; zorganizowano współdziałanie wewnątrz systemu, szczególnie z frontowym LM, z sąsiednimi jednostkami wojsk OPL i zorganizowano dowód środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia.

Dowodzenie ZT i oddziałami wojsk OPL po ich wyjściu z terenu PRL - do czasu zorganizowania systemu OPL armii /frontu/ - sprawuje grupa operacyjna wojsk OPL frontu rozmieszczona na SD obrony powietrznej kraju sojusznicznego^{31/}. Po przekroczeniu granicy państwowej ZT i oddziały wojsk OPL nawiązują łączność z grupą operacyjną wojsk OPL frontu, która zapewnia im powiadamianie o sytuacji powietrznej i kieruje ich działaniami bojowymi do czasu przejęcia dowodzenia przez SD OPL armii /frontu/.

Z chwilą przejęcia dowodzenia przez SD OPL armii /frontu/ działają one w systemie OPL wojsk frontu według zasad obowiązujących w wojskach OPL^{32/}.

31/ Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia "LATO-78". Myśl Wojskowa. Wyd. Warszawa 1978, s. 104.

32/ W dalszej części opracowania nie rozwija się zagadnień działania ZT /oddziałów/ wojsk OPL w systemie OPL wojsk operacyjnych z uwagi na dostateczne ich opracowanie w innych materiałach teoretycznych ASG WP. Skupiono jedynie uwagę na problemach współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym.

6.7. Główne problemy organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym w systemie OPL wojsk^{33/}

Zasady ogólne

Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem frontowym jest częścią składową współdziałania organizowanego w systemie OPL wojsk operacyjnych. Celem tego współdziałania jest zapewnienie połączonym wysiłkiem wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego osłony wojsk i obiektów operacyjnych w różnych okresach działań i etapach operacji, uzyskanie maksymalnych efektów działań w walce ze środkami napadu powietrznego oraz zapewnienia bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa i uniknięcia wzajemnych zakłóceń.

Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem frontowym jest jednym z głównych problemów organizacji i działania systemu OPL wojsk operacyjnych. We współdziałaniu tym na plan pierwszy wysuwają się:

- problemy wspólnej walki ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych /artylerii plot/ i lotnictwa myśliwskiego /lub innych rodzajów lotnictwa wyznaczonego do osłony wojsk/ ze środkami napadu powietrznego;
- problemy zapewnienia bezpieczeństwa działań /przelotów/ wszystkich rodzajów lotnictwa w strefach ognia naziemnych środków OPL.

Współdziałanie związków /oddziałów/ rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej z lotnictwem myśliwskim w zależności od sytuacji może być organizowane w oddzielnych strefach działań bojowych lub w wspólnej strefie /strefie działań bojowych związków i oddziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej/^{34/}.

Współdziałanie w oddzielnych strefach polega na tym, że ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/ i lotnictwo myśliwskie zwalczają cele powietrzne w swoich strefach działań bojowych bez ograniczeń. Granice strefy działań bojowych ZT /oddziałów/ rakiet

33/ Współdziałanie w systemie obrony przeciwlotniczej wojsk jest zagadnieniem szerokim, złożonym i skomplikowanym. Obejmuje ono organizację i realizację współdziałania wojsk OPL: wewnątrz systemu; z osłanianymi wojskami, lotnictwem, wojskami walki radioelektronicznej, sąsiednimi systemami OPL, przyfrontowym związkiem wojsk OPK, a podczas działań wzdłuż wybrzeża morskiego - także z siłami i środkami OPL Marynarki Wojennej. W punkcie tym omawia się tylko głównie zagadnienia współdziałania wojsk OPL z lotnictwem /szczególnie z lotnictwem myśliwskim/ w zakresie potrzebnym do teoretycznego przygotowania słuchaczy do rozwiązywania problemów współdziałania w relacjach: SD OPL armii - CDB WLF i BRPlot /prplot/ - PNWC.

34/ Por. "Instrukcja organizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem frontowym w Zjednoczonych Siłach Zbrojnych państw uczestników Układu Warszawskiego". Wyd. MON 1978, s. 23.

przeciwlotniczych określa się biorąc za podstawę zasięg zestawów i konkretną sytuację i wyznacza zwykle na dalszej granicy strefy startu rakiet. Takie określenie strefy działań bojowych pozwala zapewnić bezpieczeństwo własnych samolotów myśliwskich, a start rakiet może być dokonywany z uwzględnieniem rezultatów działań lotnictwa myśliwskiego na podejściach do strefy działań bojowych ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych.

W celu lepszego wykorzystania możliwości bojowych lotnictwa myśliwskiego, szczególnie w zakresie zwalczania szybkich celów powietrznych w osłonie wojsk pierwszego rzutu granice strefy działań bojowych ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych może być wyznaczona na dalszej granicy strefy rażenia rakiet.

Granice strefy działań bojowych oddziałów /pododdziałów/ artylerii przeciwlotniczej wyznacza się z zasady na granicy strefy ostrzału /ognia/^{35/}.

Strefę działań bojowych naziemnych środków OPL ogólnowojskowych ZT z uwagi na duże nasycenie zajmowanego przez nie rejonu różnymi środkami OPL określa się zwykle dalszą granicę strefy rażenia /ognia/ skrajnie położonych w ugrupowaniu bojowym pododdziałów rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/.

Podczas działania w oddzielnych strefach lotnictwo myśliwskie zwalcza cele powietrzne w całym obszarze powietrznym w granicach swoich możliwości z wyjątkiem wydzielonych stref działań bojowych ZT, oddziałów i pododdziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej, głównie na podejściach i na skrzydłach, a jeśli to niemożliwe - poza strefą działań bojowych ZT i oddziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej.

Współdziałanie w oddzielnych strefach działań bojowych jest najprostszym sposobem współdziałania, zapewnia największe bezpieczeństwo działań lotnictwa myśliwskiego, jednak ogranicza jego możliwości w zakresie zwalczania ŚNP nieprzyjaciela.

Współdziałanie we wspólnej strefie działań bojowych może być realizowane przez podział lub ześrodkowanie wysiłków naziemnych środków OPL i lotnictwa myśliwskiego według celów, kierunków /sektorów/, wysokości, rubieży i czasu działania.

Podział wysiłku według celów podczas odpierania nalotu polega na wyznaczeniu do zwalczania przez połączone stanowiska dowodzenia lotnictwa i OPL związkom taktycznym /oddziałom/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej oraz samolotom myśliwskim /grupom samolotów/ różnych, kon-

^{35/} Zasady Obrony Przeciwlotniczej Wojsk. Podręcznik. Wyd. MON, 1979, s. 133.

kratnych zgrupowań /grup/ lub pojedynczych celów powietrznych. Podziału dokonuje się z uwzględnieniem liczby celów i możliwości ich zwalczania przez oba współdziałające środki. Sposób ten stosuje się wówczas, gdy sytuacja powietrzna oraz możliwości dowodzenia i naprowadzania zapewniają dokładną realizację powziętych decyzji i bezpieczeństwo działań lotnictwa myśliwskiego. Podstawę podziału celów powietrznych stanowi jednolicie interpretowana sytuacja powietrzna /numeracja celów powietrznych/ na połączonych SD lotnictwa i obrony przeciwlotniczej /PłSD i OPL/ oraz punktach naprowadzania LM.

Ten sposób współdziałania zapewnia najbardziej racjonalne wykorzystanie możliwości bojowych współdziałających środków OPL. Jest on jednak wysoce złożony i w skomplikowanych sytuacjach powietrznych rzadko bywają warunki do jego stosowania.

W przypadku, gdy nie ma możliwości stosowania podziału wysiłku według celów stosuje się inne prostsze sposoby podziału.

Podział wysiłku wg wysokości i kierunków /sektorów/ działania polega na równoczesnym zwalczaniu celów powietrznych przez ZT /oddziały/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej na oddzielnych wyznaczonych kierunkach lub w sektorach albo w określonym przedziale wysokości.

Wielkość sektora /przedziału wysokości/, w którym lotnictwo myśliwskie ma zwalczać cele powietrzne powinna umożliwiać mu swobodę manewru podczas walk powietrznych. Wyboru i podziału celów w ramach wyznaczonych kierunków /sektorów/ i wysokości dokonują samodzielnie oddziały PłSD współdziałających środków OPL i lotnictwa myśliwskiego. Sposób ten stosuje się w skomplikowanych sytuacjach powietrznych /np. w czasie odpierania zmasowanych nalotów/, kiedy nie ma możliwości koordynacji działań innym dokładniejszym sposobem.

Podział wysiłku wg rubieży^{36/} polega na kolejnym lub równoczesnym zwalczaniu celów powietrznych przez jeden ze współdziałających środków OPL w ramach wspólnej strefy działań bojowych do określonej rubieży /lub poza nią/. Określa się ją dla prawdopodobnych kierunków nalotów ŚNP przeciwnika uwzględniając ograniczone możliwości prowadzenia ognia przez zestawy rakiet przeciwlotniczych i zwykle wyznacza na rubieży stanowisk startowych tylnej linii ugrupowań bojowych ZT /oddziałów/. Ten sposób podziału wysiłku stosuje się podczas odpierania nalotów zmasowanych z jednego kierunku o dużej gęstości celów powietrznych urzutowanych w głąb i działających na wojska położone w głębi.

36/ "Zasady Obrony Przeciwlotniczej nie przewidują tego sposobu podziału wysiłku w odróżnieniu od pktu 38 Instrukcji organizacji współdziałania...".

Podział wysiłku w czasie polega na rozgraniczeniu czasu działania, w którym każdy ze współdziałających środków zwalcza wszystkie cele powietrzne bez ograniczeń. Ten sposób podziału wysiłku stosuje się wówczas, gdy w określonym obszarze /strefie odpowiedzialności/ jeden ze współdziałających środków ma ograniczone możliwości działań, utracił czasowo zdolność bojową /b.trudne warunki meteorologiczne, zablokowane lub uszkodzone lotniska, brak rezerwy samolotów, lub rakiet, przegrupowanie lub przebazowanie sił i środków/ albo w celu zaoszczędzenia sił i środków OPL na bardziej potrzebny okres. Przy stosowaniu tej zasady chodzi o maksymalne wykorzystanie możliwości bojowych tego ze współdziałających środków OPL, który w aktualnej sytuacji posiada największe /lub jedyne/ możliwości prowadzenia skutecznej walki z przeciwnikiem powietrznym.

Ześrodkowanie wysiłku ZT /oddziału/ rakiet i artylerii przeciwlotniczej oraz lotnictwa myśliwskiego do zwalczania jednego celu powietrznego polega na równoczesnym lub kolejnym zwalczaniu grup samolotów, względnie zgrupowań lotniczych przeciwnika na ważnych kierunkach operacyjnych.

Przy równoczesnym zwalczaniu grupowych celów powietrznych przez ZT /oddziały/ rakiet przeciwlotniczych i lotnictwo myśliwskie wymagane jest ściśle współdziałanie między SD ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych a określonym punktem naprowadzania lotnictwa myśliwskiego /PNWC/. Ten sposób współdziałania wymaga szczególnie dokładnej i szybkiej wymiany informacji o położeniu samolotów myśliwskich względem celu, możliwości wykonania przez nie ataku, sposobu zwalczania celu i przestrzegania zasad bezpieczeństwa. W zależności od składu celu i głębokości jego ugrupowania, samoloty myśliwskie mogą atakować cele lecące z tyłu zgrupowania, a ZT /oddziały/ rakiet przeciwlotniczych cele czołowe. Przestrzega się przy tym zasady, że bezpieczna odległość zbliżenia samolotów myśliwskich do ostrzeliwanych celów przez zestawy rakiet przeciwlotniczych powinna wynosić nie mniej niż 5 km.

W rejonach o dużym nasyceniu raketowymi środkami OPL i wysokiej częstotliwości zmian w ich ugrupowaniu dolną granicę strefy działań bojowych dla lotnictwa myśliwskiego określa się zwykle na wysokości odpowiadającej maksymalnym możliwościom podstawowej masy naziemnych środków OPL. Praktycznie ma to miejsce nad związkami taktycznymi pierwszego rzutu operacyjnego wyposażonymi w zestawy raketowe S-1, S-2 i OSA-AK. Stąd "Instrukcja organizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem frontowym..." w punkcie 38 /str. 23/ określa: "Nad rejonem działań dywizji zmechanizowanych /pancernych/ wyposażonych w zestawy przeciwlotniczych pocisków raketowych bliskiego zasięgu samoloty my-

śliwskie mogą atakować cele powietrzne na wysokościach nie mniejszych niż 3-5 km".

Jeżeli w dywizji zmechanizowanej występują tylko zestawy przeciwlotniczych pocisków raketowych S-1 i S-2, to dolny pułap działania samolotów myśliwskich przyjmuje się zwykle 3 km.

W obronie przeciwlotniczej wojsk frontu wskutek dużego nasycenia obszaru działań bojowych związkami i oddziałami rakiet i artylerii przeciwlotniczej trudno jest uzyskać warunki do współdziałania w oddzielnych strefach działań bojowych bez istotnego ograniczenia możliwości bojowych jednego ze współdziałających środków w zakresie zwalczania ŚNP nieprzyjaciela. Z drugiej strony warunki działań bojowych, a przede wszystkim charakter działania ŚNP nieprzyjaciela, możliwości rozpoznania radiolokacyjnego, dowodzenia i łączności oraz naprowadzania samolotów myśliwskich na cele powietrzne, a także warunki pogody nie zawsze pozwalają realizować współdziałanie we wspólnej strefie działań bojowych. Wybór odpowiedniego sposobu współdziałania w danej sytuacji, czy rejonie działań bojowych powinien więc zawsze uwzględniać charakter przewidywanych działań ŚNP nieprzyjaciela i możliwości bojowe każdego ze współdziałających środków i dawać możliwość zapewnienia w maksymalnym stopniu bezpieczeństwa własnych samolotów w strefach ognia naziemnych środków OPL.

Obszar odpowiedzialności frontu, w którym organizuje się współdziałanie naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim nie jest jednolity. Można w nim wydzielić strefy, które różnicują się wyraźnie w zakresie możliwości sił i środków OPL oraz lotnictwa myśliwskiego w zwalczaniu ŚNP nieprzyjaciela, a także warunków współdziałania, przede wszystkim w aspekcie zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa w strefie ognia naziemnych środków OPL. W strefach tych można stosować określone sposoby współdziałania najlepiej odpowiadające możliwościom i warunkom działań obu współdziałających stron.

1. Strefa przednia - obejmująca obszar przed dalszą granicą strefy ognia naziemnych środków OPL pierwszorzutowych związków taktycznych. W strefie tej może działać lotnictwo myśliwskie samodzielnie od granicznych /maksymalnych/ odległości określonych jego możliwościami bojowymi w całym zakresie wysokości bez ograniczeń. Wielkość tej strefy określona jest więc możliwościami działania lotnictwa myśliwskiego przed strefami ognia rakiet przeciwlotniczych.

2. Strefa taktyczna - obejmująca przestrzeń nad ogólnowojskowymi związkami taktycznymi pierwszego rzutu operacyjnego armii od przedniej

granicy stref ognia naziemnych środków OPL, do tylnej rubieży rozwinięcia podstawowej masy środków OPL /tylnej linii baterii rakiet przeciwlotniczych/.

W strefie tej istnieje zazwyczaj największe zagęszczenie pododdziałów rakiet i artylerii przeciwlotniczej posiadających możliwości zwalczania ŚNP nieprzyjaciela z dużą skutecznością do wysokości 3-5 km. Tam też znajduje się największa liczba pododdziałów przeciwlotniczych nie posiadających urządzeń rozpoznania "swój-obcy". Z drugiej strony lotnictwo myśliwskie ma w tej strefie znacznie ograniczone możliwości zwalczania celów powietrznych na małych wysokościach.

Warunki współdziałania naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim w tej strefie do wysokości 3-5 km są najtrudniejsze i nie zawsze jest możliwość zapewnienia bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa. W tej części strefy działają zwykle tylko naziemne środki OPL. Zwalczanie celów powietrznych przez LM w tej strefie poniżej 3-5 km ma miejsce zwykle na skrzydłach głównych zgrupowań wojsk w wydzielonych pasach /sektorach/, w których zagęszczenie środków OPL jest stosunkowo niewielkie.

Powyżej wysokości 3-5 km następuje radykalne zmniejszenie liczby naziemnych środków OPL mogących zwalczać cele powietrzne /tylko zestawy "KUB"/. Polepszają się też wyraźnie warunki naprowadzania lotnictwa myśliwskiego na cele powietrzne. Wyposażenie zestawów "KUB" w urządzenia identyfikacji oraz rozmieszczenie na SD pułków rakiet przeciwlotniczych "KUB" punktów naprowadzania i wskazywania celów /PNWC/ stwarzają warunki do wspólnej walki z ŚNP nieprzyjaciela i zapewnienia lotnictwu myśliwskiemu bezpieczeństwa działań w strefach ognia zestawów rakietowych.

Nad górną granicą strefy rażenia rakiet przeciwlotniczych "KUB" /7,5-10 km/ lotnictwo myśliwskie może działać bez ograniczeń.

3. Strefa operacyjna - obejmująca przestrzeń od tylnej granicy strefy taktycznej do tylnej strefy odpowiedzialności frontu /armii/ jest zróżnicowana pod względem nasycenia naziemnymi środkami OPL. W strefie tej działają: armijne i frontowe jednostki rakiet przeciwlotniczych /BRPlot, prplot m/, na SD których rozmieszcza się z zasady PNWC, a także siły i środki ogólnowojskowych ZT drugiego rzutu /odwodowych/ oraz siły i środki OPL armii drugiego rzutu operacyjnego. Zajmują one w tym obszarze stosunkowo niewielkie rejony. Warunki współdziałania naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim w tej strefie z uwagi na większe możliwości wykrywania ŚNP i ich mniejszą gęstość są więc sprzyjające.

Wychodząc z określonych możliwości lotnictwa myśliwskiego w tej strefie daje się mu zwykle priorytet w zwalczaniu celów powietrznych wyko-

rzystując jego możliwości bojowe od minimalnego do maksymalnego pułapu działania. Powoduje to naturalnie pewne ograniczenia działań naziemnych środków OPL, szczególnie ZT drugiego rzutu, ale z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa własnych samolotów i wykorzystania ich potencjału bojowego tam, gdzie on jest największy, ograniczenia te są celowe.

Tak więc w strefie operacyjnej współdziałanie naziemnych środków OPL może być organizowane we wspólnej strefie działań bez ograniczenia możliwości lotnictwa myśliwskiego czy armijnych /frontowych/ jednostek rakiet przeciwlotniczych. Możliwości ich mogą być efektywnie wykorzystywane w zależności od aktualnej sytuacji. Działanie obu środków jest koordynowane z połączonych SD prplot "KUB" /BRplot "KRUG"/ i PNWC, co zapewnia w dużym stopniu bezpieczeństwo działań lotnictwa myśliwskiego.

Określone trudności w zapewnieniu bezpieczeństwa własnego lotnictwa myśliwskiego powstają w przestrzeni nad ogólnowojskowymi ZT /armią/ drugiego rzutu, które mogą znajdować się w rejonach ześrodkowania /wyściowych/ lub w marszu. Zastosowanie wobec nich postanowienia punktu 38 "Instrukcji współdziałania..."^{37/} wydaje się niecelowe. Ograniczałoby to bowiem wydatnie możliwość zwalczania celów powietrznych przez lotnictwo myśliwskie /na wysokościach poniżej 3-5 km/ oraz jego manewr.

W głębi operacyjnej lepsze są warunki czasowe wykrycia i identyfikacji obiektów powietrznych, a zatem lepsze warunki do zapewnienia bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa. Wydaje się więc celowe ograniczyć w tej strefie działanie naziemnych środków OPL na korzyść lotnictwa myśliwskiego do dalszego pułapu jego działania. Naturalnie, że ograniczenie to ustaje, gdy lotnictwo myśliwskie z różnych przyczyn nie działa.

Tak więc w obszarze odpowiedzialności frontu mogą być stosowane równocześnie lub kolejno różne sposoby współdziałania zależnie od charakteru działań ŚNP nieprzyjaciela i aktualnych możliwości bojowych oraz sposobu użycia naziemnych środków OPL i lotnictwa myśliwskiego. W dynamice działań stosownie do zmian sytuacji będą więc często miały miejsce zmiany w określonych sposobach współdziałania.

Połączone stanowiska dowodzenia lotnictwa i wojsk OPL

Wspólna walka wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego z nieprzyjacielem powietrznym wymaga ścisłego współdziałania obu środków i koordynacji ich wysiłków dla odparcia nalotów środków napadu powietrznego na osłabiane wojska. Współdziałanie to wyróżnia się tym, że realizowane jest

37/ Tamże, s. 23.

ono w warunkach bardzo szybkich zmian w sytuacji powietrznej i przy stałym deficycie czasu na powzięcie decyzji i doprowadzenie jej do wykonawców. Dlatego do organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim w systemie OPL wojsk przywiązuje się szczególną uwagę.

Najbardziej ściśle współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem osiąga się przy wzajemnych bezpośrednich osobistych kontaktach dowódców /szefów/ współdziałających stron i ich sztabów /szefostw/, co ułatwia im szczegółowo uzgadniać różne problemy wspólnych działań w czasie adekwatnym do szybkości zmian sytuacji powietrznej, a przede wszystkim skutecznie dowodzić podległymi siłami w walce z nieprzyjacielem powietrznym.

W celu uzyskania właściwej koordynacji wysiłków lotnictwa i wojsk OPL oraz osiągnięcia wysokich efektów w walce z nieprzyjacielem powietrznym, a także sprawnego organizowania współdziałania i utrzymywania go w toku działań bojowych na odpowiednich szczeblach dowodzenia rozmieszcza się wspólnie w jednym rejonie odpowiednie stanowiska /ogniwa/ dowodzenia lotnictwa i wojsk OPL. Zmierza się równocześnie do funkcjonalnego łączenia tych elementów, które bezpośrednio muszą współdziałać podczas walki z nieprzyjacielem powietrznym^{38/}.

Na szczeblu frontu szczególnie ściśle współpracują ze sobą: stanowisko dowodzenia obroną przeciwlotniczą /SD OPL/ frontu i centrum dowodzenia bojowego lotnictwem myśliwskim /CDB LM/.

Na szczeblu armii współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem odbywa się w relacji SD OPL armii - centrum dowodzenia bojowego wojsk lotniczych frontu /CDB WLF/. CDB WLF jest organem dowodzenia dowódcy wojsk lotniczych frontu rozmieszczonym na SD armii ogólnowojskowej^{39/}. Szczególną funkcją CDB WLF jest bieżąca koordynacja współdziałania lotnictwa myśliwskiego z wojskami OPL armii. Współdziałanie to zapewnia się przez oficerów z zespołu dowodzenia bojowego CDB WLF znajdujących się bezpośrednio w centrum dowodzenia SD OPL armii oraz przez funkcjonalne po-

38/ W ramach doskonalenia dowodzenia wojskami OPL i lotnictwem przewiduje się organizację połączonych stanowisk dowodzenia lotnictwa i obrony przeciwlotniczej. Problem ten jest w chwili obecnej w stadium badań i doświadczeń w wojskach OPL i w wojskach lotniczych. Problemy dowodzenia obroną przeciwlotniczą z połączonych stanowisk dowodzenia badane były na ćwiczeniach SOJUZ-81, JASTRZĄB-81 i CZERWIEC-82, w których autor pracy uczestniczył. Zarówno struktura, jak i funkcjonowanie połączonych SD w czasie kierowania walką z nieprzyjacielem Powietrznym są w dalszym ciągu badane i doskonalone. W najbliższym czasie przewiduje się także przemianowanie szefa wojsk OPL na dowódcę wojsk OPL, a szefostwa wojsk OPL na dowództwa wojsk OPL.

39/ CDB WLF przeznaczone jest do organizacji i utrzymywania współdziałania ze wspieranymi wojskami armii, szczególnie z wojskami rakietowymi i artylerią oraz OPL, a także do zapewnienia bezpieczeństwa samolotom wykonującym loty w rejonie odpowiedzialności CDB. Biuletyn Informacyjny nr 4/132, s.51. Wyd. Szt.Gen.WP, Warszawa 1974.

wiązanie komórki ruchu lotniczego CDB WLF z zespołem uprzedzania CRR SD OPL armii.

W dywizji zmechanizowanej /pancernej/ pierwszego rzutu operacyjnego armii rozwija się grupę dowodzenia bojowego /GDB/, która jest organem podlegającym CDB WLF. GDB rozwija się na SD dywizji w pobliżu punktu dowodzenia obroną przeciwlotniczą /PD OPL/ dywizji. Współpracuje ona z PD OPL dywizji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa lotu własnym statkiem powietrznym w pasie działań bojowych dywizji.

Na stanowiskach dowodzenia brygady i pułku rakiet przeciwlotniczych średniego i małego zasięgu rozwija się punkty naprowadzania i wskazywania celów /PNWC/. Są one organami dowodzenia CDB LM WLF /CDB WLF/ i przeznaczone są do bezpośredniego naprowadzenia samolotów /grup/ lotnictwa myśliwskiego na wskazane cele powietrzne, realizacji współdziałania ogniowego z pododdziałami ogniowymi brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych oraz zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim własnym samolotom w strefach ognia rakiet przeciwlotniczych^{40/}. Schemat funkcjonalny współdziałania SD OPL /PD OPL/ i organów dowodzenia lotnictwem w obronie przeciwlotniczej wojsk przedstawia rys. nr 5.

Takie połączenie organów dowodzenia lotnictwa i OPL stwarza obu współdziałającym stronom dogodne warunki współdziałania i dowodzenia w walce z nieprzyjacielem powietrznym.

Na każdym z połączonych organów dowodzenia wojsk OPL i lotnictwa organizuje się i realizuje współdziałanie, którego zakres i treść zależy od kompetencji i zadań danego szczebla dowodzenia w kierowaniu walką z nieprzyjacielem powietrznym.

Organizacja współdziałania

Organizacja współdziałania wojsk OPL z lotnictwem rozpoczyna się podczas planowania pierwszej operacji frontu /armii/ w czasie pokoju w ramach planowania operacyjnego w Sztabie Generalnym. Zmiany sytuacji operacyjnej po wybuchu wojny i korekta planu operacji może spowodować konieczność zmian lub nawet opracowanie od nowa niektórych zagadnień /problemów/ współdziałania, a przede wszystkim skonkretyzowania ustaleń stosownie do aktualnych realiów pola walki.

Współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim organizuje się na całej głębokości operacji frontu /armii/ w celu jak najlepszego wykonania zadań osłony wojsk w toku operacji. Organizuje się je zawsze na korzyść osłanianych wojsk stosownie do realizowanych przez nie zadań i etapów ope-

40/ PNWC jako organy CDB WLF mogą także wykonywać zadania związane z naprowadzaniem grup uderzeniowych i samolotów rozpoznawczych na cele powietrzne. Por. Biuletyn Informacyjny Szt.Gen.WP nr 4/131, s. 52. Wyd. 1979.

racji z uwzględnieniem możliwości bojowych wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego.

Podstawowym ogniwem, na którym organizuje się współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim jest front. Na tym szczeblu dowodzenia w ramach planowania operacji ustala się generalne zasady i sposoby współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim. Podstawę organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem na szczeblu frontu stanowią: decyzja dowódcy frontu do operacji, wytyczne sztabu frontu do współdziałania i dyrektywa dowódcy obrony przeciwlotniczej na TDW oraz decyzje dowódcy wojsk lotniczych frontu i szefa wojsk OPL frontu.

Podczas organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym uzgadnia się:

1. Skład wojsk OPL i LM wydzielonego do osłony wojsk, ich ugrupowanie /bazowanie/ i zadania oraz sposób ich wykonania w toku operacji.
2. Podział obszaru frontu na strefy odpowiedzialności armii i tyłową strefę odpowiedzialności frontu.
3. Zasady i sposoby współdziałania wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego podczas odpierania nalołów ŚNP, a w szczególności: podział na wspólne i oddzielne strefy działań bojowych dla LM i ZT /oddziałów/ wojsk OPL oraz warunki i zasady zwalczania celów powietrznych we wspólnej strefie działań bojowych, a także sposób wymiany informacji o celach powietrznych i decyzjach powziętych przez punkty dowodzenia; podział wysiłku wojsk OPL i LM wg rubieży, wysokości, kierunków i czasu działania; zasady priorytetu w wykorzystaniu wojsk OPL i LM w zwalczaniu określonych celów powietrznych; zadania i sposoby wykorzystania sił i środków OPL i LM w zakresie zabezpieczenia styków z sąsiednimi systemami OPL i OPK.
4. Zadania dla podsystemów rozpoznania wojsk OPL i lotnictwa w zakresie wykrywania, identyfikacji obiektów powietrznych, śledzenia działań własnego lotnictwa oraz wzajemnego uzupełnienia i wymiany informacji o sytuacji powietrznej; wspólne przedsięwzięcia obrony przed zakłóceniami radioelektronicznymi nieprzyjaciela i przeciwdziałaniu zakłóceniom przez własne środki radioelektroniczne.
5. Organizację połączonych stanowisk dowodzenia i zasady ich funkcjonowania, organizację łączności, wymianę grup operacyjnych oraz przydział PNWC i GDB lotnictwa do odpowiednich związków taktycznych /oddziałów/ rakiet przeciwlotniczych i dywizji /DZ, DPanc/; zakres kompetencji decyzyjnych połączonych organów dowodzenia lotnictwa i wojsk OPL szczególnie na okres decentralizacji dowodzenia w zakresie wykorzystania sił i środków do zwalczania celów powietrznych.

6. Przedsięwzięcia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa w strefach ognia środków OPL, a w szczególności: warunki przelotów własnego lotnictwa przez strefy ognia naziemnych środków OPL; zasady przekazywania zgłoszeń na przeloty i doprowadzenia informacji o przelotach lotnictwa do wojsk OPL; sposób działania wojsk OPL i lotnictwa w warunkach zakłóceń radiolokacyjnych i łączności dowodzenia; sposób doprowadzenia do wojsk sygnałów /kodów/ identyfikacji własnego lotnictwa; sygnały współdziałania.

Uzgodnione problemy współdziałania znajdują swoje odzwierciedlenie w planie obrony przeciwlotniczej frontu i w zadaniach bojowych stawianych wojskom /zarządzeniach/ lub w specjalnych wytycznych.

Organizacja współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym nie jest aktem jednorazowym ograniczającym się wyłącznie do okresu przygotowania operacji. Współdziałanie to musi bowiem być stale utrzymywane w aktualności i dostosowywane do zmieniających się warunków działań i sytuacji. Ustalone w okresie przygotowania działań generalne zasady współdziałania obowiązują obie współdziałające strony na okres całej operacji i stanowią podstawę do szczegółowego ich konkretyzowania w poszczególnych etapach operacji. Niektóre z nich nie tracą swej aktualności przez cały okres operacji, inne wymagają konkretyzacji na odpowiednich szczeblach dowodzenia obroną przeciwlotniczą stosownie do zachodzących zmian w zadaniach osłanianych wojsk, zadaniach wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego, a także dostosowania do aktualnych możliwości bojowych przeciwnika i taktyki jego działania oraz możliwości bojowych wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego.

Takiej konkretyzacji i uzgodnień współdziałania wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego powinno dokonywać się na najważniejsze okresy /etapy/ prowadzenia operacji na stosunkowo niedługie okresy czasu /np. na dobę/, w których wg prognoz przewiduje się wzmożoną intensywność działania lotnictwa nieprzyjaciela. Okresami takimi mogą być: wprowadzenie do bitwy sił głównych frontu /armii/, wprowadzenie do bitwy drugiego rzutu operacyjnego /ZT drugiego rzutu/, wejście do działań operacyjnej grupy manewrowej /OGM/, forsowanie szerokiej przeszkody wodnej, tj. okresy, w których przeciwnik może wykonać na nasze wojska nalot zmasowany lub ześrodkowany^{41/}.

Organizacja współdziałania na stosunkowo krótki okres czasu i przy niedużej rozpiętości czasu od planowania do realizacji pozwala bardziej

41/ Na te najważniejsze okresy operacji opracowuje się zwykle na szczeblu frontu /armii/ tzw. "mini plany" konkretyzujące działania wojsk w tych okresach. Odpowiednio do tego w szefostwie wojsk OPL frontu /armii/ wykonuje się odpowiednie plany OPL na te okresy działań, w których uwzględnia się bardziej szczegółowo i konkretyzuje zagadnienia współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim.

konkretnie uwzględnić możliwe warianty działań ŚNP i przewidywane zmiany w sytuacji. Współdziałanie takie powinno przede wszystkim rozstrzygać problemy wspólnej walki wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego w celu skutecznego odparcia spodziewanego nalotu ŚNP i efektywnego ich wykorzystania w walce oraz zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa w strefie ognia środków OPL.

Z uwagi na charakter organizowanego współdziałania, jego ścisłą konkretyzację ustalonych wcześniej zasad współdziałania i powiązanie z przewidywanym nalotem ŚNP na osłaniane wojska w danej sytuacji operacyjnej, cały proces organizacyjny takiego współdziałania ma charakter planowania walki systemu OPL z ŚNP i z tego względu nazywany często planowaniem odparcia nalotu.

W ramach organizowania współdziałania wojsk OPL z lotnictwem w toku operacji konkretyzuje się i uzgadnia /ustala/ problemy wspólnej walki z ŚNP, a przede wszystkim:

1. Koryguje się granice stref odpowiedzialności armii /dywizji/ i sektory odpowiedzialności ZT /oddziałów/ wojsk OPL oraz uszczegóławia się podział stref odpowiedzialności na wspólne i oddzielne strefy działań bojowych LM i wojsk OPL; precyzuje się źródła informacji o sytuacji powietrznej dla organów dowodzenia lotnictwem oraz sposób i zakres ich wykorzystania.

2. Określa się liczbę pododdziałów dyżurnych wojsk OPL w poszczególnych stopniach gotowości bojowej oraz siły LM do dyżurowania w strefach i na lotniskach; ustala się rozmieszczenie stref dyżurowania w powietrzu LM, skład sił, okresy i wysokość dyżurowania; precyzuje się sposoby działań naziemnych środków OPL i lotnictwa myśliwskiego według przewidywanych wariantów działań ŚNP określając strefy, rubieże, kierunki, wysokości, czas i sposób działania oraz sposoby wzajemnego uzupełniania się w walce; ustala się szczegółowe warunki działania lotnictwa myśliwskiego na podejściach do strefy i w strefach ognia rakiet przeciwlotniczych oraz priorytet lotnictwa myśliwskiego w zwalczaniu określonych celów powietrznych.

3. Precyzuje się zakres kompetencji decyzyjnych połączonych stanowisk dowodzenia lotnictwa i OPL w toku odpierania nalotów szczególnie na czas decentralizacji dowodzenia oraz ustala kolejność i sposób wyboru przez nie celów do zwalczania w wypadku samodzielnych działań; ustala się sposób dowodzenia współdziałającymi siłami i środkami podczas przesunięć oraz sposób utrzymania łączności w warunkach zakłóceń; ustala się sposób utrzymania ciągłości współdziałania w przypadku obezwładnienia jednego z ogniw systemu dowodzenia; określa się zakres

dowodzenia ogniowego ZT /oddziałani/ wojsk OPL nie podległymi organizacyjnie, a działającymi w strefie odpowiedzialności.

4. Uzgadnia się plan przelotów lotnictwa na dzień następny, korytaryze przelotów startów i lądowań, strefy zabronione do działań lotnictwa i strefy, gdzie działa ono bez konieczności zgłoszeń; uzgadnia się sposób wymiany informacji między ośrodkiem ruchu lotniczego, a zespołem uprzedzania oraz zadania PNWC i GDB w tym zakresie; ustala się trasy dolotu lotnictwa myśliwskiego do strefy dyżurowania w powietrzu oraz sposoby zachowania się załóg, które utraciły orientację, lub zmieniły warunki lotu.

Tak szeroki zakres uzgodnień /ustaleń/ w ramach organizacji współdziałania wojsk OPL z lotnictwem frontowym ma miejsce głównie w pierwszej operacji, a szczególnie w fazie jej organizacji. W dalszych działaniach uzgadnia się jedynie te problemy współdziałania, które uległy dezaktualizacji lub wynikają z nowych warunków działań i sytuacji operacyjnej.

Rezultaty tych uzgodnień odzwierciedla się w planie OPL sporządzanym na dany okres operacji /wprowadzenie sił głównych do bitwy, wprowadzenie do działań operacyjnej grupy manewrowej, forsowanie/, oraz na plan-szetach i tablicach informacyjnych centrum dowodzenia SD OPL. Powyższy plan stanowi podstawę do realizacji współdziałania lotnictwa myśliwskiego i naziemnych środków OPL w czasie odpięcia nalotów. Wytyczne do współdziałania przekazuje się do szefostw wojsk OPL armii, GDB WLF i DLM. Do brygady rakiet przeciwlotniczych wytyczne do współdziałania z lotnictwem myśliwskim przekazuje się wraz z zadaniami bojowymi w zarządzeniach bojowych.

Na szczeblu armii organizuje się współdziałanie wojsk OPL z lotnictwem frontowym i lotnictwem wojsk lądowych szczebla armijnego. Szef wojsk OPL armii organizuje współdziałanie wojsk OPL armii z lotnictwem w strefie odpowiedzialności SD OPL armii na podstawie decyzji dowódcy armii i wytycznych szefa wojsk OPL frontu^{42/}.

Współdziałanie wojsk OPL armii z lotnictwem organizuje się na całą głębokość operacji, w tym dokładnie na zadanie bliższe armii, a szczególnie na dzień walki konkretyzując je na określone ważniejsze okresy operacji, a przede wszystkim na okres przewidywanego zmasowanego /ze-środkowanego/ nalotu.

42/ Strefa odpowiedzialności jest wspólną strefą SD OPL armii i GDB WLF i obejmuje przestrzeń powietrzną określoną liniami rozgraniczenia i tylną granicą ugrupowania wojsk armii poszerzoną o pasy współdziałania z sąsiadami oraz przednią granicę zasięgu rozpoznania środków radiolokacyjnych i łączności na małych wysokościach. Por. Biuletyn Informacyjny nr 4/131/. Wyd. Szt.Gun.WP. Warszawa 1979.

Na SD OPL armii wspólnie z zespołem dowodzenia bojowego CDB WLF organizuje się współdziałanie wojsk OPL armii z lotnictwem myśliwskim w myśl ustaleń szczebla frontowego konkretyzując sposoby jego realizacji podczas prowadzenia operacji armijnej stosownie do przewidywanych wariantów nalotów lotnictwa nieprzyjaciela na wojska armii^{43/}. Uwzględnia się przy tym konkretne warunki sytuacji /działań osłanianych wojsk/ oraz możliwości i sposoby działania wojsk OPL armii i lotnictwa myśliwskiego, a także możliwości podsystemów rozpoznania i dowodzenia w systemie OPL armii.

W ramach organizacji współdziałania na SD OPL armii między przedstawicielami wojsk lotniczych i wojsk OPL armii dokonuje się: wzajemnej wymiany informacji o nieprzyjacielu powietrznym, położeniu, możliwościach bojowych i planowanych działaniach wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego; uzgadnia się /konkretyzuje/ zasady i sposoby wspólnych działań wojsk OPL i lotnictwa myśliwskiego w strefie odpowiedzialności SD OPL armii /CDB WLF/; ustala szczegóły dotyczące rozwijania i przegrupowania elementów dowodzenia, sposób ich pracy, organizację łączności i wzajemnej wymiany informacji o sytuacji powietrznej i powziętych decyzjach; precyzuje się przedsięwzięcia zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu w strefie ognia środków OPL armii.

Wzajemna wymiana informacji ma na celu ujednoczenie i doprowadzenie do jednoznacznego ich rozumienia oraz uzupełnienie wiadomości o zadaniach i warunkach działań sił i środków obu współdziałających stron.

Informacje te odzwierciedla się w dokumentach bojowych, na planszetach i tablicach informacyjnych centrum dowodzenia SD OPL armii. Informacje te mogą zawierać:

- w zakresie działań naziemnych środków OPL: położenie, przewidywany manewr i strefy ognia pułków rakiet przeciwlotniczych m.z., rejony działań środków OPL związków taktycznych /szczególnie wyposażonych w rakie-ty bliskiego zasięgu/; rejony rozwinięcia środków radiolokacyjnych mogących być źródłem wzajemnych zakłóceń, możliwości wykrywania celów powietrznych na głównych kierunkach spodziewanych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela; rejony rozwijania i terminy zmiany SD OPL; granice stref /rejonów/ odpowiedzialności związków taktycznych i sektory odpowiedzialności pułków rakiet plot, częstotliwości sieci powiadamiania armii itp.;

43/ Konkretyzacja ta odnosi się do zasad i ustaleń dotyczących współdziałania wojsk OPL z lotnictwem otrzymanych z szefostwa wojsk OPL frontu i dowództwa WLF obowiązujących zarówno na cały okres operacji, jak i na poszczególne jej etapy.

- w zakresie działań lotnictwa: lotniska bazowania w strefie odpowiedzialności CDB WLF; kierunki startów i lądowań samolotów w strefie ognia naziemnych środków OPL, korytarze przelotów lotnictwa i bramy wlotowe /wylotowe/, strefy dyżurowania w powietrzu lotnictwa myśliwskiego, /ilość samolotów, czas i wysokość/, rubieże wprowadzenia do walki /przechwycenia/, liczba podległych GDB i PNWC oraz ich wyposażenie w sprzęt radiolokacyjny itp.

Wzajemna wymiana informacji winna dotyczyć także oceny przewidywanych działań lotnictwa nieprzyjaciela, zadań wojsk OPL i LM, zamiaru ich realizacji oraz zasad współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim i doprowadzić do ich jednolitej interpretacji przez współdziałające strony na PŁSD L i OPL armii.

Uzgodniczenie /koordynacja/ zasad i sposobów współdziałania wojsk OPL armii z lotnictwem myśliwskim opracowanych na szczeblu frontu ma na celu konkretyzację, rozwinięcie i dostosowanie ich do określonych sytuacji i planowanych działań armii. Dotyczy ono przede wszystkim wykorzystania lotnictwa myśliwskiego skierowanego do stref dyżurowania w strefie odpowiedzialności SD OPL armii w przypadku decentralizacji dowodzenia nim, a także koordynacji działań wojsk OPL z działaniami LM dowodzonego centralnie ze szczebla frontu. W szczególności powinno się uzgodnić: sposoby współdziałania pułków rakiet przeciwlotniczych z lotnictwem myśliwskim we wspólnej strefie działań bojowych w różnych warunkach sytuacji według przewidywanych wariantów nalotów lotnictwa; rubieże /soktory/ wysokości lub pasy, według których dokonuje się podziału wysiłku między lotnictwo myśliwskie i naziemne środki OPL. Ponadto powinno się ustalić zadania i kompetencje PNWC rozwijanych na SD oddziałów rakiet przeciwlotniczych i ustalić kolejność i sposób wyboru przez nich celów do zwalczania w przypadku samodzielnych działań i w warunkach zakłóceń.

W czasie organizacji współdziałania ustala się także sposób utrzymywania łączności między elementami dowodzenia lotnictwa i SD OPL; sposób odbioru i wymiany informacji o sytuacji powietrznej; sposób wymiany informacji o zadaniach i powziętych decyzjach o zwalczaniu celów powietrznych. Wszystkie elementy dowodzenia lotnictwem rozwija się na SD OPL armii w miejscach uzgodnionych z dowódcą SD OPL armii.

Jeżeli CDB WLF jest jednopółłożeniowe^{44/}, to w czasie przesunięcia SD OPL na drugim położeniu SD OPL armii brak będzie elementów dowodzenia lotnictwem, co spowoduje wydatne obniżenie możliwości utrzymania ciąg-

44/ W dotychczasowej strukturze organizacyjnej występuje jednopółłożeniowe CDB WLF. W przyszłości ma być zorganizowane drugie położenie CDB WLF.

łości współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim. W tym czasie może ono być realizowane wg zasady działania w oddzielnych strefach działań bojowych. W niektórych sytuacjach określone funkcje CDB WLF w ograniczonym zakresie i zasięgu może spełniać jeden z PNWC rozwijanych na SD pułku rakiet przeciwlotniczych.

Zapewnienie bezpieczeństwa przelotów własnego lotnictwa przed rażeniem ich ogniem naziemnych środków OPL organizuje się w strefie odpowiedzialności SD OPL armii.

Jednym z najistotniejszych warunków zapewnienia własnemu lotnictwu bezpieczeństwa działań w strefie ognia naziemnych środków OPL jest właściwa identyfikacja obiektów powietrznych.

W tym celu dla ułatwienia analizy sytuacji powietrznej na stanowiskach i punktach dowodzenia obroną przeciwlotniczą prowadzi się uprzedzanie o przelotach własnego lotnictwa w czasie poprzedzającym wejście własnych statków powietrznych w strefy ognia środków OPL^{45/}.

Uprzedzanie organizuje się w strefie odpowiedzialności PłSD L i OPL armii obejmując nim wszystkie środki OPL armii oraz wyższego szczebla i sąsiadów, jeżeli zostały podporządkowane w zakresie kierowania ogniem.

Organizując uprzedzanie szef wojsk OPL armii wspólnie z zespołem dowodzenia bojowego CDB WLF uzgadniają sposób doprowadzenia informacji o planowanych i realizowanych przelotach własnego lotnictwa do CD SD OPL armii, PD OPL związków taktycznych oraz do oddziałów rakiet przeciwlotniczych, a także czas wyprzedzenia konieczny do terminowego uprzedzenia środków OPL o przewidywanym przelocie. W szczególności należy ustalić sposób przekazywania informacji o działaniach własnego lotnictwa myśliwskiego, które nie są planowane i zgłaszane z odpowiednim wyprzedzeniem.

W odniesieniu do lotnictwa wojsk lądowych przyjmuje się zasadę, że śmigłowce DZ /DPanc/ działające w strefach odpowiedzialności tych dywizji nie są zgłaszane do komórek ruchu lotniczego SD OPL armii. Wszelkie inne przeloty wychodzące poza strefę odpowiedzialności DZ /DPanc/ powinny być zgłaszane z ustalonym wyprzedzeniem do komórek ruchu lotniczego SD OPL armii.

Szef wojsk OPL armii wspólnie z szefem CDB WLF dodatkowo precyzują sposoby wykonywania lotów własnych samolotów w strefach ognia środków OPL armii i podległych związków taktycznych. Ponadto dla zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu ustalają: sposób prowadzenia ognia

45/ Zadania w zakresie uprzedzania i sposoby jego prowadzenia regulują: "Zasady uprzedzania środków obrony przeciwlotniczej o przelotach własnego lotnictwa". Wyd. MON 1979.

przez środki OPL w okresie przelotu lotnictwa własnego w korytarzach /pasach/ i przekazywanie sygnałów do przerwania ognia; sposób prowadzenia ognia w korytarzach przelotów w wypadku utraty łączności z organem uprzedzającym, a także sposób prowadzenia ognia w wypadku powrotu własnego lotnictwa z wykonywania zadań nad terenem nieprzyjaciela, ze szczególnym uwzględnieniem samolotów, które nie mogą utrzymać nakazanych warunków lotu.

Wymienione ustalenia /wraz z wytycznymi otrzymanymi z frontu/ przekazuje się do podległych PD OPL związków taktycznych i armijnych oddziałów rakiet przeciwlotniczych w zarządzeniach bojowych lub ustnych wytycznych, odzwierciedla na planie OPL armii, na mapie roboczej dowódcy SD /lub planie odparcia nalotu lotnictwa nieprzyjaciela/, tablicach informacyjnych i planszetach.

Następnym z kolei ogniwem, na którym organizuje się i realizuje współdziałanie naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim w systemie OPL wojsk jest brygada rakiet przeciwlotniczych /lub pułk rakiet przeciwlotniczych małego zasięgu/ i punkt naprowadzania i wskazywania celów /PNWC/.

W dotychczasowej strukturze organizacyjnej wojsk OPL, PNWC rozwijane są na SD frontowych i armijnych ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych średniego i małego zasięgu. Wprowadzenie do dywizji pancernych pułków rakiet przeciwlotniczych m. z. "KUB" stwarza możliwości, a niekiedy i konieczność rozwijania na ich SD punktów naprowadzania i wskazywania celów. Dotyczy to w szczególności przypadków, gdy DPanc działać będzie w pierwszym rzucie operacyjnym armii.

Obecnie w składzie CDB AL przewiduje się dwa PNWC, a w armii ogólnowojskowej może być do trzech pułków rakiet przeciwlotniczych "KUB" /dwa - w dywizjach pancernych, jeden armijny/, z czego wynika, że nie na każdym SD prplot będzie rozwijany PNWC. Przy których pułkach rakiet przeciwlotniczych powinny więc być rozwijane PNWC?

Najtrudniejsze warunki współdziałania naziemnych środków OPL z lotnictwem myśliwskim i zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu są zwykle w strefie taktycznej. Powstaje także konieczność zapewnienia lotnictwu myśliwskiemu odpowiedniego wysunięcia strefy naprowadzania w stronę nieprzyjaciela, co przemawia także za tym, by jeden z PNWC rozwijać przy SD prplot jednej z dywizji pancernych działających w pierwszym rzucie armii, drugi zaś przy armijnym pułku rakiet przeciwlotniczych w głębi ugrupowania operacyjnego armii. Jeżeli w toku operacji tworzy się zgrupowania rakiet przeciwlotniczych w celu stworzenia ciągłych stref ognia nad określonymi rejonami działań bojowych, wówczas

PNWC mogą rozwijać się na SD określonych oddziałów rakiet przeciwlotniczych, z takim wyliczeniem, aby nad tym zgrupowaniem stworzyć ciągle pole naprowadzania od możliwie najmniejszych wysokości. Równocześnie roznaieszczenie PNWC powinno dawać możliwość naprowadzania LM na podejściach do stref ognia rakiet.

Punkt naprowadzania i wskazywania celów rozwijany jest na SD ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych stosownie do decyzji szefa wojsk OPL frontu /armii/ uzgodnionej z CDB LM WLF /CDB WLF/ w celu bezpośredniego współdziałania lotnictwa myśliwskiego z jednostkami rakiet przeciwlotniczych i zapewnienia bezpieczeństwa przelotów własnych samolotów /śmigłowców/ w strefie ognia środków OPL. Realizuje on głównie zadania naprowadzania samolotów myśliwskich na cele powietrzne oraz informuje współdziałające SD BRPlot /prplot/ o położeniu własnych samolotów w powietrzu.

Podstawę do organizacji współdziałania w relacji SD BRPlot /prplot - PNWC/ stanowią zadania brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych i PNWC oraz wytyczne specjalistyczne w tym zakresie.

Brygada /pułk/ rakiet przeciwlotniczych w wytycznych do współdziałania od przełożonego szefa wojsk OPL /szefa OPL dywizji/ otrzymuje zwykle: rejony najbliższych lotnisk bazowania lotnictwa w strefie działań bojowych brygady /pułku/, przewidywany manewr lotniskowy, strefy dyżurowania samolotów myśliwskich /rejon, wysokość, skład grupy, czas dyżurowania/, rubieże wprowadzenia do walki LM na zasadniczych kierunkach zagrożenia, korytarze przelotów własnego lotnictwa przez strefę ognia brygady /pułku/ oraz kierunki startów i lądowań samolotów na lotniskach położonych w strefie ognia brygady /pułku/; ustalenia w zakresie sposobów współdziałania we wspólnej strefie działań bojowych /podział i ześrodkowanie wysiłku/ w różnych warunkach sytuacji podczas odpierania nalotów, w tym zasady wyboru celów do niszczenia przez rakiety przeciwlotnicze i lotnictwo myśliwskie; sposób /organizację/ obiegu informacji o sytuacji powietrznej i działaniu własnego lotnictwa; miejsce i czas rozwinięcia PNWC na SD brygady /pułku/; ustalenia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa w strefie ognia brygady /pułku/ z uwzględnieniem przypadków utraty łączności lub silnych zakłóceń radioelektronicznych; jednolite sygnały współdziałania.

Punkt naprowadzania i wskazywania celów w wytycznych do współdziałania z brygadą /pułkiem/ rakiet przeciwlotniczych otrzymuje m.in. z CDB LM /CDB WLF/: miejsce i czas rozwinięcia PNWC na SD brygady /pułku/ rakiet plot; środki, sposoby i kolejność wymiany informacji o działa-

niach własnego lotnictwa między CDB LM AL /CDB AL/ i PNWC; zasady i sposoby współdziałania samolotów myśliwskich z ZT /oddziałami/ rakiet przeciwlotniczych we wspólnej strefie działań bojowych; warunki wprowadzania do walki i sposób użycia samolotów myśliwskich w strefie działań bojowych brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych w przypadku zdecentralizowanego dowodzenia; sposób zabezpieczenia przelotu samolotów myśliwskich do strefy działań bojowych oraz ich powrotu na lotniska podczas współdziałania ze środkami OPL w oddzielnych strefach; sposoby przekazywania dowodzenia samolotami myśliwskimi z SD DLM /plm/ do CDB WLF i z CDB WLF do PNWC.

Dowódca brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych wraz z dowódcą PNWC na podstawie otrzymanych zadań bojowych i wytycznych swoich przełożonych do współdziałania dokonują wzajemnej wymiany informacji o zadaniach, możliwościach i planowanych sposobach działań oraz konkretyzują i uzgadniają ustalone na szczeblu wyższym zasady współdziałania.

Ustalenia te i uzgodnienia winny w szczególności dotyczyć: miejsc rozwinięcia poszczególnych elementów PNWC na SD brygady /pułku/ z uwzględnieniem maksymalnych możliwości efektywnego wykorzystania sprzętu i uniknięcia wzajemnych zakłóceń /P-40, PRW-16, R-137, R-851/; sposobu organizacji łączności między elementami stanowiska dowodzenia i PNWC; sposobu wykorzystania /wymiany/ informacji o sytuacji powietrznej; wymiany informacji o otrzymanych zadaniach i powziętych decyzjach; sposobu informowania SD brygady /pułku/ o planowanych i wykonywanych lotach własnych samolotów i śmigłowców w strefie działań bojowych brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych; organizacji pracy SD brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych i PNWC podczas przegrupowania /przesunięć/; podczas zniszczenia lub uszkodzenia jednego z elementów SD lub PNWC albo w warunkach silnych zakłóceń radioelektronicznych.

Przewidywane skomplikowane warunki prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego i wynikające stąd trudności scentralizowanego kierowania ogniem /dowodzenia lotnictwem myśliwskim/ zobowiązują dowódcę brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych do ustalenia z dowódcą PNWC i przekazania do podwładnych szczegółowych zasad podziału wysiłku według wysokości, rubieży i kierunków oraz kolejności i sposobów samodzielnego wyboru i zwalczania celów powietrznych.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu działającemu w strefie ognia rakiet przeciwlotniczych dowódca brygady /pułku/ na podstawie wytycznych dowódcy wojsk OPL /szefa OPL/ i uzgodnień z PNWC przekazuje podwładnym sposób realizacji przedsięwzięć w tym zakresie.

Wszystkie wytyczne do współdziałania przekazuje się pododdziałom

ustnie wraz z zadaniami bojowymi.

Najlepsze warunki ściśłego współdziałania zapewnia się, kiedy dowódca PNWC podczas kierowania działaniami bojowymi znajduje się wspólnie z dowódcą brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych na jednym punkcie dowodzenia. Umożliwia to jednolitość interpretacji sytuacji powietrznej, powzięcie prawidłowej decyzji o odparciu nalotu przeciwnika i wybór najlepszego sposobu współdziałania.

Schemat funkcjonalny współdziałania BRPlot z LM przy rozmieszczeniu PNWC na SD brygady przedstawiono na rys. 6.

x x
x

Analiza doświadczeń wojennych wskazuje na stale rosnącą rolę wojsk OPL w walce z ŚNP nieprzyjaciela. Także strategiczno-operacyjne ćwiczenia sił zbrojnych państw sygnatariuszy Układu Warszawskiego wykazują stale rosnącą rolę wojsk OPL frontu w odpięciu pierwszych zmasowanych uderzeń nieprzyjaciela z powietrza w ramach operacji przeciwpowietrznej w systemie OPK. Przygotowanie ZT i oddziałów wojsk OPL do udziału w tej walce staje się zagadnieniem niezmiernie ważnym.

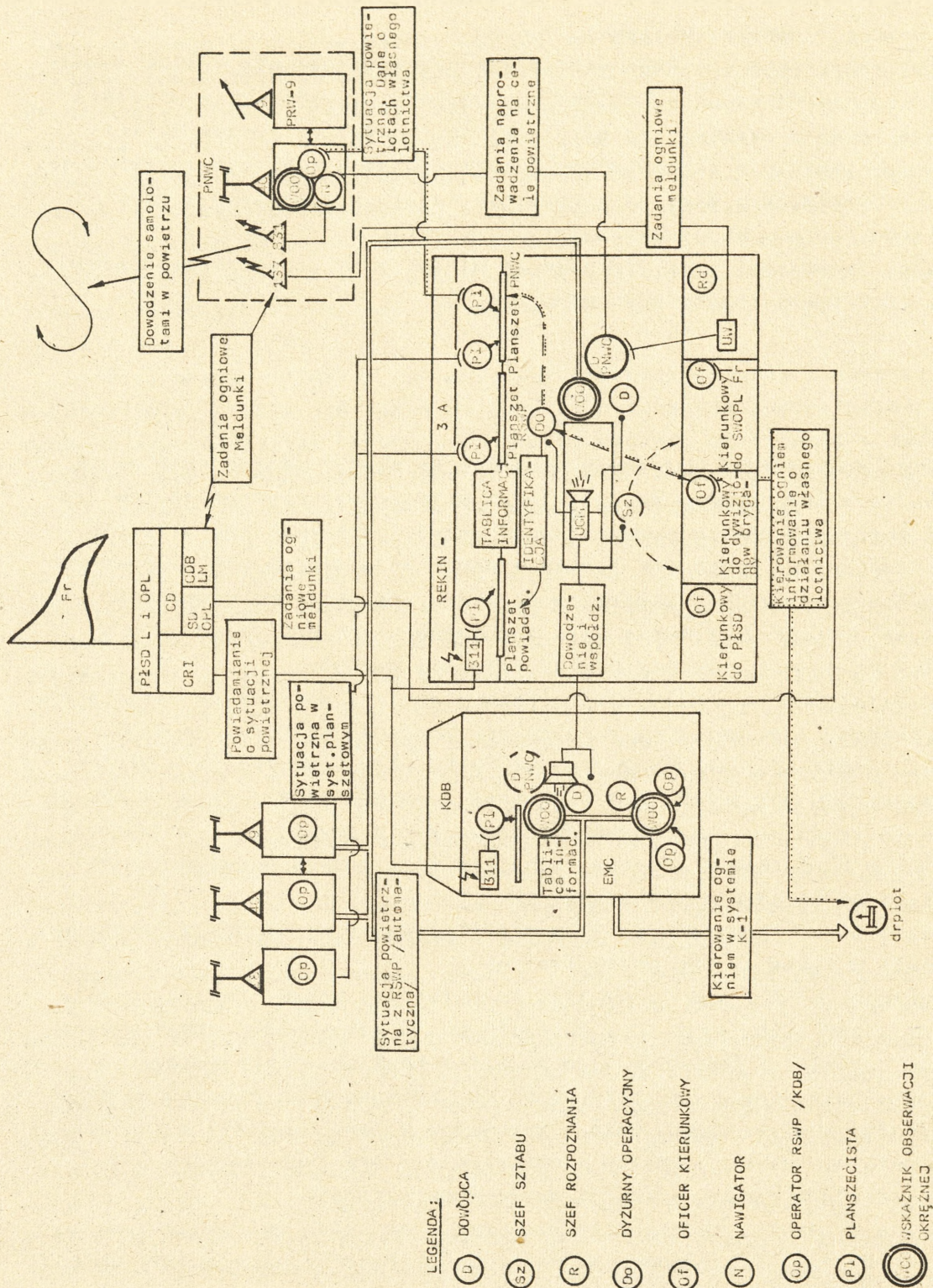
W rozdziale tym w wyniku studiowania i analizy dostępnych materiałów teoretycznych, doświadczeń z ćwiczeń /szczególnie LATO-78, LATO-80, LATO-82, GRANIT-80, GRANIT-82 oraz CZERWIEC-82/, konsultacji w Szefostwie Wojsk OPL MON i POW, w 2 KOPK oraz doświadczeń z ćwiczeń w ASG WP zestawione zostały wyniki badań dotyczące zasad użycia ZT i oddziałów wojsk OPL w początkowym okresie wojny, ze szczególnym uwzględnieniem OWSGB i zasad działania w systemie OPK.

Ostatni punkt rozdziału dotyczy współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim w systemie OPL wojsk frontu.

Z wyników badań i analiz wynika, że potencjał bojowy tkwiący w sile ognia ZT i oddziałów wojsk OPL powinien być w maksymalnym stopniu wykorzystany do walki z ŚNP od samego początku konfliktu zbrojnego.

Związki taktyczne i oddziały wojsk OPL powinny więc wyprzedzać wojska operacyjne w osiągnięciu pełnej gotowości bojowej tworząc w ten sposób warunki do wzięcia udziału w odpięciu pierwszych uderzeń ŚNP nieprzyjaciela w ramach operacji przeciwpowietrznej.

Badania wykazały, że wyznacznikiem realnego czasu osiągnięcia pełnej gotowości bojowej i zdolności do walki z ŚNP nieprzyjaciela jest możliwość przygotowania rakiet przeciwlotniczych do bojowego wykorzystania i transportu w pułkach i brygadzie rakiet przeciwlotniczych /"KUB" i

Rys.6. Schemat funkcjonalny, połączanego stanowiska dowodzenia brygady rakiet plot z PNWC

"KRUG"/. Działania w kierunku skrócenia tego czasu powinny stać się przedmiotem dalszych badań i doskonalenia działań jednostek w tym kierunku.

Złożoność działań ZT i oddziałów wojsk OPL wynika z potrzeb równoległej realizacji zadań: osiągnięcia pełnej gotowości bojowej, osłony wojsk i obiektów na terenie kraju i podczas wychodzenia w obszar operacyjnego rozwinięcia oraz udziału w operacji przeciwpowietrznej w systemie OPK. Rzutuje to w istotny sposób na zasady ich użycia w systemie OPK. Powinny one być użyte w interesie osłony wojsk operacyjnych przy równoczesnym realizowaniu zadań wynikających z udziału w operacji przeciwpowietrznej. ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych "KRUG" i "KUB" mogą być użyte do osłony sił głównych wojsk frontu przegrupowujących się przez Odrę i tworzenia z wojskami rakiетowymi OPK rubieży obrony powietrznej na zachodniej granicy Polski.

Badania i doświadczenia z ćwiczeń wykazały, że dodatkowe podporządkowanie operacyjne ZT i oddziałów wojsk OPL organom dowodzenia OPK w zakresie realizacji zadań ogniowych rodzi konieczność szczególnie dokładnego zorganizowania współdziałania w systemie OPK, a dowodzenie nimi przez PłSD korpusu OPK czyni problemem pierwszorzędnej wagi.

Wyliczenia i praktyka ćwiczebna pokazują, że bardzo często z uwagi na możliwości dowodzenia ZT i oddziały wojsk OPL będą samodzielnie zwalczać ŚNP nieprzyjaciela. Dlatego widzi się potrzebę posiadania przez nie szczegółowo opracowanych planów i wytycznych dotyczących prowadzenia działalności ogniowej tak, by mogły działać samodzielnie, ale zgodnie z koncepcją prowadzenia walki z ŚNP przez korpus OPK. Stąd też widzi się konieczność odstąpienia przez PłSD od szczegółowego kierowania działalnością ogniową podporządkowanych ZT i oddziałów rakiet przeciwlotniczych /"KUB" i "KRUG"/ na rzecz bardziej ogólnej koordynacji ich działalności ogniowej, a przede wszystkim z lotnictwem myśliwskim i sąsiadami.

Oddzielnym problemem wymagającym konkretyzacji lub ewentualnej zmiany w dokumentach normatywnych jest sprawa rozwijania się środków OPL nie mogących prowadzić ognia w ruchu w przypadku konieczności odpierania nalotu w toku przegrupowania. Uważamy, że generalną zasadą w tym względzie powinno być rozwiązywanie uwzględniające przede wszystkim interes wojsk operacyjnych, a decyzja o rozwijaniu się ZT czy oddziału rakiet przeciwlotniczych /art.plot/ na sygnał zagrożenia zmasowanym nalotem powinna zawsze spoczywać w ręku dowódcy ogólnowojskowego. Powinna być przewidziana w planie współdziałania lub wynikać z decyzji dowódcy powziętej w toku działań.

Analiza głównych problemów współdziałania wojsk /ZT i oddziałów/ OPL z lotnictwem myśliwskim w nowej strukturze organizacyjnej wojsk OPL wykazuje, że dla maksymalnego wykorzystania możliwości bojowych obu współdziałających sił i środków oraz zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa najlepszym sposobem rozwiązania współdziałania /przy obecnym wyposażeniu w środki dowodzenia/ jest tendencja do "strefowego" /"rubieżowego"/ działania obu środków w przestrzeni powietrznej w pasie frontu. Taki sposób podejścia do organizacji współdziałania daje możliwość wykorzystania wszystkich instrukcyjnych sposobów współdziałania w zależności od sytuacji i warunków działań.

W organizacji połączonych stanowisk dowodzenia lotnictwa i obrony przeciwlotniczej widzi się przede wszystkim konieczność funkcjonalnego łączenia tych elementów stanowisk dowodzenia, które muszą bezpośrednio współdziałać w walce z nieprzyjacielem powietrznym.

W planowaniu współdziałania widzi się potrzebę sporządzania planów OPL na ważniejsze okresy operacji /oprócz planu OPL na całą operację/, w których powinno się uwzględniać szczegółowo zagadnienia współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim.

7. DZIAŁANIE POMORSKIEGO OKRĘGU WOJSKOWEGO W ZAKRESIE ZABEZPIECZENIA PRZEGRUPOWANIA WOJSK, OSTRZEGANIA I ALARMOWANIA O ZAGROŻENIU UDERZENIAMI Z POWIETRZA ORAZ ORGANIZACJI AKCJI RATUNKOWYCH

Z całokształtu zadań stojących do wykonania przez okręgi wojskowe /w tym również przez POW/ w niniejszym opracowaniu zostały wybrane tylko niektóre z nich. Wybór ten został uwarunkowany tematyką badanej problematyki w ramach kompleksowego ujęcia gry wojennej oraz przyjętych do niej założeń merytoryczno-metodycznych.

Założone cele badawczo-szkoleniowe pozwolą na przebadanie w pewnym zakresie tylko tych zagadnień obrony terytorium kraju, które tematycznie zazębiać się będą z problematyką obrony powietrznej wojsk OPK, OPL i lotnictwa frontowego na tle ogólnej sytuacji operacyjnej. Z drugiej strony ograniczenie się tylko do trzech problemów pozwoli na bardziej wnikliwe ich rozpatrzenie i wyciągnięcie odpowiednich wniosków.

Usytuowanie Pomorskiego Okręgu Wojskowego na obszarze naszego kraju sprawia, że warunki działania tego okręgu w porównaniu z innymi są trudniejsze /otwarta granica północna, duże przeszkody wodne, kompleksy lasów, jezior itp./. W związku z tym rozwiązywanie - możliwie w sposób optymalny - niektórych /wybranych/ problemów daje podstawę do bardziej reprezentatywnych uogólnień teoretycznych.

7.1. Podstawowe problemy zabezpieczenia przegrupowania wojsk ze szczególnym uwzględnieniem związków taktycznych i oddziałów OPK, OPL i lotnictwa frontowego

Zabezpieczenie rozwinięcia wojsk operacyjnych i obrony terytorium kraju oraz ich przemieszczenie na kierunki /do rejonów przyszłych działań, a także przegrupowanie wojsk sojuszniczych przez obszar kraju jest jednym z podstawowych zadań obrony terytorialnej kraju, która stanowi integralną część obrony militarnej obszaru kraju.^{1/} Znaczenie tego zadania jest zdeterminowane położeniem naszego kraju w Europie, przez obszar którego zwłaszcza w początkowym okresie wojny będą odbywały się masowe ruchy wojsk mające decydujące znaczenie w uzyskaniu powodzenia na froncie zewnętrznym.

1/ Według materiałów pomocniczych do szkolenia operacyjnego i ogólnobronnego nt.: "Wybrane problemy obrony terytorium kraju" cz. I, s. 198 /Wyd. MON, 1978 r./ w skład militarnej obrony obszaru kraju wchodzi: obrona powietrzna kraju, obrona wybrzeża morskiego, obrona terytorialna oraz operacyjne zabezpieczenie określonych stanowisk dowodzenia.

Pozostałe przedsięwzięcia z zakresu obrony terytorialnej /nie rozpatrywane w niniejszej pracy/ obejmują także zwalczanie desantów operacyjno-taktycznych i dywersyjnych, przeciwdywersyjną ochronę wojsk i obiektów wojskowych, pomoc w działaniach przeciwdywersyjnych organom MO, organizację samoobrony przed bronią masowego rażenia w obiektach garnizonowych, bazach, składnicach i zakładach wojskowych, a także materiałowo-techniczne i osobowe uzupełnianie strat poniesionych przez wojska w czasie wojny.

Właściwości przegrupowania wojsk /szczególnie obrony powietrznej/ przez obszar Pomorskiego Okręgu Wojskowego^{2/}

Masowy ruch wojsk może rozpocząć się - w zależności od konkretnej sytuacji - od momentu wprowadzenia stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego lub pełnej gotowości bojowej, a także dopiero po ogłoszeniu stanu wojny. Jest oczywistym, że najbardziej celowym byłoby rozpocząć przegrupowanie jeszcze przed wybuchem wojny, kiedy przeciwnik nie oddziałuje na nasz kraj swoimi środkami rażenia. Nie zawsze jednak będzie to możliwe. Niezależnie od czasu rozpoczęcia przegrupowania będzie ono przedsięwzięciem skomplikowanym, ponieważ obok przemieszczania jednostek wojsk operacyjnych /własnych i sojuszniczych/, będzie następowało rozwinięcie wojsk OTK i sił pozamilitarnych do rejonów wyjściowych, rozródkowanie składnic wojskowych itp. Niezależnie od powyższego w tym okresie czasu może mieć miejsce rozródkowanie ludności z miast uznanych za zagrożone oraz dóbr materialnych i kultury.

Zadania wynikające z koalicyjnej strategii wymagają między innymi zabezpieczenia sprawnego /bezkolizyjnego/ przegrupowania przez Polskę wojsk własnych i sojuszniczych zwłaszcza w czasie narastania zagrożenia i w początkowym okresie trwania konfliktu zbrojnego. Wynika to stąd, że w Europie w czasie pokoju istnieje względna równowaga sił dwóch przeciwstawnych bloków wojskowych w sensie ogólnego /całościowego/ potencjału wojskowego, w tym również sił lądowych. Dlatego też ta strona walcząca, która zapewni sobie przewagę także w wojskach lądowych /dokona przegrupowania z głębi własnego obszaru/ ma większe szanse rozwinięcia operacji w głąb terytorium przeciwnika.

Pomorski Okręg Wojskowy leży na mazursko-pomorskim kierunku operacyjnym. Jego obszar przecinają południkowo duże przeszkody wodne /rzeka Wisła i Odra/ oraz kompleksy jezior i lasów. Na tych przeszkodach wodnych występuje stosunkowo mało mostów, a mianowicie:

2/ Ze względów ćwiczebnych z obszaru POW wyłączono województwo płockie, łódzkie i konińskie.

- na Wiśle - od Włocławka do Morza Bałtyckiego /łącznie z Nogatem/ znajduje się 8 mostów drogowych, 3 mosty kolejowe i 2 mosty drogowo-kolejowe;

- na Odrze od południowej granicy okręgu do Zalewu Szczecińskiego znajduje się 6 mostów drogowych i 2 mosty kolejowe^{3/}.

Drogi marszu na obszarze między Wisłą i Odrą leżą przeciętnie w odległości 20-50 km /w wyjątkowych wypadkach 10-15 km/ od siebie spełniając wymogi obrony przed bronią masowego rażenia.

Drogi te schodzą się na rubieżach rzek do przepraw, jakimi są mosty stałe, doskonale znane przeciwnikowi.

Na Wiśle w ramach POW na odcinku Włocławek, Tczew przeciętna odległość między mostami wynosi 30 km, natomiast na Odrze tylko około 18 km. W zachodniej części obszaru POW następuje więc zagęszczenie dróg marszu, a także mostów co stwarza duże zagrożenie uderzeniami z powietrza.

Na linii Słupsk, Krzyż występują liczne jeziora i kompleksy lasów ograniczające manewr maszerujących kolumn. Wykonując naziemne uderzenia jądrowe na przeprawy stałe wzdłuż rzeki Wisła i Odra oraz inne rzeki płynące południkowo, a także uderzenia powietrzne na kompleksy lasów - jak wykazało ćwiczenie p.k.: "LATO-78" - przeciwnik może stworzyć zapory trudne do przebycia przez przegrupowujące się wojska. Pamiętać należy także o tym, że ponad 80% potencjału ekonomicznego POW rozmieszczone jest w wąskim pasie terenów przyległych do rzeki Wisła i Odra.

Analiza możliwości przegrupowania wojsk przez obszar POW wskazuje, że niektóre przeszkody terenowe utrudniają to przegrupowanie lub wręcz go uniemożliwiają. Odnosi się to szczególnie do obszarów leżących przy ujściu rzeki Wisła i Odra, które stanowią naturalne przeszkody w przegrupowaniu wojsk ze względu na to, że:

- ujście Wisły wraz z Nogatem stanowi w dużej mierze obszar depresyjny Żuław z licznymi kanałami i urządzeniami irygacyjnymi, których nawet częściowe uszkodzenie spowoduje zalanie całego obszaru w rejonie: Elbląg, Malbork, Gdańsk - uniemożliwi to wykorzystanie dróg: Elbląg - Pruszcz Gdański i Malbork - Tczew, skracające odcinek przepraw przez Wisłę o około 50 km;

- ujście Odry na północ od Szczecina wraz z jeziorem Dąbie i Zalewem Szczecińskim stanowi obszar w zasadzie uniemożliwiający przegrupowanie.

3/ Vademecum czołgowo-samochodowe obszaru kraju - załącznik nr 5.
Mapa samochodowa Polski 1:500000 z kompletem obiektów komunikacyjnych.
Wyd. MON. Warszawa, 1979 r.

Mając powyższe na uwadze cały obszar POW leżący na zachód od Wisły^{4/} z punktu widzenia przegrupowania można podzielić na trzy charakterystyczne części:

- część pierwszą - północną obejmującą obszar od brzegu morza do rubieży: Elbląg, Malbork, Bytów, Połczyn Zdrój, Węgorzyno, południe Szczecin o szerokości 40-70 km;

- część drugą - środkową do rubieży Ciechanów, Toruń i dalej wzdłuż Noteci i Warty do Kostrzyna o szerokości 90-165 km;

- część trzecią - południową do granicy POW.

Z przedstawionej analizy terenu, dokonanej pod kątem zróżnicowania warunków przegrupowania wynika, że w części północnej, obejmującej szeroki pas nadbrzeżny nie będzie wyznaczać się dróg tranzytowych do przegrupowania wojsk^{5/}, co oczywiście ułatwi manewr lokalny szczególnie dla nadmorskiego korpusu OPK. Zasadnicze związki taktyczne i oddziały nadmorskiego korpusu OPK znajdują się właśnie w części północnej, a przede wszystkim w rejonie Trójmiasta i aglomeracji miejskiej Szczecin-Świnoujście.

Część środkowa stanowi zasadniczy obszar przez który będą przegrupowywały się wojska /własne i sojusznicze/ i tutaj mogą wystąpić największe trudności w zabezpieczeniu tego przegrupowania. Odnosi się to również do naziemnych rzutów lotnictwa frontowego i związków taktycznych /oddziałów/ OPL wojsk operacyjnych.

W części południowej stosunkowo małej obszarowo, pozbawionej większych przeszkód terenowych i węzłów dróg nie należy przewidywać trudności w sprawnym przegrupowaniu wojsk.

Z przeprowadzonych rozważań dotyczących właściwości przegrupowania wojsk wynika, że na obszarze POW istnieje szereg newralgicznych rubieży, gdzie przegrupowanie to będzie utrudnione lub wręcz niemożliwe. Sytuacja taka rzutuje na rozwiązania z zakresu kierowania ruchem wojsk.

Warunki kierowania ruchem wojsk na obszarze POW oraz zapewnienie swobody manewru oddziałom nadmorskiego korpusu OPK w okresie narastania zagrożenia i wojny

Dla zapewnienia sprawnego przegrupowania wojsk na obszarze naszego kraju został zorganizowany system kierowania ruchem wojsk. System ten wchodzi w skład całokształtu struktury dowodzenia siłami zbrojnymi i ma na celu zapewnienie ciągłości i terminowości przemarszu wojsk własnych i sojuszniczych przez obszar kraju.

4/ Obszary POW leżące na wschód od Wisły nie stanowią przeszkód w sprawnym przegrupowaniu wojsk.

5/ Będą dokonywać przegrupowania tylko te ZT /oddziały/, które znajdują się w tej strefie, to jest jedna dywizja desantowa i jedna DZ.

Przegrupowanie wojsk na front zewnętrzny może odbywać się w różnych sytuacjach polityczno-militarnych. W warunkach długotrwałego narastania zagrożenia może ono odbywać się bez większych zakłóceń, gdy brak jest przeciwdziałania nieprzyjaciela. Będą to najbardziej sprzyjające warunki do realizacji przegrupowania wojsk.

Przegrupowanie wojsk na front zewnętrzny może się również odbywać w bardzo złożonych warunkach - po niespodziewanym rozpoczęciu działań wojennych przez nieprzyjaciela. W tym wypadku ruch wojsk, aczkolwiek planowany, będzie się odbywał lawinowo i może być w sposób bardzo istotny zakłócony przez oddziaływanie przeciwnika. Wynikłe z tego powodu trudności mogą być ponadto spotęgowane dokonywanymi w tym czasie na obszarze kraju przegrupowaniami wojsk frontu wewnętrznego, wzmożonym ruchem transportu gospodarczego, a także masowymi ruchami rozśrodkowywanej ludności.^{6/}

W odniesieniu do przegrupowujących się wojsk oprócz zadań związanych z kierowaniem ich ruchem zajdzie konieczność wykonania szeregu zadań zabezpieczających - mających duży wpływ na sprawność tego ruchu w zakresie:

- komunikacyjnym /przygotowanie transportu do pracy w warunkach wojennych, osłona techniczna dróg i obiektów komunikacyjnych, organizacja rejonów przeładunkowych i przepraw doraźnych na szerokich przeszkodach wodnych/;

- bojowym /osłona z powietrza, osłona przeciwdywersyjna, obrona przed bronią masowego rażenia/;

- tyłowym /pomoc materiałowo-techniczna i medyczna/.

Problemmowi kierowania ruchem wojsk na obszarze naszego kraju poświęca się dużo uwagi w przeprowadzanych ćwiczeniach na wszystkich szczeblach dowodzenia, a przede wszystkim na szczeblu centralnym i okręgów wojskowych. Przykładem tego mogą być przeprowadzone w trzech ostatnich latach następujące ćwiczenia: "Zachód-77", "Wybrzeże-77", "Wybrzeże-78", "Karkonosze-78", "Lato-78", "Wisła-78", "Wiosna-80" i "Ziemia Lubuska-80". Także w warunkach ASG WP uwzględnia się problematykę kierowania ruchem wojsk w ćwiczeniach grupowych i podsumowującym ćwiczeniu szkieletowym. We wszystkich tych ćwiczeniach, a także w rozważaniach teoretycznych i obowiązujących najnowszych materiałach szkoleniowych^{7/} problem kierowania ruchem rozpatrywany był z punktu widzenia ogólnego. Doskonalono różne warianty rozwiązań uwzględniające najnowsze osiągnięcia z dziedziny techniki i rozwoju infrastruktury inżynierskiej obszaru kraju.

6/ Problemy organizacji i funkcjonowania systemu kierowania ruchem wojsk na obszarze kraju. Biuletyn Informacyjny nr 1/133/. Warszawa, 1980 r., s. 7.

7/ Biuletyn Informacyjny Nr 1/133/. Wyd. MON. Warszawa, 1980.

W dotychczasowym szkoleniu nie był uwzględniony problem kierowania ruchem wojsk w sposób kompleksowy w odniesieniu do wojsk obrony powietrznej na tle ogólnej sytuacji w zakresie przegrupowania. Rozpatrzenie tego problemu wydaje się istotne zwłaszcza dla początkowego okresu wojny, kiedy wszystkie środki obrony powietrznej będą zaangażowane w walce z nieprzyjacielem powietrznym pod jednolitym kierownictwem. Zapewnienie swobody manewru tym wojskom z punktu widzenia ich efektywnego wykorzystania będzie miało pierwszorzędne znaczenie przede wszystkim na obszarze POW, który posiada otwartą powietrzną granicę północną. Dlatego też w dalszych rozważaniach zostanie zwrócona szczególna uwaga na potrzeby i możliwości przegrupowania wojsk obrony powietrznej na obszarze POW zwłaszcza w odniesieniu do nadmorskiego korpusu OPK, lotnictwa frontowego i OPL wojsk operacyjnych.

Nadmorski korpus OPK w swoim składzie posiada różne rodzaje wojsk, które w okresie narastania zagrożenia i w początkowym okresie wojny będą zmuszone dokonywać manewru dla polepszenia położenia, odtwarzania gotowości bojowej i ewentualnie maskowania operacyjnego.

Przykładowo w skład nadmorskiego korpusu OPK może wchodzić:

3-5 plm, 2-5 brygad wojsk raketowych, brygada radiotechniczna, oddziały rozpoznania radioelektronicznego i walki radioelektronicznej oraz oddziały łączności i zabezpieczenia materiałowo-technicznego.^{8/}

W nadmorskim korpusie OPK podczas istnienia otwartej granicy powietrznej od strony morza lotnictwo myśliwskie ugrupuje się w dwa rzuty. Pierwszy rzut rozmieści się na lotniskach jak najbardziej wysuniętych w stronę linii brzegowej na odległość 20-30 km od brzegu morza. Drugi rzut LM rozmieści się na lotniskach w głębi rejonu obszaru korpusu OPK.

Każdy pułk lotnictwa myśliwskiego w warunkach pokojowych bazuje na jednym lotnisku stałego bazowania. Na okres ewentualnych działań bojowych wyznacza się dla plm lotnisko zapasowe i drogowy odcinek lotniskowy /DOL/. Lotnisko zapasowe od stałego może znajdować się w odległości od kilkunastu do kilkudziesięciu kilometrów, gdzie przebazowuje się część sił pułku /najczęściej jedna eskadra/, natomiast DOL w odległości kilku - kilkunastu kilometrów od lotnisk stałego bazowania lub zapasowych. Drogowe odcinki lotniskowe są przygotowane do zabezpieczenia startów i lądowania oraz obsługi technicznej około 6-8 samolotów. Po przebazowaniu się samolotów pułk prowadzi działania bojowe z dwóch lotnisk i ewentualnie z DOL. W korpusie więc w ramach rozśrodkowania dokonują manewru na odległość od kilku do kilkudziesięciu kilometrów rzuty naziemne 3-5 plm.

8/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134/. Wyd. MON. Warszawa, 1980, s. 21

Decyzję do rozśrodkowania lotnictwa podejmuje się z reguły w warunkach wyraźnych oznak o rozpoczęciu przez nieprzyjaciela agresji, to jest w czasie trwania stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego.

W ramach odtwarzania gotowości bojowej lub w celu wykonania manewru dla zamknięcia /wypełnienia/ luk w strefach ognia wojsk raketowych pułki lotnictwa myśliwskiego będą z reguły przebazowywać się na lotniska lotnictwa operacyjnego po jego odejściu na front zewnętrzny.

Manewr dokonywany w ramach rozśrodkowania można nazwać manewrem lokalnym, na stosunkowo niewielkie odległości i niewielkich kolumn naziemnych rzutów zabezpieczenia wynoszących do 5 km. Natomiast manewr w czasie działań wojennych może odbywać się na dalsze odległości, dla niektórych pułków lotnictwa myśliwskiego. Na przykład w grze wojennej "Wybrzeże-77" w wyniku uderzenia przeciwnika bronią jądrową nastąpiło obezwładnienie trzech lotnisk powodując oddalenie lotnictwa o 100-120 km od brzegu morza.^{9/}

Uwzględniając fakt, że manewr odbywał się będzie w pasie nadbrzeżnym /część północna POW/, gdzie nie przewiduje się przegrupowania większej ilości wojsk należy uznać, iż może on przebiegać bez większych zakłóceń.

Wojska raketowe nadmorskiego korpusu OPK ugrupowuje się stosownie do zamierzonego sposobu organizacji obrony w okresie pokoju. Ewentualnego manewru poszczególnych elementów ugrupowania bojowego dokonuje się w czasie działań wojennych dla przyjęcia bardziej racjonalnego ugrupowania w zależności od konkretnej sytuacji. Przyjmuje się, że manewr będzie dokonywany w zasadzie pododdziałami na odległość nawet do kilkuset kilometrów, co jest uwarunkowane wielkością rejonu działań bojowych korpusu i rozmieszczeniem osłanianych obiektów. Przedstawione ewentualne potrzeby w dokonywaniu manewru w granicach 5-200 km wyniosą odpowiednio w zależności od zestawu rakiet /S-125M lub S-75M/ od 5 do 16 godzin.^{10/} Są to jednak wielkości graniczne, praktycznie należy zakładać, że odległość dokonywania manewru nie będzie przekraczać kilku - kilkudziesięciu kilometrów. W związku z tym nie należy przewidywać trudności w dokonywaniu tego manewru również i z tego względu, że większość wojsk raketowych jest skupiona do osłony Trójmiasta i aglomeracji miejskiej Szczecin - Świnoujście, gdzie nie przechodzą trasy przegrupowania wojsk.

Wojska radiotechniczne i oddziały walki radiotechnicznej nadmorskiego korpusu OPK również w zasadzie posiadają stacjonarny charakter ugrupowania. Należy przewidywać, że ewentualnie niewielkie manewry mogą być

9/ J. Raban: "Problematyka akcji ratowniczych na wybrzeżu morskim w grze wojennej "Wybrzeże-77". Myśl Wojskowa nr 3. Wyd. MON. Warszawa, 1977, s. 137.

10/ "Zasady wykorzystania i działania wojsk raketowych nadmorskiego korpusu OPK", tabela 2. Biuletyn Informacyjny nr 2. Wyd. MON. Warszawa, 1980, s. 107.

dokonywane związane z organizacją wysuniętych posterunków radiolokacyjnych w pasie przybrzeżnym na odległość do kilkunastu kilometrów. Dla naruszonego pola radiolokacyjnego dowódca nadmorskiego korpusu OPK posiada rezerwowe środki włączone w system pola radiolokacyjnego oraz odwody ruchome.^{11/}

Reasumując należy stwierdzić, że manewru w nadmorskim korpusie OPK dokonywać będą przede wszystkim rzuty naziemnego zabezpieczenia pułków lotnictwa myśliwskiego w okresie narastania zagrożenia lub w początkowym okresie wojny. Manewr ten będzie dokonywany w ramach rozśrodkowania, odtwarzania gotowości bojowej lub dla zamknięcia luk w systemie ognia wojsk raketowych, tak w kierunku południkowym jak i równoleżnikowym. Z uwagi jednak na usytuowanie nadmorskiego korpusu OPK w części północnej obszaru POW nie należy przewidywać większych trudności w zabezpieczeniu tego przegrupowania.

Pułki lotnicze lotnictwa operacyjnego podobnie jak plm korpusu OPK w okresie gotowości bojowej stanu zagrożenia wojennego dokonują rozśrodkowania na lotniska zapasowe w granicach kilkudziesięciu kilometrów. Następnie w tym okresie czasu lub po rozpoczęciu działań wojennych przechodzą do rejonów pośrednich znajdujących się w zachodniej części obszaru POW, względnie poza granice kraju.

Z oceny rozmieszczenia lotnictwa frontowego^{12/} wynika, że zaistnieje konieczność przebazowania rzutów naziemnego zabezpieczenia następujących pułków lotniczych:

- plm z Malborka na odległość około 350 km i z Debrzna na odległość 180 km do rejonu Pyrzyce, Stargardu Szczecińskiego i Goleniowa;
- trzech plmsz z Piły, Mirosławca i Połczyna Zdroju poza granice kraju;
- pułku lotniczego rozpoznania taktycznego z Sochaczewa do Płot.

Rzuty naziemnego zabezpieczenia plm i plmsz przegrupowujące się w kierunku wschód - zachód nie będą stanowiły większego problemu z uwagi na stosunkowo niewielkie kolumny marszowe.^{13/}

Mogą wystąpić trudności w przegrupowaniu naziemnych rzutów zabezpieczenia pułku rozpoznania taktycznego, które będą przemieszczać się z Sochaczewa do Płot na odległość ponad 400 km przecinając rokadowo

11/ "Problemy odtwarzania gotowości bojowej wojsk /obiektów/ korpusu OPK po zmasowanych uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela". Biuletyn Informacyjny nr 2. Wyd. MON. Warszawa, 1980, s. 197.

12/ Do przeprowadzenia bardziej wiarygodnej oceny i uzyskania możliwości praktycznego przebadania problemu w zakresie potrzeb przegrupowania pułków lotniczych, przyjęto rozmieszczenie ich zgodnie z położeniem w grze wojennej, która stanowi integralną część niniejszej rozprawy.

13/ Rzut naziemnego zabezpieczenia przebazowuje się w dwóch częściach. Jedną część /rzut/ składa się z 1/2 batalionu zabezpieczenia, 1/2 batalionu radiotechnicznego i 1/2 batalionu łączności i ubezpieczenia lotów. W sumie stanowi to 150-160 samochodów, o przeciętnej długości kolumny 12-15 km.

wszystkie drogi przegrupowania wojsk na obszarze POW. Uwzględniając te trudności wydaje się, że dla ich przegrupowania najcelowiej byłoby wyznaczyć następującą marszrutę: Sochaczew, Gostynin, Brześć Kujawski, Inowrocław, Prądy /zach. Bydgoszcz/, Złotów, Złocieniec, Łobez, Płoty.

W ten sposób podczas przechodzenia przez sześć dróg tranzytowych tylko w dwóch przypadkach znajduje się jednopoziomowe skrzyżowanie, to jest w Brześciu Kujawskim i Łobezie i tylko w tych miejscach trzeba znaleźć lukę w przegrupowaniu wojsk operacyjnych przynajmniej na około pół godziny. W sumie należy się liczyć, że czas przegrupowania jednego rzutu naziemnego zabezpieczenia dla tego pułku będzie wynosił od 1,5 do 2 dób. Nasuwa się więc logiczny wniosek, aby w miarę możliwości dokonać tego przegrupowania jeszcze przed ogłoszeniem stanu gotowości bojowej zagrożenia wojennego. Będzie to możliwe tylko w tym przypadku, gdy pułk osiągnie gotowość do działań w czasie pokoju lub w początkowym okresie stanu podwyższonej gotowości bojowej.

Oddziały OPL związków taktycznych wojsk operacyjnych /szczególnie rakietowe/ przegrupowując się po wyznaczonych marszrutach mogą być wykorzystane do osłony przepraw na większych przeszkodach wodnych lub niewralgicznych rubieżach na trasie marszu. Po przejściu swoich jednostek macierzystych, wejdą na ich ogony kolumn celem dalszego kontynuowania marszu na front zewnętrzny. Należy więc wnioskować, że zabezpieczenie tego przegrupowania nie będzie nasuwać większych trudności, jeżeli nastąpi sprawne włączenie ich kolumn na wyznaczone marszruty. Część oddziałów i związków taktycznych OPL armii i Frontu /aprrplot, BRPlot/ może być wykorzystana do osłony przepraw na Wiśle i Odrze przez dłuższy okres czasu /kilka dób/. Przegrupowanie tych oddziałów z linii Wisły przez obszar POW musi wyprzewodzić je na kierunki przyszłych działań, co może nastroić pewne trudności.

Przedstawione problemy przeprowadzenia przegrupowania wojsk nadmorskiego korpusu OPK, naziemnych rzutów zabezpieczenia lotnictwa frontowego i ZT /oddziałów/ OPL wojsk operacyjnych trzeba widzieć na tle ogólnej sytuacji przegrupowania wojsk operacyjnych, własnych i sojuszniczych, sił obrony cywilnej, przewozów związanych z funkcjonowaniem gospodarki narodowej i zaopatrzenia sił zbrojnych, a także rozśrodkowania ludności z miast uznanych za zagrożone.

Na obszarze POW znajduje się 13 miast uznanych za zagrożone^{14/} z których przewiduje się rozśrodkowanie ludności.

14/ Zarządzenie przewodniczącego KOK z 7.10.1974 r. w sprawie miast uznanych za zagrożone. Biuletyn Informacyjny KOK 0155/R z 25.11.1974 r.

Z tego 7 miast /Szczecin, Stargard Szczeciński, Świnoujście, Koszalin, Gdańsk, Gdynia i Sopot znajduje się w pasie północnym POW i przeprowadzenie rozśrodkowania ludności z tych miast nie będzie kolidowało z przegrupowaniem wojsk. Wymienione miasta nie będą przeprowadzać rozśrodkowania we wszystkich kierunkach ze względu na ich graniczne położenie /Szczecin, Świnoujście/ i istnienie naturalnych przeszkód terenowych /Morze Bałtyckie, Wisła/. Pozostałe 6 miast /Elbląg, Grudziądz, Olsztyn, Toruń, Włocławek, Bydgoszcz/ znajdują się w pasie środkowym POW i rozśrodkowanie ludności z tych miast we wszystkich kierunkach /za wyjątkiem Elbląga i Grudziądza/ może poważnie wpłynąć na zahamowanie tempa przegrupowania wojsk operacyjnych.

Mając na uwadze skomplikowaną sytuację w zakresie przegrupowania i wymogi taktyczno-operacyjne proponuje się aby w warunkach stopniowego narastania zagrożenia ustalić według kolejności przegrupowania następujące etapy:

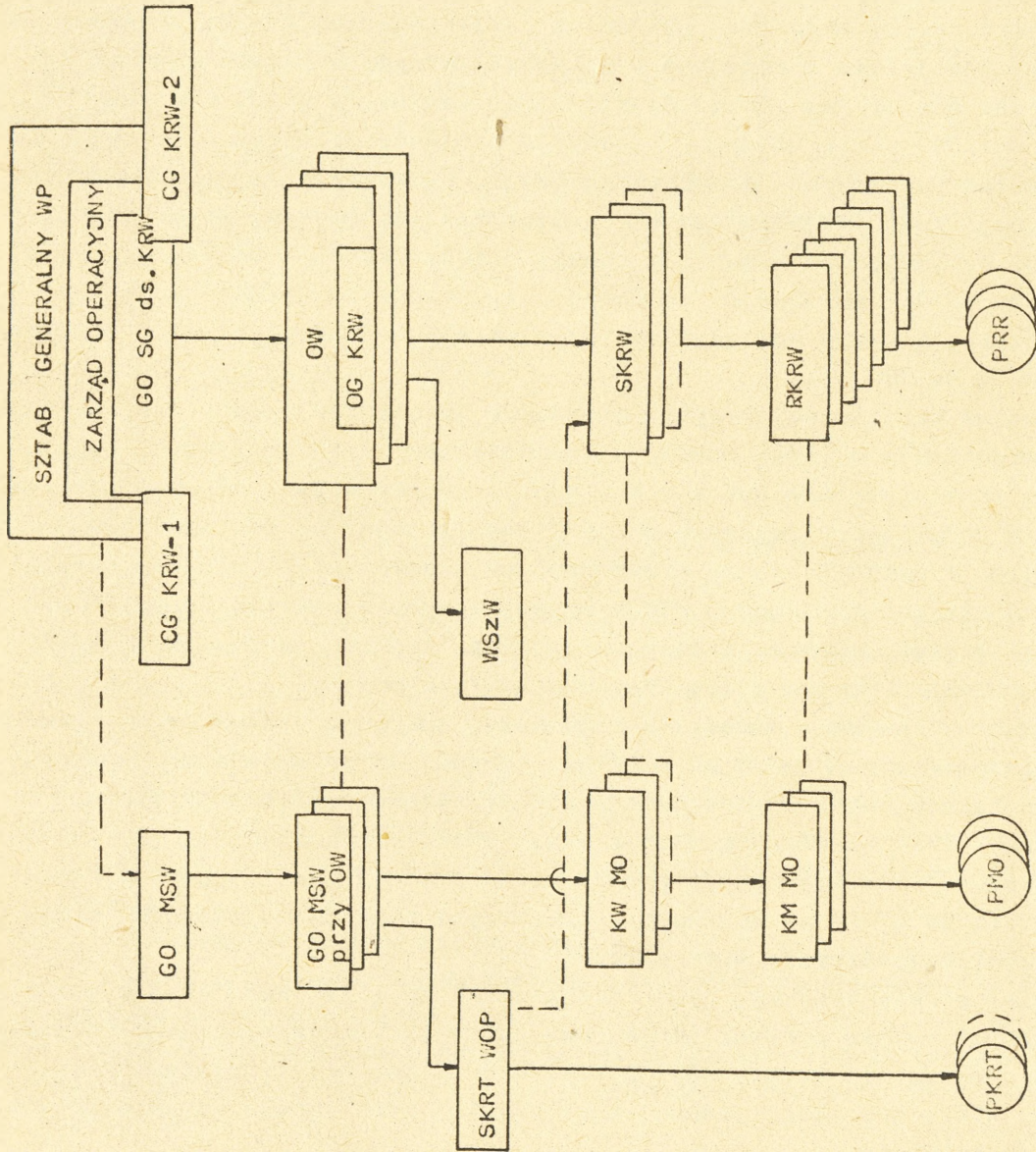
- I etap - przegrupowanie ZT i oddziałów znajdujących się na wschód od Wisły do rejonów pośrednich w ramach ćwiczeń oraz rozwinięcie ewentualnie wysuniętych posterunków radiolokacyjnych wojsk radiotechnicznych OPK;
- II etap - rozpoczęcie powszechnej mobilizacji i przegrupowanie ZT /oddziałów/ lądowych wojsk operacyjnych wydzielonych z POW oraz rzutów naziemnego zabezpieczenia lotnictwa frontowego;
- III etap - przegrupowanie wojsk WOW, wojsk sojusznicznych oraz rozśrodkowanie ludności z miast uznanych za zagrożone.

W ten sposób sformułowane etapy przegrupowania uwzględniają przede wszystkim wojskowy /operacyjny/ punkt widzenia. Wydaje się jednak, że jest to słuszne rozumowanie, ponieważ właśnie początkowy okres działań wojennych może mieć decydujące znaczenie dla wyników wojny w ogóle. W związku z tym wszystkie przedsięwzięcia powinny być podporządkowane dla osiągnięcia nadrzędnego celu, to jest rozstrzygnięcia militarnego.

W warunkach wybuchu wojny z zaskoczenia sytuacja w zakresie przegrupowania jeszcze bardziej się skomplikuje. Trudno jest nawet określić kolejność poszczególnych etapów przegrupowania, ponieważ wszystko zależy będzie od konkretnej sytuacji na froncie zewnętrznym.

Przegrupowanie odbywać się będzie od samego początku w warunkach oddziaływania przeciwnika na obszar kraju oraz organizowania się organów i sił do kierowania ruchem i jego zabezpieczenia.

Obowiązujące materiały, a szczególnie Biuletyn Informacyjny nr 1/133/ z 1980 r. zakładają następującą strukturę kierowania ruchem wojsk /rysunek nr 7/:

Rys.7. Struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk

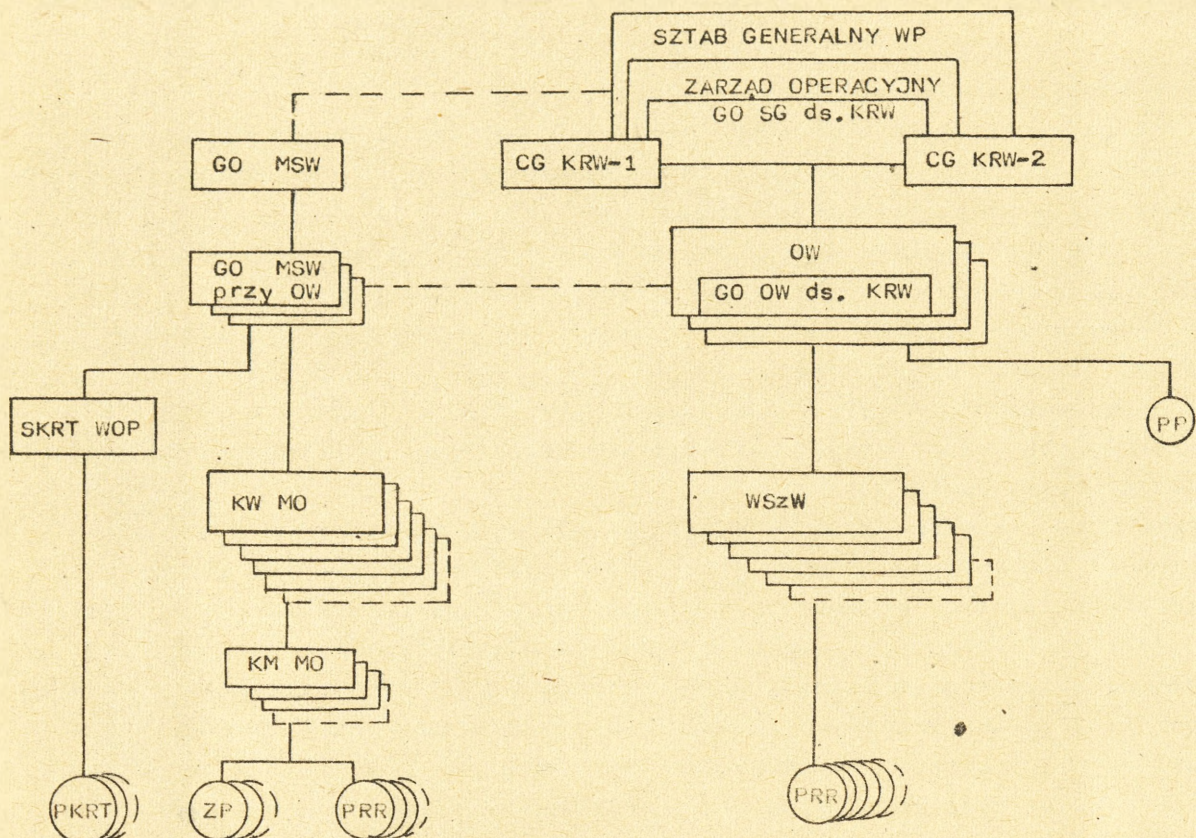
1. Sztab Generalny WP, jako organizator systemu kierowania ruchem wojsk, ustala: cele, zadania, siły i środki oraz strukturę organizacyjną systemu KRW; zasady i sposoby przygotowania, uruchamiania i działania tego systemu, zasady i sposoby współdziałania wewnątrz systemu KRW i współpracującymi z nim organami resortów cywilnych, organizację łączności, dowodzenia i obiegu informacji; opracowuje również podstawową dokumentację organizacyjno-wykonawczą.

Bezpośrednim organizatorem KRW z ramienia Szefa Sztabu Generalnego WP są: specjalnie powoływana w składzie Zarządu I Sztabu Generalnego WP grupa operacyjna /GO SG ds KRW/ oraz centralne grupy KRW /CGKRW/. GOSG ds KRW jest organem nadrzędnym w stosunku do wszystkich ogniw i elementów systemu KRW na obszarze kraju. CGKRW są przeznaczone do koordynacji ruchu wojsk własnych i sojuszniczych na terytorium całego kraju. Wykonują one zadania z reguły o charakterze interwencyjnym, a ponadto śledzą na bieżąco przebieg przegrupowania całości wojsk operacyjnych, w razie konieczności mogą przejąć realizację zadań z zakresu GO SG ds KRW.

2. Dowództwa okręgów wojskowych, stosownie do ustaleń Sztabu Generalnego WP, organizują na swym obszarze zabezpieczenie przegrupowania wojsk, w tym funkcjonowanie systemu kierowania ruchem wojsk. Odpowiadają one za pełne zabezpieczenie przegrupowania wojsk na administrowanym terenie. W dziedzinie tej przygotowują, uruchamiają i kierują działalnością okręgowych organów KRW oraz wojskowych elementów zabezpieczających przegrupowanie, a także koordynują wysiłki jednostek pozamilitarnych świadczących usługi na korzyść tych wojsk. Organem wykonawczym dowódcy okręgu w tym zakresie jest okręgowa grupa kierowania ruchem wojsk /OGKRW/, która jest przeznaczona do kierowania ruchem wojsk na obszarze okręgu i koordynowania tego ruchu.
3. Komendy stref kierowania ruchem wojsk /KSKRW/ z podległymi jej komendantami rejonów kierowania ruchem wojsk /KRKRW/ i posterunkami regulacji ruchu /PRR/ są organami wykonawczymi okręgów wojskowych, działającymi bezpośrednio w terenie.

Granice strefy obejmują część obszaru okręgu wojskowego wraz z wyznaczonymi na nim drogami marszu wojsk. Komenda strefy podlega bezpośrednio okręgowej grupie KRW. Strefa KRW składa się z rejonów KRW, przez który przebiega jedna - dwie /kilka/ dróg marszu wojsk własnych i sojuszniczych.

Komendantowi rejonu podlegają bezpośrednio posterunki regulacji ruchu. Komendant RKRW dokonuje rozwinięcia w terenie komendy rejonu i podległych posterunków, organizuje ich pracę oraz kontroluje wykonanie postawionych im zadań.

Rys.8. Proponowana struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk

W zależności od potrzeb na szczeblu okręgów wojskowych mogą być powoływane zespoły pilotów /ZP/ do pilotowania kolumn wojskowych, szczególnie wojsk sojuszniczych. ZP mogą niekiedy być przydzielone do komend SKRW. Mogą być ponadto - na okres masowych przegrupowań - organizowane patrole powietrzne kontroli ruchu wojsk, wyłącznie na szczeblu okręgów wojskowych, organizowane na bazie lotnictwa sanitarnego i rolniczego.

Między organami KRW i dowództwami przegrupowujących się wojsk ustalono zasady współdziałania /kompetencji/, do których między innymi można zaliczyć:

1. W stosunku do organów kierowania:

- kierowanie ruchem wojsk zgodnie z wcześniej opracowanym planem i aktualną sytuacją w zakresie ruchu;
- kontrola terminowego przekroczenia przez maszerujące kolumny wyznaczonych punktów terenowych i utrzymania przez nie porządku i dyscypliny marszu;
- informowanie dowództw przegrupowujących się wojsk o sytuacji na drogach, budowie nowych przepraw oraz możliwości uzyskania pomocy

medycznej, technicznej i materiałowej;

- pośredniczenie w przekazywaniu zarządzeń /meldunków/ dla potrzeb przegrupowujących się wojsk oraz udostępnienie im /w sporadycznych wypadkach/ swojej łączności przewodowej;

- nieingerowanie w dowodzenie dowództw przegrupowujących się wojsk.

2. W stosunku do dowództw przegrupowujących się wojsk:

- wykonywanie poleceń organów kierowania ruchem wojsk i ścisłego przestrzegania zasad marszu;

- przekazywanie informacji posterunkom regulacji ruchu o stanie maszerujących kolumn oraz o sytuacji komunikacyjnej na wykorzystywanych dotychczas odcinkach drogi.

Dowództwa przegrupowujących się wojsk nie są uprawnione do wydawania organom KRW żadnych poleceń i zarządzeń, jak na przykład dotyczących zmiany kolejności przemarszu lub drogi przegrupowania podległych wojsk.

Z przeprowadzonych ćwiczeń wynika, że w obowiązującym systemie KRW najwcześniej mogą rozpocząć prace te organy KRW, które istnieją w czasie pokoju i są bez przerwy doskonalone do wykonywania swych zadań w okresie wojny. Natomiast komendy stref i rejonów KRW /nie istniejące w czasie pokoju/ wraz z PRR będą się mobilizować i rozwijać - w wypadku wybuchu wojny z zaskoczenia - równocześnie z przegrupowaniem wojsk. Jest rzeczą oczywistą, że w takim przypadku sprawne kierowanie ruchem wojsk przez te organa jest problematyczne. Wynika stąd potrzeba, aby komendy stref i rejonów KRW oraz PRR powoływać systemem alarmowym w pierwszej kolejności, a także częściej przeprowadzać z tymi komendami ćwiczenia w terenie dla doskonalenia ich działania.

Podczas ćwiczeń "Lato-71", "Lato-78", "Wiosna-80" obserwowano zbyt późne osiągnięcie gotowości do działania komend stref i rejonów /np. w ćwiczeniu "Wiosna-80" po 23 godzinach od chwili alarmu/, a także stosunkowo słabe przygotowanie fachowe oficerów do wykonywania swych zadań na skutek często przypadkowego doboru.

Analiza obowiązującej struktury kierowania ruchem wojsk nasuwa pewne wątpliwości, które można ująć w sposób następujący:

1. Obowiązujący system kierowania ruchem wojsk powoływany doraźnie /na początkowy okres wojny/ nie zawsze może spełnić swoją funkcję szczególnie w wypadku wybuchu wojny z zaskoczenia.
2. Nałożenie stref i rejonów KRW na istniejący administracyjny podział kraju może skomplikować organizację działań.
3. Brak w okresie pokoju organów praktycznie realizujących zadania związane z przygotowaniem sprawnego przygotowania przegrupowania wojsk, na szczeblach od OW w dół, może doprowadzić do zaniedbań w tym zakresie.

TAJNE

Egz. Nr.

Wklejka nr 1 do poz 01325/WW

Skala 1:1000 000

Legenda

- Obszar manewru nadmorskiego korpusu OPK.
- Zasadniczy obszar przegrupowania wojsk.
- Obszar wyjściowy na terytorium ŚOW.
- Kierunek przegrupowania rzutów naziemnych pułków lotn.
- Kierunek przegrupowania oddziałów OPL wojsk operac.
- Kierunki rozsiadkowania ludności miast uznanych za zagrożone.

Rys. nr 9 **Możliwości zapewnienia swobody manewru wojskom OPK oraz przegrupowania oddziałów OPL wojsk operacyjnych i rzutów naziemnych lotnictwa frontowego na obszarze POW**

4. Wyciąganie przejściowo sił i środków do zorganizowania stref i rejonów KRW z innych organizmów istniejących w czasie pokoju wydaje się mało celowe.
5. Nowo powoływane komendy stref i rejonów KRW na skutek nieznamości terenu mogą mieć ograniczone możliwości kierowania ruchem, a szczególnie uzgadnianie zadań zabezpieczenia przegrupowania z organami i siłami terytorialnymi.
6. Zakładana współpraca między komendami SKRW i komendami wojewódzkimi MO oraz między komendami RKRW i komendami miejskimi MO wydaje się problematyczna z uwagi na niepokrywanie się ich obszarów działania, a ponadto współpraca taka musiałaby być nawiązywana w trakcie organizowania się komend wojskowych.

Mając na uwadze powyższe wątpliwości w stosunku do obowiązującego systemu kierowania ruchem wojsk, na podstawie wieloletnich doświadczeń i wniosków z niniejszych rozważań proponuje się nieco inną koncepcję KRW /rys. nr 8/ opartą na następujących założeniach:

1. Wszystkie ogniwa systemu KRW, który ma funkcjonować sprawnie w czasie wojny, będą tkwić w istniejącej pokojowej strukturze tego systemu.
2. Nie tworzy się nowych struktur nakładających się na istniejącą organizację wynikającą z administracyjnego podziału kraju.
3. Wszystkie ogniwa kierowania ruchem wojsk zdolne są do wykonywania zadań w każdym czasie ponieważ są zorganizowane i przygotowywane do ich wykonywania już w okresie pokoju.
4. Wojewódzkie sztaby wojskowe mają dobre warunki do ścisłego współdziałania w zakresie kierowania ruchem z organami MO ponieważ mogą wszystkie kwestie z tym związane ustalić już w okresie pokoju i stale je doskonalić. Znajomość organów i sił zabezpieczających stwarza optymalne warunki także w zakresie kierowania ruchem wojsk.

Przedstawione propozycje należy traktować jako pierwszy krok w dziedzinie reorganizacji systemu kierowania ruchem wojsk w warunkach naszego kraju. Wymagają one bowiem potwierdzenia /praktycznego sprawdzenia/ podczas prowadzonych ćwiczeń, przede wszystkim z wojskami.

7.2. Ostrzeżenie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza

W różnych materiałach źródłowych spotyka się dość zróżnicowane podejście do określenia pojęć dotyczących ostrzeżenia, alarmowania, a także powiadamiania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza.

Samo wyjaśnienie istoty poszczególnych definicji tych pojęć w zasadzie jest wszędzie jednakowe, natomiast ich wzajemne połączenie nie zawsze zrozumiałe np.:

1. Leksykon wiedzy wojskowej, wydany przez MON w 1979 roku określa tylko pojęcie ostrzegania i alarmowania. Przy czym pojęcie alarmowania utożsamia z powiadamianiem.
2. Mała encyklopedia wojskowa, wydana w 1970 r. podaje definicję tylko powiadamiania i alarmowania łącznie.
3. Mała encyklopedia powszechna PWN z 1970 r. nie podaje żadnej definicji z tego zakresu.
4. Biuletyn Informacyjny nr 2/134/ wydany przez MON w 1980 r. określa wszystkie trzy pojęcia, ale budzi np. pewne niejasności tekst ze strony 44 z załącznikiem 16. Niejasność polega na tym, że w tekście podaje się, iż informowanie jednostek wojskowych odbywa się przez grupę ostrzegania SD korpusu OPK, natomiast w załączniku - przez grupę powiadamiania.

Niektórzy autorzy, jak np. płk dr Jan RABAN^{15/} definiuje tylko pojęcie ostrzegania i alarmowania, tak w odniesieniu do wojsk /nie posiadających aktywnych środków walki z nieprzyjacielem powietrznym/, jak i ludności cywilnej.

Przedstawiona sytuacja w zakresie powiadamiania, ostrzegania i alarmowania wymaga uściślenia tych pojęć i jednoznacznego określenia.

Powiadamy organizuje się dla potrzeb aktywnych środków obrony powietrznej kraju. Ma ono na celu wyeliminowanie czynnika zaskoczenia i umożliwienie aktywnym środkom walki właściwego przygotowania się do odparcia nalotu. Informacje powiadamiania przekazywane są w formie zakodowanej, ale bez określenia adresata i według specjalnych planszetów. Z informacji tych mogą korzystać wszyscy, którzy znają częstotliwość na jakiej prowadzi się powiadamianie i posiadają takie same planszety. Tak więc oprócz wojsk nadmorskiego korpusu OPK z danych powiadamiania mogą korzystać również aktywne środki walki z nieprzyjacielem powietrznym wchodzące w skład wojsk operacyjnych, które czasowo przebywają na obszarze tego korpusu. Problematyka ta została szczegółowo omówiona w rozdziale 6 niniejszej pracy.

Pozostałe siły zbrojne /nie posiadające aktywnych środków OPL/ oraz organa i siły obrony cywilnej będą odbierać informację o zagrożeniu uderzeniami z powietrza tylko z sieci ostrzegania korpusu OPK i na tej podstawie ogłaszać /odwoływać/ alarm powietrzny. Stąd też w dalszej części rozważań na ten temat będą rozpatrywane problemy związane wyłącznie z ostrzeganiem i alarmowaniem.

Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza stanowi bardzo istotny element w obronie terytorium kraju mający duży wpływ na działanie wojsk, funkcjonowanie obrony cywilnej, a także na całokształt życia ludności w czasie wojny.

15/ J. Raban: "Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza i skażeniami na obszarze kraju". Przegląd OTK nr 1/7/. Warszawa, 1979, s. 69.

Głównym celem ostrzegania i alarmowania jest przede wszystkim zmniejszenie strat ludzkich i materialnych wywołanych uderzeniami środków napadu powietrznego.

Przez ostrzeganie rozumie się uprzedzenie wojsk o niebezpieczeństwie napadu z powietrza oraz o groźbie skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych. Dowództwom /sztabom/ jednostek wojskowych pozostawia się swobodę co do wykorzystania tej informacji dla ogłoszenia alarmu lub przyjęcia jej tylko do wiadomości.

Ostrzeganie prowadzi się z wyprzedzeniem 7-5 minut lotu celu do granic zagrożonego obszaru w formie zakodowanej według ustalonego wzoru.

Przez alarmowanie rozumie się natychmiastowe wykonanie z góry określonego i znanego polecenia /rozkazu/ dla ochrony wojsk i obiektów wojskowych przed uderzeniami z powietrza i skażeniami. Sygnał alarmu podaje się tekstem otwartym wszystkimi dostępnymi środkami.

Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza jednostek i obiektów wojskowych podporządkowania okręgowego czasu wojennego

Informacje o zagrożeniu uderzeniami z powietrza /ostrzeganie/ na podstawie których ogłaszany jest alarm powietrzny, przekazywane są ze stanowiska dowodzenia korpusu OPK przez grupę ostrzegania w wydzielonych sieciach łączności radiowej i przewodowej. Informacje powyższe są odbierane przez garnizonowe ośrodki ostrzegania i alarmowania, które są podstawowymi ogniwami systemu alarmowego sił zbrojnych. Rolę ośrodków alarmowania pełnią dyżurne służby operacyjne lub służby dyżurne sztabów, instytucji i jednostek wojskowych.

W zależności od ilości jednostek /obiektów/ wojskowych w garnizonie oraz ich podległości organizacyjnej i służbowej tworzy się jeden lub dwa ośrodki alarmowania.

Jeden ośrodek - w przypadku gdy w garnizonie stacjonują co najmniej dwie jednostki wojskowe, korzystające ze wspólnego węzła łączności.

Dwa ośrodki - jeżeli w garnizonie stacjonuje kilka jednostek różnej podległości organizacyjnej i korzystających z dwóch niezależnych węzłów łączności.

W garnizonach, w których stacjonuje tylko jedna jednostka wojskowa, ośrodek alarmowania nie organizuje się, jego rolę spełnia służba dyżurna jednostki.

Ośrodki alarmowe zorganizowane w obiektach koszarowych, które będą wykorzystywane w czasie wojny przygotowuje się z góry do działania na okres wojny. Po wyjściu wojsk z koszar ośrodki te włączają się organiza-

cyjnie w skład sztabów okręgów wojskowych, wojewódzkich sztabów wojskowych lub komend garnizonów.

Garnizonowe ośrodki alarmowania znajdujące się na obszarze określonych województw i znając ich kryptonimy mogą na podstawie informacji uzyskanych z sieci ostrzegania korpusu OPK prowadzić alarmowanie jednostek i obiektów wojskowych w garnizonie.

W ten sposób informacje o zagrożeniu z powietrza odbierane są z podstawowego źródła, jakim jest stanowisko dowodzenia korpusu OPK.

Można rozpatrywać również wariant, w którym garnizonowe ośrodki alarmowania otrzymywałyby sygnał alarmu z okręgu wojskowego. Wówczas jednak obieg informacji o sytuacji powietrznej wydłuża się o jedno ogniwo, co przy dużych prędkościach współczesnych środków napadu powietrznego wydaje się nie celowe.

Ośrodek alarmowania okręgu wojskowego wchodzi po prostu w skład sieci ostrzegania korpusu OPK, podobnie jak inne garnizonowe ośrodki alarmowania.

Podany system ostrzegania i alarmowania jest zrozumiały w stosunku do obiektów stałych /składy, magazyny itp./ i tych jednostek wojskowych, które znajdują się na stałe w garnizonach. Jednostki manewrowe okręgu wojskowego /jednostki wojsk wewnętrznych, obrony terytorialnej, inżynierjno-budowlane, budowy przepraw, komunikacyjne itp./ mogą w zależności od sytuacji dokonywać przegrupowania do wykonania różnych zadań na obszarze całego okręgu wojskowego. W stosunku do nich OW nie mógłby spełniać roli ośrodka alarmowania. W takim przypadku potwierdza się także zaleta korzystania przez te jednostki z informacji w ramach sieci ostrzegania korpusu OPK, pod warunkiem znajomości kryptonimów poszczególnych województw na obszarze OW i posiadania odpowiednich odbiorników.

Ostrzeganie i alarmowanie jednostek wojsk operacyjnych własnych i sojuszniczych podczas przegrupowania przez obszar okręgu wojskowego

Własne wojska operacyjne po wyjściu z garnizonowego systemu alarmowania włączają się bezpośrednio do sieci ostrzegania właściwych korpusów OPK. Odbierają wówczas nie sygnał alarmu o zagrożeniu z powietrza, a informację o zagrożeniu, na podstawie której dowódca jednostek wojskowych lub upoważnione przez nich osoby pobierają decyzję do ogłoszenia /odwołania/ alarmu powietrznego.

Dla odebrania informacji o zagrożeniu uderzeniami z powietrza w sieci ostrzegania korpusu OPK jednostki wojskowe muszą znać kryptonimy województw, przez które dokonują przegrupowania, lub na obszarze których się znajdują.

Aktywne środki walki z nieprzyjacielem powietrznym po odebraniu informacji z sieci ostrzegania /powiadamiania/ korpusu OPK przygotowują się do otwarcia ognia, w zależności od sytuacji w jakiej się znajdują /marsz, rejon odpoczynku/.

Wojska sojusznicze znajdujące się na obszarze naszego kraju działają na podobnej zasadzie jak własne wojska operacyjne. Wszelkie dane z zakresu ostrzegania o zagrożeniu z powietrza otrzymują w czasie przekraczania naszej granicy wschodniej od komendy strefy kierowania ruchem tranzytowym WOP.

Z przedstawionych rozważań wynika, że ostrzeganie prowadzone przez korpusy OPK spełni wówczas swoją rolę jeżeli będzie wiarygodne i dotrze do adresatów w odpowiednim czasie, to jest ani zbyt wcześnie, ani zbyt późno. Przyjęty czas wyprzedzenia 7-5 minut lotu celu do granicy zagrożonego rejonu wydaje się zbyt długi, ponieważ przy obecnych prędkościach współczesne środki napadu powietrznego mogą pokonać odległość około 100 km i dokonać zmiany kursu. Informacja o zagrożeniu dla określonego obiektu może więc być niewiarygodna. Przyjęta koncepcja ostrzegania prowadzi do ogłaszania zbyt częstych nieuzasadnionych alarmów dla jednostek wojskowych, a ludność cywilna jest niepotrzebnie odrywana od produkcji.

Wydaje się, że dotychczasowy system ostrzegania wymaga zmniejszenia czasu wyprzedzenia, co można osiągnąć przez nałożenie obowiązku alarmowania na korpusy OPK, ponieważ tylko one dysponują danymi zapewniającymi dużą wiarygodność informacji o zagrożeniu z powietrza. Ponadto należałoby dokonać automatyzacji przekazywania informacji w systemie ostrzegania i alarmowania.

Głównie odnosi się to do obszaru POW, który od strony morza posiada otwartą granicę państwową. W przypadku nalotu ŚNP nieprzyjaciela z kierunku morza, zwłaszcza na małych i bardzo małych wysokościach, jednostki i obiekty wojskowe, a także ludność cywilna może nie zostać na czas ostrzeżona o zagrożeniu z powietrza w pasie nadbrzeżnym. Sytuację taką determinują dwa podstawowe czynniki: czas obiegu informacji od momentu wykrycia celu do czasu odebrania sygnału alarmu powietrznego oraz czas ukrycia ludności. Czas obiegu informacji w systemie nie zautomatyzowanym wynosi około 5-7 minut /wykrycie celu przez PRL i przekazanie danych na PłSD-1', z PłSD na SD KOPK 2-3', z SD KOPK dla odbiorców 2-3'/. Czas na ukrycie ludności przewiduje się również w granicach 5-7 minut. Łącznie czas obiegu informacji i czas potrzebny na ukrycie wynosi 10-14 minut. W tym czasie cel przeleci 130-180 km /przeciętnie 150 km/

przyjmując prędkość lotu 13 km/1 minutę. Nasze najlepsze stacje radiolokacyjne /Narew/ mogą wykryć cel powietrzny na wysokości 100 m z odległości około 60 km. Wynika z tego, że w pasie nadbrzeżnym o szerokości 90 km wojsko i ludność nie zdąży się ukryć. Należy jednak zaznaczyć, że w kalkulacjach przyjęto warunki optymalne, to jest: KOPK posiada najlepsze stacje radiolokacyjne, przeciwnik nie stosuje zakłóceń, cel nie będzie wykonywał lotu poniżej 100 m itp.

Sytuacja może radykalnie się zmienić w przypadku posiadania na Bałtyku okrętów dozoru radiolokacyjnego lub planowanych do wprowadzenia w przyszłości środków dozoru powietrznego. Wówczas pas nadbrzeżny, w którym wojsko i ludność nie zostanie na czas ostrzeżona można poważnie zmniejszyć lub całkiem wyeliminować.

7.3. Użycie sił okręgu wojskowego w akcjach ratunkowych

Współczesne poglądy na rozpoczęcie i przebieg ewentualnej wojny z użyciem broni masowego rażenia, a zwłaszcza broni jądrowej zakładają, iż nie ograniczy się ona do bezpośredniego sfarcia wojsk na froncie zewnętrznym lecz obejmie także zaplecze walczących stron. Wychodząc z tego założenia i położenia POW na obszarze naszego kraju należy sądzić, że całe jego terytorium może znaleźć się pod oddziaływaniem przeciwnika.

W takiej sytuacji duże znaczenie mieć będzie obrona przed bronią masowego rażenia organizowana w jednostkach wojskowych jako jeden z rodzajów bojowego lub operacyjnego zabezpieczenia działań. Natomiast w skali całego kraju obronę tę należy rozumieć w szerszym stopniu - jako jedno z zadań militarnej obrony terytorium kraju, które realizowane są na szczeblu dowództw okręgów wojskowych.

Okręgi wojskowe będą wykorzystywać do prowadzenia akcji ratunkowej przede wszystkim siły będące w ich bezpośrednim podporządkowaniu. Siły te mogą prowadzić akcję ratunkową na korzyść:

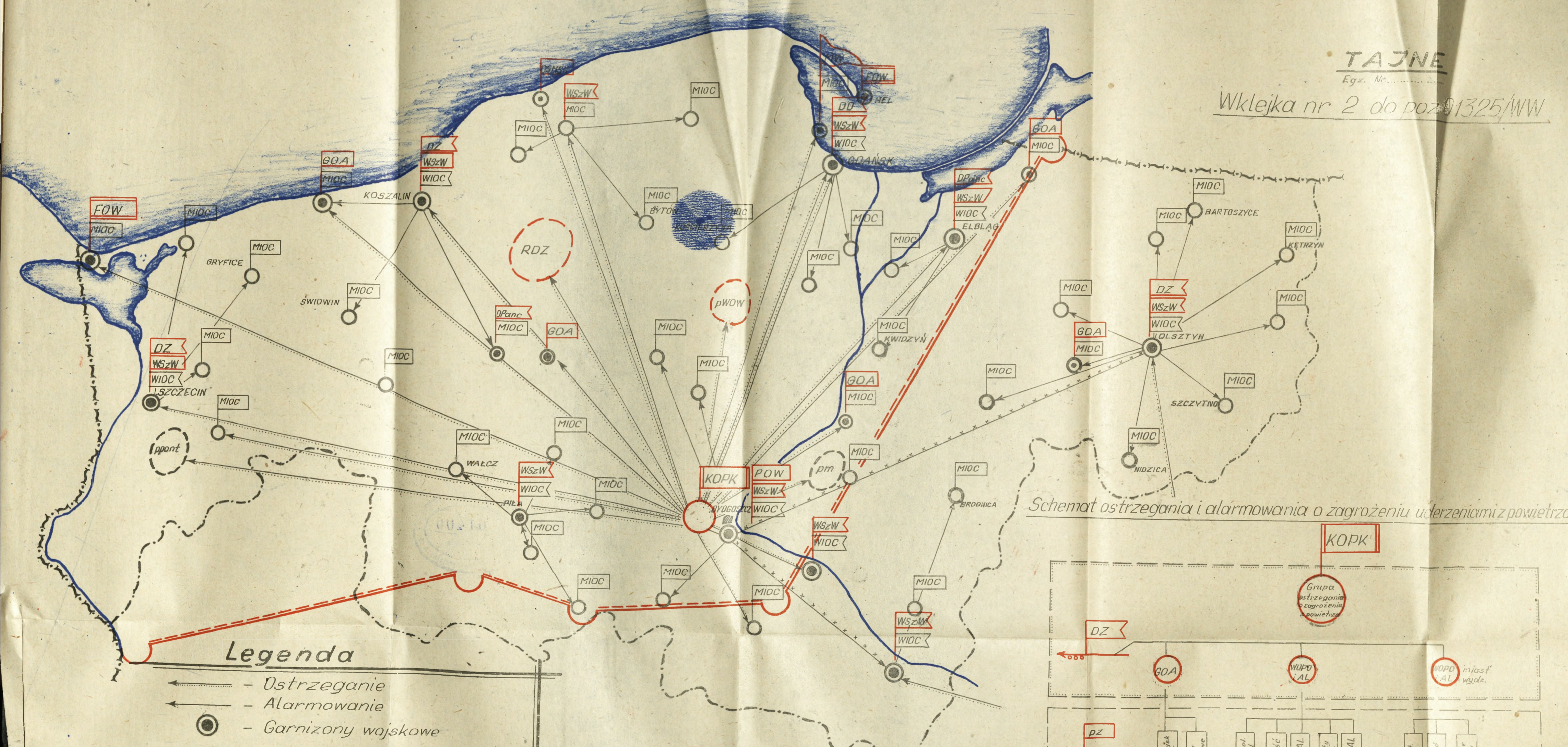
- jednostek i obiektów wojskowych /koszar, magazynów, składów itp./ bezpośrednio podporządkowanych okręgowi i wojsk operacyjnych;
- wojsk i obiektów obrony powietrznej kraju;
- ludności cywilnej.

W ramach okręgu wojskowego nie wszystkie jednostki wojskowe są w jednakowym stopniu przystosowane do prowadzenia akcji ratunkowych. Niektóre z nich, jak np.: obrony terytorialnej, wojsk obrony wewnętrznej, inżynierjno-budowlane, chemiczne, wojsk ochrony pogranicza /bataliony odwodowa/przeładunkowe, transportowe, zapasowe lub rezerwowe, wyższe szkoły oficerskie, szkoły chorążych i podoficerów mogą brać udział w akcjach

TAJNE

Egz. Nr.

Wklejka nr 2 do poz. 1325/WW

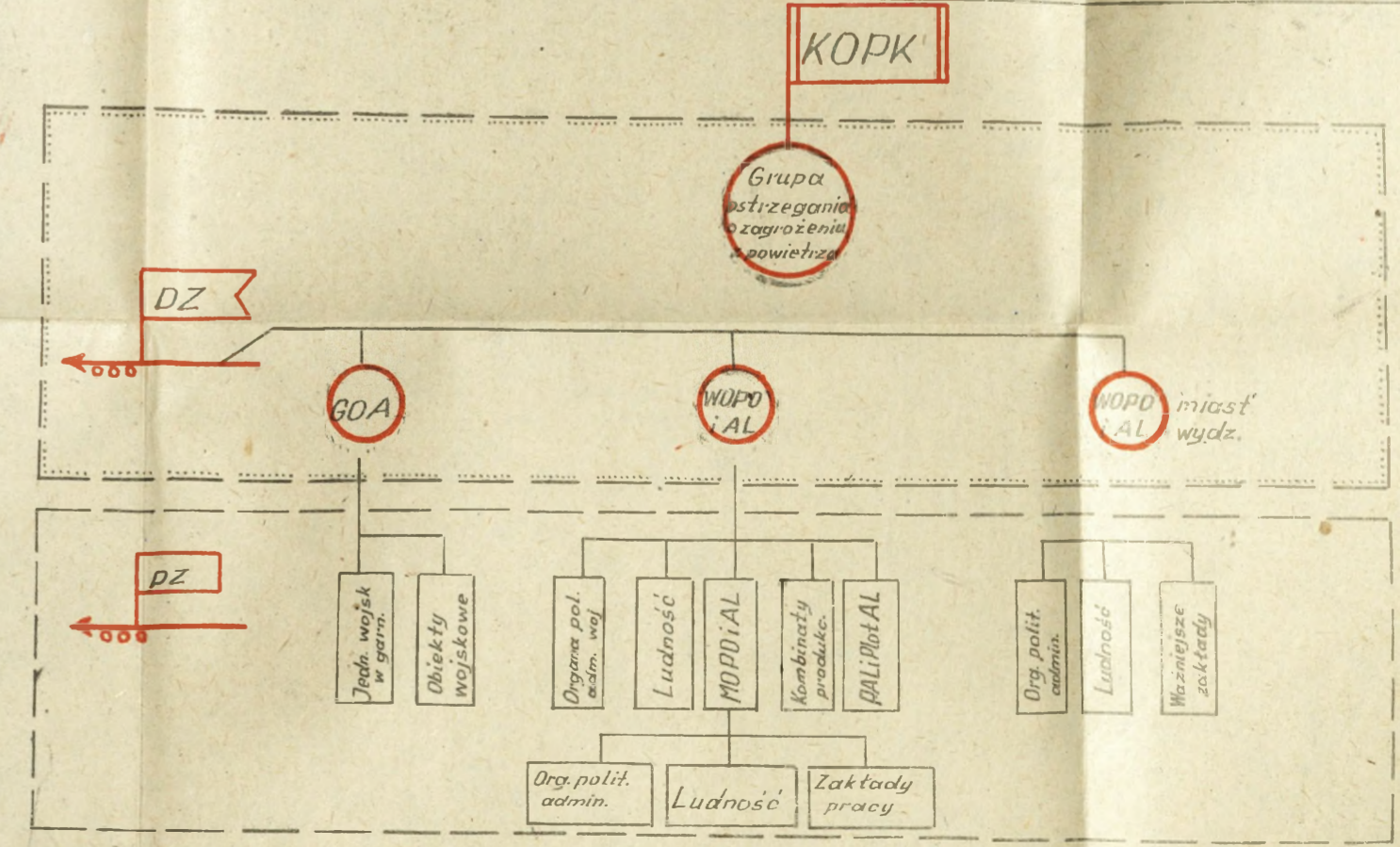
Schemat ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza

Legenda

- (dashed line with arrow) — Ostrzeganie
- (solid line with arrow) — Alarmowanie
- (circle with dot) — Garnizony wojskowe

Skala 1: 1 000 000

Rys. nr 10 Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza na obszarze POW

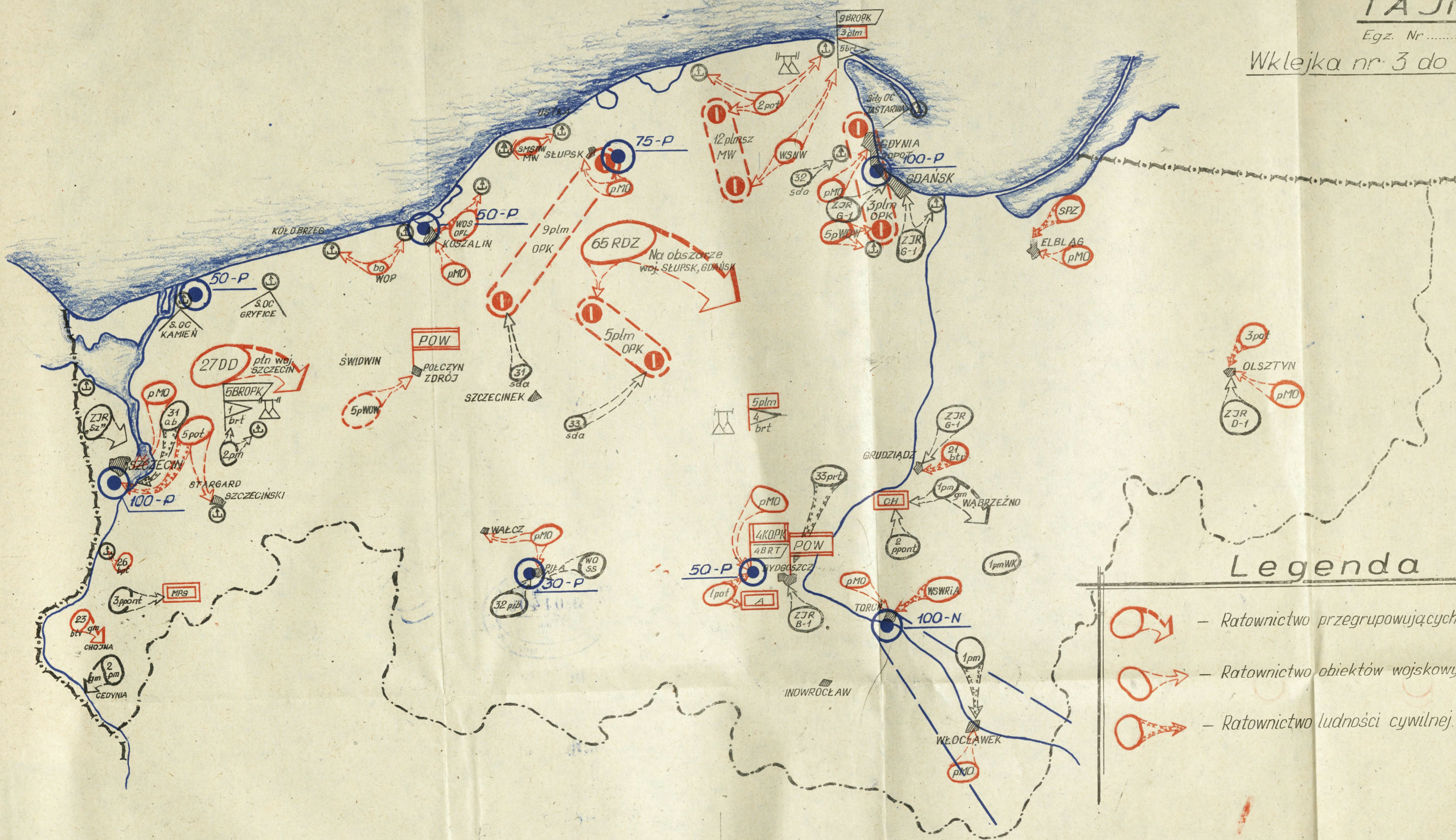

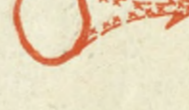
TAJNE

Egz. Nr

Wklejka nr 3 do poz. 01325/WW

Legenda

- - Ratownictwo przegrupowujących się jednostek wojskowych
- - Ratownictwo obiektów wojskowych
- - Ratownictwo ludności cywilnej

Rys. nr 11. Prowadzenie akcji ratunkowych na obszarze POW

Skala 1:1000000

ratunkowych w całości lub wydzielić większość swoich sił. Pozostałe jednostki wybitnie specjalistyczne, jak: pontonowe, komunikacyjne, łączności, ochrony obiektów, regulacji ruchu mogą wydzielić niewielkie grupy ratunkowo-ewakuacyjne, ponieważ będą także wykonywać inne bardzo istotne zadania.

Okręg wojskowy jest szczególnie predysponowany do planowania i organizacji akcji ratunkowych, gdyż oprócz potrzebnych sił dysponuje sztabem jako organem dowodzenia, środkami łączności i transportu. Ma także możliwość oceny sytuacji na dużym obszarze i manewru siłami ratowniczymi do miejsc, gdzie pomoc powinna być udzielona w pierwszej kolejności.

Akcja ratunkowa w jednostkach i obiektach wojskowych

W zależności od sposobu rozpoczęcia działań wojennych i rodzaju wykonywanych uderzeń przez przeciwnika /klasycznych, jądrowych/, manewrowe jednostki wojskowe mogą znaleźć się w różnym położeniu: w garnizonach, rejonach alarmowych, dokonywać przegrupowania lub wykonywać inne zadania na obszarze okręgu. Można więc przyjąć, że w stosunku do tych jednostek nie można przewidzieć rejonu porażenia, natomiast w odniesieniu do obiektów stałych rejon ten będzie znany.

Jednostki wojskowe zarówno podporządkowania okręgowego, jak i centralnego, a także wojska sojusznicze akcję ratunkową prowadzą we własnym zakresie. Siły i środki OW przeznaczone są jedynie do udzielania im - w miarę posiadanych możliwości - niezbędnej pomocy. Pomoc ta może być udzielana przez jednostki manewrowe podporządkowania okręgowego i garnizonowe oddziały samoobrony /GOS/. Kilka oddziałów /grup/ ratunkowo-ewakuacyjnych oddziałów manewrowych i GOS może tworzyć garnizonowe zgrupowania jednostek ratowniczych, które podlegać będą dowódcy garnizonu lub dowódcy największej jednostki. W przypadku posiadania przez jednostkę wojskową odpowiedniej ilości przydatnych do ratownictwa pododdziałów mogą być tworzone samodzielne oddziały /grupy/ ratunkowo-ewakuacyjne.

W sprzyjających okolicznościach - gdy nie wykonują innych ważnych zadań - również wojska operacyjne /własne i sojusznicze/ znajdujące się na obszarze naszego kraju mogą być wykorzystane do prowadzenia akcji ratunkowych na korzyść okręgu wojskowego.

Planowanie i organizacja akcji ratunkowych na korzyść jednostek manewrowych jest utrudnione i musi opierać się na przewidywaniach. Wynika stąd konieczność wytypowania głównych /newralgicznych/ rejonów lub rubieży, na które przeciwnik może oddziaływać bronią masowego rażenia i w zależności od tego przewidzieć do działania te jednostki ratownicze, które w stosunku do nich znajdują się najbliżej.

W czasie prowadzenia działań wojennych nie można wykluczyć sytuacji, w której zajdzie potrzeba prowadzenia ratownictwa w innych niż przewidywano rejonach. Wówczas należy przyjąć jako zasadę, że czas przegrupowania jednostki ratowniczej do rejonu porażenia nie powinien być dłuższy niż 3-4 godziny.

Z ramienia okręgu wojskowego rolę koordynatora akcji ratunkowej na obszarze województw powinny przejąć wojewódzkie sztaby wojskowe (WSzW), którym podlegałyby wszystkie jednostki ratunkowe na administrowanym terenie. Dodatnią stroną takiego rozwiązania jest to, że WSzW mają możliwości koordynacji działań sił wojskowych z cywilnymi na doskonale znanym obszarze. W wypadku, gdy rozmach akcji ratunkowej wykracza poza granice i możliwości województwa, to wówczas kierowanie przejmuje okręg wojskowy. Również sztab okręgu wojskowego koordynuje akcjami ratunkowymi w obiektach wojskowych i wojskach OTK oraz wysiłkiem wojsk OTK w udzielaniu pomocy obronie cywilnej.

Udzielana pomoc w ramach akcji ratunkowych na korzyść wojsk operacyjnych będzie sprowadzała się przede wszystkim do: rozpoznania rejonów porażen, udzielania pomocy medycznej, technicznej i materiałowej, ewakuacji porażonych ludzi i uszkodzonego sprzętu, gaszenia pożarów, dezaktywacji i odkażania oraz regulacji ruchu.

Jeśli uderzenie BHR zostało wykonane na wojska operacyjne, wówczas wojewódzki sztab wojskowy natychmiast udziela im niezbędnej pomocy, wydzielając odpowiednie siły ratownicze. Jeśli dowództwo /sztab/ jednostki ocalało i przystępuje do akcji ratunkowej własnymi siłami to przedstawiciel WSzW obowiązany jest realizować świadczenia na rzecz porażonych wojsk pod dowództwem tej jednostki wojskowej.

Nawiązanie kontaktu między WSzW a dowódcą lub sztabem jednostki wojsk operacyjnych jest wzajemnym obowiązkiem. Jednakże z uwagi na to, że WSzW znają teren i drogi przegrupowania, ich obowiązkiem powinno być ten kontakt nawiązać z porażoną jednostką operacyjną.

Współdziałanie sił okręgowych z wojskami operacyjnymi polega na zgraniu wysiłku wszystkich sił we wspólnej akcji ratunkowej w określonym miejscu i czasie dla osiągnięcia głównego celu jakim jest ratowanie porażonych ludzi i odtworzenie zdolności bojowej oddziałów wojskowych.

W ramach współdziałania należy przede wszystkim ustalić: sposób prowadzenia rozpoznania i ochrony rejonu porażenia, sposób wprowadzania sił ratunkowych do porażonego rejonu, zakres pomocy medyczno-sanitarnej, zakres pomocy technicznej i zabezpieczenia uszkodzonego sprzętu, sposób uzupełnienia poniesionych strat w ludziach, sprzęcie, uzbrojeniu, żywności, paliwie itp.

Zadania wojsk i sztabów obrony terytorialnej w zakresie akcji ratunkowej w wojskach operacyjnych w każdej sytuacji będą miały określoną specyfikę, dlatego wymagają wiele inicjatywy, elastyczności, wariantowania przy planowaniu i w czasie działania.^{16/}

Organizacja akcji ratunkowej w stałych obiektach wojskowych /magazyny, składy, bazy przeładunkowe, koszary itp./ jest mniej skomplikowana i polegać może głównie na ratownictwie medycznym, technicznym i przeciwpożarowym. W stałych obiektach wojskowych akcja ratunkowa prowadzona będzie siłami garnizonowych zgrupowań ratowniczych lub przez samodzielne jednostki na ogólnych zasadach. Odnosi się to w zasadzie do tych obiektów, które znajdują się będą poza aglomeracjami miejskimi. W obiektach wojskowych położonych w miastach, oprócz sił wojskowych, będą brać także udział w ratownictwie jednostki ratownictwa cywilnego. W tym przypadku dowódcy jednostek wojskowych będą podlegać dowódcy zgrupowania jednostek ratowniczych obrony cywilnej.

Problem wzajemnego podporządkowania i współzależności w obowiązujących dokumentach normatywnych^{17/} nie został jednoznacznie określony. Wydaje się jednak rzeczą naturalną, że pracami ratunkowymi w obiektach wojskowych kierują dowódcy wojskowi, natomiast w aglomeracjach miejskich - szefowie /dowódcy zgrupowań ratowniczych/ obrony cywilnej.

Specyfika położenia POW wymaga nawiązania współdziałania w prowadzeniu akcji ratunkowej na wybrzeżu morskim z siłami i środkami podległymi marynarce wojennej. Chodzi tu zwłaszcza o zgranie wysiłków sił różnego podporządkowania /POW, MW, WOP, OC/ podczas prowadzenia ratownictwa w portach wojennych. Rolę koordynatora w tym przypadku powinien spełniać kapitanat portu, który z racji pełnienia swych funkcji jest do tego celu najbardziej predysponowany. Pomorski Okręg Wojskowy dla udzielenia pomocy Marynarce Wojennej organizuje 2-3 brzegowe oddziały ratunkowo-ewakuacyjne /BORE/ dla wykonania określonych zadań na oddzielnych kierunkach bądź scentralizowanie w strefach odpowiedzialności flotyli obrony wybrzeża.

16/ J. Raban: "Użycie wojsk OTK w akcjach ratunkowych na obszarze kraju", Myśl Wojskowa nr 3. Warszawa, 1977, s. 40.

17/ 1. Rozkaz MON nr pf.1/Org. z dnia 2.01.1976 r. w sprawie zadań organów wojskowych na rzecz obrony cywilnej.
2. Wytyczne Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 31.07.1976 r. w sprawie udziału sił i środków obrony cywilnej w realizacji zadań na rzecz sił zbrojnych.

Prowadzenie akcji ratunkowej na korzyść wojsk i obiektów korpusu obrony powietrznej kraju

Z przeprowadzonych ocen wynika, że w wypadku wykonania przez przeciwnika zmasowanych uderzeń jądrowych, wojska i obiekty nadmorskiego korpusu OPK mogą ponieść straty w granicach 50-60%.^{18/} W takiej sytuacji główny wysiłek działania wojsk i sztabów OPK będzie skierowany na zapewnienie ciągłości wykonania zadań osłony powietrznej i przeprowadzenia operacyjno-taktycznych przedsięwzięć likwidacji skutków uderzeń przeciwnika, zaś przede wszystkim na odtworzenie naruszonego systemu dowodzenia i łączności oraz systemu ognia i ugrupowania bojowego. Zatem do prowadzenia akcji ratunkowej wojska OPK nie będą dysponować dostateczną ilością sił i środków. Niezbędna będzie dla nich pomoc ze strony POW i obrony cywilnej, w przeciwnym bowiem wypadku oddziały czy związki taktyczne OPK do akcji ratunkowej we własnym zakresie będą musiały angażować część wojsk zdolnych do walki i jej zabezpieczenia oraz potrzebnych do odtworzenia naruszonej zdolności bojowej. Tak więc podstawowym celem działania wojsk OPK w zakresie likwidacji skutków uderzeń BMR będzie odtworzenie - w maksymalnym stopniu oraz w jak najkrótszym czasie - zdolności i gotowości bojowej systemu OPK, a zwłaszcza systemu dowodzenia.

Innym argumentem uzasadniającym konieczność udzielenia wojskom OPK pomocy z zewnątrz jest specyficzne usytuowanie obiektów nadmorskiego korpusu OPK, które w większości rozmieszczone są oddzielnie nad brzegiem morza, na dużych odległościach od siebie, co niejednokrotnie wyklucza wzajemną pomoc.^{19/} Szczególnie dotyczy to jednostek raketowych i pododdziałów radiotechnicznych nadmorskiego korpusu OPK rozmieszczonych na odcinku Ustka - Kołobrzeg w obronie strefowej. Ponadto w stosunku do wszystkich jednostek korpusu położonych nad brzegiem morza nie można prowadzić akcji ratunkowej od strony północnej, co oczywiście zmniejsza możliwości ratunkowe.

Przewidywane działanie sił ratowniczych do akcji w obiektach nadmorskiego korpusu OPK odbywa się w ścisłym współdziałaniu z POW. W tym celu dowództwo korpusu zgłasza do okręgu dane dotyczące własnych sił ratowniczych, potrzeby ze strony okręgu wojskowego oraz ewentualnie jakie siły i środki przekazuje do dyspozycji POW. Na tej podstawie

18/ Między innymi Biuletyn Informacyjny nr 2/134/. Wyd. MON. Warszawa, 1980, s. 192.

19/ J. Raban: "Użycie wojsk OTK w akcjach ratowniczych na obszarze kraju". Myśl Wojskowa nr 3. Wyd. MON. Warszawa, 1977, s. 41.

sztab POW może planować użycie sił okręgowych na rzecz jednostek i obiektów OPK, w których występują niedobory sił własnych.

Użycie sił POW do akcji ratunkowych w wojskach i obiektach OPK jest ułatwione ze względu na to, że już w okresie pokoju znane są rejony alarmowe jednostek okręgów wojskowych i rozmieszczanie oddziałów /pododdziałów/ OPK, oraz ich ewentualny /przewidywany/ manewr.

Użycie sił obrony cywilnej na korzyść wojsk OPK ustala się przez bezpośredni kontakt dowództwa korpusu OPK z szefami /inspektorami/ obrony cywilnej województw lub - i to jest bardziej racjonalne rozwiązanie - z dowództwem OW, które poprzez WSZW uzyskuje dane z zakresu możliwości wykorzystania sił obrony cywilnej. W tym drugim przypadku OW dysponując danymi odnośnie możliwości wykorzystania wszystkich sił ratowniczych na swoim obszarze może je wykorzystać w bardziej racjonalny sposób.

Siły okręgów wojskowych są przewidywane do udzielania pomocy wojskom OPK w zakresie ratownictwa medycznego i technicznego. Do wykonania tych zadań posiadają: transport sanitarny, szpitale garnizonowe i stacje krwiodawstwa, oddziały inżynieryjno-techniczne, inżynieryjno-budowlane i obrony terytorialnej.

Siły obrony cywilnej mogą udzielić bardziej specjalistycznej pomocy w zakresie: gaszenia pożarów, rozpoznania skażeń, odkażania i dezaktywacji, pomocy medycznej /szpitale cywilne/, a także budowlanej.

Użycie sił wojskowych do prowadzenia akcji ratunkowej na rzecz ludności cywilnej

Rozkaz MON z dnia 2.01.1976 r. zawiera ustalenia, w myśl których organa wojskowe - w zależności od szczebla organizacyjnego - współpracują z odpowiednimi organami obrony cywilnej kraju, województwa, miasta, gminy i zakładu pracy, szczególnie w zakresie wzajemnych świadczeń. Świadczenia organów i sił wojskowych na rzecz obrony cywilnej obejmują szeroki wachlarz zadań, w tym także ratownictwo, które w okresie pokoju może być związane z likwidacją klęsk żywiołowych, a w czasie wojny z likwidacją skutków uderzeń przeciwnika, szczególnie jądrowych.

Jednostki wojskowe podporządkowania okręgowego czasu "W" i operacyjne będą użyte przede wszystkim do akcji ratunkowych w większych miastach i aglomeracjach miejsko-przemysłowych. Uwarunkowane jest to tym, że na tych obszarach powstaną największe straty i zniszczenia, co spowoduje konieczność wzmocnienia sił obrony cywilnej. W sytuacji kiedy siły obrony cywilnej poniosą duże straty /nie wyszły np. do strefy zamiejskiej/ lub nie osiągnęły gotowości do prac ratunkowych, jednostki wojskowe będą jedyną siłą zdolną prowadzić akcję ratunkową nawet samodzielnie.

W warunkach masowego użycia broni jądrowej przez przeciwnika na obszarze naszego kraju powstanie sytuacja, w której największe straty poniesie ludność cywilna. Potwierdzeniem tego stwierdzenia są przeprowadzone ćwiczenia przez Katedrę Obrony Terytorium Kraju. Na przykład w ćwiczeniu grupowo-epizodycznym na temat: "Udział sił obrony cywilnej w likwidacji skutków uderzenia jądrowego wykonanego na DZ na obszarze kraju" obliczono, że straty sanitarne DZ wyniosą około 1500 żołnierzy, a wśród ludności cywilnej około 5000 osób. Należy dodać, że DZ w rejonie wyjściowym znajdowała się na pograniczu województwa koszalińskiego i słupskiego, gdzie gęstość zaludnienia jest niewielka /52 osoby na 1 km²/ w stosunku do średniej krajowej /111 osób na 1 km²/.

Przytoczony przykład wskazuje, że podczas masowych uderzeń bronią jądrową na obszar naszego kraju częściej powstanie sytuacja, w której siły zbrojne będą brały udział w akcji ratunkowej na rzecz obrony cywilnej niż odwrotnie. Odnosić się to będzie do obszarów wszystkich okręgów wojskowych, a zwłaszcza do SOW, gdzie gęstość zaludnienia jest największa.

Możliwość użycia jednostek wojskowych do akcji ratunkowych w aglomeracjach miejsko-przemysłowych jest uzależniona od bardzo wielu czynników, jak np. od sytuacji w jakiej nastąpiło porażenie miasta, rodzaju i wielkości tego porażenia, wielkości i rodzaju strat i zniszczeń, rodzaju i sposobu zabudowy miasta, warunków meteorologicznych, pory dnia, czasu wejścia do akcji od momentu porażenia, stanu fizycznego i psychicznego żołnierzy itp.

Jednostki wojskowe biorące udział w akcji ratunkowej nie wykonują tego zadania całością sił. Wszystko co jest zbędne w akcji /sprzęt, wyposażenie, zapasy i urządzenia tyłowe/ pozostawiają poza strefami zniszczeń i skażeń odpowiednio obsługiwane i chronione. Można więc w ugrupowaniu jednostki wojskowej /nie specjalistycznej/ skierowanej do akcji ratunkowej wyróżnić następujące elementy: rzut ratunkowy - prowadzący akcję ratunkową w mieście, pozostałość jednostki będącej poza strefą zniszczeń i skażeń oraz urządzenia stałe wykonujące zadania na korzyść rzutu ratunkowego i w pewnym stopniu na korzyść pozostałości jednostki i w związku z tym rozmieszczone pomiędzy nimi.

Użycie jednostek okręgu wojskowego do wykonania tych zadań może być zaplanowane już w okresie pokoju na podstawie dokonanej oceny zagrożenia i znajomości działania wojsk POW. Wykorzystanie wojsk operacyjnych może opierać się jedynie na przewidywaniach. Decyzję odnośnie ich użycia do akcji ratunkowych będzie można powziąć dopiero po wykonaniu uderzeń na podstawie oceny konkretnej sytuacji. Zgodę do takiego wykorzystania wojsk operacyjnych musi wyrazić Sztab Generalny.

Zaangażowanie jednostek wojskowych do akcji ratunkowych na rzecz ludności cywilnej przyniesie także wymierne korzyści siłom zbrojnym w zakresie odzyskania zasobów mobilizacyjnych i odblokowanie węzłów komunikacyjnych. Duże znaczenie mieć będą także odczucia moralno-psychiczne zarówno wśród społeczeństwa, jak i wojska.

x x
 x

W rozdziale tym przedstawione zostały wyniki badań w zakresie tylko trzech problemów ząębających się bezpośrednio z tematyką obrony powietrznej w północno-zachodniej części obszaru PRL.

W odniesieniu do właściwości przegrupowania wojsk przez obszar POW starano się przedstawić specyfikę tego przegrupowania przede wszystkim dla wojsk OP, których zintegrowane użycie w początkowym okresie wojny może mieć decydujące znaczenie dla wyników prowadzonej wojny. Problem przegrupowania wojsk, w tym OP w pozostałych OW, będzie o wiele bardziej skomplikowany. Wpływają na to dwa podstawowe czynniki:

1/ przegrupowanie wojsk OP może praktycznie odbywać się we wszystkich kierunkach, przecinając rnkadowo drogi przegrupowania wojsk operacyjnych, 2/ rozśrodkowanie promieniście dużej liczby ludności z miast zagrożonych /szczególnie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego/ może spowodować kolizje na drogach przegrupowania wojsk. W tych warunkach na skutek utrudnionego manewru wojska OP mogą mieć mniejszą skuteczność działania.

W zakresie ostrzegania i alarmowania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza wydaje się celowym zwłaszcza w odniesieniu do obszaru POW nałożenie obowiązku alarmowania na korpus OPK w wypadku nalotu od strony morza.

W odniesieniu do użycia sił okręgu wojskowego w akcjach ratunkowych na rzecz sił wojskowych oraz ludności cywilnej, staje się koniecznym ustalenie zadań priorytetowych dla OW dotychczas nieokreślonych w żadnym dokumencie normatywnym. Wydaje się, że siły OW powinny w pierwszej kolejności prowadzić akcję ratunkową na rzecz wojska, a w drugiej kolejności na rzecz obrony cywilnej. Oczywiście będzie to zasada generalna, w przypadku np. gdy wojska /obiekty wojskowe/ zostaną porażone w jednakowym stopniu jak ludność cywilna. Natomiast siły ratownictwa obrony cywilnej działałyby na odwrotnej zasadzie, to jest w pierwszej kolejności prowadziłyby akcję ratunkową na rzecz ludności cywilnej, a w drugiej na rzecz wojska. Takie ustalenia są konieczne zwłaszcza dla określenia zasad współdziałania między wojskowymi i cywilnymi siłami ratowniczymi.

Uwypuklono także pewną specyfikę prowadzenia działań ratunkowych występującą w POW przede wszystkim w odniesieniu do obiektów nadmorskiego korpusu OPK. Właściwości terenowe i ugrupowanie jednostek tego korpusu będą utrudniały prowadzenie sprawnej akcji ratunkowej zwłaszcza bezpośrednio na wybrzeżu morskim.

8. WSPÓLDZIAŁANIE SIŁ I ŚRODKÓW DZIAŁAJĄCYCH W SYSTEMIE OBRONY POWIETRZNEJ NADMORSKIEGO KORPUSU OPK

8.1. Ogólne zasady współdziałania

Obronę powietrzną tworzy się wspólnym wysiłkiem wszystkich rodzajów sił zbrojnych działających w jednolitym systemie obrony powietrznej. W systemie obrony powietrznej nadmorskiego korpusu OPK oprócz jego organicznych sił i środków działają również - na zasadzie operacyjnego podporządkowania^{1/} - wydzielone związki taktyczne, oddziały i pododdziały: lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych /lotnictwa frontowego/, rakiet przeciwlotniczych i artylerii przeciwlotniczej wojsk OPL okręgu wojskowego /wojsk operacyjnych/, lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej, raketowe i lufowe środki przeciwlotnicze okrętów w portach i na redzie oraz siły i środki przybrzeżnej artylerii przeciwlotniczej dużego i średniego kalibru. Ponadto nadmorski korpus OPK wykonuje swoje zadania w powiązaniu z sąsiednimi złączkami operacyjno-taktycznymi systemu OPK PRL i systemu OPK ZSRR oraz ze złączkami taktycznymi OPK NRD, a także z radzieckimi złączkami lotnictwa myśliwskiego bazującymi na terytorium Polski i Niemieckiej Republiki Demokratycznej.

Uwzględnienie wszystkich wymienionych kontrahentów, a w tym dużej ilości i różnorodności środków mogących działać w strefie działań bojowych korpusu OPK wymaga wysoce zorganizowanego i sprawnie realizowanego współdziałania.^{2/}

Celem współdziałania wszystkich sił i środków działających w systemie OPK jest najbardziej efektywne ich wykorzystanie i harmonijne zgranie wysiłku do zwalczania środków napadu powietrznego nieprzyjaciela, zapewnienie bezpieczeństwa działań własnego lotnictwa w strefach ognia wojsk raketowych i artylerii przeciwlotniczej oraz zapewnienie odporności i żywotności systemu obrony powietrznej.

Głównym zadaniem współdziałania jest zapewnienie niszczenia przeciwnika powietrznego w strefie współdziałania, na wyznaczonych rubieżach - w razie próby jego wtargnięcia w bronioną przestrzeń powietrzną oraz

- 1/ Podporządkowanie operacyjne dowódcy korpusu OPK wyznaczonych sił i środków innych rodzajów sił zbrojnych i rodzajów wojsk oznacza przyznanie dowódcy korpusu prawa decydowania o ich użyciu w walce ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela. Dowódca korpusu nie może jednak decydować o dyslokacji tych sił oraz zmianie limitu sił i środków wyznaczonych do działań w systemie OPK.
- 2/ Współdziałanie wojsk - zgrane pod względem zadań, kierunków rubieży i czasu działania uczestniczących w operacji /walce/ różnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk. Słownik podstawowych terminów wojskowych - wyd. MON, sygn. Sztab Gen. 815/77

niedopuszczenie go do wykonania uderzeń na wojska i obiekty.^{3/}

W świetle powyższego stwierdzenia istotną kwestią jest wcześniejsze uzgodnienie i bieżące uaktualnianie sposobu prowadzenia wspólnych działań bojowych przez siły i środki systemu OPK w odniesieniu do celu, miejsca, przestrzeni i czasu ich realizacji. Współdziałanie w każdych warunkach powinno zapewniać najbardziej efektywne wykorzystanie możliwości bojowych współdziałających wojsk w celu skutecznej obrony obiektów, zwalczania nieprzyjaciela powietrznego w całej strefie działań bojowych korpusu OPK, stwarzając im jednocześnie warunki swobodnego działania i wzajemnego bezpieczeństwa.

Podstawę do rozwiązywania problemów w zakresie współdziałania w systemie OP korpusu OPK stanowią: Dyrektywa Ministra Obrony Narodowej nr 003/Oper. z dnia 30.12.1974 r. i wytyczne szefa Sztabu Generalnego WP do współdziałania sił i środków działających w systemie OPK, zarządzenie szefa Sztabu Generalnego WP nr 23 z dnia 3.07.1978 r., "Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju" oraz wytyczne dowódców: wojsk obrony powietrznej kraju, wojsk lotniczych i marynarki wojennej. Ponadto uwzględnia się postanowienia zawarte w "Instrukcji organizacji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw Układu Warszawskiego"^{4/}, "Instrukcji współdziałania sił obrony przeciwlotniczej flot sojuszniczych z siłami obrony powietrznej nadmorskich związków operacyjnych i operacyjno-taktycznych/taktycznych/ wojsk OPK państw-uczestników Układu Warszawskiego"^{5/}, jak również "Uzgodnienie przedsięwzięć marynarki wojennej, wojsk ochrony pogranicza, wojsk obrony powietrznej kraju zabezpieczających doskonalenie wykrywania obiektów powietrznych wykonujących loty na małych wysokościach w rejonie granicy morskiej PRL oraz wykorzystania wyników wykrywania".

Korpus OPK otrzymuje ze sztabu wojsk OPK wytyczne do współdziałania, treścią których są ustalenia międzysojusznicze i całokształt obrony powietrznej obszaru kraju, zadania sił zbrojnych i obrony terytorium kraju na rzecz wojsk OPK, zasady i sposoby użycia wszystkich sił i środków OP w jednolitym systemie OPK /zwłaszcza w celu odparcia pierwszego zaskakującego uderzenia nieprzyjaciela z powietrza/ oraz zasady i sposoby ostrzegania wojsk i organów obrony cywilnej o zagrożeniu z powietrza.

3/ Współdziałanie sił i środków obrony powietrznej kraju sojuszniczych armii na TDW. - wyd. DW OPK 635/75, s. 85.

4/ sygnatura DW OPK 272/75.

5/ sygnatura Szt. Gen. 962/80.

Problem organizacji współdziałania na szczeblu korpusu OPK należy rozpatrywać w dwóch aspektach: wewnętrznym i zewnętrznym.

Współdziałanie wewnętrzne w nadmorskim korpusie OPK organizuje się: między wojskami radiotechnicznymi a pozostałymi rodzajami wojsk korpusu OPK; wojskami raketowymi a lotnictwem myśliwskim; między związkami taktycznymi /oddziałami/ wojsk raketowych, oddziałami lotnictwa, a także między siłami i środkami rozpoznania oraz przeciwdziałania^{6/} radioelektronicznego a lotnictwem myśliwskim i wojskami raketowymi korpusu /rys. nr 12/.

W toku organizacji współdziałania wewnętrznego ustala się między innymi: zasady wzajemnej wymiany informacji o sytuacji powietrznej; kolejność i sposoby zwalczania ŚNP nieprzyjaciela przez poszczególne rodzaje wojsk; zasady bezpieczeństwa własnego lotnictwa podczas prowadzenia działań bojowych oraz sposoby zabezpieczenia ciągłości dowodzenia i łączności współdziałania.

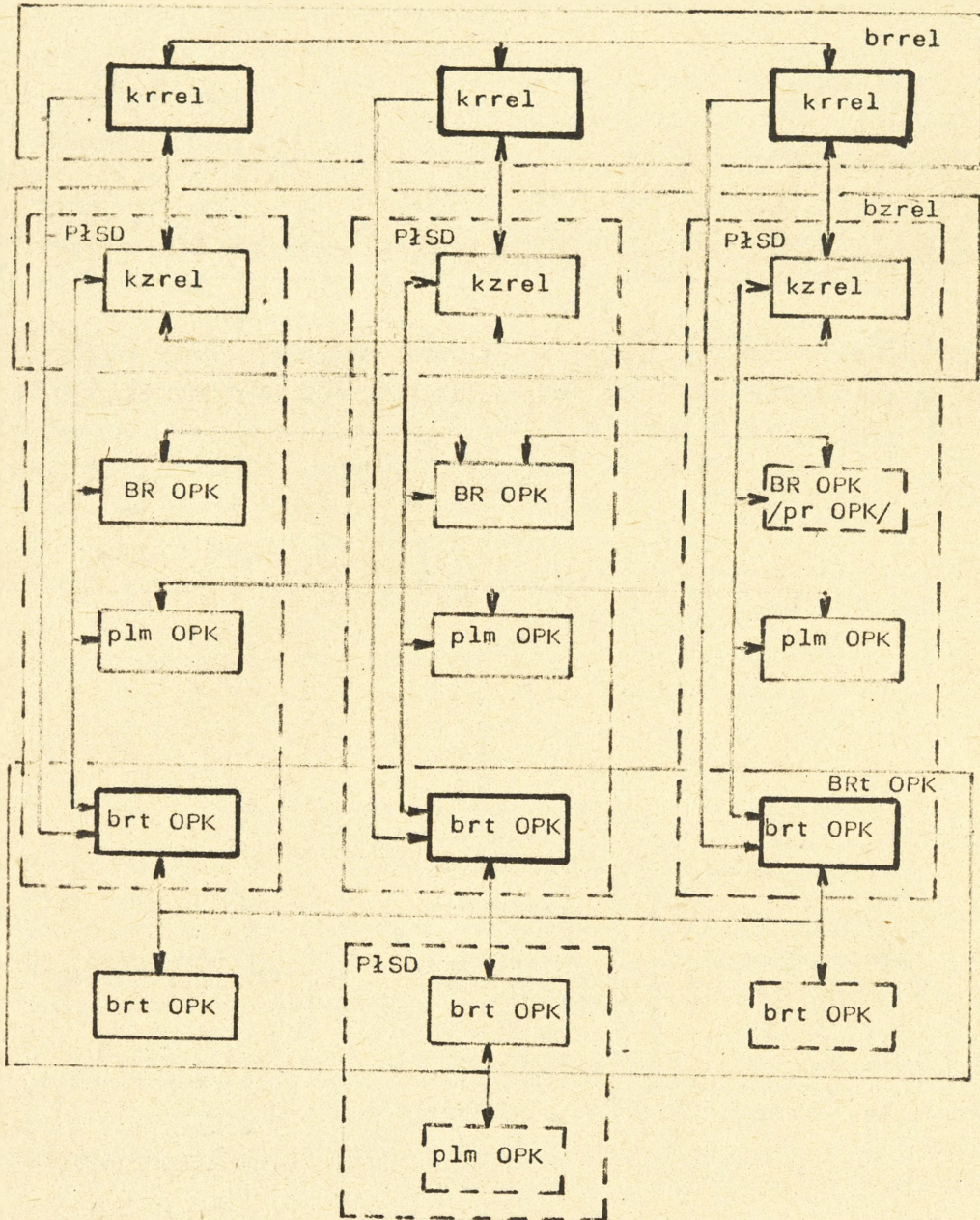
Współdziałanie zewnętrzne nadmorski korpus OPK organizuje zarówno z siłami i środkami systemu OP rozwiniętymi w jego rejonie obrony, jak też z siłami i środkami ugrupowanymi w sąsiednich rejonach obrony. Organizując współdziałanie z siłami i środkami rozwiniętymi w rejonie obrony korpusu OPK, uzgadnia się zasady i sposoby prowadzenia wspólnych działań z dywizjami lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego wojsk lotniczych, dywizją lotnictwa myśliwskiego Północnej Grupy Wojsk Radzieckich /DLM PCWR/, siłami i środkami wojsk OPL oraz siłami obrony terytorialnej Pomorskiego Okręgu Wojskowego.

Współdziałanie z wymienionymi siłami i środkami traktowane jako współdziałanie zewnętrzne, z uwagi na ich ugrupowanie w rejonie obrony korpusu i prowadzenie przez nie walki w jego strefie działań bojowych, z chwilą włączenia tych środków do systemu OPK, posiada pewne aspekty współdziałania wewnętrznego.

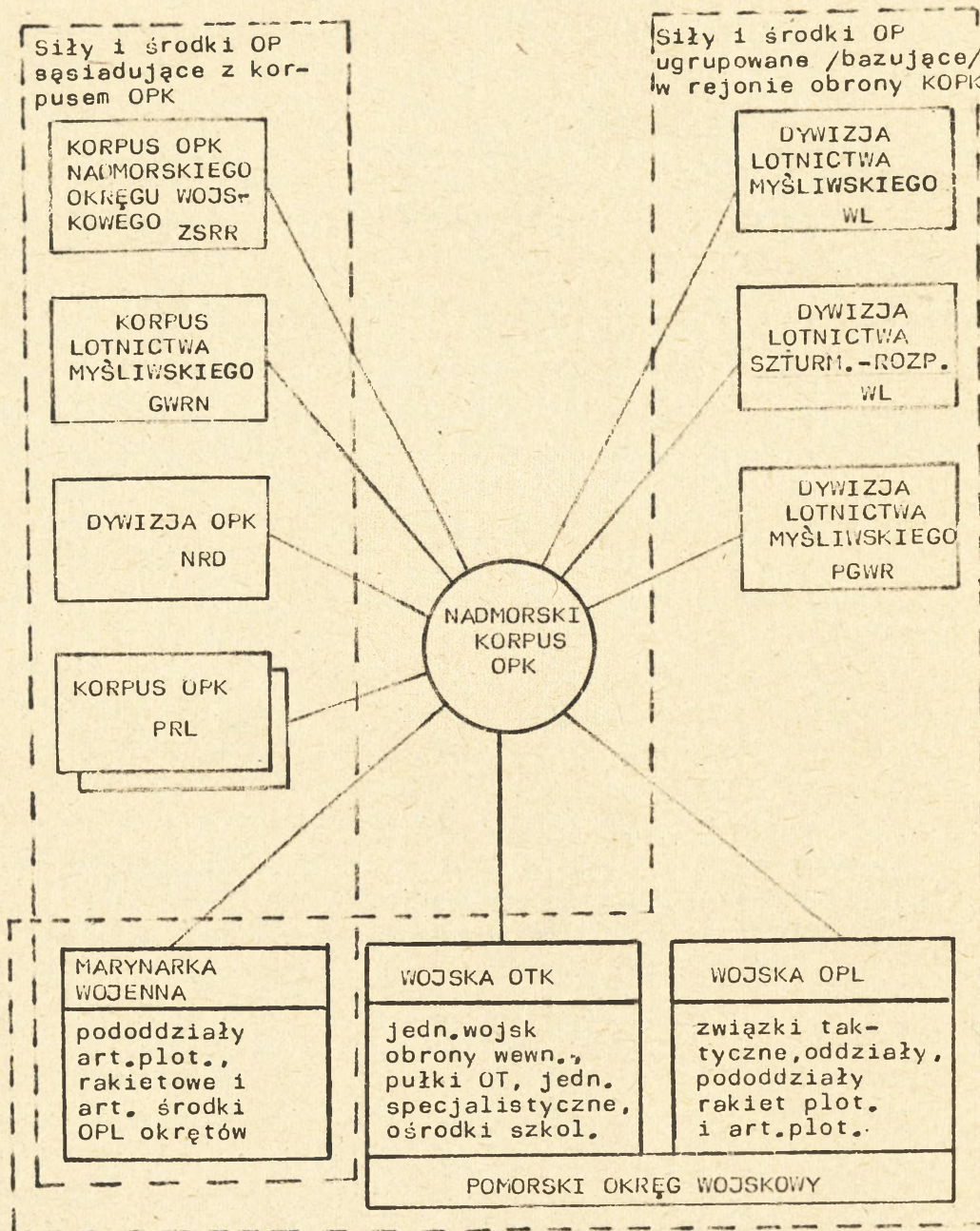
Natomiast organizując współdziałanie z siłami i środkami ugrupowanymi poza rejonem obrony nadmorskiego korpusu OPK /korpusami OPK PRL, korpusem OPK Nadmorskiego Okręgu Wojskowego ZSRR, korpusem lotnictwa myśliwskiego Grupy Wojsk Radzieckich stacjonujących w NRD /KLM GWRN/ i dywizją OPK NRD/ uzgadnia się zasady i sposoby prowadzenia przez nie działań na korzyść i w strefie działań bojowych sąsiada.

Podczas organizacji współdziałania korpusu OPK z marynarką wojenną uzgadnia się między innymi użycie w systemie OP: pułku /pułków/ lotnictwa myśliwsko-szturmowego i dywizjonów /baterii/ przybrzeżnej przeciwlotniczej

6/ Jednostki przeciwdziałania radioelektronicznego i rozpoznania radioelektronicznego aktualnie podporządkowane są organizacyjnie Sztabowi Wojsk OPK.

Rys.12. Relacje współdziałania wewnętrznego w korpusie OPK

Rys.13. Relacje współdziałania zewnętrznego organizowanego w nadmorskim korpuse OPK.

rozwinętych /bazujących/ w rejonie obrony korpusu oraz sił i przeciwlotniczych środków rakietowych i lufowych okrętów w strefach: przybrzeżnej i morskiej. Relacje współdziałania zewnętrznego obrazuje rys. 13. W toku organizacji współdziałania zewnętrznego ustala się między innymi: sposób wykorzystania danych systemu wykrywania i powiadamiania; skład oraz zadania taktyczne współdziałających z korpusem OPK związków /oddziałów/, rejon ich rozwinięcia, ugrupowanie /lotniska bazowania/, a także przewidywany okres ich działań w rejonie obrony korpusu; formy działalności ogniowej /sposoby działania/ w systemie OPK oraz /podobnie jak w przypadku współdziałania wewnętrznego/ zasady zapewnienia bezpieczeństwa własnego lotnictwa, sposoby zapewnienia ciągłości dowodzenia i łączności współdziałania.

W dalszej części rozdziału szerzej naświetla się zagadnienia współdziałania wewnętrznego między siłami i środkami rodzajów wojsk korpusu OPK. Szczególną uwagę zwraca się także na organizację i realizację współdziałania nadmorskiego korpusu OPK z dywizjami lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego wojsk lotniczych, brygadą i pułkami rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL okręgu wojskowego oraz - ze względu na jego specyfikę - z jednostkami marynarki wojennej.

Z problematyki współdziałania sił i środków OP, w systemie koalicyjnym zasygnalizowano tylko pewne zagadnienia, bowiem w rozgrywanym ćwiczeniu doskonalącym /grze wojennej/ autorzy nie założyli takiego celu szkoleniowego.

8.2. Organizacja współdziałania w systemie obrony powietrznej nadmorskiego korpusu OPK

Współdziałanie z prakseologicznego punktu widzenia jest koniecznym warunkiem sprawnego działania. W procesie organizacji działań bojowych stanowi ono jeden z ważniejszych problemów do rozstrzygnięcia przez dowódcę i oficerów sztabu.

W regulaminach i literaturze często wyodrębnia się organizację współdziałania i umiejscowia jako oddzielny etap cyklu dowodzenia. Analiza istoty współdziałania wykazuje jednak, że organizację współdziałania należy traktować jako proces ciągły występujący w każdej fazie dowodzenia.^{7/}

Zagadnienia organizacji współdziałania przewijają się z różnym natężeniem w procesie wypracowania decyzji i planowania działań bojowych.

7/ Płk doc. dr B. Bidziński: Organizacja i realizacja ciągłego współdziałania taktycznego w walce, ze szczególnym uwzględnieniem natarcia. Myśl Wojskowa nr 4/1979, s. 22.

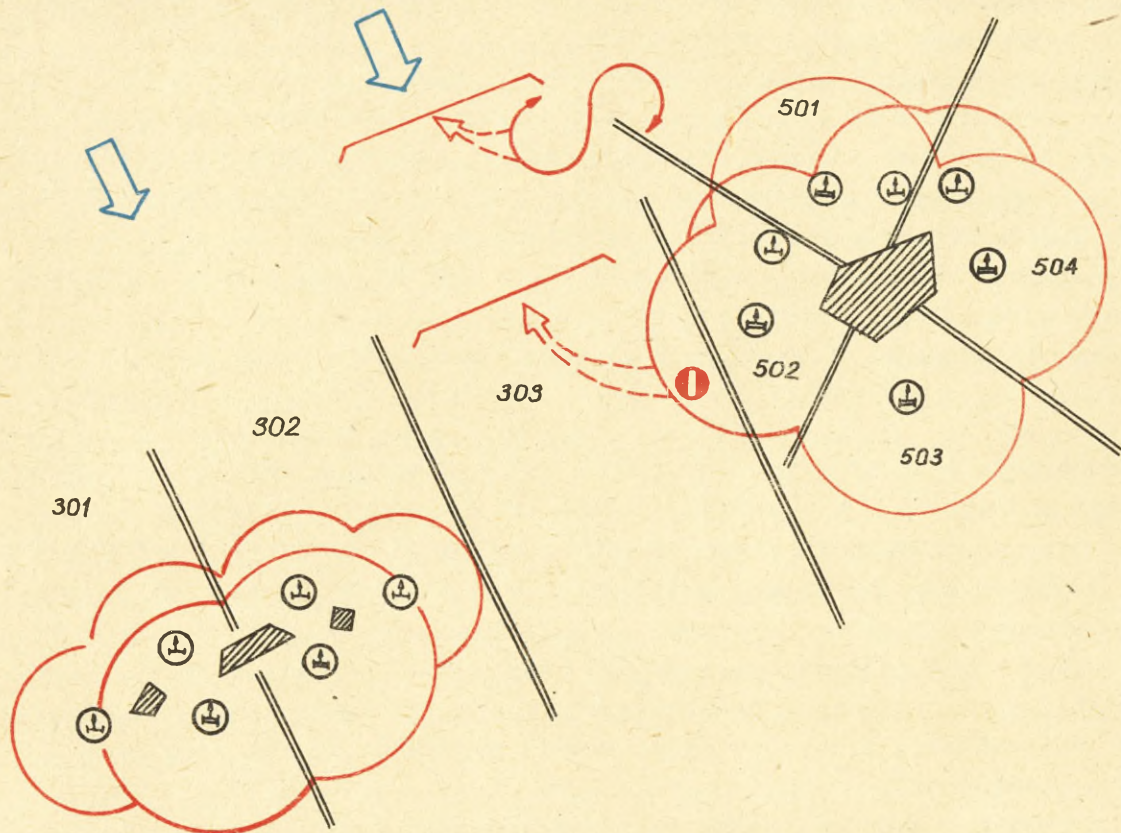
Jednak w końcowej fazie organizacji działań poświęca się temu problemowi specjalne znaczenie.

Proces organizacji współdziałania w korpusie OPK rozpoczyna się już w czasie analizy zadania. Dowódca studiując otrzymane zadanie na tle zadań wykonywanych przez przełożonego i sąsiadów rozważa potrzeby, wymagania i warunki wspólnego działania podległych mu wojsk, a więc elementy zamiaru, który stanowi jądro przyszłej decyzji. Późniejsza praca sztabu podczas oceny sytuacji, już wyraźniej służy sprawie współdziałania. Szefowie rodzajów wojsk analizując - na podstawie podanego przez dowódcę zamiaru - sposoby wykorzystania podległych wojsk, również rozwiązują problemy ich współdziałania z innymi rodzajami wojsk i sił zbrojnych. Podjęta przez dowódcę decyzja spełnia podstawową funkcję koordynującą w działaniu wojsk. Określając w decyzji myśl przewodnią /zamiar/, dowódca wiąże nią ze sobą działania wszystkich podwładnych, a dokonując podziału ogólnego zadania między wykonawców i ustalając: kto, co i kiedy ma realizować, rozstrzyga główne zagadnienia współdziałania. Można więc stwierdzić, że w zasadzie wszystkie ustalenia decyzji spełniają funkcję organizującą współdziałanie.

Sztab korpusu OPK rozwijając bardziej szczegółowo decyzję dowódcy korpusu, wspólnie z jego zastępcami oraz szefami rodzajów wojsk i służb opracowuje plan współdziałania sił i środków korpusu OPK. Podczas organizowania współdziałania wewnętrznego określa się: zasięg radiolokacyjnego wykrywania celów powietrznych i naprowadzania samolotów myśliwskich, rubież ciągłego nasłuchu i namierzania radiowego oraz przestrzeń, w której realizowane będzie współdziałanie ogniowe między dwoma podstawowymi rodzajami wojsk korpusu OPK, a mianowicie: lotnictwem myśliwskim i wojskami raketowymi. W przestrzeni tej zwanej strefą współdziałania^{8/} wyznacza się strefy ognia dywizjonów raketowych, rubieże wprowadzenia do walki poszczególnych rzutów lotnictwa myśliwskiego i rubieże jego odprowadzenia, a ponadto określa się położenie stref patrolowania, dyżurowania i krótkotrwałego wyczekiwania lotnictwa myśliwskiego. Natomiast w ciągłej strefie ognia związków taktycznych /oddziałów/

8/ Pod pojęciem strefy współdziałania należy rozumieć przestrzeń powietrzną zawartą między stanowiskami startowymi dywizjonów raketowych a rubieżą postawienia zadań bojowych jednostkom wojsk raketowych. Obejmuje ona rubieże podejmowania decyzji przez dowódcę ZT /oddziału/ wojsk raketowych OPK oraz stawiania zadań /wskazywania celów/ dywizjonom raketowym i ich strefy ognia. Sposób wyznaczenia rubieży strefy współdziałania określony jest w punkcie 3 "Instrukcji organizacji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw UW" - wyd. DW OPK wewn. 272/75, s. 5.

wojsk raketowych korpusu OPK określa się pasy /sektory/ współdziałania przewidziane np. do wyłącznego działania samolotów myśliwskich w przypadku wyłączenia z walki czasowo lub na stałe poszczególnych pododdziałów raketowych. Wielkość sektora współdziałania w obronie obiektowej nie powinna być mniejsza niż 60° , natomiast szerokość pasa współdziałania nie mniejsza od 40-60 km, aby nie ograniczać możliwości manewrowych samolotów myśliwskich /rys. nr 14/.

Rys.14. Pasy i sektory współdziałania wojsk raketowych z lotnictwem myśliwskim

Pewne zagadnienia dotyczące organizacji współdziałania w poszczególnych rodzajach wojsk korpusu rozwiązywane są w zasadzie samodzielnie przez wyspecjalizowane komórki.

W szefostwie wojsk lotniczych korpusu OPK określa się: sposoby zwalczania celów powietrznych urzutowanych według wysokości; tryb przekazywania dowodzenia i naprowadzania samolotów z jednego stanowiska dowodzenia /punktu naprowadzania/ na drugie; sposoby zabezpieczenia lądowania samolotów na lotniskach współdziałania /położonych w rejonie obrony korpusu/ i odtwarzania na nich gotowości bojowej. Rozpatruje się także wybrane problemy zabezpieczenia działań bojowych, głównie zabezpieczenia

materiałowego i technicznego pod kątem zabezpieczenia współdziałania.

W szefostwie wojsk raketowych i artylerii korpusu OPK rozwiązuje się problemy dotyczące prowadzenia ognia na styku i wewnątrz "mieszanych" ugrupowań związków taktycznych /oddziałów/ WR OPK, oraz niektóre problemy zabezpieczenia działań bojowych, między innymi: zabezpieczenia technicznego i materiałowego /zabezpieczenie w sprzęt raketowy, rakiety, raketowe materiały napędowe itp./.

Organizacja współdziałania wewnętrznego w korpusie OPK wymaga jednak uzgodnienia wielu problemów związanych z dynamiką działań, a ściślej ich skoordynowania /zsynchronizowania/.

Najbardziej skomplikowanym i jednocześnie najważniejszym przedsięwzięciem jest zorganizowanie współdziałania pomiędzy lotnictwem myśliwskim i wojskami raketowymi korpusu OPK. Łatwo można wyobrazić sobie, że niewłaściwe rozwiązanie tego problemu może utrudnić realizację zadań i stanowić będzie zagrożenie dla własnego lotnictwa. Główna rola w tym etapie organizacji współdziałania przypada szefowi wojsk raketowych i artylerii oraz szefowi wojsk lotniczych korpusu OPK.

Stosownie więc do przewidywanej sytuacji powietrznej oraz zadań i możliwości bojowych wojsk raketowych i lotnictwa, w tym etapie konkretyzuje się zasady współdziałania określone przez przełożonych oraz postanowienia zawarte w instrukcjach i regulaminach. Należy znaleźć odpowiedź na pytanie, jaki przyjąć sposób współdziałania i jak go realizować podczas zwalczania celów pokonujących obronę powietrzną korpusu OPK?

O ile działania samolotów myśliwskich poza strefami ognia dywizjonów raketowych nie są ograniczone, to decydując się na wprowadzenie ich do stref ognia, należy w tym etapie sprecyzować warunki i sposoby działania lotnictwa i wojsk raketowych podczas jednoczesnego zwalczania SNP nieprzyjaciela oraz określić zasady zapewnienia bezpieczeństwa własnym samolotom.^{9/}

W wyniku uzgodnień ustala się w jaki sposób wspólnie niszczyć te same grupowe cele powietrzne - czy stosować kolejne czy jednoczesne oddziaływanie lotnictwa i wojsk raketowych; jakie przyjąć kryteria przydziału samolotów przeciwnika wykonujących lot w grupie; ustala się do jakiej rubieży w strefie ognia - lotnictwo myśliwskie może kontynuować zwalczanie celu i w którym momencie przekazanie go dywizjonowi /po odejściu samolotów myśliwskich/ umożliwi skuteczne rażenie przeciwlotniczymi raketami kierowanymi.

9/ Określenie zasad bezpieczeństwa wynika z możliwości ostrzelania własnych samolotów lub ich uszkodzenia odłamkami głowicy bojowej.

Kierując się zasadą, iż podstawowym sposobem współdziałania jest podział wysiłków polegający na przydziale lotnictwu i wojskom raketowym różnych celów powietrznych, rozważa się sytuacje, w których należy przyjąć podział zadań według rubieży, wysokości, czasu lub pasów /sektorów/ współdziałania.

Przyjęcie podziału wysiłków według czasu i pasów /sektorów/ współdziałania nie stwarza większego zagrożenia /niebezpieczeństwa/ dla działań lotnictwa myśliwskiego, a zatem nie wymaga uzgodnienia zbyt wielu szczegółów jego realizacji. Wynika to stąd, że w określonych pasach /sektorach/ współdziałania lub przez ściśle określony sytuacją czas, walkę z celami powietrznymi prowadzić będą bez ograniczeń wyłącznie dywizjony raketowe lub tylko samoloty myśliwskie.

Najczęściej stosowane sposoby działań wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego w warunkach nadmorskich stanowią: podział wysiłków według rubieży i wysokości. Decydując się na podział wysiłków według rubieży, należy wyznaczyć i dokładnie określić przestrzenne granice, do których walkę z celami powietrznymi prowadzą wyłącznie samoloty myśliwskie, a poza którymi zadanie niszczenia nieprzyjaciela powietrznego realizują tylko dywizjony raketowe. Natomiast rozpatrując podział wysiłków według wysokości wyznacza się przedziały wysokości, w których lotnictwo myśliwskie i wojska raketowe niszczą ŚNP nieprzyjaciela samodzielnie. Zapewnieniu bezpieczeństwa załóg lotniczych w strefach ognia dywizjonów raketowych służyc mają wyznaczone wspólnie /przez oficerów szefostw wojsk lotniczych i wojsk raketowych korpusu OPK/ korytarze przelotu i zejścia do lądowania. Ustaleniu podlegają również warunki lotu w wyznaczonych korytarzach oraz poza nimi w przypadkach przymusowego lądowania, braku łączności i niesprawności samolotowego urządzenia odzewowo-rozpoznawczego.

W procesie organizowania współdziałania aktywnych sił i środków OP korpusu OPK, na uwagę zasługuje również ustalenie odpowiedzialności za jego realizację, szczególnie podczas odpierania nalotów ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, w warunkach zakłóceń, często przy zdecentralizowanym dowodzeniu.

Organizując współdziałanie pomiędzy lotnictwem myśliwskim i wojskami raketowymi uwzględnia się również udział pododdziałów przeciwdziałania radioelektronicznego. Dla pododdziałów tych określa się dwa zasadnicze sposoby współdziałania w ramach PISD. Pierwszy sposób polega na kolejnym ześrodkowaniu wysiłków - przez lotnictwo myśliwskie, wojska raketowe oraz siły i środki walki radioelektronicznej - do tego samego celu grupowego; drugi sposób - na podziale wysiłków, w którym pododdziały przeciwdziałania radioelektronicznego stosując zakłócenia obywatniają

radioelektroniczne cele nie zwalczane przez samoloty myśliwskie i dywizjony raketowe. Mając na względzie niezakłócaną pracę urządzeń radioelektronicznych pracujących w systemie OP, dla pododdziałów tych określa się również zakres częstotliwości stosowania zakłóceń.

Prowadzenie działań bojowych przez aktywne siły i środki korpusu OPK niemożliwe jest bez sprawnie zorganizowanego współdziałania w zakresie rozpoznania i radiolokacyjnego zabezpieczenia działań bojowych. Organizując współdziałanie w systemie radiolokacyjnym korpusu OPK uzgadnia się z zainteresowanymi szefostwami rodzajów wojsk /służb/ i szefami wydziałów korpusu OPK potrzeby w zakresie informacji radiolokacyjnej. Określa się sposoby zbierania i przekazywania danych o sytuacji powietrznej pomiędzy siłami i środkami wojsk radiotechnicznych, wojsk raketowych, lotnictwa myśliwskiego oraz pododdziałów rozpoznania i pododdziałów przeciwdziałania radioelektronicznego, a przede wszystkim ustala się zasady i sposoby ciągłego dopływu opracowanej, bieżącej informacji do aktywnych sił i środków korpusu OPK.

Wyeksponowanie organizacji współdziałania wewnętrznego w korpusie OPK z szerokiego tematu organizowania wspólnych działań wszystkich sił i środków w systemie obrony powietrznej nadmorskiego korpusu OPK, wynika z funkcji jaką w stosunku do nich spełniają dowództwo i sztab. Dowództwo i sztab korpusu OPK są bowiem głównym organizatorem współdziałania pomiędzy organicznymi związkami taktycznymi i oddziałami rodzajów wojsk OPK; natomiast w stosunku do sił i środków OP związków taktycznych /oddziałów/ innych rodzajów sił zbrojnych /rodzajów wojsk/ rozmieszczonych w rejonie obrony, spełniają rolę koordynatora współdziałania.

W kwestiach dotyczących organizacji współdziałania z sąsiednimi związkami OPK, korpusowi przypada zadanie skonkretyzowania ustaleń zawartych w dokumentach dyrektywnych /rozkazodawczych/. W skład zespołu organizującego /skonkretyzującego/ współdziałanie ze strony korpusu OPK oprócz dowódcy i szefa sztabu, powinni wchodzić: zastępcy dowódcy, szefowie rodzajów wojsk i służb oraz wyznaczeni oficerowie wydziałów operacyjnego i rozpoznawczego; ze sztabu okręgu wojskowego - oficerowie szefostwa wojsk OPL, oddziału OTK i innych komórek organizacyjnych;^{10/} ze sztabu marynarki wojennej - oficerowie pionu operacyjnego, szefostwa OPL i szefostwa lotnictwa marynarki wojennej. Ponadto powinni uczestniczyć oficerowie dowództw i sztabów sąsiednich korpusów i dywizji OPK, korpusu LM GWRN i dywizji LM PGWR oraz dywizji lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego wojsk lotniczych.

10/ Oficerowie szefostwa wojsk inżynierskich, szefostwa wojsk chemicznych, sztabu kwatermistrzostwa i sztabu służb technicznych.

Organizacja /koordynacja/ współdziałania zewnętrznego polega na precyzyjnym określeniu sposobu działania korpusu OPK w powiązaniu z wysiłkami innych uczestników walki. Jest to więc budowa pewnego systemu, w którym każdy z wykonawców ma do spełnienia własne, ale ściśle związane z innymi zadania. Zatem organizacja współdziałania wymaga stworzenia scenariusza działania, w którym role wszystkich współdziałających sztabów, związków taktycznych, oddziałów i innych jednostek organizacyjnych zostaną precyzyjnie określone.

Na podstawie doświadczeń pracy dowództwa i sztabu korpusu OPK, konsultacji i własnych przemyśleń uważamy, że organizacja współdziałania winna przebiegać według etapów, obejmując:

- realizację przedsięwzięć przygotowawczych;
- właściwe rozwiązanie problemów współdziałania;
- ostateczne zweryfikowanie planów współdziałania.

Przedsięwzięcia przygotowawcze stanowiące wstępne uzgodnienie kwestii współdziałania, obejmują między innymi: zapoznanie się z dyslokacją wojsk, ich możliwościami, zadaniami operacyjno-taktycznymi /taktycznymi/, wytycznymi do organizacji współdziałania i ogólną koncepcję użycia wojsk oraz ustalenie zakresu współdziałania.

W tej fazie pracy sztab korpusu OPK informuje wszystkie współdziałające strony o przebiegu granic rejonu obrony korpusu i sektorów odpowiedzialności PŁSD, o położeniu SD korpusu, połączonych stanowisk dowodzenia, stref ognia naziemnych środków przeciwlotniczych korpusu i wyznaczonych w nich korytarzach przelotowych oraz obowiązujących warunkach lotu.

Sztab korpusu OPK informując szefostwo wojsk OPL okręgu wojskowego przekazuje także dane o dyslokacji i zasięgu wykrywania posterunków radiolokacyjnych korpusu OPK na określonych wysokościach oraz zorganizowanych na połączonych stanowiskach dowodzenia radiowych kierunkach meldowania o sytuacji powietrznej do stanowiska dowodzenia brygady radiotechnicznej. Ponadto sztab korpusu informuje oficerów dowództw i sztabów sąsiednich korpusów OPK, korpusu lotnictwa myśliwskiego GWRN, dywizji lotnictwa myśliwskiego PGWR, dywizji lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego wojsk lotniczych oraz szefostwo lotnictwa marynarki wojennej o położeniu: punktów naprowadzania, lotnisk współdziałania, stref patrolowania, dyżurowania i krótkotrwałego wyczekiwania, które lotnictwo współdziałających stron może wykorzystywać w konkretnych warunkach sytuacji powietrznej po uprzednim uzgodnieniu; a także o położeniu rubieży wprowadzenia do walki oraz zasięgu pola radiolokacyjnego wykrywania^{11/} i naprowadzania.

11/ Obecnie nie przewiduje się użycia sprzętu radiolokacyjnego wojsk lotniczych do pracy w systemie radiolokacyjnego rozpoznania wojsk OPK, lecz wykorzystuje się go w okresie ratowania załóg lotniczych, które utraciły orientację. Mogą jednak mieć miejsce sytuacje, kiedy włączenie ich do pracy w systemie rozpoznania będzie konieczne, np. dla odtworzenia naruszonego pola radiolokacyjnego.

Natomiast sztab korpusu OPK uzyskuje dane dotyczące: składu sił i środków wyznaczonych do prowadzenia wspólnych działań, możliwości narastania ich gotowości bojowej w poszczególnych stanach gotowości bojowej oraz miejsc rozwinięcia współdziałających zasadniczych i zapasowych stanowisk dowodzenia.

Ponadto w ramach przedsięwzięć przygotowawczych sztab korpusu OPK poinformowany zostaje przez:

- a/ sztaby sąsiednich korpusów /dywizji/ OPK: o położeniu lotnisk współdziałania i punktów naprowadzania; o możliwościach czasowych i przestrzennych samolotów myśliwskich działających na korzyść i w rejonie obrony sąsiada; o położeniu rubieży, do których może działać lotnictwo bez konieczności przekazania dowodzenia nim sąsiadowi, a także o ugrupowaniu przygranicznych posterunków radiolokacyjnych i zasięgu pola radiolokacyjnego wykrywania na małych wysokościach oraz położeniu stref ognia wojsk rakietowych, w które zamierza się wprowadzić samoloty myśliwskie nadmorskiego /ćwiczącego/ korpusu OPK;
- b/ szefostwo wojsk OPL okręgu wojskowego: o miejscu dyslokacji związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL, ugrupowaniu bojowym w rejonach przygarnizonowych i w rejonach alarmowych, planowanym manewrze i przegrupowaniu jednostek wojsk OPL podczas ich działania w rejonie obrony korpusu OPK oraz planowanym czasie wyjścia na front zewnętrzny o położeniu rubieży stawiania zadań ogniowych jednostkom wojsk OPL; o możliwościach ogniowych zwalczania ŚNP nieprzyjaciela, przewidywanym narastaniu - w poszczególnych stanach gotowości bojowej - liczby rakiet przeciwlotniczych gotowych do bojowego wykorzystania w związkach taktycznych i oddziałach rakiet przeciwlotniczych, działalnością ogniową których kieruje się z połączonych stanowisk dowodzenia oraz limicie rakiet i amunicji przeciwlotniczej przewidzianych do działań w systemie OPK;
- c/ szefostwo lotnictwa marynarki wojennej oraz sztaby dywizji lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego: o aktualnym położeniu i planowanych zmianach bazowania lotnictwa, limicie lotów bojowych i możliwościach czasowo-przestrzennych samolotów oraz środków radiotechnicznych wyznaczonych do działań w systemie OPK; o ilości i możliwościach organicznych punktów naprowadzania, aktualnym stanie zabezpieczenia materiałowo-technicznego do działań w systemie OPK oraz potrzebach w tym zakresie;
- d/ szefostwo OPL marynarki wojennej: o bazowaniu okrętów wyposażonych w rakietowe i lufowe środki przeciwlotnicze, rejonach rozwinięcia naziemnych środków obrony przeciwlotniczej, ich możliwościach bojowych oraz położeniu stref ognia.

Wymienione informacje służą dowództwu i sztabowi korpusu OPK do właściwego zorganizowania współdziałania wszystkich sił i środków prowadzących działania bojowe w systemie obrony powietrznej nadmorskiego korpusu OPK.

W tym etapie, na wspólnym roboczym spotkaniu ustala się także zakres współdziałania w celu przygotowania problemów, które mają być tematem wspólnych uzgodnień.

Właściwe rozwiązanie problemów współdziałania - jest kolejnym etapem pracy nad jego organizacją. W tym czasie do najważniejszych przedsięwzięć można zaliczyć: uzgodnienie problemów /zagadnień/ współdziałania, synchronizację działania współdziałających sił i środków w czasie i przestrzeni, ustalenie sposobów współdziałania ogniowego, zorganizowanie systemu kierowania jego realizacją oraz określenia potrzeb materiałowo-technicznych dla zabezpieczenia funkcjonowania współdziałania. Realizacja tak wielu skomplikowanych i różnorodnych zadań nie jest sprawą łatwą. W czasie analizy sytuacji problemowej i dla oceny korzyści nie należy stosować sztywnych reguł. Korzystne efekty może dać kolektywne poszukiwanie racjonalnego rozwiązania problemów współdziałania metodą gry kierowniczej.

W związku z dużą liczbą współdziałających stron i problemów do rozwiązania, w sztabie korpusu OPK dokonuje się zwykle podziału pracy wyznaczając oficerów na określone kierunki /problemy/ współdziałania, np. oficer lub grupa oficerów do opracowania zagadnień współdziałania z szefostwem wojsk OPL okręgu wojskowego, oficer względnie grupa oficerów do rozwiązania problemów współdziałania z marynarką wojenną itp.

Realizacja tego etapu jest zazwyczaj rozłożona w czasie. Niektóre fazy etapu mogą być rozwiązywane przez sztab korpusu OPK samodzielnie, a dla uzgodnienia pewnych zagadnień niezbędna będzie obecność przedstawicieli sztabów uzgadniających prowadzenie wspólnych działań bojowych. W wyniku wspólnej pracy oficerów sztabu korpusu OPK z oficerami poszczególnych sztabów, powstają projekty planów współdziałania z siłami i środkami zainteresowanych stron. Po dokładnym zapoznaniu się dowództw /szefostw/ i sztabów z projektami planów, w celu ostatecznego opracowania problemów współdziałania może być przeprowadzona ich weryfikacja metodą gry kierowniczej. Uczestnicy gry prowadzą zespołową analizę bardzo starannie przygotowanej sytuacji problemowej. Każdy z uczestników gry może inaczej widzieć i oceniać sytuację problemową, odmienniej uzasadniać realizację współdziałania oraz przewidywać inne skutki sytuacji powietrznych i naziemnych. Rozgrywana w tym etapie gra kierownicza pozwala również pogłębić problemy współdziałania i ustalić oraz rozwiązać ewentualne rozbieżności między kontrahentami, a w efekcie sporządzić w ostatecznej wersji plany współdziałania.

Korpus OPK w stosunku do sił i środków wojsk OPL, wojsk lotniczych i marynarki wojennej, ugrupowanych w jego rejonie obrony, ustala szczególności włączania do działań w systemie OPK i planowego wyłączenia z systemu w związku z ich wyjściem do działań na froncie zewnętrznym. W kontekście tego uzgadnia ze sztabami dywizji lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego kolejność opuszczania lotnisk bazowania przez poszczególne pułki, sposoby dowodzenia samolotami w powietrzu podczas przebazowania rzutów powietrznych i sposoby przekazywania lotnisk dywizji korpusowi OPK. Tematami wspólnych uzgodnień dowództwa i sztabu nadmorskiego korpusu OPK z dowództwami /szefostwami/ i sztabami współdziałających stron są sposoby wzajemnego informowania się, powiadamiania o sytuacji powietrznej oraz przekazywania danych o samolotach własnych i obiektach powietrznych. W związku z tym, z oficerami sztabu marynarki wojennej uszczegóławia się sposób wykorzystania okrętów dozoru radiolokacyjnego^{12/}, a w tym: rejony ich dyżurowania, czasy gotowości wyjścia w morze oraz zakres i sposób przekazywania informacji o sytuacji powietrznej; uzgadnia się także organizację wykrywania nieprzyjaciela morskiego wspólnym wysiłkiem i sposoby wzajemnego powiadamiania się o sytuacji morskiej.

W strefach ognia naziemnych /nawodnych/^{13/} środków przeciwlotniczych związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL oraz jednostek marynarki wojennej wyznacza się korytarze przelotu i zejścia do lądowania.^{14/} Głównymi autorami tej czynności są przedstawiciele lotnictwa. W strefach ognia operacyjnie podporządkowanych środków, podobnie jak dla ugrupowania wojsk raketowych korpusu OPK, sztab korpusu z szefostwem wojsk OPL okręgu wojskowego i szefostwem OPL marynarki wojennej wyznacza sektory /pasy/ współdziałania.

Wspólnie ze sztabami sąsiednich korpusów /dywizji/ OPK ustala się /jeżeli nie określił sztab wojsk OPK/ położenie rubieży wprowadzenia lotnictwa myśliwskiego do walki dla przypadku nalotu ŚNP nieprzyjaciela wzdłuż linii rozgraniczenia związków operacyjno-taktycznych OPK.

12/ Współdziałanie w zakresie wykorzystania okrętów na korzyść wojsk OPK uzgadnia sztab wojsk OPK ze sztabem marynarki wojennej. Aktualnie zadania te w systemie koalicyjnym realizuje flota radziecka. W marynarce wojennej PRL prowadzi się próby adaptacji najnowszych typów sprzętu radiolokacyjnego do pracy na polskich jednostkach pływających. Sądzić należy, że w najbliższym okresie, zadania radiolokacyjnego wykrywania wykonywane będą również lub wyłącznie przez okręty dozoru radiolokacyjnego własnej marynarki wojennej.

13/ Dotyczy to rejonów bazowania okrętów wyposażonych w zestawy raketowe i artylerię przeciwlotniczą średniego kalibru.

14/ Korytarze dla zejścia do lądowania wyznacza się według kierunku osi pasa startowego dla lotnisk położonych w strefach ognia naziemnych środków przeciwlotniczych.

Sztab korpusu OPK określa również kierunki i rubieże wprowadzenia do walki lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wykonującego zadania w strefie działań bojowych korpusu. Uzgadnia z zainteresowanymi tryb przyjmowania i przekazywania naprowadzania oraz dowodzenia w powietrzu, ustala warunki i możliwości wykorzystania lotnisk współdziałania, w tym sposób odtwarzania gotowości bojowej samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych/. Ponadto z szefostwem lotnictwa marynarki wojennej, sztabami DLH i DLSZR uzgadnia położenie stref dyżurowania w powietrzu wynikających z potrzeb podporządkowanych operacyjnie jednostek: sposób wykorzystania punktów naprowadzania marynarki wojennej i dywizji lotniczych do naprowadzania samolotów lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK oraz ustala warunki przejścia związków taktycznych i oddziałów lotnictwa do działań samodzielnych i zakres ich kompetencji odnośnie samodzielnego użycia sił.

Sztab korpusu OPK po uzgodnieniu ze sztabem marynarki wojennej, szczegółów organizacji ratowania załóg lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego w morzu, informuje zainteresowane sztaby, których załogi wykonywać będą zadania bojowe nad morzem, o sposobach udzielania pomocy przez siły i środki marynarki wojennej oraz korpusu OPK. Stosownie do zaplanowanych przez sztab okręgu wojskowego rejonów alarmowych i ześrodkowania /odpoczynków/ poszczególnych związków taktycznych wojsk lądowych, dróg i czasu ich przemarszu, wyznacza w interesie wojsk operacyjnych strefy dyżurowania, określa liczbę samolotów, ustala wykonawców, czas oraz warunki i sposoby dyżurowania.

Treścią ustaleń i uzgodnień w relacji dowództwo i sztab nadmorskiego korpusu OPK - sztab marynarki wojennej, oprócz wymienionych wcześniej, są: sposoby organizowania wspólnej osłony sił marynarki wojennej w rejonach bazowania i w czasie przejścia morzem, w tym wyznaczenie rubieży osłony okrętów w morzu przez samoloty myśliwskie i sposoby przekazywania naprowadzania z brzegowych na okrętowe punkty naprowadzania i odwrotnie.^{15/}

Po ustaleniu przez organizatorów współdziałania problemów i uzgodnieniu - kto i co ma wykonywać oraz jakie są potrzeby w tym zakresie, należy znaleźć odpowiedź na pytanie: jak zorganizować prowadzenie wspólnych działań bojowych?

W wyniku pracy koncepcyjnej, w sztabie korpusu OPK dokonuje się zsynchronizowania działań współdziałających środków: w czasie i przestrzeni.

15/ "Instrukcja współdziałania sił obrony przeciwlotniczej flot sojuszników z siłami obrony powietrznej nadmorskich związków operacyjnych i taktyczno-operacyjnych /taktycznych/ wojsk OPK państw - uczestników Układu Warszawskiego, sygn. Sztab. Gen. 962/80, s. 16 pkt. 22.

Uzgadnia się wzajemne ugrupowanie oraz określa pasy /sektory/ odpowiedzialności^{16/} dla włączonych w system OPK związków taktycznych i oddziałów wojsk OPL oraz jednostek marynarki wojennej, a dla dywizji /pułków/ lotnictwa - sektory samodzielnych działań bojowych. Stosownie do prawdopodobnych wariantów nalotu ŚNP nieprzyjaciela ustala się kierunki, rubieże, siły i środki oraz kolejność wprowadzenia ich do walki. Uzgadnia się sposoby działania poszczególnych związków taktycznych i oddziałów wojsk lotniczych, wojsk OPL i korpusu OPK podczas wspólnego odpierania nalotów nieprzyjaciela powietrznego, a w szczególności: sposób wykorzystania danych z rozpoznania, kolejność otwierania ognia, sposób wzajemnej osłony i podział odpowiedzialności na wypadek decentralizacji dowodzenia. Ustala się także zasady działania lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego w strefach ognia pododdziałów OPL, działalnością ogniową których nie kieruje się z połączonych stanowisk dowodzenia /artyleria przeciwlotnicza i rakiety bliskiego zasięgu/.

W celu uzyskania najwyższych wskaźników efektywności działań bojowych a jednocześnie zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu, należy także uzgodnić sposoby współdziałania między lotnictwem myśliwskim korpusu OPK a siłami i środkami wojsk OPL okręgu wojskowego i marynarki wojennej oraz między lotnictwem myśliwskim i myśliwsko-szturmowym wojsk lotniczych i marynarki wojennej a wojskami raketowymi korpusu OPK, artylerią raketową i lufową wojsk OPL oraz okrętowymi i nadbrzeżnymi siłami i środkami obrony przeciwlotniczej marynarki wojennej. Rozwiązywanie problemów współdziałania w wyżej wymienionych relacjach przebiega w podobny sposób jak podczas organizowania współdziałania między organicznymi wojskami raketowymi i lotnictwem myśliwskim korpusu OPK.

Sztab korpusu OPK przekazuje stałe sygnały współdziałania oraz wymienia dane łączności i dokumenty tajnego dowodzenia z wszystkimi szefostwami i sztabami współorganizującymi działania w systemie obrony powietrznej korpusu OPK.

Ważną sprawą jest uzgodnienie i zorganizowanie systemu kierowania realizacją współdziałania, bowiem bez sprawnie działającego systemu nie można w pełni zrealizować przyjętych ustaleń, nawet wówczas gdy szczegółowo określone zostaną sposoby działania sił i środków na wypadek decentralizacji dowodzenia. Określa się zasady korzystania z sieci współdziałania i ustala warunki /sytuacje/, w których określonymi siłami i

16/ Nie należy utożsamiać z sektorami odpowiedzialności połączonych stanowisk dowodzenia, w których siły i środki wojsk OPL prowadzą działania bojowe.

środkami działającymi w systemie OPK dowodzi się bezpośrednio z połączonych stanowisk dowodzenia lub za ich pośrednictwem, względnie bezpośrednio ze stanowiska dowodzenia korpusu OPK; przewiduje się także wymianę przedstawicieli między zainteresowanymi organami dowodzenia w celu zapewnienia trwałości współdziałania oraz jego aktualizacji stosownie do zaistniałej sytuacji w czasie działań bojowych.

Mimo, że nie wyeksponowano w tym procesie roli dowódcy i szefa sztabu korpusu OPK, należy zaznaczyć, iż spełniają oni kierowniczą i decydującą rolę w organizowaniu współdziałania.

Efektom wszystkich szczegółowych uzgodnień są plany współdziałania wykonane w sztabie korpusu OPK. Opracowuje się je w formie graficznej i opisowej.^{17/} Mimo często spotykanych sugestii, że powinien to być jeden dokument, praktycznie w korpusach OPK wykonuje się ich kilka. Jest to uzasadnione chociażby tym, że treść jednego obszernego dokumentu, nie w całości dotyczyłaby wszystkich organizatorów współdziałania.

Plan współdziałania sił i środków korpusu OPK jest jednym z podstawowych dokumentów bojowych. Opracowują go oficerowie operacyjni przy współdziałaniu szefów rodzajów wojsk i służb. Plan ten podpisany przez dowódcę, szefa sztabu, szefa wojsk lotniczych i szefa wojsk raketowych korpusu OPK, zatwierdza dowódca wojsk obrony powietrznej kraju. Na podstawie zatwierdzonego planu współdziałania, sztab korpusu OPK sporządza wyciągi i wysyła do organicznych jednostek. Stanowią one dla nich podstawę realizacji współdziałania. W kwestii planu współdziałania między korpusami OPK należy wyjaśnić, że sztab nadmorskiego korpusu OPK powinien otrzymać ze sztabu wojsk OPK wyciąg z planu współdziałania i wspólnie ze sztabami sąsiednich korpusów skonkretyzować ustalenia współdziałania określając np. wykonawców, skład przedstawicieli wydzielonych na współdziałające SD, organizację łączności współdziałania itp.

Jednak w praktyce, w opracowaniu tego planu współdziałania oprócz oficerów sztabu wojsk OPK biorą udział dowódcy, szefowie sztabów, oficerowie wydziałów operacyjnych oraz zainteresowani szefowie rodzajów wojsk i służb wszystkich korpusów OPK.^{18/} Tak opracowany plan współdziałania między korpusami OPK podpisują dowódcy korpusów, a zatwierdza dowódca wojsk OPK. Ponadto opracowuje się plan współdziałania korpusu OPK z siłami i środkami wojsk OPL okręgu wojskowego. Plan ten podpisują szef sztabu korpusu OPK i szef wojsk OPL okręgu wojskowego, a zatwierdzają:

17/ Forma i treść planów współdziałania określone są w podręczniku płk. dr. Zygmunta Kukuły i płk. dr. Józefa Smotera "Sztuka operacyjna wojsk OPK" - część II; "Korpus obrony powietrznej kraju" - sygn. ASG wewn. 3477/79 s. 190-196.

18/ - tamże, s. 192

dowódca okręgu wojskowego i dowódca korpusu OPK.

Kolejny plan współdziałania korpusu OPK z siłami i środkami marynarki wojennej podpisują: szef sztabu marynarki wojennej i dowódca nadmorskiego korpusu OPK; zatwierdzają - dowódca marynarki wojennej i dowódca wojsk OPK.

Następny plan - plan współdziałania korpusu OPK z lotnictwem wojsk lotniczych podpisują szefowie sztabów: korpusu OPK, dywizji lotnictwa myśliwskiego i dywizji lotnictwa szturmowo-rozpoznawczego, a zatwierdzają go dowódcy tych samych związków.

Oprócz wymienionych już planów współdziałania wykonuje się także "Plan współdziałania korpusu OPK ze związkami dyslokującymi w NRD". Dokument ten opracowany w języku rosyjskim /języku współdziałania/ i dla potrzeb korpusu OPK tłumaczony na język polski podpisują szefowie sztabów współdziałających jednostek organizacyjnych, a zatwierdzają: dowódca korpusu OPK, dowódca korpusu lotnictwa myśliwskiego GWRN, dowódca dywizji OPK NRD i dowódca dywizji lotnictwa myśliwskiego PGWR. W ramach współdziałania w systemie koalicyjnym opracowuje się także plan współdziałania z korpusem OPK nadmorskiego okręgu wojskowego ZSRR. Podpisują go szefowie sztabów, a zatwierdzają dowódcy obu związków operacyjno-taktycznych OPK.

Ścisła realizacja współdziałania sił i środków w systemie OPK jest możliwa wówczas, gdy organizacja tego współdziałania jest nieskomplikowana, jednoznaczna i zrozumiała.

Dla lepszego zrozumienia istoty, celów i zadań oraz sposobów współdziałania sił i środków w systemie OP korpusu OPK, a w efekcie dogłębnego zrozumienia swojej roli podczas prowadzenia wspólnej walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela, a także wyjaśnienia ewentualnych wątpliwości, uważamy za celowe ostateczne zweryfikowanie planów współdziałania i ustalenie szczegółów prowadzenia wspólnych działań. Potrzebę taką potwierdza praktyka niektórych korpusów OPK.

W etapie tym, kierowanym przez dowódcę korpusu OPK, oprócz oficerów dowództwa i sztabu korpusu OPK powinni uczestniczyć przedstawiciele dowództw i sztabów: Pomorskiego Okręgu Wojskowego, w tym szefostwa wojsk OPL i oddziału OTK, sąsiednich korpusów /dywizji/ OPK, korpusu lotnictwa myśliwskiego GWRN, dywizji lotnictwa myśliwskiego PGWR, dywizji lotnictwa myśliwskiego i szturmowo-rozpoznawczego wojsk lotniczych oraz sztabu marynarki wojennej - w tym także szefostwa lotnictwa i szefostwa OPL marynarki wojennej. Niezbędna jest także obecność starszych dowódców na PłSD, przedstawiciele dowództw: brygad /pułków/ raketowych OPK, brygady radiotechnicznej, pułków lotnictwa myśliwskiego nadmorskiego korpusu OPK, batalionów rozpoznania i przeciwdziałania radioelektronicznego

pułków lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego wojsk lotniczych, brygad rakiet przeciwlotniczych i pułków rakiet przeciwlotniczych małego zasięgu wojsk OPL, a ponadto tych brygad /pułków/ rakietowych OPK i pułków lotnictwa myśliwskiego ugrupowanych /bazujących/ poza rejonem obrony nadmorskiego korpusu OPK, których siły i środki prowadzić będą walkę z celami powietrznymi na korzyść i w rejonie organizującego współdziałanie korpusu OPK.

Zorganizowanie i sprawne przeprowadzenie szkolenia z tak dużą liczbą uczestników jest sprawą bardzo trudną. Można ją więc organizacyjnie przeprowadzić w różny sposób:

1. Z ograniczoną liczbą uczestników - z udziałem tylko tych stron /związków taktycznych i oddziałów/, których działania w istotny sposób wpływają na wspólne prowadzenie walki z nieprzyjacielem powietrznym.
2. Ze wszystkimi przedstawicielami współdziałających dowództw i sztabów /szefostw/ według etapów: w pierwszym etapie rozegrać problematykę współdziałania ze wszystkimi siłami i środkami ugrupowanymi w rejonie obrony nadmorskiego korpusu OPK; w drugim etapie - z pozostałymi siłami i środkami systemu obrony powietrznej rozwiniętymi do działań poza jego rejonem obrony.

Przedsięwzięcia tego nie należy traktować jako formalność polegającą na przekazaniu wytycznych wypracowanych w poprzednim etapie oraz ograniczającą się do kontroli ich zrozumienia.

Wszystkie szczeble dowodzenia uczestniczące w szkoleniu prezentują narastanie gotowości podległych im sił i środków podczas osiągnięcia wyższych stanów gotowości bojowej, eksponując czas osiągnięcia gotowości do działań w systemie OPK. W dalszej części szkolenia stosownie do przyjętych w korpusie OPK i zaprezentowanych przez szefa wydziału rozpoznawczego prawdopodobnych wariantów pierwszego uderzenia ŚNP nieprzyjaciela, dowódca korpusu OPK zapoznaje z koncepcją prowadzenia walki z nieprzyjacielem powietrznym i określa rolę jaką przydziela poszczególnym współdziałającym związkom taktycznym i oddziałom. Wspólne przedyskutowanie problemów rozegrania walki może być gwarancją utrzymania ciągłego współdziałania nawet w przypadku chwilowego naruszenia dowodzenia wojskami.

Organizacja, a później realizacja współdziałania to bardzo ważny i trudny obowiązek dowódcy i sztabu korpusu OPK. W umiejętności zapewnienia sprawnego współdziałania skupiają się jak w soczewce zdolności organizatorskie i dojrzałość taktyczna wszystkich dowódców i organów kierowania. Temu właśnie celowi służy spotkanie wszystkich dowódców, w którym nie bez znaczenia jest wyobraźnia taktyczna uczestników.

szturmowego wojsk lotniczych stawia dowódca korpusu OPK, a w przypadku jego decentralizacji - starszy dowódca na PłSD.

Realizacja współdziałania ogniowego między związkami taktycznymi /oddziałami/ wojsk raketowych OPK^{19/}

Współdziałanie ogniowe między sąsiednimi związkami taktycznymi /oddziałami/ wojsk raketowych korpusu OPK realizuje się w przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych, średniego /małego/ zasięgu, na styku ugrupowań oraz w przestrzeni wzajemnego nakładania się stref ognia PZR dalekiego zasięgu na strefy rażenia zestawów średniego /małego/ zasięgu. Ponadto współdziałanie ogniowe realizuje się w związkach taktycznych /oddziałach/ zarówno wzdłuż frontu jak i na głębokość rozmieszczenia dywizjonów raketowych.

Do najistotniejszych problemów realizacji współdziałania należy jak najbardziej efektywne wykorzystanie współdziałających sił i środków do zwalczania ŚNP nieprzyjaciela stosownie do możliwości każdego z nich, w celu wzajemnego uzupełniania się w walce i wzajemnej osłony. Racjonalne wykorzystanie różnorodnych przeciwlotniczych zestawów raketowych musi uwzględniać ich potencjalne możliwości, szczególnie w zakresie wysokości strzelania i wielkości strefy rażenia. Dane te przedstawia tabela 7.

19/ ZT i oddziały raket przeciwlotniczych średniego i małego zasięgu wojsk OPL zwalczają środki napadu powietrznego nieprzyjaciela według zasad obowiązujących w wojskach OPK /pkt. 8 "Wytycznych do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju"/, wobec tego wszystkie ustalenia dotyczące współdziałania ogniowego między ZT i oddziałami WR OPK odnoszą się także do ZT i oddziałów raket przeciwlotniczych wojsk OPL realizujących zadania w rejonie obrony korpusu OPK.

Tabela 7

Odległość do dalszej granicy strefy rażenia przeciwlotniczych zestawów raketowych w zależności od wysokości lotu celu / w km/

TYP PZR	Wysokość lotu celu / km/														
	0,02	0,1	0,3	0,5	1	2	3	5	10	12	15	18	20	30	40
wojska OPK	11	11	11	17	17	17,1	17,2	17,7	19,7	20,8	22,5	24,8	-	-	-
S-125M	-	24	24	24	24	26	27	29	33	36	40	41,5	43	43	-
S-200WE ^{1/}	-	-	30	38	38	58	75	115	200	240	240	240	240	145	43
2K11 ^{1/}	-	-	15	18	28	29	29,7	33	36,4	39,7	43	46,4	50	-	-
wojska OPL	-	10,5	11	12	13	15	17,5	17,5	15,5	-	-	-	-	-	-
2K12 ^{1/}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

1/ Dane zaczerpnięte z notatek z przeszkolenia w ZSRR. Dotyczą one aktywnego odcinka lotu rakiety. Wykorzystanie pasywnego odcinka toru lotu rakiety rozszerza strefy rażenia zestawów.

Wychodząc z przedstawionych w tabeli możliwości PZR, cele powietrzne wykonujące lot na bardzo małych wysokościach, w przedziale 20-100 m należy przydzielać tylko dywizjom raketowym wyposażonym w PZR małego zasięgu. W sytuacji gdy środki napadu powietrznego nieprzyjaciela wykonują lot na wysokości rzędu 100-300 m, strzelanie raketami mogą ponadto prowadzić dywizjony wyposażone w zestawy raketowe średniego zasięgu. Natomiast w przypadku nalotu celów powietrznych na wysokości minimalnej 300 m, możliwym jest także użycie PZR dalekiego zasięgu, gwarantujących zniszczenie ŚNP nieprzyjaciela od maksymalnej odległości 30 km. W sposób bardziej wyraźny prezentują się możliwości wymienionych typów przeciwlotniczych zestawów raketowych w zasięgu skutecznego zwalczania nieprzyjaciela powietrznego wykonującego lot na wysokości 1000 m. Przeciwlotnicze rakety kierowane zestawów: S-200 WE, 2 K11, S-75M, S-125M i 2 K12 mogą skutecznie niszczyć cele powietrzne od odległości - odpowiednio - 38 km, 28 km, 24 km, 17 km i 13 km. Zatem posiadanie uzbrojenia raketowego o różnym zasięgu ogniowego oddziaływania, pozwala ustalić kolejność niszczenia celów powietrznych stosownie do charakteru nalotu. Stwarza to również możliwość skoncentrowania wysiłku dywizjonów raketowych do zwalczania szczególnie ważnych celów pojedynczych oraz celów grupowych. W przypadku nalotu większej liczby ŚNP nieprzyjaciela, urzutowanych w czasie i na różnych wysokościach, posiadanie różnych typów zestawów raketowych pozwala na dokonanie podziału wysiłku między pododdziały raketowe odpowiednio do wysokości lotu poszczególnych celów. Stosownie do sytuacji powietrznej mogą mieć miejsce następujące przypadki zwalczania ŚNP nieprzyjaciela:

1. przeciwlotniczymi zestawami raketowymi typu S-200 WE niszczyć najważniejsze cele powietrzne, a w sytuacjach szczególnie skomplikowanych /np. w przypadku zmasowanych nalotów/ prowadzić strzelanie do celów wykonujących lot na dużych i średnich wysokościach^{20/};

2. przeciwlotniczymi zestawami raketowymi średniego zasięgu prowadzić ogień do celów wykonujących lot na średnich i dużych wysokościach, a w warunkach nalotu dużej liczby ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach - kiedy natężenie ognia prowadzonego przez PZR małego zasięgu jest mniejsze od natężenia nalotu - także na małych wysokościach;

3. przeciwlotniczymi zestawami raketowymi małego zasięgu niszczyć nieprzyjaciela powietrznego głównie na małych wysokościach, a także na wysokościach średnich.

Podczas pokonywania raketowej obrony powietrznej przez ŚNP nieprzy-

20/ Regulamin walki artylerii raketowej OPK /pułk, brygada, dywizja/ wyd. MON 1970 r. przyjmuje następujący podział wysokości: małe do 1000 m, średnie od 1000 m do 16000 m, duże - powyżej 16000 m.

jaciela, zwalczanie celów powietrznych w przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia dywizjonów sąsiednich związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych ugrupowanych strefowo wzdłuż wybrzeża określają postanowienia zasad strzelania przeciwlotniczymi zestawami raketowymi i sposób ustalony przez dowódcę nadmorskiego korpusu OPK. Należy zadać pytanie: czym kierować się dokonując przydziału celów powietrznych do niszczenia związkom taktycznym /oddziałom/ wojsk raketowych?

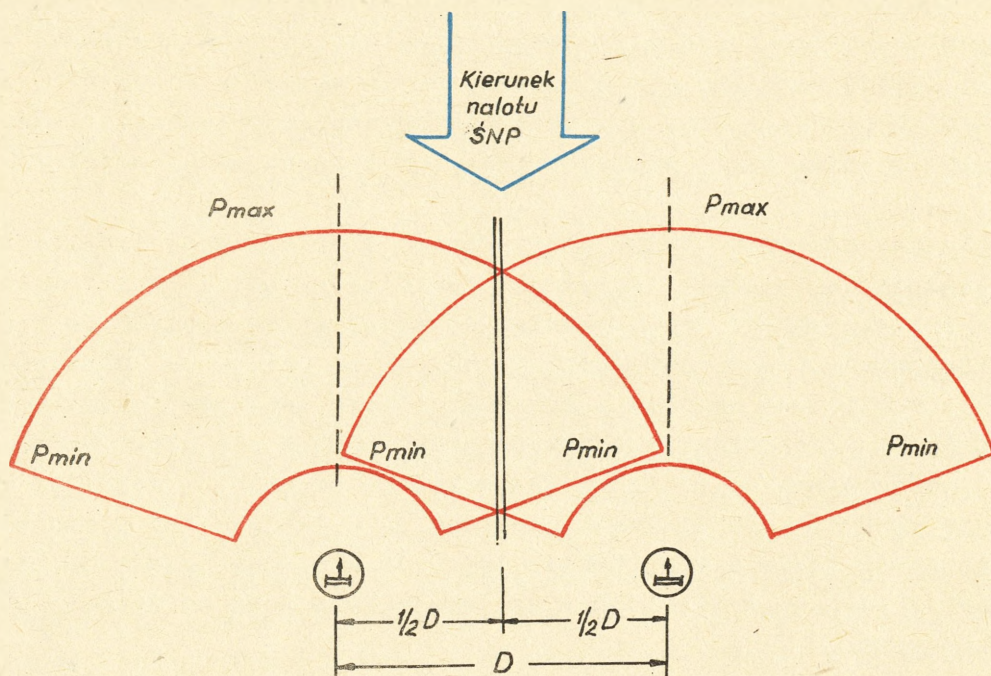
Analizując przydział celów powietrznych do niszczenia jednemu lub obu współdziałającym związkom taktycznym /oddziałom/ wojsk raketowych, w przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia sąsiednich dywizjonów raketowych, należy uwzględnić: charakter nalotu na rozpatrywanym kierunku; możliwości ogniowe przeciwlotniczych zestawów raketowych; oraz wielkość przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia. Biorąc za podstawę do rozważań dwa ostatnie czynniki - założmy, że dwa sąsiednie dywizjony raketowe wyposażone są w ten sam typ przeciwlotniczych zestawów raketowych. Faktem jest, że wielkość prawdopodobieństwa zniszczenia celu w strefie ognia zestawu maleje wraz ze wzrostem parametru kursowego.

Oznacza to, że większe prawdopodobieństwo zniszczenia celu będzie miał ten dywizjon, w kierunku którego leci cel z parametrem równym "zero" /szczególny przypadek/.

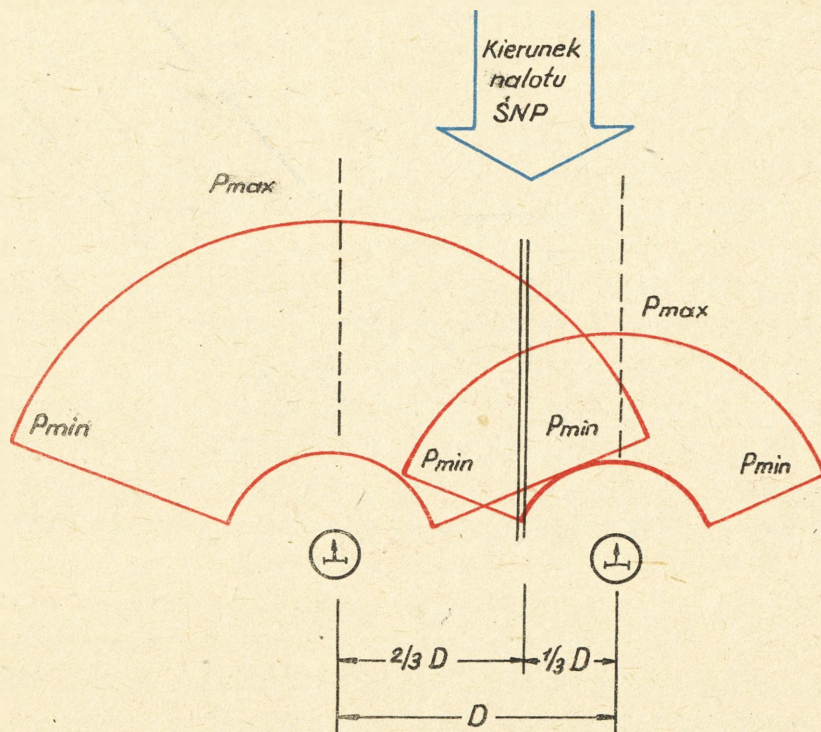
Zatem ze wzrostem parametru kursowego celu, wielkość prawdopodobieństwa zniszczenia w odniesieniu do jednego dywizjonu /baterii/ będzie malała, do drugiego - rosła. Stąd też można wyznaczyć w przestrzeni miejsce geometryczne punktów, w których rozpatrywana wielkość prawdopodobieństwa jest równa dla obu dywizjonów raketowych. Rozpatrując ten problem dla różnych wysokości lotu celu, można wyznaczyć płaszczyznę pionową, która dzieli przestrzeń wzajemnego przykrywania się stref ognia.

Dla przypadku gdy dwa sąsiednie dywizjony wyposażone są w zestawy raketowe jednakowego typu, płaszczyzna tego podziału przebiegać będzie w połowie odległości między nimi /rys. nr 15/.

W sytuacji, gdy sąsiednie dywizjony współdziałających związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych posiadają różne typy zestawów raketowych /np. małego i średniego zasięgu/, płaszczyzna podziału przestrzeni przebiegać będzie proporcjonalnie do wielkości maksymalnego parametru kursowego, określonego możliwościami zestawu raketowego /rys. 16/. Wynika to, podobnie jak w poprzednim przypadku, z rozkładu prawdopodobieństwa niszczenia celu w strefie ognia przeciwlotniczego zestawu raketowego, np. dla sąsiednich dywizjonów raketowych wyposażonych w PZR typu S-75M i S-125M, wielkość maksymalnego parametru kursowego celu na

Rys.15. Przekrój poziomy stref ognia i rzut pionowy płaszczyzny podziału celów powietrznych

Rys.16. Przekrój poziomy stref ognia PZR średniego i małego zasięgu oraz rzut pionowy płaszczyzny podziału celów powietrznych

małych wysokościach, dla najmniej korzystnych warunków strzelania wynosi odpowiednio 15 km i 8 km^{21/}.

Zatem w rozpatrywanej sytuacji, płaszczyzna podziału położona będzie bliżej dywizjonu wyposażonego w PZR małego zasięgu, w odstępnie 1/3 odległości między stanowiskami startowymi.

Rozpatrzmy niektóre sposoby realizacji współdziałania podczas odpiernania nalotu ŚNP nieprzyjaciela przez sąsiednie związki taktyczne /oddziały/ wojsk raketowych w przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia:

1. Jeżeli sytuacja powietrzna stworzona przez nieprzyjaciela powietrznego przed strefami ognia i w strefach ognia współdziałających związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych jest identyczna lub podobna, względnie natężenie nalotu w przydzielonych im częściach przestrzeni współdziałania jest mniejsze od natężenia ognia związku taktycznego /oddziału/ na tym kierunku, każda ze współdziałających jednostek niszczy ŚNP nieprzyjaciela w wyznaczonej jej części przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia.

2. W przypadku gdy natężenie nalotu ŚNP nieprzyjaciela w wyznaczonej części przestrzeni współdziałania jednego z sąsiednich związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych przewyższa jego możliwości ogniowe na tym kierunku /nie jest w stanie ostrzelać wszystkich celów lecących przez jego strefę rażenia/, zadanie niszczenia nieprzyjaciela powietrznego w przestrzeni ogniowego współdziałania realizują dywizjony raketowe obu współdziałających związków taktycznych /oddziałów/.

3. Jeżeli dywizjony raketowe jednego ze współdziałających związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych przewidziane do zwalczania celów w części przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia zajęte są niszczeniem ŚNP nieprzyjaciela wykonujących lot poza wyznaczoną przestrzeń, zadanie niszczenia nieprzyjaciela powietrznego w całej przestrzeni ogniowego współdziałania realizuje drugi, współdziałający związek taktyczny /oddział/ wojsk raketowych.

4. ŚNP nieprzyjaciela, które wykonują lot środkiem przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia /na styku/, zwalczą się przeciwlotniczymi zestawami raketowymi obydwu współdziałających jednostek raketowych.

Odpowiedzialnym za niszczenie ŚNP nieprzyjaciela w przestrzeni wzajemnego przykrywania /na styku/ stref ognia jest ten dowódca związku taktycznego /oddziału/, który posiada najdogodniejsze warunki dowodzenia dywizjonami raketowymi rozmieszczonymi w pobliżu przestrzeni wzajemne-

21/ Ppłk mgr inż. R. PARADOWSKI: "Informator taktyczno-techniczny wojsk raketowych OPK" - część II, wyd. ASG WP - 1980 r. sygn. ASG WP wewn. 3536/80.

go przykrywania /na styku/^{22/}. W sytuacji gdy warunki dowodzenia są jednakowe, odpowiedzialnym za dowodzenie na styku wyznacza się dowódcę tego związku taktycznego /oddziału/ wojsk raketowych, którego przestrzeń wzajemnego przykrywania się stref ognia znajduje się na lewym skrzydle w stosunku do zasadniczego kierunku nalotu ŚNP nieprzyjaciela^{23/}. Dowódcę odpowiedzialnego za działania w przestrzeni wzajemnego przykrywania się stref ognia, wyznacza dowódca korpusu OPK w okresie organizacji współdziałania.

Na uwagę zasługuje również realizacja współdziałania ZT /oddziału/ wojsk raketowych OPK z oddziałem rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL rozwiniętym w ugrupowaniu bojowym tego pierwszego. W tym przypadku celem jest przydzielenie pułkowi sektorów lub pasów odpowiedzialności na zasadniczych kierunkach nalotów ŚNP nieprzyjaciela oraz określenie przedziałów wysokości, w których w przypadku samodzielnych działań bojowych pułk rakiet przeciwlotniczych dokonywał będzie wyboru celów do ostrzelania. W warunkach scentralizowanego dowodzenia oddziały rakiet przeciwlotniczych wspólnie z wojskami raketowymi korpusu OPK ostrzelują cele powietrzne wskazane przez starszego dowódcę na połączonym stanowisku dowodzenia.

Na stykach granic państwowych, w obszarach wzajemnego nakładania się stref ognia sojuszniczych związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych realizuje się uzgodnione w czasie organizacji współdziałania: zasady podziału i sposoby zwalczania celów powietrznych oraz wymienia informacje o działalności bojowej.

Naloty ŚNP nieprzyjaciela z kierunku północnego w przestrzeni wzajemnego przykrywania się, sąsiednie związki taktyczne /oddziały/ wojsk raketowych odpierają stosując wyżej rozpatrzone sposoby współdziałania ogniowego. Jeżeli jednak na kierunku nalotu ŚNP nieprzyjaciela, przed ugrupowaniem związku taktycznego /oddziału/ wojsk raketowych nadmorskiego korpusu OPK PRL, rozwinięte są związki taktyczne /oddziały/ wojsk raketowych sąsiedniego państwa /np. nalot z kierunku zachodniego/, to w wyniku współdziałania część celów niszczą dywizjony raketowe NRD, część - dywizjony związków taktycznych /oddziałów/ rozwiniętych w zachodniej części terytorium PRL wykorzystując całą głębokość stref ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych. Sytuacja taka ma miejsce wówczas, gdy natężenie nalotu nieprzyjaciela przewyższa możliwości ogniowe pierwszorzutowego ZT /oddziału/ NRD. Związek taktyczny /oddział/ wojsk raketowych NRD niszczy tylko najważniejsze cele powietrzne - stanowiące naj-

22/ "Współdziałanie sił i środków obrony powietrznej kraju sojuszniczych armii na TDW" - wyd. MON - 1975 r., sygn. OPK 635/75, s. 127.

23/ Tamże.

większe zagrożenie dla bronionych przez niego obiektów. Dowódca tego ZT /oddziału/ dokonuje przydziału celów powietrznych do niszczenia własnym dywizjom i informuje sąsiednie połączone stanowisko dowodzenia o celach nieostrzeliwanych. Grupy celów oraz grupowe cele powietrzne w przypadku nie zniszczenia ich przez pierwszorzutowe dywizjony NRD niszczone będą przez pododdziały raketowe ugrupowanego w głębi ZT /oddziału/wojsk raketowych nadmorskiego korpusu OPK PRL. Realizacja współdziałania możliwa jest w przypadku posiadania na stanowiskach dowodzenia wiarygodnej i jednoznacznej informacji o sytuacji powietrznej.

Realizacja współdziałania między oddziałami lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK, lotnictwa myśliwskiego, myśliwsko-szturmowego i myśliwsko-bombowego wojsk lotniczych oraz lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej

Realizacja współdziałania między oddziałami lotnictwa polega na ześrodkowaniu i podziale wysiłków oddziałów lotnictwa /stosownie do sytuacji powietrznej i wykonywanych zadań/ według kierunków, rubieży, wysokości, czasu i ważności celów powietrznych oraz podczas udzielania wzajemnej pomocy w okresie blokowania lotnisk przez ŚNP nieprzyjaciela w celu prowadzenia skutecznej walki z nimi.

Podczas odpierania nalotów grup ŚNP nieprzyjaciela najczęściej stosowanym będzie ześrodkowanie wspólnych wysiłków sił i środków lotnictwa myśliwskiego /myśliwsko-szturmowego, myśliwsko-bombowego/ do niszczenia celów powietrznych.

Ześrodkowanie wspólnych wysiłków polega na kolejnych lub jednoczesnych działaniach samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych, myśliwsko-bombowych/ współdziałających oddziałów lotnictwa do tych samych grupowych celów powietrznych.

Uwzględniając fakt, że poszczególne oddziały lotnictwa bazującego w rejonie obrony nadmorskiego korpusu OPK wyposażone są w samoloty myśliwskie, myśliwsko-szturmowe i myśliwsko-bombowe o różnych możliwościach bojowych /MiG-21M, MiG-21bis, MiG-23MF, Lim-6bis i Su-7BKŁ/, a ponadto jedno z oddziałów lotnictwa bazują w pierwszym, inne w drugim rzucie korpusu OPK oraz biorąc pod uwagę gotowość bojową samolotów i załóg na lotniskach, a także uwzględniając kierunki spodziewanych lub wykonywanych nalotów nieprzyjaciela powietrznego - kolejność wprowadzenia samolotów poszczególnych oddziałów LM, LMSz i LMB do walki będzie różna. Wynika stąd wniosek, że w warunkach nadmorskiego korpusu OPK, przy ograniczonych możliwościach wojsk radiotechnicznych w zakresie wykrywania celów powietrznych na małych wysokościach, pierwsze do walki

wprowadzone zostaną samoloty myśliwskie MiG-23MF, wykonujące lot w strefach patrolowania. Jest to jedyny, możliwy chociaż mało skuteczny i wymuszony sposób działania bojowego, który pozwala zwalczać cele powietrzne na większych odległościach od wybrzeża^{24/}. Samoloty myśliwskie typu MiG-21, Su-7BKŁ i Lim-6bis ze względu na mniejsze możliwości przechwytywać będą cele powietrzne nad morzem, na rubieżach bardziej przybliżonych do wybrzeża oraz w głębi rejonu działań bojowych korpusu OPK. Przyjęcie takiej kolejności wprowadzania samolotów myśliwskich i myśliwsko-szturmowych do walki na określonych rubieżach lub wprowadzanie kolejnych grup samolotów myśliwskich i myśliwsko-szturmowych zapewnia nieprzerwane atakowanie celu powietrznego aż do jego zniszczenia przez współdziałające siły i środki lotnictwa. Realizacja ciągłości oddziaływania w toku działań bojowych oznacza odprowadzanie jednych grup samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych, myśliwsko-bombowych/ od atakowanych celów powietrznych, /po zużyciu przez nie rakiet i amunicji lub paliwa/ a na ich miejsce wprowadzenie następnych, z kolejnych stopni gotowości bojowej i z lotnisk położonych w głębi rejonu obrony korpusu OPK. Oznacza to również kolejne ześrodkowanie wysiłków samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych, myśliwsko-bombowych/ współdziałających oddziałów lotnictwa. Przy jednoczesnym działaniu samolotów współdziałających oddziałów lotnictwa myśliwskiego /myśliwsko-szturmowego, myśliwsko-bombowego/ na jeden cel grupowy, w czasie nalotu określa się ześrodkowanie wysiłków oddziałów na poszczególnych rubieżach i sposoby wykonywania ataków.

Podział wysiłków między oddziały lotnictwa myśliwskiego, myśliwsko-szturmowego i myśliwsko-bombowego polega na przydzieleniu im różnych celów powietrznych wykonujących lot na tym samym lub różnych kierunkach pokonywania obrony powietrznej. Oznacza to również, że podczas wspólnego zwalczania ŚNP nieprzyjaciela, ze względu na ograniczone możliwości jednego oddziału /duża intensywność nalotu, urzutowanie celów powietrznych na różnych wysokościach/, do walki na określonych rubieżach lub wysokościach wprowadza się także samoloty sąsiednich oddziałów lotnictwa. W praktyce podczas działań na małych wysokościach, do walki wprowadza się w zasadzie samoloty MiG-23MF i Lim-6bis, wyżej - samoloty MiG-21 i Su-7BKŁ. Nie oznacza to jednak, że samoloty MiG-21 i Su-7BKŁ nie będą również zwalczać celów wykonujących lot na małych wysokościach.

24/ Samoloty MiG-23MF wyposażone w wielofunkcyjne, pokładowe stacje radiolokacyjne, pozwalają na wykrywanie celów powietrznych /do 55 km/ nawet na małych wysokościach. Czas patrolowania w strefie oddalonej np. 60 km od lotniska startu, na wysokości 1000 m z dwoma rakietami R-23 i trzema zbiornikami wynosi 1 godz. 35 min. bez zbiorników dodatkowych - 1 godzinę. Przy działaniach na małych wysokościach rzędu 500 m, promień działania samolotów MiG-23MF wynosi 165 km.

W czasie nalotu ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, w warunkach stosowania bardzo intensywnych zakłóceń radioelektronicznych mogą zdarzyć się sytuacje, w których oddziały wyposażone w samoloty MiG-21 i Su-7BKt nie będą w stanie skutecznie ich zwalczać. Wówczas nie wykluczone jest, że część sił oddziału wyposażonego w samoloty MiG-23MF i Lim-6 bis będzie działać w sektorach działań bojowych sąsiednich oddziałów lotnictwa /sektorach odpowiedzialności sąsiednich PłSD/. Stosownie do konkretnej sytuacji powietrznej i pozostałości paliwa po wykonaniu zadania, samoloty te będą lądowały na własnym lotnisku lub lotnisku sąsiada /lotnisku współdziałania/, na korzyść którego wykonywały zadanie. Wiąże się to z koniecznością odtworzenia ich gotowości bojowej.

Scentralizowane dowodzenie lotnictwem na szczeblu korpusu OPK, w znacznym stopniu ułatwia realizację współdziałania umożliwiając szybkie ześrodkowanie wysiłku na głównych kierunkach nalotu ŚNP nieprzyjaciela oraz podział celów między poszczególne oddziały lotnictwa.

W skomplikowanej sytuacji powietrznej oraz przy braku łączności ze stanowiskiem dowodzenia korpusu OPK, oddziały lotnictwa myśliwskiego i myśliwsko-szturmowego prowadzą działania bojowe w zasadzie w wyznaczonych im sektorach działań bojowych /sektorach odpowiedzialności PłSD/ na obszarze których bazują. Wymaga to jednak dużej jasności sytuacji o działaniach wojsk raketowych /artylerii raketowej/ oraz działaniach samolotów - szczególnie na stykach sektorów.

W czasie działań bojowych podczas okazywania sobie wzajemnej pomocy przez oddziały lotnictwa przy odblokowywaniu lotnisk szczególna rola przypada stanowisku dowodzenia korpusu OPK lub połączonym stanowiskom dowodzenia. Stanowiska te są jedynie kompetentne do skierowania części sił sąsiednich oddziałów do odblokowania lotnisk.

Ważną kwestią w czasie realizacji współdziałania jest dowodzenie samolotami myśliwskimi /myśliwsko-szturmowymi, myśliwsko-bombowymi/ w powietrzu. W czasie prowadzenia działań bojowych, stosownie do zaistniałej sytuacji, mogą mieć miejsce następujące przypadki:

1. Podczas działania samolotów na pełny zasięg z lądowaniem na lotniskach współdziałania - przekazanie dowodzenia na sąsiednie, współdziałające stanowisko dowodzenia /PłSD/ lub punkt naprowadzania nastąpi na wyznaczonej rubieży.

2. Gdy samoloty myśliwskie /myśliwsko-szturmowe, myśliwsko-bombowe/ wykonują zadania w granicach taktycznego promienia działania - dowodzenie przekazuje się na współdziałające PłSD /PN/, w strefie którego samoloty te będą działać, po wykonaniu zadania macierzyste stanowisko dowodzenia ponownie przejmuje dowodzenie i kieruje samoloty na lotnisko bazowania.

3. W czasie prowadzenia działań bojowych zachodzi potrzeba wyprowadzenia samolotów poza granice rejonu korpusu OPK, w tym także w obszar powietrzny NRD - dowódca oddziału LM /LMSz, LMB/ ma prawo wyprowadzenia samolotów bez przekazywania dowodzenia /w pasie współdziałania/ do "rubieży wprowadzenia do walki i przekazania dowodzenia", pod warunkiem, że uprzednio poinformuje o tym współdziałające SD /PłSD/.

Przekazanie dowodzenia samolotami między sąsiednimi oddziałami lotnictwa odbywa się z wykorzystaniem naziemnych sieci współdziałania i bezpośrednio przez pilotów samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych, myśliwsko-bombowych/ na podstawie radiowej tablicy sygnałów współdziałania. Dowodzenie samolotami w powietrzu może być realizowane w systemie zautomatyzowanym i niezautomatyzowanym. Z uwagi na to, że dynamiczna część ćwiczenia rozgrywana jest w warunkach niezautomatyzowanego Szkolnego Stanowiska Dowodzenia Wydziału Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej Kraju, w dalszej części rozdziału rozpatruje się sposób przekazywania dowodzenia samolotami w systemie niezautomatyzowanym. Przekazując dowodzenie na sąsiednie PłSD /PN/ podaje się: na jaki cel działają samoloty myśliwskie /myśliwsko-szturmowe, myśliwsko-bombowe/, skład grupy i typ samolotów myśliwskich /myśliwsko-szturmowych, myśliwsko-bombowych/, kryptonim, indeks dowódcy grupy /pilota/, czas startu, wysokość lotu, pozostałość paliwa, miejsce znajdowania się samolotów własnych i celu powietrznego oraz system radiolokacyjnego rozpoznania na samolocie myśliwskim /myśliwsko-szturmowym, myśliwsko-bombowym/. Przekazanie dowodzenia należy uważać za zakończone, po potwierdzeniu przez współdziałające SD /PłSD/, że samoloty obserwowane są przez nawigatora na wskaźniku stacji radiolokacyjnej i nawiązano z nimi dwustronną łączność radiową. Pilot samolotu myśliwskiego /myśliwsko-szturmowego, myśliwsko-bombowego/ po nawiązaniu łączności z sąsiednim SD /PłSD/ lub PN informuje o tym macierzyste SD.

Przekazanie dowodzenia samolotami w powietrzu nie zwalnia macierzystych oddziałów lotnictwa od obowiązku śledzenia za ich długotrwałością lotu. Zbierają one od przełożonych i sąsiadów dane o działalności bojowej i rezultatach działań bojowych własnych samolotów.

Decyzję o użyciu określonych sił lotnictwa myśliwskiego, myśliwsko-szturmowego i myśliwsko-bombowego wojsk lotniczych /lotnictwa frontowego/ oraz lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej i przekazania dowodzenia samolotami w powietrzu na określony punkt naprowadzania systemu OPK podejmuje dowódca korpusu OPK lub starszy dowódca na połączonym stanowisku dowodzenia. Informacje decyzyjne przekazuje się bezpośrednio na stanowiska dowodzenia pułku /pułków/ lotnictwa myśliwsko-

szurmowego marynarki wojennej oraz dywizji lotnictwa frontowego lub bezpośrednio do podległych im pułków w naziemnych kanałach łączności dowodzenia.

Realizacja współdziałania lotnictwa myśliwskiego z wojskami raketowymi korpusu OPK^{25/}

Współdziałające siły i środki związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych korpusu OPK oraz oddziałów lotnictwa myśliwskiego prowadzą wspólne działania w strefie współdziałania. W strefie tej dokonuje się podziału celów do niszczenia wspólnym wysiłkiem obu rodzajów wojsk lub tylko wysiłkiem jednego z nich. Przed strefami ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych, samoloty myśliwskie prowadzą działania bojowe bez ograniczeń. Najbardziej trudne warunki realizacji współdziałania występują w strefie ognia PZR, z uwagi na możliwość ostrzelania własnych samolotów myśliwskich lub ich uszkodzenie odłamkami głowicy bojowej rakiety. Dlatego też o wprowadzeniu samolotów myśliwskich w strefę ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych decyduje dowódca korpusu OPK^{26/}. Sytuacje takie mogą mieć miejsce wówczas, gdy z oceny sytuacji powietrznej wynika, że związki taktyczne /oddziały/ WR OPK nie są w stanie samodzielnie wykonać zadanie bojowe, a także w wypadku utraty zdolności bojowej przez dywizjon /dywizjony/ raketowy OPK.

Dowódca korpusu OPK podczas stawiania zadań bojowych do zwalczania konkretnych celów powietrznych określa dowódcom związków taktycznych /oddziałów/ wojsk raketowych i oddziałów lotnictwa myśliwskiego sposoby współdziałania aktywnych środków walki. Stosownie więc do sytuacji powietrznej może mieć miejsce ześrodkowanie wysiłków lotnictwa myśliwskiego i wojsk raketowych do tych samych /z zasady grupowych/ celów powietrznych lub podział wysiłku współdziałających rodzajów wojsk do różnych celów powietrznych.

Praktyczna realizacja zarówno jednego jak i drugiego sposobu współdziałania wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK jest skomplikowana i uciążliwa dla obu współdziałających rodzajów wojsk, szczególnie w warunkach jednoczesnego nalotu dużej liczby celów powietrznych pokonujących obronę wojsk raketowych na małych wysokościach i na wąskim odcinku frontu, stosujących także zakłócenia radioelektroniczne. Jednoznaczne określenie sposobów współdziałania między wojskami

25/ Przedstawione w podrozdziale sposoby prowadzenia wspólnej walki przez jednostki raketowe i lotnictwo korpusu OPK dotyczą także jednostek raketowych wojsk OPL, lotnictwa frontowego oraz sił i środków marynarki wojennej.

26/ "Instrukcja organizacji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw UW" - wyd. MON - 1975 r. sygn. DW OPK wewn. 272/75, s. 6, pkt 7.

rakietowymi i lotnictwem myśliwskim nadmorskiego korpusu OPK, a następnie ich praktyczna realizacja stanowią jeden z głównych problemów jakie muszą rozwiązywać dowództwo i sztab korpusu OPK oraz starsi dowódcy na PłSD i zespoły dowodzenia związkami taktycznymi WR OPK i oddziałami lotnictwa.

Ześrodkowanie wysiłków lotnictwa myśliwskiego i wojsk rakietowych realizuje się wówczas, gdy w strefie współdziałania wykryte zostaną grupowe cele powietrzne. W tej sytuacji skutecznym sposobem może być kolejne wprowadzenie do działań współdziałających sił i środków. Pierwsze do walki przystąpią dywizjony rakietowe dalekiego zasięgu, następnie lotnictwo myśliwskie ze stref patrolowania lub dyżurowania /przed strefą ognia PZR średniego i małego zasięgu/, z kolei dywizjony rakietowe wyposażone w zestawy rakietowe średniego i małego zasięgu, a po wyjściu celu powietrznego ze strefy ognia - ponownie samoloty lotnictwa myśliwskiego. Przypadek taki może zaistnieć wówczas, gdy samoloty wchodzące w skład celu grupowego nie są obserwowane oddzielnie na wskaźniach stacji naprowadzania rakiet, a także wówczas gdy samoloty myśliwskie po naprowadzeniu ich na wyznaczony cel nie zdążą zniszczyć go przed strefą ognia zestawów rakietowych.

W sytuacji gdy w grupowym celu powietrznym samoloty nieprzyjaciela urzutowane są w głąb /na ekranach wskaźników radiolokacyjnych obserwowane są oddzielnie/, bardziej celowym jest jednoczesne wprowadzenie do działań samolotów myśliwskich i dywizjonów rakietowych. Oznacza to, że lotnictwo myśliwskie wspólnie z wojskami rakietowymi zwalczą samoloty tego samego celu grupowego w strefie ognia przeciwlotniczych zestawów rakietowych. Obowiązuje jednak zasada, w myśl której samoloty lecące na czele grupy zwalczają dywizjony rakietowe, a samoloty wykonujące lot na jej końcu - samoloty lotnictwa myśliwskiego. Bezpieczna odległość zbliżenia się myśliwców do celów ostrzeliwanych przez dywizjony rakietowe małego i średniego zasięgu nie może być mniejsza niż 5 km, a w przypadku dywizjonów rakietowych dalekiego zasięgu - mniejsza niż 25-30 km. Rozbieżność kątowa pomiędzy celami wskazanymi do zniszczenia przez PZR S-200WE i samolotami myśliwskimi musi być niemniejsza niż 10° .

W przypadku nalotu dużej liczby pojedynczych lub grupowych celów powietrznych na różnych wysokościach, opisany wyżej sposób współdziałania nie znajduje zastosowania. W tej sytuacji przewiduje się przydzielenie lotnictwu myśliwskiemu i wojskom rakietowym różnych celów powietrznych; inaczej określając - dokonuje się podziału wysiłków na poszczególne cele powietrzne. Cele powietrzne przydziela się najpierw temu rodzajowi wojsk, który gwarantuje większe prawdopodobieństwo zniszczenia celu na określonych wysokościach i na dalekich podejściach do bronionych obiektów, rejonów czy rubieży. Podczas odpierania zmasowanych nalotów sposób ten -

polegający na podziale wysiłków według rubieży i wysokości będzie najczęściej stosowany. Należy także podkreślić, że w przypadku nalotów ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach /ze względu na ograniczone możliwości wojsk radiotechnicznych, które zabezpieczają prowadzenie działań bojowych/ podział wysiłków lotnictwa myśliwskiego i wojsk raketowych według rubieży będzie często jedynym, możliwym sposobem do przyjęcia w warunkach nadmorskiego korpusu OPK.

Współdziałanie oparte na podziale wysiłków według czasu oraz pasów /sektorów/ jest w zasadzie sposobem wymuszonym i nie zapewnia kompleksowego wykorzystania możliwości bojowych wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego. Współdziałanie według czasu stosowane będzie najczęściej w przypadku niemożliwości użycia jednego z rodzajów wojsk, np. w warunkach długotrwałego nalotu kiedy zachodzi konieczność odtwarzania zdolności bojowej środków w celu powtórnego ich użycia^{27/}.

Podczas działań bojowych wskutek utracenia przez związki taktyczne /oddziały/ raketowych zdolności bojowych na poszczególnych kierunkach, stosować się będzie współdziałanie według pasów /sektorów/. Lotnictwo myśliwskie w przekazanych mu pasach /sektorach/ prowadzić będzie samodzielne działania bojowe.

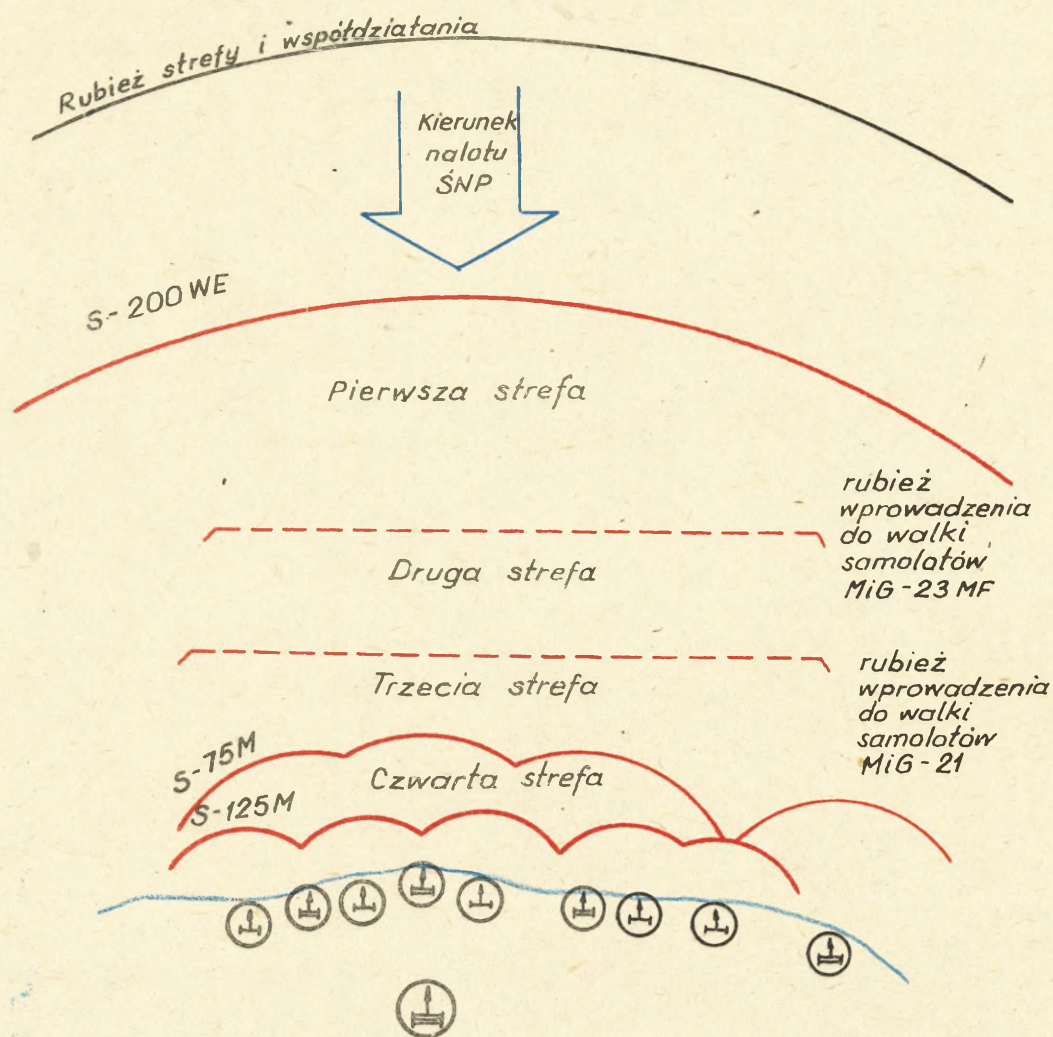
Użycie w działaniach bojowych dywizjonów raketowych wyposażonych w PZR dalekiego zasięgu^{28/}, wpływa na zwiększenie strefy współdziałania. Powoduje to wzrost potrzeb w zasięgu informacji radiolokacyjnej o ŚNP nieprzyjaciela w stopniu dalece wykraczającym poza możliwości systemu rozpoznania szczebla taktycznego - stąd wynika konieczność współdziałania z sąsiednimi systemami rozpoznania marynarki wojennej i państw sojuszników. Przestrzeń powietrzna, w której mogą być niszczone ŚNP nieprzyjaciela w warunkach nadmorskiego korpusu OPK ograniczona jest dalszą granicą strefy ognia PZR S-200WE /dla wysokości od 12000 m do 20000 m wynosi 240 km/ i zależy od odległości rozwinięcia tych zestawów od wybrzeża.

Kierując się zasadą podziału wysiłków według rubieży i wysokości, należy w tej przestrzeni wyznaczyć strefy, w których zadanie zwalczania celów realizować będą stosownie do swoich możliwości bojowych siły i środki wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego /rys. nr 17/.

Pierwszą strefę wyznacza dalsza granica strefy ognia PZR typu S-200 WE i rubież wprowadzenia do walki samolotów MiG-23MF; drugą strefę - rubież

27/ Nalotu charakteryzującego się długim czasem trwania można spodziewać się dopiero w późniejszym okresie wojny, kiedy zasadniczym celem nie będzie walka o panowanie w powietrzu.

28/ Realizacja współdziałania lotnictwa myśliwskiego wyposażonego w samoloty typu MiG-23MF i MiG-21 z wojskami raketowymi, uzbrojenie których stanowią PZR S-125M, S-75M, a także S-200WE, z uwagi na wprowadzenie tych ostatnich w ćwiczeniu jest problemem nowym, nie publikowanym dotychczas w wydawnictwach Dowództwa Wojsk OPK.

Rys.17. Strefy realizacji współdziałania wojsk rakietowych i lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK

wprowadzenia do walki samolotów MiG-23MF i wyznaczona bliżej wybrzeża rubież wprowadzenia do walki samolotów MiG-21; trzecią strefę - rubież wprowadzenia do walki samolotów MiG-21 oraz dalsza granica strefy ognia PZR S-75M, a na niektórych kierunkach - zestawów S-125M; natomiast czwartą - dalsza granica strefy ognia tych zestawów rakietowych oraz rubież stanowisk startowych.

W pierwszej strefie w całym przedziale wysokości /od dolnej do górnej granicy strefy ognia PZR/ działania bojowe prowadzą tylko dywizjony rakietowe wyposażone w zestawy dalekiego zasięgu kierując się zasadą wyboru najważniejszych celów powietrznych niszczą np. samoloty - nosiciele broni jądrowej, powietrzne stanowiska dowodzenia, samoloty w strefach - sto-

sujące zakłócenia radioelektroniczne itp.

W drugiej strefie - działania prowadzą samoloty myśliwskie MiG-23MF i przeciwlotnicze zestawy raketowe dalekiego zasięgu dzieląc wysiłek według wysokości. Z uwagi na potencjalne możliwości wykorzystania pokładowych stacji radiolokacyjnych, a szczególnie uzbrojenia raketowego samolotów myśliwskich MiG-23MF od bardzo małych wysokości /40 m/, poniżej strefy ognia zestawu dalekiego zasięgu, celowym jest skupienie wysiłku lotnictwa myśliwskiego do zwalczania ŚNP nieprzyjaciela wykonujących lot na małych i bardzo małych wysokościach. Natomiast cele wykonujące lot na średnich i dużych wysokościach niszczą wojska raketowe przeciwlotniczymi zestawami typu S-200WE. Granicę podziału wysokości określa dowódca korpusu w okresie organizacji współdziałania. W stosunku do szczególnie ważnych celów możliwe jest odstępstwo od wyżej podanej zasady przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa lotnictwu myśliwskiemu.

W trzeciej strefie - działania bojowe prowadzą: samoloty MiG-23MF, MiG-21, Su-7BKł i Lim-6bis oraz PZR typu S-200WE. Podobnie jak poprzednio w strefie tej dokonuje się podziału wysiłków według wysokości. Cele wykonujące lot na bardzo małych i małych wysokościach zwalczają samoloty MiG-23MF i Lim-6bis, na średnich wysokościach - samoloty MiG-21 oraz Su-7BKł, natomiast na dużych wysokościach - zestawy raketowe dalekiego zasięgu. Również i w tej strefie możliwe jest odstępstwo od powyższych zasad.

W czwartej strefie istnieje możliwość działania wszystkich środków walki znajdujących się w wyposażeniu lotnictwa, wojsk raketowych OPK, marynarki wojennej oraz wojsk OPL w przypadku ich rozwinięcia w rejonie wybrzeża. Celowym jest przyznanie priorytetu przeciwlotniczym zestawom raketowym średniego i małego zasięgu oraz innym naziemnym /nawodnym/ środkom OPL z uwagi na ich duże możliwości ogniowe i określony zasięg skutecznego ognia. Gdyby liczba naziemnych i nawodnych środków przeciwlotniczych okazała się jeszcze niewystarczającą, wówczas do działań w strefach ognia należy wprowadzić lotnictwo. Najmniej ekonomicznym jest użycie w tej strefie przeciwlotniczych zestawów raketowych dalekiego zasięgu. W warunkach zmasowanych nalotów ŚNP nieprzyjaciela na małych wysokościach, realizacja współdziałania może napotykać na znaczne trudności. Wobec pracy dużej ilości środków radiolokacyjnych istnieje możliwość zakłócenia pracy urządzeń odzewowo-rozpoznawczych własnych samolotów^{29/}.

Nie można jednak wyłączyć z walki lotnictwa, lub nie można zabronić strzelania dywizjom /bateriom/ raketowym tylko dlatego aby zapewnić

29/ Przy jednoczesnym wysłaniu do urządzeń odzewowo-rozpoznawczych kilku sygnałów zapytania /z różnych RLS/ następuje zatkanie odbiornika, a tym samym unieruchomienie nadajnika odpowiedzi. Jest to zjawisko dość częste np. w przypadku grupowego poszukiwania celów na małych wysokościach, a także podczas prowadzenia walki na małych odległościach w warunkach zmasowanego nalotu ŚNP nieprzyjaciela.

warunki bezpieczeństwa załogom samolotów. Decydując się na wprowadzenie samolotów w strefy ognia naziemnych /nawodnych/ artyleryjskich i rakietowych środków przeciwlotniczych, w praktycznej działalności należy ściśle przestrzegać wszystkich zasad bezpieczeństwa.

Analiza możliwości bojowych wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego nadmorskiego korpusu OPK poparta w praktyce doświadczeniami z ćwiczeń wskazuje, że współdziałające siły i środki mogą niszczyć cele powietrzne w strefie ognia dzieląc wysiłek według wysokości. Wojska raketowe niszczą bez ograniczeń cele powietrzne od dolnej granicy strefy ognia do wysokości 3000 m oraz od wysokości 10000 m do górnej granicy strefy ognia określonej możliwościami zestawów raketowych. Lotnictwo myśliwskie zwalcza bez ograniczeń ŚNP nieprzyjaciela w strefie ognia przeciwlotniczych zestawów raketowych w przedziale wysokości od 3000 m do 10000 m. Należy zaznaczyć, że w podanych przedziałach wysokości oba rodzaje wojsk mogą zwalczać różne cele powietrzne równocześnie. Są one niejako odpowiedzialne za wyznaczone im strefy działań. Nie oznacza to jednak, że w przypadku nalotu ŚNP nieprzyjaciela na wysokościach przydzielonych jednemu rodzajowi wojsk, drugi rodzaj wojsk nie będzie współuczestniczył w odpiętraniu nalotu. Zresztą stanowiłoby to zaprzeczenie istoty współdziałania. W takim przypadku dywizjony raketowe niszczą równocześnie z samolotami myśliwskimi cele powietrzne znajdujące się w przedziale wysokości przydzielonej lotnictwu. Zadanie do niszczenia konkretnego celu powietrznego przez wyznaczony dywizjon raketowy stawia przełożony z połączonego stanowiska dowodzenia.

Wprowadzenie samolotów myśliwskich w przedziały wysokości przydzielone wojskom raketowym i niszczenie w nich celów powietrznych odbywa się za zezwoleniem starszego dowódcy na PłSD, przy spełnieniu warunków opisanych na stronach 283 i 284.

Wspólne działania bojowe wojsk raketowych z lotnictwem myśliwskim w strefie współdziałania organizuje się i realizuje stosownie do konkretnej sytuacji powietrznej oraz możliwości dowodzenia i naprowadzania uwzględniając przedstawione wyżej zasady. Najbardziej dogodne warunki współdziałania między związkami taktycznymi /oddziałami/ wojsk raketowych i oddziałami lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK stwarzają połączone stanowiska dowodzenia i one decydują o efektywności współdziałania w walce. Połączone stanowiska dowodzenia spełniają więc bardzo ważną rolę w systemie dowodzenia wojskami. Stąd dowodzi się pododdziałami wojsk raketowych, lotnictwa myśliwskiego, wojsk radiotechnicznych i walki radioelektronicznej korpusu OPK oraz podporządkowanymi operacyjnie siłami i środkami wojsk OPL okręgu wojskowego, wojsk lotniczych oraz marynarki wojennej, które dyslokują w sektorze odpowiedzialności. Tutaj starszy dowódca na PłSD konkretyzuje decyzje dowódcy korpusu OPK, dokonuje po-

działu celów, stawia zadania dotyczące zwalczania ŚNP nieprzyjaciela i uszczegóławia sposoby współdziałania. W pierwszorzutowych sektorach odpowiedzialności PłSD, starszy dowódca na połączonym stanowisku dowodzenia często będzie przejmował od dowódcy korpusu OPK funkcję dowodzenia wszystkimi siłami oraz środkami ugrupowanymi /bazującymi/ w jego sektorze i on będzie wypracowywał decyzje o ich użyciu w walce z nieprzyjacielem powietrznym. Nie należy jednak wykluczyć, że decentralizacja kierowania ogniem w sektorze odpowiedzialności nie będzie postępowała dalej. W szczególnie skomplikowanej sytuacji powietrznej możliwe są również przypadki samodzielnego niszczenia celów powietrznych przez jednostki wojsk OPL i wojsk raketowych korpusu OPK w przydzielonych im pasach /sektorach/ odpowiedzialności i sektorach bojowych. Wówczas rola połączonego stanowiska dowodzenia ograniczy się do informowania o położeniu i działalności samolotów myśliwskich i myśliwsko-szturmowych.

Realizacja współdziałania ZT i oddziałów wojsk OPL z wojskami korpusu OPK

Współdziałanie ZT i oddziałów wojsk OPL z wojskami korpusu OPK w toku odpierania nalotów środków napadu powietrznego nieprzyjaciela /prowadzenia działań bojowych/ polega na ścisłym i konsekwentnym realizowaniu ustalonych w okresie organizacji działań oraz określonych w planach i innych dokumentach bojowych zasad i sposobów współdziałania.

Współdziałanie wojsk OPL z wojskami OPK realizuje się w sektorach odpowiedzialności pod kierownictwem starszego dowódcy na PłSD, który dowodzi przez oficerów współdziałania wszystkimi siłami i środkami OPL rozwiniętymi w sektorze.

Realizacja współdziałania rozpoczyna się z chwilą włączenia się ZT i oddziałów, a także PD OPL ogólnowojskowych ZT do systemu OPK w czasie osiągnięcia WSGB lub pełnienia dyżuru bojowego w stanie stałej gotowości bojowej.

Jednym z głównych problemów współdziałania jest wzajemna wymiana informacji o sytuacji i stanie jednostek wojsk OPL konieczna do realizacji współdziałania w odpieraniu nalotów ŚNP oraz konkretyzowania /aktualizacji/ ustalonych zasad i sposobów współdziałania.

Po rozwinięciu się ZT /oddziału/ wojsk OPL w określonym planowanym rejonie, osiągnięciu gotowości do prowadzenia ognia i nawiązaniu łączności z PłSD dowódca składa meldunek o miejscu rozwinięcia się pododdziałów /wg współrzędnych siatki OP-61/, stanie i możliwościach bojowych ZT /oddziału/ oraz gotowości do prowadzenia ognia. Melduje także o wszelkich zmianach mających istotny wpływ na realizację zadań ogniowych w ramach systemu OPK. Dowódca brygady i dowódcy pułków rakiet przeciwlotni-

czych m. z. w meldunku tym powinni przedstawić także liczbę sprawnych kanałów celowania i limit rakiet jaki jednostka posiada do realizacji zadań w systemie OPK.

Starszy dowódca na PłSD przez oficera współdziałania powinien informować z kolei włączający się ZT /oddział/ wojsk OPL o zmianach w sytuacji i zasadach prowadzenia walki ze środkami napadu powietrznego nieprzyjaciela w sektorze odpowiedzialności, w stosunku do ujętych w planie współdziałania, podać aktualnie obowiązujące sygnały zakazu /nakazu/ i informacje o bieżących działaniach LM w strefie działań bojowych ZT /oddziału/ wojsk OPL.

Jeżeli w toku działań bojowych rozwinięcie się ZT /oddziału/ wojsk OPL w sektorze odpowiedzialności PłSD miało charakter nieplanowy /wymuszony/ wówczas w pierwszym rzędzie po nawiązaniu łączności PłSD nie czekając na osiągnięcie gotowości przez wszystkie pododdziały, dowódcy ZT /oddziałów/ powinni złożyć meldunki o rozwinięciu się i włączeniu do systemu OPK precyzując je stopniowo w miarę osiągania gotowości do prowadzenia ognia.

Z kolei starszy dowódca na PłSD kierując się planem walki korpusu OPK precyzuje dla nich zadania ogniowe zgodnie z ustaleniami planów współdziałania z uwzględnieniem aktualnej sytuacji powietrznej.

Jednostki i PD OPL, które z różnych względów nie mogą nawiązać łączności z właściwym terytorialnie PłSD, lub utraciły ją w toku działań bojowych nawiązują łączność z SD korpusu OPK w radiowej sieci współdziałania KOPK.

Jeżeli prplot OSA-AK osłania wojska dywizji w marszu w sektorze odpowiedzialności PłSD, to w meldunku podaje aktualne położenie skrajnych pododdziałów /PRWB/ i kierunek ich przesuwania się.

Z chwilą włączenia się ZT /oddziału/ wojsk OPL do systemu OPK starszy dowódca na PłSD ustala w zależności od potrzeb i sytuacji w sektorze odpowiedzialności; liczbę i stopień gotowości bojowej pododdziałów, w którym pełnić one mają dyżur bojowy.

Liczba i stopień gotowości bojowej pododdziałów wojsk OPL zależy w poważnej mierze od stopnia zagrożenia uderzeniami z powietrza, położenia jednostek w stosunku do kierunku nalotów, czasu dyspozycyjnego i czasu przechodzenia jednostek i pododdziałów wojsk OPL do najwyższego stopnia gotowości bojowej.

Równocześnie jednostki wojsk OPL włączają się do sieci radiowej powiadamiania PłSD /KOPK/, z której czerpią informację o sytuacji powietrznej. Własne środki rozpoznania włączają stosownie do nakazanego stopnia gotowości bojowej lub z własnej inicjatywy, jeżeli nie było zakazu promieniowania.

Pośród wszystkich relacji współdziałania wojsk OPL z wojskami korpusu OPK najważniejszym jest współdziałanie ZT, oddziałów i pododdziałów

wojsk OPL działających w systemie OPK z lotnictwem myśliwskim OPK /i podporządkowanym operacyjnie lotnictwem WLF/.

Wychodząc z istoty i zadań współdziałania wojsk OPL z lotnictwem myśliwskim w systemie OPK, a także obowiązujących zasad zwalczania ŚNP, siły i środki OPL wojsk lądowych działające w systemie OPK można podzielić na dwie grupy:

1/ Związki taktyczne i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu - tj. siły i środki, działalność ogniowa których koordynowana jest przez PłSD podczas zwalczania celów powietrznych;

2/ Oddziały i pododdziały artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu oraz broni maszynowej, które w czasie odpierania nalotów zwalczają ŚNP samodzielnie, zachowując tylko bezpieczeństwo działań własnego lotnictwa w strefie ich ognia.

ZT i oddziały rakiet przeciwlotniczych małego i średniego zasięgu realizują współdziałanie z LM OPK w strefie współdziałania na zasadach obowiązujących wojska raketowe OPK i określonych w "Planie współdziałania lotnictwa myśliwskiego i wojsk raketowych korpusu OPK", z którego wyciągi otrzymują zainteresowane jednostki OPL.

Decyzję o sposobie współdziałania podejmuje starszy dowódca na PłSD podczas stawiania /konkretyzowania/ zadań bojowych dla podległych mu sił i środków. Przy każdym stawianiu zadania jednostkom rakiet przeciwlotniczych do zwalczania celów powietrznych starszy dowódca na PłSD, przez oficera współdziałania powinien także podać na jakie cele działać będzie lotnictwo myśliwskie w strefie działań bojowych ZT /oddziału/ rakiet przeciwlotniczych.

Dowódca brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych stawiając zadania ogniowe pododdziałom powiadamia je równocześnie o działaniu samolotów myśliwskich w strefie ognia zestawów raketowych lub na podejściach do nich. Podczas samodzielnego podejmowania decyzji o zwalczaniu celów powietrznych kieruje się on zasadami obowiązującymi na wypadek decentralizacji dowodzenia w systemie OPK.

W szczególności do właściwego powzięcia decyzji przez dowódcę brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych potrzebna jest aktualna i ciągła informacja o zadaniach zwalczania celów powietrznych postawionych lotnictwu myśliwskiemu i sąsiednim jednostkom WR OPK, miejscu znajdowania się własnych myśliwców w strefie działań bojowych brygady /pułku/ i korytarzach przelotu własnego lotnictwa.

Sytuacje do podejmowania samodzielných decyzji o zwalczaniu celów powietrznych przez dowódcę brygady /pułku/ rakiet przeciwlotniczych mogą powstać w każdym czasie - wobec tego powinna obowiązywać zasada doprowadzania informacji o działaniach LM do zainteresowanych SD brygady /pułku/ w sposób ciągły.

Potrzeba tych informacji wynika z konieczności podejmowania racjonalnych decyzji o zwalczaniu celów powietrznych z uwzględnieniem działań lotnictwa myśliwskiego, a także zapewnienia mu bezpieczeństwa w strefach ognia rakiet przeciwlotniczych.

O powziętych samodzielnie decyzjach o zwalczaniu celów powietrznych, otwarciu /przerwaniu/ ognia oraz o rezultatach działań bojowych dowódca brygady /pułku/ powinien natychmiast meldować na PłSD. Zapewnia on także PłSD aktualną informację o położeniu /ugrupowaniu/, planowanym manewrze pododdziałów, a przede wszystkim o możliwościach brygady /pułku/ w zakresie zwalczania celów powietrznych /liczba sprawnych i wolnych kanałów celowania i liczba rakiet/.

Współdziałanie oddziałów i pododdziałów artylerii przeciwlotniczej, rakiet przeciwlotniczych bliskiego zasięgu /OSA-AK, STRZAŁA/ oraz pododdziałów wyznaczonych do zwalczania celów powietrznych z broni maszynowej sprowadza się głównie do zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu w strefach ich ognia. W myśl obowiązujących dokumentów normatywnych^{30/} potraktowano je jako środki bezpośredniej osłony i określono, że prowadzą one ogień do celów powietrznych bezpośrednio atakujących osłaniane wojska i obiekty /w tym także środki OPL na SO i SS/.

Do innych celów powietrznych mogą prowadzić ogień tylko wówczas, gdy nie ma ograniczeń lub zakazów przekazywanych z PłSD lub PD OPL ogólnowojskowych ZT.

Ocena, czy dany obiekt powietrzny jest celem powietrznym i będzie atakował osłaniane wojska w przypadku braku informacji o sytuacji powietrznej spoczywa więc na dowódcy oddziału /pododdziału/ rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/.

Oczekiwanie, aż wykryty obiekt powietrzny zaatakuje osłaniane wojska /obiekty/ czy pododdział osłaniający je i przyjęcie takiego faktu jako kryterium identyfikacji jest wysoce niebezpieczne i możliwe do przyjęcia tylko w przypadku wyczerpania wszystkich innych środków.

Takie bowiem postawienie sprawy wykluczałoby w wielu przypadkach możliwość kierowania ogniem oddziału rakiet przeciwlotniczych /artylerii przeciwlotniczej/. Decyzję o zwalczaniu celów powietrznych na szczeblu pułku podejmuje się bowiem, gdy znajdują się one 20-30 km od obiektu ataku tj. w odległości, na której trudno jest stwierdzić oznaki świadczące o tym, że wykryty obiekt powietrzny będzie atakował osłaniane wojska /czy obiekty lub SS, SO/.

Z drugiej strony konieczność ostrzelania celów na dalszej granicy strefy rażenia /ognia/ nie pozwala w większości przypadków na oczekiwanie pojawienia się oznak ataku, lub atak celu powietrznego. Powodować^{30/} Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju pkt. 8.

by to mogło bądź późno otwarcie ognia i niepełne wykorzystanie możliwości bojowych pododdziałów wojsk OPL, albo nie otwarcie ognia w ogóle.

Powyższe dotyczy głównie tych środków OPL, które strzelają do celów powietrznych na kursach spotkaniowych.

Tak więc podstawą do powzięcia decyzji o prowadzeniu ognia przez oddziały artylerii i rakiet przeciwlotniczych powinna być przede wszystkim:

1. identyfikacja obiektów powietrznych za pomocą urządzeń odzewowo-rozpoznawczych /NRZ/ lub wzorkowo oraz;

2. posiadanie aktualnej informacji o znajdowaniu się własnych samolotów w strefach działań bojowych oddziałów i pododdziałów OPL;

3. brak sygnału zakazu prowadzenia ognia z PłSD lub PD OPL dywizji.

Informacje o działaniach własnego lotnictwa oddziały rakiet i artylerii przeciwlotniczej otrzymują z PłSD w sieci radiowej dowodzenia środkami OPL, do której włączają się bezpośrednio podczas działania w sektorze odpowiedzialności danego PłSD.

W sytuacji, w której zachodzi możliwość ostrzelania własnych samolotów przez naziemne środki OPL starszy dowódca na PłSD wprowadza dla oddziałów OPL lub środków OPL ogólnowojskowych ZT /przez PD OPL/ ograniczenie lub zakaz prowadzenia ognia.

Podczas działań bojowych oddziały i pododdziały często zmieniają swoje położenie przegrupowując się wraz z osłanianymi wojskami zmieniają się więc także ich możliwości zwalczania ŚNP, a także możliwości uzyskiwania informacji o sytuacji powietrznej. Dlatego dla zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu w strefie ognia naziemnych środków OPL, PłSD powinno posiadać informacje o rejonach rozwinięcia sił i środków OPL, a także trasach przemarszu wojsk w składzie których maszerują środki OPL mogące prowadzić ogień w ruchu.

Informacje te przekazują do PłSD dowódcy oddziałów OPL i szefowie OPL ogólnowojskowych ZT. W przypadku braku pełnych informacji można je w jakimś stopniu zastąpić informacjami o rejonach ześrodkowań i drogach lub pasach przemarszu wojsk operacyjnych uzyskiwanymi z SD korpusu OPK.

Informacje te mogą służyć starszemu dowódcy na PłSD do awizowania działania /przelotów/ własnego lotnictwa w formie przekazywania ograniczeń lub zakazów prowadzenia ognia w określonych rejonach i czasie.

Wejście własnego lotnictwa do stref ognia naziemnych środków OPL powinno więc być zawsze poprzedzone informacją w sieci dowodzenia środkami OPL z PłSD.

W czasie prowadzenia działań bojowych mogą występować poważne trudności w utrzymaniu łączności z PłSD lub z podległymi pododdziałami. Może to mieć miejsce w szczególności podczas marszu, gdy pododdziały rakiet

przeciwlotniczych /art.plot/ są rozśrodkowane wzdłuż kolumn marszowych, a zasięg łączności w tych warunkach wydatnie się zmniejsza. Mogą więc bardzo często występować przerwy w łączności z PłSD i pododdziałami lub może jej nie być wcale.

W tej sytuacji w ZT i oddziałach /pododdziałach/ wojsk OPL oraz na PD OPL dywizji brak łączności z PłSD /z przełożonym/ - powinien być zawsze traktowany jako zakaz prowadzenia ognia z wyjątkiem sytuacji, gdy wykryty obiekt powietrzny jest bezspornie rozpoznany jako środek napadu powietrznego lub atakuje osłaniany obiekt.

Współdziałanie ZT i oddziałów OPL z wojskami raketowymi OPK polega na wzajemnym uzupełnianiu swoich możliwości w walce ze środkami napadu powietrznego oraz zapewnieniu sobie wzajemnej osłony i pomocy w czasie walki z nieprzyjacielem powietrznym.

Współdziałanie to realizuje się między sąsiednimi jednostkami rakiet za pośrednictwem PłSD. Dotyczy to przede wszystkim uzgodnienia zasad zwalczania celów powietrznych w obszarze pokrywania się stref ognia zestawów raketowych, a w szczególności w sektorze /pasie/ odpowiedzialności sąsiada. W warunkach scentralizowanego dowodzenia na szczeblu PłSD współdziałaniem w tym zakresie kieruje starszy dowódca na PłSD. Przy zdecentralizowanym dowodzeniu, PłSD zapewnia obieg informacji o powziętych przez sąsiada decyzjach ogniowych.

Niezmiernie istotną sprawą jest także uzgodnienie ugrupowania pododdziałów i środków rozpoznania radiolokacyjnego szczególnie przy nieplanowym rozwinięciu pododdziałów /np. dla odparcia zmasowanego nalotu/ lub podczas manewru sił i środków po odparciu nalotu. Chodzi tu przede wszystkim o uniknięcie wzajemnych zakłóceń pracy środków radiolokacyjnych.

Współdziałanie ZT i oddziałów OPL z wojskami radiotechnicznymi i środkami walki radioelektronicznej realizuje się głównie przez skoordynowanie z nimi ugrupowań bojowych w celu uniknięcia zakłóceń pracy środków radioelektronicznych.

Realizacja współdziałania korpusu OPK z siłami i środkami marynarki wojennej

Zasadnicze środki marynarki wojennej mają w zasadzie charakter manewrowy. Współdziałanie z nimi może być realizowane w rejonach, w których one znajdują się, stąd wspólne działania prowadzi się w dwóch strefach: przybrzeżnej i morskiej.

W strefie przybrzeżnej^{31/} współdziałanie realizują związki taktyczne

31/ Strefa przybrzeżna obejmuje wybrzeże i część akwanu Morza Bałtyckiego na głębokość zasięgu stref ognia dywizjonów raketowych OPK oraz brzegowych środków dowodzenia i naprowadzania samolotów myśliwskich.

wojsk raketowych i oddziały lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK, wyznaczone przeciwlotnicze zestawy raketowe okrętów znajdujących się w portach i na redzie, okrętowa i przybrzeżna przeciwlotnicza artyleria dużego i średniego kalibru oraz oddział /oddziały/ lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej. Za realizację współdziałania w tej strefie odpowiedzialny jest dowódca korpusu OPK, a na poszczególnych odcinkach - starsi dowódcy na połączonych stanowiskach dowodzenia^{32/}.

W strefie morskiej^{33/}, obronę sił marynarki wojennej realizują okrętowe środki obrony przeciwlotniczej we współdziałaniu z samolotami myśliwskimi korpusu OPK dowodzonymi z okrętowych punktów dowodzenia i naprowadzania lotnictwa myśliwskiego /PD i N LM/. Za realizację współdziałania z lotnictwem myśliwskim we wspólnej strefie, podczas dowodzenia z okrętowego PD i N LM, odpowiada dowódca zespołu okrętów. W celu zabezpieczenia dowodzenia samolotami w czasie osłony okrętów w morzu, na punkcie dowodzenia i naprowadzania flagowego okrętu zespołu okrętów mogą znajdować się starszy przedstawiciel lotnictwa myśliwskiego oraz nawigatorzy naprowadzania korpusu OPK. Gdy w zespole okrętów działających w morzu brak jest okrętu, z którego można realizować naprowadzania samolotów myśliwskich na cele powietrzne, wówczas współdziałanie ze środkami obrony przeciwlotniczej okrętów realizuje się w oddzielnych strefach. Oznacza to, że samoloty myśliwskie przechwytyją i niszczą ŚNP nieprzyjaciela poza strefą ognia pokładowych środków przeciwlotniczych.

Oslonę sił i środków marynarki wojennej w strefie przybrzeżnej realizują głównie wojska raketowe korpusu OPK; zadanie to wykonują nie tylko w interesie ważnych obiektów administracyjno-gospodarczych, węzłów komunikacyjnych, lądowych wojsk operacyjnych itp., lecz również w interesie marynarki wojennej.

Kierowanie działaniami bojowymi sił i środków OPL marynarki wojennej w strefie przybrzeżnej, włączonymi do działań w systemie OPK oraz wskazywanie celów powietrznych do zniszczenia odbywa się z połączonego stanowiska dowodzenia, w sektorze którego są rozmieszczone. Starszy dowódca na PłSD określa stopień gotowości bojowej oraz stawia zadania okrętowym

32/ W Instrukcji współdziałania sił obrony przeciwlotniczej flot sojusznicznych z siłami obrony przeciwlotniczej nadmorskich związków operacyjnych i taktyczno-operacyjnych /taktycznych/ wojsk OPK państw - uczestników Układu Warszawskiego - wyd. Szt. Gen. WP - 1980 r. starszego dowódcę na PłSD nazywa się starszym dowódcą wojsk raketowych OPK. Z zasady starszym dowódcą na PłSD w rejonie wybrzeża jest dowódca ZT WR OPK.

33/ Strefa morska ograniczona jest głębokością radiolokacyjnego pola wykrywania i naprowadzania oraz taktycznym promieniem działania samolotów myśliwskich.

przeciwlotniczym zestawom raketowym; dla pozostałych sił i środków OPL poprzez szefa OPL flotylli obrony wybrzeża. Jeżeli w rejonie PłSD znajduje się zespół okrętów, wówczas starszy dowódca na PłSD wskazuje cele powietrzne do niszczenia środkom OPL zespołu okrętów poprzez szefa OPL zespołu okrętów.

Z uwagi na to, że nie wszystkie środki OPL marynarki wojennej są włączone w system OPK, a także nie posiadają radiolokacyjnych stacji wykrywania, może zaistnieć niebezpieczeństwo ostrzelania własnych myśliwców w strefach ognia tychże środków. W stosunku do tych sił i środków OPL marynarki wojennej, starszy dowódca na PłSD posiada prawo zakazu prowadzenia strzelania nawet do celów atakujących te środki oraz bronione przez nie obiekty. Sytuacje takie mogą mieć miejsce wówczas, gdy za tymi celami będą znajdowały się własne samoloty myśliwskie. Decyzja starszego dowódcy na PłSD o zakazie prowadzenia ognia przekazana szefowi OPL marynarki wojennej /w odniesieniu do brzegowych środków OPL/ do natychmiastowej realizacji, gwarantuje bezpieczeństwo pilotom samolotów myśliwskich. Współdziałanie pomiędzy lotnictwem myśliwskim korpusu OPK oraz siłami i środkami OPL marynarki wojennej, jak również między lotnictwem myśliwsko-szturmowym marynarki wojennej a wojskami raketowymi OPK realizuje się zgodnie z postanowieniami "Instrukcji współdziałania jednostek raketowych i lotnictwa w systemie OPK państw Układu Warszawskiego".

Dowodzenie działaniami bojowymi oddziału /oddziałów/ lotnictwa myśliwsko-szturmowego marynarki wojennej odbywa się z PłSD, w którego sektorze odpowiedzialności bazuje lub ze stanowiska dowodzenia korpusu OPK. Naprowadzanie samolotów myśliwsko-szturmowych w systemie OPK realizują punkty naprowadzania korpusu.

Zwalczanie celów powietrznych w strefie przybrzeżnej na średnich i małych odległościach realizują przeciwlotnicze zestawy raketowe związków taktycznych korpusu OPK oraz okrętowy PZR /okrętowe PZR/ marynarki wojennej. Na bliskich odległościach wysiłek potęgują pozostałe siły i środki OPL flotylli obrony wybrzeża i zespołów okrętów znajdujących się w portach, bazach, rejonach rozśrodkowania oraz na przybrzeżnych torach morskich. Wszystkie środki ogniowe prowadzą strzelanie w wyznaczonych sektorach bojowych /sektorach odpowiedzialności/. W przypadku braku łączności z najbliższym połączonym stanowiskiem dowodzenia, siły i środki OPL marynarki wojennej dowodzone przez szefa OPL FOW /i szefa OPL zespołu okrętów/ zwalczają nieprzyjaciela powietrznego samodzielnie. Lotnictwo myśliwskie w tej sytuacji nie wchodzi w strefę ognia środków OPL.

Zadanie osłony okrętów podczas przejścia morzem /poza strefę przy-

brzezną/ oraz w okresie operacji morskiej realizują wydzielone siły lotnictwa myśliwskiego bazujące na pierwszorzutowych lotniskach korpusu OPK. W wyniku uzgodnień i na podstawie zapotrzebowania sztabu marynarki wojennej /flotylli, zespołu okrętów/, na szczeblu korpusu OPK opracowuje się plan osłony sił marynarki wojennej. Realizacja tego planu obejmuje wprowadzenie w oznaczonym czasie określonych sił lotnictwa myśliwskiego do wyznaczonych poza zasięgiem okrętów środków OPL stref, w których dyżurujące lub patrolujące samoloty myśliwskie na ustalonych wysokościach /stosownie do prawdopodobnego nalotu ŚNP/ zapewniają najskuteczniejsze zwalczanie celów powietrznych na określonej odległości od bronionych okrętów.

Szczególnie ważną kwestią są wspólne działania obu stron w zakresie ratownictwa pilotów samolotów myśliwskich korpusu OPK i myśliwsko-szturmowych marynarki wojennej zestrzelonych nad morzem oraz załóg uszkodzonych lub zatopionych okrętów własnych. Zadanie to realizują wyznaczone i wyszkolone w zakresie rozpoznania załogi lotnictwa i śmigłowców korpusu OPK oraz marynarki wojennej, a także okręty ratownicze.

Dodatkowym zadaniem wykonywanym przez wojska korpusu OPK na korzyść marynarki wojennej może być zwalczanie szczególnie ważnych okrętów nieprzyjaciela. Realizować to będą wydzielone siły i środki lotnictwa myśliwskiego w granicach taktycznego promienia działania oraz dywizjony rakiętowe OPK wyposażone w przeciwlotnicze zestawy rakiętowe S-75M /w granicach 10-25 km/ i S-125M /w granicach 6-17 km/.

Jednym z ważniejszych problemów, który stanowi o powodzeniu współdziałania ogniowego jest realizacja wykrywania i wzajemnego powiadomienia o ŚNP nieprzyjaciela. Z uwagi na ograniczony zasięg radiolokacyjnego wykrywania celów wykonujących lot na małych wysokościach, uzgodniony sposób wykorzystania okrętów dozoru radiolokacyjnego, rejony ich dyżurowania i czasy gotowości wyjścia w morze oraz zakres przekazywanej informacji o sytuacji powietrznej w znacznym stopniu mogą wpłynąć na zwiększenie efektywności działań bojowych prowadzonych wspólnym wysiłkiem wojsk korpusu OPK i marynarki wojennej.

Siły i środki OPL okrętów flot sojuszniczych czasowo bazujących w portach polskiego wybrzeża włącza się także do systemu OPK korpusu. Dowodzenie i współdziałanie z nimi organizuje się według opisanych wyżej zasad.

Współdziałanie sił i środków systemu OP podczas nalotu pocisków samosterujących typu "CRUISE" w warunkach nadmorskiego korpusu OPK

Użycie przez nieprzyjaciela pocisków samosterujących /manewrujących/ typu CRUISE o zasięgu 2000-2600 km, z uwagi na ich małą skuteczną powierz-

chnię odbicia energii elektromagnetycznej /0,1-0,3 m²/ oraz możliwość wykonywania lotu na minimalnej wysokości rzędu 15-100 m, stanowi jeden z istotniejszych problemów jakie muszą rozwiązać wojska nadmorskiego korpusu OPK wraz ze współdziałającymi siłami i środkami innych rodzajów sił zbrojnych.

Doświadczenia działań wojennych w Wietnamie potwierdziły złożoność problemu zwalczania małowymiarowych celów powietrznych przez jeden rodzaj wojsk. Skuteczność niszczenia rakiet samonaprowadzających się typu SHRIKE oraz bezpilotowych samolotów J-147 /skuteczna powierzchnia odbicia - 0,3 m²/ przez wojska raketowe DRW, była bardzo mała i wynosiła zaledwie 0,05-0,2^{34/}. Faktem jest, że trudno porównać efekty zniszczeń spowodowanych przez ракетę przeciwradiolokacyjną SHRIKE ze skutkami użycia pocisku CRUISE wyposażonego w ładunek jądrowy o mocy do 340 kt.

Z uwagi na trudność zwalczania pocisków manewrujących CRUISE nie tylko przez same związki taktyczne WR korpusu OPK, lecz również we współdziałaniu z lotnictwem myśliwskim korpusu, szczególnego znaczenia nabiera organizacja i ścisła realizacja współdziałania wszystkich sił i środków działających w systemie OPK, a głównie wykorzystanie ich do wykrywania i niszczenia tych jakże ważnych celów powietrznych.

Najistotniejszą kwestię w sytuacji nadmorskiego korpusu OPK stanowi odpowiednio wczesne wykrycie i śledzenie pocisków CRUISE. Jest to problem bardzo trudny i złożony ze względu na niedoskonałe pole radiolokacyjnego wykrywania /ilość RLP/ i ograniczone możliwości techniczne sprzętu radiolokacyjnego, mimo że korpus ten wyposażony jest w najnowocześniejsze aktualnie i wyspecjalizowane stacje radiolokacyjne. O ograniczonych możliwościach wykrywania pocisków CRUISE z prawdopodobieństwem równym 0,5 świadczą dane liczbowe zaprezentowane w tabeli 8^{35/}.

Tabela 8

Możliwości wykrywania pocisków "CRUISE" z prawdopodobieństwem równym 0,5

wysokość lotu celu	P-18	JAWOR-M2	K-66	P-15M	NAREW	PRW-16	PRW-13	NIDA
100 m	17,5	21,0	28,0	31,5	35,0	21,0	28,0	21,0
200 m	21,0	28,0	35,0	42,0	42,0	38,5	35,0	35,0
500 m	35,0	49,0	63,0	63,0	63,0	56,0	59,5	59,5

34/ Materiały ze szkolenia zbiorowego kierowniczej kadry wojsk obrony powietrznej kraju; wyd. DW OPK - 1978 r., s. 188.

35/ Dane podane w tabeli nie uwzględniają kątów zakrycia pozycji stacji radiolokacyjnej. Przy kącie zakrycia 10° zasięg wykrywania zmniejsza się o około 20%, natomiast przy kącie zakrycia 20° - o około 40%. Włączenie układów TES powoduje dalsze zmniejszenie zasięgu o około 15%.

Obecna struktura pola radiolokacyjnego nie zapewnia ciągłego wykrywania i prowadzenia celów powietrznych na bardzo małych i małych wysokościach. W rejonie nadmorskim jest to aktualnie możliwe dopiero od wysokości 200-300 m. Zatem dla poprawy pola wykrywania na małych wysokościach należy sugerować wykonanie manewru stacjami radiolokacyjnymi. Przyjęcie optymalnego ugrupowania posterunków radiolokacyjnych, a przy ograniczonej ich ilości /ze względów ekonomicznych lub poniesionych strat/ rozwijanie stacji radiolokacyjnych na prawdopodobnych kierunkach nalotu ŚNP nieprzyjaciela i ścisła realizacja wykonywanych przez nie zadań, pozwala na wydłużenie zasięgu wykrywania celów niskolejących. Ponadto uprzedzenie kompanii radiotechnicznych małych wysokości o zbliżającym się nalocie celów niskolejących, a także ich ukierunkowanie, w znacznej mierze poprawia ciągłość śledzenia w strefie działań bojowych korpusu OPK. Natomiast praca w dwuwarstwowym polu radiolokacyjnym zapewnia podział na poszczególne posterunki, a nawet poszczególne stacje radiolokacyjne ograniczając ilość równoległej informacji. Posterunki radiolokacyjne małych wysokości prowadzą wykrywanie i śledzenie celów powietrznych od minimalnej dolnej granicy wykrywania do wysokości 2500-3000 m, a kompanie radiolokacji od 2500 m do górnego pułapu wykrywania.

W konkluzji należy stwierdzić, że mimo różnych zabiegów podstawowe źródło informacji jakiego stanowią wojska radiotechniczne korpusu OPK nie ma możliwości zabezpieczenia w pełni, rosnących wymagań aktywnych środków walki działających w systemie OPK. Informacja o sytuacji powietrznej często jest mało dokładna, długo opracowywana i nieciągła; przekazywana jest z rubieży, która nie zabezpiecza realizacji zadań. Dla zabezpieczenia działań bojowych np. ZT WR OPK, którego dywizjony rozwinięte są na wybrzeżu, potrzebna rubież wykrycia pocisków CRUISE przez środki radiolokacyjne powinna być oddalona od stanowisk startowych o wielkość podaną w tabeli 9^{36/}.

Tabela 9

Potrzebna rubież wykrycia pocisków "CRUISE" przez środki radiolokacyjne w stosunku do odległości od stanowisk startowych

Sposób dowodzenia dywizjonami raketowymi z PłSD	Przygotowanie danych wyjściowych do strzelania			
	z wykorzystaniem automatycznego przyrządu startu		bez wykorzystania automatycznego przyrządu startu	
	S-75M	S-125M	S-75M	S-125M
zautomatyzowany	42,5 km	33,0 km	41,25 km	31,75 km
niezautomatyzowany	50,0 km	40,5 km	48,75 km	39,25 km

36/ Obliczenia wykonano na podstawie wzoru podanego w "Wytycznych w zakresie zwalczania rakiet skrzydlatych przeciwnika siłami i środkami OP państw UW", wyd. DW OPK-1979 r., s. 21, przyjmując zautomatyzowany sposób przekazywania danych w systemie WOZDUCH dla maksymalnej prędkości pocisków CRUISE wynoszącej 250 m/s.

W tej sytuacji zachodzi konieczność połączenia wysiłku współdziałania poszczególnych rodzajów wojsk korpusu OPK oraz sił i środków OP wszystkich związków taktycznych, oddziałów, pododdziałów i jednostek marynarki wojennej, wojsk OPL, wojsk lotniczych oraz wojsk ochrony pogranicza w zakresie wzajemnej informacji o celach nisko leących, w tym pociskach manewrujących CRUISE i pełnego wykorzystania w tym względzie zautomatyzowanych systemów WOZDUCH-1M, DUNAJEC i WEKTOR-2WE.

W warunkach nadmorskiego korpusu OPK szczególną rolę przypada jednostkom pływającym marynarki wojennej, a głównie okrętom dozoru radiolokacyjnego, które przekazują bezpośrednio na PłSD informacje uprzedzające o nalotach na małych wysokościach. Aby zapewnić ciągłą informację o celach wykonujących lot na małych wysokościach, a także zagwarantować realizację naprowadzania samolotów myśliwskich, okręty dozoru radiolokacyjnego muszą tworzyć na najważniejszych kierunkach system ugrupowanych w linię kilku okrętów w odległości około 40-50 km^{37/} od wybrzeża. Zapewni to wówczas utworzenie ciągłego pola radiolokacyjnego dla małych wysokości na odległości 60-80 km od wybrzeża. W sytuacji, gdy cele powietrzne wykryte przez środki radiolokacyjne zniżają lot poniżej dolnej granicy wykrywania stacji radiolokacyjnych lub pole radiolokacyjne nie jest ciągłe, nieodzownym jest skierowanie w rejon prawdopodobnego znajdowania się celów, dyżurujących lub patrolujących samolotów myśliwskich. Osobnym zagadnieniem wobec niepełnego zabezpieczenia w informację radiolokacyjną dywizjonów raketowych OPK i baterii rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL oraz stanowisk dowodzenia związków taktycznych i oddziałów wojsk raketowych jest wykorzystanie stacji naprowadzania rakiet do grupowego poszukiwania pocisków CRUISE w sektorach dyżurnych, sektorach odpowiedzialności oraz według systemu sektorów zależnie od sytuacji. Równie ważne do uprzedzenia o nalocie pocisków CRUISE jest wykorzystanie /dla potrzeb wszystkich sił i środków systemu OPK/ do patrolowania w wysuniętych strefach oprócz samolotów bojowych głównie MiG-23MF, wielomiejscowych samolotów szkolno-bojowych i śmigłowców z uwagi na dogodne warunki prowadzenia obserwacji.

Informacje przekazywane na SD batalionu radiotechnicznego z kompanii radiotechnicznych w systemie zautomatyzowanym oraz z pozostałych współdziałających źródeł w systemie konwencjonalnym i zobrazowane na wskaźnikach oraz planszetach połączonego stanowiska dowodzenia dają wystarczającą podstawę skutecznego użycia sił i środków ugrupowanych oraz bazujących w danym sektorze odpowiedzialności PłSD.

37/ Materiały ze szkolenia zbiorowego kierowniczej kadry wojsk obrony powietrznej kraju - wyd. DW OPK - 1978 r. s. 197.

Na tym szczeblu dowodzenia praktycznie realizowane będzie bezpośrednie współdziałanie środków biorących udział w niszczeniu poszczególnych pocisków samosterujących CRUISE. Należy pamiętać o tym, że zasięg informacji radiolokacyjnej na małych wysokościach spowoduje konieczność utrzymywania aktywnych środków walki /głównie tych, których zadaniem będzie zwalczanie pocisków samosterujących CRUISE nad akwenem Morza Bałtyckiego/, w najwyższym stopniu gotowości bojowej.

Generalną zasadą w okresie walki z pociskami typu CRUISE jest włączenie maksymalnej ilości sił i środków obrony powietrznej wszystkich rodzajów sił zbrojnych do niszczenia - jeżeli to jest możliwe - nosicieli pocisków przed ich odpaleniem oraz niszczenie samych rakiet podczas lotu.

Realizacja powyższej zasady wymaga zachowania ciągłości oddziaływania ogniowego poprzez podział /ześrodkowanie/ wysiłków lotnictwa i naziemnych /nawodnych/ środków przeciwlotniczych do zwalczania pocisków samosterujących na dalekich podejściach od bronionych rejonów i obiektów. W każdej sytuacji należy w najwyższym stopniu wykorzystywać możliwości bojowe samolotów myśliwskich i naziemnych /nawodnych/ środków przeciwlotniczych, zapewniając jednocześnie lotnictwu bezpieczeństwo w strefach ognia artylerii klasycznej i raketowej.

W celu zagwarantowania bezpieczeństwa wyznacza się przestrzenne strefy dla samodzielnego działania lotnictwa oraz samodzielnego działania wojsk raketowych, a także dokonuje się podziału wysokości w strefach wspólnych działań, w których poszczególne rodzaje środków obrony przeciwlotniczej będą miały priorytet w prowadzeniu ognia. Zasady realizacji podziału wysiłków współdziałających sił i środków OP według czasu, pasów i sektorów są również aktualne w przypadku odpierania nalołów rakiet CRUISE.

Podstawowym sposobem działania lotnictwa myśliwskiego nad morzem jest ześrodkowanie wysiłków oddziałów lotnictwa myśliwskiego do zwalczania pocisków samosterujących CRUISE, bądź też ześrodkowanie wysiłków jednych oddziałów lotnictwa myśliwskiego do niszczenia pocisków, natomiast pozostałych oddziałów do prowadzenia walki z lotnictwem nieprzyjaciela. Przyjęcie jednego ze sposobów uzależnione będzie od konkretnej sytuacji powietrznej. Należy jednak przypuszczać, że drugi sposób będzie stosowany częściej.

Niewątpliwie najbardziej efektywnym sposobem zwalczania pocisków CRUISE przez załogi samolotów myśliwskich jest przechwytywanie ich i niszczenie ze stref dyżurowania w powietrzu. Realizacja takiego sposobu działania lotnictwa myśliwskiego, w myśl postanowień "Wytocznych" w zakresie zwalczania rakiet skrzydlatych przeciwnika siłami i środkami

OP państw UW", stawie wymagania w zakresie posiadania ciągłego pola radiolokacyjnego wykrywania wysuniętego 100 km przed możliwą rubież niszczenia. W obecnych warunkach /także w rozgrywanym ćwiczeniu doskonalącym/ jest to niemożliwe, o czym świadczą rozważania dotyczące radiolokacyjnego zabezpieczenia działań bojowych. Natomiast gdyby przyjąć tylko sposób przechwytywania pocisków CRUISE z położenia dyżurowania w powietrzu dla przyjętych w ćwiczeniu warunków, wówczas niszczenie ich musiałoby nastąpić w strefie ognia ZT WR ugrupowanych na wybrzeżu lub w głębi rejonu obrony korpusu OPK. W tej sytuacji dla zapewnienia bezpieczeństwa lotnictwu myśliwskiemu, należałoby ograniczyć lub zakazać prowadzenia strzelań przez znacznie skuteczniejsze na małych wysokościach przeciwlotnicze zestawy rakietowe dywizjonów. Koniecznym jest zatem wyznaczenie i utrzymywanie w powietrzu określonych sił lotnictwa w strefach patrolowania i dyżurowania tworzących "zasłonę" na kolejnych rubieżach oraz kierunkach prawdopodobnego nalotu pocisków samosterujących CRUISE. Biorąc za podstawę możliwości w zakresie przestrzennego i ogniowego oddziaływania lotnictwa myśliwskiego - strefy do patrolowania na najdalej wysuniętych rubieżach należy przydzielić tym oddziałom lotnictwa myśliwskiego, które posiadają w uzbrojeniu samoloty MiG-23MF. Pociski manewrujące typu CRUISE wykonujące lot na średnich wysokościach mogą być niszczone przez wszystkie typy samolotów myśliwskich nadmorskiego korpusu OPK, natomiast na małych wysokościach /już od 40 m/ przez samoloty MiG-23MF i MiG-21 bis.

Użycie oddziałów lotnictwa myśliwskiego do zwalczania pocisków CRUISE - przed strefami ognia dywizjonów rakietowych jest najrozsądniejszym sposobem realizacji współdziałania pomiędzy wojskami rakietowymi i lotnictwem myśliwskim nadmorskiego korpusu OPK. Podział wysiłku według rubieży, którą wyznacza dalsza granica strefy ognia przeciwlotniczych zestawów rakietowych, zapewnia pełne bezpieczeństwo pilotom samolotów myśliwskich. Za podziałem wysiłku do rubieży, przemawia późne z zasady wykrycie pocisków CRUISE, a stąd zbyt krótki czas na uzgadnianie współdziałania, gdy cele znajdują się w strefie ognia. W wojskach rakietowych OPK przyjmuje się nawet sytuacje, w których strzelanie do pocisków samosterujących prowadzone będzie bez przygotowania danych wyjściowych, na podstawie decyzji dowódców dywizjonów rakietowych^{38/}. Jeżeli pociski CRUISE wykryte zostaną przez PZR S-75M na odległości mniejszej niż 10-12 km oraz przez PZR S-125M na odległości mniejszej niż 7-8 km, niemożliwe

38/ W przypadku wykrycia pocisków CRUISE na odległości mniejszej od 20km, przy strzelaniu PZR S-75M i 13 km przy strzelaniu PZR S-125M ogień rakietami prowadzi się bez przygotowania danych wyjściowych do strzelania - "Wytyczne w zakresie zwalczania rakiet skrzydlatych przeciwnika siłami i środkami OP państw UW" wyd. DW OPK 1979 r. - s. 23,25.

jest prowadzenie ognia na kursie spotkaniowym lecz tylko w pościgu. Takie sytuacje stwarzają konieczność przechwytywania pocisków samosterujących /poza strefami ognia dywizjonów/ samolotami oddziałów ugrupowanych w głębi rejonu obrony korpusu OPK. Nie oznacza to, że lotnictwo myśliwskie nie będzie prowadziło działań w strefie działań bojowych związków taktycznych wojsk raketowych korpusu OPK. Bowiem w przypadku utraty możliwości bojowych przez określone dywizjony raketowe OPK, do strefy działań ZT WR OPK w określony pas lub sektor wprowadza się samoloty myśliwskie pod warunkiem, że będą naprowadzane przez nawigatorów z połączonego stanowiska dowodzenia.

Zwalczanie pocisków przez związki taktyczne i oddziały rakiet przeciwlotniczych wojsk OPL, oddziały lotnictwa wojsk lotniczych i marynarki wojennej oraz jednostki OPL marynarki wojennej działające w systemie OPK realizuje się na analogicznych zasadach jak w jednostkach wojsk raketowych i lotnictwa myśliwskiego OPK, według decyzji starszych dowódców na PłSD.

Możliwe jest także samodzielne niszczenie pocisków CRUISE.

Przyjęcie koncepcji przydziału różnych celów różnym związkom taktycznym i oddziałom aktywnych środków walki według przyjętej zasady, że lotnictwo działa poza strefami ognia naziemnych /nawodnych/ raketowych środków przeciwlotniczych podyktowane jest również brakiem pełnego zobrazowania sytuacji powietrznej na stanowiskach dowodzenia sił i środków współdziałających z korpusem OPK.

Najskuteczniejszy sposób kierowania działaniami bojowymi, umożliwiający ześrodkowanie wysiłku wszystkich środków OP na głównych kierunkach zagrożenia i skoordynowanie użycia sił jest przy scentralizowanym dowodzeniu. Ze względu na jakość informacji radiolokacyjnej, podstawową rolę w czasie zwalczania pocisków samosterujących CRUISE odgrywać będą połączone stanowiska dowodzenia, a nawet pojedyncze dywizjony raketowe i dowódcy grup samolotów myśliwskich w powietrzu.

Oczywisty jest fakt, że pełne wykorzystanie zautomatyzowanych środków typu WOZDUCH-1M i WEKTOR-2WE w procesie dowodzenia gwarantuje znaczne skrócenie czasu wypracowania optymalnej decyzji do użycia środków ogniowych związków taktycznych i oddziałów wojsk korpusu OPK. Dlatego też lotnictwo myśliwskie i wojska raketowe korpusu jako pierwsze podejmą zadanie zwalczania pocisków CRUISE i na nich spoczywać będzie główny ciężar jego realizacji.

8.4. Podstawowe problemy współdziałania sił i środków Pomorskiego Okręgu Wojskowego z wojskami nadmorskiego korpusu OPK^{39/}

Potrzeba organizacji i utrzymania ścisłego współdziałania między siłami i środkami Pomorskiego Okręgu Wojskowego i wojskami nadmorskiego korpusu OPK wynika ze wzajemnych zależności i uwarunkowań występujących zwłaszcza w okresie wzrostu zagrożenia państwa i w początkowym okresie wojny.

Występujące zależności i wynikająca stąd konieczność współdziałania są spowodowane między innymi tym, że:

a/ granice obszaru POW w zasadzie pokrywają się z rejonem obrony nadmorskiego korpusu OPK; na obszarze tym znajdują się ważne obiekty, które będą wymagały osłony przez wojska korpusu OPK;

b/ północna granica obszaru POW jest jednocześnie jedyną otwartą morską granicą państwa, najbardziej narażoną na pierwsze uderzenia lotnictwa nieprzyjaciela;

c/ w system obrony powietrznej korpusu OPK są włączone siły i środki OPL okręgu wojskowego;

d/ wojska korpusu OPK osłaniają mobilizację sił zbrojnych, przegrupowania ich części na front zewnętrzny, ewentualnie formowanie i załadunek desantu powietrznego /morskiego/ oraz jego przelot /przejście morzem/ do ustalonej rubieży;

e/ wzajemne ostrzeżenie będzie prowadzone: ze strony korpusu OPK o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, a ze strony POW o zagrożeniu naziemnych sił nieprzyjaciela /desanty, dywersja itp./;

f/ siły i środki okręgu wojskowego wykonują na rzecz korpusu OPK zadania w zakresie obrony lądowej, ratownictwa, zabezpieczenia manewru, materiałowo-technicznego i medycznego.

Podstawę do organizacji współdziałania stanowi dyrektywa MON oraz wytyczne do współdziałania Sztabu Generalnego WP, Inspektoratu OTiWOWewn. i dowództwa Wojsk OPK, a także decyzja dowódcy POW i dowódcy nadmorskiego korpusu OPK. Z ramienia okręgu wojskowego w rozwiązywaniu problematyki specjalistycznej biorą udział ponadto: szefostwo wojsk OPL, szefostwo wojsk inżynieryjnych, szefostwo wojsk chemicznych, sztab kwatermistrzowski i służby techniczne.

39/ W rozdziale tym rozpatruje się wyłącznie współdziałanie sił i środków POW z wojskami nadmorskiego korpusu OPK, ponieważ inne siły przeznaczone do walki z środkami napadu powietrznego przeciwnika na obszarze okręgu działają - do czasu wyjścia na front zewnętrzny - w systemie obrony tego korpusu. Współdziałanie sił i środków OW np. z lotnictwem frontowym sprowadza się w zasadzie do zabezpieczenia sprawnego przegrupowania rzutów naziemnych jednostek lotniczych, co zostało przedstawione w rozdziale 7.

Generalnie obowiązuje następująca zasada współdziałania między dowództwami okręgu wojskowego i korpusu OPK: siły i środki OW wykonują wiele istotnych zadań na rzecz wojsk korpusu OPK, które zabezpieczają jego walkę z przeciwnikiem powietrznym, natomiast wojska korpusu OPK zapewniają skuteczną osłonę powietrzną obszaru OW oraz przekazują informacje o zagrożeniu uderzeniami z powietrza. Wszystkie inne przedsięwzięcia realizowane w ramach tego współdziałania powinny uwzględniać tę generalną zasadę.

Ze względu na temat rozprawy w dotychczasowych rozważaniach w szerokim zakresie zostało przedstawione współdziałanie w różnych relacjach w szczególności w odniesieniu do wojsk obrony powietrznej /w tym wykorzystanie wojsk OPL OW w systemie obrony korpusu OPK - rozdz. 6 i 8/. Natomiast działanie sił i środków OW w zakresie zabezpieczenia przegrupowania wojsk przez obszar okręgu, rozpoznawania celów powietrznych i ostrzegania o zagrożeniu uderzeniami z powietrza, prowadzenia wspólnych akcji ratowniczych, szczególnie po wykonaniu uderzeń jądrowych przeciwnika przedstawiono w rozdziale siódmym.

Problematykę tę, zawierającą również elementy współdziałania celowo wyodrębniono w rozdziale siódmym z uwagi na jej bardzo istotne znaczenie przedmiotowe w ramach tematyki kompleksowej gry wojennej. Aby uniknąć powtórzeń i dążąc do całościowego ujęcia i wyczerpania problemu współdziałania w rozdziale niniejszym rozpatruje się pozostałe zagadnienia wyłącznie w aspekcie współdziałania /bez rozpatrywania merytorycznych treści np. w zakresie zasad działania/ między siłami i środkami OW i wojskami korpusu OPK, a mianowicie:^{40/}

- osłonę mobilizacji jednostek OW i wydzielonej armii ogólnowojskowej oraz jej przegrupowania na front zewnętrzny;
- udział sił i środków korpusu OPK w działaniach przeciwdesantowych wojsk OW;
- wzajemne przekazywanie danych o obserwacji wybuchów jądrowych oraz obserwacji i powiadamiania o skażeniach promieniotwórczych i chemicznych;
- udział sił i środków OW w zabezpieczeniu bojowym wojsk korpusu OPK /np. w inżynierskiej rozbudowie stanowisk startowych, pozycji RLP i lotnisk oraz osłona przeciwdywersyjna/;
- zabezpieczenie materiałowo-techniczne i medyczne działań wojsk korpusu OPK siłami i środkami okręgu wojskowego.

40/ W Biuletynie Informacyjnym nr 2/134/, wyd. MON, Warszawa 1980 na s. 145 zagadnienia współdziałania między sztabem korpusu OPK i sztabem OW nazwano: "drugą grupę uzgodnień współdziałania".

Oslona mobilizacji realizowana przez wojska korpusu OPK może odbywać się w miejscach stałej dyslokacji lub w rejonach alarmowych /zasadnicze rejonny mobilizacji/. Wojska korpusu OPK /z uwzględnieniem sił i środków OP operacyjnie mu podporządkowanych/ powinny zapewnić skuteczną osłonę mobilizacji we wszystkich tych rejonach.

Ponieważ rejonny mobilizacji znane są już w okresie pokoju, można więc ze szczebla okręgu postawić odpowiednie wymagania pod adresem korpusu OPK.

Skuteczna osłona mobilizacji przed uderzeniami z powietrza jest bardzo ważnym czynnikiem umożliwiającym sprawne "wchodzenie" w wojnę w najtrudniejszym okresie początkowych dni wojny. Ma to również olbrzymie znaczenie psychologiczne, szczególnie dla nowo mobilizowanych żołnierzy.

Oslonę z powietrza rejonów formowania, ześrodkowania /koncentracji/ i tras przegrupowania wojsk przez obszar OW /własnych i sojuszniczych/ można umownie podzielić na dwa okresy: 1/ kiedy w korpusie OPK działają inne siły i środki OP operacyjnie mu podporządkowane, 2/ realizacja osłony tylko przez korpus OPK po wyjściu wojsk operacyjnych na front zewnętrzny. Tak w pierwszym, jak i w drugim przypadku z punktu widzenia przegrupowujących się wojsk należy osłonić cały obszar, na którym odbywa się przegrupowanie z uwzględnieniem punktów /rejonów/ newralgicznych /przeprawy na szerokich przeszkodach wodnych, kompleksy lasów, węzły dróg itp./. Skierowanie głównego wysiłku do osłony wybranych /newralgicznych/ punktów powinno być przedmiotem uzgodnień między dowództwem OW i dowództwem korpusu OPK.

Udział sił i środków korpusu OPK w działaniach przeciwdesantowych wojsk OW może mieć miejsce w czasie zwalczania desantów powietrznych przeciwnika podczas przelotu i lądowania oraz transportu powietrznego zabezpieczającego jego działanie /np. dowóz i ewakuacja/; w czasie zwalczania desantów morskich /kombinowanych/ podczas przejścia morzem /przelotu/ i w czasie lądowania oraz zwalczania lotnictwa przeciwnika osłaniającego desant^{41/}. Ponadto w wyjątkowych wypadkach lotnictwo myśliwskie, jednostki raketowe i artylerii przeciwlotniczej mogą zwalczać cele naziemne /nawodne/ nieprzyjaciela.

Najbardziej predysponowana do wykonania tego zadania /zwalczania celów naziemnych/ jest artyleria przeciwlotnicza. Potrzeba jej wykorzystania wynika z faktu, że wojska OW nie zawsze będą dysponować sprzętem artyleryjskim. Niezależnie od powyższego każdy pododdział artylerii przeciwlotniczej organizuje wokół stanowisk ogniowych system obrony naziemnej, co stanowi zarazem punkt oporu na drodze desantu. W wypadku

41/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134/. Wyd. MDN, Warszawa 1980 r. ss. 85 i 86.

bezpośredniego zrzutu desantu powietrznego na stanowiska ogniowe lub w ich pobliżu, artyleria przeciwlotnicza nie wycofuje się lecz opierając się na zorganizowanym systemie obrony bezpośredniej podejmuje walkę do czasu podejścia wojsk okręgu. Mogą powstać również sytuacje, kiedy osłaniany przez artylerię przeciwlotniczą obiekt stracił na znaczeniu, wówczas celowym wydaje się wyprowadzić ją z zajmowanego rejonu i wykorzystać do wsparcia wojsk prowadzących walkę z desantem.

Natomiast wykorzystanie wojsk raketowych z desantem powietrznym wydaje się dość problematyczne. Lotnictwo myśliwskie też nie zawsze będzie mogło być wykorzystane do prowadzenia tego rodzaju walki ze względu na rozśrodkowanie się desantu po wylądowaniu nie stwarzając dogodnych i opłacalnych celów do uderzeń z powietrza.

Wzajemne przekazywanie danych o obserwacji wybuchów jądrowych oraz obserwacji i powiadamiania o skażeniach promieniotwórczych i chemicznych zostało uregulowane uchwałą Komitetu Obrony Kraju Nr 003/65 z dnia 6.03.1965 r.

Mocą tej uchwały został wprowadzony na okres zagrożenia i wojny jednolity system obserwacji, pomiarów, analizy, prognozowania i powiadamiania o skażeniach promieniotwórczych i wybuchach jądrowych.

System ten na obszarze kraju stanowi zespół organów w dowództwach i sztabach, przeznaczonych do gromadzenia i opracowywania danych o uderzeniach BMR i skażeniach oraz elementów sieci wykrywania wybuchów jądrowych i skażeń^{42/}.

Organa i elementy jednolitego systemu, podlegają różnym resortom zarówno wojskowym, jak i cywilnym, działają i współdziałają według jednolitych zasad. Okręg wojskowy jest jednym z ogniw systemu i ściśle współpracuje między innymi z korpusem OPK.

Wymiana informacji między ośrodkami analizy skażeń okręgu wojskowego i korpusu OPK powinna dotyczyć:^{43/}

- parametrów wybuchów jądrowych /naziemnych, nawodnych/ i kierunków przemieszczania się obłoków promieniotwórczych;
- uderzeń chemicznych, biologicznych i środkami zapalającymi;
- skażeń chemicznych i promieniotwórczych terenu oraz toksycznymi środkami przemysłowymi;
- kierunków rozprzestrzeniania się pożarów przestrzennych.

Ustala się ponadto sposób przekazywania danych za pomocą technicznych środków łączności.

Udział sił i środków OW w zabezpieczeniu bojowym wojsk korpusu OPK

42/ Wybrane problemy OTK cz. III /Materiały pomocnicze do szkolenia operacyjnego i ogólnobronnego/. Wyd. MON, Warszawa 1978 r., s. 146.

43/ Instrukcja o działaniu systemu wykrywania skażeń na terytorium kraju. Wyd. MON, Warszawa 1968 r. pkt. 46.

/np. inżynieryjnej rozbudowie stanowisk startowych, pozycji RLP i lotnisk oraz osłonie przeciwdywersyjnej może być bardzo poważny. Wojska korpusu OPK dla zmniejszenia strat w wyniku działań przeciwnika wykonują między innymi szereg przedsięwzięć z zakresu rozśrodkowania, rozbudowy inżynieryjnej i maskowania. Realizacja tych przedsięwzięć wymaga dużego nakładu pracy, czemu nie zawsze mogą sprostać posiadane możliwości korpusu OPK. Szczególnie odnosi się to do rozbudowy zapasowych lotnisk i drogowych odcinków lotniskowych /DOL/, a także prac maskowniczych.

Nadmorski korpus OPK rozbudowuje: od 3 do 5 lotnisk zapasowych i 3-5 DOL, a ponadto w ramach maskowania urządza lotniska pozorne w liczbie 5-8. /DOL mogą być przygotowane do działań bojowych wyłącznie po uprzednim wyrażeniu zgody sztabu OW - organów komunikacji wojskowej OW/; 2-3 pozorne rejony rozmieszczenia brygad radiotechnicznych; 2-3 pozorne stanowiska startowe na każdy dywizjon raketowy, 1-2 pozorne stanowiska na każdy pododdział techniczny. Urządza się także pozorne RLP w odległości 5-15 km od rzeczywistych^{44/}.

Okręg wojskowy w wykonywaniu tych prac bierze udział już w okresie pokoju, np. w roku kalendarzowym 1982 przewidziano wykonanie prac z ramienia POW na korzyść nadmorskiego korpusu OPK w liczbie 25520 żołnierzo-dni z odpowiednim sprzętem^{45/}. W okresie zagrożenia i początkowych dni wojny zakres wykonywanych prac przez POW będzie z reguły większy. Do wykonania powyższych prac OW może wykorzystać wojska inżynieryjno-budowlane, a także inne jednostki np. pułki obrony terytorialnej. Korpus OPK, niezależnie od pomocy ze strony OW, może ją uzyskać także od organów obrony cywilnej przez nawiązanie współdziałania w tym zakresie z wojewódzkimi komitetami obrony /wojewódzkimi sztabami wojskowymi/.

Zabezpieczenie materiałowo-techniczne i medyczne działań wojsk korpusu OPK siłami i środkami okręgu wojskowego.

Nadmorski korpus OPK prowadzi zabezpieczenie materiałowo-techniczne i medyczne we własnym zakresie przez wyspecjalizowane służby techniczne i zaopatrzenia. Uzupełnianie środków materiałowych odbywa się w ramach wykorzystania nagromadzonych już w okresie pokoju, odpowiednich zapasów w ustalonych asortymentach i wielkościach. Uzupełnianie zużytych i zniszczonych środków materiałowych odbywa się przez punkty zaopatrzenia wojsk OPK ze składnic specjalistycznych centralnych organów zaopatrzenia, składnic specjalistycznych wojsk OPK, rejonowych składnic technicznych i intendenckich składnic okręgów wojskowych^{46/}.

44/ Wszystkie dane zaczerpnięto z Biuletynu Informacyjnego nr 2/134/ wyd. MON, Warszawa 1980 r. z rozdz. na temat: "Niektóre właściwości maskowania działań bojowych nadmorskiego korpusu OPK".

45/ Plan szkolenia wojsk obrony powietrznej kraju na 1982 rok. Wyd. Dowództwo Wojsk OPK /oddział szkolenia bojowego/. Warszawa 1981 r. s. 106, 107, 108.

46/ Biuletyn Informacyjny nr 2/134/. Wyd. MON, Warszawa 1981, s. 199.

Służby tyłowe i techniczne OW mogą udzielić pomocy wojskom korpusu OPK w zakresie materiałowo-technicznym i medycznym zwłaszcza w trudnych okresach walki. Zabezpieczenie materiałowe będzie w zasadzie sprowadzać się do uzupełniania strat wojsk korpusu OPK w sprzęt i materiały ogólnego przeznaczenia. Pomoc techniczna ze względu na specyfikę działania korpusu OPK /duże rozproszenie pododdziałów w terenie, małe możliwości ewakuacyjne uszkodzonego sprzętu/ będzie dotyczyć przede wszystkim ewakuacji i remontu uszkodzonego sprzętu technicznego /niespecjalistycznego/ oraz remontu lotnisk. W tym celu jednostki inżynieryjno-budowlane OW formują /mobilizują/ dla potrzeb korpusu OPK 2-3 kompanie remontu lotnisk. W zakresie pomocy medycznej może mieć miejsce bezpośrednio przyjmowanie porażonych do szpitali okręgowych z pominięciem oddziałowych punktów medycznych korpusu OPK.

Ponadto istnieje potrzeba ścisłej współpracy służby zdrowia OW ze służbą zdrowia korpusu OPK w działalności przeciwepidemicznej.

Współdziałanie sił i środków OW z wojskami korpusu OPK jest organizowane zawczasu, już w okresie pokoju. Jest ono - w miarę powstawania zmian w dyslokacji, składzie i możliwościach wojsk obu współdziałających stron - uaktualniane i uzupełniane. W toku prowadzenia działań bojowych problematyka współdziałania może być poszerzona o nowe zagadnienia, wynikające z zaistniałej sytuacji oraz w miarę potrzeb konkretyzowane^{47/}.

Dla koordynowania wysiłków w zakresie współdziałania w dowództwie OW /na stanowisku dowodzenia okręgu/ przebywa przedstawiciel z ramienia dowództwa korpusu OPK.

Na szczeblu okręgu wojskowego i korpusu OPK opracowuje się plan współdziałania w dwóch egzemplarzach, z których jeden znajduje się w sztabie OW, a drugi w sztabie korpusu OPK.

W razie potrzeby z planu współdziałania sporządza się wyciągi i przesyła zainteresowanym jednostkom OW.

Plan współdziałania składa się z części graficznej i opisowej.

Graficzna część planu współdziałania może obejmować:^{48/}

- granice okręgu wojskowego, korpusu OPK i województw;
- dyslokacje jednostek korpusu OPK oraz plan ich manewru;
- dyslokacje jednostek okręgu wojskowego przewidzianych do działania na korzyść korpusu OPK;
- przypuszczalne rejony działania sił dywersyjnych przeciwnika, rejony lądowania desantów powietrznych i morskich oraz przypuszczalne rejony działania rajdów powietrznych itp.;

47/ Tamże, s. 143.

48/ Płk dr Z. Kukuła, płk dr J. Smoter: "Sztuka operacyjna wojsk OPK" - cz. II. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1979, s. 196.

- stanowiska dowodzenia okręgu wojskowego i korpusu OPK.

Opisowa część planu współdziałania z reguły zawiera:

- cele współdziałania;

- sposoby realizacji celów współdziałania i zadań współdziałających stron w zakresie: ochrony i obrony jednostek i obiektów korpusu OPK przez oddziały /pododdziały/ wojsk okręgu, prowadzenie wspólnych akcji ratunkowych szczególnie po wykonaniu uderzeń bronią jądrową przez przeciwnika, zabezpieczenie ze strony OW manewru jednostkom korpusu OPK, inżynierskiego zabezpieczenia wojsk korpusu OPK oraz dróg dowozu i manewru, walki z desantami powietrznymi, morskimi i siłami dywersyjnymi, organizacji rozpoznania i wzajemnego powiadamiania, pomocy medycznej, technicznej i zaopatrzenia materiałowego;

- organizację dowodzenia współdziałającymi siłami i środkami;

- organizację łączności współdziałania.

Ponadto do planu współdziałania w formie załączników opracowuje się schemat łączności radiowej i przewodowej oraz schemat ostrzegania sił i środków okręgu o sytuacji powietrznej.

x x
 x

W konkluzji należy stwierdzić, że realizacja obrony powietrznej wymaga nie tylko określonego udziału sił i środków wojsk OPK w utworzeniu systemu OP, lecz także wkładu innych rodzajów sił zbrojnych. Dlatego też wypracowanie praktycznej koncepcji współdziałania nie może być udziałem tylko wojsk OPK - mimo, że one są głównym jego organizatorem.

Treść zawarta w niniejszym rozdziale nie pretenduje do wyczerpującego rozwinięcia wszystkich poruszonych w nim zagadnień. Nie udziela również odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób rozwiązać współdziałanie sił i środków biorących udział w grze wojennej.

Rozdział ten należy traktować jako próbę uogólnienia poruszonych problemów na podstawie dociekań teoretycznych i praktycznej działalności wojsk. Dlatego też postanowienia zawarte w niniejszym rozdziale należy pojmować w sposób twórczy uwzględniając w grze wojennej specyfikę, która wynika między innymi: z rejonu w jakim rozgrywane jest ćwiczenie, sytuacji operacyjno-taktycznej w poszczególnych jego etapach, a także aktualnych możliwości sił i środków działających na obszarze POW oraz w systemie korpusu OPK.

Pogłębienie znajomości zagadnień teoretycznych ma służyć poszukiwaniu bardziej skutecznych sposobów walki przez ZT i oddziały, doskonaleniu sposobów zwalczania nieprzyjaciela powietrznego na dalekich podejściach

do bronionych obiektów, podczas jego działań na małych wysokościach ze stosowaniem manewru, zakłóceń radioelektronicznych oraz ogniowym oddziaływaniu na środki walki systemu OPK.

Z treści niniejszego rozdziału wynika także potrzeba ścisłego współdziałania między nadmorskim korpusem OPK i POW, we wszystkich dziedzinach a zwłaszcza w osłonie, mobilizacji i przegrupowania wojsk, zwalczaniu desantów powietrznych i morskich, zabezpieczeniu bojowym i materiałowo-technicznym wojsk korpusu OPK.

ZAKOŃCZENIE

Zaprezentowane opracowanie w sposób kompleksowy przedstawia złożony problem, jakim jest działanie bojowe różnych środków obrony powietrznej w systemie OPK w początkowym okresie wojny, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień organizacji i realizacji współdziałania. Ujęto w nim także wybrane zagadnienia obrony terytorialnej na obszarze okręgu wojskowego, bezpośrednio związane i wpływające na działanie wszystkich środków OP na danym terytorium.

Jednocześnie każdy z rozdziałów może stanowić oddzielne, użyteczne i w pełni zrozumiałe opracowanie. Autorzy zestawiając treść poszczególnych rozdziałów świadomie dążyli do prezentacji obowiązujących zasad użycia różnych środków OP w systemie OPK i wybranych zagadnień OTK w początkowym okresie wojny, uzupełnionych wnioskami z praktycznego ich stosowania podczas ćwiczeń. Dużo uwagi zwrócili także na przedstawienie własnych wniosków i propozycji oraz kształtujących się kierunków doskonalenia zasad użycia różnych sił OP w systemie OPK i problemów związanych z obroną terytorium kraju na obszarze okręgu wojskowego.

Z materiału tego /poszczególnych części/ jeszcze podczas jego opracowywania korzystali już słuchacze ASG WP.

Wydaje się także, że jego treść ujęta po raz pierwszy w sposób całościowy będzie służyć słuchaczom ASG WP, przyczyniając się do pogłębienia przez nich znajomości oraz umiejętności organizacji i prowadzenia działań bojowych przez różne środki OP we współdziałaniu z obroną terytorialną w systemie OPK w początkowym okresie wojny.

B I B L I O G R A F I A

1. Banach J. - Organizacja, uzbrojenie i zasady działań bojowych. Skrypt. Wyd. ASG WP 1980.
2. Banach J. - Pułk rakiet przeciwlotniczych MZ w walce. Podręcznik. Wyd. ASG WP 1978.
3. Biuletyny Informacyjne nr nr 2/81 z r. 1967, 4/113/ z r. 1973, 4/118/ z r. 1974, 3/126/ z r. 1977, 1/127/ z r. 1978, 1/128/, 2/129/, 4/131/ i 5/132/ z r. 1979, 1/133/, 2/134/ i 3/135/ z r. 1980, 1/136/ z r. 1981.
4. Bidziński B. - Organizacja i realizacja ciągłego współdziałania taktycznego w walce ze szczególnym uwzględnieniem natarcia. Myśl Wojskowa nr 4 1979.
5. Chocha B., Kaczmarek J. - Doktryna wojenna. Podręcznik ASG WP. Warszawa 1978.
6. Czernow, Lipowski, Zalewski - Problemy podziału kompetencji między poszczególne szczeble dowodzenia wojsk OPK w świetle perspektyw rozwoju środków walki i automatyzacji. Zespołowa rozprawa doktorska. ASG WP Warszawa 1977.
7. Doświadczenia i wnioski z ćwiczenia "LATO-78". Myśl Wojskowa Warszawa 1978.
8. Dyrektywa MON nr 003/Oper. z dnia 30.12.1974.
9. Gembicki T. - Doświadczenia i wnioski wojsk OPK z ćwiczenia "LATO-78" Myśl Wojskowa 1978.
10. Jabłoński H. - Założenia doktrynalne i współczesne koncepcje strategiczno-operacyjne NATO na ŚETDW. Wyd. ASG WP 1980.
11. Instrukcja organizacji współdziałania jednostek rakietowych i lotnictwa w systemie OPK państw UW. Wyd. DW OPK 1975.
12. Instrukcja organizacji współdziałania wojsk lądowych z lotnictwem frontowym w ZSZ państw uczestników UW. Warszawa 1978.
13. Instrukcja pełnienia dyżurów bojowych oraz użycie środków dyżurnych w systemie OPK. Wyd. DW OPK 1973.
14. Instrukcja współdziałania sił obrony przeciwlotniczej flot sojusznicych z siłami obrony powietrznej nadmorskich związków operacyjno-taktycznych wojsk OPK państw uczestników UW. Wyd. Sztab Gen. WP 1980.
15. Instrukcja Wojsk OPL. Kierowanie ogniem pułku rakiet przeciwlotniczych KUB. Wyd. MON Warszawa 1975.
16. Kierowanie ogniem brygady - dywizjonu rakiet przeciwlotniczych KRUG. Wyd. MON Warszawa 1977.

17. Kompendium sił zbrojnych państw NATO. Wyd. MON Sztab Gen. WP Zarząd II. Warszawa 1981.
18. Komunikat rozpoznawczy nr 5/1980. Wyd. Dowództwo Wojsk Lotniczych, Sztab - oddział rozpoznawczy, 1980.
19. Krótkie vademecum z zakresu obrony przeciwlotniczej wojsk. Wyd. SW OPL MON. Warszawa 1980.
20. Kukuła Z., Smoter J. - Odpieranie pierwszego nalotu środków napadu powietrznego NATO w granicach PRL. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP Warszawa 1978.
21. Leksykon wiedzy wojskowej. Wyd. MON 1979.
22. Mastej W., Sokołowski P. - Ośłona przegrupowujących się wojsk operacyjnych oraz wykorzystanie sił i środków OPL w systemie OPK. Myśl Wojskowa nr 2, 1976.
23. Materiały do Biuletynu Informacyjnego Sztabu Gen. WP na 1982 r. Pismo SW OPL MON nr 068, 1981.
24. Materiały do szkolenia operacyjno-taktycznego /Problematyka wojsk OPL/. Wyd. Szt. Gen. Warszawa 1976.
25. Materiały z narady podsumowującej grę wojenną "WYBRZEŻE-78". Wyd. MON Warszawa 1978.
26. Materiały ze szkolenia zbiorowego kadry wojsk OPK. Wyd. DW OPK, 1978.
27. Materiały ze szkolenia zbiorowego kadry wojsk OPK. Wyd. MON, 1979.
28. Musiał J. - Organizacja, planowanie i kierowanie mobilizacyjnym rozwinięciem ZT w ramach osiągania wyższych stanów gotowości bojowej. Wyd. ASG WP, 1980.
29. Normy szkolenia bojowego pododdziałów rakiet plot KUB, KUB M1. Wyd. MON, Warszawa 1978.
30. Normy szkolenia bojowego pododdziałów rakiet plot KRUG-M, KRUG-M1. Warszawa 1980.
31. Obrona powietrzna. Moskwa 1977.
32. Obrona przeciwlotnicza wojsk cz. II. Podręcznik. Wyd. MON, Warszawa 1975.
33. Obrona terytorium kraju. Podręcznik. Wyd. ASG WP, Warszawa 1980.
34. Ocena zagrożenia terytorium PRL przez ŚNP. Praca zespołowa. Wyd. MON Sztab Gen. WP, Zarząd II. Warszawa 1977.
35. Omówienie ćwiczenia "LATO-78". Wyd. MON Sztab Gen. WP, Warszawa 1978.
36. Omówienie ćwiczenia "WIOSNA-80". Wyd. MON Sztab Gen. WP, Warszawa 1980.
37. Opracowanie. Współdziałanie sił i środków OPK sojuszniczych armii na TDW DW OPK. Warszawa 1975.
38. Paradowski R. Informator taktyczno-techniczny wojsk rakietowych OPK cz. II. Wyd. ASG WP 1980.

39. Piątkowski K. - Zautomatyzowane systemy dowodzenia obrony powietrznej kraju. Wyd. ASG WP 1979.
40. Piotrowski C. - Możliwości zabezpieczenia inżynierskiego przegrupowania i rozwinięcia wojsk do operacji zaczepnej frontu na północno-nadmorskim kierunku operacyjnym. /Studium operacyjne/. Rozprawa doktorska. Wyd. ASG WP, Warszawa 1979.
41. Piuro S. - Obrona przeciwlotnicza związków operacyjnych oraz główne zasady użycia i działania wojsk OPL. Wyd. ASG WP, Warszawa 1977.
42. Plan szkolenia wojsk OPK na 1982 r. Wyd. Dowództwo Wojsk OPK, Warszawa 1981.
43. Protiwowozduszna oborona. Uczebnik. Wyd. Moskwa, 1979.
44. Protiwowozduszna oborona. Wyd. ASG SZ ZSRR, Moskwa 1977.
45. Przeniczny A. - O obronie przeciwlotniczej wojsk przegrupowujących się przez obszar Polski w początkowym okresie wojny. Myśl Wojskowa nr 2, 1974.
46. Pułk rakiet przeciwlotniczych dywizji /DZ, DPanc/ w działaniach bojowych. Wyd. ASG WP, 1980.
47. Raban J. - Ostrzeganie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza i skażeniami na obszarze kraju. Przegląd OTK nr 1/7/. Wyd. IOTIWOWewn. Warszawa 1979.
48. Raban J. - Problematyka akcji ratowniczych na wybrzeżu morskim w grze wojennej "WYBRZEŻE-77". Wyd. Myśl Wojskowa nr 3, Warszawa 1977.
49. Raban J. - Użycie wojsk OTK w akcjach ratowniczych na obszarze kraju. Wyd. Myśl Wojskowa nr 3, Warszawa 1977.
50. Regulamin walki artylerii rakietowej OPK /pułk, brygada, dywizja/. Wyd. MON 1970.
51. Regulamin wojsk obrony powietrznej kraju. Korpus OPK. Wyd. MON 1964.
52. Słownik podstawowych terminów wojskowych. Wyd. MON 1977.
53. Smirnow B. - O metodzie parallielnego płamowania. Wiestnik protivowozdusznoj oborony 19/78. Moskwa 1978.
54. Smoter J. - Kilka uwag o organizacji współdziałania między wojskami OPK i OPL. Wyd. Zeszyty Naukowe ASG WP nr 3/14/77.
55. Szmaciński - Mobilizacyjne rozwinięcie oddziałów w procesie OWSGB w wojskach lądowych. Wyd. ASG WP, Warszawa 1977.
56. Strategia. Wyd. ASG SZ ZSRR. Moskwa 1974.
57. Strategiczne rozwinięcie sił zbrojnych NATO na ETDW. Wyd. MON Sztab Gen. WP Zarząd II. Warszawa 1980.
58. Strategiczno-operacyjne dowódczo-sztabowe ćwiczenie sił zbrojnych NATO "WINTEX-CIMEX-79". Wyd. MON Sztab Gen. WP Zarząd II. Warszawa 1979.

59. Szaposznikow A. - Podstawy zastosowania wojskowych środków kosmicznych. Wyd. ASG SZ ZSRR. Moskwa 1978.
60. Sztuka operacyjna wojsk OPK cz. II. Korpus OPK. Wyd. ASG WP. Warszawa 1979.
61. Taborowski W. - Der Tuhungsehilfe G-2 und die Aufklarung-Truppenpraxis 1/71. Rozprawa doktorska.
62. Terytorialny system kierowania i kontroli ruchu /Materiały na XI sesję naukową/. Wyd. ASG WP 1968.
63. Vademecum czołgowo-samochodowe obszaru kraju - zał. nr 5. Mapa samochodowa Polski 1:500 000 z kompletem obiektów komunikacyjnych. Wyd. MON. Warszawa 1979.
64. Vademecum z zakresu OPL wojsk lądowych. Wyd. ASG WP. Warszawa 1978.
65. Wprowadzenie do metodyki szkolenia taktyczno-operacyjnego, oficerów, sztabów i wojsk. Wyd. ASG WP. Warszawa 1979.
66. Współdziałanie między rodzajami wojsk w korpusie OPK. Wyd. DW OPK. Warszawa 1971.
67. Współdziałanie sił i środków OPK sojusznicznych armii na TDW. Wyd. DW OPK. Warszawa 1975.
68. Współdziałanie w jednolitym systemie wojsk OPK. Wyd. DW OPK. Warszawa 1971.
69. Współdziałanie raketowej artylerii przeciwlotniczej średniego zasięgu z LM w systemie OPL wojsk operacyjnych. Wyd. MON. Warszawa 1976.
70. Wybrane problemy działań bojowych LM i LMSZ AL w systemie OPK. Wyd. ASG WP. Warszawa 1979.
71. Wybrane problemy OTK cz. III /Materiały pomocnicze do szkolenia ogólnobronnego. Wyd. MON. Warszawa 1978.
72. Wybrane problemy współdziałania wojsk korpusu OPK - tezy do sympozjum. Wyd. ASG WP. Warszawa 1980.
73. Wytyczne do planowania i organizacji współdziałania wojsk OPL i wojsk OPK w jednolitym systemie OPK na obszarze kraju. Wyd. MON. Warszawa 1979.
74. Wytyczne szefa Sztabu Gen. WP do współdziałania sił i środków w systemie OPK z dn. 30.12.1974 r.
75. Wytyczne szefa OC kraju z dnia 31.07.76 r. w sprawie udziału sił i środków OC w realizacji zadań na rzecz sił zbrojnych.
76. Wytyczne szefa wojsk OPL MON do pełnienia dyżurów bojowych przez oddziały wojsk OPL w systemie OPK. Wyd. MON. Warszawa 1979.
77. Zarządzenie przewodniczącego KOK z 7.10.1974 r. w sprawie miast uznanych za zagrożone. Biuletyn Informacyjny KOK 0155/R z 25.11.1974 r.

78. Zarządzenie szefa Sztabu Gen. WP z dnia 3.07.1978 r.
79. Zasady obrony przeciwlotniczej wojsk. Podręcznik. Wyd. MON. Warszawa 1979.
80. Zasady uprzedzania środków obrony przeciwlotniczej o przelotach własnego lotnictwa. Wyd. MON. Warszawa 1979.
81. Zbiór prac ASG WP nr 2/60. Wyd. ASG WP. Warszawa 1973.

W Y K A Z R Y S U N K 0 W

	Strona
1. Wykorzystanie BRPlot w systemie OPK podczas osiągnięcia WSGB /wariant/	143
2. Wykorzystanie dywizyjnego prplot KUB w systemie OPK podczas osiągnięcia WSGB /wariant/	144
3. Wykorzystanie dywizyjnego prplot OSA AK w systemie OPK podczas osiągnięcia WSGB /wariant/	145
4. Dowodzenie ZT i oddziałami wojsk OPL w ramach systemu OPK	151
5. Schemat funkcjonalny współdziałania SD OPL /PD OPL/ i organów dowodzenia lotnictwem w systemie obrony przeciwlotniczej wojsk	208
6. Schemat funkcjonalny połączonego stanowiska dowodzenia brygady rakiet plot z PNWC	220
7. Struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk ..	233
8. Proponowana struktura organizacyjna systemu kierowania ruchem wojsk	235
9. Możliwości zapewnienia swobody manewru wojskom OPK oraz przegrupowania oddziałów OPL wojsk operacyjnych i rzutów naziemnych lotnictwa frontowego na obszarze POW - wklejka po str.	236
10. Ostrzeżenie i alarmowanie o zagrożeniu uderzeniami z powietrza na obszarze POW - wklejka po stronie	242
11. Prowadzenie akcji ratunkowych na obszarze POW - wklejka po stronie	242
12. Relacje współdziałania wewnętrznego w korpusie OPK	253
13. Relacje współdziałania zewnętrznego organizowanego w nadmorskim korpusie OPK	254
14. Pasy i sektory współdziałania wojsk rakietowych z lotnictwem myśliwskim	257
15. Przekrój poziomy stref ognia i rzut pionowy płaszczyzny podziału celów powietrznych	276
16. Przekrój poziomy stref ognia PZR średniego i małego zasięgu oraz rzut pionowy płaszczyzny podziału celów powietrznych	276
17. Strefy realizacji współdziałania wojsk rakietowych i lotnictwa myśliwskiego korpusu OPK	286

rf 19732

W Y K A Z T A B E L

	Strona
1. Orientacyjne wielkości czasu dyspozycyjnego nadmorskiego korpusu OPK	80
2. Siły i środki ZT /oddziałów/ wojsk OPL pełniące dyżury bojowe w systemie OPK w stanie StGB	154
3. Możliwości transportu rakiet przez ZT /oddziały/ rakiet przeciwlotniczych	166
4. Podstawowe przedsięwzięcia osiągnięcia pełnej gotowości bojowej przez ZT i oddziały wojsk OPL/wariant stopniowego OWSG/	169
5. Podstawowe przedsięwzięcia osiągnięcia PłGB przez ZT i oddziały wojsk OPL /wariant osiągnięcia PłGB ze stanu StGB z pominięciem stanów pośrednich	171
6. Średni czas osiągnięcia gotowości do prowadzenia ognia przez ZT i oddziały wojsk OPL	188
7. Odległość do dalszej granicy strefy rażenia przeciwlotniczych zestawów raketowych w zależności od wysokości lotu celu /w km/	173
8. Możliwości wykrywania pocisków CRUISE z prawdopodobieństwem równym 0,5	298
9. Potrzebna rubież wykrycia pocisków CRUISE przez środki radiolokacyjne w stosunku do odległości od stanowisk startowych	299

Wydrukowano w 50 egz.

Egz.nr 1-50 Bibl.Nauk.OZS

Wyk. Zespół oficerów

Druk. Zespół maszynistek

Dnia 20.12.82 r.

Druk. ASG WP nr 0378/01325/WW

